PAMIĄTKA

DLA

RODZIN POLSKICH.

KRÓTKIE WIADOMOŚCI BIOGRAFICZNE

o straconych na rusztowaniach, rozstrzelanych, poległych na placu boju, oraz zmarłych w więzieniach, na tułactwie i na wygnaniu Syberyjskiem, 1861 — 1866 r.

ze źródeł urzędowych, dzienników polskich, jak niemniej z ustnych podań osób wiorogodnych i towarzyszy broni;

zebrał i ułożył

ZYGMUNT KOLUMNA.

Z wstępem napisanym

przez

B. BOLESŁAWITĘ.

CZĘŚĆ DRUGA.

KRAKÓW

WYTŁOCZONO W DRUKARNI WŁ. JAWORSKIEGO

Nakładem Redakcyi „Kaliny“

1868.

PORZĄDEK RZECZY.

Część pierwsza

Objaśnienienie do 2 tablic fotografij dołączonych do dzieła.
Do czytelnika.
Wstęp. pod tytułem: Akta męczeńskie; 1861 — 1866 r. napisał B. Bolesławita.
Krótkie wiadomości biograficzne o straconych na rusztowaniach, rozstrzelanych, zmarłych w więzieniach i na wygnaniu Syberyjskim
Dodatek I. do części pierwszej
Dodatek II.

Część druga

Krótkie biograficzne wiadomości o poległych na placu boju, pomordowanych bezbronnie, zmarłych z ran i na tułactwie
Dodatek do Części drugiej.

AKTA MĘCZEŃSKIE
1861—1866.

Krew jeszcze i łzy nie oschły..... pobojowisko trupami usłane, jak owe niewiasty co za Dyoklecyanowych prześladowań szły nocą zbierać potargane szczątki umęczonych braci; my iść musimy grzebać naszych umarłych, liczyć straty i zapisać na katakumbie imię i owo stare: „*In pace*“.

Tak, w mogile dopiero pokój jest dla nas, w mogile dziś żywot nasz.... w mogiłach złożyliśmy najpiękniejszy kwiat narodu..... Nieprzyjaciel a człowiek (z wyjątkiem tych co jak moskwa ludźmi nie są, i uczuć ludzkich nie dorobili się jeszcze lub je dobrowolnie utracili), szanuje grób, śmierć i ofiarę.

Z pomiędzy nas bez różnicy zdań i sądów w ostatnich wypadkach, któż nie skłoni głowy przed majestatem śmierci poniesionej dla Ojczyzny? Najpotężniejszem świadectwem szczerości przekonań, jest poświęcenie się dla nich..... można ubolewać nad następstwami jakie wywołały wypadki ostatnie, ale się nie godzi odmawiać poszanowania męczennikom..... Mamy też my współcześni obowiązki względem przyszłości i dziejów, powinniśmy oddać w ręce następców akta wielkiej sprawy, aby oni beznamiętnie, ostyglejsi bezstronnie zawyrokowali o tem, co nas jeszcze zbyt boleśnie przejmuje, byśmy zimno sądzić o tem mogli. I po dwakroć powtórzym to jeszcze, wolno jest boleć nad historyą tych lat krwawych, ale

ohydnem byłoby nie uznać, że w tych tysiącach ofiar..... większa liczba postaci urosła do znakomitej potęgi ducha i charakteru.

Wypadki 1863 — 1865 roku, różnią się całkowicie charakterem ludzi, którzy w nich udział brali od wszystkich poprzedzających ruchów, zacząwszy od Barskiej konfederacyi i powstania Kościuszkowskiego. Każdy z tych krwawych peryodów, z tych konwulsyj pogwałconego narodu, ma inne znamię, cechy nowe..... Barska konfederacya jest przypomnieniem obowiązków ogrzanych religijnym zapałem; Kościuszkowska nosi na sobie piętno nowych idei, nowej epoki i wpływu bohatera w sukmance, który walczył obok Washingtona. Powołany lud już choć częściowo uznaje swe prawa i obowiązki, ale nie dosyć dojrzał, niedość uwierzył.... Chwila ta przeobrażenia i wewnętrznej pracy narodowej dla ruchu powstańczego, nie była pomyślną.

Rozumiał to dobrze Kościuszko, gdy Madalińskiemu, Działyńskiemu i innym wyrzucał pośpiech zbyteczny. Nie miano dosyć czasu do przygotowania mass, które wprawdzie samo porwanie się do oręża silnie kształci, ale z przeszłością starą trudno zerwać rychło..... Wyjątkowo i mieszczaństwo i lud, Kiliński, Morawski, Kapostas, Głowacki poszli pod chorągwie, miliony wszakże nie poczuły wołania, niedosłyszały głosu dzwonu wieżowego, bo od dźwięków jego przez długie wieki odwykły. Gdyby Kościuszkowskie powstanie trwać mogło, i nie padło razem z bohaterem pod Maciejowicami, byłoby może jak wojna o niepodległość amerykańską, stworzyło ludzi i pochwyciło massy.

Powstanie 1831 r. może mniej jeszcze od poprzedzającego ma charakter ogólny..... Młodzież, wojsko i garść

ludzi intelligencyi; a wielu pociągnionych tylko szlachetnem poczuciem obowiązku, bez wiary w powodzenie, staje do walki. Gdy z jednej strony młodzież radaby rozwinąć ruch na jak najszerszą skalę, a rozlać go jak najszerzej; z drugiej patryoci innego rodzaju, przewidujący zawczasu klęski, starają się do najmniejszych sprowadzić go rozmiarów. Od pierwszych dni listopadowej rewolucyi do wzięcia Warszawy, powstanie oprócz walki z moskwą, ma daleko trudniejszą, więcej wysilającą, niebezpieczniejszą w łonie własnem, walkę doktryn, teoryj, programmów, drobnych ambicyj i sceptycyzmu chłodnego z bezgraniczną wiarą w sprawiedliwość i świętość sprawy.

Każdy z tych heroicznych bojów dla Ojczyzny, ma odznaczające epokę, postacie wielkie i bohaterskie, które w sobie całe jej zamykają znaczenie. W Barze, Pułascy, Krasińscy, Sawa, Zaręba, ks. Marek, a choćby nawet Dzierżanowscy; około Kościuszki, Jasiński, Niemcewicz, Działyński, Kapostas, Kiliński szewc, Morawski rzeźnik, Głowacki, Ignacy Potocki, Zakrzewski i cały wielki i piękny zastęp bohaterów.... Rok 1831 niemniej licznym szeregiem imion się zapisuje na kartach dziejowych.... ale tu owe ludowe postacie występujące w 1794 brakną. Profesorowie, akademicy, generałowie, kadeci, wojsko, urzędnicy, sejm; lud i mieszczanie przypuszczeni, ale nie powołani, kryją się za tym zastępem przewódzców i bezimiennie a cicho stają w szeregach. Miłość Ojczyzny ustępuje przed dyplomacyą i strategią, przed gorączką klubów i rachubami doktrynerów....

To stronnictwo, ta część narodu, któraby była pragnęła Kościuszkowski nadać powstaniu charakter, okazuje się słabszem. Zrywa się ono do czynu i przewództwa ale w sposób przypominający Konopkę i Kołłątaja, usiłując

terroryzmem narzucić, i to właśnie je gubi, a odbiera mu wpływ i siłę. Lelewel zacny, więcej obudza obawy niż ufności; rewolucya spychana z ulicy, oddzielana od mass, cała się zamyka w szeregach wojska i na ławach sejmowych, troskliwsza o to aby jej nie posądzono o demagogią i jakobinizm, niż o samo powodzenie może. Moskwa wszystko to wie, i ze wszystkiego korzysta. Jako bardzo charakterystyczny choć mały rys powstania r. 1831, można przypomnieć, iż większa część tych, co stała u steru militarnego, nie umiała rozkazów dziennych i listów inaczej dyktować jak po francuzku.... Doktryny najróżniejsze ale wyrobione wedle patron cudzoziemskich, ledwie przykrojonych do rozmiaru Polski, kierowały całą rewolucyą 1831 r. Pomimo to wspaniałą martyrologią, pięknem gronem ludzi charakteru i poświęcenia szczyci się rok 1831. Od wygnańca Czartoryskiego do anachorety Lelewela, od wielkich Pań przywiedzionych do nędzy, do najbiedniejszych niewiast mrących na tułactwie, ileż cudownych męczeńskich postaci?!.... a niektóre z nich wyschłe i znękane, wypłakawszy łzy wszystkie, zbladłe, wygłodniałe, stoją do dziś dnia na murach, jak posągi marmurowe i patrzą w Ojczyzny stronę z tem samem uczuciem w piersi, które wyniosły przed trzydziestą kilką laty, poczynając wychodźtwo ofiarne.

Zaprawdę — umarłym cześć! ale żyjącym się też uwielbienie należy; i tej starej emigracyi, co dla wiary w świętość sprawy, poszła na wygnanie i nie złamana niczem, cierpi *usque ad finem!* Przebaczyć można wszystko, patrząc na święty ten dowód miłości Ojczyzny.... powiedźcie iluż męczenników chrześciańskich przebyło po trzydzieści kilka lat na pustyni o chłodzie i głodzie? Na pustyni byłoby może łatwiej, ale pod chłostą i urągowiskiem zwy-

cięzców, wśród odrętwiałości Europy..... lat kilkadziesiąt smaganym ironią losu??..... Dzieje nam mało równych poświęceń pokażą.

Powstanie 1863 r. różni się niezmiernie od tych wysiłków, o których wspomnieliśmy pobieżnie, dla tego tylko, ażeby różnicę wykazać lepiej. Ażeby je pojąć, zrozumieć, osądzić, potrzebaby zejść w dzieje szczegółowe lat 30 z górą, rozdzielających rok 1831 od 1863. Sądzimy, że historya powstania ostatniego, jest o wiele zawczesną, i praca taka jak Agatona Gillera z natury rzeczy samej, raczej będzie materyałem szacownym, niż sądem ostatecznym. Wszystko tu drga i żyje nadto, by skalpel anatomiczny w krwią płynące ciało założyć można.

Ale to jest czas właśnie na zgromadzenie szczątków, na uzbieranie aktów do sprawy, którą trybunał przyszłości osądzi. Zadanie to jak już dzisiaj widzimy, łatwem nie będzie. My cośmy świadkami byli genezy rewolucyi jeszcze rozbierając fakta i roztrząsając przyczyny, otwierając piersi ludzi i szukając w nich prawdy, całej nie możemy zdobyć; wiele chwil i wieleż postaci i wiele wypadków pozostaje mgłą i ciemnością okrytych. Przystępując do tego sądu z zupełnie zimną krwią bezstronnie, beznamiętnie odrzucając i bałwochwalstwo ludzi, i wstręt do indywiduów, ważąc a roztrząsając przyczyny i stawiąc je przeciw skutkom, wyznać potrzeba, że logicznie jednych z drugimi połączyć nie możemy.... Często przyczyny zdają się za drobne w stosunku skutków, skutki znowu za małe często w miarę przyczyn.

Jedno tylko jasno występuje: to rola moskwy, od pierwszej chwili zaczajonej, do śmiertelnej walki gotowej, umiejącej się rachować nawet z własnemi słabościami zużytkującej swą chorobę przeciwko nam, rzucającej nam

w oczy zgnilizny swej radykalizmem, łachmanami niedorosłej rewolucyi socyalnej, i łachmanami ludzi niebezpiecznych jej, a wyzyskanych jako doskonałe narzędzia i oręże.

Musimy wyznać, że przewrotnością polityczną, że zuchwalstwem dyplomatycznem i poprowadzeniem tej walki starej do ostatecznego pojedynku, Rossya przewyższyła wszelkie oczekiwania, i dała dowód niepospolitego heroicznego cynizmu. W obec tej siły, jaką jej dało wyrzeczenie się wszelkich granic i zapór moralnych, my z pewnemi europejskiemi tradycyami, poszanowaniem zasad, rycerstwem charakteru, i rachuby na poczciwe uczucia i instynkta okazaliśmy się nader słabymi.

Gdy z jednej strony moskwa odrazu na wszystkie nikczemne i podłe natury ludzkiej rachowała namiętności i choroby, my jeszcze liczyliśmy na cnoty, na ideały, na poezyą w polityce, na uniesienia w dyplomacyi, na wstyd w Europie, na braterstwo w chrześciaństwie. Omyliliśmy się o jakie lat sto w rachunku naszym, gdy Rosya doskonale wyspekulowała z tą przebiegłością Greka *du bas Empire*, iż godzina wybiła, w której na nic poczciwego liczyć nie można, a wszystkę podłość i znikczemnienie Europy wyzyskać.

Szereg ludzi, których ostatnie wypadki powołały na widownią, przędstawia może jedną z najciekawszych i najbardziej urozmaiconych galeryj, jaką kiedykolwiek podobne złożyły dzieje. Męczennicy i wygnańcy, Syberya i Australia, zakąty Europy i stoki cytadeli, mogilniki moskiewskie i cmentarze polskie, co za szerokie ramy obrazu?

Młody malarz francuzki Robert Fleury, pochwycił jedną chwilę wypadków ostatnich strzelania do ludu przed zamkiem. Chciał on w niej pokazać jak przerozmaite ży-

wioły brały udział w historyi lat jeszcze nam tak żywo pamiętnych.... Pomieścił on tu i księży, i lud, i żydów, i młodzież, i starców, i niemal wszystkich klas społeczeństwa wyrazicieli, a wszakże historya 1863 — 1865 roku jeszcze z liczniejszych i rozmaitszych składała się czynników. Od Wielopolskiego, od księcia Konstantego, od A. Zamojskiego, od Komitetu Towarzystwa Rolniczego poczynając, od Rabina Majzelsa..... do Zygmunta Sierakowskiego, do Padlewskich, do tysiąca ofiar w sukmanach, mundurach, łachmanach i koronkach.... co za przerażający tłum: starce i dzieci, księża i kobiety, urzędnicy i chłopi.... Polacy nieumiejący i słowa po polsku, Moskale rodowici, Włosi, Francuzi. panowie i oficyaliści, Izraelici i Ultramontanie.

Równa tu rozmaitość przekonań jak ludzi..... W szeregach walczących znaleźlibyśmy łatwo konserwatystów najczystszej wody i ultra radykalnych, rewolucyą ostateczną i najostateczniejsze legitymizmy *in petto*. Słowem żywioły jakie tylko z poruszenia do głębi narodu wypaść mogą. Ale po bacznem rozpatrzeniu góruje tu wszakże żywioł jeden, klasa średnia, jeszcze nie uformowana, niedojrzała, a rwąca się do czynu i pragnąca poświadczyć krwią swoje narodziny i istnienie.

Ci nawet, co legitime wyszli i należą do innych warstw społeczeństwa, dobrowolnie przybierają charakter średniego stanu, uznają się wcielonymi do niego.

Zdaje się, że niewyrobienie się zupełne, młodzieńczość tego żywiołu, który panuje wypadkom 1863 r., jego niedoświadczenie, jego złudzenia, jego gorączkowość i niecierpliwość, nieopatrzność heroiczna, niedokładność rachub, złudzenia nieodłączne od młodości stanów, równie jak od młodzieńczości indywiduów, dostatecznie tłómaczą ostatnie

rezultaty rewolucyi. Inne czynniki wypadków tych wchodzą tu epizodycznie; usiłują dostąpić równouprawnienia na polu czynu, domagają się udziału, dostępują ledwie tolerancyi. Są to raczej siły przeciwważące niż kierownicze. Ster ruchu obejmuje odrazu klasa średnia, i utrzymuje do końca. Ale w poświęceniu bezprzykładnem, heroicznem, i tem bardziej bohaterskiem, że nikt się tu nie łudzi nadzieją powodzenia, a illuzye tylko co do następstw mniej więcej ciężkich i okrutnych, różnią w poświęceniu; nie ustępuje tu nikt nikomu, szlachta, duchowieństwo, mieszczaństwo, lud..... Ostatni ten wyraz zmusza nas do upokarzającego wyznania, iż rewolucya 1863 r. jak najmniej była ludową lub wcale nawet mass za sobą pociągnąć nie umiała. Są tu wyjątkowe i piękne postacie z tego ludu, ale niestety! wyjątkowe tylko. Przypisać to należy trzydziestokilko, może stóletniemu działaniu Moskwy, która wszelkiemi sposobami zasiać nieufność, utrzymać ciemnotę, poróżnić stany, rozdzielić naród jak podzieliła kraj, aby go pochłonąć usiłowała. Martyrologia tej epoki szczyci się i sukmanami krwią zbryzganemi, ale tych stósunkowo jest mało; nie, żeby lud polskim nie był, ale że przygotowanym do ofiar być mógł....

Powiemy to może wbrew zdaniom wielu, *) ale z najmocniejszem przekonaniem, wyrobionem najbezstronniejszem zbadaniem wypadków, że powstanie ostatnie nietylko przewidzianem było przez Moskwę... może tajemnie a zdradliwie podżeganem. Całe też ono chwilowo wypadło na jej korzyść, chociaż równie silnie przekonani jesteśmy, iż w dal-

---

*) Sąd Szanownego B. Bolesławity, jakkolwiek wysoko ceniony przez nas i wszystkich, w tym względzie i naszemu zdaniu jest przeciwny.
Przyp. Wydawcy.

szych a nieobrachowanych następstwach swoich, Moskwie nie posłuży, tak jak dziś już następstwy swojemi moralnego jej upadku w oczach Europy dowiodło.

Od roku 1815 szukano tylko przyzwoitych powodów, aby tę illuzyjną odrębność Polski, zniszczyć i pochłonąć ją. Rozporządzenia na papierze były w ciągłej sprzeczności z tajnem postępowaniem Rządu. Opinia tylko Europy, polityczne względy zmuszały do zachowania pewnego *decorum*. Po r. 1831 Polska obdarzona statutem organicznym, który w życie nie wszedł, była rzeczywiście rządzona najdzikszą arbitralnością i prawem wojskowem, które żadnem w istocie prawem nazwać się nie może, jest bowiem tylko uorganizowanym gwałtem. Dzieje cytadeli i więzień są całą ówczesną historyą Polski, a dodatkowo Sybir, aresztanckie roty, i głębie tajemnicze olbrzymiego Państwa, otchłanie, w których despotyzm jak szatan Dantego zamrożone pod stopami trzyma ludy. Nie uszło pewno baczności Moskwy, że od roku 1831 pomimo wysiłków ku stłumieniu ducha narodowego, może właśnie prawem oddziaływania duch ten rósł, i potężniał. Zaspokoić go dla tego nie chciano może, aby przywieść do rozpaczy i wybuchu.

Nigdy Moskwa niepotrzebowała bardziej rewolucyi w Polsce, jak w roku 1863. Zagrażające symptomata rewolucyi wewnętrznej w niej samej, pilno potrzebowały, aby odciągnąć chorobę na zewnątrz, jedynym na to ratunkiem było zrzucenie rozprzęgających żywiołów na pognębienie Polski; mężowie stanu rozumieli też, że Europa wcale się w tę sprawę nie wmięsza. Odosobnienie Francyi, zdrętwienie Anglii, codzień mocniej wrastająca w przekonanie zasada nie interwencyi, niemieckie zaprzątnienie jednością, zabezpieczały ją od udziału Europy. Od roku

1831 ogólny stan opinii zmienił się bardzo, moralny poziom się zniżył, interesa materyalne wzięły górę nad wszelkiemi innemi, nawet nad interesami swobód i postępu. Symptomata te nadto były widoczne, ażeby Moskwa ich nie dostrzegła i nie wzięła w rachubę. Od pierwszego przebudzenia się w roku 1861 ducha narodowego, wiedziano doskonale w Petersburgu, na czem się to skończyć musi. Nie starano się radzić i powstrzymać, ale popychać i nieuniknionym wybuch uczynić. Być może, iż przewrotna polityka widząc to jasno, chwilowo jednak poświęciła W. Ks. Konstantego, pozornym pragnieniom jakiegoś kompromisu. Przez szpary patrzano na rosnące, gotujące się wyraźne już powstanie. Branka była podpałką, którą do nagromadzonych materyałów palnych, przyłożono z zupełną wiedzą następstw. Ale ten wrzód, który nabrał wedle Wielopolskiego, i miał pęknąć.... jeszcze w tajnych rachubach moskiewskich powinien był większych dorosnąć rozmiarów, by usprawiedliwić następstwa.

Udawano bezsilność, nieprzygotowanie, zwlekano działanie stanowcze. Moskwa znając chciwość swych jenerałów i drapieżne usposobienie wojska, znowu przez szpary patrzała na powolne ich ruchy; chciano by powstanie objęło kraj, rozszerzyło się, wywołało adhezye jak największej liczby i opłaciło się jak największą liczbą ofiar. Już naówczas w Lutym 1863 (mamy na to niezbite dowody), cały plan późniejszego postępowania względem Polski, prowincyj jej dawnych, i żywiołu polskiego, był stanowczo przyjęty, zdecydowany, obmyślany. Wszystko co groziło Moskwie w jej wnętrznościach, rzucono na Polskę, niedojrzałych mędrków radykalistów, utopistów, demagogów dzikich na tle azyatyckiem, wyrobionych niedowarzonemi mrzonkami europejskiemi, przedajną i zgniłą

biurokracyą, ludzi bez czci, wiary, sumienia, skalanych i niebezpiecznych, pchnięto na kraj wydany najokrutniejszemu bezprawiu....

W historyi Europy, po żadnej najzajądlejszej wojnie plemion, po żadnym podboju.... nigdzie nie znajdujemy nic podobnego do tego, co dziś widzimy w Polsce. Jest to znęcanie się barbarzyńskie, niedojrzałego narodu nad pokonanym nieprzyjacielem; nie tające się wcale nawet ze szlachetnym swym celem wytępienia.... Na przedstawienie gubernatora Syberyi, że domy etapowe nie starczą na przenocowanie pędzonych więźniów, i że ztąd powstają choroby, z zimną krwią przedstawiciel Boga na ziemi, odpowiada publicznie mściwym wyrokiem: „Niech zdychają.“ Z równie zimną krwią obmyślają wygnańcom najniezdrowsze miejsca, najgłodniejsze zakąty, pozbawione środków do utrzymania życia, w tem okrucieństwie bezdusznem, niestety, znaczna część narodu pomaga rządowi, i dopuszcza się prawdziwie tatarskich gwałtów. Od roku 1863 podziś dzień.... do końca 1867 ani system zmienionym, ani zajadłość zmniejszoną się nie okazuje. Dziennikarstwo gra wybornie rolę podszczuwacza, Niemcy i Francuzi w służbie moskiewskiej (Kaufmann, Bezak), na wyprzodki idą z Murawiewami....

Krwawy to obraz..... ale majestatu niezmiernego, ale tak wielki i wspaniały, ze mu historya XIX wieków nic nie ma równego. Prześladowanie Chrześcian, niknie prawie i blednieje w obec tego tyrańskwa, które chwilami nabiera w prasie rosyjskiej, w biurokracyi znamion wścieklizny. Rzekłbyś że Bóg dopuścił na nich tę chorobę szaleństwa, na jaką tylko chorują zwierzęta.... Najmniejszego poszanowania człowieka, wieku, powagi, świętości..... najniemoralniejsze środki w użyciu..... nędza jako narzędzie

do nawracania... głód jako pobudka do apostazyi, groźba śmierci i katuszy.... Wszystko zaparte, poszarpane..... wyśmiane.... Okropniejszego stanu wyobrazić nie można, i nie dziwimy się wcale prasie zagranicznej, gdy faktom nie wierzy.... fakta te są nie do wiary a prawdziwe.

Moskwa dorobiła się sławy kata.... arcykata....

Umiemy cierpieć, odstępstwa są nieliczne, ofiary nie porachowane.... martyrologia liczy tysiącami zabitych, zamęczonych.... zamordowanych....

Niema prawie rodziny w Polsce, którąby się pochlubić nie mogła Abrahamową dziecięcia ofiarą.

Te to pamiątki drogie, niniejsza księga ma zebrać dla podania ich przyszłości. W naturze tego rodzaju zbiorów jest, że one odrazu wyczerpać wszystkiego i dokładnemi być nie mogą. Prześladowanie rozciąga się aż do wspomnień i wiadomości o prześladowanych. Mogiły rozstrzelanych, ich ciała kryje Moskwa, ukrywa też imiona, nie żeby się wstydziła mordu.... ale że się obawia siły jego.... potęgi grobów, męczeństwa i ofiary.... stara się oblużgać mogiły, zbezcześcić pamięć.... i jak żołdactwo pijane nieraz tańcowało na świeżo zbroczonej ziemi, w której złożono trupa, tak dziennikarstwo ich szaleje nad pogrzebioną pamięcią ofiary....

Zadaniem wielkiem i pięknem jest zebrać te szczątki.... a powinnością braterską dopomódz do pobożnego tego dzieła....

Niech ono idzie w świat..... aby świadczyło o Polsce i krwi za nią przelanej. Powiemy z poetą: Jeszcze Polska nie zginęła, kiedy tysiące giną dla niej.

Lucerna w Szwajcaryi d. 1 Paźdz. 1867 r.

B. Bolesławita.

ROK 1863—1864.

Abramowicz Andrzej, emigrant podczas ostatniego powstania był w Królestwie; Dz. Pozn. w Nr. 115 podaje tylko, że zmarł 12 Maja 1863 r. w Wieruszewie w W. Ks. Poznańskiem, nie podając żadnych innych szczegółów.

Abramowicz Justyn, właś. dóbr Sołowiejówki w Berdyczowskim powiecie. W początkach agitującego się powstania na Litwie ajenci moskiewscy naprowadzili bandę hajdamaków (starowierców) na dwór, który zrabowali i wszystkich tamże wraz z żoną i dziećmi Abramowicza wymordowali; o czem donosi korespondent do Czasu Nr. 197 i Dz. Pozn. Nr. 128 i 186.

Abuza — służył w oddziale Tołkina, zginął w dniu 1 Sierpnia 1863 r. w potyczce pod Gródkiem w powiecie Bielskim gub. Grodzieńskiej.

Adam — włościanin ze wsi Wasowa, człowiek odznaczający się wpływem u okolicznego ludu, poległ w potyczce pod Drążdżewem w powiecie Prasnyskim.

Adam — służący klasztorny ze wsi Wolskie, poległ pod Budą Zaborowską w powiecie Warszawskim w dniu 14 Kwietnia. (Czas Nr. 96).

Adamczewski — służył w oddziale Rogińskiego, poległ pod Białą dnia 2 Lutego.

Adamowicz Julian w wieku lat 30 z powiatu Pińskiego, najpierw służył w oddziale Trauguta, poległ pod Pieskową Skałą.

Adamski Michał, w skutek ran otrzymanych w bitwie, zmarł w szpitalu w Cieszanowie dnia 19 Października 1863 r. (Imionospis Stupnickiego podaje że 9 t. m.).

Akramowski Ludwik, czeladnik blacharski z Galicyi; służył jako szeregowiec w oddziale Kurowskiego, zakłuty bagnetami pod Miechowem dnia 17 Lutego 1863 r.

Albertus vel **Albertyński** — dowódzca oddziału Litewskiego, dnia 21 Maja 1863 r. stoczył bitwę pod Łabunarami, w której na czele 300 ludzi rozbił 4 roty piechoty moskiewskiej i sotnię kozaków, i jako zdobycz wojenną zabrał 20 karabinów i powóz z końmi hr. Szuwałowa; nieprzyjaciół w bitwie tej legło na placu 75, przeszło 100 rannych, powstańcy stracili 10 w poległych, 20 w rannych, lecz i sam dowódzca zwycięztwo to śmiercią przepłacił. Dziennik Poznański Nr. 166 podaje, że w potyczce następnej przy dworze Giedrojcu (w błotnistym lesie) w powiecie Wileńskim dnia 24go Czerwca 1863 r. zginął po bohaterskiej obronie.

Albinowski — w wieku lat 18, służył jako szeregowiec pod Langiewiczem; poległ pod Małagoszczą dnia 24 Lutego 1863 r.

Aleksandrowicz — gorzelany z Lubelskiego, szeregowiec, poległ w ataku na Węgrów dnia 6 Lutego 1863 r.

Alkiewicz Jan Nepomucen, poległ pod Nową-Wsią a według innych miał zginąć pod Mieczownicą.

Almiński Feliks, wieku lat 50 b. dozorca rogatkowy w Lublinie; w czasie kampanii Węgierskiej 1848 — 1849 dymisyonowany, trudnił się sprzedażą drobnych wiktuałów. W czasie kampanii Krymskiej uwięziony, uwolniony po kilku miesiącach, w roku 1861 znów aresztowany za agitacyę pomiędzy ludem, skazany na kilko-miesięczne więzienie, zkąd uciekł. Z pierwszym wybuchem powstania wstąpił w jego szeregi pod dowództwo Langiewicza jako szeregowiec kosynier; poległ pod Małogoszczą dnia 7 Marca 1863 r.

Alschner vel **Alscher Józef** szewc, obywatel miasta Lwowa, lat 51; poległ pod Czosną dnia 1 Maja 1863 r.

Ambrożewicz Jan, milicyant z Warszawy; poległ pod Pniową w Podlaskiem dnia 11 Lipca 1863 r. (Czas Nr. 247).

Ambrożewicz — poległ pod Lenczami w Kowieńskiem dnia 1 Kwietnia 1863 r. (Czas Nr. 92).

Ambrożewicz — podobno włościanin ze Żmudzi; dowodził małym oddziałkiem, w utarczce pod Mieczyskami w Poniewieskim

powiecie dnia 20 Stycznia 1864 r. po uporczywej obronie dostał się do niewoli wraz z 6 towarzyszami i wkrótce podobno umarł.

Ami Józef, patrz **Chabrioli.**

Amos Walenty, wieku lat 30 ze wsi Wojtowiece na Podolu; poległ pod Salichą.

Anamowicz Feliks, czeladnik kowalski, służył jako szeregowiec w oddziale Kurowskiego; poległ pod Miechowem dnia 17go Lutego 1863 r.

Anatazy Roman, wieku lat 29, według podań miał przybrane nazwisko **(Sawa)**; inni zaprzeczają temu, dowodząc, że pod tym pseudonymem miał być kto inny; Anatazy b. kapitan wojsk rosyjskich pułku Lubawskiego, urodził się w Ostrołęckim powiecie. Z wychodzącymi ochotnikami do oddziałów powstańczych połączył się i objął nad nimi komendę, ucierając się w licznych potyczkach w Białostockim. W miesiącu Czerwcu, Rząd Narodowy mianował go dowódzcą Ostrołęckiego powiatu, następnie dowodził oddziałem na Litwie i tam zginął.

Anczyc Stanisław, urodzony w Krakowie, brat znanego pisarza ludowego, redaktora Kmiotka i innych podobnych pism wychodzących w Warszawie; odwagą wkrótce dosłużył się stopnia porucznika wojsk powstańczych, ranny pod Jurkowicami umarł w Tarnowie dnia 4 Grudnia 1863 r.

Anderlini Edward, służył w oddziale Langiewicza, zginął pod Grochowiskami.

Anderson Mikołaj, wieku lat 50, syn Anglika nauczyciela języka angielskiego w Wilnie a później liweranta wojskowego. Urodził się w Wilnie z matki polki, służył w wojsku rosyjskiem w artyleryi, na żądanie otrzymał uwolnienie w stopniu kapitana, zająwszy się majątkiem jaki mu po rodzicach pozostał, a którym były: trzy duże domy w Wilnie. Wojna Krymska powołała go znów do broni, przewidując wojnę europejską i możność działania dla oswobodzenia Ojczyzny, wezwania nie usłuchał, lecz zajął się przedewszystkiem uregulowaniem i podziałem majątku pomiędzy młode rodzeństwo dwóch sióstr i brata oficera artyleryi, (który za udział w ostatniem powstaniu rozstrzelany został), sam zaś w charakterze kuryera rosyjskiego dostał się do Galicyi a następnie do Krakowa, gdzie sądził że już zastanie przygotowania do powstania. Doznał jednak rozczarowania i zawodu; wkrótce też

potem zagrożony niebezpieczeństwem dostania się w ręce moskiewskie, opuścił Kraków udając się do Anglii Ojczyzny ojca, którego krewni jeszcze byli przy życiu, a mianowicie stryj dostarczający przewozowych okrętów dla broni angielskiej. Gdy wieść się rozeszła o tworzeniu się oddziałów polskich w Konstantynopolu, pospieszył do Turcyi, zaciągnął się do kozaków Sułtańskich jako prosty szeregowiec, a dosłużywszy się stopnia porucznika, na hasło 1863 r. powstania w Królestwie, pospieszył pod dowództwo Krukowieckiego w randze kapitana Strzelców. W trzeciej potyczce ranny i wycieńczony na siłach, udał się do Szczawnicy, lecz zaledwie kuracyą rozpoczął został przyaresztowany, a jako przebywający za paszportem Tureckim, wydalony został do Turcyi przez Wiedeń. Tam niebezpiecznie się rozchorował w szpitalu, wkrótce zmarł roku 1864.

Andrejew — kozak z wojsk moskiewskich, wieku lat 35, służył w oddziale Narbuta jako podoficer kawaleryi, poległ w Kowieńskiem.

Andruszkiewicz — poległ w Augustowskiem 1863 r.

Andrzejewski Gustaw, rodem ze wsi Goli, powiatu Gostyńskiego w W. Ks. Poznańskiem, wyszedł do powstania z powiatu Szamotulskiego; według jednych podań zginął, według innych wzięty do niewoli.

Andrzejewski Franciszek, rolnik z Garwolina, służył w oddziale Lelewela, zginął pod Borowcami dnia 16 Kwietnia 1863 r. (Czas Nr. 97).

Andrzejkowicz Aleksander, właśc. dóbr Szłupaci na Litwie w powiecie Kobryńskim, w własnym domu przez wojsko moskiewskie napadnięty i zakłuty bagnetami dnia 11 Maja 1863 roku. (Czas Nr. 131).

Andrzejowski Konrad, wieku lat 20, syn lekarza z Kielc. Pierwiastkowo Członek organizacyi, następnie Naczelnik Żandarmeryi Narodowej w powiecie Kieleckim. Sam się zastrzelił przypadkiem we wsi Oblęgosku pod Kielcami.

Anioł — zdaje się właściwie **Engel**, z Poznańskiego, służył w oddziale Strzyżewskiego jako Żandarm narodowy. Przybywszy do dóbr Jańskiego w powiecie Łukowskim dla sądzenia jakiejś sprawy, niespodziewanie przez kozaków napadnięty, został zabity w Listopadzie 1863 r.

Antoniewicz — służył jako major pod dowództwem Sierakowskiego, zginął około Birżan dnia 20 Kwietnia 1863 r. wraz z 40 towarzyszami.

Antoniewicz — wieku lat 40, b. Junkier wojsk rossyjskich na Kaukazie, dokąd był zesłany w roku 1848 za przestępstwo polityczne, tam dosłużył się stopnia kapitana, poczem wziąwszy dymisyą był urzędnikiem komisoryackim w Dynaburgu, porzucił służbę oddając się pod rozkazy Sierakowskiego, jako dowódzca 4go batalionu. Znakomity męztwem i umiejętnością prowadzenia wojny partyzanckiej, brał czynny udział w bitwach pod Gieniatyczami, Korsariszkami, Madejkami i Chudyszkami, w tej ostatniej zginął ugodzony kulą w szyję.

Antoniewicz Józef, zginął pod Józefowem 1863 r. (Imionospis Stupnickiego podaje że pochodził z Rybna w W. Ks. Pozn. i był kucharzem).

Antoniewicz — dymisyonowany Junkier huzarów rossyjskich, napadnięty bezbronny, zamordowany we wsi Buchonicz.

Antoniewski Władysław, syn Piotra, urodzony w Czortkowickim powiecie w majątku ojca 1825 roku. W roku 1850 osiadł w Draganówce koło Kamieńca Podolskiego. Będąc czynnym w powstaniu 1863 r., schwytany przez moskali i do Kijowskiej Cytadeli odstawiony, po 2ch latach męczenia w więzieniu gdzie go przy inkwizycyach bito kijami po głowie i 8 zębów mu wybito, w skutek czego ten nieszczęśliwy dostał pomięszania zmysłów, odwieziony został do Cytadeli w Kamieńcu Podolskim, zkąd go wykradziono w Lipcu 1866 r. Przewieziony przez granicę, w domu obłąkanych we Lwowie pomieszczony został; wszelkie atoli usiłowania lekarzy nad przyprowadzeniem go do odzyskania zmysłów były bezskuteczne, prześladowała go ciągła obawa, że go moskale chcą zmusić do wyznań, których podczas śledztwa i tortur wycisnąć nie zdołali. Nieszczęśliwy ten męczennik zakończył swój żywot 26 Stycznia 1867 r. w nocy w 42gim roku życia, pochowany 27 t. m. na cmentarzu Łyczakowskim.

Antoszewski — z Litwy, wieku lat około 50, oficyalista, żonaty, ojciec kilkorga dzieci, służył w oddziale Narbuta jako żołnierz, zginął pod Rudnikami dnia 23 Czerwca 1863 r.

Armowski Antoni, dymisyonowany żołnierz wojsk rossyjskich, zginął pod Węgrowem w Lutym 1863 r.

Artmiński Oswald vel **Artwiński**, pierwiastkowo Członek organizacyi Krakowskiej, następnie żołnierz kawaleryi w oddziale Langiewicza, zabity w Gicbułtowie.

Aszman — syn obywatelski m. Kutna, lat 22, służył w kilku oddziałach, ostatecznie w oddziale Skowrońskiego, poległ jako podoficer pod Dalkowem w powiecie Łęczyckim i tamże pochowany.

Ataman (pseud.) lat około 25, podobno syn jakiegoś generała rossyjskiego, z matki polki z Litwy pochodzącej, średniego wzrostu, brunet, poprzednio oficer wojsk rossyjskich, następnie szeregowiec pod Langiewiczem, zginął pod Grochowiskami dnia 18 Marca 1863 r.

Atmański Wincenty, rzemieślnik z Krakowa, służył pod Langiewiczem i zginął pod Ś. Krzyżem dnia 11 Lutego 1863 r.

Augustowski Marcelli, lat 45, z Grodzieńskiego, pierwiastkowo służył w oddziale Wawra, następnie Kołyski, zginął jako oficer strzelców pod Stroczynami w powiecie Sejneńskim dnia 7go Sierpnia 1863 r.

Awejde Artur; lat 27, b. nauczyciel gimnazyum w Łomży, od samego początku ruchu Członek organizacyi, w końcu komisarz cywilny Województwa Augustowskiego, niespodziewanie najechany przez kozaków na drodze w majątku dzierżawionym przez Jana Tomaszewskiego w powiecie Sejneński m, ratując się ucieczką do bliskiego lasu, strzałem przez kozaka zabity został. (Dz. Pozn. Nr. 204 podaje że pochowany w Smolankach tegoż powiatu).

Babecki — obywatel z Stanisławowskiego, w skutek ran odniesionych zmarł we Lwowie dnia 11 Czerwca 1863 r. (Imionospis Stupnickiego podaje że 18 t. m. zmarł).

Babicki — oficyalista z Lubelskiego, służył w oddz. Ćwieka, zginął pod Chełmem dnia 1 Listopada 1863 r.

Babiński — z Zendzian powiatu Łomżyńskiego, wieku lat 22, poległ pod Menżeninem dnia 25 Stycznia 1863 r.

Babski — kuzyn rządcy Hotelu Saskiego z Warszawy, był podoficerem kawaleryi w oddziale Rudzkiego, poległ pod Fajsławicami w Lubelskiem dnia 24 Sierpnia 1863 r. mając lat 24.

Babski Bronisław, lat 26, pomocnik maszynisty D. Ż. Petersburgskiej, podchorąży w oddziale Turkettego, poległ pod Kozienicami dnia 24 Marca 1863 r. W bitwie tej widząc cofających się swych towarzyszy, z sztandarem w ręku poprowadził do boju kossynierów, a ugodzony siedmiu kulami, padł na placu wraz z wielu innymi nie wypuszczając sztandaru z ręki. Ujęty taką walecznością junkier wojsk moskiewskich polak z urodzenia, wyrwał mu sztandar z skostniałej już ręki, a przeszedłszy do szeregów powstańczych, dalej do boju kosynierów prowadził, a w końcu także poległ. Zwłoki Babskiego zabrane przez miejscowych włościan i pochowane na cmentarzu w Kozienicach.

Babski Franciszek, uczeń szkoły politechnicznej w Puławach, żołnierz z powstania narodowego, internowany następnie w Iglawie, zkąd w końcu roku 1864 wstąpił w szeregi armii meksykańskiej i tamże w mieście Napolucan za dezercyą rozstrzelany.

Bachmiński Stanisław, podług innych **Bachuciński**, student Szkoły Głównej, następnie okręgowy w organizacyi, według Czasu Nr. 90 poległ pod Budą Zaborowską niedaleko Warszawy dnia 14 Kwietnia 1863 r.

Bachowiecki — służył w oddziale Wagnera, w nieszczęśliwej bitwie pod Fajsławicami, zginął jako porucznik.

Bachowski — rodem z Wileńskiego, technik, pomocnik jeometry, przed samym wybuchem powstania Członek organizacyi, w Lutym pospieszył w szeregi powstańcze pod Langiewicza i w tymże miesiącu zginął pod Milicą.

Baecher Gotlib, rodem z okręgu Łowickiego, w wieku lat 31, żołnierz szeregów powstańczych, następnie internowany w jednej z twierdz państwa Austryackiego, zkąd wstąpił do armii Meksykańskiej gdzie dnia 17 Lipca 1865 r. zginął na polu bitwy. Akt zejścia przesłany prokuratorowi królewskiemu w Warszawie.

Bagniewski — lat 22, obywatel z powiatu Rawskiego, służył w oddziale Drewnowskiego i jako podoficer kawaleryi zginął pod Stromcem.

Bajkowski Franciszek, obywatel ziemski, wieku lat 43, ojciec pięciorga dzieci, zginął w potyczce 3 Maja 1863 r. w powiecie Owruckim.

Balicki Tytus, lat 25, wykształcony technik, służył w oddziale Rumowskiego, poległ pod Szycami w powiecie Olkuskim 7go

Maja 1863 r. i tamże pochowany. (Czas w Nr. 107 i 125, w którym znajduje się nekrolog, podaje, że pochodził z Galicyi i był synem hrabiego).

Baliński Feliks, lat około 30, rzemieślnik z Poznańskiego, służył w oddziale pułkownika Mielęckiego, poległ pod Izbicą w powiecie Włocławskim 10 Lutego 1863 r.

Balsam — starozakonny, krawiec z Żarek, służył w oddziale Chmielińskiego, zginął pod Janowem w Krakowskiem w roku 1863; odznaczał się szczególną odwagą.

Banaszkiewicz — służył pod dowództwem hr. Komorowskiego, zginął pod Starą-Wsią w okolicy Tyszowiec 18 Stycznia 1864 roku (Dz. Pozn. Nr. 27, Głos Nr. 46).

Barański — włościanin, odznaczył się w kilku potyczkach; poległ pod Małogoszczą 23 Lutego 1863 r.

Baranowicz Michał, z majątku Góreczkowszczyzna w powiecie Oszmiańskim, służył pod dowództwem Ostoi, zginął w ostatnich dniach Października 1863 r. nad rzeką Mereczanką w powiecie Trockim.

Baranowski Adolf, wieku lat 19 — 20, syn obywatela ziems. Żmudzkiego powiatu, zginął w jednej z potyczek pomiędzy dniem 3 a 5 Maja 1863 r. w powiecie Owruckim.

Baranowski — czeladnik szewcki, żonaty, ojciec 2ga dzieci, służył pod Langiewiczem, zginął pod Ś. Krzyżem 11go Lutego 1863 r.

Baranowski Wiktor, malarz pokojowy z Warszawy, służył od samego początku powstania, brał udział w 12 bitwach, zginął pod Ś. Krzyżem 11 Lutego 1863 r. pod dowództwem Langiewicza.

Baranowski Ignacy, wieku lat 40, obywatel z Poznańskiego, służył pod dowództwem jenerała Taczanowskiego jako szeregowiec, zginął pod Ignacewem w powiecie Konińskim 8 Maja 1863 r.

Baranowski Mateusz, wieku lat 60, dzierż. folwarku Czerwaczyska i Dołhe, jako żołnierz piechoty powstańczej zginął tamże.

Baranowski — mechanik z Poznańskiego, zginął pod Mieczownicą. (Imionospis Stupnickiego podaje, że był farbiarzem z Wągrowca).

Barciński Kazimierz, oficyalista z powiatu Warszawskiego, służył pod pułkownikiem Mielęckim, zginął pod Cieplinami dnia 10 Lutego 1863 r.

Bargielski Damazy, lat 40, włościanin z gminy Drozdowo powiatu Łomżyńskiego, żonaty, ojciec 4ga dzieci, zginął pod Szczodruchami służąc pod dowództwem Nadmillera.

Barkowski Julian, lat około 17, podobno syn dozorcy więzienia z Lublina, uczeń introligatorski, początkowo służył w oddziale Jankowskiego, następnie w oddziale Lelewela, zginął pod Dobrą.

Barowski Bazyli, lat 18, ze wsi Wojtowice na Podolu, służył pod dowództwem Różyckiego, zginął pod Salichą nad granicą Galicyi.

Barszczewski — urzędnik z Suwałk, zginął pod Czystą-Budą w Marcu 1863 r.

Bartniewski — lat około 16, syn oficyalisty z Podlaskiego, służył w oddziale Cieszkowskiego, zginął w ataku na Sosnowiec.

Bartołd Józef, wieku lat 24—25, urodził się w Płocku i tamże skończył gimnazyum, następnie szkołę agronomiczną w Marymoncie, syn sędziego sądu kryminalnego z Płocka, uczeń akademii agronomicznej w Hajdelbergu czy też w Hohenchajmie. Przed powstaniem w pierwszych dniach Stycznia ciężko ranny w pojedynku z Wodzickim, po wyleczeniu się pospieszył na pole walki. Służył pod dowództwem Gustawa Zakrzewskiego, następnie w oddziale Lelewela, zginął pod Panasówką w powiecie Zamojskim 3 Września 1863 r.

Basiński Henryk, urodzony w 1842 roku we wsi Golicach w Piotrkowskiem, nauki odbywał tamże i w Warszawie, jako celujący z uczniów gimnazyum zapisał się do instytutu politechnicznego w Puławach, lecz brak środków materyalnych zmusił go do opuszczenia zakładu i szukania w Warszawie zarobkowania na opędzenie kosztów kształcenia się w Szkole Głównej. W czasie manifestacyi brał czynny udział, gdy hasło powstania się zbliżało, stanął w opozycyi i silnie w tym duchu agitował, lecz gdy już krew braci się polała, wystąpił znowu pomiędzy zaufanymi kolegami z silną agitacyą dowodząc, „że już nie ma ratunku, że żadna pojedyncza opozycya nie powstrzyma, że obowiązkiem jest dziś każdego prawego Polaka iść tam, gdzie go obowiązki ojczyzny wzywają, bić się i zginąć, to jest dziś moje hasło“; wkrótce też wyruszył z kilkoma kolegami, bił się pod dowództwem Jankowskiego jako kosynier, potem pod Oksińskim, pod którego dowództwem w je-

dnej z potyczek ranny w rękę ciężko, która odjętą podobno mu została, kaleką przybył do Paryża w pierwszej połowie 1864 r.

Wszedł do szkoły prawa, a pracą wyk ztałcił się w języku, którego bardzo mało posiadał. W dwóch pierwszych latach został celującym uczniem, lecz przy egzaminie trzeciego kursu wytężenie pracą przy cierpieniach fizycznych i moralnych, walka z niedostatkiem itd. silnie oddziałały na jego umysł. Pierwszym objawem pomięszania była mowa powiedziana w sali *des pas perdus* do zgromadzonych adwokatów, o wielkości powołania sędziów; nazajutrz klęcząc przed kościołem na placu Sorbony, modlił się głośno i do otaczających go przechodniów przemówił znowuż o moralnym upadku świata, o opuszczeniu Polski — odprowadzony do domu zdrowia, następnie odwieziony w zupełnem obłąkaniu do Bienêtre pod Paryżem i tam zmarł 22go Listopada 1866 r. w 24 roku życia swego. Obszerniej patrz Roczniki Towarzystwa historycz. literac. w Paryżu.

Baszalii — Węgier, rodem z Pesztu, początkowo służył w oddziale Żychlińskiego, następnie w oddziale pułkownika Callier, zginął pod Brzozowem w powiecie Rawskim 23 Lipca 1863 r.

Batory — porucznik znany z odwagi, służył w oddziale Topora. (Chwila Nr. 50 podaje, że poległ w Opatowie 21go Lutego 1864 r.).

Baum Antoni, rodem z Ojcowa w wieku lat 23, żołnierz w szeregach powstańczych, schroniwszy się na terrytoryum państwa Austryackiego interńowany do jednej z twierdz, zkąd w końcu roku 1864 wstąpił w szeregi armii Meksykańskiej, gdzie za dezercyę dnia 10 Czerwca 1865 r. w twierdzy Perocie został rozstrzelany. Akt zejścia przesłany prokurator. królewskiemu w Kielcach.

Bednarski Józef, lat 30, z Wolbroma powiatu Radomskiego, służył w oddziale Czachowskiego, skutkiem ran w jednej z potyczek otrzymanych zmarł w Rzeszowie 1 Kwietnia 1863 r. i tam pochowany. (Czas Nr. 108).

Bek — student gimnazyum z Piotrkowa, według Czasu Nr. 89 zginął w okolicach Widawy, po bitwie pod Broszencinem 10 Kwietnia 1863 r.

Benklewski Wincenty, wieku lat 26 z Brześcia Litewskiego, w bitwie pod Pieskową Skałą zginął 1863 r.

Bennes Mikołaj, żołnierz z ostatniego powstania, ciężko ranny w skutek odnowionych rau zmarł 23 Lutego 1867 r. we Lwowie i tamże pochowany.

Benvenuto ksiądz (patrz **Mańkowski**).

Berentz Józef, rodem z Kalwaryi gubernii Augustowskiej, b. junkier wojsk rossyjskich, zginął pod wsią Nagoszewem w powiecie Ostrołęckim 8 Maja 1863 r.

Bereza — wieku lat 21, z Litwy, służył w oddziale Parczewskiego w kawaleryi, używany często do czynności oficerskich, zginął pod Walewicami w powiecie Łowickim w Maju 1863 r. Pochowany w miasteczku Bielawach w Łowickiem.

Berkmann Józef, z miasta Wołożyna powiatu Wileńskiego, ranny w obie nogi nad rzekę Mereczanką w powiecie Trockim, w końcu Października 1863 r. przez jakiegoś włościanina wydany nieprzyjacielowi, wkrótce zmarł.

Bettel — Węgier, lat około 30, zginął w bitwie pod Czernichowem w Krakowskiem (w Królestwie) i pochowany we wsi Czulice około Krakowa.

Bezdzieda — kapitan, ranny podczas napadu na Opatów 21 Lutego 1864 r. wkrótce życie zakończył (patrz **Topór**).

Bezler Edward, uczeń kotlarski z Warszawy, poległ pod Budą Zaborowską w pow. Warszawskim 14 Kwiet. 1863 r. (Czas Nr. 96).

Białkowski Stanisław, krawiec z Krakowa, zmarł 24 Czerwca 1865 r. w El-Gujar przy kanale Suezkim. Pozostawił testament dla prawnych spadkobierców, którzyby się ogłosili do dnia 25go Marca 1866 r.

Białobłocki Stanisław, b. oficer wojsk rossyjskich, służył w oddziale Rudzkiego, zginął pod Fajsławicami 24 Sierpnia 1863 r.

Białobrzeski Juliusz, syn nadleśniczego w Królestwie Polskiem, student akademii medycznej, zmuszony wyemigrować w 1861 r., przybył do Włoch, wstąpił jako uczeń do szkoły wojskowej w Cuneo; na hasło powstania pospieszył do kraju pod rozkazy jenerała Mierosławskiego. Zginął pod Krzywosiądzą w powiecie Włocławskim 19 Lutego 1863 r.

Białobrzeski Karol, rodem z powiatu Bielskiego, nauki pobierał w Białym-Stoku, następnie w uniwersytecie Kijowskim, służył jako szeregowiec w oddziale Kobylińskiego, zginął pod Księżopolem w powiecie Ostrołęckim w Wrześniu 1863 r.

Białoskórski — dzierżawca z Jurkowic, zamordowany został 21 Października 1863 r. przez moskali broniąc Dowgiełłę lekarza z Staszowa, którego również moskale zamordowali, a dom i zabudowania zrabowawszy, spalili. (Czas Nr. 245 z roku 1863).

Biały Jan, górnik, żołnierz szeregów powstańczych, w potyczce pomiędzy 3 a 5 Maja w Owruckim powiecie zginął.

Biedroński Władysław, lat 20, rodem z Grojca, skutkiem ran otrzymanych w bitwie pod Igołomią 27 Marca 1863 roku zmarł w Krakowie w szpitalu św. Łazarza i na miejscowym cmentarzu pochowany 30 Marca 1863 r. (Czas Nr. 72).

Biegański Julian, wieku lat 60, z Kongresówki, b. żołnierz z W. P. 1831go roku, ozdobiony krzyżem „Virtuti Militari“ w ostatniem powstaniu był porucznikiem kosynierów, zginął pod Batorzem dnia 6 Września 1863 r. od kuli armatniej.

Bielewicz Ignacy, lat 20, rodem z Jędrzejewa, uczeń szkoły politechnicznej w Puławach, służył w oddziale Kurowskiego, był w bitwach pod Miechowem i Przedborzem, następnie służył w oddziale Iskry, i poległ w bitwie pod Małagoszczą 7 Marca 1863 r. (podług innych nazywać się miał Bielewski).

Bielewski — patrz **Bielewicz**.

Bielicki młody — obywatel z Poznańskiego, służył w oddziale pułkownika Mielęckiego. Czas Nr. 49 podaje że zginął pod Nową-Wsią w powiecie Włocławskim 20 Lutego 1863 r., inni podają, że pod Gopłem.

Bieliński Tadeusz, należał do organizacyi narodowej krakowskiej, b. major wojsk polskich 1831 r. Zmarł 20 Października 1864 r. w Krakowskiem, według innych podań zmarł w Krakowie.

Bieliński Apollo, obywatel z Zwiachelskiego powiatu, Wołyńskiego Województwa, właściciel części miasta Lubaru, zginął jako szeregowiec pod Minkowcami.

Bielski — walczył w oddziale Krysińskiego, zginął pod Małą-Bukową 31 Grudnia 1863 r., inne zaś źródła podają, że poległ w lasach Ossowa w oddziale Wróblewskiego.

Bielski Tadeusz, zginął na Wołyniu.

Bielski Paweł, urodził się w Województwie Lubelskiem 1809 roku; w powstaniu listopadowem zaciągnął się do wojska i odbył całą kampanię; dostawszy się na wychodźtwo, służył jeszcze w wojsku piemonckiem, a przez długi czas był korespondentem

dzienników krajowych z Paryża. Gdy wybuchło powstanie 1863 roku, udał się do Galicyi w celu ofiarowania krajowi swych usług, ale zrujnowane już zdrowie zmusiło go do prędkiego powrotu. Umarł w Paryżu 31 Sierp. 1863 r. Spoczywa na cmentarzu Montmartre. (Roczniki Towarzystwa literacko-historycznego w Paryżu).

Bieniecki Antoni, lat 20, ze wsi Radesz w Wołyńskiem Polesiu, w obozie pod Białą przez nieuwagę sam się zastrzelił.

Bieniecki Stanisław, uczeń gimnazyum Lwowskiego, poległ pod Tuczapami 19 Maja 1863 r.

Bieńkowski Artur, lat 22, nauki kończył w Paryżu, zkąd na hasło powstania pospieszył do szeregów, w potyczce pod Rygoltą w Augustowskiem będąc rannym, 21 Maja 1863 r. wzięty do niewoli, umieszczony w szpitalu w Suwałkach, podług jednych tamże umarł, podług innych podań ztamtąd na Syberyę wywiezionym został.

Biernacki Władysław, lat 22, syn właściciela dóbr Siemień w powiecie Radzyńskim; przed powstaniem czynny agitator, w czasie powstania jako organizator zebrał 200 ludzi, z którymi udał się pod dowództwo Krysińskiego, gdzie zasługą i męztwem z prostego szeregowca dosłużył się stopnia porucznika. Zginął pod Fajsławicami otrzymawszy 17 ran w boju. Pochowany w Parczewie.

Bierzyński — rodem z Lipna, adjutant Sejfrieda, zginął pod Ruszkowem w pow. Konińskim 10 Kwietnia 1863 r. (Czas Nr. 90).

Biesiadowski — zabity przez hajdamaków zebranych przez ajentów moskiewskich na Wołyniu w Sołowiejówce 10 Maja 1863 r. (Dz. Pozn. Nr. 199, Czas Nr. 197).

Biske Gustaw, syn obywatela ze wsi Goszczanowa w powiecie Kaliskim, zginął w Augustowskiem.

Biskupski — włościanin z Krerowa w Poznańskiem, zginął pod Olszową w 1863 r.

de **Blanckenheim Young**, patrz **Young** de **Blanckenheim**.

Bland — francuz, w powstaniu kapitan strzelców, zginął pod Łążkiem w Lubelskiem 22 Października 1863 r. (Czas Nr. 250).

Blaszka Ignacy, wieku lat 21 rodem z miasta Częstochowy, żołnierz w szeregach powstańczych, internowany w Ołomuńcu wstąpił do armii Meksykańskiej gdzie dnia 2 Listopada 1865 r. w Puebli życie sobie odebrał. Akt zejścia przesłany prokuratorowi królewskiemu w Kaliszu.

Błaszczyński Kazimierz (pseud.) **Bogdan Bończa**, b. kapitan artyleryi moskiewskiej, z chwilą wybuchu powstania mianowany został naczelnikiem wojen. wojew. Płockiego, gdzie przybywszy przystąpił do organizowania sił wojennych, po klęsce jednak Steinkellera i Kolbego opuścił Płockie i udał się w Sandomierskie gdzie sformował oddział kawaleryi, na czele którego miał udział we wszystkich bitwach w Krakowskiem począwszy od Kwietnia staczanych, już to w połączeniu z innymi oddziałami, a głównie z Czachowskim, już to odrębnie od takowych. Pomiędzy innemi pamiętna jest jego bitwa pod Wodzisławiem 6 Maja 1863 roku, gdzie na czele 250 jazdy, wypędził nieprzyjaciela z tegoż miasta. W potyczce pod wsią Górą między Działoszycami a Pinczowem 18 Czerwca 1863 r. ranny śmiertelnie (otrzymał 16 ran) według urzędowego raportu zmarł 19 Lipca t. r. we wsi Lubczy, pochowany w Nawarzycach *). Był to dzielny dowódzca i organizator z powodu swych przymiotów, powszechnie szanowany i kochany. Dz. Pozn. Nr. 148 z roku 1864, Czas Nr. 140 i 143 z roku 1863,

Błażejewicz — z Litwy oficer z oddziału Kołyski, zginął pod Stroczunami w powiecie Sejneńskim 7 Sierpnia 1863 r., pochowany w gminie Kudrawy.

---

*) Czas Nr. 138 i 139 według otrzymanych wiadomości, potwierdza podanie o tej potyczce z szczegółowym opisem, i tak: Konny oddział Bończy złożony z szwadronu ułanów i to razem do 300 koni, ciągnąc ku Pinczowowi, napotkał pod wsią Góry oddział kozaków, który począł do tejże wsi uciekać. Bończa pozostawił w rezerwie ułanów a z małym szwadronem kawaleryi ścigał kozaków i tym sposobem wpadł w zasadzkę, gdyż rozstawione za domami i po za oknami dwie roty piechoty moskiewskiej dały ognia do jazdy gdy ta wbiegła w ulicę wsi; kilkunastu spada z koni zabitych i rannych, w skutek czego oddział polski cofnął się w wielkim nieładzie.— Nr. 140 podaje, że Bończa w tej potyczce raniony 2ma kulami otrzymał kilkanaście cięć pałaszem, zmarł. — Dowództwo nad oddziałem Bończy objął Dzianot.— Dz. Pozn. w Nr. 148 podaje, że zmarł w Jędrzejowie 22 Czerwca i tam pochowany. — Dz. Powszechny w Nr. 143 zamieszcza raport, w którym tylko donosi, „że porucznik Pleskaczewski na czele kompanii piechoty i 50 kozaków z 3ma secinami duńskiego pułku kozackiego pod dowództwem Essauły Boldyrewa stoczył bój z powstańcami, na czele których dowodził Bogdan Bończa.

Błażejewski — z W. Ks. Poznańskiego, poległ w jednej z bitew 1863 r.

Błędowski — Czas w Nr. 250 podaje, że zginął w bitwie pod Łączkiem w Lubelskiem 22 Października 1863 r., inne źródła podają że pod Hutą Ireną.

Błociszewski Stanisław, z Przecławia z Poznańskiego, lat 20, po ukończeniu szkół w Głogowie wstąpił na uniwersytet Berliński, następnie Paryzki. Na hasło powstania pospieszył w jego szeregi i poległ pod Ignacewem w powiecie Konińskim 8 Maja 1863 r. (Dz. Pozn. Nr. 129).

Bobowski Franciszek, zabity w Sołowiejówce przez bandę hajdamaków (starowierców) zebranych przez ajentów moskiews. 10 Maja 1663 r. (Dz. Pozn. Nr. 199).

Bobrowski — zabity tamże. (Czas Nr. 197).

Bobrowski Stefan, wieku lat 27, urodził się na Ukrainie, gdzie rodzice jego posiadali majątek ziemski. Stefan początkowe nauki odbierał w domu, a następnie oddany był do gimnazyum Niemirowskiego, w którem szczególnemi odznaczając się zdolnościami, chlubne po ukończeniu uzyskał świadectwa dojrzałości.

Niepospolita chciwość wiedzy połączona z nadzwyczajną bystrością umysłu i łatwem objęciem, kazały mu sięgnąć w obszerniejszy zakres nauki, dla której zdobycia ówczesna młodzież polska tłumnie się garnęła do uniwersytetów pod zaborem rosyjskim. Śp. Stefan czyniąc zadość swoim pragnieniom, udał się do Petersburga, ale za ciasne sfery życia poza uniwersyteckiego, szybko go przeniosły do Kijowa, gdzie liczna młodzież różnych stanów obok specyalnych nauk niepospolitą rozwinęła żywotność i solidarnie wszelkiemi drogami podążać chciała ku pracom narodowym pozaksiążkowym, mianowicie pracy koło oświaty ludu wiejskiego. Stefan znalazł się w gronie młodych pracowników, które pod owe czasy niezaprzeczenie najusilniej skoncentrowało w sobie życie polskie, a w którem niepospolite przypadało mu zająć stanowisko. Kochany wśród kolegów, wkrótce zjednał sobie bezwarunkowe ich zaufanie, którego postanowił użyć ku rozwinięciu i przeprowadzeniu swoich planów. Nakreśliwszy projekt założenia między młodzieżą stowarzyszenia mającego swój punkt centralny w Kijowie, i biorącego za podstawę swych prac wyrabianie zdrowych opinij politycznych i rozwijanie żywiołu polskiego na Rusi,

najżywszego ze strony swoich kolegów doznał poparcia i ośmielił się dalej posunąć swe plany przez założenie w Kijowie tajemnego pisemka pod tytułem „Odrodzenie“, którego najczynniejszym i głównym był współpracownikiem. Zbyteczne jednak manifestowanie tych tendencyj na zewnątrz i niezwyczajny ruch między młodzieżą, zwróciły na siebie i tak czujną uwagę nietylko władzy uniwersyteckiej, ale i ówczesnych rządzców samowolnie panujących w guberniach polskich pod zaborem rosyjskim.

Czynności Stefana a następnie założenie przez niego tajemnego pisma, stały się w części wiadomemi Policyi kijowskiej, przed którą czuł się zniewolonym chronić za granicami kraju. W drugiej połowie roku 1862 przybył do Paryża, gdzie najlepiej uprzedzona o nim młodzież polska z otwartemi rękami go przyjęła do swego grona i zaszczyciła wyborem na członka komitetu emigracyi polskiej.

Szybko wzmagająca się podówczas organizacya Komitetu Centralnego wymagała u steru swego ludzi energicznych, zdolnych i niezmiernie bacznych w odpieraniu nacisku ze strony prowincyi i miasta Warszawy, która szczególniej parła ówczesny komitet do stanowczego zbrojnego wystąpienia. Powołano więc Stefana do Warszawy w końcu Paźdz. lub w Listopadzie roku 1862, gdzie zaraz po przybyciu zająwszy miejsce w Komitecie Centralnym z nadzwyczajną przytomnością i niezmordowaną pracą wpływał na uspokojenie jednych, a powołanie do życia drugich.

Z chwilą wybuchu powstania kiedy członkowie Komitetu rozjechawszy się na prowincyą, zastępczą na swojem miejscu mianowali Komisyę, Stefan miał polecone zatrzymanie się w Warszawie i objęcie obowiązków Naczelnika miasta Warszawy, z prawem przewodniczenia w obradach Komisyi. Kto miał sposobność zobaczenia Stefana na tej pozycyi, kto chciał mieć pojęcie co to była ówczesna praca po za obozem, temu zaprawdę podziwiać należało, jak w tak niepozornem ciele, słabych siłach fizycznych, mogło się znaleść tyle życia, tyle zdolności i tyle zarazem odwagi, zniewalającej do uznania w niepozornej powierzchowności Stefana niepospolitego człowieka. Usprawiedliwiona przewaga jaką sobie zjednał w łonie ówczesnej władzy, oddała mu w ręce prawie wyłącznie kierunek polityczny powstania. Gdy jednak tak część administracyjna jak i skarbowa na niego po największej

części włożoną została, gdy wreszcie z tytułu urzędu swego jako naczelnik miasta, niezmierną ilość bieżących czynności załatwiać musiał, nie mógł dojrzeć *zapracowany* Stefan ówczesnych intryg knowanych przez reakcyą polską w obozie Langiewicza, które po dokonanym dopiero fakcie przyjęcia dyktatury, przez tego ostatniego urzędowemi raportami stwierdzone zostały.

Nie tu miejsce opinijować o tych podejrzanej tendencyi machinacyach politycznych, wspomnieć jednak o nich musimy o tyle tylko, o ile one były przyczyną nieodżałowanej straty, jaką poniosła Polska przez śmierć Stefana.

Zastępująca podówczas komitet centralny komissya Warszawska, odebrawszy wiadomość o powstaniu po za sobą, bez jej wiedzy, a w jej imieniu dyktatury Langiewicza, długo obradowała nad środkiem wyjścia z tej trudnej pozycyi i nareszcie na wniosek Stefana, postanowiła uznać nowo kreowaną władzę z zastrzeżeniem, wydania od siebie aktu urzędowego do jenerała Langiewicza, a w którym miała być zwróconą uwaga tego ostatniego na źródło tworzące dyktaturę, na odpowiedzialność jaką wziął na siebie i w którym jednocześnie komissya Warszawska wyraża mu swoje uznanie z oddaniem się pod rozkazy tej nowej władzy.

Zredagowanie tego aktu poleconem zostało Stefanowi, który jednocześnie dla zbadania całej sprawy na miejscu, udał się wraz z dwoma członkami komitetu centralnego do obozu Langiewicza. Przybywszy do Krakowa zdaje się w dniu 17 Marca, zastał już Stefan wiadomość o przejściu Langiewicza za granicę Kongresówki i schwytaniu go przez władze austryjackie. W tym stanie rzeczy powstanie doznawszy niepowetowanej klęski znalazło się na chwilę bez władzy, którą staraniem Stefana było natychmiast przywrócić, i energicznem wystąpieniem powetować szkody intrygami zrządzone; we dwa dni po swoim przybyciu t. j. 19 t. m. zawiadamia Władze Narodowe o tem co zaszło.

Następnie wydał w Krakowie pod dniem 21 Marca 1863 r. akt publiczny opatrzony jego własnoręcznym podpisem w imieniu komitetu centralnego ogłaszający iż z dniem 19 b. m. dyktatura upadła; a komitet dawniejszy do władzy powrócił. Po tej publikacyi znanej czytelnikom z różnych pism polskich, śp. Stefan zwołał sąd pod prezydencyą jednego z dawniejszych oficerów polskich, mający orzekać o winie tych ludzi, których Stefan surowo skarcił w akcie do

jenerała Langiewicza, jako narzędzia użyte do utworzenia dyktatury. W czasie sądu obecny na posiedzeniu Stefan, odmówił podania ręki jednemu z oskarżonych hr. Adamowi Grabowskiemu, jako głównemu kierownikowi dyktatury Langiewicza. Postąpienie Stefana z hr. Adamem Grabowskim pomogło do przerzucenia całej sprawy na drogę osobistej urazy i wyzwano Stefana, najwybitniejszy udział biorącego w potępieniu sprawców dyktatury, na pojedynek. Rzecz działa się w Krakowie, wyzwanie zostało przyjętym, a Stefan wyjechał do Warszawy dla zdania raportu z swych czynności, i zażądał urlopu na dni kikanaście w Poznańskie, gdzie miała się odbyć krwawa scena pojedynku. Dnia 12 Kwietnia 1863 r. pod Rawiczem stanęli dwaj przeciwnicy naprzeciwko siebie. Stefan małego będąc wzrostu i zaledwie w skutek słabego wzroku na parę kroków rozeznający znajome twarze, miał do czynienia z celnym strzelcem; ugodzony też kulą w samo serce, na miejscu żyć przestał.

Uzupełniając szczegóły biografii śp. Stefana, nie możemy tu także pominąć jego nie małej zasługi około zużytkowania na cel dobra ogółu, gotowości i poświęcenia patryotycznego duchowieństwa. Podajemy tu wiadomość ważną i donośną, a mało komu znaną. Śp. Stefan mając sobie przedstawiony w końcu Stycznia 1863 r. lub pierwszych dni lutego t. r. projekt wprowadzenia do Rządu Narodowego przynajmniej jednego członka z duchowieństwa; mimo *odmownej* do razu odpowiedzi, zgodził się na odmienny plan złożenia komissyi osobnej z pięciu kapłanów którzyby bezpośrednio byli podległymi rozporządzeniom Rządu Narodowego, posiadając prawo przedstawienia do aprobaty spraw tyczących się kościoła i duchowieństwa, oraz wydawania pisma dla ludu wiejskiego kosztem tegoż duchowieństwa; głównym kierownikiem tej komissyi miał być redaktor „Głosu kapłana polskiego“. Śp. Stefan gorąco popierając te ważną kwestję narodową, upoważnił zebranie się projektowanej komissyi duchownej, której projekt i program na najbliższym posiedzeniu członków tymczasowego rządu, miał przedstawić; w skutek tego kierujący projektem wzmiankowanej komissyi wydał w jej imieniu publiczną odezwę, rozesłaną gdzie było możliwem, do duchowieństwa, objaśniając zasady i wzywając do wzajemnego porozumienia się i uległości tejże komissyi od czasu gdy ta zatwierdzenie przez Rząd Narodowy pozyska. Dyktatura Lan-

giewicza ubezwładniwszy czasowo Rząd Narodowy, projekt ów pozostawiła bez skutku — po śmierci zaś Stefana nikt się tym projektem, pomimo ponowienia w przedstawieniu w gronie członków Rządu Narodowego tak gorliwie jak śp. Stefan nie zajął i projekt pozostał projektem.

Bobrowski — Wieku lat 21, należał do organizacyi narodowej i wysłany został w Województwo Kaliskie i Sandomierskie w Maju 1863 r. dla uregulowania kommunikacyi i zaprowadzenia poczt narodowych. Po załatwieniu tej czynności w Kaliskiem przybył w Sandomierskie, gdzie przez fatalną pomyłkę skutkiem przesadzonej gorliwości władz narodowych, przez też władze powiatu Opatowskiego w okolicach góry Święto-Krzyzkiej powieszony został. Wypadek ten wywarł wielkie oburzenie w kraju, domagano się dla pamięci i czci zmarłego, ogłoszenia całego wypadku, czego jednak nie dopełniono, jedynie z powodu ówczesnego położenia. Byłto patryota szczery, poświęcony, a pracownik w organizacyi niestrudzony. Podług wiadomości prywatnych miał być bratem stryjecznym Stefana. Zwłoki jego wskazane zostały familii, i takowe następnie ze czcią należną pochowane.

Bocheński Witold, rodem z Broni, skutkiem otrzymanych ran, zmarł w szpitalu w Tarnowie 1 Kwietnia 1863 r. pochowany na cmentarzu miejscowym 3 t. m. i r.

Bocian — (pseudonim) lat około 30, malarz z Radomia, żonaty, olbrzymiego wzrostu, służył jako szeregowiec w strzelcach pod dowództwem Jeziorańskiego, zginął pod Małagoszczą 5 Marca 1863.

Bogdan — dorożkarz z Warszawy, lat około 20 zmarł skutkiem ran w bitwie otrzymanych.

Bogdański Antoni, urodził się we Lwowie 5 Paździer. 1841 r. i tamże kończył nauki techniczne z najlepszym postępem. Gdy wybuchło powstanie zaciągnął się do oddziału Zapałowicza i odbył pod nim bitwę jako szeregowy pod Tuczapami w Lubelskiem. Potem przeszedł do oddziału majora Edmunda Szlaskiego we Wrześniu, który to odział był pod główną komendą jen. Waligórskiego, spieszącego za nim z osobnym oddziałem, ale na granicy Rzeszowskiego obwodu przez wojsko austryackie ze wszystkiego obranym; przyszło do bitwy w Lubelskiem na samej granicy Galicyi, między Łączkiem a Borowem niedaleko Janowa 22 Października, gdzie Bogdański jako porucznik na czele plutonu ranny

w nogę, nietylko niechciał dla rany zejść z placu boju, ale owszem zachęcał do wytrwałości, lecz później ugodzony kulą w piersi, poległ za sprawę narodową z tem przekonaniem i zadowoleniem, z jakim wstępował i piersi nadstawiał, że pełni święty obowiązek.

Bogucki Stefan, urodzony w 1846 r. we wsi Laski w Płockiem wojew. syn właściciela tejże wsi — kończył nauki w Warszawie. Podczas manifestacyj 1861-62 r. brał czynny udział; poszukiwany przez policyą moskiewską zmuszony opuścić kraj, udając się wprost do Włoch — natychmiast wstąpił do szkoły wojskowej w Cuneo — Na hasło powstania pospieszył w jego szeregi, i 20 Marca wszedł z kilkunastu towarzyszami do królestwa kongresowego, połączył się z oddziałam Teofila Jurkowskiego kolegi szkoły Genucńskiej, gdzie wkrótce bo 13 Kwietnia w jednej z potyczek w Płockiem pod Kościelnem, ugodzony kulą, cięciem pałasza i kilką pchnięciami lancą, wzięty w niewolę po zagojeniu ran zdołał uciec, schroniwszy się w Poznańskie — połączył się z wychodzącym oddziałem i walczył aż do upadku powstania, poczem udawszy się do Drezna i tam się już przygotowywał do zdania examinu wojskowego. W końcu 1864 r. udał się do Paryża ubiegając się o przyjęcie do szkoły, gdzie po świetnym w 1865 r. examinie został przyjęty — niedługo się cieszył życiem i powodzeniem w naukach, w których obiecywał wielkie nadzieje. — Odnowiona rana od kuli tak szybkie postępy czyniła że w kilka dni zmarł. Uczniowie wszyscy szkoły Saint-Cyr towarzyszyli orszakowi pogrzebowemu i liczny zastęp tulaczy. — W ostatniej tej posłudze zasłużonemu ojczyźnie młodzieńcowi, oddane zostały wszystkie honory wojskowe. Jenerał francuzki dyrektor szkoły Gondrécourt, w wymownych słowach skreślił nad grobem życie Stefana, którego przedstawił jako wzór młodzieży polskiej i dzielnego żołnierza. Pochowany na cmentarzu miejscowym, w pierwszych dniach marca 1867 r.

Bogurski — wieku lat 20, dziedzic Drohiczyna w Grodzieńskiem b. oficer wojsk rosyjskich służył w oddziale Traugutta; zginął pod Białą Górą w Kobryńskiem 25 Maja 1863 r. (Cz. Nr. 131).

Bogusławski — włościanin z Kurowa pod Środą w Poznańskim, poległ pod Olszową w 1863 r.

Bogusławski Julian, z Augustowskiego, żonaty, zginął jako szeregowiec w bitwie pod Giedziami w pow. Sejneńskim w Kwietniu 1863 r.

Bogusławski Wacław, lat 32 z Białostockiego, poprzednio służył w kozackich pułkach Czajkowskiego (Sadyka Paszy), zginął pod Krzywosączą 19 Lutego 1863 r.

Bogusławski Włodzimierz, z Poznańskiego, zginął pod Nową wsią w powiecie Włocławskim 26 Kwietnia 1863 r. (Dzien. Pozn. Nr. 209).

Bogusz Józef, obywatel z Wołynia powiatu Dubieńskiego, w czasie bitwy pod Pieskową Skałą znikł bez śladu; według opowiadań jednego z towarzyszy zabity został.

Böhm J., ranny śmiertelnie pod Bartkowicami, umarł w Krakowie 22 Kwietnia 1863 r.

Bojacki — wieku lat 45 włościanin z Łowickiego, służył pod dowództwem jenerała Taczanowskiego, zginął pod Ignacewem w Konińskiem 8 Maja 1863 r.

Bojemski Wenanty, urodzony w Kutnie, poległ w Kaliskiem.

Bokszański Julian, powrócony wygnaniec z Syberyi, zamordowany w domu Kurowskiego we wsi Świeczkach w pow. Wilejskim 4 Kwietnia 1863 r. (Czas Nr. 94) (Dz. Pozn. Nr. 91)

Bolba — rotmistrz kawaleryi z oddziału Lelewela (Głos 35 i Czas Nr. 206 i 209) poległ pod Batorzem 6 Września 1863 r. pochowany tamże na cmentarzu; inne dzienniki podają że zginął około Obroczy w Lubelskiem.

Bolewski Łodzic **Ksawery**, urodzony w Żydowie, na Kujawach, dnia 11 Listopada 1811 r., uczeń we Włocławku i w Warszawskiem liceum. Dla zbyt młodzieńczego wieku przyjęty z trudnością do artyleryi w 1831 r. pod Ostrołęką, gdy towarzysze legli, ostatni przy armacie oczekiwał pocisku, który mu nogę strzaskał. Ranny i obalony, podjęty był na konia przez rannego oficera 6 pułku jazdy, który gdy nie wiedział kędy uchodzić, bo mu oczy zalewała krew, unoszony służył za wzrok unoszącemu. Do Warki tak dobiegli, do Warszawy odniesieni byli. Krzyż „virtuti militari“ odebrał Bolewski w dzień amputacyi palców. Ukończył szkołę „sztuk i rzemiosł“ i „jeneralnego sztabu“ w Paryżu za dni wygnania. Czas niejaki w Anglii i trzy lata na wyspie Jersej spędził, gdzie z hiszpańskimi żyjąc wygnańcami, zaznajomił się z ich mową i wiedzą. W 1843 r. do Francyi wrócił, w mistycznem rozgorliwieniu owego czasu udział przyjął, w 1845 r. ożenił się, 1860 żonę utracił 4 Kwietnia, a na dniu 13 Listopadą

umarł mu piętnastoletni syn. Pod tę boleść i czasy, rozwinięty w Horodle sztandar woli i przyszłości narodowej nie dozwolił Bolewskiemu spocząć ani się zatrzymywać, dwoje sierotek i wiek nie były mu zaporą; w burzę wielką o nocy, dnia 20 Lipca 1863 r. ujechał z Paryża do Samostrzału, gdzie równie nie wstrzymany, dwa dni zaledwo przebył, biegnąc pod naczelnictwo jenerała Edmunda Różyckiego, do Galicyi. Na Wołyniu, dokąd weszli pod Porvckiem, w ośmset ludzi i zaraz tysiącami nieprzyjaciela otoczeni, gdy rozdzielili się na głosy na wstecz i naprzód iść chcących, Ksawery Boleski z mniejszością heroiczną radził: „na przebój"; lecz wysłany temu gwoli z siódemką zbrojnych, 2 Listopada, zaledwo pół mili ujechać zdołał, natychmiast przez tłumy moskiewskiego otoczony, porwał za sobą podwładnych swoich i uderzył. Kilkanaście trupów nieprzyjaciela, gdy nie poprawiło w niczem położenia, zestrzelony z konia, upadł pod ciosami nieprzyjaciół. Zwłoki jego śmiertelne, rozpoznane po głowie i obliczu wielkiej powagi, zabrane zostały na płaszcze żołnierzy z oddziałów owdzie nadeszłych, i pochowane w Porycku na cmentarzu. — (p. Roczniki towarzystwa historyczno literackiego w Paryżu).

Bołoboński Edward, technik akademii Lwowskiej, skutkiem ran otrzymanych pod Radziwiłowem zmarł w Ditkowicach 4 Sierpnia 1863 r. Służył w oddziale Horodyńskiego.

Bomański — służył w oddziale Kozielły, poległ w bitwie pod Władykami nad rzeką Ilią 28 Maja 1863 r. (Gł. Nr. 24)

Borakowski — syn byłego urzędnika policyi w Warszawie, zmarłego przed wstąpieniem na tron cesarza Aleksandra II; służył w oddziale Jankowskiego, następnie pod dowództwem Langiewicza, zginął jako podoficer kosynierów pod Św. Krzyżem 11 Lutego 1863 r.; umierając wyznał „że poszedł się bić aby zmyć plamę, którą ojciec synowi zostawił".

Borejsza Paweł, syn Michała, obyw. Woj. Grodzieńskiego, prawnuk Tadeusza Rejtana, lat 17—19 liczący. Zaraz w pierwszej chwili powstania, pospieszył do obozu Langiewicza, gdzie zaciągnął się do oddziału kosynierów, pod dowództwo Jeziorańskiego, jako prosty szeregowiec, a następnie przedzielony został do oddziału strzelców. Przed bitwą pod Kobylanką, w której brał udział, rozdzielił dwa tysiące rubli pomiędzy kolegów, a następnie w bitwie pod Małagoszczą, w której odwagą podziwiał wszyst-

kich, w płomieniach palącego się domu nie chcąc się poddać zginął.

Borelowski Marcin (Lelewel), urodził się w 1829 r. w Krakowie na półwsiu Zwierzynieckiem; ojca, który trudnił się murarstwem, jako też matkę z domu Noworyto, utracił jeszcze w dziecinnym wieku. Wychowaniem jego zajmowali się starsi bracia Andrzej i Franciszek, oraz siostra Joanna, dziś już nieżyjący. Wypadki r. 1846 wyprowadziły Marcina na pole działania i niesienia pomocy sprawie ojczystej. Niedługa jednak była jego działalność, bo zaraz w początkach został ujęty przez Prusaków i osadzony w więzieniu, z którego dla braku dowodów go uwolniono. Poczem powróciwszy do domu, wszedł do terminu do blacharza Żurowskiego, u którego znajdując się przy robocie, skutkiem spadnięcia z dachu, złamał sobie nogę. Po wyzdrowieniu i skończeniu nauki, celem dalszego kształcenia, udał się do Węgier, Czech, Austryi i Niemiec, gdzie nie mając zajęcia w swem rzemiośle, oddał się murarstwu, a przytem zajął się studniarstem. Następnie z powodu braku zajęcia, zmuszony był wozić ziemię taczkami pod kolej w Debreczynie. Praca ta powaliła go w łóżko, na chorobę wyczerpały się wszystkie fundusze tak, że nie miał o czem powrócić do domu; otrzymawszy od jednego z swych przyjaciół w Krakowie pieniądze, powrócił do Krakowa. Tu dalej kształcił się w fizyce i mechanice, wreszcie w r. 1859 r. przeniósł się do Warszawy, gdzie wszedł w spółkę wyrabiania pomp z inżynierem Spornym. Na tem to stanowisku wszedł w stosunki z całą młodzieżą pracującą w warsztatach technicznych i mechanicznych, a którą jednał sobie zacnością charakteru i taktem w postępowaniu. Także gdy zawiązała się organizacya narodowa, Borelowski wszedł natychmiast do niej i był jej najczynniejszym członkiem, skupiając młodzież w około siebie. Czynność jego była niezmordowaną, wiązał młodzież rzemieślniczą, pracował w prasie tajemnej, zarządzał fabrykami kos, bomb, lanc, kul i t. d. i głównie przyłożył swą rękę do urządzenia policyi narodowej. Rozwijał czynność swą i działalność na wszystkie strony, a przekonany, że powstanie jest nieuchronne, wysłał rzemieślników z Warszawy pomiędzy lud wiejski dla propagowania go, nadto on to wywołał protest Warszawy przeciwko wyborom do Rady Miejskiej. Ówczesna odezwa: „Posłanie do wszystkich Polaków“ jest jego pióra.

Z wybuchem powstania zajmował się energicznie wysyłką młodzieży z Warszawy do oddziałów, a 8 Lutego 1863 wysłany przez Rząd Narodowy w Podlaskie, zorganizował szybko oddział z 400 ludzi, powiększej części jedynie w piki i kosy zaopatrzony i na czele takowego wszedł do Łukowa, gdzie ogłosił Rząd Narodowy. Od tej chwili aż do swej śmierci staczał prawie codzienne boje z moskalami, z których w części wychodził zwycięzcą. Polem tych ustawicznych jego walk było Lubelskie i Podlaskie. Działanie wojenne rozpoczął Lelewel w Lubelskiem, dokąd według doniesień do Czasu Nr. 75 przeszedł przez most na Wieprzu i przybył do Baranowa. Tu zabrawszy kasę miejską, udał się następnie 2go marca do Radzenka, ztamtąd do Firlcja, gdzie także kasę miejscową zabrał dla swego oddziału, a 4go tegoż miesiąca wysłał oddział z 15 konnych złożony do Kocka, którzy po zabraniu kasy, w powrocie pod wsią *Luszawą*, szczęśliwie napadający ich oddział kozaków odparli. Tegoż samego dnia Lelewel zdążał do Jedlonki, lecz powiadomiony o zbliżaniu się nieprzyjaciela, zajął pozycyą za wsią pod lasem i po dwugodzinnej utarczce odparłszy moskali, pomaszerował ku Białce pod jezioro. Następnych dni 6 i 7 t. m. pozrucał mosty na Włodawce, lecz napadnięty przez nieprzyjaciela w sile 400 piechoty i 120 kozaków, którzy za folwarkiem Adamki przeprawili się przez wodę, cofnął się do wsi Luty. Na trakcie spotkał się z oddziałem kozaków, przed którym po trzechgodzinnej utarczce zdołał się szczęśliwie wycofać, straciwszy jednak wszystkie bagaże i 16 ludzi zamordowanych przy zabraniu łupu. Moskwa miała stracić 19 zabitych a 58 rannych. Dnia 23 marca wieczorem stanął ze swoim oddziałem o wiorstę od Krasnobrodu, wysławszy rotmistrza Buchowieckiego z półplutonem kawalcryi na zwiady. Zaledwie rekonesans opuścił Krasnobród (pisze naoczny świadek do Czasu Nr. 87), udając się do folwarku pobliskiego, gdzie już cały oddział się znajdował, otrzymano wiadomość o zbliżaniu się nieprzyjaciela dążącego z Tomaszowa do Krasnobrodu. Lelewel z swoim oddziałem unikając bitwy, wyruszył w pochód szukając nocnego wypoczynku, i o dwie godziny drogi od Krasnobrodu, rozłożył się obozem na nocleg. Rano o 7 godzinie zaatakowało go 7 kompanii piechoty, 1 szwadron ułanów i $1^1/_2$ sotni kozaków. Lelewel liczył zaledwie 80 uzbrojonych w broń palną myśliwską, 100 uzbrojonych w kosy i piki,

i 20 jazdy, mających tylko pałasze. Cofnąć się z tą garstką w obec tak licznego nieprzyjaciela było niemożebnem, postanowił więc przyjąć bitwę. Trwała ona 2 godziny; Lelewel stracił wszystkie bagaże, w zabitych 14 oficerów, 42 żołnierzy i 14 rannych;—nieprzyjaciel zaś miał stracić 3ch oficerów i 96 kozaków. *Dziennik Powszechny* podaje o tej potyczce, iż oddział Lelewela liczył w niej 500 ludzi, i został rozbity zupełnie, zostawiając na placu 200 zabitych, a między tymi i samego wodza *Lelewela*. Po tej klęsce Lelewel zorganizował się nanowo dnia 27 Marca (Czas Nr. 74) i w potyczce między Krzeszowem a Janowem, zadał klęskę nieprzyjacielowi. 16 Kwietnia oddział rossyjski w sile 1000 ludzi obsaczył Lelewela w lasach nad Tanwią niedaleko Tarnogrodu. (Czas Nr 90 i 97) prawdopodobnie pod wsią Borowce. Lelewel ze zwykłą sobie zręcznością i śmiałością odkomenderował kilkudziesięciu ludzi, w celu wstrzymania nieprzyjaciela i zasłonięcia odwrotu. Manewr ten udał się szczęśliwie, kosztował tylko 4 zabitych i 6 rannych ze strony Lelewela, ze strony zaś Moskwy 60 zabito. *Dz. Powsz.* o tej potyczce donosi, że w d. 16 Kwietnia, w lesie Borowskim w Lubelskiem, oddział majora Szternberga, potykał się z oddziałem Lelewela, i zadał mu klęskę zabrawszy 70 ludzi, wiele broni i bagaże. Ze strony wojska rossyjskiego miało zginąć 2, a 3 raniono. *Dz. Poznański* w N. 94 podaje, że ta potyczka zaszła pod Czarną rzeką, około Borowych młynów na wysokości Józefowa Lubelskiego, o milę od granicy galicyjskiej. *Czas* w Nrze 99 podając w korrespondencyi z Lubelskiego obszerny opis tej bitwy pisze, iż 14 rot piechoty moskiewskiej i 200 strzelców, otoczyło obóz Lelewela w lasach Józefowskich, i że po kilkogodzinnej bitwie, oddział Lelewela zdołał się przebić w dwóch miejscach, i jedna część udała się w kierunku Tanwi, druga zaś z dowódcą poszła w lasy, poniósłszy stratę w 30 zabitych i rannych. Nr. 101 *Dz. Pozn.* potwierdza te szczegóły zeznaniem obecnego świadka. *Dz. Powszechny* zaś podaje raport majora *Ogolina* i podpułkownika Tułmaczewa, donosząc o 100 poległych powstańcach, 6 wziętych w niewolę i zabraniu znacznej liczby broni. Dnia 10 Czerwca moskale pod zasłoną 4 rot piechoty, przeprowadzali do twierdzy Demblina znaczną sumę pieniędzy, (Czas Nr. 139, 140), Lelewel z majorem Zielińskim zrobił na nich zasadzkę pod wsią Korytnicą na szosie lubelskiej, lecz

zawcześnie dany strzał w obozie, ostrzegł nieprzyjaciela o zasadzce, który uszykowawszy się do boju, wpadł na wkraczających do lasku kosynierów i znaczną zadał im klęskę. Lelewel nie widząc możności przyjęcia bitwy, postanowił uczynić odwrót, który pod zasłoną dowodzącego oddziałem Kaliksta Ujejskiego dokonany został ze stratą 27 zabitych i 20 rannych. Lelewel i Zieliński pociągnęli po tym odwrocie ze swymi oddziałami do Żelechowa. Inaczej pisze o tej sprawie *Dzien. Powsz.* w Nrze 118, gdyż powiada, że 19 maja oddział wysłany z Lublina pod dowództwem pułkownika Szellinga, a drugi wyprawiony z Zamościa pod dowództwem pułkownika Emanowa, razem w sile 4ch kompanij i 2 dział, doscignęły Lelewela i Czerwińskiego liczących do 3000 ludzi i zupełnie je pobiły w lasach Starej wsi koło Tyszowca. Ścigane resztki oddziałów polskich, spotkały się z trzecim oddziałem idącym z Janowa pod dowództwem majora Władimirowa, i krzyżowym ogniem pobite i rozproszone zostały, pozostawiwszy na placu 250 zabitych. Reszta schroniła się na territorium państwa Austryackiego. Moskwa zdobyć miała 160 karabinów gwintowych, a straciła 14 zabitych i 44 ranionych.

Przeciw oddziałowi Lelewela wysłali następnie moskale znaczne siły od Warszawy, Siedlec i wszystkich bliższych punktów (Czas Nr. 147) w których załogi ich zostawały. Oddział Lelewela powiększyły siły Zielińskiego i majora Jankowskiego. Nacierający jednak czterykroć przewyższali liczbę powstańców. Dnia 23 Czerwca przyszło do boju niedaleko Stoczka pod wsią Różą, walka była długa i zacięta. Lelewel stracił dwudziestu kilku w zabitych, lecz moskale nierównie większą ponieśli stratę. Gdy atoli nowe siły dążyły na pomoc moskalom, Lelewel naznaczył punkt zborny dla swoich i wycofał wszystkich, bezpiecznie rozdzieliwszy na drobne oddziałki, które się dnia 27 już wszystkie zebrały w całości. Jenerał-major Drejer podaje raport w Nrze 145 *Dz. Pow.* o tej potyczce i mówi, że powstańcy, pomimo, iż za sobą na rzece Kostroni zepsuli most uciekając przed moskalami, doścignięci pod wsią Różą, i zapędzeni w lasek po wielkich stratach rozbici i rozproszeni zostali. Siłę swą Drejer oblicza tylko na 3 kompanie Żmudzkiego pułku grenadyerów, jednę kompanię pułku Kostromskiego, pluton dział żłobkowanych, pół szwadrona ułanów i do 70 kozaków. Straty Lelewela, którego oddział liczy na 1500

ludzi wynosić miały, według tego raportu w zabitych przeszło 200 ludzi, wziętych 4. Prócz tego zabrano mnóstwo karabinów, kos, pik, 5000 ładunków, 25 pudów ołowiu i t. d.

Od tego czasu aż do miesiąca Września nie widzimy Lelewela na polu bitwy. Rząd Narodowy, mianowawszy go już dawno naczelnym dowódzcą sił zbrojnych Województwa Podlaskiego, polecił mu uorganizować nowy oddział za granicami Kongresówki, co też Lelewel z całą sumiennością i zapałem wykonał.

Z tym nowo uformowanym oddziałem liczącym 700 piechoty i 100 jazdy, rozpoczął Lelewel swoje działanie między Tarnogrodem a Józefowem w końcu Sierpnia. W dniu 3 Września połączył się z mniejszym oddziałem Ćwieka, który był powrócił z Radomskiego, i oba oddziały połączone stoczyły bój z moskalami, w którym nieprzyjaciel na głowę pobity został. Moskale szli od Biłgoraja, Lelewel stał po za leśniczówką Panasówka i folwarkiem Poręby, leżącemi na północnym końcu wielkiej wsi Terespola. Walka trwała 3 godziny wieczór. Moskale cofnęli się w nieporządku do Biłgoraja. Było ich 9 rot piechoty, 2 szwadrony jazdy regularnej, sotnia kozaków i 3 działa. Lelewel stracił 30 w zabitych a rannych 109. Moskale w zabitych i rannych 500. (Czas Ner 204.)

Po tak szczęśliwej i pomyślnej potyczce, o której nawet raporty *Dz. Powsz.* przemilczały, nastała nader nieszczęśliwa zmiana losu Lelewela. Połączywszy pod Terespolem oddział swój z Ćwiekiem, po owej zwycięzkiej bitwie pociągnął ku Gorajowi, potem do folwarku Podlesia, a ztąd w prostej linii pod Turobin do Otroczy, gdzie stanął 6 Września. Tutaj oddział zatrzymał się dla wypoczynku i poczęto gotować jeść. Wtem widety dają znać, że w pobliżu ukazali się Kozacy. Lelewel natychmiast rozkazał konnicy odeprzeć ich, gdy ukazała się piechota z 6 armatami [1]). Moskale według raportu *Dz. Powsz.* Nr. 206 pod dowództwem Sternberga i Jołszyna, liczyli w tej rozprawie 19 rot piechoty, 4 działa i dwa oddziały jazdy; oprócz tego jeszcze Sukowin od Zamościa z 3ma rotami finlandzkich strzelców przecinał drogę, starłszy się tymczasem w lesie między Żółkiewką a Wierzbicą z małym dopiero formującym się oddziałkiem Grekowicza, który je-

[1]) Czas Nr. 206, 207.

dnak zdołał się połączyć z Lelewelem. Lelewel widząc przeważne siły, zamieniwszy kilka strzałów, począł się cofać w największym porządku pod Batorz; tu obsadził wąwoz między wzgórzami chcąc w niego wprowadzić moskali, sam jednak przezto wpadł w zasadzkę. Moskale z trzech stron otoczyli wąwóz, a nim Lelewel zdołał obsadzić górę z jednej strony dominującą, moskale z drugiej strony zajęli górzystą pozycyę i na niej zatoczyli działa. Lelewel wtedy uznał za jedyny ratunek komendę: na bagnety! Sam porwał za karabin i na czele wiernych towarzyszy rzuca się na wroga. Wtem niestety kula karabinowa przeszywa mu brzuch, a druga trafia w nogę, i dzielny wódz konając pada na ziemię! [2]) Czas w Nrze 216 podając też same niemal szczegóły o bitwie pod Batorzem, której opis zaczerpnęliśmy także z tejże Gazety Nru 209 dodaje, iż Lelewel chciał uniknąć boju i cofnąć się w lasy; lecz szef sztabu Walisz, objechawszy pozycyę, radził, aby przynajmniej dwoma kompaniami wstrzymać nieprzyjaciela. Nie udał się jednak żaden projekt, ani cofnąć się, ani zaczepić korzystnie nie było można, bo Moskwa otoczyła ich ze wszystkich stron.

Tak więc w krwawej walce skończył swój chwalebny żywot Marcin Lelewel Borelowski, pochowany niedaleko miejsca skonu, w parę dni dopiero później, w lichej trumnie z 4ch desek złożonej, a kraj cały szczerą się okrył po nim żałobą.

Jedna to z najwybitniejszych postaci powstania, której historya pominąć nie będzie mogła. Był on jednym z rzeczywistych przedstawicieli tego ruchu, który powstanie przygotował i jednym z czynników wydatnych, które je prowadziły. Przybrał nazwisko Lelewela na cześć znakomitego dziejopisarza i patryoty Joachima Lelewela, którego popiersie jako relikwię ciągle przy sobie nosił. — Obszerniejszy Życiorys wydany w Krakowie 1863 r. p. t.: *Marcin Lelewel Borelowski*, napisał Piotr Krakowianin.

---

[2]) Inne podania utrzymują, iż obie rany otrzymał siedząc na koniu, i zginął wraz z szefem sztabu Waliszem, wstrzymując rozpraszający się oddział w rejteradzie.

Borgielski — z Łomżyńskiego, służył w oddziale Nadmüllera; zginął pod wsią Saniami 3 Września 1863 r. (Czas Ner 219, Głos Nr 35.)

Borkowski Józef. lat 35, ławnik Magistratu M. Wołkowyszki, służył w oddziale Jastrzębskiego, poległ pod Czystą Budą 2go Lutego 1863 r.

Borkowski — adjutant pułkownika Krysińskiego, poległ w bitwie nad rzeką Wieprzem blisko Lublina 21 Kwietnia 1863 r.

Borkowski Wojciech, oficer z oddziału Jabłonowskiego, poległ w bitwie pomiędzy Okmianą a Popielami nad rz. Wentą 22 Czerwca 1863 r. (Gł. N. 26).

Borkowski — sługa dworski z Poznańskiego, poległ w bitwie pod Nową-wsią w 1863 r.

Borkowski Tomasz, wieku lat 35, z powiatu Kobryńskiego, b. oficer wojsk rossyjskich, służył jako porucznik w oddziale Trauguta. Zginął pod Pieskową Skałą.

Borowski — zginął pod Boradianką na Ukrainie w Maju 1863 r. (Dz. Pozn. Nr. 199, Czas 197.)

Borowski lat 22, uczeń ogrodnictwa w Warszawie, później w Paryżu, utonął na morzu poniżej Klajpedy (Memla) przy wylądowaniu powstańców na brzeg Polski 11 Czerwca 1863 roku. (Czas Nr. 147).

Borowski Władysław, wieku lat 25, rodem z Litwy, (Roczniki Towarzystwa historyczno-literackiego w Paryżu podają, że urodzony w Królestwie Kongresowem 1841 r.) Służył pod dowództwem Lelewela, następnie Czachowskiego i Chmielińskiego; po upadku powstania, w stopniu kapitana dostał się do Paryża, wszedł do szkoły dróg i mostów. Zmarł 25 lipca 1866 r.

Boruch — starozakonny lat około 18, syn karczmarza z okolic Częstochowy, zginął pod Łodzią 27 Lutego 1863 r.

Borzym Alfons, uczeń gimnazyum w Słucku, służył w oddziale jazdy Wróblewskiego, zginął pod Chełmem w Lubelskiem w wieku lat 22.

Borzysławski Alfons rodem z Suwałk, kancelista Rządu Gubernialnego Augustowskiego, lat 28, żonaty, służył w oddziale pułkownika Andruszkiewicza, zginął jako feldfebel pod Balinką 24 Kwietnia 1863 r. pochowany w Jastrzębnej. Inni podają, że po-

legł pod Czarnym-borem w Augustowskiem. Czas Nr. 105 tę wiadomość potwierdza.

Boski — służył pod dowództwem jenerała Mierosławskiego, zginął jako dowódzca oddziału strzelców pod Krzywosądzą w powiecie Włocławskim 19 Lutego 1863 (Czas Nr. r. 53.)

Brandysiewicz Feliks, w 1863 r. poległ w bitwie.

Braun — b. student uniwersytetu Petersburgskiego, służył w oddziale Albertusa, poległ pod Kołynianami w Święciańskiem 21 Maja 1863 r. (Czas Nr. 132.)

Braun Józef, b. instruktor szkoły w Broku i b. instruktor szkoły politechnicznej w Puławach, w powstaniu oficer sztabu w oddziale Zdanowicza a potem Krukowieckiego, ranny po 7 kroć pod Ibramowicami; podają ze zmarł w Grudniu 1863 r.

Brochocki Lucyan, lat około 25, syn inżyniera z powiatu Płockiego, uczeń szkoły wojskowej w Genui, w powstaniu dowódzca kompanii strzelców, poległ pod Chromakowem w powiecie Mławskim 15 Sierpnia 1863 r.

Brockhausen Zygmunt, lat 24, z Sędziejowic powiatu Stopnickiego. Głos Nr. 26 i inne dzienniki podają, że służył w oddziale Jordana, zginął pod Komorowem 20 Czerwca 1863 r. inne zaś źródła podają, że służył w oddziale Popiela, — to znów Chościakiewicza i Czas Nr. 144 potwierdza, podając że zginął pod Komorowem, a Nr. 149 znowuż podaje że zginął nad Wisłą w powiecie Stobnickim.

Brodowski — służył w oddziale Sejfrieda poległ pod Nową-wsią, 26 Kwietnia 1863 r. (Dz. Pozn. Nr. 98.)

Brodowski Stanisław, z Poznania, b. żołnierz w 1863 r. wojsk powstańczych; po upadku powstania wydalił się za granicę, gdzie trzy lata przebywał i nie wolno mu było powrócić, tęsknota zrujnowała mu zdrowie, i ciężką niemocą dotknięty zaledwie przybywszy w dom rodzinny, ducha wyzionął w 23 roku życia 12 Lutego 1867 roku.

Brodzki Władysław, ekonom z powiatu Łomżyńskiego ze wsi Drozdowo-Dolne, zginął pod Brzeźnicą w Lipcu 1863 r.

Broecker Maksymilian, z Poznańskiego, poległ pod Jgnaccwem w powiecie Konińskiem 8 Maja 1863 r.

Bronicz Stanisław, służył pod dowództwem kapitana Szermentowskiego, poległ między Nietrzebiem a Sikorzem w powiecie Lipnowskim 22 Kwietnia 1863 r. (Dz. Poz. Nr. 98 i 104)

Bronikowski Stanisław, dziedzic dóbr Karny w Poznańskiem, mąż i ojciec, służył pod Joungiem de Blankenheim jako oficer kawaleryi, w bitwie pod Nową-wsią w powiecie Włocławskim 26 Kwietnia 1863 r. ranny, nie mogąc już przyjść do zupełnego zdrowia, zmarł 16 Lutego 1865 r. w 30 roku życia. Pochowany w grobie familijnym w Oneszkowie. (Dz. Pozn. Nr. 42 z r. 1865.)

Broński — służył w oddziale Chościakiewicza jako kapitan, zmarł skutkiem ran otrzymanych pod Komorowem w Krakowskiem 20 Czerwca 1863 r. (Czas Nr. 144.) Inni powiadają, że był dymissyowanym oficerem austrjackim, i że przy przejściu Wisły pod Gaczą zginął.

Bruszka Jan, poległ w bitwie w 1863 r.

Bryszke Piotr v. **Brzyski**, poległ w bitwie pod Żyżynem 12 Sierpnia 1863 r. (Czas Nr. 247.)

Brzedrzymirski — zamordowany przez hajdamaków (starowierców) zebranych przez ajentów moskiewskich w Sołowiejówce.

Brzeziński — kapitan pułku extradycyjnego ze strony Austryi, zamordowany w Tomaszowie 5 Lutego 1863 r. (Dz. Poz. Nr. 43.)

Brzosko Ignacy, wieku lat 70 b. naczelnik komory w Tomaszowie, zamordowany 5 Lutego 1863 r. podczas rzezi i rabunku. Czas Nr. 40 podaje że się nazywał **Brośko.**

Brzostek Karol, rodem z Ostrowia, zginął pod Myszyńcem 8 Marca 1863 r. mając lat 25.

Brzostowski Stanisław, rodem z okręgu Opoczyńskiego w wieku lat 27. Żołnierz w szeregach powstańczych, następnie internowany w Igławie, z kąd w końcu roku 1864 wpisał się do liczby ochotników meksykańskich. Dnia 17 Lipca roku 1865 zginął w czasie bitwy pod Ahuacatlan. Akt zejścia przesłany prokuratorowi królewskiemu w Radomiu.

Brzoza J. syn obywatela z Augustowskiego, zginął w bitwie pod Walewicami w Województwie Mazowieckiem dnia 14 Lipca 1863 roku.

Brzozowski Tadeusz, z Warszawy żołnierz z oddziału jenerała Jeziorańskiego. Zginął w bitwie pod Kobylanką 6 Maja 1863 r. (Czas Nr. 117.)

Brzozowski Karol, porucznik 3 kompanii, podczas marszu przez Mołdawią w celu dostania się na pole walki z moskwą — ranny pod Konstangalią przez wojsko Mołdo-Wołoskie, tamże podobno w dni kilka zmarł.

Brzozowski Franciszek, obywatel z powiatu Lidzkiego, zginął pod Dubiczami, mając lat trzydzieści kilka.

Brzozowski Leonard, praktykant gospodarstwa wiejskiego, zmarł jako emigrant w Bawaryi w szpitalu 20 Maja 1865 r.

Brzozowski Aleksander Edward, z powiatu Lidzkiego, student uniwersytetu Petersburgskiego, wydziału medycznego, zginął pod Dubiczami w powiecie Lidzkim.

Brzozowski Mieczysław, syn b. oficera b. wojsk polskich i obywatel z Lewska w Prusach Zachodnich służył w oddziale Navony'ego, ranny pod Zieluniem w powiecie Mławskim 28 Lipca 1863 roku zmarł 3 Sierpnia we wsi Dziewach. (Kronika Nr. 28.)

Brzozowski Stefan, służył w oddziale Dobrowolskiego, zginął pod Walewicami 8 Lipca 1863 r. (Głos Nr. 29.)

Brzozowski — poległ pod Brodianką na Ukrainie podczas majowego nabożeństwa. (Dz. Pozn. Nr. 199. Czas Nr. 197.)

Brzyski — patrz **Bryszke Piotr.**

Bubowski — patrz **Bobowski.**

Buchowiecki — służył w oddziale Wagnera, zginął w szarży pod Fajsławicami 25 Sierpnia 1863 r. (Dz. Pozn. Nr. 210)

Buchowski — pod-aptekarz z Szydłowca poległ w Szydłowcu 23 Stycznia 1863 r. (Czas Nr. 29.)

Buczyński Jan, wieku lat 22 aplikant z magistratu Łowickiego, poległ w Gostyńskiem r. 1863.

Buczyński Aleksander, zamordowany przez hajdamaków (starowierców) pod Sołowiejówką 10 Maja 1863 r.

Buda Wincenty, ze wsi Grażyszki, powiatu Kalwaryjskiego, służył w oddziale Suzina, przyjmował udział w bitwach pod Balwierzyszkami, Olitą i Staciszkami, w tej ostatniej poległ mając lat 20.

Budek Zofia, żona Jana gospodarza ze wsi Majdan, powiatu Stanisławowskiego, zamordowana w własnym domu przez kozaka Piotra Repkina (Czas Nr. 73.)

Budkiewicz Jan, urzędnik prokuratoryi, w powstaniu okręgowy, następnie szeregowiec w oddziale Remiszewskiego, zginął pod Budą Zaborowską 14 Kwietnia 1863 r. (Czas Nr. 90.)

Budziszewski Karol, syn włościanina wsi Jeziork powiatu Łomżyńskiego, służył w oddziale Mystkowskiego, zginął pod Ostrowią w powiecie Ostrołęckim, mając lat 18.

Budziszewski Antoni, wieku lat 24 syn pułkownika b. wojsk polskich, właściciela dóbr Książ w Poznańskiem, urodzony we wsi Grąbkowie, służył w ułanach pruskich, następnie zebrawszy mały oddziałek, przeszedł granicę i już 29 Stycznia 1863 r. przyłączył się do pułkownika Mielęckiego i jako wachmistrz kawaleryi odznaczył się zdolnościami, energią i męztwem; brał udział w bitwach pod Bieniszewem, w lasach Kazimierskich, w ostatnich dniach Lutego wraz z Miskiewiczem na czele 16 kawaleryi uderzywszy w sam środek kolumny nieprzyjacielskiej, rozpraszają 2 roty piechoty i pół sotni kozaków, otrzymując plac bitwy. Następnie brał udział w potyczkach pod Bieniszewem, Dobrosłowem, Olszakiem i Mieczownicą w Konińskiem, poległ pod m. Szlesinem 22 Marca 1863 r. i tamże pochowany.

Bukowczyk Paweł, towarzysz sztuki drukarskiej we Lwowie, poległ w końcu Grudnia 1863 r. w Sandomierskim. Imionospis Stupnickiego pisze, że zginął w 1864 nic podając daty i miejsca.

Bukowiecki Stanisław, uczeń szkoły wojskowej w Cuneo zginął jako rotmistrz w nieszczęśliwej bitwie pod Fajsławicami.

Bukowski — służył w oddziale Albertusa zginął pod Kołtynianami w Święciańskiem 21 Maja 1863 r. (Gł. Nr. 39. Cz. Nr. 132).

Bulewicz — czynszowy szlachcic z Januszpola w powiecie Żytomierskim, gubernii Wołyńskiej, służył w oddziale Różyckiego jako żołnierz pierwszego szwadronu kawaleryi, zginął pod Salichą.

Bulewski Tytus, wieku lat 20, syn urzędnika Rządu Gubernialnego Płockiego, uczeń szkoły w Puławach, służył w oddziale majora Lenczszo, poległ pod Gołyminem w powiecie Mławskim 13 Października 1863 r. (Głos Nr. 39 podaje, że zginął pod Lubowiczem w Łęczyckim powiecie.)

Bulkowski Adam, wieku lat 26, rodem z powiatu Poniewieżskiego, gubernii Kowieńskiej, kandydat prawa, urzędnik z Poniewieża, odznaczył się pod Palwiszkami, Wędziagołą, Krakinowem, zginął w Powiatówce 27 Listopada 1863 r.

Bulsiewicz Bernard, kaznodzieja zakonu Bernardynów we Lwowie, później w Zbarażu, zkąd, obwiniony o naruszenie spokojności publicznej przez kazania, w czasie śledztwa uszedł do

obozu. Zginął w bitwie pod Krzeszowem, z krzyżem w ręku prowadząc szyki do boju 21 Marca 1863 r. (Czas Nr. 171.)

Bułharyn — z powiatu Wołkowyskiego, służył w oddziale Młotka, zginął pod Paszkowskim Ostrowiem w 1863 r.

Burba — podług innych **Burka**, służył w oddziale Pisarskiego, poległ pod Tryszkami w Szawelskim 21 Maja 1863 r. (Głos Nr. 23. Czas Nr. 133).

Burka — patrz **Burba**.

Burtowski Tomasz, wieku lat 35 z powiatu Kobryńskiego, oficer wojsk rossyjskich, następnie porucznik piechoty oddziału powstańczego. Zginął pod Chełmnem.

Burzyński Władysław, rodem z powiatu Marjampolskiego, szkoły ukończył w Suwałkach, poczem wstąpił do służby rządowej jako sekretarz magistratu; służył w oddziale Jastrzębskiego, Brandta, Andruszkiewicza i Wawra, odznaczył się w bitwach: pod Czystą Budą, Gruszkami, Kozim-rynkiem, Kadyszem Sieburczynem i Rząśnikiem; w ostatniej poległ jako podporucznik kosynierów w Lipcu 1863 roku.

Burzyński — rymarz z miasta Makobody, żołnierz w piechocie, ciężko raniony w folwarku Szydłowinie, w Siedleckiem, wkrótce zmarł. (Czas Nr. 75).

Burzyński — pisarz miejski z Piotrkowskiego służył jako żołnierz w oddziale Taczanowskiego, poległ pod Rudawą dnia 23 Czerwca 1863 r.

Buski Feliks, wieku lat 29, podoficer w kozakach jenerała Zamojskiego. — Następnie kapitan wojsk włoskich z wyprawy Garibaldego, służył pod dowództwem jenerała Mierosławskiego, jako adjutant i dowódzca oddziału; zginął najpierwszy pod Krzywosądzem 19 Lutego 1863 r., tamże pochowany. Akt zejścia spisany został urzędownie.

Butkiewicz Józef, wieku lat 50, kassjer miasta Wyłkowyszki w powiecie Kalwaryjskim, służył pierwiastkowo w oddziale Wawra, następnie w oddziale Hłaski w randze oficera, zginął pod Kadyszem 21 Maja 1863 r. zostawiwszy sierotami 3 synów i córkę.

Byczkowski Paweł, służył w oddziale Ziembińskiego jako furjer złotych ułanów, poległ pod Czarnostawem.

Bykowski Władysław, uczeń Szkoły Głównej, rodem z Piotrkowskiego, wszedł do oddziału Cieszkowskiego, po rozbiciu któ-

rego ukrył się w siano, spostrzeżony jednakże przez kozaków, został przez tychże zamordowany. Było to pod Brzozinami w Kaliskiem 10 Kwietnia 1863 r. Czas Nr. 85 podaje że zginął w potyczce pod Boszencinem. Głos Nr. 19, że służył w oddziale Sejfrieda, zginął pod Ruszkowem.

Cejzyngier Maurycy, wieku lat 18, rodem z powiatu Rawskiego, uczeń klasy VI gimnazyum realnego, służył w oddziale Drewnowskiego, jako podoficer kawaleryi, poległ pod Ulowem nad Pilicą w bliskości Nowego-miasta w Maju 1863 r.

Celiński — oficer wojsk polskich z roku 1831, służył jako major pod dowództwem jenerała Mierosławskiego, poległ pod Krzywosądzą w Włocławskiem, 19 Lutego 1863 r.

Cempel Franciszek lub **Karol** ze wsi Gruszki, jeometra, służył w oddziale Lelewela, zginął pod wsią Luty, 7 Marca 1863 r. (Gł. N. 17, Czas N. 75.)

Centkowski — dowódzca oddziału kawaleryi w Pułtuskim powiecie, około wsi Osięki, 22 Sierpnia 1863 na czele 100 jazdy potyka się z nieprzyjacielem w sile 3 kompanii piechoty, szwadronu ułanów i sotnią kozaków. Po żwawej utarczce dowódzca ginie, oddział cały idzie w rozsypkę. Prywatne doniesienia z kilku stron uporczywie podają, że dowódzca zginął pod Żuchowem. Głos N. 33 i Dziennik Powszechny N. 194, który zamieszcza raport rossyjski o tej pod Osiękami bitwie, nic nie mówi o stratach, ani też o śmierci dowódzcy.

Chabriolle, Ami Józef zwany, były podoficer wojsk francuzkich, wszedł jako szeregowiec do oddziału Bończy, następnie mianowany oficerem, dowodził piechotą w oddziale Zaborowskiego, wreszcie osobnym oddziałem z cudzoziemców złożonym, zostającym pod dowództwem Chmielińskiego. W bitwie pod Rudnikami 25 Lipca 1863 roku idąc na czele swego oddziału przeciwko armatom nieprzyjacielskim, poległ od kuli, pochowany we wsi Kurzelowie. Kronika Nr. 18 i Czas N. 187 podają, że zginął pod Secyminem 28 t. m., zaś Nr. 175 podaje, że pomiędzy wsiami Zaróg i Rudniki w Krakowskiem.

Chałkomir lub **Chałkomicz** wieku lat 45, z Tarnówki na Wołyniu, służył w oddziale Różyckiego, zginął pod Miropolem.

Charchowski vel **Charkowski** wieku lat 25, rodem z Warszawy, pierwiastkowo kształcił się na farmaceutę, w roku 1862 zmuszony uchodzić z kraju, udał się do szkoły wojskowej w Genui, później w Cuneo, lecz na pierwsze hasło powstania wrócił do kraju, służył pod dowództwem Langiewicza, następnie Waligórskiego; zginął pod Borowem 22 Paźdz. 1863 r.

Charkowski — ranny ciężko pod Hutą Ireną w Lubelskiem, zmarł w skutek ran w Chwałowicach w r. 1803.

Chełchowski Jan, obyw. z Mazowieckiego, zginął pod Miropolem 5 Maja 1863 r. jako żołnierz 2go plutonu 2go szwadronu kawaleryi.

Chełmiński Włodzimierz, w skutek ran otrzymanych pod Kobylanką, zmarł w Cieszanowie 2 Maja 1863 r.

Chevalier Mikołaj, rodem z Warszawy, internowany przez władze austryackie w Igławie, zmarł tamże 15 Lutego 1864 roku mając lat 49. Akt zejścia przesłany prokuratorowi przy Trybunale Cywilnym Warszawskim.

Chłopicki — w skutek ran otrzymanych pod Tuczapami, zmarł w r. 1863.

Chmielewiec Teofil z Suwałk, służył w oddziale Narbutta, poległ pod Rudnikami 22 Czerwca 1863 r.

Chmielewski, podług Czasu N. 32 i 40 **Chmieliński Kazimierz**, kuśnierz, podeszłego wieku, z m. Tomaszowa, tamże podczas bitwy wywleczony z własnego domu przez moskali, i na ulicy zamordowany 5 Lutego 1863 r.

Chmielewski Maksymilian, wieku lat 26, fryzyer z Warszawy, służył w kawaleryi Parczewskiego jako żołnierz, poległ pod miastem Kutnem, przy alarmowaniu tegoż miasta w Maju 1863 r.

Chmieliński — poległ pod Dartką na Wołyniu w 1863 r.

Chmielowski — z Sambora, ranny pod Dubiczami, został dobity na placu boju przez żołdaków moskiewskich. Imionospis Stupnickiego podaje, że pod Tuczapami.

Chmurowicz Jan, wieku lat 38. Szkoły kończył we Lwowie, wypadki w 1848 r., zastały go przygotowanego do przyjęcia czynnego udziału, za co oddany został do wojska. Gdy nastąpiła rewolucya węgierska w 1849 r. i przeznaczony był bić się przeciw

powstańcom węgierskim, udało mu się jak sam mówił dostać się do niewoli, co mu ułatwiło wstąpienie do legionu polskiego. Po upadku powstania, dostał się napowrót władzom austryackim, lecz nie jako dezerter ale jako jeniec węgierski, tym sposobem uniknął nieohybnej śmierci, przeznaczony napowrót w szeregi armii austryackiej jako żołnierz, uwolniwszy się po latach służby, pełnił jakiś czas obowiązki prywatnego oficyalisty, a w powstaniu 1863 r. jako żołnierz piechoty pod dowództwem pułkownika Horodyńskiego, zginął w wyprawie na Radziwiłów.

Chmurzyńska z Nurzyńskich Józefa, córka obywatela z Podlaskiego, żona Leona, literata i współpracownika przy Gazecie Polskiej, emigrantka; zmarła w Bukareszcie 21 Kwietnia 1864 r.

Chobrzyński Michał, b. kapitan wojsk moskiewskich, brał udział w powstaniu, internowany w Bernie, wrócił do Galicyi, gdzie zmarł w 76 roku życia w d. 17 Marca 1866 r.

Chodecki Aleksander, jeometra z Płocka, służył w oddziale Gurkowskiego, poległ pod Kozim-rogiem w pow. Lipnowskim 4 Kwietnia 1863 r.

Chodyl — włościanin z Lubelskiego, służył w oddziale Lelewela jako kosynier, poległ w lasach Józefowskich 24 Kwietnia 1863 roku.

Choiński — z Warszawy, żołnierz w szeregach powstańczych, internowany następnie w jednej z twierdz państwa austryackiego, zkąd w końcu r. 1864 wstąpił w szeregi armii meksykańskiej, izginął w bitwie pod Carbonero.

Cholak — włościanin, żołnierz z oddziału Mystkowskiego, poległ pod Nagoszewem, 3 Czerwca 1863 r.

Cholak — żona wyżej pomienionego, w bitwie pod Nagoszewem ugodzona kulą w głowę, legła wraz z mężem 3 Czerwca 1863 r.

Chołoniewski Władysław, syn Piotra, urodził się w Czortkowskim powiecie 1825 r. w majątku ojca. W 1850 r. osiadł w Droganówce koło Kamieńca Podolskiego, czynny w organizacyi Narodowej, został schwytany w połowie 1863 r. i osadzony w cytadeli Kijowskiej, gdzie nie dopuszczano nikogo, w skutek czego rozniosła się wieść, że w cytadeli zamordowany został — dopiero Gazeta Narodowa w Nr. 23 z r. 1867 podaje wiadomość że nieszczęśliwego Władysława po dwóch latach męczeństwa zdołano

za staraniem familii wykraść w Lipcu 1866 r. z cytadeli Kamienieckiej i przewieziono go za kordon austryacki; nieszczęśliwa ta ofiara pozbawiona zmysłów w skutek bicia go kijami po głowie i wybicia mu 8 zębów, umieszczoną została w szpitalu obłąkanych we Lwowie, lecz wszelkie usiłowania lekarzy by mu powrócić zdrowie i używanie władz umysłowych, były nadaremne. Prześladowała go ciągle obawa, że chcą go zmusić do zeznań, a jednak pomimo takich tortur i pozbawienia zmysłów nic z niego wydobyć nie zdołano. Zakończył swój żywot męczeński 26 Stycznia 1867 r. i pochowany na cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie.

Chorwat — patrz **Saint Żegga Grzegorz.**

Chościakiewicz — poległ pod Komorowem 20 Czerwca 1863 r.

Chrobnowski Kazimierz, z oddziału Ciechońskiego, zginął pod Sławutą w Zasławskiem 22 Maja 1863 r. (Czas Nr. 127.)

Chromiński — włościanin z powiatu Warszawskiego, służył w oddziale Mystkowskiego, zginął pod Nagoszewem 3 Czerwca 1863 roku.

Chrościelski — gospodarz rolny, służył w oddziale Ks. Maćkiewicza poległ pod Montowidowem w powiecie Upitskim 24 Czerwca 1863 r.

Chrowak — włościanin z Płockiego, służył jako żołnierz w oddziale Mystkowsktego, poległ pod Nagoszewem 3 Czerwca 1863 r. sprzedawszy drogo swe życie, gdyż pozostałym mu już tylko drążkiem od lancy, jeszcze trzech żołdaków trupem położył.

Chruściński Marcin, syn obywatela z Warszawy, na pierwsze hasło powstania, pospieszył w szeregi, walczył pod Langiewiczem, Kurowskim i Czachowskim; pod Staszowem ciężko ranny, schronił się do Galicyi, tam przez władze Austryackie aresztowany, odesłany do Ołomuńca, zkąd po paru miesiącach leczenia zbiegł do oddziału Chmielińskiego. Poległ pod Przyrowem i tam pochowany.

Chruściński — porucznik zginął pod Opatowem w Lutym 1864 r. pochowany na cmentarzu miejscowym.

Chryński — kucharz, zamordowany we wsi Grodziec (Czas Nr. 131.)

Chrzanowski — żołnierz z oddziału pułkownika Czachowskiego poległ między Blizinem a Bobrzą, 10 Czerwca 1863 r. zostawiwszzy żonę i dwoje dzieci.

Chrzanowski — wieku lat 30 służył jako oficer w oddziale Chmielińskiego, dowodził kompanią „starą gwardyą“ zwaną; poległ pod Ociesękami.

Chwetko — patrz **Jasiński Antoni.**

Chylińska — zamordowana przez żołnierzy moskiewskich w Łodzi 25 Lutego 1863. r. (Czas Nr. 247.)

Cichocki Aleksander, strażnik z Warszawy, poległ pod Pniową 11 Lipca 1863 r.

Cichowicz — patrz **Czychowicz.**

Cichowicz Aleksander, syn obywatela z Wieluńskiego, urzędnik górniczy z Dąbrowy, służył w oddziale Kurowskiego jako oficer. Poległ w Miechowie.

Cichowicz Stanisław, brat Aleksandra, lat 22, zginął tamże.

Ciechomski Józef, z powiatu Stanisławowskiego poległ pod Żyżynem 12 Sierpnia 1863 r. (Czas Nr. 247)

Ciechoński — b. major ułanów moskiewskich, następnie obywatel ziemski powiatu Zasławskiego na Wołyniu, dowódzca oddziału powstańców. W potyczce pod Minkowcami i Sławutą w powiecie Zasławskim 10 Maja 1863 r. gdzie nieprzyjaciel liczył 7 rot piechoty, oddział polski rozbił sotnię kozaków i tysiąc pędzonego na przedzie chłopstwa, jako przedpiersie, lecz sam dowódzca zabity został.

Ciekanowski Józef, stolarz z Lublina zginął w wyprawie Jagmina.

Cielecki Edmund, patrz **Zaremba.**

Cielecki — poległ między wsiami Strzegowem i Jakterami w powiecie Łęczyckim 9 Lipca 1863 r. jako porucznik (Czas Nr. 163.)

Cielniaszek Józef, rodem z Krakowa, skutkiem ran odniesionych pod Janowem 6 Lipca 1863 r., zmarł we wsi Mstowie pod Częstochową 11 Sierpnia 1863 r. mając lat 28.

Cielski Kazimierz, poległ w bitwie 8 Maja 1864 r. pod Ignacewem. (Dz. Pozn. Nr. 98 nie podaje miejsca i daty.)

Ciepły — podoficer Inżenieryi Austryackiej, zginął w r. 1863.

Ciepiszewski Julian, zginął w bitwie pod Szydłowcem w końcu Stycznia 1863 r.

Cierpiński — służył w oddziale Jabłonowskiego jako oficer, poległ między Okmianą a Popielami, nad rzeką Wentą 22 Czerwca 1863 r. (Głos Nr. 26).

Ciesielski Władysław, syn właściciela dóbr Bielawy w Poznańskiem, poległ pod Mieczownicą, w powiecie Włocławskim 1 Marca 1863 r.

Ciesielski — obywatel, udając się do Prus, bezbronny, w okolicy Suchorza napadnięty przez kozaków, zabity został już na pruskiej stonie 21 Listopada 1863 r. (Czas Nr. 274.)

Ciesielski — dowódzca kompanii strzelców w oddziale Rynaszewskiego, w potyczce pod Cikowem, 9 Grudnia 1863 r. poległ. Imionospis Stupnickiego podaje, że się nazywal Czeżelski.

Cieślak — ksiądz zgromadzenia księży Bernardynów z Koła, kapelan w oddziale Cieszkowskiego pułkownika, zginął pod Nowąwsią w czasie przeprawy przez Gopło 20 Lutego 1863 r. Czas Nr. 67; Czas Nr. 86 podaje znów, że zginął w potyczce pod Borzęcinami 10 Kwietnia.

Cieszewski Franciszek, syn obywatela z wsi Grodzkich w Kaliskiem, służył w oddziale jenerała Taczanowskiego, zginął pod Kruszyną. Czas N. 239 podaje, że zginął w lasach Kłobudzkich w Wieluńskim powiecie, pochowany w Miezdnie, inne zaś wiadomości podają, że zginął około Nowego folwarku w Wieluńskim powiecie, otrzymał 17 ran.

Cieszkowski Władysław lub **Józef** z Ochnówka, powiatu Włodzimierskiego, gubernii Wołyńskiej, służył w oddziale Lelewela, zginął pod Panasówką 3 Września 1863 r.

Ciszewski Stanisław, rodem z okręgu Kieleckiego w wieku lat 19. Żołnierz w szeregach powstańczych, schroniwszy się na territorium państwa austryackiego, internowany w jednej z twierdz, zkąd jako ochotnik wstąpił w szeregi armii meksykańskiej i tamże dnia 16 Grudnia 1865 r. umarł na suchotv w mieście Puebli. Akt zejścia przesłany prokuratorowi królewskiemu w Kielcach.

Cieszkowski Teodor pułkownik, patrz na końcu dzieła w dodatku.

Cieszkowski — podporucznik w oddziałach powstańczych, zginął pod Kozinem i Ostrowami w okr. Częstochowskim.

Ciułowski Feliks, emigrant z ostatniego powstania umarł we Francyi.

Cruzel patrz **Czuzel**.

Cuesr Władysław, syn obywatela z Poznańskiego, lat około 20, należał do oddziałku składającego się z 25 ludzi bez żadnego oficera, który w dniu 23 Stycznia 1864 r. napadnięty w lesie Prusieckim w powiecie Piotrkowskim przez dwie roty piechoty i 60 kozaków, postanowił bronić się do upadłego a nie poddać dla uświęcenia rocznicy powstania; tam też ranny w prawą rękę i obiedwie nogi, wkrótce zmarł; inni jednak utrzymują, jakoby się z ran wyleczył.

Cygański Stanisław, obywatel ziemski z powiatu Gostyńskiego, b. oficer wojsk moskiewskich, służył w oddziale Mielęckiego jako oficer kosynierów, poległ w bitwie pod Nową-wsią 21 Lutego 1863 r. idąc na czele swej kompanii z kosą w ręku do ataku.

Cylski Kazimierz, aptekarz z Poznańskiego, poległ w utarczce pod Brdowem 1864 r.

Cymmermann Franciszek, obywatel z Łowicza, w wieku lat 30 kilka, poległ w Gostyńskiem.

Cymerman Jgnacy, syn nauczyciela w T zemesznie w W. Ks. Poznańskim. Urodził się 3 Grudnia 1836 r. Nauki pobieral w miejscowem gimnazyum, po ukończeniu których, służył w artyleryi Pruskiej; po odbytej jednorocznej służbie w Poznaniu, poświęcił się praktyce wiejskiego gospodarstwa w dobrach Miłosławskich, własności hr. Mielżyńskiego, gdzie później zarządzał majątkiem. W początkach powstania w Kongresówce pospieszył na plac walki w Kaliskie. Po rozbiciu w m. Lutym pierwszych oddziałów, wparty z rozbitkami do Ks. Poznańskiego; dostawszy się do Krakowa służył pod rozkazami jenerała Jezioraúskiego. W bitwie 6 Maja 1863 r. gdy szedł z kilkoma innymi na ochotnika dla zdobycia armaty, ugodzony kulą w brzuch ducha wyzionął. Pochowany pod Kobylanką.

Cymerman Kazimierz, brat Ignacego, urodził się 6 Lutego 1842 r. po złożeniu examinu w Trzemesznie, wszedł do akademii w Wrocławiu na wydział prawny, w początkach powstanja pospieszył na pole walki, lecz doznawszy niepowodzenia pierwszych oddziałów utworzonych w Kaliskiem, wparty do W. Ks. Poznańskiego, zaciągnął się tam do nowo formującego się oddziału pod dowództwem Mielęckiego, który 23 Marca 1863 r. zaledwie przeszedł granicę, spotkał się z nieprzyjacielem pod Olszakiem, gdzie po kilkogodzin-

nem ucieraniu się moskale odparci zostali. Śp. Kazimierz ranny w rękę, bez względu na cierpienia przyjął udział w potyczce pod Śleszynem w Konińskiem, i tam kula strzaskała mu nogę. Nad zostawionym na placu, żołdactwo pastwiło się okropnie; kilka naście zadanych cięć pałaszem i pchnięć bagnetami odebrawszy, ducha wyzionął. Pochowany wraz z 13 towarzyszami w Trzaskawie parafii Śleszyńskiej.

Cypryański Aleksander, czeladnik krawiecki z Radomskiego, służył w oddziale Lewandowskiego jako kawalerzysta, zginął pomiędzy Zielonką a Jagodnem w końcu Marca 1863 r.

Ciesielski Władysław, z Poznańskiego, szkoły ukończył w Trzemesznie, w potyczce 2 Marca 1863 r. pod Dobrosołowem a Miecznownicą w powiecie Konińskiem, zginął.

Cytowicz Zygmunt, został zamianowany przez Rząd Prowincyonalny Litwy naczelnikiem wojennym powiatu Rosieńskiego. Był to dymis. oficer artyl. wojska moskiewskiego, posiadał dosyć znaczną majętność w powiecie Rosieńskim, w pobliżu miasteczka Cytowian.

Gdy Żmudź doczekała się hasła od ks. Maćkiewicza i chwyciła za broń, dodała temsamem Cytowiczowi odwagę, wystąpić w pole. Niepodobnem już było jemu, nic uprzedzić rozporządzeń Rządu Prowincyonalnego, który dla braku broni wskazywał niemożliwość, wystąpienia natychmiastowego powiatu przeciw ciemiężcom. Zacny więc obywatel zebrał naprędce kilku tysięczną sumę ze składek i podatków narodowych w końcu roku 1862 nagromadzonych i wysłał ją na zakupienie broni do Prus.

Cytowicz obznajomiony i doświadczony w sztuce wojennej, ale z charakteru łagodny i giętki, poddawał się częstokroć wpływom najgodniejszych, ale nieczułych i niewierzących w powodzenie sprawy obywateli. Zacnego tego męża, chociaż słaba ale prawdziwa polska i szlachetna jego dusza, stawiła w rzędzie ludzi, którzy bez wachania się poświęcają wszystko na głos sprawy ojczystej.

Chcąc więc jak najrychlej wystąpić w pole, ustanowił naprędce zarząd cywilny, mianował naczelnika powiatu, okręgowych i parafialnych, zalecił przeprowadzać organizację i zbierać pieniądze na broń, której sprowadzenie uważał za możebne. W tym samym czasie, t. j. 8 Marca 1863 r. wystąpił w pole ks. Maćkiewicz. Cytowicz zaś rozkazał robić ładunki, gromadzić ołów i kosy, zamówił kowali i rzemieślników do obozu, obmyślił plan i punkta

zboru. Rozkazał przytem sporządzić w Rosieniach obozową aptekó ze wszelkiemi sprzętami dla chorych i rannych. W całym tym czasie był niezmiernie czynnym, a przy pomocy ta otejszych patryotów, godnie spełnił obowiązek i postawił Rosieński powiat w możności rychłego i poważnego wystąpienia do walki.

Do wywołania ruchu pospolitego, użył proboszczów parafialnych, którzy bądź ze szczerego niekłamanego patryotyzmu, bądź z obawy powstańczego rządu, dnia 19 Marca, ogłosili z ambon manifest 22 Stycznia, i przemówili otwarcie do ludu w sprawie powstania.

W pierwszej chwili był lud do wszystkiego gotów, jednakże niebyło nikogo, ktoby stanął na czele masy. Księża, którzy mieli wyprowadzić ochotników na punkt zboru, niewypełnili swej powinności, nibyto z obawy aby moskwa się nie dowiedziała, taili przed ludem miejsce zboru i uwiadomili o tem wroga.

Gdy się to dzieje, składa Cytowicz z dwudziestu osób, powiększej części młodzieży uciekającej przed aresztowaniem — najpierwszy oddział. Po ogłoszeniu manifestu przybyło kilkunastu włościan, dopełniając liczbę pięćdziesięciu, a we dwa dni stało się miejsce obozu głośnem, przez co liczba powstańców podniosła się do dwustu kilkudziesięciu osób. Z wojskowych był tylko Cytowicz, który obznajmiając na prędce młodzież inteligentną z sztuką wojskową, użył ich jako oficerów. W przeciągu tygodnia za pomocą energicznej pracy jego i oficerów, zdołał oddział tak wyćwiczyć, że był w stanie przyjąć walkę.

Oddział ten składający się prawie z samych włościan, był uzbrojonym w broń myśliwską i kosy, gdyż zakupionej z Prus nie było można sprowadzić. Mocna była wiara w zwycięztwo, ufność może zbyteczna w swe siły a zbytnie lekceważenie wroga. Cytowicz podsycał owe przekonanie, rachując na odwagę żołnierza.

Moskale zawiadomieni o miejscu obozu i siłach powstańców, zaledwie się odważyli w przeciągu tygodnia wyruszyć do lasu. Cytowiczowi nic nie pozostało nad spotkanie moskwy całą swą siłą, lub też rejterada w spokojniejszą okolicę, gdzieby organizacyą i uzbrojenie mógł wykończyć. Moskale tylko dwumilową przestrzeń mieli do przebycia, ale szli aż dwa dni, zawiadamiając przytem drugą ruchomą kolumnę, stojącą w Lidowianach, aby uderzyła z przeciwnej strony. Cytowicz wiedział o wszystkiem, ale lekceważył siły moskwy. Przed rankiem 8 Kwietnia 1863 roku, kiedy napad

miał nastąpić, wysłał Zygmunt 30 ludzi pod dowództwem Pawła Cytowicza, zapewne brata swego, dla przecięcia drogi moskwie i zrobienia zasadzki; moskale się nie spieszyli. O w pół do dziesiątej trafili na zasadzkę powstańczych strzelców, ale ich strzały nie były gęste, prędko ustały, więc nieprzyjaciel nie poniósł strat licznych, cofnął się, ale po niejakim czasie, rozsypany w łańcuch wszedł w gęstwinę i zdążał w stronę obozu. Cytowicz zaś rozsypał przednie swe części w tyraliery i również łańcuchem zajął dosyć szeroką przestrzeń, zachowując przy sobie kolumnę kosynierów i pluton strzelców. Moskale uderzyli na lewe skrzydło, które zajmował Kiliński (nazwisko przybrane) ze swoją kompanią Walka była przerywaną i trwała tylko 20 minut. Gdy skrzydło Kilińskiego chwiać się poczęło, wkrótce zostało przełamane i Moskwa wdarła się do obozu, gdzie amunicja i żywność niebyły nawet do cofnięcia się przysposobione.

Cytowicz z kosynierami rzucił się na wroga, ale ogień był rzęsisty i powoli rozproszył kolumnę. Jeden tylko Cytowicz pogardził ucieczką. Wystrzelił swoję broń, zabił kilku moskali i tuż za temi legł, przeszyty kilkunastą kulami. Jeszcze żył chwilkę, ale bagnety wnet wydobyły z niego ostatnią iskrę życia. [1])

Cywiński Tomasz, markier z Warszawy, służył w oddziale Jankowskiego, następnie jenerała Padlewskiego, poległ pod Kowlem nad Turyą 25 Marca 1863 r.

Czachowski Dyonizy, patrz w końcu dzieła w dodatku.

Czadkowski Franciszek, z Galicyi, poprzednio żołnież piechoty Austryackiej, następnie żołnierz pod dowództem Langiewicza zginął pod Skałą w Marcu 1863 r.

Czajkowski Antoni, Maryan i N., trzej bracia rodzeni, synowie właściciela dóbr Tuczna w Poznańskiem, służyli w oddziale strzelców pod dowództwem Buskiego, zginęli pod Krzywosądzą 10 Lutego 1863 r., pochowani tamże. Akt zejscia został spisany urzędownie.

Czajkowski — z Poznańskiego, ranny w oddziale Bończy pod Górami, leżał w szpitalu w Krakowie, internowany przez Austryaków w Ołomuńcu, w drodze w skutek ran umarł.

---

[1]) Dziennik Poznański Nr. 94 w korespodencyi od naocznego świadka zamieszczonej, potwierdza w zupełności tę bitwę, dodając że było kilkunastu zabitych i rannych, reszta oddziału poszła w rozsypkę.

Czajkowski Franciszek, agronom z Marymontu, poległ pod Żyżynem 8 Sierpnia 1863 r. jako podporucznik strzelców.

Czajkowski Michał, uczeń gimnazyum Warszawskiego poległ między Piotrkowem a Łowiczem, otrzymawszy kilkanaście pchnięć, w Lutym 1863 r. mając lat około 15.

Czamański Michał, majster kowalski, żonaty, służył w oddziale Joung'a de Blankenheim, poległ pod Brdowem 29 Kwietnia 1863 r.

Czaparowski — poległ pod Łążkiem w okolicach Huty Ireny w Lubelskiem, 22 Października 1863 r. (Czas Nr. 250)

Czapiński — z Augustowskiego, podobno syn rzemieślnika z Suwałk, służył w oddziale strzelców pod dowództwem jenerała Langiewicza, zginął pod Małagoszczą 24 Lutego 1863 r.

Czapliński — zabity pod Sołowiejówką na Wołyniu 10 Maja 1863 roku.

Czapska — hr. z Litwy, której męża wysłano na Syberyą i skazano do ciężkich robót, po wyczerpaniu wszelkich starań o uwolnienie lub złagodzenie wyroku, powróciła do Wilna po odmownej odpowiedzi od cara; zamknąwszy się w pokoju usiadła w fotelu obłożonem papierami, i podpaliła takowe; gdy ją z płomieni wydobyto, tak była poparzoną, że we dwa tygodnie umarła w strasznych cierpieniach; w początkach 1867 r. zostawiwszy 5 nieletnich dzieci.

Czapski Józef, wieku lat 20, syn obywatela z Lipnowskiego, uczeń szkoły handlowej, w skutek ran odniesionych pod Gołyminem w Październiku 1863 r. zmarł w jednej z wsi nad granicą Pruską położonych. Dz. Pozn. Nr. 277 podaje, że zmarł w skutek ran 18 Grudnia 1863 r.

Czapski Napoleon, jedni podają, że to brat Józefa, ale najprawdopodobniej był to syn b. oficera wojsk polskich z 1831 r. a następnie w ostatnim powstaniu jenerała, obecnie zamieszkującego w Paryżu. Napoleon był uczniem szkoły politechnicznej w Paryżu; służył pod dowództwem jenerała Waligórskiego i zginął pod Kobylanką.

Czapski Stanisław, wieku lat 24 urodził się w Radomskiem, uczeń uniwersytetu Petersburgskiego, następnie nauki kończył w Paryżu. Na hasło powstania pospieszył w szeregi oddziałów narodowych; w pierwszej potyczce pod Skruchem w Lipnowskiem powie-

cie w Marcu 1863 roku zginął, pochowany przy parafialnym kościele.

Czarnecki Władysław, b. milicyant z Warszawy, służył w oddziale pułkownika Mielęckiego jako wachmistrz kawaleryi, znany z odwagi poległ pod Lubstowem w Konińskiem w Marcu 1863 r. położywszy trupem 6 nieprzyjaciół. Liczył lat około 26. (Czas N. 73. Dz. Powsz. N. 76.)

Czarnecki Michał, według Czasu N. 33 miał być stolarzem i malarzem z Tomaszowa, zamordowany tamże, poczem do studni wrzucony d. 5 Lutego 1863 r.

Czarniecki Julian, wieku lat 24, obywatel z Ukrainy, podobno właściciel wsi Szepielówki, wraz z bratem swoim oficerem wojsk rossyjskich, przyjęli czynny udział w szeregach powstańczych. Brata Juliana, którego schwytano jako dowodzącego małym oddziałkiem skazano na śmierć i wieziono do Warszawy dla wykonania wyroku, udało się jednak w czasie biegu kolei wyskoczyć z wagonu i tym sposobem życie ocalić. Śp. Julian, jako szeregowiec, brał udział w wielu potyczkach, zostając w oddziale Grzymały pułkownika a następnie jako przyboczny oficer jenerała Kruka, po którego wyjeździe do Galicyi, oddał swoje usługi pod rozkazy Zwierzdowskiego (Topora). Podczas szturmu na Opatów zginął śmiercią walecznych.

Czanocki Jan — wieku lat 30, pisarz micjski z Lublina, służył w oddziale pułkownika Czachowskiego jako strzelec, zginął pod Potokiem 20 Marca 1863 r.

Czartoryski Czesław, urzędnik komory celnej w Tomaszowie, zamordowany tamże 5 Lutego 1863. (Czas N. 32 i 40.)

Czechowicz — baron, zginął pod Szklarami jako kapitan strzelców.

Czeczel Jakób, obywatel z powiatu Konstantynowskiego, służył w oddziale Ciechońskiego jako szeregowiec, zginął pod Minkowcami d. 20 Maja 1863 r. Gł. N. 23 podaje, że ranny 22 t. m. zmarł nie podając gdzie.

Czempiński Adolf, ogrodnik z Lubelskiego, poległ pod Szydłowcami w końcu Stycznia 1863.

Czempiński — wieku lat 33 z Warszawskiego, konduktor szosowy, służył pierwiastkowo w oddziale Suzina, potem Liczbińskiego, poległ pod Wizną jako oficer w Lipcu 1863 r.

Czerkaski — z Galicyi zginął pod Tuczapami w Lubelskiem r. 1863.

Czermiński — stróż z Warszawy, służył w oddziale Jankowskiego, Langiewicza, Czachowskiego, zginął w oddziale Young'a de Blankenheim pod Brdowem 29 Kwietnia 1863 r. jako żołnierz kosynier.

Czerminski — podług Czasu Nr. 166 zginął pod Lądkiem nad Wartą w Konińskiem.

Czerniakowski — oficyalista z Płockiego, służył pod dowództwem Czachowskiego, zginął pod Potokiem 20 Marca 1863.

Czerniawski — wieku lat 40 z Iwankowszczyzny w powiecie Słonimskim sędzia powiatowy, służył jako kapitan w oddziale Młotka, zginął w bitwie pod Głębokim-kątem w 1863 r., pozostawił żonę i 6 dzieci.

Czerniewicz Józef, — wieku lat 20, uczeń gimnazyum Warszawskiego, syn urzędnika. Żołnierz kawaleryi pod dowództwem Matusiewicza pułkownika, oficer wojsk francuzkich w Algierze, w nocnym napadzie w Nowej-wsi, śmiertelnie raniony, wzięty do niewoli i wieziony do M. Słupczy, w drodze życie zakończył; inne źródła podają, że umarł w szpitalu w Słupczy.

Czerski Romuald, applikant sądowy czy dependent przy adwokacie w Siedlcach, służył w oddziale Czachowskiego, zginął pod Hutą Krzeszowską 21 Marca 1863 r.

Czerwiecki Ignacy, z Sambora poległ pod Tuczapami w 1863 r.

Czerwiński Jan, z Poznańskiego rodem, kupiec z Łowicza, poległ w Gostyńskiem, w wieku lat 41 zostawiwszy żonę i dziecko kilko-miesięczne.

Czeżelski patrz **Ciesielski** dowódzca kompanii strzelców.

Czodowski — były junkier wojsk rossyjskich, w napadzie dragonów rossyjskich między Łowiczem a Piotrkowem, w Lutym 1863 r. broniąc się mężnie z kilku towarzyszami ginie od lanc nieprzyjacielskich, zabiwszy z rewolweru trzech.

Czop — włościanin, służył jako kosynier w oddziale pułkownika Czachowskiego, poległ w Bitwie pod Stefankowem 22 Kwietnia 1863 r.

Czubała Stanisław, zmarł w Strzelnie w Poznańskiem 2go Sierpnia 1863 r. skutkiem ran otrzymanych w bitwie. Pochowany na cmentarzu w Poznaniu.

Czuhała Stanisław, fornal z wsi Reszki w Płockiem, zamordowany w drodze przez kozaków 15 Maja 1863 r. (Czas N. 127.)

Czupiał Jan, rodem z Dąbrowy w Kongresówce, wieku lat 22, w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Skałą, zmarł w klinice krakowskiej 31 Marca 1863 r. Czas N. 75.

Czuzel vel **Cruzel Jakób**, służył w oddziale Ciechońskiego, poległ pod Sławutą w Zasławskiem 22 Maja 1863 r. (Cz. N. 127.)

Czyżewicz — z Krakowa, padł w potyczce pod Starą wsią w Lubelskiem, w dniu 19 Stycznia 1864 r. (oddział p. Komorowskiego.)

Daliński — Imionospis Stupnickiego podaje, że nazywał się Dabiński, szewc z Gostynia w Poznańskiem, poległ w r. 1863.

Dalecki — przybył do powstania z uniwersytetu Petersburgskiego, służył pod dowództwem Żychlińskiego, kilkakrotnie odznaczył się prowadząc w ogień kosynierów, zginął pod Brynicą 30 Października 1863 r., mając lat 17. (Czas Nr. 132.)

Damski — starzec 70-letni, b. żołnierz Napoleoński, Podleśny Strażowy z Jastrzębnej w Augustowskiem, przybywszy w interesie do obozu w czasie bitwy pod Balinką, przypomniał sobie dawne czasy, pochwycił za broń, pospieszył wraz z innymi do boju i poległ zostawiwszy żonę i 5 dzieci. Czas Nr. 105 podaje, że poległ pod Czarnymborem w Augustowskiem.

Dangiel Jan, baron, właściciel dóbr Głoskowa, Czas N. 227, 228, 233 podaje do wiadomości, że napadnięty przez moskali w własnej wsi podczas dozorowania gospodarstwa w d. 30 Wrześ. 1863 r. zamordowany został, inne zaś źródła podają, że był synem barona, służył w organizacyi, a następnie w oddziale, będąc na urlopie, zamordowany.

Danilewicz — pisarz gminny z Dobrożelec, zginął jako szeregowiec pod Motowidami w pow. Słonimskim w Czerwcu 1863 r.

Danielewicz Józef — wieku lat 27, syn kontrolora handlowego z Łodzi, służył jako żołnierz strzelców w oddziale Dworzaczka, zginął pod Dobrą, w powiecie Rawskim 24 Lutego 1863 r.

Daniczewski — dowódzca małego oddziałku kawaleryi z kilkunastu ludzi złożonego, pod ogólnem dowództwem pułkownika Denisiewicza zostającego. W potyczce 20 Lutego 1864 r. pod wsią Borowy, w Radomskiem, doznaje klęski w kilku zabitych i rannych [1]); następnie w d. 4 Kwietnia w lesie Rudkowskim, napadnięty przez przeważne siły nieprzyjacielskie, traci kilku w zabitych i rannych. Sam ginie cięty pałaszem w głowę [2]).

Daniłowski Władysław, podoficer oddziałów powstańczych, według podań prywatnych zginął w Kaliskiem w Lipcu 1863 r., według podania w Imionospisie zginąć miał pod Szczekocinami.

Daremara — służył pod dowództwem Trauguta w potyczce pod Wielkim Węglem w Grodzieńskiem 16 Czerwca 1863 roku zginął.

Darmieński — lokaj z Warszawy, przed powstaniem dziesiętnik w organizacyi, służył w oddziale Jankowskiego, zginął pod Jedlnią 19 Marca 1863 r.

Daszewski Teodor, ze wsi Wierzbicy w Kongresówce, otrzymawszy 9 pchnięć bagnetem w bitwie pod Pieskową Skałą, umarł skutkiem takowych w Tomaszowicach 13 Marca 1863. Czas Nr. 58 podaje, że pochowany w parafii Modlnica.

Dauksza vel **Dauchsza** wieku lat 24, rodem z Kowieńskiego, służył w oddziale Sierakowskiego następnie Laskowskiego, a wreszcie Kozielły. Był w bitwach pod Medejnami, Chudyszkami, Spalwiszkami, Uświentami, Cytowianami. Czas N. 128, 129 podaje, że zginął pod Władykami 28 Maja 1863 r. Raport podaje, że zginął zasłaniając wraz z innymi odwrót całego oddziału pod dowództwem Kozielły zostającego; inne dzienniki piszą, że w zasłonie tego odwrotu wypadkiem zastrzelony został przez kolegę Pugiewicza.

Dąbczański Józef, akademik Lwowski, poległ pod Potokiem w Lubelskiem 21 Marca 1863 r.

---

[1]) Dz. Powsz. Nr. 5 zamieszcza raport urzędowy, który potwierdza wiadomość o tej potyczce i donosi, że oddział cały został rozbity, 19 wzięto w niewolę, 17 zabitych, zdobyto broń i 30 koni. Wojsko nie poniosło żadnej straty.

[2]) Dziennik Powszechny Ner. 93 w swoim raporcie urzędowym potwierdza powyżej podaną potyczkę donosząc, że oddział polski złożony z 50ciu ludzi, pod dowództwem jakiegoś, miannjącego się pułkownikiem, Denisiewicza, który wzięty został w niewolę wraz z drugim dowódzcą Daniszewskim i oficerem Patskim, oraz 30 zabito i 18 wzięto w niewolę.

Dąbek — z Krakowa, skutkiem otrzymanych ran w bitwie pod Miechowem, umarł w Krakowie w szpitalu św. Ducha, 26 Lutego 1863 r. pochowany na miejscowym cmentarzu (Czas N. 46.)

Dąbrowicz Jan, wieku lat 20 kilka, urzędnik kolei żelaznej, rodem z Kowieńskiego, żołnierz z oddziału Kołyski, miał udział w bitwach pod Wysokim-dworem, Leuczami, Miśninami, Leniatynami, Korsakiszkami, Madejkami, Chudyszkami i Spalwiszkami. W tej ostatniej zginął 9 Maja 1863 r., Imionospis podaje, że zginął pod Czekiszkami i Ejragotą.

Dąbrowski Tadeusz, gorzelany z Poznańskiego, skutkiem ran otrzymanych w bitwie pod Olszakiem 22 Marca w Konińskiem, zmarł 25 Sierpnia 1863 r., pochowany we wsi Żunie pod Kostrzynem w Poznańskiem. Dz. Pozn. N. 193, 194.

Dąbrowski Julian, subjekt handlu z Włocławka, zginął pod Brdowem 29 Kwietnia 1863 r.

Dąbrowski — z Rawy, żołnierz w szeregach powstańczych, internowany następnie w jednej z twierdz państwa austryackiego, jako ochotnik w r. 1864, wstąpił w szeregi armii meksykańskiej, tamże przy oblężeniu miasta Tlaxali w Grudniu 1866 r. w upartej bitwie zginął.

Dąbrowski Wincenty, włościanin z gminy Antonów powiatu Maryampolskiego, służył w oddziale Suzina, poległ pod Staciszkami w pow. Sejneńskim 20 Czerwca 1863 r.

Dąbrowski — rzemieślnik z Warszawy, służył w oddziale Lelewela, zginął pod Różą w Podlaskiem 23 Czerwca 1863 roku mając lat 40. (Czas Nr. 6. 1864.)

Dąbrowski — służył w strzelcach w oddziale Buskiego, zginął pod Bodzanowem, Krzywosiądzą lub Dobrem w powiecie Włocławskim w 1863 r. i tam pochowany. Akt zejścia spisany.

Dąbrowski Franciszek, lat 22 liczący, uczeń klassy VI gimnazyum w Łomży, służył w oddziale jenerała Zygmunta Padlewskiego, zginął pod Myszyńcem w powiecie Ostrołęckim 9 Marca 1863 roku.

Dąbrowski Karol, b. oficer moskiewski, urzędnik Komory Celnej w Tomaszowie i zarazem Okręgowy w organizacyi narodowej, został zamordowany w domu własnym 5 Lutego podczas rzezi i rabunku w Tomaszowie spełnionych pod przewództwem pułkownika ros. Emanowa. (Czas N. 32, 40.)

Dąbski Polikarp, wieku lat 27—28, obywatel powiatu Ostrołęckiego wsi Góra, brał udział r. 1848 w Poznańskiem, następnie emigrant, powrócił do kraju 1856, służył u Mystkowskiego, potem sam uformował oddział i nim dowodził; w dni kilkanaście otoczony i zamordowany we wsi Przeradowie 10 Sierpnia 1863 r. Inne źródła podają, że we wsi Magnuszewie w Pułtuskim powiecie, gdy zdążał do oddziału napadnięty przez moskali, zamordowany został.

Degórski Michał, z Poznańskiego, zginął w jednej z bitw 1863 r.

Dekanowski Antoni, z Jarocina w Poznańskiem, umarł w szpitalu z ran otrzymanych w bitwie 1863 r.

Dembiński Franciszek, student Akademii medycznej, (Imionospis poległych wydany we Lwowie podaje, że był agronomem w Chabienicach w Poznańskiem); otrzymawszy dwadzieścia kilka ran w bitwie pod Dobrosławiem, skutkiem takowych zmarł w Poznańskiem niedaleko Kleczewa dnia 8 Marca 1863 r. (Dziennik Poznański N. 61.)

Dembiński Franciszek, z Poznańskiego, szkoły ukończył w Trzemesznie, następnie poświęcił się gospodarstwu rolnemu, w potyczce 2 Marca 1863 r. pod Dobrosołowem i Mieczownicą w pow. Konińskiem ciężko ranny, 8 t. m. zmarł w Dobrosołowiu i tam pochowany.

Dembowski Michał z Pułtuska, zginął pod Szycami w r. 1863.

Denel Bolesław, urodzony w W. Ks. Poznańskiem, nauki kończył tamże. Przybył do Warszawy w 1856 r. zajmując posadę przy konsystorzu Ewangielickim, charakteru nadzwyczaj łagodnego, ujmujący, szlachetny i przyjacielski, pozyskał i zjednał sobie miłość i sympatyę ogólną u wszystkich, z którymi stosunki zawiązał, co mu w późniejszych czasach wielce było pożytecznem. Przez te lat parę, aż do objawu pierwszych manifestacyj, których był wespół z innymi głównym czynnikiem, umiał się tak postawić, że wszyscy znajomi i przyjaciele i ci, którzy go mniej znali, gdyż jedno tylko zetknięcie się z św. pamięci Bolesławem, już każdego serce i sympatyę mu zyskiwało, godnością jego zachwyceni, gotowi byli życie w ofierze za nim ponieść. Takie zjednanie sobie ogólnej sympatyi, wyrobiło mu pozycyę, że wielu z młodzieży i starszych, ślepo byli mu ulegli i posłuszni, gdy nadeszła

chwila rozbudzenia się życia narodowego, do czego nie mało w swojem kółku się przyłożył, należał on do pierwszych, którzy usiłowali dźwigać opinię publiczną i wszelkiemi siłami i poświęceniem służyć sprawie ojczystej. Całe jego życie skupiało się w jednej myśli odrodzenia pracą wewnętrzną naszego społeczeństwa i powrócenia do utraconego własną winą bytu państwowego. Praca jego spokojna, cicha, głównie skierowaną była ku zgromadzeniu materyałów rzeczywistą wartość mających i zespolenia ich w organiczny związek jednością podjętej sprawy.

Widzimy go już przeto w 1860 r., stojącego na czele licznego a zorganizowanego zastępu młodzieży polskiej, składającej się po części z uczniów Akademii medycznej, Instytutu gospod. w Marymoncie, szkoły Sztuk pięknych i uniwersytetów zagranicznych i moskiewskich; organizowanie tych kółek już sięgało dalej, bo po miastach prowincyonalnych; zadaniem głównem była solidarność w podjęciu sprawy narodowej, kształcenie się i oddziaływanie wzajemne na tej drodze, przysposabianie pożytecznych krajowi pracowników, wytworzenia politycznego, porządku i kierownictwa. Wśród tych początkowych prac, mających rozległy zakres, Denel jeździł po prowincyi dla propagowania swoich idei. W czasie pobytu na wsi, został przez władze policyjne, które już go ścigały, przyaresztowany i do cytadeli Warszawskiej odstawiony w Listopadzie 1860 r. To nagłe uwięzienie Denela, przeraziło wszystkich jego znajomych i przyjaciół; próżne były usiłowania dla wydobycia go, aż nareszcie jawne i groźne przeciw Moskwie manifestacye w 26 i 27 Lutego 1861 roku i następne, które utworzyły delegacye i straż obywatelską, funkcyonującą w wielkiej resursie Kupieckiej, następnie zwolnienie rządu rossyjskiego i nadanie delegacyi niejakiej władzy, która korzystając z tego, natychmiast się zajęła losem wszystkich więźniów, śp. Denela uwolniły, który natychmiast został wprowadzony w procesyonalnym pochodzie do Resursy Kupieckiej w chwili, gdy tam członkowie delegacyi obradowali. Entuzyazm i zapał okazany przez tysiąc paręset osób wówczas zebranych, był najlepszym dowodem serdecznej sympatyi dla Denela, dla którego to przyjęcie wystarczało za nagrodę 3—4 miesięcznego więzienia.

Tu już śp. Denel znalazł postać rzeczy znacznie zmienioną. Prąd agitacyjny pociągnął prędzej naród do wystąpienia czynnego,

albowiem nieustanne manifestacye, które stały na porządku dziennym dowodziły, że wypadki zbliżają się wielkiemi krokami. Ta szybkość działania nie mogła się godzić z jego przekonaniami przyjął jednak rzeczy jak są z postanowieniem pracowania nad powstrzymaniem grożącego wybuchu. W porozumieniu z innemi począł wydawać pismo noszące nazwę *Strażnica*, które miało za cel przywieść do zgody wysoko napięty nastrój narodu. Natychmiast też zajął się jak najgorliwiej ukonstytuowaniem komitetu centralnego (jak wiadomo różne fazy przechodzącego i przez różne po tem osoby reprezentowanego, których wymieniać nie tu miejsce), który w tem przekonaniu był, iż uda się powstrzymać ruchawkę do jakiej dążyła młodzież niewtajemniczona jeszcze w działanie ogólne konspiracyi. Podczas tych prac po wydaniu paru numerów Strażnicy, został powtórnie aresztowany, a po uwolnieniu, z nakazu zmuszony został opuścić Warszawę, z przeznaczeniem przeniesienia się w Augustowskie, gdzie dostał posadę przy drodze kolei żelaznej Warszawsko Petersburgskiej. Tam również nie ustawał w pracy i ani na chwilę nie spoczął i spełniał przyjęte zobowiązania, pomimo zwróconego na niego nadzoru policyi, i tak zachował się aż do chwili wybuchu powstania, w którem widząc już bezużyteczny dalszy opór, jako prosty żołnierz zaciągnął się do oddziału pod dowództwo pułkownika Andruszkiewicza i w pierwszej potyczce w jakiej wziął udział pod Sapieżyskami zginął w Kwietniu 1863 r. (Inne źródła podają, że zginął pod Lokajcami). Korespondent z Augustowskiego w N. 89 Czasu podaje, że bitwa ta toczyła się 9 Kwietnia t. r. pomiędzy Lokajcami a wsią Seytejki.

Derramer Edward vel **Zdzisław**, z powiatu Prużańskiego, służył w oddziale Kobylińskiego, zginął pod Janinem w pow. Wołkowyskim 27 Maja 1863 r., mając lat 18. Inne źródła podają, że to był syn obywatela z Sokalskiego, zginął pod Gródkiem, inne zaś twierdzą, że pod Azerotą.

Dębiccy — dwaj synowie Michała i Maryanny z Gączyńskich, polegli w jednej z bitew w r. 1863.

Dębicki Ignacy lub **Antoni**, syn mieszczanina z Kozowej w Galicyi; w wypadkach 1848 r. brał czynny udział jako kapitan gwardyi narodowej, następnie w kampanii węgierskiej 1849 służył pod dowództwem jenerała Wysockiego i był we wszystkich bitwach

jakie legiony polskie staczały. Po upadku powstania węgierskiego, wyemigrował do Turcyi i w Stambule do r. 1863 przebywał w wojsku tureckiem awansowany na oficera. Na wieść o powstaniu w Polsce, pospieszył w szeregi narodowe i w drugiej wyprawie pułkownika Komorowskiego, pod Starą-wsią w okolicy Nowosiółek 18 Stycznia 1864 r. zginął.

Dębicki Stefan, dependent przy adwokacie w Warszawie, przed powstaniem dziesiętnik w organizacyi, służył jako żołnierz w oddziale Langiewicza, pod Grochowiskami 18 Marca 1863 roku ranny w nogę i dobity bagnetami, miał lat około 23. Pozostawił biedną matkę, którą z własnej utrzymywał pracy.

Dębiński Kazimierz, pochodził z Galicyi, szkoły wojskowe ukończył w Austryi, służył w wojsku tureckiem w legionie, w powstaniu 1863 r. brał udział, po upadku wyemigrował do Francyi, potem jako ochotnik udał się do Meksyku i tam pod dowództwem jenerała Mejja służył w konnicy; w jesieni 1866 r. stał w Queretaro, zkąd wysłany na rekonesans, zaskoczony przez nieprzyjaciela wraz z całym oddziałem śmierć znalazł; w legionie meksykańskim był pod nazwiskiem Kretzy, o tem donosi kolega powróciwszy do Paryża. (Czas 123 r. 1867.)

Dębski Stanisław, rodem z okręgu Łowickiego, w wieku lat 24. Żołnierz z szeregów powstańczych, schroniwszy się na territorium państwa austryackiego, tamże internowany, zkąd w końcu r. 1864 wstąpił jako ochotnik w szeregi legionu meksykańskiego, gdzie został zabity w czasie bitwy dnia 11 Lipca 1865 r. Akt zejścia przesłany prokuratorowi królewskiemu w Warszawie.

Djary — felczer z Warszawy, służył w oddziale Grylińskiego, zginął pod Budami w Sandomierskiem, mając lat około 23.

Długosz — z Sandomierskiego, służył w oddziale Józefa Rumockiego, zginął pod Małolutyczem 1 List. 1863 r.

Dłużewski Jan, skończył szkołę wojskową w Saint-Cyr, właściciel dóbr Dłużew w Królestwie Polskiem, służył w ostatniem powstaniu jako adjutant jenerała Wysockiego, umarł w Krakowie 22 Września 1863 r., pochowany na miejscowym cmentarzu.

Dmochowski Stanisław wieku lat 33, obywatel rodem z Litwy, żołnierz z ostatniego powstania, zmarł w Zürich w Szwajcaryi 8 Kwietnia 1865 roku.

Dmochowski Zdzisław, syn właściciela dóbr Burza w Łukowskiem lat 28, służył początkowo w oddziale Gustawa Zakrzewskiego, następnie w oddziale Zielińskiego, w końcu w oddziale Krysińskiego, jako dowódzca jazdy; po zupełnem rozbiciu nieprzyjaciela poległ pod Sajówką w Radzyńskiem. Czas Nr. 180 podaje, że pod Słowatyczami w Lubelskiem 11 Lipca 1863 r., pochowany w Wojcieszkowie we własnej parafii.

Dmochowski Henryk, rzeźbiarz, długie lata przemieszkiwał w Ameryce, służył w powstaniu i poległ w bitwie, mając lat 60. (Dz. Pozn. Nr. 138.)

Dobkiewicz Jan, wieku lat 26, aplikant magistratu miasta Wyłkowyszki, służył w oddziale Jastrzębskiego, poległ pod Czystą-Budą 2 Lutego 1863 r.

Dobraw Karol, zamordowany przez hajdamaków (starowierców) pod Sołowiejówką na Wołyniu 10 Maja 1863 r.

Dobrogowski Stanisław, (pseudonim Grzmot) rodem z Kielc, kapitan wojsk moskiewskich, służył 12 lat na Kaukazie, dowódzca batalionu kwaterującego w Kielcach; przed powstaniem członek organizacyi; podług planu ułożonego najprzód, miał wyszedłszy z Kielc z całym batalionem połączyć się z powstańcami, lecz z winy dowódzcy oddziału powstańczego, który nie wyszedł na spotkanie, zmuszony cofnąć się do Kielc, został aresztowany; a zbiegłszy do oddziału Czachowskiego, pełnił obowiązki głównego instruktora. Poległ w bitwie pod Stefankowem, gdzie odznaczył się męztwem i przytomnością, ugodzony kulą w piersi 21 Kwietnia 1863 r. Pochowany w parafii Niekławie.

Dobronoki — z Sztenclów, zabitą została po bitwie pod Małagoszczą podczas napadu nieprzyjaciela na furgony Langiewicza, otrzymawszy 8 ran od kul nieprzyjacielskich.

Dobrski Ignacy, wieku lat 38, nadleśniczy w dobrach jenerała Krasińskiego, w powiecie Olkuskim, brał czynny udział w powstaniu 1848 r. w Poznańskiem jak również i w powstaniu 1863 r. w którego robotach przygotowawczych, służył jako naczelnik powiatu Olkuskiego organizacyi narodowej. Był pierwszym z założycieli organizatorów i obozu w Ojcowie, pełniąc służbę komendanta placu, walczył pod dowództwem Langiewicza, potem zaś ciągle zostawał w organizcyi wojskowej w Krakowskiem. Po upadku powstania, wyemigrowawszy, osiadł w Bendlikonie pod

Zurichem w Szwajcaryi, założywszy fabrykę papierosów i tam zmarł 24 Października 1865 r., pozostawiwszy żonę i troje dzieci.

Dobrycz — służył w oddziale Langiewicza jako oficer, zginął w znanej bitwie która zwycięztwem się zakończyła, pod Św. Krzyżem 11 Lutego 1863 r., był urzędnikiem komory celnej w Zawichoście.

Dobrzański Roman, v. **Michał**, obywatel z Sandomierskiego, syn Łukasza, pułkownika artyleryi b. wojsk polskich, służył w wojsku austryackiem, z którego po pozyskaniu stopnia oficera, wziął dymisyę. Jak tylko rozpoczęło się powstanie, natychmiast zaciągnął się do szeregów narodowych i pełnił obowiązki adjutanta przy Kurowskim. Zginął w bitwie pod Miechowem 17 Lutego 1863 r. w wieku lat 23 przejeżdżając przez najtęższy ogień z rozkazami od dowódzcy. Inne źródła podają, że imię mu było Roman i miał zginąć pod Małagoszczą; czyby Roman był drugą osobą?

Dobrzański — służył w oddziale Bończy, zginął pod wsią Góry 18 Czerwca 1863 r. (Głos Nr. 26.)

Dobrzęcki — służył w oddziale jenerała Różyckiego, poległ w bitwie pod Salichą w powiecie Zasławskim na Wołyniu, dnia 27 Maja 1863 r.

Dobrzycki — obywatel z powiatu Żytomirskiego, Wołyńskiej Gubernii ze wsi Koroczenek; zginął pod Salichą w powiecie Zasławskim 15 Maja 1863 r. jako podoficer pierwszego szwadronu, pierwszego plutonu kawaleryi. Głos Nr. 24 podaje że zginął 28 t. m. Czas Nr. 128, że 26 t. m. Dz. Pozn. Nr. 140, że 27 t. m.

Dolanowski Wincenty, (zwany Dola); syn karczmarza z powiatu Warszawskiego, w krótce po przybyciu do obozu jenerała Langiewicza zginął pod Grochowiskami 18 Marca 1863 r.

Doliński Aleksander, mieszkaniec Grobiszowa pod Janowem w ordynacyi Zamojskich, służył w oddziale pułkownika Lelewela, zginął pod Józefowem w miesiącu Maju 1863 r. mając lat 27.

Domagalski Michał, oficer b. wojsk polskich, z r. 1831, później pułkownik wojsk Sardyńskich, służył pod dowództwem jenerała Wysockiego, w bitwie pod Radziwiłowem 1 Lipca 1863 r. śmiertelnie ranny, tego samego dnia w Brodach życie zakończył.

Domanowski — służył w oddziale Kozielły, zginął pod Władykami w Wilejskiem 28 Maja 1863 r. (Czas Nr. 128 i 129.)

Domanowski — doktór medycyny, syn ubogich rodziców w Pińskim powiecie zamieszkałych; studya nabyte poświęcił rodakom walczącym w sprawie narodowej, oddając swoje usługi pod dowództwo Trauguta jako lekarz; kiedy oddział niespodzianie został napadnięty i był ściganym w Pińskim powiecie, stanęli w lesie dla wypoczynku, o wiorstę od dworu Kolodna własności Skirmunta. Śp. Domanowski znany z odwagi i męztwa na czele 6 ludzi odkomenderowany został do dworu na zwiady i otrzymanie zapasu żywności; zaledwie tam stanęli, gdy w pobliżu ukryci w zasadzce moskale otoczyli dwór, chcąc żywcem wszystkich zabrać. Major moskiewski grubijańsko obszedł się z Domanowskim, gdyż go kazał pochwycić i obić batami; taką zniewagą dotknięty młody lekarz, gdy oprawcy zbliżyli się do niego dla wykonania rozkazu majora, wyrwawszy jednemu żołdakowi broń, powala trzech o ziemię, czwartego schwyciwszy za gardło tak silnie, że ten w kika minut skonał; wpada potem kilku żołnierzy na pomoc, zadają śmiertelne rany pchnięciem bagnetów, i Domanowski w parę godzin Bogu ducha oddaje. Z sześciu, pięciu zabito, a szósty zdołał ratować się ucieczką.

Domański — oficyalista z Krakowskiego, służył jako żołnierz pod dowództwem jenerała Langiewicza, walczył we wszystkich bitwach jakie ten jenerał stoczył; w przeciągu tego czasu dwa razy ranny, poległ służąc w oddziale pułkownika Czachowskiego w bitwie między Blizinem i Bobrzą 10 Czerwca 1863 r. zostawiwszy żonę.

Domański Jan, rodem z Ukrainy, porucznik inżenieryi w czynnej służbie moskiewskiej. Walczył w szeregach powstańczych, następnie wyemigrował i osiadł na Wołoszczyźnie. Tęsknota za krajem i męczeństwo narodu wywarły silny wpływ na jego zdrowie; po kilkunastu miesiącach choroby zmarł na suchoty w Bukareszcie w m. Kwietniu 1866 r. i tam pochowany.

Domański Edward, rodem z Krakowa w wieku lat 15, służył jako żołnierz w strzelcach w oddziale Czachowskiego, znany z przytomności umysłu, pilności w służbie i odwagi, miał udział w bitwie pod Jeziorkiem-Budzechowskim, gdzie zabił znanego z okrucieństw moskiewskiego podpułkownika, czem przyczynił się do po-

płochu między nieprzyjaciołmi. Zginął w bitwie pod Koszarami w Radomskiem, zabiwszy poprzednio dwóch dragonów z dubeltówki.

Domański Józef, student Szkoły Głównej Warszawskiej znany z odwagi, zginął w Podlaskiem na kilka dni przed wzięciem Jankowskiego.

Domański — obywatel ziemski, kawaler, służył w oddziale Włodka, zginął pod Uniejowem, mając lat 26. (Dz. Pozn. Nr. 48)

Domiński Józef, poległ w bitwie pod Mieczownicą, nad granicą Pruską, w Kujawach 2 Marca 1863 r.

Domaracki Roman, z Radomia. Czas Nr. 247 podaje że poległ pod Częstoborowicami 30 Lipca 1863 r. jako porucznik strzelców; inne źródła podają, że stojąc w tyralierach pod Chrobrzą, ubił dragona, lecz sam w tej chwili ugodzony kulą, zabitym został.

Domaszeski Teodor, syn oficyalisty z Augustowskiego, służył jako kosynier pod dowództwem jenerała Langiewicza, zginął pod Grochowiskami 18 Marca 1863 r. dzielnie się bronią, zakłuty bagnetami.

Dorant Adam, wieku lat 42, agronom zamieszkały w Warszawie, późnym wieczorem schwytany na ulicy jako nie mający latarki, odstawiony do cyrkułu, ztamtąd mając sobie dodanego milicyanta, został odesłany dla upewnienia się, że jest rzeczywiście t m, kim się w cyrkule być mienił, do domu; w drodze zbiegł milicyantowi, a wpadłszy do swego mieszkania, oknem z 3go piętra na bruk podwórza wyskoczył i na miejscu się zabił. Prawdopodobnie polityczne względy, zmusiły go do tego kroku. (Czas Nr. 217 z 1864 r.) Jak słyszałem, poprzednio był na Syberyi za rok 1848 czy 1846.

Dorner — z Wołynia, żołnierz w szeregach powstańczych internowany następnie w jednej z twierdz państwa Austryjackiego, zkąd w końcu roku 1864 wstąpił w szeregi korpusu austryjacko-mexykańskiego. Za dezercyę do przeciwnego obozu, po ujęciu został w Perrocie rozstrzelany.

Doroba Jan, włościanin ze wsi Uchania, z Łowickiego, służył w oddziale Skowrońskiego jako kosynier, poległ pod Cyrusową Wolą 4 Września 1863 r. mając lat 22. Pochowany we wsi Kołazinku.

Dorożyński — syn urzędnika emeryta z Warszawy, utrzymywał się z przepisywania, w organizacyi był dziesiętnikiem, służył

pod dowództwem jenerała Langiewicza, zginął pod Małagoszczą, w Marcu 1863 r.

Dorożyński Józef, zabity przez hajdamaków pod Sołowiejówką w powiecie Berdyczowskim 10 Maja 1863 r.

Dostkowski Polikarp, major, dowódzca oddziału 5go Ostrołęckiego; w niespodzianym napadzie nieprzyjaciela na Magnuszewo, nie mogąc się bronić, schronił się do stodoły. Został przez kozaków tamże zamordowany.

Dowgiełło — lekarz ze Staszowa, zamordowany we dworze, w Jurkowicach 21 Października 1863 r. (Czas Nr. 245.)

Drewakowski — mieszczanin z powiatu Warszawskiego, służył jako podoficer w oddziale Drewnowskiego, zginął pod Nową-Wsią 18 Maja, 1863 roku.

Drewnowski Lucyan, wieku lat 19, uczeń Gimnazyum Warszawskiego, służył jako oficer strzelców w oddziale Skowrońskiego, poległ pod Dalkowem w powiecie Łęczyckim 10 Września 1863 r. po uporczywej obronie.

Drewnowski — podług innych **Dronowski Michał**, syn obywatela ziemskiego z Podola, ranny w lasach Słuczyna w powiecie Lidzkim, w Marcu 1863 r., wzięty do niewoli, umarł w drodze tego samego dnia.

Drobnicki Jan, rodem z Kazic, okręgu Olkuskiego w wieku lat 32 żołnierz w szeregach powstańczych; schroniwszy się na terytoryum państwa Austryjackiego, internowany w jednej z twierdz, zkąd w końcu 1864 r. wszedł do legionu Mexykańskiego; dnia 19 Września 1865 r. zginął w czasie boju. Akt zejścia przesłany prokuratorowi królewskiemu w Kielcach.

Drochomirecki Makary, kniaź z Ukrainy, wieku lat 28, po ukończeniu uniwersytetu Kijowskiego, w młodzieńczych latach przybył do Kongresowego królestwa, w końcu 1855 r., i pod Warszawą w zakładzie gospodarstwa wiejskiego i leśnego w Marymoncie, kika lat pilnej pracy około obranego zawodu poświęcił. W licznych wędrówkach po kraju, odbytych pod przewodnictwem profesora Jastrzębowskiego, poznał bliżej kraj, społeczeństwo jego, charakter i natchnienia, i to go popchnęło do poczucia i koniecznej potrzeby związku ze wszystkiemi klasami społeczeństwa i wszystkiemi częściami kraju. Po skończonych naukach i odbytym examinie, zamieszkiwał jakiś czas w Warszawie i zawiązał ścisłe sto-

sunki z młodzieżą, która zamierzała manifestacjami podnieść ogół i pobudzić do życia narodowego. Współuczestniczył w pierwszem grupowaniu się kółek młodzieży na tajemnych schadzkach, należał do demonstracyi w czasie zjazdu trzech panujących w Warszawie, po czem w końcu 1860 r. opuścił kraj, postanowiwszy zdobyć dla siebie większy zakres wiedzy, na uniwersytetach zagranicznych; uczęszczał na wykłady na uniwersytecie Heidelbergskim a następnie przeniósł się do Paryża, gdzie czas dłuższy pozostawał, znosząc się nieprzerwanie z kołem młodzieży Warszawskiej, do którego sercem należał. Silnego zdrowia, pełen energii i żelaznej woli, czuł on że prędzej czy później, powołanym będzie do walki za wolność swojego narodu. Wojskowość była też dla niego jedynem zadaniem; usunąwszy się zupełnie od sporów emigracyi, oddał się gorliwie sztuce wojskowej. Na pierwszy odgłos powstania, wraz z kilkoma towarzyszami, dobrymi przyjaciołmi, pospieszył do kraju i już 25go Stycznia przybył do W. Ks. Poznańskiego, zkąd w parę dni później na czele małego pocztu, bo zaledwie 30tu kilku ludzi przeszedł szczęśliwie granicę, wkraczając do Kongresówki, gdzie spodziewał się, że za ukazaniem się tej garstki ochotników, powstający kraj dostarczy mu więcej ludzi, broni i zasobów. Zawiedziony w nadziejach, tułając się po lasach w okolicach Wielunia, dnia 12 Lutego w lasach Pyszkowskich pod Złoczewem w powiecie Sieradzkim, otoczony przez dziesięćkroć liczniejszego nieprzyjaciela, widząc nieochybną zgubę całego oddziału, chcąc go ocalić, rozkazał pewnej liczbie pod przewodnictwem wyznaczonego oficera, pójść w wskazanym kierunku, a sam nie chcąc uciekać, pozostał z kilkoma kolegami, nieodstępnymi towarzyszami swemi i zasłaniał odwrót swego małego oddziałku, postanowiwszy się bić i zginąć. Dwóch od kuli nieprzyjacielskiej zaraz poległo, trzeciego zaś ciężko raniono, pozostał sam Makary broniąc się mężnie; ranny w czoło obwiązał je chustką, szedł jeszcze naprzód nabijając broń i strzelając, nareszcie kule nieprzyjacielskie powaliły go o ziemię. I tak zostawiony przez 40 przeszło godzin leżał w lesie. Gajowy przypadkowo znalazł go i przeniósł do dworu; pomimo ratunku i opatrzeniu trzydziestu kiku ran, jakie otrzymał, po 9 godzinach męczarni skonał. Pochowany został w tem samem miejscu, gdzie się tak dzielnie bronił. List z Poznańskiego, jaki otrzymaliśmy, w którym szczegóły śmierci są podane, zawiada-

mia jednocześnie, że portmoneta należąca do śp. Makarego, złożoną została u p. Wężyka J. w Mroczyniu pod Kępnem w pow. Ostrzeszowskim w W. Ks. Poznańskiem. (Dz. Poznański Nr. 40, w wiadomościach otrzymanych, które zamieścił, podaje tylko w krótkości o tej bitwie z tem nadmienieniem, które zdaje się jest nieprawdziwe, że zdziesiątkowany oddział rzucił się z rozpaczą na moskwę, przebił jej szeregi i zdołał ujść pogoni.) Nr. 43 tegoż Dziennika podaje, że ta potyczka odbyła się 12-go t. m., i że śp. Makary miał oddział ze 100 ludzi złożony, którego napadli Moskale w sile dwóch kompanij piechoty i kilkudziesięciu kozaków, że cały oddział Drochomireckiego miał się bić i bronić dowódzcy; a gdy ten padł, wtenczas przebojem reszta zdołała się przedrzeć przez nieprzyjaciela.

Drogowski Jan, włościanin z Podlaskiego, żołnierz z oddziału Duchyńskiego, poległ w puszczy Rożańskiej 8 Czerwca 1863 r.

Drogowski — służył w oddziale Raczkowskiego jako oficer strzelców, poległ pod Ignacewem 8 Czerwca 1863 r.

Drogowski — porucznik oddziałów powstańczych, w napadzie nieprzyjaciela na oddział w lasach Lubstowskich w kolonii Ruda, ciężko ranny we dwie godziny zmarł, tamże pochowany.

Droszewski Hipolit, służył w oddziale Younga de Blankenheim, zginął pod Brdowem d. 29 Kwietnia 1863 r. (Dzien. Poznański N. 109.)

Drożycki Antoni, rodem z Królestwa Polskiego, wsi Drzewicy, uczeń gimnazyum Piotrkowskiego, młody poeta. Kończył wyższe nauki w Paryżu, zkąd pospieszył do kraju oddając swoje usługi w oddziale Sokołowskiego (Iskry) zginął pod Małagoszczą w Marcu 1863 r., mając lat 21.

Drużbiński — wieku lat 36 z pow. Sieradzkiego, służył w oddziale jenerała Taczanowskiego, zginął pod Sędzichowem.

Duchnowski Aleksander, z M. Ostrowi, pow. Ostrołęckiego, b. podoficer wojsk moskiewskich, poległ jako oficer instruktor pod Przetyczą 26 Lutego 1863 r. w oddziale Zameczka.

Dudrewiczowa — zamordowana w dzień na ulicy w Odessie w 1863 lub 1864 r., przez żołnierza Bazylego Kisielewicza.

Dudziak — z Galicyi, służył w oddziale Rumockiego, poległ pod Szycami w Olkuskiem 7 Maja 1863 r. (Czas Nr. 107.)

Dulemba Waleryan, syn adwokata ze Lwowa, służył jako podoficer w oddziale Lelewela, zginął pod Poniatówką 3 Września 1863 r.

Dunajewski Edward, major, zorganizowawszy oddział w Galicyi w sile 350 ludzi, przeprawił się z takowym w powiat Stobnicki do Kongresówki, napadnięty jednakże pod Gocami i Maniowem przez Moskali, po zaciętej utarczce, zmuszony był napowrót cofać się do Galicyi, podczas czego przy przeprawie rzucając się wpław przez Wisłę 20 Czerwca 1863 r., w nurtach tej rzeki utonął wraz z 40 towarzyszami. (Czas Nr. 160, Głos N. 26, Kronika Nr. 67 podaje, że ciało zostało wydobyte i pochowane w Szczucznie.)

Dunin Eugeniusz, z Warszawy, wyższy urzędnik narodowej organizacyi Warszawskiej, więziony i męczony w cytadeli, po wyjściu na wolność, złamany moralnie, dostał melancholii, w skutek czego życie sobie odebrał. (Czas 260.)

Dunin Walenty, pułkownik wojsk polskich z r. 1831, w czasie napadu na dwór w Wojsławicach w powiecie Hrubieszowskim kilkakrotnie ranny, po kilku miesiącach w skutek rzeczonych ran umarł w październiku 1863 r. w M. Lublinie. (Czas N. 260).

Durszyński Edmund, urzędnik Komissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych, podobno poległ pod Budą-Zaborowską, w pow. Warszawskim 14 Kwietnia 1863 r. (Czas Nr. 96.)

Dudkiewicz Julian, ksiądz Reformat, podług jednych z Poznania, podług innych z Płockiego, miał zginąć według Nadwiślanina w bitwie pod Kienczewem.

Dworzak Wacław, rodem z Jędrzejowa, brał udział w bitwach pod Miechowem, Małagoszczą, Ujnami, Małchowem i Szczeczną, zginął w tej ostatniej służąc w oddziale Rębajły.

Dybowski Napoleon, wieku lat 29, syn właściciela wsi Sokoliki w Galicyi, w Samborskim, służył podobno pod dowództwem Horodyńskiego, poniósł śmierć bohaterską w bitwie pod Radziwiłowem.

Dyczyński Jan, urodzony na Powiślu w 1842 roku, kończył szkoły w Sandomierzu, a następnie zajmował się gospodarką. W początkach Kwietnia 1863 r., wszedł do oddziału Czerwińskiego w Lubelskiem i brał czynny udział w potyczkach pod Chruślną 28 Kwietnia; pod Tyszowcami 18 Maja; pod Tuczapami 19

Maja. Po rozbiciu i wejściu oddziału do Galicyi, Dyczyński z kilkoma innymi kolegami udał się w okolice Urzędowa i wszedł do tworzącego się dopiero oddziałku Wagnera. Pod tym dowódzcą był w bitwie pod Sobieszczanami 30 Czerwca. Następnie z tym oddziałkiem przeszedł pod rozkazy pułkownika Wierzbickiego około 10 Lipca i był w bitwach pod Polichną 18 Lipca, pod Kanią Wolą 26 Lipca, pod Chruśliną 4 Sierpnia, pod Żyżynem 8 Sierpnia. W tej bitwie dostał silnej kontuzyi w prawą rękę od skorupy granata; kilka dni przepędził w domu, wkrótce jednak pomimo, że jeszcze cierpiał na rękę, pospieszył napowrót do swego oddziału i w trzy dni po przybyciu poległ w nieszczęśliwej bitwie pod Fajsławicami w okrutny sposób zamordowany; kilkadziesiąt pchnięć bagnetami i kilkanaście cięć pałaszem mu zadano.

Dymnicki Floryan, z Sanockiego, uczeń szkół gimnazyalnych, walczył w oddziale Wierzbickiego zginął w jednej z bitew w r. 1863.

Dymowski — podobno z Białostockiego, służył w oddziale majora Brandta, zginął w Listopadzie 1863 r.

Dytfald— b. urzędnik drogi żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej, poległ pod Myszyńcem 9 Maja 1863 r. (Czas N. 137 podaje, że 19 t. m. zginął.)

Dythard Władysław, urodzony na początku roku 1856 w Kalwaryi Zebrzydowskiej z Macieja i Maryanny ze Stanisławskich, po ukończeniu 4ch klas w Bochni, zostawał w praktyce w handlu żelaznym w Krakowie. 13-letnie pacholę drgało tylko zapałem wojenki z wrogiem, tą myślą tylko żył, jakoż w Lipcu zniknął z handlu i ukrywał się w Krakowie ćwicząc się w robieniu bronią. Po sześciu tygodniach dowiedziała się owdowiała matka o miejscu jego pobytu, lecz ani łzy, ani prośby, ani groźby nie zdołały tego dziecka nakłonić do odstąpienia od zamiaru. Nakoniec z pod ścisłego dozoru matki znikł 1 Listopada i niewiadomo co się z nim stało, żadnej wiadomości do dziś pomimo poszukiwań nie ma. Słychać tylko, że podobnego wieku i usposobienia młodzian, z Galicyi, znajduje się obecnie na Syberyi.

Dzbański — poległ jako szeregowiec pod Łączkiem w okolicach Ireny w Lubelskiem 22 Października 1863 r. (Czas N. 250.)

Dzida — oficer z oddziału Parczewskiego, zginął pod Miastem Bielawy 18 Listopada 1863 r. (Dz. Poz. N. 167.)

Dzierżanowski — oficer polegl pod Ignacewem 8 Maja 1863 roku, służąc w oddziale Taczanowskiego. Dz. Poznański N. 107, Głos N. 22.

Dzięgielewski Edward, w potyczce pod Częstochowicami w d. 30 Lipca 1863 r. zginął. (Czas N. 247.)

Dziengielowski Ludwik-Wiktor, wieku lat 23, uczeń szkół belgijskich, po wybuchu powstania 1863 r., udal się do kraju i tam za odznaczenie się na oficera awansowanym został. Dostawszy się później do Londynu z lekcyj prywatnych się utrzymywał. D. 14 Października 1865 roku, w przystępie pomięszania zmysłów, strzałem z pistoletu życie sobie odebrał.

Edelstein Aleksander, wieku lat 23—24, rodem z M. Łomży, gubernii Augustowskiej, syn lekarza, starozakonny, student uniwersytetu Kijowskiego a następnie Akademii medycznej w Warszawie, czynny brał udział w manifestacyach 27go Lutego 1861 roku. Pokaleczony pałaszem niedługo się wyleczył, następnie służąc w oddziałach jenerała Mierosławskiego, później pułkownika Mielęckiego, brał udział w bitwach pod Krzywosiądzą, Nową-wsią, Bieniszewem i Dobrosłowem, po tej ostatniej schronił się w Poznańskie, tam przez Prusaków aresztowany i osadzony w więzieniu w Poznaniu, zkąd zdołał uciec. Następnie zaciągnął się do oddziału Bończy i bił się pod Przedborzem, Rudnikami i Górami. W końcu po śmierci tego dowódzcy, przeniósł się do oddziału Chmielińskiego, gdzie znów miał udział w kilku bitwach, z których wyszedł szczęśliwie, aż nareszcie zginął podług jednych pod Warzynem, podług drugich pod Słupią; inne wreszcie źródła i Czas Nr. 282, podają, że poległ pod Raszkowem w Krakowskiem (nad Sprową). Dz. Pozn. Nr. 285 a Głos Nr. 44, piszą że pod Szczekocinami w stopniu kapitana d. 4 Grudnia 1863 r. Pochowany podobno w Pinczowie na cmentarzu katolickim. Dzielny i energiczny, nie znał niebezpieczeństwa i nigdy się nie cofnął; wzrostu był średniego, brunet, wzrok ogniem pałający, duszą kochał Polskę i dla jej sprawy tylko żył.

Ehret — pisarz Sądu Pokoju, zamordowany w Tomaszowie podczas rzezi i rabunku 5 Lutego 1864 r. (Dz. Poznań. N. 43.)

Ejsmondt — żołnierz z oddziału Wawra, ciężko ranny pod Rząśnikiem 28 Czerwca 1863 r., odesłany do szpitala, wzięty do niewoli, w drodze życie zakończył.

Elgöt Wojciech, (pseudonim Wieniawa), ksiądz Reformat z Sandomierza; początkowo służył w oddz. Langiewicza jako kapelan obozowy, ranny pod Małagoszczą leczył się w Galicyi. Dnia 12 Października 1863 r. przyjął powtórnie udział w powstaniu zaciągnąwszy się do oddz. Czachowskiego, zginął pod Rybnicą; według innych podań urzędowych pod Klimuntowem 20 Października 1863 r. i tam pochowany jako dowódzca kompanii kosynierów. Imionospis podaje, że zginął pod Jurkowicami.

Elmański patrz **Elżański.**

Elżański — (inni podają Elmański); urlopowany żołnierz piechoty wojsk rossyjskich, bawił na wsi w powiecie Warszawskim u ciotecznego brata mającego jakąś dzierżawkę propinacyjną. Chciał w samym początku powstania wstąpić w szeregi, lecz (jak sam się wyrażał) nie miał broni ani sposobności dostania się do oddziału. Pewnego dnia spostrzegł maszerujący oddział wojska nieprzyjacielskiego i za nim w niewielkiej odległości, odłączonego od oddziału żołnierza, który będąc zmęczony, zwolna podążał za tymże; uchwyciwszy go z tyłu za kark i obaliwszy na ziemię, odebrał karabin i pałasz, związawszy mu nogi i ręce. Zabrawszy w ten sposób broń zdobytą, po długiem błąkaniu, odstawiany bryczką od wsi do wsi, dostał się do oddziału jenerała Langiewicza, i w pierwszej bitwie, w której przyjął udział, pod Małagoszczą w Marcu 1863 r. zginął, nie dawszy ani jednego strzału z wybornego sztućca.

Engel — patrz **Anioł.**

Engel August, patrz **Sancewicz Franciszek.**

Englert Władysław, b. major wojsk polskich z r. 1831, następnie emigrant, brał udział w kampanii Węgierskiej i Włoskiej, później nauczyciel w szkole wojskowej w Cunéo, na wiadomość o powstaniu, przybył z Włoch do kraju. Służył pod dowództwem Czachowskiego, zginął pod Potokiem w Lubelskiem 20 Marca 1863 roku (Czas Nr. 71.)

Enoch — patrz **Sztolcman** neofita.

Eramer (d') **Edward** v. **Zdzisław**, v. **Wacław**, syn obywatela z Sokolskiego lub Prużańskiego służył jako wachmistrz kawaleryi Kobylińskiego, zginął pod Janinem 27 Maja 1863 r. mając lat 18. Inni twierdzą jakoby poległ pod Gródkiem mając lat 26, inni znowu że pod Aurclą.

Erenbrandt Emil, urzędnik Trybunału Cywilnego z Kalisza, służył w kawaleryi Parczewskiego jako wachmistrz, zginął pod Walewicami w powiecie Łowickim. Pochowany w mieście Bielawach.

Erlicki — urzędnik z leśnictwa Włocławskiego, służył w oddziale pułkownika Mielęckiego jako żołnierz kawaleryi, zginął pod Cieplinami (w Kujawach) w początkach Lutego 1863 r. Tamże pochowany.

Esiński Antoni, urodził się w Warszawie w r. 1837, syn ubogich rodziców, ojciec jego podobno był krawcem; owdowiała matka rzadkich przymiotów, cnót i rozsądku kobieta, pracą rąk starała się o wychowanie pozostałych sierot, dwóch córek i syna, śp. Antoniego. Po ukończeniu gimnazyum w Warszawie, urzędował w najwyższej Izbie obrachunkowej. Po kilkoletniej aplikacyi tamże, został uznanym swych zdolności i mianowanym pomocnikiem naczelnika wydziału. Lubo nieczynny w organizacyi, nie mając stosownego stanowiska, duchem i czynem żył tylko dla sprawy ojczystej. Krzątał się też i wywierał nie mały wpływ nad tymi, którzy potrzebowali rozbudzenia ducha i poczucia praw obywatelskich wolności swej ziemi, przyjąwszy za zadanie, kształcić umysły klas rzemieślniczych.

Jako prywatny nauczyciel, w świątecznych, niedzielnych i wieczornych godzinach, odbywał wraz z Romanem Żulińskiem, nauczycielem gimnazyalnym, zebranym rzemieślnikom po cyrkułach urzędowych wykłady popularne. Pracował on z pożytkiem, a łagodnym swym charakterem i obchodzeniem się z tą klasą młodzieży, licznie zawsze zebranej, umiał pozyskać u wszystkich szacunek i miłość ku sobie.

Przez dwuletnie manifestowanie się Warszawian, zwolna przygotowywał ze swych słuchaczy, do przyszłego powstania dzielnych obrońców ojczyzny.

Gdy ś. p Antoniego wezwała sprawa do czynnego wystąpienia, bez namysłu pospieszył w szeregi, a za nim wielu jego słuchaczy. Sam jako żołnierz w kosynierskim oddziale Wali górskiego, a niebawem jako komendant kosynierów, pospieszył ze swymi wybranymi na pole bitwy do Igołomii.

Po rozwiązaniu się oddziału Waligórkiego przybył do Galicyi i brał czynny udział, w nieszczęśliwej wyprawie na Radziwiłłów, pod dowództwem jenerała Wysockiego, gdzie został rannym. Gdy się wyleczył, a nowo uorganizowane oddziały jenerała Waligórskiego i Szlaskiego przekroczyły granicę Galicyi, wkraczając do Kongresówki, pospieszył śp. Antoni z nową energią w szeregi, gdzie jako kapitan kosynierów, zginął pod Szycami i Ireną, pozostawiwszy sierotami, dwie siostry i powszechny żal wszystkim, co go bliżej znali.

Esterhazy — (pseudonim **Otto**) rodem Węgier, b. rotmistrz kawaleryi węgierskiej w czasie powstania 1848 r. następnie w wyprawie Garibaldego, podczas kampanii Włoskiej dowódzca oddziału; po skończonej kampanii Włoskiej, przebywał we Włoszech, poczem przeniósł się do Londynu. Powstanie Polskie 1863 r. powołało go w szeregi, i z kilku towarzyszami b. legii Węgierskiej przybył do Krakowa, w Sierpniu 1863 r. Mianowany na pomocnika organizatora Olkuskiego powiatu, wkrótce objął dowództwo nad jednym z znaczniejszych oddziałów w Krakowskiem Województwie; w potyczce 30 Września 1863 r. pod Mełchowem ugodzony kulą w piersi, ducha wyzionął. Pochowany w Lelowie.

Etgens Józef, urodzony 2 Sierpnia 1839 r. w Krakowie, akademik następnie oficer oddziału strzelców, ranny ciężko w bitwie pod Imbramowicami 15 Sierpnia 1863 roku, napadnięty w drodze przez nieprzyjaciela, porąbany został, jak podają, w Glanowie.

Eustachewicz — syn urzędnika z Warszawy, aplikant Komisyi Wyznań przed wybuchem organizacyi; w powstaniu z szeregowca dosłużył się rangi porucznika piechoty w oddziale jenerała Bosaka, zginął pod Kurowem w Opatowskiem, zastępując poległego kapitana.

Eustachowicz Aleksander, (Kalita), rodem z Radomskiego, służył w oddziale Waltera, jako porucznik, poległ pod Kocimowem; imionospis Stupnickiego i jeden z towarzyszów Aleksandra, podaje,

że pod Kunowem, w Sandomierskiem 20 Stycznia 1864 r. Zwłoki pochowane tamże. Chwila Nr. 27 i Głos Nr. 48 twierdzą, że służył w oddziale Kurowskiego.

Ewelin Maksymilian, służył w oddziale Wawra, poległ w bitwie według podania w Czasie Nr. 172, pod Sieburczynem nad rzeką Narwią, w powiecie Łomżyńskim, w początkach miesiąca Lipca 1863 r. Głos 27 podaje że pod Kozim-Rynkiem, a zaś towarzysze Maksymiliana, podają że zginął pod Mikurówką 28 Czerwca.

Falencki — wieku lat 22, z Warszawy, służył w oddziale Rumockiego, jako podoficer strzelców, zginął pod Szycami; pochowany we wsi Modlnicy.

Falencki — syn kowala z Lubelskiego, służył w oddziale Lelewela jako żołnierz kosynierów, w końcu w oddziale jenerała Langiewicza, zginął pod Małagoszczą w Marcu 1863 r., zakłuty bagnetami.

Faliński — terminator podobno stolarski, z Warszawy, w chwilach przygotowań do powstania bardzo czynny, i odznaczający się znakomitym wpływem na swoich rówieników; kilkakrotnie aresztowany, ocalenie zawsze zawdzięczał tylko własnej przytomności umysłu. W powstaniu służył w oddziale jenerała Langiewicza jako żołnierz w kosynierach, zginął pod Małagoszczą, ugodzony kulą w czoło, w Marcu 1863 r.

Fassowicz Edward, lekarz z uniwersytetu Kijowskiego, przed powstaniem powrócił z zagranicy i przyjął udział w pracach narodowych, jako członek organizacyi na Rusi; w powstaniu służył w oddziale Chranickiego, zginął pod Miropolem, w okolicy Lubaru na Wołyniu.

Fedorowicz Kazimierz, wieku lat 17, rodem z Warszawy, uczeń Szkoły Głównej, służył jako żołnierz kawaleryi w oddziale Grekowicza. W bitwie pod Szycami kula armatnia zdruzgotała mu nogę, skutkiem czego umarł w Miechowie, i tam pochowany.

Feduszyński Aleksander, stolarz z Tarnopola, w r. 1849 brał czynny udział w wyprawie węgierskiej, w której ranny w nogę,

po ukończonej kampanii wyemigrował do Turcyi i tam oddał się pracy swojego zawodu; powrócił za amnestyą, i ożenił się. W 1863 roku, na odgłos powstania porzucił żonę i dzieci, zaciągnąwszy się w szeregi powstańcze, walczył i brał udział w bardzo wielu potyczkach. Razu jednego stojąc na pikiecie, napadnięty przez nieprzyjacielski rekonesans, broniąc się mężnie, nie dał się wziąść do niewoli, położywszy trupem oficera. W bitwie pod Kobylanką ciężko ranny w głowę, nogę i obiedwie ręce; w skutek tego amputowano mu wszystkie palce u prawej ręki w szpitalu Cieszanowskim. Wyszedłszy ze szpitala już jako kaleka, prowadził nędzne życie, utrzymując siebie, żonę i dzieci, ze sprzedaży obrazków po jarmarkach. Umarł w Brzeżanach, w Tarnopolskiem, w Grudniu 1866 r.

Fibich — z Krakowskiego, służył w oddziale jenerała Jeziorańskiego, zginął pod Kobylanką, 6 Maja 1863 r.

Fidler Wincenty, wieku lat 32, z Poznańskiego, nauki ukończył tamże, następnie uczeń instytutu Marymonckiego pod Warszawą, a wreszcie dzierżawca donacyi Uniejów; wszedł do oddziału Parczewskiego, w Kaliskiem, w którym dowodził strzelcami. W organizacyi siły zbrojnej wielkie położył zasługi, ucząc ustawicznie musztry oraz czuwając bezprzestannie nad bezpieczeństwem obozu. Walczył pod Klonowem,, a następnie Rudnikami, gdzie w przeciągu 7 kwadransów, z swym oddziałem odpierał skutecznie napad Moskwy i dopiero gdy poległ, oddział poszedł w rozsypkę. Bitwa ta toczyła się 20 Kwietnia 1863 r. Dz. Pozn. twierdzi, że zginął pod Parzymiechami 23 t. m.

Fijałkowski Jakób, żołnierz z powstania 1863 r. zmarł w szpitalu Poitiers (we Francyi) 3 Marca 1865 r.

Filipowicz Ignacy, podobno aplikant sądowy z Wilna; inni podają, że pomocnik jeometry, służył w oddziale Horodyskiego, zginął pod Szyrwintami.

Filipowski — podobno syn urzędnika komory celnej w Warszawie, urzędnik drogi żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej; w powstaniu porucznik, dowodził kompanią strzelców w oddziale Szumlańskiego, odznaczył się w bitwie pod Cyrusową-Wolą; poległ pod Dalkowem w powiecie Łęczyckim 10 Września 1863 r., podług innych pod Kłomnicami.

Filipowicz — wieku lat 30, konduktor kolei żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej, służył jako sierżant strzelców w oddziale Skowrońskiego, zginął pod Dalkowem 10 Września 1863 r. i tamże pochowany.

Finke Seweryn, porucznik z oddziału Wierzbickiego, według Głosu Nr. 40 i Czas Nr. 270, po walecznej obronie zginął pod Bojanówką w Lubelskiem 4go Listopada 1863 r. Odznaczał się odwagą.

Finkenstein — rodem Anglik, obywatel ziemski, skutkiem śmiertelnej rany otrzymanej w bitwie pod Giebułtowem, zmarł podobno 16 Marca 1863 r.

Fiszer Aleksander, rodem z Wołynia, lat 21; pomocnik dyrektora w fabryce cukrowej w Sieniawie; zginął 10 Maja 1863 r. na Wołyniu.

Fligarski — oficer jazdy z oddziału Szukalskiego, zginął pod Włocławkiem (Dz. Pozn. Nr. 45)

Florkowski Ludwik, służył w oddziale pułkownika Mielęckiego, skutkiem ran otrzymanych pod Szlesinem w powiecie Konińskim 22 Marca 1863 r. zmarł w Mikoszynie, Konińskim powiecie.

Frajdowski — wieku lat 26, syn obywatela ziemskiego z Pułtuskiego, służył w oddziale Zameczka, zginął pod Siemiatyczami.

Frankowski — kapitan kosynierów z oddziału Lelewela poległ pod Krasnobrodem 23 Marca 1863 r. ugodzony kulą w czoło. (Czas Nr. 87.)

Frączkiewicz — mając w bitwie strzaskane obiedwie nogi, zmarł podobno w szpitalu w Poznaniu w połowie 1864 r.

Frize — syn obywatela ziemskiego z Bakawiecka w powiecie Augustowskim, w skutek odniesionych ran, po długich i ciężkich boleściach, zmarł w szpitalu w Królewcu.

Fryc August, wieku lat 23, włościanin z powiatu Łomżyńskiego, gminy Pruszki, zginął pod Mężeninem, w dniu 25 Stycznia 1863 r.

Frycze Ludwik, służył w połączonych oddziałach Gostkowskiego i Ziembińskiego, poległ pod wsią Rydzewem w Płockiem 7 Września 1863 r. (Głos Nr. 35. Czas Nr. 218.)

Frycze Karol, wieku lat 30, z Warszawy z rodziców zamożnych i znanych z przywiązania do kraju rodzinnego. Po ukończeniu szkół w stolicy, wyjechał dla dalszego kształcenia się do Francyi, gdzie ukoń-

czywszy szkołę inżenieryi, powrócił do kraju i pracował przy nowo budującej się kolei Warszawsko-Petersburgskiej, jako inżenier. Przy tych obowiązkach liczne i częste pomoce przynosił organizacyi przedpowstańczej, przez rozwożenie pism koleją, wydawanych przez Komitet Centralny, i rozpowszechnianie ich między ludem, zamieszkałym w okolicach przyległych kolei żelaznej w Kongresówce i na Litwie. Z chwilą wybuchu powstania, połączył się z oddziałem Zameczka, wspólnie z wielu innymi urzędnikami przy kolei. Tu znalazł się Karol we właściwym żywiole swego usposobienia i zdolności. Nie będąc specyalnie wykształconym na żołnierza, został jednak szefem sztabu, przy oddziale Zameczka, liczącym około 1500 ludzi. W oddziale tym byli oficerowie z powstania węgierskiego, z kampanii włoskiej i kilku z wojska rossyjskiego, nikt jednak zdolniejszym nie okazał się na zajęcie tak ważnego w tak licznym oddziale, stanowiska szefa, od śp. Karola. Żadna też narada wojenna, żadna bitwa nie była przyjętą, bez porozumienia się z Karolem. Kierując się jedynie tylko wrodzonym darem strategika, prawie zawsze odgadł ruchy nieprzyjaciela, i z najkrytyczniejszego położenia oddział wyprowadził. — Talent wojskowy nietylko Zameczek (Cichorski Władysław) umiał ocenić w Karolu, — wkrótce bowiem Zygmunt Padlewski objąwszy komendę nad tym oddziałem, pozostawił go również przy sobie, w randze szefa sztabu, oraz przypuszczał go wyłącznie do najtajemniejszych narad wojennych.

Bitew, oddział Zameczka stoczył 18, w każdej z tychże Karol odznaczył się szczególnie. Że był śmiałym, nieustraszonym w boju, dosyć powiedzieć że w każdej bitwie widziano go na przodzie. Śmiałość ta posuwała się do zapomnienia, do szaleństwa wojskowego, więcej powiem: huk dział, szczęk pałaszy, wyrywał go z posępnego humoru, leczył w chorobie nawet. Przytoczę tu jeden fakt, którego byłem naocznym świadkiem; 8 Marca 1863 r. oddział Zameczka, będący wówczas pod komendą Padlewskiego konsystował w mieście Myszyńcu, w powiecie Ostrołęckim na Kurpiach. Pikieta dała ognia do objeszczyków zbliżających się, a z żołnierzy, na koniach pędzących w stronę strzału, pierwszym był śp. Karol. Spostrzegłszy objeszczyków i kozaków, jak strzała rzucił się na nieprzyjaciela, i dopóty upędzał się za nim, dopóki jednego objeszczyka nie zabił, drugiego zaś żywcem wziął do

niewoli. Lecz kikogodzinne ubieganie się za wrogiem na koniu, przy słotnem i zimnem powietrzu, tak osłabiło śp. Karola, że powróciwszy z tej wycieczki, dostał choleryny. Nacierania i ciepłe okłady, przywróciły go do przytomności, jednak osłabienie przeciągnęło się noc całą. Dnia następnego o godzinie pół do 8mej oddział wyruszał pod Chorzele i śp. Karol osłabiony, bez humoru razem jechał na koniu. Za miastem zaraz kozacy i objeszczyki zaatakowali w ariergardzie postępujący batalion, majora Liczbińskiego. Frycze posłyszawszy strzały, jakby iskrą elektryczną ożywiony, z wypogodzonem czołem, z uśmiechem na ustach, rzuca się w ogień i przez 5 godzin walczy, zawsze na przodzie z nieprzyjacielem.

Oddział Zameczka wkrótce rozwiązanym został, a Frycze z Mystkowskim, wracając z powiatu Lipnowskiego, w lasy Ostrowskie w powiecie Ostrołęckim położone, aresztowani byli prawie już u celu swej podróży, gdy Zameczek na nowo oddział formować zamierzał. Major Mystkowski został uwolniony, Frycze zaś odstawiony do Ostrołęki, odbył tam areszt kilkomiesięczny, w końcu uwolniony jedynie przez własne i trafne tłomaczenie się. Dowiedziawszy, się że Mystkowski zbiera oddział w lasach Ostrowskich, pospieszył natychmiast pod jego komendę, będąc w stopniu pułkownika. Z prawa należała się komenda tego oddziału śp. Karolowi, jako wyższemu rangą wojskową, czego nawet żołnierze i obywatele okolicy sobie życzyli. Lecz Karolowi nie szło o zaszczyty, walka z wrogiem, a przez nią marzona niepodległość ojczyzny, były zadaniem i celem jego usiłowań. Dla tego bez namysłu oświadczył wszystkim swym przyjaciołom, chęć służenia pod Mystkowskim, by niewywołać nieporozumień w oddziale. Tu towarzyszył swemu dowódzcy w kilku bitwach i wszędzie na przodzie oddziału. Dosyć wspomnieć o bitwach pod Małkinią, gdzie zręcznie i z niezrównaną odwagą, zaatakował Małkiń, a ubiwszy 6 kozaków, bez straty ze swej strony, wprowadził w zasadzkę jenerała Tolla, podążającego z Czyżewa, na pomoc posterunkowi w Małkini konsystującemu; pod Komorowem, rzucił się z 30 kawalerzystami w środek nieprzyjacielskiej piechoty.

W krótce Mystkowski zginął i Frycze objął dowództwo nad oddziałem: lecz niedługo cieszył się zaufaniem i miłością swych żołnierzy, w pierwszej bitwie pod Porembą, dnia 23 Maja 1863 r.

zerwawszy szyny na kolei Petersburgskiej, w skutek czego pociąg przewraca się, druzgocze wagony 400 żołnierzy rossyjskich mieszczące, z których 70 śmierć znajduje, 100 przeszło śmiertelnie ranionych, reszta zaś rozpoczyna ogień karabinowy z wagonów pozostałych, lecz Frycze ranny śmiertelnie, w kilka dni śmiercią walecznych życie kończy. Żołnierze stracili w nim przewodnika, w boju ogólnie kochanego, Polska zaś jednego z najdzielniejszych obrońców swej wolności.

Frydrych Alfons, kupiec z Piotrkowa, służył w oddziale Oksinskiego później jenerała Taczanowskiego a w końcu Słupskiego, poległ pod Świątkowicami w Wieluńskiem, jako porucznik kawaleryi. Czas Nr. 259 podaje że zginął pod Rudnikiem w Kaliskiem, 13 Października 1863 r.

Fudala Jan, powstaniec, zastrzelony przez patrol Austryacki w przeprawie z Galicyi do Kongresówki pod Prądnikiem w nocy z 14 na 15 Sierpnia 1863 r. Pochowany w Krakowie. (Czas Nr. 187 i Kronika Nr. 25.)

Fuksztein —wieku lat 20, starozakonny z Kaliskiego. Służył w oddziale jenerala Taczanowskiego, zginął 8 Maja 1863 r. pod Jgnacewem.

Fulak — włościanin z Augustowskiego, żołnierz w strzelcach pod dowództwem pułkownika Andruszkiewicza, zginął w jednej z potyczek w połowie 1863 r.

Fulmiński — (pseudonim **Kaczor**), żołnierz kawaleryi w oddziale jenerała Taczanowskiego, zginął 8 Maja 1863 r. pod Ignacewem.

Gabryańczyk Michał, włościanin ze wsi Maurycy, w Sieradzkiem, służył w oddziale jenerała Taczanowskiego, miał udział w bitwach pod Turkiem, Zielenicami Złoczewem i Sędziejowicami; w tej ostatniej poległ we Wrześniu 1863 r.

Gadamowicz — obywatel ziemski ze wsi Chudzynka powiatu Płockiego zginął w odwrocie po niefortunnym ataku na Płock 22 Stycznia 1863 r.

Gadomski Kazimierz Wojciech, wieku lat 28, czynny niezmiernie od pierwszych ruchów manifestacyjnych, naczelnik powiatu Zgierskiego, w powstaniu żołnierz, skutkiem choroby wyniesionej z cytadeli Warszawskiej, zmarł w szpitalu Śgo Łazarza w Krakowie dnia 17 Paźd. 1863 r.

Gadomski — wieku lat 24 z Płockiego, student Szkoły Głównej z wydziału medycznego, służył jako żołnierz w oddziale Dworzaczka, zginął pod Dobrą w powiecie Rawskim dnia 24 Lutego 1863 roku.

Gaj — żołnierz strzelców pieszych z oddziału Buskiego zginął pod Krzywosączą w powiecie Włocławskim, i tamże pochowany; akt zejścia spisany urzędownie.

Gajewski Ludwik. z pochodzenia nieznany, żołnierz w szeregach powstańczych, internowany następnie w jednej z twierdz państwa Austryackiego, zkąd w końcu roku 1864 wstąpił w szeregi legionu Mexykańskiego. Zginął w bitwie pod Sualtepec.

Galiński — z pochodzenia nieznany, żołnierz w szeregach powstańczych, internowany następnie w jednej z twierdz państwa Austryackiego, zkąd w r. 1864, wstąpił w szeregi legionu Mexykańskiego — zbiegłszy z korpusu, lecz ujęty, jako dezerter rozstrzelany w Perrocie.

Gałczyński Michał, wieku lat 36, właściciel wsi w Wieluńskiem, dowódzca kosynierów w oddziale Parczewskiego; Dz. Pozn. Nr. 128 podaje że w potyczce pod Parzymiechami ranny, 23 Kwietnia 1863 r., przywieziony do Rudnik, tamże życie zakończył i tam pochowany.

Gałkowski Tomasz, fryzyer, służył w oddziale Mossakowskiego, zginął pod Jawornikami 24 Kwietnia 1863 r.

Ganczewski — syn obywatela z Pułtuskiego służył w kawaleryi Ziembińskiego, poległ pod Rydzewem w powiecie Płockim, 8 Września 1863 r. (Czas Nr. 218)

Ganiér Paweł, oficer wojsk Francuzkich, w powstaniu dowódzca kosynierów w oddziale Skowrońskiego. Głos Nr. 35 podaje, że poległ w Rawskiem pod Cyrusową Wolą, prowadząc kosynierów do ataku 4 Września 1863 r. Dz. Pozn. Nr. 215, podaje że zginął pod Strykowem 11 Września 1863 r. Czas zaś w Nr. 210 powiada, iż pod Wirem w Radomskiem, 23 Sierpnia 1863 roku.

Garbowski Józef, obywatel, służył w oddziale Dobrowolskiego, poległ po rozpaczliwej obronie, pomiędzy Kunkami a Gombinem w Gostyńskiem, 15 Maja 1863 r. (Głos Nr. 22. Czas Nr. 117)

Gasztofft Bronisław, ze Żmudzi, syn dawnego emigranta, b. podoficer Żuawów Francuzkich, na wieść o powstaniu, przybywszy do kraju zaciągnął się do oddziału podobno Lenicza, dowodził kompanią strzelców; w bitwie pod Stokiem ciężko ranny, zmarł w kilka godzin. Czas Nr. 264 podaje, że zginął pod Lubowidzem w Mławskiem 13 Października 1863 r. Głos Nr. 39, że zginął 14 t. m.

Gaszyńska — wieku lat 86, matka znanego poety Konstantego Gaszyńskiego, w czasie ataku nieprzyjaciela na powstańców 29 Sierpnia 1863 r. w Zborowie, wystrzałem karabinowym zabita. (Czas Nr. 200.)

Gaszyński Józef, wieku lat 20 kilka, syn Aleksego, służył jako adjutant w oddziale Sokołowskiego (Iskry) w bitwie pod Małagoszczą ciężko ranny, zmarł w Ciernie.

Gaube — dowódzca kosynierów w oddziale Andruszkiewicza poległ pod Czarnym-borem w Augustowskiem dnia 23 Kwietnia, 1863 r. (Czas Nr. 105.)

Gawlikowski Paweł, b. żołnierz Austryjacki, majster szewcki z Krakowa, zastrzelony przez patrol Austryjacki w nocy z 14 na 15 Stycznia 1863 r. przy przejściu z Galicyi do Kongresówki; pochowany na miejscowym cmentarzu, wKrakowie. (Czas Nr. 187)

Gażyc Witold, z powiatu Brzesko-Litewskiego, student z Petersburgskiego Uniwersytetu, udał się dla ukończenia nauk do Paryża, zkąd na odgłos powstania wrócił do kraju, podobno ten sam, który służył w oddziałach na Żmudzi. Uwięziony w Lidzie, odesłany do Wilna, tam przez Murawiewa skazany na 20 lat do kopalń, umarł w drodze na etapie, pomiędzy Kazaniem i Kangurem, w Maju 1864 r. na galopujące suchoty, mając lat 23. (Dz. Pozn. Nr. 236.)

Gąsowski Paweł, porucznik w oddziale w Mazowieckiem, zginął w potyczce we wsi Pracach.

Gebułtowski Stefan, student Wszechnicy Jagiellońskiej z Krakowa, poległ pod Miechowem, 17 Lutego 1863 r. jako podoficer, mając lat 23.

Gecak — z pochodzenia nieznany, żołnierz w szeregach powstańczych, następnie internowany w jednej z twierdz państwa Austr. zkąd w końcu r. 1864 wstąpił w szeregi legionu Mexykańskiego. W r. 1865, w Puebli wystrzałem z pistoletu życie sobie odebrał.

Gecal Wincenty, rodem z Czepielowa okręgu Opatowskiego, w wieku lat 30, żołnierz powstania narodowego, internowany w jednej z twierdz cesarstwa Austryjackiego, zkąd w końcu roku 1864, wstąpił do ochotników legionu Mexykańskiego; zginął na polu bitwy dnia 23 Gruduia 1865 r. Akt zejścia przesłany prokuratorowi królewskiemu w Radomiu.

Gedke Seweryn, z Warszawy, w organizacyi okręgowy na Pradze, później wysłany w Białostockie, jako urzędnik komitetu centralnego, w końcu komisarz Rządu Narodowego. Po wybuchu powstaniec z orężem w ręku, osłabiony trudami wojny, długi czas leczył się w Krakowie, zkąd wyjechał do Florencyi i tam zmarł 2go Maja 1864 r. pochowany tamże na cmentarzu protestanckim.

Gedroić Władysław, (pseudonim **Pawiński**), walczył w oddziałach powstańczych i zginął pod Panasówką.

Geisler Stanisław, wieku lat 30, urodzony w Radomiu 1837 roku; po ukończeniu tamtejszego gimnazyum, kształcił się w instytucie agronomiczno-leśnym w Marymoncie. Ukończywszy takowy, w dzierżawionym przez siebie majątku, gospodarował. Niepowodzenia i nieurodzaj, pozbawiły go całego mienia, poczem wszedł do służby rządowej jako podleśny. Powstanie powołało go w szeregi, gdzie w krótkim czasie za odznaczenie się, posunięto go na porucznika kawaleryi w oddziale Kurowskiego; zginął w bitwie pod Miechowem 12 Lutego 1863 r.

Geneli Andrzej, kupiec z Warszawy lat 70 liczący, bawił u właściciela fabryki, Statlera, w Koniecpolu; 25 Maja 1863 r. zamordowany przez moskali w Koniecpolu podczas rabunku przez tychże spełnionego. W Nr. 123 i 137 Czasu znajduje się nekrolog.

Gębarzewski Emil, syn urzędnika z Biłgoraja, służył w oddziale jenerała Mierosławskiego, zginął pod Krzywosądczą 19 Lutego 1863 r. mając lat 20. Akt zejścia spisany został urzędownie.

Giejsztor Józef, rod. z Kowieńskiego, uczeń Wszechn. Krakowskiej, żołnierz, w końcu podoficer Igo plutonu IVgo batalionu strzelców, pod dowództwem Sierakowskiego; brał udział w bitwach pod

Leniatyczami, Korsaryszkami, Madejkami i Chudyszkami, zginął w tej ostatniej 8 Maja 1863 r. zabiwszy kilkunastu nieprzyjaciół. Lat miał 20.

Gierlitz Julian, wieku lat 18, aplikant poczty z Łasku w Sieradzkiem, służył w oddziale Pawińskiego; w skutek ran odniesionych pod Szadkiem, w kilka dni w Szadku umarł. Tam pochowany i akt zejścia urzędownie spisany został.

Gilatowski Jan, wieku lat 30, rodem z Galicyi, rządzca z Kibejk, powiatu Kalwaryjskiego, służył w oddziale Jastrzębskiego zginął pod Czystą-Budą 2go Lutego 1863 r.

Gintowt — podoficer z oddziału Litewskiego, zginął w jednej z bitew w Łomżyńskiem stoczonych.

Girk Aleksy, z Kongresówki, emigrant z ostatniego powstania, żołnierz z sotni Ottomańskich Kozaków, umarł na cholerę w Konstantynopolu przed dniem 13 Sierpnia 1864 r.

Giżycki Izydor, obywatel podobno z Wołynia, wieku lat 45 ojciec 5rga dzieci, w potyczce 5go Maja 1863 r. zginął w powiecie Owróckim.

Glaser — podleśny biurowy z leśnictwa Gryszkabuda, służył w oddziale Suzina, jako pomocnik dowódzcy (nazywany prawą jego ręką); poległ w lasach Preńskich nad Niemnem 20 Czerwca 1863 r. (Czas Nr. 148. Dz. Pozn. 146. Głos Nr. 26)

Gliński — poległ pod Królowym-Mostem w Białostockiem 9go Czerwca 1863 r.

Gliszczyński Stanisław, służył w oddziale jenerała Wysockiego jako kapitan, podług wiadomości prywatnych, które Czas w Nr. 166. 153. i Głos Nr 29 potwierdzają, zginął pod Radziwiłowem 1go Lipca 1863 r. Imionospis Stupnickiego podaje, że ciężko ranny zmarł w Brodach 11 Lipca t. r.

Glogier Jan, z Poznańskiego, był wachmistrzem w ułanach Pruskich, brał udział w potyczce pod Dobrosłowem i Mieczownicą 2go Marca 1863 r., następnie jako porucznik kawaleryi w oddziale Skrzyńskiego; poczem mianowany dowódzcą kawaleryi, zręczny niesłychanie w prowadzeniu wojny partyzanckiej, nieraz dawał się we znaki nieprzyjacielowi i umiał się zawsze wywijać z zasadzki na niego robionej.

Nareszcie w nocy gdy odpoczywał, po forsownych marszach przez zdradę został napadnięty, lecz drogo postanowił życie swe

oddać, broniąc się położył kilku moskali trupem lecz sam niebawem osłabiony przez ubiegającą krew z ran, padł nie żywy.

Stało się to we wsi pod Przypkami w Skawnickim 29tego Września 1863 r.

Głębicki Jan, z Lubelskiego, podoficer z oddziału Lelewela, zginął pod Panasówką 3 Września 1863. r.

Głocewicz — włościanin w bitwie pod Kockiem zginął.

Głogowski Edward, z Hrubieszowskiego student z Liége służył w oddziale Jenerała Mierosławskiego, zginął pod Krzywosączą w powiecie Włocławskim, Akt zejścia spisany.

Głowacki— żołnierz w oddziale Czachowskiego, zginął w potyczce 2 Kwietnia 1863 r.

Głuchowski Julian, z Warszawy, wskutek ran otrzymauych w bitwie, zmarł w szpitalu w Stobnicy. (Czas Nr. 201).

Gniazdowski Szczęsny, z Krakowa lat 19 liczący, uczeń klasy VIII Gimnazyum Nowodworskiego, poległ pod Grochowiskami 18 Marca 1863 roku w ataku na armaty. (Czas Nr. 99).

Gnoiński Maryan Karol, braciszek zakonu Paulinów z Częstochowy, aresztowany przez Austryaków pod przybranem nazwiskiem Maćkiewicza internowany w Königsgrätz, tamże zmarł w początkach 1864 r.

Gnoiński Roman, lat 23 rodem z Białaczewa, powiatu Opatowskiego, brał czynny udział w powstaniu, i dopiero w ostatnich chwilach po upadku powstania wyszedł za granicę. Ciężka praca powaliła go o łóżko; wkrótce umarł w szpitalu w St. Gallen 29 Maja 1865 r.

Goczkowski Józef, obywatel z Mławskiego, przejeżdżając bryczką przez okolice, gdzie żadnego oddziału powstańczego nie było, napotkany przez moskali, 25 Lutego 1863 roku przez tychże zamordowany został, (Czas Nr. 61, 66. Dz. Poz. Nr. 53).

Godebski Władysław, wieku lat 24, był inżynierem w Liège; na głos powstania pospieszył w jego szeregi a z upadkiem jego powrócił za granicę i umarł w Liège 31 Sierpnia 1863.

Godecki Karol, lat 18, syn obyw. z Warszawy, służył w oddz. pułkow. Chmielińskiego, zginął w zasadzce na nieprzyjaciela pod wsią Ociesękami, wyskoczywszy z ukrycia z kilku towarzyszami ochotników aby zdobyć nieprzyjacielskie działo, ugodzony kartaczem, poległ w Listopadzie 1863 r.

Godlewski Jan służył w oddziale Oksińskiego poległ pod Kuźmianką w Wieluńskiem 4 Kwietnia 1863 roku.

Godlewski, Franciszek urodził się w powiecie Łomżyńskim z tak zwanej zagonowej szlachty, uczeń klasy VI Gimnazyum w Łomży. Służył w oddziale Zameczka, zginął pod Myszyńcem, mający lat 20.

Godlewski — były ułan 4 pułku wojsk Polskich w roku 1831, rodem z Radzyńskiego, służył pod dowództwem Gustawa Zakrzewskiego, poległ 23 Maja 1863 roku pod Środą w Łukowskim pow.

Goetze — syn obywatela z Płockiego zginął w lasach Giżyńskich lub Rydzewskich w powiecie Przasnyskim w Maju 1863 r.

Goldman — służył w oddziale Wiśniewskiego, poległ w Mechlinie pod Korytkowem. Syn obywatela ziemskiego ze wsi Gąsączewic.

Golejewski Adalbert, rodem z Chrobrza okręgu Miechowskiego w wieku lat 24, żołnierz w szeregach powstańczych, schroniwszy się na terrytoryum państwa Austryjackiego internowany w jednej z twierdz, z kąd w końcu roku 1864 wstąpił do legionu meksykańskiego i dnia 17 Lipca 1865 roku zginął na polu bitwy. Akt zejścia przesłany Prokuratorowi królewskiemu w Kielcach.

Golian — były oficer wojsk rossyjskich, następnie dowódzca kompanii strzelców zdaje się pod dowództwem Suzina, poległ wpotyczce pod Brynicą.

Gołąb — tak nazwany przez towarzyszy z powodu zupełnie białych włosów, słusznego wzrostu, budowy szczupłej, cery delikatnej i białej, lat około 24, mówił płynnie po francuzku, służył w oddziale Youn'ga de Blankenheim, dokąd przybył z Warszawy; w bitwie pod Lubstowem lekko ranny bagnetem, poległ pod Brdowem 29 Kwietnia 1863 roku, pochowany w bliskości Brdowa.

Gołębiowski Józef, podoficer gwardyi moskiewskiej następnie służył w oddziale Zielińskiego, poległ pod Studzianną jako oficer, we Wrześniu 1863 r.

Gomin Aleksy, wieku lat 53 oficer wojsk Polskich rodem z Kielc, po wieloletniej służbie w wojsku moskiewskiem na Kaukazie, następnie na tułactwie, przybył do Krakowa, pospieszając na plac boju, lecz tu zachorował i następnie umarł 15 Kwietnia 1863 roku. Jedno z pism polskich w Ameryce wychodzące podaje, że zmarł w skutek ran odniesionych.

Gończykowscy — dwaj bracia, jeden z nich **Władysław**, studenci szkoły Głównej Warszawskiej, służyli w oddziale Jenerała Mierosławskiego; w niefortunnej bitwie pod Krzywosączą 19 Lutego 1863 roku gdy młodszy ugodzony kulą legł, starszy nie myśląc o własnem ocaleniu pozostał przy konającym bracie; wkrótce też kozacy przypadli i niebroniącego się zakłóli.

Gorączkiewicz Władysław, czeladnik stolarski z Warszawy, poległ pod Budą Zaborowską w Warszawskim powiecie 14 Kwietnia 1863 roku. (Czas Nr. 96).

Gorlewski — strzelec, w pobliżu Kobylanki zamordowany na drodze przez żołnierzy nieprzyjacielskich wracających z bitwy pod Kobylanką 1 Maja 1863 r. (Czas Nr. 105).

Gorzkowski — zamordowany w Słupi Modliborskiej przez przechodzących moskali 5 Lutego 1863 r.

Gościnny — z Dołów, starzec 70 letni wracając ze dworu z wódką do karczmy, przez żołnierzy moskiewskich w drodze napadnięty, zabity i obdarty 2 Marca 1863 r. (Dz. Poz. Nr. 60).

Gościnny Jan, mający lat 30, służył w powstaniu w Lubelskiem jako oficer, zmarł w skutek ran w szpitalu w Rybczowicach dokąd przywiezionym został przez żołnierzy z oddziału Wierzbickiego; zostawił żonę i dziecko.

Gosiecki — emeryt zamordowany w Tomaszowie 5 Lutego 1863 roku. (Dz. Poz. Nr. 43).

Gosk — wieku lat 18, syn Kaspra kolonisty z gminy Jaworowo, uczeń klasy VI Gimnazyum w Suwałkach, zginął pod Czystą Budą 2 Lutego 1863 r.

Gostkowski Wincenty vel **Gustaw**, wieku lat 27 syn emigranta w 1831 r. rodem z Grzymk z Ostrołęckiego, student Szkoły Głównej, z wybuchem powstania, opuścił szkołę, i uformował oddział partyzanckiej kawaleryi, na którego czele szczęśliwie walczył z moskalami. Ostatnie jego bitwy były 7 Września pod Rydzowem w Płockiem gdzie ubił 20 nieprzyjaciela wraz z kapitanem kozackim, następnie 20 t. m. w tem samem miejscu w połączeniu z Ziębińskim doznają klęski i rozproszenia oddziału; sam Gostkowski ginie od kuli nieprzyjacielskiej.

Goszkowski Kazimierz, wieku lat 21 syn ubogich z pracy rąk utrzymujących się rodziców z Lublina, skończywszy tamże Gimnazyum, przeniósł się do Instytutu Gospodarstwa Wiejskiego

w Marymoncie, po zwinięciu którego, udał się do Puław, gdzie na wydział Inżynierski uczęszczał. Przed powstaniem członek organizacyi, brał udział we wszystkich krwawych manifestacyach. W powstaniu początkowo służył pod Frankowskim, później pod Neczajem w końcu pod Leszkiem Wiśniewskim, odznaczając się odwagą; poległ pod Dubnowem 27 Lipca 1863 roku przeszyty trzema kulami.

Góra Władysław lub **Tadeusz**, syn Doktora z Poznańskiego, adjutant dowódzcy oddziału Orłowskiego, wspólnie z nim napadnięci znienacka przez nieprzyjaciół pod Ślezinem w Mazowieckiem po rozpaczliwej obronie, w której 3 moskali zabili, aby nie być wziętymi do niewoli, sami sobie odebrali życie 27 Września 1863 r.

Górewicz — z Kongresówki, emigrant, służył w oddziale kapitana Szermentowskiego, poległ w lesie pod Nietrzebiem 22 Kwietnia 1863 r. Pochowany w Chrostkowie. (Dz. Poz. Nr. 104).

Górnoszląźki Franciszek, (Szrajer) rodem z Poznańskiego, służył w oddziale Young'a jako oficer, poległ pod Nową-wsią 26 Kwietnia 1863 r. (Czas Nr. 104. Dz. Poz. 101).

Górski Aleksander, oficer wojsk rosyjskich w powstaniu oficer w oddziale Zielińskiego, zginął pod Miecinią w Stanisławowskiem 4 Listopada 1863 r.

Górski Ferdynand, wieku lat 19, rodem ze Zwierzyńca, gubernii Lubelskiej służył w oddziale Jeziorańskiego, zginął pod Kobylanką 1 Maja 1863 roku jako dowódzca kompanii strzelców. (Cz. Nr. 105).

Górski Józef, wieku lat 28 budowniczy z Warszawy, służąc pod dowództwem Krukowieckiego, odznaczył się w bitwie we wsi Glanowie przytomnością i odwagą, zginął w oddziale Topora pod Opatowem 21 Lutego 1864 roku. (Czas Nr. 50 podaje, że jako porucznik zginął 22 t. m.).

Górski Konrad, z Mazowieckiego, poległ pod Suchą jako szeregowiec.

Górski Władysław, służył w oddziale Kosy; według Chwili Nr. 22 poległ w bitwie między Garwolinem a Żelechowem niedaleko Parysewa 23 Grudnia 1863 roku. Podług innych zginął pod Parczewem w Styczniu 1864 r.

Górski Zygmunt, wieku lat 22 z Stanisławowskiego służył w oddziale Pułkow. Czachowskiego, zginął pod Białobrzegami 27 Maja 1863 r.

Górski — wieku lat 35 porucznik wójsk rosyjskich jako powstaniec służył w oddziale pułku Andruszkiewicza w randze kapitana strzelców. Głos Nr. 19 podaje, że zginął pod Giedziami 19 Kwietnia 1863 r.

Górski — żołnierz wójsk rosyjskich służył w oddziale Zielińskiego, ranny pod Piaseczną, zmarł dnia następnego.

Górski — obywatel ziemski z powiatu Prużańskiego lat 25 zginął w Puszczy Białowiezkiej.

Górski Stanisław, dowódzca Żandarmów, zdradzony przez dowódzcę odziału K. L. w skutek czego znienacka napadnięty broniąc się zginął pod Kałuszynem w początku 1864 r.

Górski — włościanin z Sandomierskiego zginął pod Miechowem 17 Lutego 1863 roku, zabity przy wozach, na których była żywność dla powstańców.

Górski — pomocnik Jeometry w Warszawie; służył w oddziale Lelewela zginął 3 Września 1863 r. pod Panasówką.

Górski Wincenty, parobek z Lubelskiego zginął pod Batorzem 1863 r.

Grabiński Józef, syn byłego Pułkownika wójsk polskich z r. 1831 później obyw. ziemskiego Wieluńskiego, ranny pod Lipinami w Sieradzkiem, w kilkanaście dni podobno życie zakończył.

Grabkowski Władysław, były urzędnik górnictwa, zginął jako szeregowiec pod Krzykawką w Krakowskiem.

Grabowski Cezary, syn obywatela ziemskiego z Pułtuskiego powiatu. Zaledwie przybył do oddziału, który jeszcze nie był sformowany, znienacka napadnięty pod Podosiem 7 Lutego 1863 r. zginął z wieloma innymi.

Grabowski Jan, poległ pod Częstoborowicami 30 Lipca 1863 roku. (Czas Nr. 247).

Grabowski Józef, wieku lat 16 syn woźnego z Maryampola w skutek ran odniesionych w bitwie pod Promicznią w Kalwaryjskiem, umarł w r. 1863.

Grabowski Władysław wieku lat 22 z Radomia, student Szkoły politechnicznej w Puławach, służył w oddziale Zdanowicza, zginął pod Słupczą 1863 r.

Grabowski Władysław, rodem z Maryampolskiego, junkier wójsk moskiewskich. W powstaniu służył pierwiastkowo w oddziale Mroczkowskiego, następnie pułkow. Andruszkiewicza; zginął

pod Sapieżyszkami 9 Kwietnia 1863 roku jako starszy podoficer. (Czas Nr. 89. podaje, że zginął pod Lokajesami w Augustowskiem).

Gramowski Henryk, podobno rodem ze Szląska pruskiego, wieku lat 26, nadleśny, w powiecie Zamojskim, żonaty, służył w oddziale Bogdanowicza jako oficer, następnie sam dowodził oddziałem w powiecie Zamojskim, jako też wyprawą na Józefów i Szczebrzeszyn, w której świetne odniósł zwycięztwo według podania w korespondencyi do Czasu Nr. 38, a wkońcu na Tomaszów, gdzie zdobyli koszary, w których zamknęli się kozacy i straż graniczna, lecz sam dowódzca poległ 4go Lutego 1863 r. Oprócz wyżej przytoczonych brał jeszcze udział w bitwach pod Lubartowem, Puławami i Kazimierzem. (Czas Nr. 38 podaje, że pochowany w Tomaszowie).

Gronczewski — poległ pod Rydzewem w Płockiem 8 Września 1863 r.

Greczykowski Erazm (właściwie podobno **Grela**), dymisyonowany oficer wojsk moskiewskich, służył początkowo pod dowództwem pułkownika Czachowskiego, później Langiewicza, wkońcu w oddziale Kononowicza jako szeregowiec; poległ pod Grzybową-Górą 17 Kwietnia 1863 r. przeszyty dwiema kulami, narażając się bezprzykładnie.

Gregowicz — służył w oddziale Ciechońskiego jako major, poległ w bitwie pod Minkowcami niedaleko Sławuty w dniu 22im Maja 1863 r. (Głos Nr. 23).

Grekowicz Józef, poległ w jednej z bitew 1863 r.

Grela patrz **Greczykowski Erazm.**

Greliński Faustyn. Spotkawszy się z dwoma batalionami piechoty, 100 kozaków i 3ma działami, sam mając około 500 ludzi, stawia mężny odpór za przybyciem pułkownika Bogdana, który z tyłu atakuje nieprzyjaciela i zmusza do bezładnej ucieczki zostawiając kilkudziesięciu trupów i kilka furgonów z bagażami Następnie połączywszy się z oddziałem Czachowskiego przeszło 1000 ludzi razem zebrawszy, 5go Maja pod szczególnym dowództwem Czachowskiego pod wsią Boryą zadaje klęskę nieprzyjacielowi, gdzie według podań miejscowych 100 moskali zabito wraz z majorem Klewcowem, zdobyto furgony, bagaże, broń i amunicyą.

Grochola Jan, wieku lat 27, rodem z Błotnicy gubernii Radomskiej, w skutek ran otrzymanych pod Piaskową-Skałą, umarł w szpitalu św. Ducha w Krakowie 24 Marca 1863 r., pochowany na miejscowym cmentarzu. (Czas Nr. 70).

Grochowski Lucyan, wieku lat 24, syn obywatela z Płockiego, nauki pobierał w Mławie, następnie trudnił się gospodarstwem wiejskiem przy matce, służył w oddziale Navony'ego, poległ w bitwie, w której zginęło naszych 130 pod Chromakowem w Mławskim powiecie, pochowany w Poniatowie 26 Lipca 1863 r.

Grochowski — z Lubelskiego, służył pod dowództwem jenerała Wysockiego i Aladara a następnie w kawaleryi jen. Kruka, w bitwie pod Kockiem zginął jako porucznik.

Grodzicki Wincenty, właściciel Starej - Wsi pod Grybowem, urodzony za Rzeczypospolitej polskiej. Żył lat 103, zmarł 3go Marca 1867 r. Patryota, pomimo swej starości czynny brał udział wraz z dwoma synami w powstaniu 1863 r., czynem i datkiem przysługiwał się sprawie narodowej. Był on synowcem Michała Grodzickiego kasztelana Oświecimskiego na dworze St. Augusta; śp. Wincenty do ostatniej chwili życia zachował całą przytomność umysłu, pochowany w swoim majątku, a syn jego jeden poległ w jednej z bitew w 1863 r., drugi zaś wzięty do niewoli, zmarł na Syberyi.

Grodzicki — wieku lat 22, kleryk, Franciszkanin z Łagiewnik, służył w oddziale Skowrońskiego jako żołnierz, zginął pod Dalkowem w Łęczyckiem 10 Września 1863 r. i tam pochowany.

Gromczewski — syn obywatela, zginął w bitwie stoczonej pod Rydzewem przez połączone oddziały Ziembińskiego i Gostkowskiego 7go Września 1863 r. (Głos Nr. 35).

Gromejko — b. junkier wojsk moskiewskich, w powstaniu dowódzca małego oddziału; w dniu 22 Grudnia 1863 r. walczył pomiędzy Świdrami i Brzeźnicą wspólnie z Ćwiekiem w 150 piechoty i 30 koni, z dwiema rotami piechoty i sotnią kozaków, poległ pod Opocznem.

Gromażewski — służył w oddziale Jasińskiego jako oficer, zginął pod Komorowem 14 Lipca 1863 r. (Dz. Pozn. Nr. 167 i Czas Nr. 164).

Grothus — właściciel wsi Janowa w Płockiem, służył w oddziale Kolbego, transportując pod zasłoną 50 ludzi powierzoną

sobie broń, napadnięty pod Rydzewem przez 4 roty piechoty nieprzyjacielskiej, ginie wraz z wszystkiemi towarzyszami w upornej obronie 5 Maja 1863 r. (Głos Nr. 21. Czas Nr. 117).

Grób, patrz **Litwiński.**

Grudziński — wieku lat 16, uczeń gimnazyum Płockiego, zginął pod Małogoszczą w Lutym 1863 r.

Gruszczyński Stanisław, wieku lat 23, ze wsi Siedlisk w pobliżu miasta Józefowa, zginął pod Kobylanką.

Gruszkiewicz — poległ pod Chruśliną w Czerwcu 1863 r.

Grużewski Juliusz, syn Jakóba i Doroty z Sackenów Grużewskich, urodził się dnia 8 Lutego 1808 roku w Kielmach wsi dziedzicznej rodziców, położonej na Żmudzi, w powiecie Rosieńskim. Ojciec Juliusza protestant, wychował syna w zasadach wyznania swojego, a lękając się dla niego prześladowań wymierzanych przez Nowosilcowa wtenczas nad młodzieżą, nie oddawał go do szkół lecz trzymał w domu przy sobie, mając na wsi nauczycieli. Tam jednak rozwinął się młody umysł, a serce gorąco ukochało ojczyznę. W 1829 roku odumarł Juliusza ojciec i na młodzieńca spadł zarząd rozległych majętności i wychowanie młodszego rodzeństwa; oddanego temu z całą gorliwością zaskoczyła wieść o powstaniu w Warszawie 29 Listopada 1830 r. Odtąd jedna już tylko myśl walki zajęła jego umysł, wyglądał co chwila wejścia wojsk naszych na Litwę, a gdy miesiące schodziły w daremnem oczekiwaniu, radząc się tylko własnego serca, postanowił sam dać hasło do powstania na Żmudzi. W Lutym 1831 r. z przyjaciołmi Dobrosławem Kalinowskim, Zenonem i Ignacym Staniewiczem, robił przygotowania do wybuchu; sam z urodzenia trochę ułomny, jakby już przez naturę od podatku krwi uwolniony, nietylko siebie od tego obowiązku uwolnić nie chciał, ale jeszcze w gorącem sercu znalazł ten żar, który innych do poświęcenia rozpalił; protestant posiadał ufność najbardziej katolickiego ludu i w pośród niego pierwszy na Litwie zastęp powstańczy zgromadził. Dzień 25 Marca wyznaczyli spiskowi na rozpoczęcie ruchu. O 5tej popołudniu Grużewski na czele 400 włościan uzbrojonych w kosy, 100 strzelców i 50 koni wyszedł z Kielm swoich o cztery mile od Rosień odległych i udał się ku miasteczku, spotkawszy na połowie drogi Staniewicza i Kalinowskiego i o północy wpadł z niemi do Rosień. Załoga złożyła broń, powstańcy zabrali kasę i woj-

skowe zapasy, ustanowiono natychmiast rząd tymczasowy z trzech dowódzców złożony, a manifest przez nich wydany, powoływał całą Litwę do broni. Odezwa ta rozeszła się po całej Żmudzi, jednocześnie powstawało Szawelskie, a kolejno i kraj cały. Po czterech dniach pobytu w Rosieniach, Grużewski wprawdzie przed przeważnemi siłami moskiewskiemi ustąpił, ale w tydzień później zdobył miasto na nowo i oddział nieprzyjacielski do przejścia pruskiej granicy zmusił. Stawszy się panem całego powiatu i uorganizowawszy w nim powstanie, Grużewski i dwaj jego koledzy złożyli władzę swoję w ręce Ezechiela Staniewicza; Juliusz pozostał tylko prostym dowódzcą oddziału. Gdy pierwszy zastęp w ciągłych prawie utarczkach stopniał, Grużewski wyczerpawszy już ówczesne swoje pieniężne zapasy, sprzedał w Prusach znaczny po przodkach odziedziczony zbiór medali i numizmatów i nowy oddział ze stu jeźdźców własnym kosztem wystawił; na ich czele dokazywał cudów waleczności, a zawsze przytomny i czynny, dowiódł niezaprzeczonych zdolności partyzanckich. Po wejściu Giełguda na Litwę, pierwszy z nim się połączył, wysłany przez niego do Telsz, ciągle ucierając się z nieprzyjacielem, spotkał znowu w Mańkunach cofający się już z pod Wilna oddział jenerała. Wtenczasto zasłaniając ten odwrót wykonał świetną szarżę przeciw pułkowi Czerkiesów, poczem udał się za Giełgudem do Prus i razem z jego oddziałem przeszedł granicę. Znalazłszy się na wychodztwie we Francyi, odznaczał się niepodległością charakteru, zacnością i szlachetną dumą, która mu pozwoliła we wszystkich stosunkach utrzymać godność osobistą i w obec najwyżej nawet postawionych osób, pozostać niezależnym. Niechcąc żyć jedynie z procentów od odziedziczonego po rodzicach mienia, postanowił jeszcze pracą na utrzymanie swoje zarabiać, i w tym celu zajął się handlem zegarków, a zawiązawszy spółkę z Czapkiem w Genewie, wiele dni życia tej gałęzi przemysłu poświęcił. W czasie ostatniego powstania mianowany agentem Rządu Narodowego w Szwajcaryi, oddawał tam możebne usługi, zrazu w zakupowaniu broni, później w wyszukiwaniu pomocy dla wzrastającej ciągle liczby nowych wychodźców naszych. Nieszczęścia krajowe silnie wstrząsły zbolałą a zawsze po ojczyźnie tęskniącą jego duszę, i zgon przyspieszyły. Umarł nagle w skutek choroby serca w Paryżu dnia 3go Listopada 1865 r. Pochowany na cmentarzu Mont-

martre, w jednym z kilku rodakami grobie. (Obszerniej patrz Roczniki Tow. histor. i literac. w Paryżu).

Gryca (Popi) zginął pod Imbramowicami.

Gryniewicz — nauczyciel szkoły wiejskiej w Samojłowicach, zginął jako żołnierz w bitwie pod Michalinem w powiecie Słonimskim w Maju 1863 r.

Grzybowski Józef z Warszawy, poległ pod Żyżynem 12go Sierpnia 1863 r. (Czas Nr. 247).

Grzymezewski Adam, służył jako kosynier w oddziale Langiewicza, poległ pod Małagoszczą 24 Lutego 1863 r.

Grzymiński Tomasz, służył w oddziale jenerała Taczanowskiego, ranny w potyczce pod Kołem, zmarł niedaleko placu bitwy.

Grzywaczewski — podobno z Poznańskiego obywatel, służył w oddziale Younga de Blankenheim, zginął pod Brdowem.

Grzyski — włościanin z Poznańskiego, zginął pod Slezinem w Marcu 1863 r.

Gudowski — z Warszawy, syn dyrektora Wydziału w Kom. Spraw Wewnętrz. poległ w Lutym 1863 r. (Czas Nr. 51).

Gumiński — obywatel ziemski z Zalesia w Galicyi, służył w powstaniu w kawaleryi, zmarł w skutek ran w Kwietniu 1863 r. Pochowany w Rzeszowie.

Gurak — właściciel domu w Miechowie, zamordowany tamże 17 Lutego 1863 r. (Czas Nr. 51).

Gustowski Wincenty vel **Gustkowski**, obywatel ze wsi Piotrowic powiatu Konińskiego, służył w oddziale pułkownika Mielęckiego, potem w oddziale Young'a de Blankenheim, brał udział w bitwach pod Nową-Wsią, Dobrosłowem i Brdowem, w tej ostatniej poległ w dniu 29 Kwietnia 1863 r. jako oficer kawaleryi, mając lat około 27. Pochowany wraz z 90 innymi w Brdowie. (Głos Nr. 20). Czas Nr. 105 podaje, że zginął w lasach Ossowskich w Kaliskiem.

Gutkiewicz Adam, syn urzędnika z Ciechocinka, służył w oddziale jenerała Mierosławskiego, poległ pod Krzywosączą 19go Lutego 1863 r.

Gutkowski — zginął w lasach pod Korczewem, dowodził oddziałem w Lubelskiem.

Gutkowski Robert, wieku lat 21, syn obywatela z Płockiego, służył w oddziale majora Jasińskiego.

Habel Leszek z Sambora, raniony w utarczce pod Tyszowicami w Lubelskiem, żywcem przez Moskali spalony został w r. 1864.

Hakowski Tytus z Miedniewic, zginął w bitwie pod Bolimowem dnia 7go Lutego 1863 r. przeszyty dwiema kulami i mając kolbą głowę strzaskaną.

Hamerski — wysłużony żołnierz wojsk moskiewskich, wszedł z chwilą powstania do szeregów narodowych, zginął pod Małagoszczą w 1863 r.

Hanicki Józef, terminator krawiecki z Warszawy, służył w oddziale jenerała Langiewicza jako kosynier, zginął pod Skałą w Marcu 1863 r.

Harbkowski Mieczysław, wieku lat 26, zginął jako oficer strzelców w bitwie 5 Maja 1863 r. pod Miropolem.

Hauke Aleksander, syn pułkownika wojsk moskiewskich a następnie jenerała naczelnego dowódzcy wojsk powstańczych Bosaka, służył pod dowództwem Drohomireckiego, zginął 15 Lutego 1863 r. w lasach Widawskich. Podług innych miał podobno poledz pod Lipinami w parafii Brzeźno w Sieradzkiem.

Held — syn majora austryjackiego, służył w oddziale Komorowskiego, zginął pod Starą Wsią 18 Stycznia wraz z Stefanowskim i Augustem Zawistowskim. Przy wszystkich, jak w śledztwie się okazało, znaleziono sztylety, a przy Heldzie rozkaz zabicia dozorcy Fryczego.

Henszel Władysław, urodził się pomiędzy rok. 1831 a 1833 z niezamożnych rodziców na Litwie, i pierwiastkowo szkoły tamże odbył. W roku 1856 przybył do Kijowa i po zdaniu egzaminu zapisał się na wydział medyczny, następnie nie czując powołania do zawodu lekarskiego, przeszedł na wydział matematyczny. Podczas swego pobytu w Uniwersytecie należał do wszystkich stowarzyszeń, jakie wówczas tam powstawały: do Towarzystwa Bratniej Pomocy, Biblioteki Polskiej, a następnie wraz z innymi założył towarzystwo św. Włodzimierza, mające na celu wiązanie młodzieży pomiędzy sobą i wyrabianie żywiołu polskiego pomiędzy ludem. Z rozpoczęciem manifestacyj w Warszawie, organizował podobneż w Kijowie, gdzie po ukończeniu uniwersytetu, zajmował obowiązki konserwatora gabinetu fizycznego. Za urządzenie nabożeństwa żałobnego po Lelewelu, aresztowany został przez Policyą moskiewską i na kilko miesięczne więzienie skazany. Po wyj-

ściu na wolność wraz z Trojnickim i Stefanem Bobrowskim, założył pismo tajemne w Kijowie pod tytułem „*Odrodzenie*“, przy którém pełnił cały zarząd administracyjny. Denuncyonowany przez szpiega żyda **Walaenberga** z Warszawy, który umyślnie na wykrycie drukarni w Kijowie, tam przybył, wydalony został z Kijowa z zakazem na przyszłość pobytu tamże. Udał się więc na Ukrainę i osiedlił się w powiecie Skwirskim, gdzie przez wydział Rusi zanominowany został Naczelnikiem powiatu. Na tem stanowisku rozwinął czynność niesłychaną, organizując żywioły do przyszłego powstania. Na Naczelnika wojskowego tegoż powiatu przybrał Chojnowskiego. Z chwilą powstania z Naczelnika cywilnego mianowany komisarzem wojskowym, uorganizował oddział i oddawszy takowy pod dowództwo Chojnowskiego, wystąpił na plac walki 9 Maja 1863 r. Zaskoczony w Szałasie przez moskali w lasach Jaropowieckich a właściwie pod Iwnicą, walcząc zacięcie z moskalami, ranny na placu boju, został przez żołdactwo dobity. Charakteru żelaznego, wszystkim pracom na Rusi przodował, był ponury, małomowny, pomimo to na widok bólu bliźniego drażliwy i czuły, w obejściu szorstki i prawdomowny. Chojnowski w tym napadzie pochwycony, został powieszony.

Herbst Aleksander z Poznańskiego, uczeń gimnazyum Trzemeszeńskiego, żołnierz w oddziale Younga de Blankenheim, skutkiem ran odniesionych w zwycięzkiej bitwie pod Nową-Wsią 26 Kwietnia 1863 r. umarł w kilka dni w Połojawie. (Dziennik Poznański Nr. 44 podaje, że na miejscu bitwy poległ.)

Herbut Franciszek, poległ pod Miechowem 17 Lutego 1863 r. mając lat 25.

Herman Felicyan, mieszczanin z Wilna, w rozpaczy że powstanie upadło bezowocnie, powiesił się w Maju 1864 r.

Herman Adam, b. kadet moskiewski, zginął w powstaniu, w Augustowskiem jako porucznik piechoty.

Hermanowski — z Litwy, dawny emigrant, pierwej służył w oddziale Romana Rogińskiego, a następnie Gustawa Zakrzewskiego, dokąd przyhył wraz z 6ma innymi z głębokiej Litwy; poległ pod Rudą 23 Marca 1863 r. jako oficer.

Hilke Tadeusz, uczeń wydziału technicznego z Carlsruhe, służył w oddz. Lelewela, zginął pod Batorzem 6 Września 1863 r.

Hirschberg — z Kalisza, poległ pod Świątkowicami w Wieluńskiem, służąc w oddziale Słupskiego.

Hirzberg — z Kalisza. służył w oddziale jenerała Taczanowskiego w kawaleryi, zginął pod Kruszyną mając lat 17.

Hlebowicz — pod dowództwem Strawińskiego, w bitwie pod Michaliną i Nołkowy, zginął 14 Maja 1863 r.

Hłasko Józef, syn obywatela z Grodzieńskiego, kandydat prawa, służył w oddziale Wawra, później brata swego Wiktora, zginął pod Kadyszem w Augustowskiem 21 Maja 1863 r. jako oficer, mając lat około 26.

Jabłkowski Adam Bolesław, wieku lat 26 obywatel ze wsi Sielątkowa w powiecie Kaliskim, idąc wraz z kilku towarzyszami do Uniejowa, jak Czas Nr. 53 podaje transportując żywność, napadnięty przez kozaków pod wsią Przysiedziem, po uporczywej obronie niechcąc się dostać do niewoli, sam się zastrzelił 9 Lutego 1863 roku. Ciało jego kozacy obdarłszy porzucili nad drogą do Rudnik prowadzącą. (Dz. Poz. Nr. 43).

Jabłkowski — z Galicyi służył w oddziale Lelewela, poległ w lasach Józefowskich 24 Kwietnia 1863 r.

Jabłoński — piekarz z Kleczewa powiatu Konińskiego, zamordowany tamże po bitwie pod Kleczewem 10 Czerwca 1863 r. (Czas Nr. 139).

Jabłoński Władysław. rodem ze Lwowa, poległ pod Krzeszowem 21 Marca 1863 r. (Czas Nr. 73) Podług Imionosp. Stup. miał zginąć pod Rudką, wieku lat 18.

Jabłoński — żołnierz z roku 1831 służył w oddziale Czachowskiego, zginął w lasach Zamojskich.

Jabłoński Donat poległ w jednej z bitew w roku 1863 stoczonych.

Jabłoński Wiktor, emigrant z ostatniego powstania, umarł 4 Maja 1865 roku w szpitalu w St. Gallen, pochowany w St. Fides.

Jabłonowski Wit., podpisarz Sądu pokoju Okręgu Dąbrowskiego w Suwałkach, poprzednio służył w oddziale Wawra jako podoficer, następnie w oddziale Hłaski jako podporucznik, poległ

pod Berznikami w Sejneńskiem, unosząc z placu boju rannego towarzysza. Lat miał 30, pozostawił 3 siostry.

Jabłonowski Jan, służył w oddziale Jordana, zginął pod Komorowem 20 Czerwca 1863 r. (Gł. Nr. 26).

Jabłonowski Władysław, lat 24 liczący syn Alojzego i Katarzyny, zginął 20 Czerwca 1863 roku w oddziale Ludwika Mycielskiego w bitwie pod Komorowem, idąc z bagnetem do ataku. Był to młodzieniec pełen zdolności i rokujący najpiękniejsze nadzieje. (Czas Nr. 150 z r. 1863). Inne źródła podają że służył pod dowództwem Popiela. Ciało na 3ci dzień wyszukano i tamże pochowano.

Jachowicz Ludwik, ładowny z komory celnej w Tomaszowie, zamordowany tamże 5 Lutego 1863 roku. Zostawił sierotami 5 dzieci. (Czas Nr. 40).

Jackowski Mieczysław, urodzonik we wsi Zora w podolskiej gubernii w powiecie Bałtskim, syn obywatela ziemskiego osiadłego od 1850 r. w Pomanowicach w powiecie Średzkim, w Poznańskiem, kończył gimnazyum tamże i w tym czasie powstanie 18toletniego młodzieńca powołało w szeregi, służył w oddziale Younga de Blankenheim, po rozbiciu oddziału pod Brdowem i śmierci dowódzcy pospieszył pod dowództwo jenerała Taczanowskiego, brał udział w bitwach: pod Nową-wsią i Ignacewem, i w tej ostatniej ugodzony kulą, poległ śmiercią walecznych 8 Maja 1863 roku, pochowany w jednej z trzech mogił tam usypanych.

Jackowski Jan, podczas marszu przez Mołdawiję w celu przybycia do Polski, zginął pod Konstangalią 15 Lipca 1863 r.

Jackowski — poległ w bitwie pod Sompolinem 18 Maja 1863 roku. (Im. Stup. podaje, że 8 t. m).

Jackowski Jan, zginął w czasie szturmu na Opatów dokonywanego przez Topora.

Jaczewski Adam, policyant z Warszawy poległ 12 Sierpnia 1863 r. pod Żyżynem (Czas 247).

Jaczyński Tadeusz, emigrant podobno z ostatniego powstania, członek Stowarzyszenia Polskiego we Francyi, umarł w Auxerre (Yonne) 1864 r.

Jaczyński Władysław, w skutek odniesionych ran w Lutym 1863 roku zmarł w Borysławicach kościelnych, w Kongresówce 29 Maja 1863r. (Dz. Poz. Nr. 124).

Jagniński — służył w oddziale Horodyńskiego, poległ w ataku na Radziwiłów 1 Lipca 1863 roku. (Gł. Nr. 29.)

Jahajtis Jan, lat 20 syn galanternika ze wsi Kościelnej Łukszy gubernii Augustowskiej powiatu Maryampolskiego, zginął pod Sieburczynem z oddziału Suzina.

Jakowicki — poległ pod Krzywosądzą w Włocławskiem 19 Lutego 1863 r. (Czas Nr. 67).

Jakubowski — wieku lat 21 syn włościanina z powiatu Augustowskiego, służył w oddziale Kamińskiego (Mroczkowskiego) później w oddziale Pułkownika Andruszkiewicza, w bitwie pod Giedziami ciężko ranny, umarł.

Jakubowski — poległ pod Sołowiejówką naWołyniu 10 Maja 1863 r. (Im. Stup).

Jakubowski — żołnierz w szeregach powstańczych, internowany w jednej z twierdz państwa Austryackiego, w końcu r. 1864 wstąpił w szeregi armii meksykańskiej i tamże zginął w bitwie pod Carbonero.

Janas Jan, z pochodzenia nie znany, żołnierz w szeregach powstańczych, internowany następnie w jednej z twierdz państwa Austryackiego, wstąpił do szeregów armii meksykańskiej w końcu roku 1864 i tam w bitwie pod Ahnacatlan został zabitym.

Janczewski Władysław, wieku lat 21 rodem z Wileńskiego służył w oddziale pułkownika Sierakowskiego, brał udział w bitwach: pod Madejkami, Chudyszkami, Spalwiszkami i Popielanami, w tej ostatniej zginął 6 Czerwca 1863 r.

Janczewski Włodzimierz, służył w oddziale Jabłonowskiego, poległ w bitwie między Okmianą a Popielami nad rzeką Wentą 22 Czerwca 1863 r. (Gł. Nr. 26).

Janicki Roman, wieku lat 20 rodem ze Skolnik, gubernii Radomskiej, skutkiem nadwyrężonych sił w bitwie pod Miechowem umarł w szpitalu św. Łazarza w Krakowie 11 Marca 1863 r.

Janicki — porucznik z r. 1831, były urzędnik leśny z Sawiny; umarł jako rotmistrz w skutek odniesionych ran pod Łukówkiem

Janicki Stanisław, zginął pod Radziwiłowem 1 Lipca 1863 r.

Jankowski Józef, syn ogrodnika z pod Warszawy, służył kolejno w oddziałach: Lelewela, Czachowskiego, Kononowicza i Raczkowskiego, brał udział w kilku bitwach, między innemi pod Rościszewem gdzie był rannym, i pod Kleczewem w Konińskiem, gdzie poległ przeszyty dwiema kulami 10 Czerwca 1863 r.

Jankowski — na wieść o wybuchu przybył z Petersburga wprost do powstania, służył w oddziale Ostoi, jako oficer kosynierów, zginął w bitwie nad Wilejką pomiędzy wsiami Lubki i Iża w 1863 roku odznaczywszy się męztwem. Pozostawił żonę.

Jankowski — syn obywatela ziemskiego z Kotwic powiatu Łęczyckiego, wieku lat 20 służył w oddziale Young'a de Blankenheim zginął w powiecie Konińskim (pod Nową-wsią lub Brdowem).

Jankowski Piotr, syn obywatela Gbr. Wileńskiej, powiatu Lidzkiego, służył w oddziale pułkownika Narbuta, brał udział we wszystkich bitwach jakie stoczył ten dowódzca i poległ też w tej samej co i on bitwie pod Dubiczami, mając lat 24; pochowany na cmentarzu w Duliczach.

Jankowski Karol, oficer z 1831 r. emigrant, zginął w bitwie pod Grochowiskami 18 Marca 1863 r. mając lat około 60 jako porucznik piechoty w batalionie majora Kicińskiego.

Janowska Barbara panna, wieku lat 20, straciła życie w skutek wybuchu prochu 7go Sierpnia 1863 r. w domu, w którym się znajdowała tajemna fabryka ładunków dla wojsk powstańczych przy ulicy Szewskiej pod Nr. 223 w Krakowie.

Janowska Julia, panna, siostra Barbary, zmarła w skutek oparzenia przy tymże wybuchu.

Janowski Władysław, syn b. Senatora, początkowo urzędował w Sandomierskiem jako podpisarz Sądu Pokoju, a następnie Sekretarz Sądu kryminalnego w Kielcach; poczem urzędował w Warszawie; w pierwszych zawiązkach organizacyi narodowej czynny i niezmordowany w pracach wspólnie z Frankowskim i Padlewskim, po którym objął czynności 18 Stycznia 1863 r. jako Członek Komitetu Centralnego. Wkrótce wysłany został do Paryża w charakterze komisarza jeneralnego przy osobie jenerała Mierosławskiego. Gdy ten wyruszył na pole walki na czele garstki 120 najdzielniejszej młodzieży, śp. Janowski wyprawie tej towarzyszył. Zaledwie tak szczupły zastęp wkroczył na Kujawy, zaatakowany

został przez nieprzyjaciela 19 Lutego 1863 r. w znacznej sile piechoty pod Krzywosądzą w powiecie Włocławskim, w rozpaczliwej i mężnej obronie ginie śp. Władysław wraz z wielu innemi według wiarogodnych opowiadań towarzyszy, którzy podają, że zaledwie kilkunastu pozostało przy życiu ratując się ucieczką. Pochowany na miejscu bitwy. Akt zejścia spisany został.

Jany Kazimierz, wieku lat 38, proboszcz z Siemianowa, przy starciu się oddziału kniazia Drohomireckiego w Sieradzkim powiecie, udzielając umierającym Sakramentów, poległ około Złoczewa 13 Lutego 1863 r. Inni podają że zginął pod Lipinowem lub Pyszkowem w Sieradzkiem. Zwłoki pochowane na placu boju, akt zejścia spisany w Przykonie w Marcu t. r. (Czas Nr. 45, Dziennik Pozn. Nr. 43 podają, że się nazywał Janysz i że zginął pod wsią Złoczewem).

Jarczyński — syn osadnika z Wygody, zabity podczas bitwy pod Kleczewem w Konińskiem 10go Czerwca 1863 r. (Dz. Pozn. Nr. 137. Czas Nr. 139).

Jarmusiewicz Leon, służący dworski z powiatu Lubelskiego, służył jako żołnierz w oddziale pułkownika Czachowskiego, zginął pod Mniewem 26 Kwietnia 1863 r. porąbany przez kozaków.

Jarnicki Tomasz, z Poznańskiego, służył jako szeregowiec w oddziale Unruh'a, poległ pod Kołem w Konińskiem 6go Maja 1863 r.

Jarnowski Teofil, uczeń wydziału technicznego w Warszawie, syn obywatela, przyjechawszy do rodziców na święta Bożego Narodzenia, gdy usłyszał o tworzących się oddziałach, zabrawszy z domu rodziców dubeltówkę, pospieszył w szeregi. Pierwiastkowo służył w oddziale Jankowskiego; później w oddziale Lelewela, a w końcu jenerała Padlewskiego, brał udział w kilku bitwach, zginął pod Myszyńcem w pierwszych dniach Marca 1863 r.

Jarochocki czy **Jarochowski Ferdynand**, b. nauczyciel Szkółki w Tomaszowie, starzec 63-letni, ociemniały, tamże zamordowany 5 Lutego 1863 r. (Czas Nr. 32; Nr. 40 tegoż prostuje, że się nazywał Jarochowski).

Jarocki Tomasz, leśnik z dóbr Rutka w powiecie Bielskim, służył w oddziale Tyszki, zginął pod Brzeźnicą w Lipcu mając lat 27.

Jarocki Edmund z Poznańskiego, szkoły skończył w Trzemesznie, w potyczce 2 Marca 1863 r. pod Dobrosołowem znikł bez śladu, inni podają że zginął.

Jaroszyński Edward, wyrobnik z Warszawy, zginął pod Budą Zaborowską 14 Kwietnia 1863 r. (Czas Nr. 96).

Jarzynka — kowal z Zielonej, poległ pod Rozwozinem w końcu Czerwca 1863 r.

Jasiński Aleksander, urodzony 1842 r., walczył w ostatniem powstaniu i jako rotmistrz dostał się za granicę. Umarł w Paryżu dnia 3 Grudnia 1866 r.

Jasiński Franciszek vel **Jesionowski**, wieku lat 20, uczeń gimnazyum, służył jako żołnierz w oddziale jenerała Padlewskiego, pod Myszyńcem ciężko ranny nie chcąc się dostać do niewoli, rewolwerem śmierć sobie przyspieszył w pierwszych dniach Marca 1863 r. Pochowany na polu bitwy.

Jasiński — Podsędek z Tomaszowa, zamordowany tamże 5 Lutego 1863 r. (Dz. Pozn. Nr. 43).

Jasiński — zginął w bitwie w Wasilkowskiém o 8 mil od Kijowa (Czas Nr. 116).

Jasiński Feliks, służył w oddziale Karola Frycze, zginął pod Porembą 3 Czerwca 1863 r. .

Jasiński Antoni (pseudonym **Chwetko**) z Kowieńskiego, żonaty, zginął jako kapitan dowodzący małym oddziałkiem z kilkunastu konnych strzelców złożonym, w potyczce pod Powiatówką 27go Listopada 1863 r. Znany z męztwa.

Jasiński — terminator szewcki z Warszawy, zginął pod Ignacewem 8 Maja 1863 r.

Jaskiel — starozakonny, służył w oddziale Andruszkiewicza, zginął w Sejneńskim powiecie.

Jaskułowski — z Podlaskiego, służył jako szeregowiec w oddziale Jankowskiego, Padlewskiego, Lelewela, Czachowskiego, w końcu Turny, pod główną komendą jenerała Taczanowskiego, przez przeciąg czasu tego 6 razy ranny poległ pod Ignacewem 6 Maja 1863 r.

Jastrzębski Karol wieku lat 58, rodem z Augustowskiego, służąc w wojsku moskiewskiem w stopniu oficera, za udział w spisku Pestla w Petersburgu (w 1825 r.) zdegradowany na prostego żołnierza, pozbawiony praw i skazany na karę cielesną 500 knu-

tów, gdy karę tę wytrzymał, wysłany był do Kaukazkich batalionów. Tam odznaczając się zdolnościami i męztwem, wkrótce dosłużył się stopnia kapitana, zkąd przeniesiony do straży Celno-Granicznej jako oficer rezerwowy. Po wzięciu dymisyi przeniósł się w powiat Kalwaryjski, gdzie mieszkał jako dzierżawca folwarku Wielka Kirsna, aż do ostatniego wybuchu w czasie którego w organizacyi przedpowstańczej czynny brał udział. Z pierwszą chwilą powstania zaciągnął się pod jego sztandary, zebrał oddział 27 Stycznia w okolicach Antonowa i na czele jego stoczył bitwę z nieprzyjacielem 2 Lutego według urzędowych podań pod Czystą-Budą. W bitwie tej sam poległ. Zostawił syna i trzy córki. Pochowany w Giewałtowie *).

Jastrzębski Ludwik wieku lat 26 z Pułtuskiego, praktykant leśny w Feliksowie (Czuraju), brał udział przed powstaniem w organizacyi. Służył w oddziale jenerała Padlewskiego, zginął pod Myszyńcem 8 Marca 1863 r.

Jastrzębski Bolesław wieku lat 25, urzędnik górnictwa ze wsi Sadek, w organizacyi odznaczał się poświęceniem, w powstaniu służył w oddziale jenerała Langiewicza, poległ pod Suchedniowem w Styczniu 1863 r., pozostawiwszy żonę i dwoje dzieci.

Jastrzębski Walenty wieku lat 27 z Warszawy, junkier wojsk moskiewskich, następnie powstaniec, brał udział w kilku bitwach, poległ pod Olszewem w Przasnyskiém jako porucznik.

Jaszowski Stanisław wieku lat 34, urodził się w powiecie Rawskim, syn obywatela i właściciela dóbr, po ukończeniu gimnazyum wstąpił do Marymontu, który z największą chlubą ukończył. Następnie osiadł w części majątku ojca, który oddał Aleksandro-

---

*) Dziennik Pozn. Nro. 36 potwierdza podanie o tej potyczce, pisząc że Jastrzębski na czele 150 ludzi przyjął bitwę z nieprzyjacielem, która skończyła się wielką klęską, gdyż cały oddział po stracie dowódzcy i 9 poległych poszedł w rozsypkę. Moskale stracili 30 w zabitych i oficera od kozaków. Mieszkańcy okoliczni zdołali unieść z pobojowiska 12 rannych powstańców.

Korespondent z Warszawy do Czasu Nr 37 podając o rezultatach tej krwawej potyczki zgadza się z doniesieniem dziennika Pozn. i wymienia że siły moskiewskie wynosiły 3 szwadrony huzarów. Inne zaś doniesienia z Warszawy do Czasu Nro 38 prostują, że bitwa ta miała miejsce 12 t. m. pod Nowemi Budami czyli pod Pilwiszkami i że siły nieprzyjacielskie wynosiły batalion piechoty, trzy szwadrony huzarów i sotnię kozaków.

wi pod zarząd Woli Łochowskiej, odznaczał się wzorowem gospodarstwem. Jako członek Towarzystwa Rolniczego pojmując gdzie leży siła Polski, przemawiał za uwłaszczeniem włościan, i raz na zebraniu energicznie przemówił do prezesa towarzystwa: „Prezesie! dziad twój Andrzej Zamojski kanclerz, razem z Wybickim ułożyli księgę praw, której głównem dążeniem było uwłaszczenie ludu. Zabiegi późniejszych Targowiczan i ościennych rządów, zniweczyły te dążenia, wtedy jęk boleści wyrwał się z obydwóch piersi, gdyż prawodawca przeczuł wówczas upadek i ostateczny rozbiór Polski. Prezesie! dziś przed sobą masz jednego tylko wroga, kraj pójdzie za tobą, lecz działaj energicznie“. Ta donośna przemowa dostatecznie przedstawia charakter i polityczne jego pojęcia. Jakkolwiek był przeciwnym zbrojnemu wystąpieniu, uważając je za przedwczesne, na pierwsze jednak hasło powstania opuścił piękne swoje gospodarstwo, zebrał swoję czeladź uzbroiwszy ją własnym kosztem i pospieszył w końcu Stycznia 1863 r. do oddziału jenerała Jeziorańskiego, zapisując się jako prosty szeregowiec; potem powierzono śp. Stanisławowi dowództwo nad szwadronem jazdy i dano rozkaz do wydobycia dwóch armat, które zatopione zostały przez Łakińskiego; (armaty te były jeszcze w powstaniu 1831 r. ulane z dzwonów kościelnych) po wydobyciu ich i dostawieniu do obozu, sformowane oddziały pod głównem dowództwem Jeziorańskiego w sile 120 kawaleryi, 150 kosynierów, 200 strzelców, 2 dział, zaatakowane zostały przez liczne siły nieprzyjacielskie pod wsią Lubochnią. Krótko trwająca ta potyczka, w której zręcznym bardzo odwrotem szczęśliwie się wycofać zdołano, przyniosła chwałę Stanisławowi; oddziałem swoim zasłaniał on odwrót piechoty, i tu dał dowody energii, odwagi i przytomności. Brał udział w wielu jeszcze potyczkach, a pod Małagoszczą 5go Marca 1863 r. w szarży na piechotę; tam to śp. Jaszowski widząc grożące niebezpieczeństwo, wyrwał sztandar z rąk chorążego i krzyknął: „Bracia w imię Ojczyzny, za mną, ratujcie sztandar“ i z garstką pozostałych przy nim, gdyż wielu ucieczką się ratowało, uderzył na wroga. Stanisław, natarłszy mężnie, powstrzymał nieprzyjaciela pragnącego oskrzydlić oddziały powstańcze cofające się; śmiała ta szarża okryła sławą Jaszowskiego, ale zarazem i zasmuciła wszystkich, gdyż ugodzony kulą w głowę, padł na miejscu wraz

z siedmiu nieodstępnymi towarzyszami swojej czeladzi dworskiej, którą zabrał z sobą. Pozostawił młodą żonę i kilkoletniego syna.

Jaworski — żołnierz z oddziału Andruszkiewicza, poległ pod Czarnym Borem w Augustowskiem 23 Kwietnia 1863 r.

Jaworski — rodem z Suwałk, nauczyciel muzyki, emigrant z 1848 r., po powrocie do kraju siedział w fortecy w Zamościu; w powstaniu służył początkowo w oddziale Kamińskiego, następnie pułkownika Andruszkiewicza, zginął pod Balinką 24 Kwietnia 1863 r. w wieku lat około 40, zostawiwszy żonę z kilkorgiem dzieci.

Jaworowski Franciszek, rodem z Kropownic powiatu Augustowskiego w wieku lat 21 żołnierz w szeregach powstańczych, internowany następnie w jednej z twierdz Cesarstwa Austryackiego, w r. 1864 wstąpił w szeregi armii meksykańskiej i dnia 19 Czerwca 1865 r. w Perocie za dezercyę rozstrzelany został. Akt zejścia przesłany prokuratorowi królewskiemu w Suwałkach.

Jawosz Konstanty urodzony na Litwie we wsi Żyziny w 1805 r. w rewolucyi Listopadowej, przyjął czynny udział, a później mianowany podporucznikiem 16 pułku piechoty liniowej, wyemigrował i ostatecznie osiadł w miasteczku Aiguillon (Lot et Garonne); zmarł w szpitalu 7 Marca 1865 r. W emigracyi zawsze czynny dla sprawy narodowej, ostatecznie był członkiem towarzystwa podatkowego.

Idzikiewicz vel **Idzikowski Antoni**, poległ pod Mieczownicą w Konińskiem 1 Marca 1863 r.

Idzikowski Łukasz, wieku lat 23, urzędnik z Radomia, służył w oddziale Eminowicza, ranny pod Kowalem, zmarł podobno w kilka godzin, pochowany na miejscu potyczki.

Idzikowski Jan, czeladnik krawiecki, w czasie proskrypcyi wzięty jako rekrut, pędzony wraz z wielu innymi do Cytadeli, w drodze zdołał uciec i tejże samej nocy przeszedłszy rogatkę, udał się do oddziału pułkownika Jankowskiego, tu w jednej bitwie ranny. Wyleczony po kilku tygodniach, pospieszył do oddziału jenerała Langiewicza, poległ pod Małagoszczą 24 Lutego 1863 r. jako kosynier.

Jelicz — ranny pod Borodianką, wzięty do niewoli, umarł w skutek ran w szpitalu Kijowskim dnia 2 Maja 1863 r. (Czas

Nr. 197 podaje że się nazywał Jelicz, w Nrze zaś 198 podaje że Jelef).

Jelonkowski wieku lat 40, stolarz z Sieradza, służył w oddziale majora Oksińskiego, poległ pod Rudnikami i tam pochowany.

Jelski — dziedzic Serwecza, w Dziznieńskim powiecie, poległ wraz z 4ma synami, walcząc w odziałach powstańczych w Dzizneńskiem. (Czas Nr. 136).

Jermołów — rossyanin, przeszedłszy z wojska do powstania zginął w bitwie 1863 r.

Jerzykiewiez Julian, wieku lat 30 kancelista biura powiatu Maryampolskiego, służył w oddziale Jastrzębskiego, poległ pod Czystą-Budą 2go Lutego 1863 r.

Jesionowski — patrz **Jasiński Franciszek**.

Jezierski — rodem z Kongresówki, porucznik kosynierów zginął pod Rybnicą jako zastępca poległego swego kapitana, idąc do ataku 20 Października 1863 r. (Czas Nr. 246).

Jezierski — patrz **Stefański Andrzej**.

Jeziorkowski Władysław, syn emeryta z Wiłkowyszek b. Radcy Dyrekcyi Towarzystwa Kredytowego, wieku lat 25 służył w oddziale Jastrzębskiego, poległ pod Czystą-Budą 2 Lut. 1863 roku jako szeregowiec.

Ilcewicz Antoni, były student Moskiewskiego Uniwersytetu, zaciągnął się do oddzialu Ostroga, a następnie Gleby, za odznaczenie się i męztwo mianowany oficerem, podług urzędowych wiadomości poległ 19 Wrześ. 1863 r. pod Długą nad rzeką Owiźnicą w Sejneńskiem. (Dz. Poz. Nr. 245 podaje, że pod Druskiennikami Glos zaś Nr. 35, że pod Ryngaliszkami w lasach Lejpańskich).

Jodko — mający lat 22, właściciel ziemski, zginął pod Dubiczami 5 Maja 1863 r. (Czas Nr. 124).

Jordan Zygmunt, potomek starożytnej rodziny, osiadłej w Krakowskiem, urodził się w Warszawie w 1824 roku. Ojciec jego Ludwik był dowódzcą 13 pułku huzarów za Księstwa Warszawskiego. W dziecinnych jeszcze latach w zabawach i upodobaniach przebijał się już przyszły duch żołnierski, ale obok niego i władze umysłowe wcześnie rozwijać się zaczęły. W 1831 roku już był w szkołach, a wzięcie Warszawy było pierwszem silnem wrażeniem studenta początkującej klasy; w niem też może był zarodek przyszłego kierunku całego życia.

Skończywszy szkoły, Zygmunt Jordan w 14 roku, słuchał już kursów filozoficznego wydziału w uniwersytecie Krakowskim, a w ośmnastym, otrzymawszy naukowy stopień, wyglądał tylko chwili służenia Ojczyźnie.

Młodzież należąca wtenczas do szeroko po kraju rozgałęzionych spisków myślała, że w tym celu powinna się kształcić wojskowo, i dla tego Zygmunt, jako obywatel wolnego miasta Krakowa, nie mając u siebie możności ćwiczenia się w tej sztuce, wziąwszy paszport, udał się do Rossyi i tam do Artyleryi się zaciągnął myśląc że w tej broni łatwiej wyższego nabierze wykształcenia. Młody i zdolny, z łatwością ujął dla siebie dowódzców, a ci nietylko go polubili, ale otaczali nawet prawdziwemi pieszczotami. Wszystko mu tam szło pomyślnie; w trzecim roku służby już był przedstawiony na oficera, co dałoby mu możność wejścia do akademii wojskowej, o czem ciągle marzył. Wezwany w 1846 roku przez brata starszego aby natychmiast do Krakowa przyjeżdżał, czyni zadosyć wezwaniu.

Z dwóch związków tajemnych uorganizowanych w kraju, przemógł naturalnie gorętszy, i młodzież wybuch postanowiła. Zygmunt mimo lat młodych, trzeźwo na oczy patrzący nie wróżył pomyślnych skutków tego powstania, lecz uważał za swój obowiązek poddać się zdaniu większości i losy jej dzielić. Starszy brat Zygmunta Władysław, zlecił mu wtenczas kierunek sprawy w okręgu Krakowskim. Spiskowi mieli się zebrać pod Proszowicami każdy ze swoimi ludźmi, tak, że na 2.000 rachowano. Zygmunt ze swoimi stanął na naznaczonem miejscu, ale zgromadzonych znalazł stu zaledwie, a i ci, postrzegłszy że są w tak małej liczbie chcieli rozjechać się. Jordan utrzymywał, że honor nie pozwala cofać się i kiedy nie można zwyciężyć, raz rozpocząwszy, trzeba głową nałożyć. Pozostali przy nim dwaj tylko z obywateli M. i W. Zwrócił się wtenczas do włościan, pytając czy chcą iść z nimi, czy też do domów powrócić? żaden ich nie odstąpił. We 40tu poszli do Proszowic, gdzie stała sotnia kozaków; 30stu z nich na kwaterach powiązano, reszta uciekła; zabijać Jordan nie kazał. Ztamtąd ruszył dalej zdejmować patrole rossyjskie, stojące nad granicą, a spotkawszy się z Prackim, który mu oddziałek przyprowadził, rozbroił kordon w Michałowicach, i poszedł ku Krakowowi, gdzie biło się 200tu do 300tu powstańców. W pobliżu

miasta spotkał uciekających ztamtąd najzagorzalszych powstania promotorów, mówiących że wszystko stracone. Na tę wieść oddział rozszedł się prawie cały, pozostał Jordan i Mazaraki; ten ostatni chciał się zabić, ale dał się powstrzymać, i na wniosek Zygmunta, postanowili obaj przedzierać się do Prus, gdzie także miało być powstanie.

W okolicach Chrzanowa napotkali oddział 300tu powstańców z rzemieślników tamecznych złożony, ale niemający wodza, a przybyli z Krakowa Dominikanie donieśli, że brat Zygmuta Władysław w Krakowie raniony, powstańcy ztamtąd wyparci, a Austryjacy w mieście rżną dzieci i kobiety. Jordan objął dowództwo nad Chrzanowskim oddziałem i ruszył na Kraków. Oddział wzrósł zaraz do 500 ludzi, a niedługo połączył się z nim brat drugi, i stary oficer grenadyjerów Skarżyński, który nad wszystkiemi objął komendę, zostawiając Zygmunta przy sobie jako oficera sztabu. Austryacy niepokojeni wiadomościami, o szerzącem się w obwodzie powstaniu, ujrzawszy zbliżający się oddział wyszli na Podgórze, i most na Wiśle za sobą spalili; powstańcy Kraków bez wystrzału zajęli. Tam sformowano nowy oddział, pod wodzą Suchorzewskiego, z którym Jordan, zawsze jako oficer sztabu, pod Gdów wyruszył. W kwadrans po przybyciu na miejsce, Benedek z trzema batalionami piechoty i kilku szwadronami jazdy atakował nasz oddział. Piechotę powstańczą w pień wycięto; jazda cofała się zwolna, a Jordan z sześciu ludźmi zasłaniał ten odwrót, stawiając czoło szwoleżerom Austryackim i gromadom podburzonych przez rząd włościan. Z Krakowa nastąpiły wycieczki w celu wyparowania Austryaków z Podgórza. Jordan z kosą w ręku, dwa razy je prowadził, ale daremnie. Starszyzna powstańcza licząc w tenczas 2000 ludzi postanowiła miasto opuścić, przenieść się do Karpat i z tamtąd wojnę partyzancką prowadzić. Jordan był za tem. Tym czasem, drugiego dnia za niemi ruszyli moskale, rada wojenna w obozie powstańczym postanowiła by udać się w ten czas do Prus. Oddział coraz bardziej topnieć zaczął. Zygmunt wraz z innemi uwięziony w Koźlu, uwolnienie swoje winien był jedynie poświęceniu się dwóch akademików Wrocławskich. We Wrocławiu spotkał się znowu z bratem Władysławem i razem udali się do Paryża. Tak się skończył dla Zygmunta ten smutny wybuch, który księciu Meternichowi posłużył za pobudkę do rze-

zi Galicyjskiej, a poprowadził za sobą wcielenie Krakowa do Austryi. Młody żołnierz, złożył w nim jednak dowody męztwa, wytrwałości i sumiennego pełnienia raz przyjętych obowiązków.

Przybyli do Paryża bracia, dowiedzieli się wkrótce o śmierci trzeciego brata w cytadeli Warszawskiej i o zgonie rodziców, których boleść do grobu wpędziła. Zygmunt, nowego tylko w przeciwnościach nabierając hartu, oddał się w Paryżu naukom wojskowym, i naprzód do szkoły jenerała Chrzanowskiego a później do francuzkiej szkoły sztabu uczęszczał, pracując dzień i noc, aż póki go wypadki 1848 r. napowrót do Krakowa nie powołały. Dostawszy się ztamtąd do Węgier, służył pod dowództwem Dębińskiego, który go przy boku swoim zatrzymał, i jak syna własnego pokochał. Jordan miał udział we wszystkich jego bitwach, a jenerał, który sam lubił iść w ogień i adjutantów swoich prowadzić, dziwił się jego zimnej krwi, śmiałości i odwadze; awansowany na kapitana, i krzyżem węgierskim 3go stopnia ozdobiony, pod Segedynem, kiedy armia Węgierska po wkroczeniu Moskali cofała się, Zygmunt z dwiema bateryami artyleryi i dwoma batalionami piechoty, przez 24 godzin bronił rzeki, przeciw ośmiu bateryom i przemagającej austryackiej sile. Tam lekko raniony, na stopień majora wyniesionym został. Kiedy Dębiński zdał dowództwo Bemowi i ze sztabem swoim do Turcyi się udał, sam Jordan choć szczerze do jenerała przywiązany, pozostał w Siedmiogrodzie, bo postanowił bić się do ostatka. W bitwie pod Temeswarem, z całą prawie artyleryą Węgierską wykonał tę sławną szarżę, która Austryaków do odwrotu na całej linii zmusiła, i byłaby stanowcze zapewniła zwycięztwo, gdyby jej amunicyi nie zabrakło. Bem ozdobił go krzyżem 2go stopnia udzielanym tylko jenerałom, a dobry zaiste w tych rzeczach znawca, odzywał się o Jordanie „że jest odważny jak Bemowska szabla.“ Z Bemem i Zygmunt przeszedł do Turcyi. Tam oddawał się wojskowym i literackim pracom, podróżował dużo, starając się zaznajomić ze wschodem, zwiedził Egipt i Palestynę, gdzie go głębokie zawsze religijne prowadziło uczucie, i ztamtąd korespondencye do Gazety codziennej, pod tytułem „listów ze wschodu“ posyłał.

Wojna Krymska powołała go znowu na plac boju. Znany w ministeryum Tureckiem, jako znakomity oficer, wezwanym został do służby przez Seraskiera, który go przydał do boku Seli-

ma paszy, dowodzącego 15to do 18to tysięcznym korpusem w Batum. Był tam jedynym europejskim oficerem, i przy zwykłej nieudolności paszy, wszystko ciążyło na nim. W bitwie pod Sekfetynem, Pasza dowodził na lądzie, Jordanowi obrona od strony morza powierzoną była; mając 2ie baterye artyleryi, bronił się niemi od floty rossyjskiej, zdementował jej dwa okręty i zmusił do odwrotu, co widząc armija moskiewska, już nie atakowała więcej. Znudzony niedołężnością Paszy dostał urlop na kilka dni do Konstantynopola; w nieobecności jego korpus rozbitym został. Zreorganizowano go na nowo, a zastąpiwszy Selima Paszę drugim, podobnym mu niedołęgą, Mustafą, przydano mu znowu do boku Jordana; ten obronę Redut Kale, Zygmuntowi powierzył. Z jednym batalionem piechoty trzymał się też tam Jordan prawie przez pięć miesięcy, poczem w skutek żądania komisarzy angielskich mających organizować czerkiesów, udał się z konsulem angielskim Longwoard na Kaukaz. Tam projektów jego nie słuchano, i w krótce nastało zawieszenie broni.

Po zawarciu Paryzkiego traktatu, Zygmunt jeszcze przez parę lat w służbie tureckiej pozostał, poczem wezwany przez przyjaciół, przyjechał do Paryża, aby tam wspólnie około sprawy narodowej pracować.

Na początku 1861 r. posłany przez księcia Adama Czartoryskiego do Szwecyi, jako agent dyplomatyczny, starał się odnowić zapomniane od wieków stosunki z tym narodem, z którym nas tyle wspomnień łączy, i w umysłach ludzi wyższych warstw tamecznych, rozbudzić interes dla polityki zagranicznej, a szczególniej dla tego co się Polski tyczyło. Jego charakter, nauka i towarzyskie ułożenie zapewniały mu jak najżyczliwsze przyjęcie we wszystkich kołach, do których się zbliżył. Dzięki jemu, w wyższych sferach zaczęto się interesować sprawą polską i odważniej stawiać się Moskwie, a Jordan nie omieszkał skorzystać z nadarzającej się zręczności. Było zwyczajem Moskwy, obchodzić uroczyście pamiątkę bitwy pod Półtawą, dnia 8 Lipca. Wysłannik Polski przedstawił swoim przyjaciołom, że obchód ten był urąganiem się z narodu Szwedzkiego, że Szwecya nie ma się czego wstydzić bitwy Półtawskiej i powinna ją obchodzić także nie jako pamiątkę klęski, ale zapowiedź odwetu. Myśl podobała się, długo jednak trzeba było pracować, żeby do jej wykonania

ośmielić; w końcu udało się. Powstał z poważnych ludzi złożony komitet, do urządzenia tego obchodu; z wielu miast, bataliony wolnych ochotników przysłały swoich deputowanych na dzień wyznaczony, kilka tysięcy ludzi zebrało się na polu pod samą stolicą, a mowy publiczne i wykonane śpiewy, odnowiły pamięć antagonizmu Szwecyi i Moskwy. Pierwszy też raz może w tenczas odezwały się w Szwecyi głosy: „Niech żyje Polska.“ Jordan w krótce Sztokholm opuścił, ale ziarno zostało rzucone, i rozbudzone uczucia nie zagasły; pomimo wyłącznie prawie przemysłowego kierunku jaki w Szwecyi zapanował, pamięć Karola XIIgo tak się tam ożywiła, że w rok później utworzył się komitet dla wzniesienia mu pomnika, a na czele składkujących zapisała się rodzina królewska.

Wróciwszy do Paryża, 1862 roku Jordan objął przy księciu Władysławie Czartoryskim kierunek spraw politycznych. Kiedy powstanie 1863 roku, któremu był przeciwny, coraz bardziej szerzyć się zaczęło, a odezwy rządów zachodnich dawały wróżyć, że sprawa z takim hałasem przez rządy podniesiona, opuszczoną nie będzie, pojechał do Krakowa, aby usługi swoje raz jeszcze na polu walki narodowi poświęcić. Mianowany jenerałem przez rząd Narodowy, objął komendę nad dwoma Województwami i przygotowywał wyprawę. Pomimo wszelkich środków ostrożności, zaraz po wejściu do Królestwa Kongresowego, przeważnemi siłami nieprzyjacielskiemi otoczony, straciwszy pod Komorowem najszlachetniejszych towarzyszy, a dowiódłszy w boju raz jeszcze przytomności i osobistej odwagi, z resztkami oddziału, wrócić musiał napowrót. *). Ścigany wszędzie, przenosząc się z miejsca na

*) Pomimo poszukiwań w gazetach polskich o działaniach jenerała Jordana i o wyprawie powyżej podanej, niemogliśmy żadnego doniesienia odszukać; zaledwie znaleść mogliśmy raporta rosyjskie w Dzienniku powszechnym i podajemy takowe w streszczeniu. W Nrz. 106. znajdujemy krótkie urzędowe podanie jak następuje: Oddział pod dowództwem Jordana w dniu 7 Maja 1863, który w kroczył w granice Królestwa około Szyc, zaatakowany został i pobity; 61 zostało na placu zabitych, 3 ujętych, reszta oddziału została wraz z dzwódzcą w parta na teritoryum Anstryackie; moskali miało być tylko zabitych: 1 oficer, 1 żołnierz i 3 ranionych.

W numerze zaś 143 znajdujemy raporta o potyczkach w dniach 19. i 20. Czerwca t. r. pod Wsią Góry w pow. Miechowskim z oddziałem dowodzonym przez Bończę, który po odniesionej klęsce z ran umiera; następnie zaś w dnin 20 t. m. Major Ragoza mając doniesione sobie o znacznych oddziałach polskich, które z Galicyi

miejsce, starał się służyć dalej zakupywaniem broni, i gromadzeniem środków do nowej wyprawy, lecz gdy tych coraz mniej było, a zdrowie pogorszało się ciągle, zażądał urlopu i wrócił do Paryża.

Cios jakiego sprawa w ostatniem powstaniu doznała, zawód na polu bitwy, a nadewszystko, nieszczęścia jakie zwaliły się na naród, stargały do reszty jego siły; przychodzące z kraju wiadomości o okrucieństwach Moskwy co dzień mu nową dodawały ranę; i już dźwignąć się nie mógł. Zapytywani lekarze z jakiej słabości umiera, powiedzieli że „ze zgryzoty.“ Zabiła go niedola ojczyzny. W wysokiem podniesieniu religijnem umarł w Paryżu, dnia 15go Czerwca 1866 roku; spoczywa na cmentarzu Montmartre. (Obszerniej patrz Roczniki Towarzystwa liter. zachowaw. w Paryżu.)

Józefowicz Gustaw, wieku lat 22, syn Ludwika z Płockiego, na pierwszy odgłos powstania pospieszył do oddziału Mielęckiego, i w pierwszej potyczce pod Cieplinami zginął w powiecie Włocławskim w pierwszych dniach Lutego 1863 r. Odznaczał się odwagą. Pochowany tamże.

Iskrzycki — żołnierz w szeregach powstańczych, schroniwszy się na terrytoryum Państwa Austryackiego, internowany w jednej z twierdz, w końcu roku 1864 wstąpił w szeregi armii meksykańskiej i tamże za dezercyę został rozstrzelany w Perocie dnia 10 Czerwca 1865 r.

---

miały przechodzić przez Wisłę koło wsi Komorowa, zrobił zasadzkę silnie obsadziwszy miejsca. Jedna rota nie doszedłszy jeszcze do miejsca przeprawy znajdującej się za wsią Komorowem i Żabcem, została przez oddział polski który już Wisłę przebył w sile 600 ludzi, zaatakowaną; przybyli dragoni, objeszczyki i strzelcy na pomoc, zadają klęskę oddziałom powstańczym. 30 zostawiają na placu, i w dalszym pociągu oddział cały miał pójść w rozsypkę ze znacznemi stratami albowiem wielu utonęło, gdyż tylko 200 z całego oddziału miało pozostać przy życiu. Dalej raport moskiewski powiada, że oddziały Bończy które się biły dnia poprzedniego pod Wsią Górami, a następnie pod Komorowem według podań jeńców miały zostawać pod dowództwem ogólnem Jordana a pod Komorowem działał sam Jordan. Oddziały te w połączeniu składać się miały z 700piechoty i 100kawaleryi wybornie wszystkich nzbrojonych, z których tylko 200 zdołało się przedostać na powrót do Galicyi wraz z dowódzcą; 25 kawaleryi udało się w głąb kraju; we wsi Łubnicy podług raportu władz cywilnych miano pochować 90 ciał, ciężko ranieni pozostawieni zostali: w Komorowie, Słupce, Zalesiu, Budzikach, Czerszynie. Straty w wojsku moskiewskiém: 1 zabity, 6 ciężko ranionych.

Juhre Stanisław syn niezamożnych rodziców z okolic miasta Lwowa, służył w oddziale Czachowskiego, zginął w ostatniej bitwie przez tegoż stoczonej pod Chrośliną 30 Maja 1863 r. mając lat około 26.

Jundził Franciszek urodził się w Sohalinie w Słonimskim powiecie, pochodził ze starożytnej bardzo i szanowanej rodziny na Litwie, po ukończeniu nauk wstąpił do wojska moskiewskiego, z którego już w roku 1858 jako rotmistrz kawaleryi wystąpił i osiadł na wsi zajmując się gospodarstwem. Powołany ogólnem życzeniem na naczelnika wojennego Słonimskiego powiatu, godność tę przyjął z zastrzeżeniem, że nie będąc pewnym czy tak ważnym obowiązkom podoła, gdy znajdzie się zdolniejszy oficer, temu dowództwo odda, jednak już 12 Maja w okolicach Mołowid zorganizował oddział 80 ludzi liczący. Wkrótce liczba ta urosła do 300, których organizacyą i wymusztrowaniem zajął się Jundził czynnie i energicznie, a przytem rozsylał wciąż małe oddziały dla śledzenia Moskwy, oraz ogłaszania manifestu Rządu Narodowego. Kiedy zaś w okolice Mołowid nadciągnęły oddziały: Grodzieński, Wyłkowyski i Prużański pod dowództwem Lenkiewicza, Jundził również oddał się pod rozkazy tegoż, a w bitwie 3 Czerwca pod Mołowidami najgłówniej przyczynił się do zwycięztwa. Po rozłączeniu się z Lenkiewiczem 7 Czerwca miał małą utarczkę koło Myszanki*), a wreszcie 14 Czerwca zdał dowództwo Kołłupajle, miał jeszcze na drugi dzień udział w potyczce z moskalami pod Głębokim Kątem**). Oddany przez władze pod sąd za unikanie bitew, został uniewinniony. Gdy powstanie zaczęło upadać na Litwie, opuścił Litwę w pierwszych dniach Października i udał się do Krakowa***). Tam przez wojskowego organizatora Galicyi 9 Grudnia mianowany komendantem miasta Kra-

---

*) Roczniki Towarystwa historycznego w Paryżu w nekrologii śp. Franciszka podają że potyczka ta miała miejsce pod Górą; poczem oddał dowództwo według rozkazu Nowogrodzkiemu naczelnikowi powiatowemu, a sam przez Pilickie błota po kilku tygodniach niebezpiecznych marszów (zapewne z nieodstępnemi swemi towarzyszami), powrócił na swoje stanowisko w słonimskie. Po rozbiciu Łukaszewicza potrafił resztki jego oddziału ocalić i koło siebie zgromadzić.

**) Tożsame Roczniki podają, że dowództwo zdał Kołupajle 14. Sierpnia a 15. t. m. potykał się z nieprzyjacielem pod Głębokim-Kątem.

***) Roczniki podają że przybył 29 Października.

kowa, a 20 Stycznia 1864 r. naznaczony organizatorem w okręgu Krakowskim. Rząd Narodowy zaś przysłał mu z Warszawy nominacyę na podpułkownika wojsk powstańczych. W skutek zrujnowanego zdrowia, nie mógł już pełnić obowiązków. Przybył do Paryża, pozbawiony sił, do których już nie mógł powrócić, przyjęty do szpitala 14 Lutego 1865 r. Bogu ducha oddał. Roczniki Towarz. histor. podają, że w spuściźnie pozostało kilka listów od rodziny i kieszonkowy kalendarz, na którym starannie spisane były wszystkie daty jego wojskowego zawodu, rozkazy i nominacye od chwili przyjęcia udziału w powstaniu.

Junosza — patrz **Łempicki Karol.**

Jurcowicz — zabity pod Sołowiejówką 10 Maja 1863 r.

Jurjewicz — zabity na Ukrainie przez włościan z rozkazu oficera moskiewskiego. (Czas Nr. 152).

Jurjewicz Witalis wieku lat 18, uczeń gimnazyum z Kobrynia, zginął w puszczy Białowiezkiej.

Jurkowski Jąn, zginął w bitwie z wojskiem Mołdo-Wołoskiem pod Konstangalią jako porucznik, (w przemarszu wojsk polskich przez Mołdawię do Polski).

Jurkowski Seweryn z Warszawy, służył w oddziale Eminowicza, zginął pod Kowalą w Radomskiem jako oficer mając lat 21.

Jurkowski — syn b. kwatermistrza miejskiego w Radomiu, którego matka utrzymuje pensyą żeńską tamże, uczeń gimnazyum Radomskiego, licząc lat 16, służył w oddziale Langiewicza w kawaleryi, wysłany jako ochotnik na rekonensans w celu zmiarkowania, w którą stronę udał się obóz, w utarczce z kozakami, między Bodzentynem a Suchedniowem zginął.

Jurkowski Nikodem rodem z miasta Biały, wieku lat 28, żołnierz w szeregach powstańczych, schroniwszy się na terrytoryum Państwa Austryackiego, internowany w jednej z twierdz tegoż, w końcu roku 1864 wstąpił w szeregi armii meksykańskiej, i za dezercyę dnia 10 Czerwca 1865 r. w Perocie został rozstrzelany. Akt zejścia przesłany prokuratorowi królewskiemu w Siedlcach.

Juszkiewicz — obywatel z Kobryńskiego, służył w oddziale kawaleryi Kobylińskiego, brał udział w bitwach pod Waliłami, Szczodruchami, Księżopolem, Mińskiem, a zginął w bitwie pod Małą Bukową 31 Grudnia 1863 r. w Krasnostawskiem jako szę-

regowiec, zostawiwszy żonę i troje dzieci. Inni podają że służył w oddziale Krysińskiego.

Juszkiewicz Ludwik służył w oddziale Wróblewskiego, poległ w lasach Osowa 31 Grudnia 1863 r. jako oficer. (Głos Nr. 45).

Iwan — dezerter wojsk moskiewskich, w bitwie pod Przetyczą za odznaczenie się, mianowany podoficerem, zginął pod Myszyńcem.

Iwanowski Aleksander syn wójta gminy z Szyłgat, służył w oddziale Jastrzębskiego, zginął pod Czystą-Budą 4 Lutego 1863 r., pochowany we wsi Giwałtowo.

Iwaszkiewicz — b. podporucznik wojsk moskiewskich, w powstaniu służył w oddziale Kamińskiego, następnie Andruszkicwicza, zginął pod Giedziami 19 Kwietnia 1863 r. jako kapitan kosynierów, mając lat około 40. (Głos Nr. 19).

Iwaszkiewicz — dowódzca kosynierów w oddziale jenerała Jeziorańskiego, zginął pod Kobylanką 1 Maja 1863 r. (Cz. N. 105).

Iwaszkiewicz Szymon rodem z Nowogrodzkiego, poległ pod Dubiczami mając lat 35. (Czas Nr. 105).

Iwaszkiewicz Józef właściciel wsi Żuchowca w Kobryńskiem, służył w oddziale Traugutta, zginął pod Stoljnem w Pińskim powiecie mając lat 18.

Izakowski Piotr z Tarnopola, zginął w wyprawie powstańczej roku 1864.

Izbiński Konrad zabity w Sołowiejówce 10 Maja 1863 roku przez bandę prowadzoną przez Policyę moskiewską. (Czas Nr. 197. Dz. Pozn. Nr. 199).

Izikiewicz Antoni, patrz **Idzikiewicz Antoni.**

Iżkielski — żołnierz wojsk rosyjskich, służył w oddziale jenerała Taczanowskiego, zginął w potyczce w Kaliskiem 1863 r.

Jeżewski Emilian po upadku ostatniego powstania wraz z wieloma innymi zaciągnął się do wojska rzeczypospolitej Argentyńskiej, w bitwie pod Inymhii nad la Platą 25 Maja 1866 r. zginął wraz z kilkunastoma towarzyszami.

Kaczała Jakób, z Przemyskiego wyrobnik, służył w pierwszej kompanii strzelców, zginął pod Panasówką 3 Września 1863 roku.

Kaczkowski — syn emigranta zmarłego w 1858 roku w Kalifornii, aplikant rządu Gubernialnego w Warszawie (podług innych nazywał się **Raczkowski** applikant sądowy); służył w oddz. Lelewela, zkąd po bitwie pod Lutym dnia 7 Marca 1863 roku, przeniósł się do oddziału Czachowskiego, lecz gdy po niefortunnej bitwie pod Potokiem Czachowski zmuszony był cofnąć się do Galicyi, Kaczkowski zdołał się przedostać do oddziału Parczewskiego i poległ pod Rudnikami dnia 22 Kwietnia 1863 r.

Kaczkowski — z pochodzenia nieznany, żołnierz w szeregach powstańczych w jednej z twierdz państwa Autryjackiego internowany, w końcu roku 1864 wstąpił w szeregi armii meksykańskiej, i będąc wziętym do niewoli, umarł w Kasamalapie.

Kaczmarski Jan Kanty, liczący lat 19, odebrał wychowanie w domu rodziców. Nauki pobierał w Krakowie w Instytucie technicznym i zalecające ztamtąd odnosił postępy. Wychowaniem i naukami, choć tak młody, umiał żyć dla drugich, wchodząc w znajomości tak z wieśniakami, klasą służebniczą, jak i rzemieślnikami, celem podniesienia ich nietylko w moralności, ale i wiadomościach o Ojczyźnie i obowiązkach jej służenia; tem się gorliwiej do tego wziął, kiedy nastąpiło wyraźne objawienie się ducha narodowego, bo wtedy rozszerzał słowa prawdy, słowa pociechy i nadziei, dając sobą przykład przywiązania do udręczonej Ojczyzny. Był też jednym z tych, którzy najczynniej przyczynili się do podniesienia ducha narodowego między młodzieżą w Krakowie.

Kiedy powstanie wybuchło pospieszył w szeregi. Przed atakiem na Miechów już śmierć swoję przewidywał żegnając się z współkolegami i towarzyszami. Jakoż przeczucie się spełniło, albowiem w napadzie na cmentarz w Miechowie, Kaczmarski poległ. (Czas Nr. 192).

Kaczorowski Józef, syn oficyalisty z powiatu Warszawskiego, służył jako żołnierz pod dowództwem Czachowskiego po bitwie pod Bzinem dnia 20 kwietnia 1863 roku, pospieszając za oddziałem schwytany i zarąbany przez kozaków; głowę jego kozacy odciąwszy zabrali z sobą.

Kaczorowski Edward, uczeń Instytutu technicznego w Krakowie. Skończywszy szkołę techniczną, poświęcił się hutnictwu. W tym zawodzie miał styczność z ludem i rzemieślnikami z podwładnymi i przełożonymi. Nie zaniedbując obowiązków, znalazł aż nadto czasu, aby między ludem i pracownikami obudzać uczucie godności człowieczej, uczucie miłości Ojczyzny, — znalazł aż nadto czasu, aby im o dawnych i nowszych dziejach Polski wiadomości udzielał i serca rozgrzewał; a tem tak ich przywiązał do siebie, że królem polskim przez nich bywał nazywany.

Gdy go doszła wiadomość o walce za kraj, nie zdążył pod Miechów, ale stanął do szeregu, kiedy Dyktator w Goszczy się znajdował. Odbył bitwę pod Grochowiskami, służąc przy żuawach, tu w końcu zaciętego boju w 26ciu ludzi, rzucili się na bagnety przeciw 50ciu strzelcom Inflantskim,— co zwycięztwem uwieńczone zostało. Po nieszczęśliwych losach Grochowisk, należał do wyprawy, która pod Igołomią niepomyślny miała koniec. Następnie wstąpił do oddziału Krukowieckiego. Na dniu 15 Sierpnia, w dworze Glanowskim należąc do owych 10ciu w gorejącym domu upornie walczących, padł ugodzony kulą w piersi.

Kaczuk Józef, z Podlaskiego, żołnierz w szeregach powstańczych internowany w jednej z twierdz państwa Austryjackiego, w końcu roku 1864 wstąpił w szeregi Armii meksykańskiej; tamże przypadkowo przez kolegę został zabity wystrzałem z pistoletu.

Kaczyński — guwerner u Dąbrowskiego w Tomaszowie, zamordowany tamże w dniu 5go Lutego 1863 r. (Cz. Nr. 39).

Kadzanowski Bazyli, służył w oddziale Lelewela, poległ pod Panasówką d. 3go Września. 1863 r.

Kajek Marcin włościanin z Podlaskiego, służył w oddziale Czachowskiego, często używany na zwiady, wysłany konno z listem, zginął między Blizinem a Bobrzą.

Kalapus Stanisław, uczeń gimnazyalny mający lat 17, syn urzędnika towarzystwa asekuracyjnego we Lwowie. Wziął udział w wyprawie jenerała Wysockiego na Radziwiłów, w której zginął.

Kaliczkowski Ferdynand, po upadku powstania w 1863 roku, emigrował do Ameryki w celu kolonizowania się w kolonii Illnois; doznając atoli głodu, życie sobie odebrał przez otrucie się w Pokips; przed śmiercią napisał wiersz pożegnalny.

Kaliński Nestor syn obywatela ziemskiego w wieku lat 20, ciężko ranny w potyczce 5 Maja 1863 r. w powiecie Owruckim w kilka godzin umarł.

Kalita Stanisław brat Władysława, lat 24, służył w oddziale Jeziorańskiego jako szeregowiec piechoty, poległ w bitwie pod Kobylanką dnia 6 Maja 1863 r. Pochowany tamże.

Kalita Władysław (brat stryjeczny dowódzcy pod pseudonymem Rębajły) rodem z Tarnowskiego, syn b. mandataryusza, który w r. 1846 zabitym został, a matka, siostra Karola Kesslera w skutek strasznego pobicia przez chłopów, wkrótce umarła. Pięcioro pozostałych sierót wziął na opiekę i wychowanie hrabia Alfred Potocki, nie zawiódł się też szlachetny opiekun na swych wychowańcach, bo wszyscy już w pierwszych młodzieńczych latach zarabiali sami na siebie, i pilnością, prawością zasłużyli na przychylność swych chlebodawców. Wszyscy też na pierwsze hasło do boju pospieszyli w szeregi. Śp. Władysław był rachmistrzem w dobrach śp. księcia Jerzego Romana Lubomirskiego w Rozwadowie. Książę, którego Kalita pozyskał zupełne zaufanie, widząc niepospolite zdolności w młodym Władysławie, otworzył mu swoją bibliotekę i wszystkie wychodzące dzieła polskie, nabywając takowe, czytywać sobie kazał, zawsze trafne dając spostrzeżenia i uwagi. Uzacniło się też wysoko serce młodego Władysława przy boku szlachetnego i uczonego swego opiekuna, a zaczerpnąwszy od niego świętego ognia miłości i poświęcenia dla Ojczyzny, dla niej tylko żyć i poświęcić się pragnął. Już na parę lat przed wybuchem powstania pracował na niwie ojczystej, jużto piórem już też wpływem na umoralnienie i oświatę włościan, do czego go też śp. książę zachęcał i dopomagał, a gdy objawił śp. Władysław gotowość do boju, książę nietylko mu nie bronił, ale go hojnie wyekwipował. Śp. Władysław pospieszył pod dowództwo Langiewicza, po upadku którego służył w kawaleryi Leszka Wiśniewskiego, a w końcu wyszedł z Marcinem Lelewelem, gdzie służył jako podoficer w drugim szwadronie jazdy. Pierwszą jego próbą była szarża kawaleryi na dragonów rossyjskich pod Panasówką 3 Września 1863 r. w której za szczególne odznaczenie się mianowany oficerem. Lecz zaledwie pół godziny upłynęło, w drugiej szarży odcięty od swoich, mając kozackiego konia, który usłyszawszy znajomy sobie głoś trąbki, uniósł go

między kozaków, obskoczony przez siedmiu, mężnie się bronił i drogo sprzedał życie swoje, bo dwóch kozaków pałaszem powalił na ziemię a dwóch ciężko ranił; lecz gdy trzech świeżych przybiegło, nieszczęśliwego Władysława na wskróś sześć pik przeszyło, poczem kozacy pastwiąc się, na kawałki ciało jego porąbali.

Kałuzowski Józef urodzony 1836 r. w Oszmiańskim powiecie, uczęszczał na wydział medyczny w akademii Petersburgskiej; w roku 1861 przybył do Warszawy i zapisał się do szkoły głównej. Czynny członek organizacyi narodowej, wysłany do Wilna w missyi porozumienia się z miejscowym komitetem, był tam czynny do roku 1864. W Kwietniu b. r. zmuszony wydalić się za granicę, przybył do Francyi; słabowity, nie długo się cieszył wolnością, gdyż w początkach 1865 r. zmarł w Montpelier.

Kałusza — oficer armii rossyjskiej, następnie dowódzca oddziału polskiego pod Mrzygłodem, tam ciężko ranny nie mogąc się ratować ucieczką, a nie chcąc się dostać do niewoli, zawlókł się do zajętego pożarem domu i tam się spalił. (Dz. Pozn. Nr. 67).

Kałuszewicz — szewc ze Lwowa, zginął pod Barakami w wyprawie Czechowskiego.

Kamedulski Tomasz urodzony na Podolu 9 Lutego 1835 r. żołnierz z ochotniczego powstania, po upadku którego wyemigrował i osiadł w Gałaczu; ciężka praca pozbawiła go zdrowia i przyprowadziła do suchót, po 4-miesięcznych cierpieniach skonał 12 Maja 1867 r. i tamże pochowany.

Kaminowski — uczeń gimnazyum z Radomia, poległ w bitwie pod Szydłowcem dnia 23 Stycznia 1863 r. (Czas Nr. 29).

Kamiński Antoni, skutkiem ran zmarł w Rzeszowie dnia 22 Kwietnia 1863 r. Pochowany tamże dnia 23 t. m. i r.

Kamieński Wincenty rodem ze Skierniewic gubernii Warszawskiej, w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Igołomią dnia 4 Maja 1863 zmarł w Krakowie w szpitalu św. Łazarza dnia 5go t. m. i r. Pochowany na miejscowym cmentarzu 7 t. m.

Kamiński — poległ wraz z Podczaskim w bitwie pod Dołką, w obronie swego dowódzcy Bogusławskiego; ciało jego pochowane na cmentarzu parafialnym w Dołdze.

Kamiński — z Augustowskiego, służył jako żołnierz w oddz. Duchińskiego, poległ w puszczy Rożańskiej d. 8 Czerwca 1863 r.

Kamiński Teodor, wieku lat 25, oficyalista z Płockiego, służył w oddziale Oksińskiego, zginął pod Opatówkiem.

Kamiński Jan ogrodnik z Macierzysza, poległ jako kosynier pod Budą Zaborowską w powiecie Warszawskim dnia 14 Kwietnia ubiwszy dziesięciu moskali. (Czas Nr. 96).

Kamiński — syn częściowego szlachcica z Łukowskiego, z pierwszą chwilą wybuchu zbrojnego powstania przyjął w niem udział, odznaczając się zdolnością, pracą i odwagą. Służył jako porucznik w konnym oddziale Krysińskiego. Zginął podobno nad granicą austryacką podczas nocnego napadu nieprzyjaciół na oddział Krysińskiego.

Kamocki Adam wieku lat 18, rodem z Zatora, student akademii technicznej w Krakowie, w skutek ran otrzymanych pod Grochowiskami, zmarł w szpitalu św. Ducha w Krakowie dnia 6 Lipca 1863 r. Pochowany na cmentarzu miejscowym. Kronika Krakowska podaje w Nr. 10, że imię mu było Antoni i że rannym był pod Chrobrzem.

Kanigowski Mieczysław właściciel wsi Grzybowa w powiecie Prasnyskim; stojąc przed własnym dworem i przyglądając się wraz z kilkoma obywatelami obojętnie toczącej się tuż blisko bitwie, widokiem grubego złotego łańcucha jaki mu błyszczał na piersi, tak rozmamiętnił stojących w pobliżu kozaków, że ci na czele swego junkra, rzuciwszy się nań, zarąbali go szaszkami, 10 Lutego 1863 r. zabrawszy następnie łańcuch, zegarek i inne kosztowności. (Czas Nr. 47).

Karasiński Józef z Galicyi, służył pierwiastkowo pod dowództwem jenerała Langiewicza jako podoficer, następnie pod dowództwem jenerała Taczanowskiego; w bitwie pod Widawą otrzymawszy 5 cięć pałaszem i dwa pchnięcia bagnetem, pozostawiony na placu boju, zapewne zmarł lub też wziętym został do niewoli.

Karasiński Teofil wieku lat 20, w pierwszych zaraz dniach powstania zaciągnął się do oddziału Rudolfa, który się formował w województwie Podlaskiem. Poległ dnia 23 Kwietnia 1863 roku w bitwie pod Grężówką w województwie Podlaskiem.

Karassowski — z Płockiego z nad granicy Pruskiej, zastrzelony przez kozaków nadgranicznych przy przejściu granicy wraz z towarzyszem niewiadomego nazwiska.

Karczewski Teodor, poległ dnia 22 Kwietnia 1863 roku za Sikorzem spuszczając się ku Nietrzebie. Kronika Krakowska Nr. 23 z r. 1863 podaje, że poległ w Giebułtowie i tam pochowany. (Dz. Pozn. Nr. 98).

Karnicki — rodem z Litwy, zkąd przyjechawszy do kuzynów w Sandomierskie w Maju 1863 roku natychmiast zaciągnął się pod dowództwo pułkownika Czachowskiego, poległ w bitwie pod Ratajami d. 11 Czerwca 1863 r.

Karoly Aleksander (prawdopodobnie z ojca Węgier), urodzony w Warszawie lat około 32. Sztabs-kapitan wojsk rossyjskich, żonaty, opuścił szeregi moskiewskie w miesiącu Czerwcu 1863 r. oczekując oddania sobie oddziału Litewskiego; tymczasowo wstąpił do oddziału Jasińskiego konsystującego podówczas na granicy Augustowskiej a Grodzieńskiej Gubernii. W potyczce z nieprzyjacielem na linii kolei żelaznej od Pragi do Białegostoku, w połowie Sierpnia 1863 r. dowodząc lewem skrzydłem i wstrzymując przeprawę przez Narew, otoczony przez moskali, pomimo wszelkich wysileń waleczności w kawałki został porąbany, tak, że szeregowcy moskiewscy szczątki jego na płaszczach przynieśli na okaz jeneralowi Toll. Żona wywiezioną została na Sybir. *).

Karoliński Kazimierz z Poznańskiego, agronom, poległ w bitwie pod Pyzdrami. (Dz. Pozn. Nr. 107).

Karosfel — wieku lat 26, obywatel z powiatu Pińskiego, oficer kawaleryi Wróblewskiego, zginął pod Chełmem.

Karpiński Józef, poległ w bitwie pod Częstoborowicami dnia 30 Lipca 1863 r. w Lubelskiem. (Czas Nr. 247).

Karpiński Józef zdaje się syn obywatela z powiatu Gostyńskiego, służył w oddziale Syrewicza jako kasyer obozowy, poległ pod Złachowem.

Karpiński Teodor rzemieślnik z Poznańskiego, służył początkowo w oddziale Parczewskiego, następnie w oddziale Younga de Blankenheim, poległ w bitwie pod Brdowem dnia 29 Kwietnia 1863 r. (Imionospis podaje go jako ucznia gimnazyum Poznańskiego. Dz. Pozn. Nr. 101).

---

*) Głos Nr. 33 podaje, że zginął pod Magnuszewem 12 Sierpnia. Dz. Poz. Nr. 205 Imionospis Stup. i Czas 201 potwierdzają to, lecz datę podają 10 t. m.

Karwowski Brunon, wieku lat 23, syn obywatela ziemskiego z powiatu Maryampolskiego, służył w oddziale Jastrzębskiego, zginął w bitwie pod Czystą-Budą dnia 2 Lutego 1863 r.

Karwowski (Merle), służył w oddziale Krysińskiego, zginął pod Małą-Bukową 30 Grudnia 1863 r.

Karwowski Eugeniusz, syn obywatela z ekonomii Antonów w powiecie Maryampolskim, służył w oddziale Jastrzębskiego, poległ pod Czystą-Budą w powiecie Maryampolskim dnia 2 Lutego 1863 r. Pochowany we wsi Bogatej.

Karwowski — służył w oddziale Wróblewskiego jako wachmistrz, odznaczał się odwagą, poległ w lasach Ossowskich d. 31 Grudnia 1863 r. (Głos Nr. 45).

Kasperski Walenty proboszcz z Dalikowa, poniósł śmierć w płomieniach zabudowań podpalonych.

Kaszewski Józef, syn emeryta z Lubelskiego, służył w oddziale Lelewela, w czasie bitwy pod Borowemi-młynami dnia 16 Kwietnia 1863 r. poległ ugodzony kulą w czoło.

Kaszewski Aleksander, pomocnik kontrolora skarbowego w Tomaszowie, zamordowany tamże dnia 5 Lutego 1863 r. (Czas Nr. 40).

Kaszyński — sierżant w oddziale powstańców, poległ w bitwie pod Łążkiem w okolicy Huty Ireny d. 22 Października 1863 r. (Czas Nr. 250).

Kaszyński — zginął w pierwszym ruchu powstańczym na Wołyniu dnia 23 Maja 1863 r.

Katyl, wieku lat 30, syn włościanina z powiatu Maryampolskiego, służył w oddziale Jastrzębskiego jako kosynier, odznaczał się odwagą, poległ w bitwie pod Czystą-Budą dnia 2 Lutego 1863 r.

Kaube Józef, wieku lat 30 kilka, rodem z Kaukazu, czerkies, służył pierwiastkowo w oddziale Kamińskiego, później w oddziale Andruszkiewicza; poległ w bitwie pod Balinką dnia 24go Kwietnia 1863 r. dzielnie dowodząc kompanią strzelców.

Kawczyński — wieku lat 27; rodem z miasta Łomży, gdzie skończył 4ry klasy, później pracował w kancelaryi hipotecznej. W powstaniu służył w oddziale Wawra, w bitwie nad Biebrzą w Grodzieńskiem śmiertelnie ranny, zmarł w dni kilka. Według innych podań zginął pod Suchą-Wolą lub Tykocinem.

Kazanecki służył w oddziale Jeziorańskiego jako major; poległ w bitwie pod Kobylanką dnia 6. Maja 1863. roku. (Czas Nr. 142).

Kazimierski Maciej z Poznańskiego, będąc rannym w jednej z potyczek zdołał się schronić w Poznańskie; gdzie przez władze Pruskie aresztowany, zmarł w szpitalu wojskowym w Poznaniu dnia 18. Maja 1964. roku. Pochowany na miejscowym cmentarzu.

Kąkowski Bronisław, były oficer wojsk rossyjskich służył pod dowództwem Lelewela jako dowódzca kompanii piechoty, zginął 7go. Marca w potyczce pod wsią Luty i tam pochowany został. (Czas Nr. 75).

Kąpniewski, służył pod dowództwem jenerała Taczanowskiego, poległ w bitwie 6. Maja 1863 roku pod Kołem.

Kątkowski z Ukrainy, zginął w bitwie pod Kobylanką 6 Maja 1863 r.

Kendzia Antoni rodem z Dąbrowy w Kongresówce, w skutek ran otrzymanych pod Miechowem dnia 17 Lutego 1863 roku, zmarł w Krakowie w szpitalu św. Ducha w dniu 8go Marca 1863 roku. Pochowany na miejscowym cmentarzu d. 10 t. m. i r.

Kenzer — z Poznańskiego, szkoły kończył w Trzemesznie, zginął w potyczce pod Dobrosołowem i Mieczownicą w powiecie Konińskim, 2 Marca 1863 r.

Kessler Zygmnt pełnił obowiązki Sekretarza przy zastępcy Naczelnika Sił Zbrojnych Województwa Mazowieckiego, Seyfrydzie i poległ w bitwie pod Brdowem dnia 29 Kwietnia 1863 roku przeszyty dwiema kulami. (Czas Nr. 105 Gł. Nr. 20).

Kępa — wieku lat 60 mieszkaniec miasta Szydłowca poległ tamże, w chwili kiedy pomagał doktorowi opatrywać rannych, przeszyty kulą dnia 23 Stycznia 1863 r. (Cz. Nr. 99).

Kiełkowski — syn gospodarza z powiatu Piotrkowskiego, poległ w bitwie pod Łodzią d. 27 Lutego 1863 r.

Kierzgaiłło — naczelnik oddziału powstańców w powiecie Wileńskim, poległ w bitwie pod Szeszolami w powiecie Trockim dnia 30 Kwietnia 1863 r. (Cz. Nr. 127 i 229. Gł. Nr 20).

Kiliński — stolarz, zamordowany w Miechowie dnia 17 Lutego 1863 r. (Cz. Nr. 44).

Kisielewski Teodor wieku lat 20 z Krakowa, wskutek otrzymanych ran w bitwie pod Miechowem w dniu 17 Lutego 1863 r.

zmarł w Krakowie w szpitalu św. Łazarza dnia 10 Wrześ. 1863 roku. (Kron. Krak. Nr. 35.)

Kisielewski Junosza Adam 20to letni młodzieniec z Podlawskiego, służył w kawaleryi pod dowództwem Lelewela, zginął w wąwozie pod czas bitwy pod Panasówką dnia 3 Września 1863 r.

Kisielewski Junosza Seweryn brat stryjeczny zabitego pod Panasówką, syn obywatelski z Podlesia, ukończony technik, podoficer kawaleryi pod dowództwem Lelewela; on jeden z kawaleryi zginął od kuli kartaczowej pod Batorzem dnia 6 Wrześniu 1863 roku.

Klat Józef, służył jako oficer w oddziale Jasińskiego. Według Dz. Pozn. Nr. 169 zginął w bitwie pod Dzbądzem dnia 14 Lipca 1863 r. Imionospis podaje że pod Załążem.

Kleczyński — wysłużony żołnierz austryacki, poległ w powstaniu polskiem r. 1863.

Klemczyński — ksiądz, poległ w bitwie pod Rudnikami. (Dz. Pozn. Nr. 233).

Klimaszewski — włościanin z pod Warszawy, służył w oddziale Kononowicza, poległ w bitwie pod Nową-Wsią, zostawiwszy pięcioro dzieci sierotami, żona bowiem w pięć dni po nim umarła.

Klimkiewicz — wieku lat 35, z Płockiego, służył w kawaleryi Prasnyzkiej, poległ w bitwie pod Zęgnowem.

Klimkiewicz — wieku lat 28, z wojsk austryackich, poprzednio służył pod Garibaldym, w powstaniu w oddziale Kurowskiego, poległ w bitwie pod Miechowem 17 Lutego 1863 r.

Klimkiewicz Ernest, rodem z Wasciowa z Galicyi, kontuzyowany pod Tyszowcami, zginął dnia 18 Maja. Imionospis Stupnickiego podaje, że umarł w Sokalu dnia 24 Lipca 1863 r.

Klin Tomasz (psendonym), otrzymawszy w r. 1863 pewną kwotę w rublach rosyjskich na zakupno koni dla oddziałów powstańczych, znikł bez wieści, co dało powód do pogłoski, jakoby przywłaszczywszy sobie powierzoną kwotę, zbiegł za granicę. W dwa lata później w borach Lopatyńskich włościanie wyrębując drzewo, zobaczyli wypadkiem wystającą z dziury dębu rogatywkę, a chcąc takową dostać, namacali głowę ludzką; ścięli natychmiast dąb i wydobyli z dziury wypróchniałej zepsute ciało mężczyzny, przy którym znaleźli tęż samą kwotę papierów rossyjskich, jaka

śp. Klinowi na zakupno koni powierzoną była. Zdarzenie to każe przypuszczać, że znalezione zwłoki były rzeczywiście śp. T. Klina. Gazety donosząc w swoim czasie o znalezieniu tych zwłok, twierdzą, że to być musiał powstaniec, który zdążał do obozu Wysockiego formującego się w tych lasach, a zaskoczony przez patrol austryacką, schronił się do wypróchniałego dębu, zkąd nie mogąc się już wydobyć, umarł z głodu.

Klisz — kapitan w oddziale jenerała Waligórskiego, poległ w bitwie pod Łążkiem w okolicach Huty Ireny w Lubelskiem dnia 22 Października 1863 r. (Czas Nr. 250).

Kluczny Walenty, szeregowy, podczas przemarszu przez Mołdawię do Polski, w bitwie z wojskami Mołdo-Wołoskiemi pod Konstangalią ciężko ranny, podług zapewnień jego kolegi zmarł w dni kilka.

Klukowski Józef, rodem z Kowieńskiego, urzędnik drogi żelaznej, z pierwszą chwilą zbrojnego powstania pospieszył w jego szeregi, brał udział w bitwach pod Sieniatynami, Korsariszkami, Medejkami, Chudyszkami, Spalwiszkami, Uswętowem, Cytowianami, Monowidowem, Zoginiami, w kilku z nich wybitnie się odznaczył, poległ w bitwie około Rusień w parafii Krokowskiej w końcu Lipca 1863 r.

Klukowski Antoni, rodem z miasta Pułtuska, lat 20, żołnierz w szeregach powstańczych, internowany w jednej z twierdz cesarstwa austryackiego, w końcu roku 1864 wstąpił w szeregi armii meksykańskiej i zginął w czasie bitwy dnia 17 Lipca 1865 roku. Akt zejścia przesłany prokuratorowi królewskiemu w Płocku.

Kłomnicki Aleksander, dependent przy adwokacie i tajny doradca sądowy, poległ w bitwie pod Rościszewem dnia 3 Czerwca 1863 r.

Kłonicki — żołnierz z oddziału Lelewela, poległ w bitwie pod Różą w Podlaskiem dnia 23 Czerwca 1863 r.

Kłoniewski — żołnierz z oddziału Broniewskiego, poległ w bitwie pod Niegorzewem dnia 3 Czerwca 1863 r.

Kłosowski — urzędnik komisyi Sprawiedliwości, jadąc z Warszawy do swego majątku, w drodze przez żołnierzy napadnięty i zamordowany dnia 30 Września 1863 r. (Czas Nr. 232).

Kmita Andrzej, kowal, schwytany w lesie Garwolińskim, bezbronny, zabity przez moskali. (Ostatnio służył w oddz. Ćwieka).

Knapf Alfons, wieku lat 20, górnik z Dąbrowy Górniczej w Olkuskiem, służył w oddziale Kurowskiego, zginął w bitwie pod Miechowem 2 Lutego 1863 r.

Knaut Emil rodem z Mińska (w Kongresówce), w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Buskiem, zmarł w Krakowie w szpitalu św. Ducha dnia 22 Kwietnia 1863 r.

Kober — poległ w bitwie pod Grochowiskami.

Kobyliński — gorzelnik, zamordowany przez Moskali, w Białoszewie dnia 30 Marca 1863 r.

Kobyliński — wieku lat 17, rodem z Grodzieńskiego; zapewne syn dowódzcy kawaleryi (zdaje się tegoż, który nosił pseudonim Nadmüllera; patrz Części Iszcj) służył pod komędą ojca. W bitwie w Podlaskiem ratując ojca spadającego z konia, poległ zarąbany pałaszami, odznaczał się odwagą i przytomnością umysłu.

Kobyliński — poległ jako szeregowiec w bitwie pod Krzywosądzą dnia 19go Lutego 1863 r. (Cz. Nr. 67).

Kobyliński Józef żołnierz z oddziału Litewskiego, poległ pod Kalwaryą w Łomżyńskiem.

Kochański Teofil aplikant z Wilna, służył pod dowództwem Trauguta, zginął w jednej z potyczek 1863 r.

Kochankiewicz patrz **Bereza.**

Kochanowski — z Poznańskiego, poległ w potyczce pod Ratyniem w Marcu 1864 r.

Kochanowski — uczeń Szkoły Głównej w Warszawie, służył w oddziale majora Żychlińskiego. Inne źródła podają, że we wsi Pracach. (Czas Nr. 232. i Gł. Nr. 38 podają, że poległ w bitwie pod Przypkami dnia 29 Września 1863 r).

Kochowicz — zginął w bitwie pod Myszyńcem jako podporucznik.

Kochwiński — lokaj z Warszawy, zginął pod Panasówką 3 Września 1863 r.

Kociupinski Ludwik, służył w oddziale Rembajły jako porucznik, zginął pod Szańcem 5go Grudnia 1863 roku. (Dzien. Poz. Nr. 298. Czas 285; Głos zaś Nr. 44 podaje że zginął pod Mierzwinem.

Koerner — lat 25 urzędnik w komunikacyi lądowej i wodnej w Warszawie, czynny członek organizacyi narodowej. Gdy Jeziorański i Godlewski (byli członkowie komitetów centralnych),

opuszczali Warszawę, udając się w celu objęcia dowództwa nad tworzącemi się oddziałami, Koerner pospieszył z niemi, z organizował oddział i natychmiast z Godlewskim wyruszył pod Rawę gdzie pomimo gęstych strzałów nieprzyjacielskich dotarł do koszar i takowe podpalił. Męztwo Koernera w tym ataku okazane posunęło go na stopień kapitana. Bitwa pod Malagoszczą była dla niego ostatnią. W sukmanie chłopskiej, ze zwykłą zimną krwią, szybkim i energicznem krokiem, na czele 120tu kosynierów biegnie pół mili środkiem lasu, uderza na rotę piechoty, i zmusza ją do bezładnej ucieczki. Major dowodzący rotą w obronie swojej, strzałem z rewolweru, zgruchotał Koernerowi rękę. Koerner jednym zamachem kosy drugą ręką rozćwiertował majora, lecz sam padł.

Koiszewski Julian właściciel ziemski z Buchowicz, zamordowany we własnej wsi.

Kokowski — wieku lat 46, dzierżawca wsi Baliny w powiecie Sieradzkim, służył w piechocie w oddziale Urbanowskiego, poległ pod Rychłowicami w Wieluńskiem.

Kolasiński Władysław wieku lat 20 urodzony i zamieszkały w Sieradzu, aplikant biura naczelnika tegoż powiatu. Z dniem 22 Stycznia 1863 roku rozpoczął służbę obozową w oddziale Oksińskiego, brał udział w bitwach: w Opatówku, pod Kuźnicą Grabowską, pod Wygiedzowem, Brodnią, Rychłocicami i Koniecpolem. Po rozwiązaniu swego oddziału służył pod dowództwem jenerała Taczanowskiego i brał udział w bitwach pod Złoczowem, Sędziejowicami i Kruszyną, w końcu przeniósłszy się do oddziału straży narodowej Powickiego, w okręgu Szadkowskiem w powiecie Sieradzkim, poległ pod miastem Szadkiem, broniąc się do ostateczności w Październiku 1863 r. Pochowany w Szadku, gdzie akt zejścia spisano.

Kolasiński Maksymilian wicku lat 24ry, syn byłego podoficera wojsk Polskich, pomocnik gorzelanego z powiatu Kaliskiego, wdowiec zaręczony przed powstaniem z córką karczmarza, skłoniony przez ojca narzeczonej, niechcącego go pierwej za zięcia uznać, do póki nie wypełni względem ojczyzny, synowskich obowiązków, udał się do oddziału Czachowskiego i w pierwszej bitwie w jakiej miał udział pod Chlewiskami dnia 11go Kwietnia 1863 roku ciężko ranny, zmarł w kilka godzin.

Koltemberg Antoni, poległ w bitwie pod Pniową dnia 11 Lip. 1863 r. (Czas Nr. 247).

Kołdrański — wieku lat 24, uczeń Akademii Medycznej z Warszawy, służył w oddziale Krukowieckiego, poległ w bitwie pod Glanowem. 1863 r.

Kołdrasiński Feliks vel **Kołdrzanowski** uczeń Akademii Medycznej z Warszawy, służył w oddziale Brzezińskiego, poległ w bitwie pod Imbramowicami dnia 15 Sierpnia 1863 r.

Kołodejczyk Antoni rodem z miasta Kielc, lat 23. żołnierz w szeregach powstańczych, internowany w jednej z twierdz państwa Austryjackiego, w końcu roku 1864 wpisał się na listę ochotników meksykańskich, i zginął dnia 19go Września 1865 roku w czasie bitwy pod Ahnacatlan. Akt zejścia przesłany Prokuratorowi królewskiemu w Kielcach.

Kołodzicki Adam służący dworski z Lubelskiego, (podług innych kolonista lub dzierżawca) żonaty, przybył do oddziału Langiewicza dobrze i kosztownie uzbrojony, służył przy strzelcach, brał udział w kilku bitwach, następnie przeniósł się do oddziału Czachowskiego, w bitwie pod Stefankowem ciężko ranny, zmarł w kilka godzin w dniu 22go Kwietnia 1863 roku; miał przy sobie około 50 Rsr. i zegarek srebrny repetier, (które włościanie oddali oficerowi z tego oddziału); pochowany przez włościan we wsi pobliskiej.

Kołodziejewski Aleksander, zamordowny w Warszawie przez żołnierza Osipa Kozyra w dniu 20 Lipca 1863 roku. (Czas Nr. 167).

Kołodziejewski Hilary lat 53, oficer ułanów prus., zaciągnął się w szeregi ułanów Polskich, lecz wparty do Galicyi, zmarł w Tarnowie 13 Lipca 1863 r.

Kołomiński — urlopowany podoficer gwardyii rossyjskiej, ekonom ze wsi Tupczan w Hrubieszowskiem, żonaty, zamordowany we wsi Małożowie dnia 19 Maja r. 1863. (Czas Nr. 130).

Kołowski — buchalter Komory celnej, zamordowany w Tomaszowie dnia 5 Lutego 1863 r. (Dz. Poz. Nr. 43).

Komaski Marceli podaptekarz z Marjampola, służył w oddziale Steinkelera, zginął pod wsią Osiem w Puławskiem mając lat 22 pochowany w Makowie, pozostawił ojca, brata i siostrę.

Kominek Antoni syn kolonisty z Odolan, poległ w bitwie pod Budą Zaborowską w Warszawskiem dnia 14 kwietnia 1863 roku. (Czas Nr. 96).

Komocki Antoni wieku lat 18, z Zatora uczeń Instytutu technicznego, w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Chrobrzą dnia 17 Marca 1863 r. zmarł w Krakowie w szpitalu św. Ducha w dniu 6go Lipca 1863 r. (Cz. Nr. 152).

Komornicki — rodem z Wołynia, syn zamożnych rodziców, podczas manifestacyj w roku 1861 aresztowany i wywieziony na osiedlenie do Saratowa; ztamtąd przebrany za deńszczyka i razem z Eugieniuszem Kuczewskim przybył do kraju w powiat Łomżyński, zaciągnął się do oddziału Wawra i w pierwszej bitwie zginął w powiecie Augustowskim jako podoficer. Inne źródła podają, że zginął w oddziale Suzina w pierwszej potyczce w jakiej brał udział w połowie 1863 r.

Komornicki Aleksander syn Leona, urodzony we wsi Przyłęku w Kieleckiem, służył w oddziale Bończy brał udział w bitwie pod Górami, poległ w bitwie pod wodzą Chmielińskiego pod wsią Rudnikami około Włoszczowy, szarżując na kozaków, otrzymawszy 14 ran. Lat miał 35, pochowany w Kurzelowie dnia 27 Lipca 1863 r.

Komornicki Władysław syn Stanisława, obywatela ziemskiego z Grabowa dziedzica obszernych włości w Sandomierskiem, służył w oddziale Kononowicza jako adjutant; po rozbiciu oddziału, poszukiwany, zmuszonym był ukryć się u starozakonnego w lesie pod Zawadami w bliskości Grabowa czy też Grabowej Wólki; jenerał rossyjski Möller zawiadomiony o miejscu jego schronienia przez dozorcę gajowego (b. żołnierza rossyjskiego) posłał w miejsce wskazane, a ci bezbronnego porąbali dnia 3 Czer. 1863 r.

Komornicki — terminator szewski, zginął pod Imbramowicami.

Komornicki Jan, pisarz z Lubelskiego, żołnierz w oddziale Czechowskiego, zginął w Lubelskiem pod Tarnogrodem.

Komorowski — skrzypek z Piotrkowa, służył jako szeregowiec w oddziale Lüticha, poległ w bitwie pod Parzymiechem d. 23 Kwietnia 1863 r.

Komorowski — wieku lat 30, obywatel z Krakowskiego, w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Grochowiskami, gdzie wal-

czył jako adjutant jenerała Rochebrun'a, umarł w zakładzie klinicznym w Krakowie 1863 r.

Komosicki Teodor, rzemieślnik, żołnierz z oddziału pułkown. Andruszkiewicza, zmarł we wsi w Augustowskiem z ran pod Czystą-Budą otrzymanych.

Komosiewicz — włościanin, służył w kosynierach, zginął w bitwie pod Kobylanką 6 Maja 1863 r.

Komosiński — nauczyciel z Częstochowy, służył ostatecznie pod dowództwem hr. Komorowskiego, zginął 19 Stycznia 1864 r. pod StarąWsią w Lubelskiem.

Konaberski Józef z Galicyi, wracając za urlopem do domu i przeprawiając się łódką przez Wisłę, utonął w Lipcu 1863 r.

Konarski Alfred z Galicyi, zginął w powstaniu.

Kondratjew Jerzy z Litwy, b. żołnierz wojsk rosyjskich później szeregowiec powstańczy, internowany w jednej z twierdz państwa austryackiego, w końcu roku 1864 wstąpił w szeregi armii meksykańskiej i umarł w mieście Puebli.

Konic czy **Koniec Józef** syn rządcy dóbr Orcnice w powiecie Łęczyckim, służył w oddziale Parczewskiego jako żołnierz czy też oficer kawaleryi, poległ w bitwie pod Cepowem w Sieradzkiem dnia 30 Sierpnia 1863 r., (podług innych w Czerwcu), dobrowolną ofiarą własnego życia ocalając swego dowódzcę; gdy bowiem w rejteradzie przed następującymi tuż nieprzyjaciołmi, padł koń pod dowódzcą, Koniec oddał mu swego, a sam po dzielnej i uporczywej obronie został rozsiekanym. (Czas Nr. 213).

Konieczka Jan ze Smolar (w Poznańskiem) poległ w bitwie pod Rudnikami.

Koniewski — żołnierz wojsk rossyjskich, podczas bitwy pod Panasówką 3 Września 1863 roku, chcąc przejść do oddziału powstańczego, dostrzeżony przez moskali, zarąbany został.

Konkowski Bronisław, b. oficer wojsk rosyjskich, następnie dowódzca piechoty w oddziale Lelewela, poległ w bitwie pod wsią Lutym dnia 7 Marca 1863 r. (Czas Nr. 75).

Konopacki — w bitwie pod Kowalkami na bagnistych brzegach jeziora, ciężko ranny w piersi dnia 23 Kwietnia 1863 roku, zmarł dnia następnego. Służył w oddziale Narbuta, następnie w oddziale Kraińskiego. (Dz. Pozn. N. 106).

Konopiew — rossyanin, służył pod dowództwem jenerała Taczanowskiego pod nazwiskiem **Malicki**, zginął w małej potyczce w Kaliskiem.

Konopka — szeregowiec z oddziału litewskiego, zginął w Grodzieńskiem.

Konopski Stefan, wieku lat 26, powróciwszy z Syberyi w początkach powstania, zaraz pospieszył w szeregi pod dowództwo Jurkowskiego; poległ w bitwie pod Kociołkiem w powiecie Lipnowskim wkrótce po przewodniej niedzieli 1863 r. jako podoficer strzelców. Pochowany w Ligowie.

Kopciński Walenty, wieku lat 18, uczeń handlowy, służył w oddziale najpierw Jankowskiego, potem Lewandowskiego, w końcu Lelewela; w bitwie pod Lutym dnia 7 Marca 1863 r. ranny; po wyleczeniu się pospieszył do oddziału Parczewskiego i tu poległ w bitwie pod Rudnikami dnia 22 Kwietnia 1863 r.

Kopeć (pseudonym) **Teodor** z Górnego Szląska, dążąc wraz z dwoma towarzyszami do oddziału Czachowskiego, w którym już służył jego brat stryjeczny, napadnięty w drodze przez kozaków, gdy jeden z towarzyszy ocala się ucieczką, rzucając się w staw bliski, drugi bez oporu do niewoli wziąść się pozwala, on uzbrojony w rewolwer, sam jeden mężnie się broni, zabija dwóch kozaków i w końcu sam pada w Maju 1863 r.

Kopeć Władysław, służył w oddziale Kozieły, poległ w bitwie pod Władykami w Święciańskiem dnia 28 Maja 1863 roku. (Czas Nr. 136).

Korabiewicz czy **Koralowicz Jan**, wieku lat 16, syn rząd. dóbr z pow. Warszaw., służył w oddziale Lelewela, biorąc udział we wszystkich bitwach aż do bitwy pod Lutym dnia 7 Marca 1863 w której został rannym; wyleczywszy się z ran, zaciągnął się do oddziału Kononowicza, poległ dnia 17 Kwietnia 1863 r. w bitwie pod Grzybową-Górą ugodzony kulą.

Korff — pułkownik wojsk rossyjskich, nie chcąc prowadzić wojska na mordy i rabunek sam się zastrzelił przed frontem w Ogrodzieńcu, w Lutym 1863 r. (Czas Nr. 43).

Ks. Leon Korolec, urodził się na Podlasiu. Po skończeniu szkół poświęcił się stanowi duchownemu, był proboszczem w powiecie Łukowskim. Na tem stanowisku gorliwie zajmował się szerzeniem moralności między swemi parafianami, a kiedy naród bu-

dzić się począł, śp. Korolec przewidując, że powstanie jest nieuchronnem, nieustannie gotował lud do niego. Wpływał również na właścicieli ziemskich wołając o załatwienie kwestyi włościańskiej; był współpracownikiem „Dzwonu Duchownego“. W listopadzie 1862 r. przyczynił się wpływem swym do poddania się duchowieństwa dyecezyi Podlaskiej pod władzę komitetu centralnego. W miesiącu Lutym 1863 r. mianowany został przez Rząd Narodowy naczelnikiem powiatu Łukowskiego. Prócz tego urzędu pełnił obowiązki naczelnika Policyi i organizatora. Energią swą i ciągłem wołaniem o poświęcenie i ofiary, stał się niemożebnym w obec tych, którzy niedowierzając udaniu się powstania, usuwaniem się od czynnego udziału, pragnęli osłabiać działania stojących na czele, co spowodowało odwołanie go z urzędu, w pierwszych dniach Września z województwa Podlaskiego; wkrótce wszakże, bo w pierwszych dniach Października napowrót powołanym został do urzędowania na komisarza, a jenerał Kruk powierzył mu obowiązki organizatora wojskowego na Podlasiu, na którem to stanowisku pozostawał do końca Lutego 1864 roku. Poszukiwany przez Moskwę, wydalił się za granicę, przybywszy do Krakowa gdzie został aresztowany, ale przytomnością swą wydobył się z więzienia i przybył do Drezna. Po kilku miesiącach wyjechał do Francyi, zmarł w Paryżu w końcu 1865 roku. Na emigracyi należał do stowarzyszenia kapłanów polskich.

Była to jedna z wybitniejszych postaci duchowieństwa polskiego, który pracą, poświęceniem i energiją wielce się zasłużył ojczyźnie.

Korulski Lucjan rodem z Turowa w powiecie Olkuskim, służył przy ułanach pod dowództwem Grekowicza. W bitwie pod Szklarami 5 Kwietnia 1863 roku, widząc swych towarzyszy przestraszonych i cofających się przed cztery - kroć przeważniejszym nieprzyjacielem, z siada z konia, chwyta za karabin i występuje naprzód z okrzykiem: hura bracia! w tym atoli ataku godzony kulą pada na miejscu, mając lat 25. (Czas. Nr. 97).

Korwicki — lat 25, z Augustowskiego, inne źródła podają że oficyalista z Grodzińskiego; skoro go tylko wypuszczono z więzienia, w którem siedział przez 2 miesiące i okropnie był zbity kijami, pospieszył do oddziału Kołyszki. Zostawiony jako chory we

wsi, tamże napadnięty przez moskali, zamordowany został w Czerwcu 1863 r.

Korwin Szepietowski Józef, syn Franciszka posła Tykocińskiego, urodzony we wsi Mazury, dziedzic dóbr Lisów, dowodził oddziałem powstańców w Augustowskiem, poległ w bitwie pod Mężeninem ugodzony kulą dnia 25 Stycznia 1863 r. (Cz. Nr. 38).

Korycki Feliks syn byłego oficera wojsk polskich, mieszkającego w Warszawie, subjekt z handlu Leona Krupeckiego z Warszawy; służył w oddziale Czachowskiego, poległ dnia 1go Czerwca 1863 roku, okryty 18 rannami.

Korycki Zygmunt lat 25, rodem ze Skierniewic, telegrafista na stacyi Kutno, w początkach powstania służył w oddziale pułkownika Mielęckiego; ranny w bitwie pod Cieplinami w początkach Lutego 1863 roku; po wyleczeniu się służył pod rozkazami pułkownika Calliera i przez tegoż mianowany w końcu organizatorem wojskowym powiatu Rawskiego, poległ w utarczce oddziału Sokołowskiego z kozakami, rzucając się pierwszy w ogień, ugodzony kulą w czoło, pod Bielinami dnia 15 lub 16 Września 1864 r. pozostawił matkę.

Koryliński Antoni były porucznik wojska rossyjskiego z pułku Połockiego 7ej dywizyi. W r. 1862 w Maju opuścił swój pułk stojący w Piotrkowie i wraz z Miszewskiem i Młodowskim Michalem udał się za granicę. Przybywszy do Cuneo zapisali się do miejscowej szkoły wojennej, a Koryliński po rozwiązaniu tejże udał się do Paryża. Z wybuchem powstania pospieszył w szeregi narodowe i walczył w niejednej bitwie; w połowie roku objął dowództwo nad oddziałem a pod Lutatowem 15 Czerwca na czele 230tu otoczony przez 6 rot piechoty i 6 armat nieprzyjacielskich zmuszony był rozdzielić oddział i cofać się wśród rozpaczliwego boju, w którym zginął bohaterską śmiercią wraz z 64ma swemi towarzyszami. *).

Korytkowski Wojciech wieku lat 21, syn obywatela miasta Kalisza, dowódzca jazdy, w niefortunnej bitwie dnia 4 Października 1863 roku pod Cekowem, poległ ugodzony kulą. (Czas Nr. 25, i Dz. Poz. Nr. 143 powiadają że pod Cekowem niedaleko Turka, inne znów źródła, że pod Kamieniem w Kaliskiem).

*) Głos Nr. 26. Kronika Krakowska; inne źródła podają, że ciężko ranny w kika dni zmarł we wsi niedaleko Lutatowa.

Korzeniowski — czeladnik rymarski ze Szczucina, służył w oddziale Micewicza poległ w bitwie pod Białogrądami w Augustowskiem jako szeregowiec.

Kosakowski Lucjan vel **Kozakowski** rodem z Grodzieńskiego student moskiewskiego Uniwersytetu, idąc przez ulicę w Moskwie zastrzelony przez jakiegoś żołnierza.

Kościelski Antoni urodzony w r. 1838 w powiecie szamotulskim w Poznańskiem, nauki początkowe pobierał tamże, a gimnazyum kończył w Lesznie, służył potem w drugim batalionie strzelców Pruskich.

Młodzieniec ten pełen zdolności umiał sobie zjednywać serca wszystkich, którzy go otaczali, z którymi był z bliska; w szkołach jeszcze przewyższał wielu innych patryotycznem usposobieniem i swoje zapatrywania się i sposób myślenia objawiał czy to w kółkach zaufanych czy też na posiedzeniach, różnych stowarzyszeń, do których należał. Ostatnie i najużyteczniejsze stowarzyszenie jakie w Poznaniu się zawiązało: Towarzystwo gimnazyalne historyi Polskiej, którego przez lat parę był Prezesem, było jak wiadomo zbiorem najpatryotycznejszej młodzieży.

Przeniósł się do Królestwa zdaje się w końcu 1861 roku gdzie oddał się praktyce gospodarstwa wiejskiego w Gosłanicach zkąd go hasło powstania powołało w szeregi. Pospieszył pod dowództwo pułkownika Mielęckiego a jako zdolny wyćwiczony i obznajmiony z wojskowością, mianowany został oficerem. W pierwszej potyczce w jakiej brał udział pod Mieczownicą ranny ciężko przeprawiając się przez jezioro utonął, inni podają, że kulą ugodzony, na miejscu bitwy życie zakończył.

Kościerza Tacjan były porucznik rosyjski, po wystąpieniu ze służby oddał się studyom prawniczym w Petersburgskim Uniwersytecie. Na wieść o powstaniu pospieszył w jego szeregi, ranny w bitwie pod Grochowiskami gdzie się walecznością odznaczył, zmuszony był dla kuracyi opuścić plac boju a wyjechawszy następnie do Monachium oddał się nauce piwowarstwa. Ciężka praca i odnowiona rana powaliły go o łóżko, zmarł 21 Maja 1865 roku w 24 roku życia, tamże pochowany.

Kościński — z pochodzenia nieznany, żołnierz w szeregach powstańczych, internowany w jednej z twierdz państwa Austry-

jackiego, w końcu roku 1864 wstąpił w szeregi Armii meksykańskiej i tamże za dezercyę w Perocie został rozstrzelany.

Kościup — włościanin z Krakowskiego, służył w oddziale pułkownika Czachowskiego, poległ w bitwie między Blizinem a Bobrzą d. 10 Czerwca 1863 r.

Kościuszko — zamordowany przez staro-wierców moskiewskich pod Sołowiejówką w Berdyczowskiém 10 Maja 1863 r.

Kosczyński Józef były Gwardyan OO. Franciszkanów w Krakowie, następnie proboszcz w Czaczu Wiel. Księs. Poznańskiem. Będąc długo więzionym w twierdzy Poznańskiej za przestępstwa polityczne w sprawie narodowej ostatniego powstania, zapadł mocno na zdrowiu. Wypuszczony później, już zdrowia nie odzyskał i zmarł w końcu Września lub pierwszych dni Października 1866 roku.

Kosczyński Władysław z Poznańsk. szkoły kończył w Trzemesznie, poległ w potyczce 2 Marca 1863 roku pod Dobrosołowem i Mieczownicą w powiecie Koninskim.

Kosicki — poległ w bitwie pod Suchedniowem dnia 3 Lutego 1863 roku jako dowódzca kompanii. (Czas Nr. 32).

Kosińscy — dwaj bracia z Kaliskiego, zginęli pod Sędziejewicami 1863 r.

Kosioracki Józef oficyalista z Mińska, poległ w bitwie pod Pniową dnia 11 Lipca 1863 roku (Cz. Nr. 247).

Kosobudzki patrz **Wojciechowski Narcyz.**

Kosocki Saturnin poległ jako szeregowiec w bitwie pod Pniową dnia 11 Lipca 1863 r. (Cz. Nr. 247).

Kossowski — mydlarz z Kaliskiego, złożony ciężką na zapalenie płuc chorobą, w której bezprzestannie marzył o „wojaczce," gdy zaledwie przychodzącemu nieco do zdrowia otaczający doradzili zaniechać tej myśli przynajmniej do czasu dopóki zupełnie do sił nie przyjdzie, zerwał się nagle z łóżka a wołając: „hańba umierać w łóżku, kiedy bracia nasi krew za Ojczyznę przelewają!" ubrawszy się uciekł i znikł goniącym go bez śladu. W drodze spotkał kozaków, przed którymi chroniąc się do lasu lekko postrzelony w rękę; poczem spotrzegłszy włościanina jadącego z targu zabrał się z nim do wsi, a ztąd po opatrzeniu lekkiej rany odwieziony do oddziału Parczewskiego; poległ od kuli w bitwie pod Rudnikami dnia 22 Kwietnia 1863 roku, licząc lat

31. Był on współwłaścicielem posesyi we Lwowie, lecz idąc do powstania całe mienie swoje zapisał bratu Władysławowi, również biorącemu czynny udział w powstaniu, ciężko rannemu w jednej bitwie, który jednak zdołał się wyleczyć po 12 miesiącach.

Kostamski Ludwik z Poznańskiego, akademik; szeregowiec w oddziale Jenerała Taczanowskiego, poległ w bitwie 8 Maja 1863 r. pod Ignacewem.

Kostro Michał rodem ze Lwowa, syn byłego majora wojsk Polskich 1831 roku właściciel dóbr w Galicyi; w skutek ran odniesionych w bitwie pod Sosnówką dnia 15 Marca 1863 roku zmarł tegoż dnia w Krakowie w szpitalu św. Ducha, pochowany dnia 17 t. m. i r. na miejscowym cmentarzu.

Kostroma — włościanin z obwodu Rzeszowskiego z Galicyi, służył w oddziale Czerwińskiego zginął w bitwie pod Tyszowcami w Maju 1863 r.

Koszeniński Władysław rolnik z Janopola w Poznańskiem, zginął pod Dobrosławiem 1863 r.

Koszkowski Bronisław, służył w oddziale Lelewela, zginął w bitwie pod Lutym dnia 7 Marca 1863 r. (Gł. Wol. Nr. 17).

Koszubski Antoni z Warszawy, terminator czy też czeladnik piekarski, w czasie proskrypcyi wzięty w rekruty i odstawiony do cytadeli, po trzech dniach zdołał uciec przebrany za deńszczyka wskoczywszy za powóz wyjeżdżający z cytadeli; tego samego dnia przeszedłszy Wolskie rogatki pospieszył do obozu Jankowskiego a ztamtąd do oddziału Zameczka w Pułtuskie; służąc tu brał udział w kilku bitwach, w jednej z nich lekko ranny po rozwiązaniu swego oddziału, dostał się pod dowództwo Parczewskiego; zginął w bitwie pod Rudnikami dnia 22 Kwietnia 1863 roku. (Imionospis Stup).

Koszutski Jan z Poznańskiego, zginął 29 Kwietnia 1863 r. pod Brdowem.

Kotarski Józef były oficer wojsk Polskich rodem z Litwy. Po 32 latach tułactwa w czasie powstania przybył do kraju w interesie sprawy narodowej, zachorował w Krakowie i wkrótce zmarł w szpitalu św. Łazarza 20 Stycznia 1863 r. mając lat 58.

Kotkurowski — mieszczanin z Rososza służył w oddziale Lewandowskiego jako dowódzca kosynierów, zmarł w skutek odniesionych ran pod Stawinem dnia 13go Marca 1863 r.

Kotnowski—poległ niedaleko Michałowa dnia 29 Lutego 1863 r. (Dz. Poz. Nr. 50).

Kowalewski Nikodem, służył w oddziale Kierzgaily, poległ jako oficer w bitwie pod Sleszolami w Wileńskiem dnia 30 Kwietnia 1863 r. (Czas Nr. 127).

Kowalewski Teodor rodem z Krakowa, służył w piechocie, w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Miechowem, zmarł 10 Sierp. 1863 r. (Zdaje się, że w Krakowie).

Kowalkowski — poległ w powiecie Lipnoskim dnia 4 Czer. 1863 r. (Dz. Poz. Nr. 133).

Kowalkowski — wieku lat 32, rodem z powiatu Mławskiego, dymisijonowany kapitan wojsk rossyjskich, służył w oddziale pułkownika Na-Vone; poległ w bitwie pod Dziewami w powiecie Mławskim w końcu Lipca 1863 r.

Kowalski czy **Kowalczewski** — z Płocka, syn obywatela miejskiego, terminator szewcki, służył pod dowództwem jenerała Taczanowskiego jako szeregowiec, zginął w bitwie pod Ignacewem dnia 8 Maja 1863 r.

Kowalski — syn Adama obywatela, właściciela dóbr Birczy w Galicyi, zginął w powstaniu, któremu ojciec wiekiem obarczony nie mógł sam nieść pomocy, i tem skłonił jedynaka swego. Adam był jednym z dzielnych obywateli, zasłużonych krajowi a mianowicie w 1846 r. wśród ówczesnych wypadków rzezi Galicyjskiej; stanął on na czele swoich włościan, których prawem postępowaniem swojem umiał sobie był zjednać. Ruszył więc na ich czele, z gorącem słowem w ustach, z mieczem w ręku; kładł tamę szerzącej się krwawej powodzi w Sanockiem i ocalił wielu obywateli, którzy na śmierć niechybną byli już przygotowani. Mężny ten człowiek położywszy takie zasługi, powstaniu w roku 1863 niósł pomoc materyalną. Zmarł w swoim majątku w Marcu 1867 roku, lud wszelkich wyznań i z innych oddałonych okolic uczcił zasługi zmarłego licznem zebraniem się na pogrzeb.

Kowalski — milicyant z Warszawy, zabity w bójce z żołnierzami na Pradze. (Cz. Nr. 129).

Kowalski Marceli wieku lat 21, syn obywatela z Birczy w Sanockiem, służył w oddziale Czachowskiego, zmarł w skutek ran, w szpitalu w Rzeszowie.

Kowalski — podporucznik z oddziału Słupskiego, zginął pod Kluczowem. Czas w Nr. 259, podaje że zginął pod Rudnikiem w Kaliskiem dnia 13 Paźdź. 1863 r.

Kownacki Witold oficer z oddziału Ciechońskiego, zginął w bitwie pod Minkowcami niedaleko Sławuty dnia 22 Maja 1863 r. (Gł. Nr. 23).

Kownacki Franciszek wieku lat 22 praktykant gospodarstwa wiejskiego z Pułtuskiego, służył w oddziale Fryczego, zginął jako szeregowiec pod Łączką dnia 28 Maja 1863 r.

Kozak Andrzej z Poznańskiego, szkoły ukończył w Trzemesznie poległ w zwycięzkiej bitwie pod Nową-wsią 26 Kwietnia 1863 r. jako podoficer.

Kozanecki Władysław wieku lat 32, urzędnik komisyi skarbu w Warszawie, major w oddziale jenerała Jeziorańskiego, dowodząc kosynierami poległ w bitwie 6 Maja pod Kobylanką.

Kozankiewicz Jan, służył w oddziale Taczanowskiego, ranny w bitwie pod Ignacewem dnia 8go Maja 1863 roku, wkrótce zmarł (Dz. Poz. Nr. 108).

Kozarzewski — lat 26, urzędnik Komissyi Skarbu, służył w oddziale Jeziorańskiego jako major piechoty, zginął w Sandomierskiem.

Kozicki — dozorca rewirowy z Warszawy, feldfebel kosynierów, poległ w bitwie pod Pniową dnia 11go Lipca 1863 roku. (Czas Nr. 249).

Kozicki — dowódzca kompanii, poległ pod Wąchockiem. (Dz. Poz. Nr. 33).

Koziejewski — aplikant z miasta Bilgoraja w Zamojskiem, służył w oddziale Szamowskiego, zginął w bitwie w Tomaszowie dnia 4 Lutego 1863 roku mając lat około 25 pochowany tamże. (Czas Nr. 38).

Kozielski Bronisław z Poznań., szkoły ukończył w Trzemesznie, poległ w potyczce 2 Marca 1863 r. pod Dobrosołowem i Mieczownicą w pow. Konińskim.

Kozieło Wincenty, patrz w końcu dzieła, w dodatku.

Koziegradzki — dowódzca oddziału, w potyczce w okolicy Kolna przy granicy pruskiej, cofając się wraz z oddziałem Miecza i kapelana B. przed przeważającemi siłami nieprzyjacielskiemi, po dwógodziennej zaciętej bitwie ranny w nogę, pozostał

sam na placu, gdyż oddziały poszły w rosypkę. Spostrzeżony na samej granicy pruskiej, przez oficera kozaków, broniąc się od napaści strzelił po dwakroć, lecz chybił. Schwytanego zaś przez nadbiegłą eskortę kozacką, tenże oficer wystrzałem z rewolweru zabił na miejscu.

Kozieradzki Józef, student Wszechnicy Jagielońskiej w Krakowie; poległ w bitwie pod Borowem dnia 22 Października 1863 r. w oddziale majora Ślaskiego.

Kozietulski — wieku lat 16, rodem z Warszawy uczeń klasy 4 Gimnazyum w Suwałkach, służył w oddziale Suzina jako szeregowiec; poległ w bitwie pod Staciszkami w powiecie Sejneńskim, podług innych: służył w oddziale Wawra, zginął pod Wizną. Zostawił matkę i siostrę.

Kozłowski—(pseudonym) rosyanin, poprzednio służył w wojsku rosyjskiem, zkąd przeszedł do powstania; tu mianowicie w bitwie Janowskiej dał dowody znakomitej odwagi, następnie miał udział w bitwie pod Julianką; przed bitwą pod Rudnikami przekomenderowany do konnicy rotmistrza Rzepeckiego; pod czas bitwy tamże wysłany wraz z 23 towarzyszami na rekonesans, walczy dzielnie przeciwko sotni kozaków. W końcu brał udział w bitwach: pod Obiechowem, Białą i Przedborzem; w rejteradzie po tej ostatniej bitwie schroniwszy się do wiejskiej kobiety i zapłaciwszy jej za to pięć rubli, przez tęż kobietę rozmyślnie nadciągającemu nieprzyjacielowi wydany, natychmiast porąbanym został.

Kozłowski Adam, ranny w potyczce nad Tanwią wkrótce zmarł 1863. r. (Imionospis Stupnic).

Kozłowski Cezar, zginął w potyczce pod Dortką na Wołyniu 1863 roku.

Kozłowski Szymon włościanin z powiatu Marjampolskiego służył w oddziale Suzina; poległ w bitwie pod Staciszkami w powiecie Sejneńskim dnia 20 Czerwca 1863. r.

Kozłowski Ignacy, rodem z Gubernii Mińskiej; służył w oddziale Czyżyka; poległ w bitwie pod Dźwinosą dnia 9 Maja. 1863 roku. (Imionospis podaje, że zginął pod Berezyną. Cz. N. 127).

Kozłowski Jan poległ w bitwie pod Borzęcinem w Kaliskiem dnia 10 Kwietnia 1863. r. Podług innych miał być synem właściciela wsi Leśniak w Kaliskiem niedaleko Szczerzowa i zamordowany *w domu wraz z Cieszkowskim.* (*Cz. N. 85. Dz. Pozn. N. 89*).

Kozłowski — służył w oddziale Seyfrieda, poległ w bitwie pod Ruszkowem w Konińskiém dnia 10 Kwietnia 1863. r. (Gł. N. 19).

Koźmiński— poległ w bitwie pod Porębą blisko Ostrołęki dnia 12 Listopada 1863. r. (Patrz Dąbski).

Koźniakowski Jan, obywatel z Radomskiego, poległ w bitwie pod Żyżynem jako podporucznik kosynierów dnia 12 Sierpnia r. 1863. (Cz. N. 247).

Kożuchowki Ignacy wieku lat 25, dziedzic wsi Chilina w Konińskiém poległ w bitwie pod Ignacewem dnia 8 Maja 1863 r.

Kożuchowski — zawiadowca stacyi na kolei żelaznej Petersburgskiej, służył jako rotmistrz kawaleryi w odziale Broniewskiego ciężko ranny w bitwie pod Niegorzewem, gdzie się znakomicie od znaczył. Zmarł w Lipcu 1863 r. (Cz. N. 156).

Kraciński czy **Krasiński Jan**, kolonista z powiatu Warszawskiego, służył w oddziale Jenerała Taczanowskiego, poległ w bitwie pod Ignacewem dnia 8 Maja 1863.

Krajbik — syn lekarza w Paryżu, brał udział w powstaniu r. 1863 pod nazwiskiem Dorand; walczył pod Lelewelem; przy obronie powierzonego sobie stanowiska pod Panasówką, otrzymał strzał kartaczowy, w skutek czego w szpitalu w Cieszanowie amputowano mu nogę, poczem wyemigrował do Francyi; lecz tam wycieńczony na siłach wpadł w suchoty i w kilka tygodni po śmierci matki swej umarł. 25 Maja 1867 r. tamże pochowany.

Krajewski Karol z Poznańskiego służył jako kawalerzysta pierwiastkowo pod dowództwem Słupskiego, następnie pod dowództwem Taczanowskiego, w bitwie pod Widawą d. 23. Czerwca 1863. roku lekko ranny, wzięty do niewoli i w drodze zakłuty bagnetami.

Krajewski Ignacy, służył w oddziale Komorowskiego, poległ w bitwie pod Starą-wsią w okolicy Tyszowic dnia 17 Stycznia r. 1864. (Gł. N. 46).

Krajewski Leon, po ukończeniu szkoły Sztuk pięknych w Warszawie pracował u inżyniera w Wilnie czy Kijowie; w powstaniu służył początkowo w oddziale Maćkiewicza, następnie w oddziale Duchyńskiego, poległ w bitwie w puszczy Rożańskiej w Czerwcu 1863 r.

Krajewski Cezary, obywatel powiatu Żwiachelskiego gub. Wołyńskiéj, służył w oddziale Minkowieckiego jako oficer strzelców; poległ w bitwie pod Destką w Ostrogskim powiecie.

Kraiński Leon, jeden z najdzielniejszych oficerów w oddziale Narbuta, poległ w bitwie pod Dubiczami dnia 5. Maja 1863 roku. (Cz. N. 124.)

Kraków Kazimierz. Syn znanej Literatki i przełożonej zakładu naukowego w Warszawie; służył w oddziałach w Sandomierskiem; po czteroletnich daremnych poszukiwaniach nic znaleziono zadnego o nim śladu, prawdopodobnie zginął 1863 r.

Kranich — wieku lat 30, baron, poddany pruski oficer Pruskiej Gwardyi, majętny, służył w oddziale Raczkowskiego pod główną komendą pułkownika Calier'a, jako dowódzca kompanii strzelców, po większej części z samych niemców lub z b. pruskich żołnierzy złożonej, a tem samem rozumiejącej niemiecką komendę, gdyż Kranich ani słowa po polsku nie rozumiejąc komenderował po niemiecku; poległ w bitwie pod Kleczewem d. 9 Czerwca r. 1863. odznaczywszy się odwagą. (Cz. N. 110. podaje, że zginął 12. t. m. Gł. N. 25. Dz. Poz. N. 139. że 10 t. m).

Krasnopiewców — wieku lat 28, urodzony w Osznianie, wyznania Grecko-unickiego. Skończywszy akademią wojskową w Petersburgu, służył w artyleryi moskiewskiej. W zawiązanej przed powstaniem między wojs. rossyj. organizacyi, był śp. Krasnopiewców jednym z najczynniejszych i najrzetelniejszych jej członków. W roku 1863 z wybuchem powstania on najpierwszy wraz z pięcioma kolegami pospieszył do oddziałów powstańczych; potem zaś mianowany został dowódzcą oddziału; dowodził najpierw w Podlaskiem 12 Lutego 1863 roku a następnie w Lubelskiem i Sandomierskiem. W ciągłych utarczkach z Moskalami zrujnowawszy zdrowie udał się na jakiś czas do Galicyi dla wypoczynku, przybył do Krakowa w Lutym 1864 r. wkrótce jednak z końcem t. m. skutkiem zaprowadzonego stanu oblężenia, zmuszony uciekać, przybył do Tulczy, gdzie przez powieszenie się, życie sobie odebrał. Upadek powstania i barbarzyńskie obchodzenie się jego rodaków z podbitym narodem, podają za przyczynę samobójstwa; był to mąż wielkiej odwagi i zdolności wojskowych.

Krasnowski Władysław, czeladnik bednarski z pod Warszawy; służył jako żołnierz w oddziale Kononowicza, poległ w bitwie pod Grzybową-górą dnia 17 Kwiet. 1863 r.

Kraszewski Stefan liczący lat 31, obywatel ziemski, syn dziedzica Wiszniopola i Korsówki w powiecie Żwiachelskim gubernii Wołyńskiej. Matka śp. Stefana chociaż z urodzenią rossyanka, była katoliczką i zacną polką. Śp. Stefan bawił lat kilka w Paryżu wzbogacając swą wiedzę wyższemi naukami. Sprawa Polski, dla której tylko żyć pragnął, jedynem jego była zajęciem i całe siły i zdolności poświęcał dla zlania w jedno ogniwo wszystkich stronnictw emigracyi upatrując w tem jedyną siłę do wyswobodzenia Ojczyzny. Gdy chwila sposobna nadeszła, był pomocnikiem energicznym w organizacyi narodowej; hasło powstania powołało go w szeregi, nie wahając się pospieszył pod dowództwo Władysława Ciechańskiego, który powierzył śp. Stefanowi dowództwo nad oddziałem kosynierów i w drugiej czy w trzeciej potyczce pod Minkowcami w powiecie Zacławskim 10 Maja 1863 roku idąc naprzód i zagrzewając swoich podkomendnych, ginie od kuli nieprzyjacielskiej z powszechnym żalem towarzyszy i przyjaciół, którzy stracili w nim jednego z dzielnych i poświęconych pracowników dla dobra kraju i spraw Ojczyzny.

Prostujemy tu wiadomość o tegoż samego nazwiska w pierwszej części podanym Konstantym, o którym pisaliśmy że go Moskwa powiesić kazała: iż tenże Konstanty nie był w całe krewnym znanego nam Autora J. I. Kraszewskiego.

Kraszewski Łucyan junkier z wojsk rossyjskich, stojących w Łowiczu, zkąd przybył do oddziału Skowrońskiego; tu mianowany adjutantem, poległ w bitwie pod Kterami w powiecie Łęczyckim w Czerwcu 1863 roku mając lat 20, pochowany we wsi Strzegocinie w pow. Łęczyckim.

Kraszewski — oficer z oddziału Parczewskiego, poległ w bitwie pod Balkowem dzielnie się broniąc dnia 9go Lipca 1863 r. (Dz. Poz. Nr. 167).

Krauze Roman, pisarz prowentowy z Ożarowa; poległ w biwie pod Budą Zaborowską w Warszawskiem dnia 14 Kwietnia 1863 r. (Cz. Nr. 96).

Krauze J. włościanin, wskutek ran, zmarł w Suwałkach, pochowany dnia 12go Czerwca 1863 roku tamże. (Dz.Poz.Nr. 194).

Krauze Albin, urodzony w Szczuczynie syn aptekarza z Marjampola, uczeń klasy 7mej gimnazyum w Suwałkach, służył w oddziale Mroczkowskiego; na podjeździe pędzony przez kozaków we wsi Tartupice spadł z konia i roztrzaskał sobie głowę, skutkiem czego zmarł w kilka godzin mając lat 20; podług innych miał lat 17, służył w oddziale Suzina, poległ w Sierpniu 1863 r. pod Balwieżyskami.

Krawecki — z Wołynia, żołnierz w szeregach powstańczych internowany w jednej z twierdz państwa Autsryackiego w r. 1864 wstąpił w szeregi Armii meksykańskiej, tamże podczas zdobywania miasta Thenacan został zabitym.

Krąkowski Władysław wieku lat 21, obywatel ziemski, właściciel wsi Ponętowa w powiecie Łęczyckim, kształcił się pierwiastkowo w Warszawie gdzie ukończył gimnazyum, następnie w Grignon, gdzie słuchał wykładu nauk przyrodzonych profesora Pepłowskiego, a po ukończeniu tego kursu, w szkole agronomicznej w Belgii. Ztamtąd powrócił pod rodzinną strzechę, by zająć się gospodarstwem, by na tej drodze na jakiej jego śp. ojciec wyrobił sobie ogólny szacunek i miłość, dobić się tej samej miłości, tego samego szacunku; wypadki polityczne wskazały mu inne obowiązki, powołały do innych usług; zbrojne powstanie wkrótce znalazło go w swych szeregach, służył pod dowództwem Langiewicza, brał udział w kilku bitwach; aż wreszcie złamany trudami obozowego życia zmuszony opuścić obóz powrócił do domu. Przyszedłszy nieco do siebie, zaciągnął się do oddziału Michała Zielińskiego i w bitwie pod Dobieszkowem dnia 25 Września 1863 roku poległ licznemi okryty ranami.

Krąkowski — służył jako kapitan, w oddziale Cieszkowskiego, poległ w bitwie pod Borzęcinem w okolicach Szadku w Kaliskiem dnia 10 Kwietnia 1863 roku. (Głos Nr. 19 powiada, że służył pod dowództwem Seifryda i zginął pod Ruszkowem).

Krąkowski — dzierżawca wsi Dobrzyszyce w pow. Piotrkowskim; w jednej z bitew zdaje się w tymże powiecie ciężko ranny wzięty do niewoli w drodze ze wszystkiego obdarty, a w końcu przy hucznym śmiechu i szyderstwach żołdactwa, zastrzelony; pozostawił sześcioro dzieci.

Krąkowski — uczeń Gimnazyum Trzemeszeńskiego, zginął 2 Marca 1863 r., w pierwszej potyczce, w której brał udział, pod Dobrosołowem i Mieczownicą.

Krewniak Jan podoficer z wyprawy Łapińskiego. Poległ w wyprawie z Rumunami pod Kostangalią na Wołosczyznie 13. Lipca 1863. r. (Imionsp. Stup.) Inne źródła podają, że po wyleczeniu się z ran umarł we Wrześniu w Tulczy z tęsknoty za krajem.

Kropielnicki Mateusz poległ w bitwie pod Częstobrowicami d. 30. Lipca 1863. r. (Cz. N. 247).

Krosnowski Julian wieku lat 32 syn obywatela z Płockiego. Szkoły gimnazyalne ukończył w Plocku, później kształcił się w szkole centralnej w Paryżu, poczem zaciągnął się do kozaków tureckich Jener. Zamojskiego, następnie odbył kampanią włoską 1859 r. w legionach Garibaldego, po ukończeniu której powrócił do Paryża i był korepetytorem w szkole Batignolskiej. Powstanie 1863 r. powołało go znów do czynnej służby; oddał on swoje usługi i znakomite zdolności wojskowe pod rozkazy Jener. Mierosławskiego; poległ w nieszczęśliwej potyczce 19. Lutego pod Krzywosądzą, w której sam kwiat dzielnej młodzieży padł ofiarą swego poświęcenia i patryotyzmu.

Krotkiewski czy **Krolkiewski Władysław**, oficyalista prywatny z dóbr Tursko w Sandomierskiém; poległ w bitwie pod Staszowem w Lutym 1863. r. służąc w oddziale Langiewicza.

Krotoszyński — z Poznańskiego żołnierz wojsk pruskich; służył w oddziale Oksińskiego, po rozbiciu tego oddziału po bitwie pod Przedborzem w dniu 26 Czerwca 1863. spotkany na drodze przez nieprzyjaciela zakłuty bagnetami

Król A. wieku lat 30. Rodem z Sandomierskiego, cukiernik z Opatowa. służył w kawaleryi; w bitwie po dwakroć ranny, zakłuty przez kozaków.

Królikowska Ludwika; córka artysty dramatycznego, mając 2 lata zakończyła życie dnia 7 Sierpnia 1863 r. w skutek wybuchu prochu w domu pod N. 223. przy ulicy Szewckiej w Krakowie, w którym się znajdowała fabryka ładunków dla powstańców. Pochowana na cmentarzu miejskim d. 9. t. m.

Królikowski Adam wieku lat 20, rodem z miasta Lublina uczeń Szkoły Głównej Warszawskiej, następnie żołnierz w oddziale jenerała Mierosławskiego poległ w bitwie pod Krzywosądzą ugodzony kulą w piersi. Inne źródła podają, że po bitwie pod Krzywosądzą, gdzie był lekko ranny, dostał się do oddziału jenerała Langiewicza i zginął w potyczce pod Chrobrzą.

Królikowski Stanisław brat Adama, pozostawał do ostatniego Maja 1864 r. ze szczupłą garstką powstańców, którymi dowodził w lasach to Św. Krzyskich to w Iłżyckich; nie mogąc się nareszcie przeprawić do Galicyi z powodu wezbrania Wisły pod Sandomierzem, zginął bez wieści.

Królikowski — podoficer z oddziału Czyżewicza, poległ pod Mołczową d. 25 Października 1863 r. (Gł. N. 40.)

Królikowski Franciszek żywcem w Miropolu wrzucony do dołu wraz z trupami i zakopany przez żołdaków moskiewskich. (Dz. Poz. Nr. 138, podaje jako Henryka).

Kruszewski — oficer z oddziału Parczewskiego poległ w bit. pod Balkowem dnia 10 Lipca 1863 r. (Gł. N. 29).

Kruszewski Laurenty Wawrzyniec, kapłan, wracając z najśw. Sakramentami z lasu, gdzie niósł pomoc religijną umierającym powstańcom został napadnięty przez oddział kozaków. Zadali mu kilkanaście ran i pozostawili w lesie około wsi Gostkowic w powiecie Pułtuskim; znaleźli go włościanie i zanieśli do dworu Gostkowickiego; na drugi dzień po potyczce Jasińskiego z nieprzyjacielem, moskale napadli dwór w Gostkowicach, a ujrzawszy księdza poranionego, na leżącego w łóżku uderzyli i bagnetami zakłuli.

Kruszyński — służył w oddziale Horodyńskiego jako kapitan poległ w ataku na Radziwiłów d. 1 Lipca 1863 r. (Gł. N. 24).

Kryłow — rossyanin, z wojsk rossyjskich przeszedł do powstania i zginął w jednej z bitew.

Kryniewski Michał oficyalista z Krakowskiego, służył jako szeregowiec w oddziale Czachowskiego poległ w bitwie między Bliznem a Bobrzą d. 10 Czerwca 1863 r.

KryńsKi — wieku lat 30. mechanik z fabryki Rusieckiego, zginął pod Stolinem w 1863 r. zostawił żonę i 3 dzieci.

Kryński Bolesław zginął pod Sołowiejówką w Berdyczowskiém 10 Maja 1863 r. (Imionosp. Stup.)

Kryński Izajasz rodem z Galicyi syn Ignacego Kryńskiego i Honoraty Kisielewskiej. Ojciec jego był z Litwy zkąd po r. 1831 wydaliwszy się osiadł w Galicyi. W 1846 r. przez chłopów okropnie pobity kaleką do śmierci pozostał. Młody Izajasz uczęszczał do szkół w Rzeszowie, potem w Tarnowie, z korepetycyj i innych zajęć zaspokajał potrzeby studenckie, nieraz zostawał w wielkim niedostatku. Powstanie zastało go jeszcze w szkołach; zapał i prawdziwa miłość ojczyzny powołały go w szeregi, zabrawszy z sobą kilku kolegów z Rzeszowa w krótce stanął w obozie wraz z bratem swoim ciotecznym Antonim Kisielewskim. W ataku na Miechów dnia 16 Lutego 1863 r. przy zdobywaniu cmentarza ugodzony dwiema kulami w piersi na miejscu żyć przestał.

Krypski — zabity 10 Maja 1863 r. w Sołowiejówce przez bandę zebraną przez ajentów rossyjskich i pędzoną przez wojsko. (Dz. Poz Nr. 199 i Cz. Nr. 197).

Krzesimowski Stanisław urodzony 8 Maja 1787 r. w Sandomierskiem. Skończywszy w roku 1808 uniwersytet w Wiedniu w następnym wszedł do służby wojskowej do gidów ks. Poniatowskiego, wkrótce przeniesiony do artyleryii w stopniu porucznika, odbył kampanię 1809 przeciw Austryi, w 1812 walczył przeciw Rossyi; 1813 bił się przeciwko Niemcom, w następnym roku to jest 1814 w bitwie pod Stasą we Francyi został ranny w rękę, a za waleczność ozdobiony krzyżem legii honorowej przez Napoleona Igo.

Po powrocie z Francyi do kraju 1814 roku wstąpił w szeregi artyleryi wojsk polskich, w których zostawał przez lat 4ry, poczem wziąwszy dymisyę w stopniu kapitana, oddał się gospodarstwu wiejskiemu w swoim własnym majątku Rębów piastując zarazem zaszczytny urząd radcy województwa Sandomierskiego.

Powstanie listopadowe powołało w szeregi dzielnego żołnierza, mianowany został pułkownikiem i dowódzcą wolnych strzelców województwa Sandomierskiego. Przemagające siły nieprzyjacielskie zgromadzone pod Kazimierzem, zaatakowane zostały przez garstkę strzelców dowodzonych przez śmiałego i odważnego św. p. Krzesimowskiego, którego oddział został rozbitym, sam zaś wzięty w niewolę i zesłany na Syberję. Powrócony z Syberyi w roku 1833 na nowo objął gospodarstwo w swoim majątku, piastując z wyborów urząd sędziego powiatu Staszowskiego.

Powstanie 1863 roku znalazło go już nieco złamanym, ku temu i wiek i przejście różnych kolei losu nie dozwoliło przyjąć czynnego udziału w szeregach narodowych. Jednakże w organizacyi brał najczynniejszy udział; rząd narodowy oceniając przeszłe jego zasługi, zamianował go jenerałem i organizatorem województwa Krakowskiego i Sandomierskiego. W Krakowie główną miał swoję czynność lecz zaprowadzony stan wojenny w Lutym 1864 roku zmusił go do opuszczenia Krakowa i zamieszkania w Dreznie. Tam sędziwy starzec skupiał u siebie wychodźców, podejmując ich, w szczupłem swojem mieszkaniu. Każden potrzebujący, odbierał przyjacielską pomoc, radę i pociechę. Wiekiem i trudami znękany, zapadł ciężko na zdrowiu, a po dwu miesięcznej chorobie zakończył życie d. 2 Kwiet. 1865 r. Pochowany na miejscowym cmętarzu w dniu 5 t. m. Nad grobem miał przemowę do czyniących mu ostatnią przysługę, ks. Mülde, sędziwy kanonik przy katedrze królewskiej w Dreznie w języku polskim, po której zabrał głos dawny i zasłużony w literaturze wychodzicc Gordon, którego mowa przedrukowaną została we wszystkich dziennikach zagranicznych polskich.

Krzycki (pseudonym **Kosko** vel **Kostko**) — służył jako major w oddziale jenerała Kruka, poległ wraz z synem w bitwie między Gutowem a Kockiem w Lubelskiem dnia 18go Grudnia 1863 r. (Chwila Nr. 3 — Głos podaje, że 25 t. m).

Krzycki — syn powyższego poległ tamże.

Krzyński — służył pod dowództwem Trauguta, zginął 25go Kwietnia 1863 roku pod Woroniem w Kobryńskiem.

Krzywański Edward dystylator, rodem z Niegołowa w Poznańskiem, poległ w bitwie 1863 r.

Krzyżanowski Jan (podług inych **Krzykowski**), służył w oddziale Broniewskiego, poległ jako szeregowiec w bitwie pod Niegorzewem d. 3 Czerwca 1863 r.

Krzyżanowski Kazimierz ksiądz z Opatowskiego, pełnił obowiązki kapelana oddziału, zginął pod Komorowem.

Krzyżanowski Józef urodził się w Galicyi w 1811 roku. Po ukończeniu szkół był słuchaczem w Uniwerszytecie Lwowskim, tam go zastała Listopadowa rewolucya. Złączywszy się z kilku kolegami, zaciągnął się pod dowództwo jenerała Skrzyneckiego, w bitwie pod Grochowem raniony ciężko od kuli, dopiero po 10

miesiącach przywrócony do zdrowia powrócił do Galicyi. Wypadki w roku 1846 bez względu na obszerne gospodarstwo, żonę i drobne dzieci natchnęły go do oddania swoich usług sprawie narodowej. W pamiętnej podówczas rzezi, w której cały jego majątek ogniem zniszczono, raniony był w głowę toporem przez chłopów; zbity drągami i odstawiony władzom wojskowym, skazany został na 20 lat więzienia w Spielbergu. Rok 1848 uwolnił go z więzienia. Pospieszył wtedy do żony i dzieci, którzy zdołali się schronić w W. Ks. Poznańskiem, i tam oddał się pracy u swoich kuzynów. Powstanie ostatnie nie mogło być dla niego obojętnem; przyjął udział w miejscowej organizacyi i zdrową radą i gorącym zapałem zachęcał młodzież udającą się do oddziałów. Silne uczucia patryotyczne i upadek powstania wiele wpłynęły na jego zdrowie; wreszcie dotknięty bolesnym ciosem śmierci 20 letniej córki, zapadł ciężko na wodną puchlinę, i wkrótce życie zakończył 28 Sierpnia 1865 r.

Księżalski — mieszczanin (podobno emeryt) z Lubelskiego, poległ w bitwie pod Królowym Mostem dnia 9 Czerwca 1863 r. (syn jego ranny pod Skałą w oddziale Langiewicza wzięty do niewoli).

Kubelak — cieśla z Kurnika w Poznańskiem, wskutek otrzymanych ran, zmarł w Strzelnie 1863 r.

Kubańczyk Franciszek sekretarz z Cyrkułu policyj. z Warszawy, poległ w bitwie pod Żyżynem dnia 12 Sierpnia 1863 r. jako podporucznik kosynierów. (Cz. Nr. 247).

Kubarzewski lub **Kabarzewski Józef** z Częstochowy, dostawszy się do niewoli ciężko ranny, zmarł w szpitalu w Stobnicy. (Czas Nr. 201).

Kublicki patrz **Piotuch.**

Kucewicz Józef wieku lat 24 oficyalista z Kowieńskiego, brał udział w bitwie pod Leniatynami, Korsariszkami, Medejkami, Chudyszkami, Spalwiszkami, Uzwentami, Cytowianami, Zoginiami, Montwidowem, Czarnym-Dworem, Wędziagolą, Krakinowem i Orwistowem; w tej ostatniej zginął jako oficer.

Kucharski Zygmunt poległ w bitwie pod Olszową d. 22 Mar. 1863 r.

Kucharski Józef oficyalista z Kościelca, zabity przez żołnierzy moskiewskich dnia 29go Maja 1863 roku. (Cz. Nr. 131).

Kucharski Franciszek rodem z okręgu Kazimierskiego, w wieku lat 19 żołnierz w szeregach powstańczych, schroniwszy się na terrytoryum państwa Austryjac., internowany w jednej z twierdz, w końcu roku 1864 wstąpił w szeregi armii meksykańskiej, dnia 13 Sierpnia 1865 roku, w czasie bitwy pod Tecomoxaca został zabity. Akt zejścia przesłany Prokuratorowi Królewskiemu w Lublinie.

Kucharscy — dwaj bracia ranni ciężko w potyczce 2 Marca 1863 roku pod Dobrosołowem i Mieczownicą, zmarli w kilka godzin.

Kucharski Walery z Prus zachodnich, syn właściciela dóbr wskutek otrzymanych ran zmarł w Poznaniu 1863 roku. (Im. sp).

Kucz — brat redaktora Kurjera Warszawskiego, przybył z Turcyi gdzie przebywał jako emigrant, służył w oddziale Jeziorańskiego, następnie w oddziale Lelewela, zginął pod Korytnicą dnia 10 Czerw. 1863 r. (Cz. Nr. 140).

Kuczborski — wieku lat 17 syn sędziego apelacyjnego z Warszawy, służył w oddziale Kolbego jako adjutant, zginął w bitwie pod Rydzewem (przeprawiając broń) w powiecie Pzasnyskim w d. 5 Maja 1863 r. broniąc się do ostateczności.

Kuczewski Eugieniusz wieku lat 40, rodem z gubernii Augustowskiej; syn niezamożnych rodziców, służył w wojsku rossyjskiem w randze stabs-kapitana. Stojąc w Saratowie ze swym pułkiem dowiedział się z gazet o powstaniu w kraju; natychmiast wziął urlop pod pozorem odwiedzenia swej familii i przybył w powiat Łomżyński gdzie podówczas formował się oddział Wawra, zaraz się też do niego zapisał jako prosty szeregowiec. Oficerowie i żołnierze tego oddziału wkrótce w nim spostrzegli większą znajomość sztuki wojskowej, niż się po szeregowcu spodziewaćby można, zaraz go też z tej strony przedstawili pułkownikowi Ramotowskiemu (Wawrowi). Dawszy się tym sposobem poznać awansował szybko, i wkrótce dosłużył się stopnia majora; teraz już rozwinął całą swą czynność i niezmordowaną wytrwałość w służbie; wyrobienie żołnierzy, ład i porządek jaki egzystował w obozie, to jego zasługa; w boju odważny przytomny, obecny prawie wszędzie gdzie potrzeba było jego zachęty, rady lub czynnej pomocy; dla tego też oddział ten los swój i każdą pomyślną bitwę jemu w znakomitej części zawdzięczał. Gdy

on zginął i oddział w krótce istnieć przestał. Poległ w bitwie pod Kozim-rynkiem w powiecie Augustowskim.

Kuczewski Michał rodem z Drzewicy w Królestwie Polskiém syn dzierżawcy dóbr ziemsk. służył w oddziałach Langiewicza i Chmielińskiego, zginął pod Opatowem 1863 r.

Kuczewski Kajetan brat stryjeczny Michała, służył pod Langiewiczem i Rudowskim, zginął pod Samsonowem w Gubernii Radomskiej.

Kuczyński — felczer, zginął pod Budą Zaborowską 1863 r. (Imionps).

Kujawski — wieku lat 24 obywatel z Hornowa w powiecie Bialskim, służył w oddziale Tyszki, zginął pod Zasławiem.

Kukwa Antoni. Włościanin z pow. Pułtuskiego; niegdyś żołnierz b. w. Polskich, czynny podczas manifestacyi, wywierał znaczny wpływ na swoich sąsiadów przygotowując ich do przyszłego mającego nastąpić powstania. Zmarł 11 Stycznia 1863 r. zostawiając ośmiu synów.

Kulczycki — były rotmistrz wojsk rossyjskich pospieszył pod dowództwo Andruszkiewicza naczelnika wojennego w Augustowskiem, gdzie miał sobie powierzoną komendę nad małym oddziałem Strzelców; 19 Kwietnia 1863 r. pod Sapieżyszkami w Augustowskiem dobity został na placu boju przez nieprzyjacielskie żołdactwo.

Kulena Stanisław służył pod dowództwem Trauguta, zginął 25 Kwietnia 1863 r. pod Woroniem w Kobognickiém.

Kulesza — uczeń Szkoły Głów. warszawskiej, zginął pod Stolninem 1863. w wieku lat 25.

Kulesza Piotr wieku lat 18 włościanin ze wsi Bobrownik z księstwa Łowickiego służył jako szregowiec kosynieróww oddziale Skowrońskiego, poległ w bitwie pod Wolą Cyrusową d. 4 Września 1863 r. pochowany we wsi kościelnej Kołaciński.

Kulesza Tadeusz uczeń gimnaz. Poznańskiego rodem z Gostynia, zginął w bit. p. Olszową jako szeregowiec d. 22 Mar. 1863 r.

Kulesza Julijan wieku lat 22 z Czach pow. Łomżyńskiego, praktykant leśnictwa Mariampol. służył w oddziale Jastrzębskiego zginął pod Czystą-Budą w bitwie d. 2 Lutego 1863 r.

Kulesza Władysław wieku lat 28 b. porucznik dragonów rossyjskich; jako powstaniec brał udział w bitwach: pod Pankami,

Mrzygłodem, Pieskową-Skałą, Chrobrzem, Grochowiskami, Rudnikami i Białą w Krakowskiem; w tej ostatniej poległ we Wrześniu 1863 r. służąc w oddziale Chmielińskiego jako dowódzca kosynierów.

Kulikowski — poległ pod Tyszowcami 18 Maja 1863 r.

Kullak Wacław z Poznania, zginął w 1863 r. (Imion.).

Kulma Jan rodem z Dobczyc pod Gdowem zginął 17 Lutego 1863 r. pod Miechowem. (Imion.).

Kułaczkowski — poległ w bitwie pod folwarkiem Łączkiem w okolicy Huty Ireny w Lubelskiem w d. 22 Października 1863 r. (Cz. N. 250.).

Kułagowski Antoni urzędnik biura pow. w Miechowie, zamordowany przed własnym domem d. 17 Lutego 1863 r. (Cz. N. 44).

Kułakowski Roman urodził się w Warszawie, czynny we wszystkich manifestacyach jakie były początkiem wielkiego i krwawego dramatu, jako członek ówczesnej organizacyi aresztowany w r. 1861 a po kilkomiesięcznem więzieniu w Cytadeli skazany został na Sybir; doszedłszy do Ufy, dostał tam pozwolenie powrotu do kraju, a w końcu 1862 już się znajdował na łonie rodziny. W pierwszych dniach powstania pospieszył z bronią przez siebie nabytą pod rozkazy Jen. Jeziorańskiego.

Brał czynny udział w bitwie pod Rawą, następnie jako adjutant Jen. Śmiechowskiego bił się pod Pieskową Skałą; tam nieprzyjaciel przeważnemi siłami napadł garstkę walczących, pomimo gradu kul ś. p. Roman dotarł na górę zamkową z rozkazem swego Jenerała skłaniając oblężonych do odwrotu czem ocalił przeszło 100 ludzi od nieochybnej śmierci. Po wielu bitwach w jakich brał udział i pomimo narażenia siebie samego, idąc naprzód na nieprzyjaciela nigdy nie był rannym, nareszcie 25 Grudnia 1863 roku służąc pod rozkazami, zdaje się, jen. Kruka w bitwie pod Kockiem zginął jako waleczny i odważny młodzieniec.

Kunz Izaak z Galicyi podobno z Sambora służył w trzeciej kompanii, pod dowództwem Lelewela, zginął pod Panasówką dnia 3 Września 1863 r.

Kuratowski Józef cząstkowy szlachcic z Podlaskiego, służył pod dowództwem Lelewela jako żołnierz, poległ w bitwie pod Borowemi-Młynami d. 16 Kwietnia 1863 r. oddawszy towarzyszowi

i kuzynowi swemu przed bitwą zegarek srebrny antyk i pierścionek z włosami, z prośbą o odesłanie takowych matce w razie gdyby zginął.

Kurnatowski Ryszard Władysław rodem z Poznańskiego, zginął w bitwie pod Salichą na Wołyniu, ugodzony kulą w piersi mając lat 28.

Kuroczy Jan rodem z Król. Pol. Podoficer dragonów Ottomańskich zmarł na cholerę 13 Sierpnia 1865 r. w Carogrodzie w wieku lat około 30.

Kurowski Ludwik syn obywatela z Poddębic w Łęczyckiém; zakłuty bagnetami na armacie nieprzyjacielskiej pod Cyrusową-Wolą jako oficer kossynierów, mając lat 26. Pochowany tamże.

Kurowski — zginął pod Sołowiejówką na Wołyniu 10 Maja 1863 r. (Inion.).

Kurowski Józef z Łukowa, służył w oddziale Lelewela zginął pod Borowcami 16 Kwietnia 1863 r. (Cz. N. 97).

Kurpiński — Terminator stolarski z Warszawy, służył jako żołnierz w oddziale Kononowicza poległ w bitwie pod Grzybową-Górą d. 17 Kwietnia 1863 r.

Kuryłło — z pow. Białostockiego, służył w oddziale Brandta poległ w bitw. w Listopadzie 1863 r.

Kurzyna Jan patrz w końcu dzieła w dodatku.

Kusznirczuk Michał urodził się w powiecie Żwiachelskim na Wołyniu, oficyalista w majątku Konopackich, służył w kawaleryi pod dowództwem Jen. Edmunda Różyckiego. W potyczce pod Salichą brał czynny udział; nazajutrz wracając do obozu przed ukrytą strażą graniczną moskiewską, bronił się jedyną bronią jaką miał przy sobie t. j. lancą, ale gdy włościanie z pobliża nadbiegli broniąc Kałuszowskiego, po otrzymaniu 14 ran uniesiony został przez nadbiegłą patrol polską i przeniesiony do Galicyi gdzie po kilku miesiącach przyszedł nieco do zdrowia. Był już gotowym do nowéj walki, lecz ogłoszenie stanu wojennego w Galicyi w pierwszych dniach Marca zmusiło go wraz z innemi do udania się do Paryża. Tęsknota za krajem silnie na jego zdrowie wpłynęła, wpadł w suchoty i dnia 19 Listopada 1865 r. zmarł w szpitalu de la Charitè w Paryżu. (Obszerniej, Roczniki Tow. Literac. Historycz. w Paryżu).

Kutrzebski Michał rodem z gub. Radomskiej, służył pod Langiewiczem jako podoficer kawaleryi zginął w Grochowczyskach pod Buskiem.

Kwiatkowski Zdzisław urodzony 16 Stycznia 1846 r. Syn propinatora w Warszawie, uczeń Gimnaz. Warsz. czynny bardzo podczas manifestacyi w 1861 r. Przewidując wcześnie że będzie potrzeba zdolnych ludzi do broni wydalił się za granicę; przybywszy do Cuneo, natychmiast zapisał się do miejscowej szkoły wojskowej polskiej. Z hasłem powstania pospieszył pod dowództwo Jen. Langiewicza i zginął 2 Marca 1863 r. pod Małagoszczą jako oficer piechoty.

Kwiatkowski Józef rodem z Galicyi, po wysłużeniu lat w wojsku austryackiém, gdzie był podobno oddany za karę, otrzymał posadę nauczyciela szkoły realnej w Stryju w r. 1862.

Powstanie powołało go w szeregi pod dowództwo Zapałowicza, zginął 19 Maja 1863 roku w potyczce pod Tuczapami w Lubelskiem.

Kwiatkowski Władysław, lat 20 liczący wskutek ran otrzymanych w bitwie pod Miechowem dnia 17go Lutego 1863 roku, zmarł w klinice Krakowskiej dnia 26 t. m. i roku. (Czas Nr. 46. Nr. 67).

Kwiatkowski Józef były uczeń seminaryum Warszawskiego, z którego wystąpiwszy, trudnił się przepisywaniem wyroków sądowych. W początkach powstania, mając zebranych przez pracę 250 zł. pol., za pieniądze te uzbroiwszy się, pospieszył do oddziału Langiewicza, zkąd przeniósł się do oddziału Czachowskiego, w bitwie pod Św. Krzyżem dwa razy ranny, zmuszony był na czas jakiś opuścić szeregi.

Przyszedłszy do zdrowia, zaciągnął się do oddziału Raczkowskiego pod główną komędą Calliera zostającego, w bitwie pod Kleszewem przez nieprzyjaciół otoczony, nie chcąc się poddać, wystrzałem z rowolweru życie sobie odebrał.

Kwiatkowski Antoni lat 22, syn obywatela z Krakowa; z akademii technicznéj przeszedł do zawodu księgarskiego i jako subjekt pracował we Lwowie i Czerniowcach. W powstaniu służył w różnych oddziałach walczył mężnie i zginął w r. 1863.

Kwinta Kazimierz obywatel powiatu Lidzkiego, o którym Wiestnik rossyjski poprzednio pisał „że robił jakieś ofiary na

moskali“ to jest zdaje się na biorących udział w organizacyi narodowej oficerów rossyjskich. Niewiadomo z jakiej przyczyny odebrał sobie życie przez powieszenie się w Giełdowicach w tymże powiecie w Maju 1864 r.

Lampe Emil, syn fabrykanta skór w Warszawie zacnego i powszechnie szanowanego obywatela, wyznania ewangelickiego; zaciągnął się pod dowództwo Jeziorańskiego, który się formował w Warszawie i najpierwszy przeszedł okopy; od żołnierza dosłużył się stopnia kapitana piechoty; ranny w bitwie zdaje się pod Topiłami lub Zanichem 6 Maja, pomimo nalegania dowódzcy aby pozostał aż do zupełnego wyleczenia się, przyjął udział w następnej bitwie 18 Maja 1863 r. pod Kobylanką i tamże zginął.

Landy Aleksander wyznania Mojżeszowego z Warszawy, czynny w manifestacyach nie mały wywierał wpływ na młodzież swego wyznania, powstanie powołało go w szeregi pod dowództwo jen. Wysockiego, jako żołnierz w wyprawie na Radziwiłów miał być ranny. Według zebranych wiadomości i poszukiwań jedna z dam znakomitych polskich we Lwowie, u której przed nieszczęśliwą wyprawą zamieszkiwał, objaśnia w swym liście i dokładnie zarazem maluje charakter tego młodzieńca, oto wyjątek z niego przytaczamy: „Wychodząc z oddziałem dał mi słowo że zgłosi się do mnie, skoro przy życiu zostanie, dotąd ani słowa. Jeden z jego towarzyszy wyprawy Radziwiłowskiej objawił mi że widział go pomiędzy trupami inni zaś utrzymywali że ciężko ranny, zabrany z placu bitwy i ukryty w domu jakiegoś izraelity w Brodach; inni utrzymują że w Radziwiłowie; pomimo poszukiwań żadnego śladu o jego życiu, tamtejsi mieszkańcy wyznania mojżeszowego zachowują największą tajemnicę, gdy przechowują podobnych nieszczęśliwych. Jeżeli nie żyje cześć jego popiołom!.. a dla rodziców i krewnych niech będzie pociechą i osłodą i niech się dowiedzą że ich zacne dziecko pozostawiło w sercach wszystkich, którzy go bliżej znali prawdziwy szacunek i uznanie dla swych niezwykłych zalet moralnych a jako Polka i chrześcianka śmiało wyrzec mogę, że gdyby Bóg był mi dał tej wartości moralnej syna byłabym najszczęśliwszą z kobiet. Cześć jego pamięci tu na ziemi—a tam! pewnie go już Przedwieczny na łono swoje przyjął; łzami żalu i smutku kończę te wyrazy N. N. (p. s.) Niewiem jak rozrządzić listem z

6 rublami, które w moich rękach zostają przesłane z Warszawy, a które go już nie zastały".

Łaskowski Franciszek właściciel ziemski z Laskowa w Kobryńskim powiecie, służył pod dowództwem Trauguta, zginął w potyczce pod Białą-Górą w powiecie Kobryńskim 1863 roku.

Laskowski — służył w oddziale Fryczego jako instruktor, poległ dnia 25 Maja 1863 roku w okolicach Ostrowa w Ostrołęckiem. (Dz. Poz. Nr. 121 — Cz. Nr. 118).

Lasocki Ludwik wieku lat 60, były oficer wójsk polskich z 1831 roku, później emigrant we Francyi, w końcu inżynier sekcyi przy drodze żelaznej Warszawsko-Petersburgskiej, służył w oddziale Mystkowskiego. Czas Nr. 137 podaje że poległ w bitwe pod Czyżewem w Ostrołęckiem dnia 13go Maja 1863 roku ugodzony kulą w czoło. (Podług innych zginął pod Łączką).

Lasocki Walenty rodem z miasta Osmolina, zarąbany pod Miłosną 1863 roku w Marcu w chwili zbierania się oddziału.

Lasocki — wieku lat 30, majster szewski z miasta Raciąża, poległ w bitwie pod Chromakowem w powiecie Mławskim dnia 14 Sierp. 1863 r.

Laszkiewicz — ksiądz, poległ w bitwie dnia 19 Kwienia 1863 r. w okolicach Nalibok w powiecie Oszmiańskim, będąc 8 razy ranny. (Dz. Poz. Nr. 102).

Latociński Jakób, włościanin z powiatu Warszawskiego, służył w oddziale Kononowicza, poległ w bitwie pod Nową-wsią d. 18 Maja 1863 r.

Latocki — czeladnik kominiarski z powiatu Warszawskiego, służył pod dowództwem Kononowicza, poległ w bitwie pod Wąchockiem d. 20 Kwiet. 1863 r.

Laurysiewicz Stefan ksiądz Bazylianów, missyonarz apostolski, administrator probostwa Grecko-katolickiego kościoła świętego Norberta w Krakowie. Młody ten kapłan 28 lat liczący, wielce się zasłużył w pracach duchownych i narodowych, któremi cała rodzina jego od dawnych lat się odznaczała. Wszyscy byli męczennikami sprawy narodowej; dziad Stefana umarł na Syberyi; Ojciec, to zasłużony żołnierz z Listopadowej rewolucyi; stryj był proboszczem przy kościele świętego Norberta w Krakowie, i profesorem uniwersytetu Krakowskiego; brat zaś śp. Stefana wywieziony na Sybir pozostawił żonę i dzieci w Lubelskiem, gdzie

Laurysiewiczowie zamieszkiwali. Śp. Stefan przed wstąpieniem do zakonu oddawał się nauce matematyki; będąc już diakonem w Chełmie wysłany został do Warszawy w celu ukończenia studyów w Akademii tamtejszej, lecz tam nie długo zostawał gdyż go Muchanów wygnał. Udawszy się napowrót do Lublina, czas jakiś pełnił obowiązki przy kościele swojego zakonu. Znakomity mowca i kaznodzieja zjednał sobie rozgłośną sławę, wiarę i zaufanie. Zmuszony jednak uchodzić przed prześladowaniem religijnem w dyecezyi Chełmskiej, schronił się na wschód gdzie pomiędzy Bułgarami roznosił światło wiary i nauki; następnie udał się do Rzymu i tam przez Ojca Świętego został mianowany missionarzem apostolskim. Pracował on na polu pismiennictwa, mianowicie zbierał materyały do zamierzonego wydawnictwa, o Słowiańszczyznie Tureckiej. Był przytym korespondentem ze wschodu do „Czasu“ Krakowskiego. W czasie ruchów narodowych, śp. Stefan brał w nich czynny udział. Jego to pracy osobistej przewodnictwu i odwadze zawdzięczyć należy obchód Horodelski w 1861 roku i protestacyą tamże spisaną, oraz znakomitą mowę, wydrukowaną tajemnie, która zmusiła go schronić się przed więzieniem na wschód, zkąd znowuż powrócił do kraju i w Krakowie osiadł w pierwszej połowie 1863 roku; zamianowany przez władzę narodową pełnomocnym komisarzem na całe województwo Krakowskie sprawował obowiązki aż do dnia śmierci, której przyspieszenie spowodował nieszczęśliwy obrót sprawy narodowej. Zmarł w Krakowie 2 Marca 1864 roku. Pochowany na cmentarzu miejscowym. (Wzmianka o nim w Czasie i Dzien. Poznańskim).

Lauszka — służył jako porucznik w oddziale Topora, poległ w bitwie w Opatowie dnia 21go Kwietnia 1863 roku. (Chwila Nr. 50).

Lazzarini — wieku lat 22, syn fortepianisty z Radomia urzędnik w Radomiu, służył w oddziale Langiewicza jako szeregowiec Igo batalionu strzelców, poległ w Staszowie (w przed dzień Popielca) 1863 r. pochowany tamże.

Lazzarini Alfred wieku lat 18, uczeń z Gimnazyum Radomskiego, zginął w bitwie pod Skałą jako podoficer piechoty.

Lebel — obywatel z Grodzińskiego, służył w oddziale Lutyńskiego jako podoficer, zginął pod Prawdą.

Lech — z Lubelskiego, zdaje się według prywatnego podania emigrant, z ostatniego powstania zaciągnął się do kozaków Ottomańskich, zmarł na cholerę w Carogrodzie 13 Sierpnia 1865 r.

Lejbuś — Izraelita z Sambora, zginął w bitwie pod Batorzem d. 6 Wrześ. 1863 r.

Lelewel patrz **Borelowski.**

Leman Karol z Warszawy, poległ w bitwie pod Budą Zaborowską w powiecie Warszawskim dnia 14go Kwietnia 1863 roku. (Czas Nr. 96).

Lemański — wieku lat 26, obywatel z powiatu Konińskiego ze wsi Dembny-królewskie, żonaty, służył pod dowództwem pułkownika Mielęckiego', poległ w bitwie pod Nową-wsią w Lutym 1863 r.

Lemański — felczer wieku lat 20, pochodził z Litwy, poległ w ataku na Węgrów d. 6 Lutego 1863 r. Pozostawił rodziców na wsi mieszkających.

Lemberger Adam chociaż z pochodzenia Niemiec, jednakże urodzony i wychowany na ziemi polskiej w Galicyi, miał sobie za obowiązek służyć w szeregach narodowych i zginął roku 1863 śmiercią walecznych. Stryj jego Józef, właściciel młyna na Berezowie w Brzerzańskiem w Galicyi, podczas całego powstania, gorliwie wypełniał obowiązki Polaka.

Lemiński — zginął 20 Lutego 1863 r. pod Gopłem. (Im. St).

Lenczewski Józef urodził się w 1837 r. w Grodzieńskiem we wsi Leńcach. Po ukończeniu Gimn. w Białymstoku, wszedł do Szkoły Głównej na Wydział medyczny w Warszawie, brał czynny udział od początku manifestacyj, w skutek czego został aresztowany i do Cytadeli odstawiony; po 6 tygodniach odwieziony do Grodna 1862; zostawał tam dziesięć miesięcy w więzieniu; wypuszczono go z warunkiem że mu niewolno było powracać do Warszawy. Czynny w miejscowej przedpowstańczej organizacyi wielce był użytecznym; gdy zbrojne powstanie w Grodzieńskiem się rozpoczęło', zebral kilkudziesięciu dzielnej młodzieży i pospieszył pod dowództwo Duchińskiego, po rozbiciu którego służył w oddziale Ejtminowicza i Wróblewskiego biorąc udział we wszystkich potyczkach. Za odznaczenie się mianowany kapitanem, w początkach 1864 r. przybył na krótki czas do Galicyi, gdzie został uwięziony i internowany w jednej z twierdz w Czechach; w końcu

1864 r. zdołał się wydobyć z więzienia i przybył do Paryża, gdzie oddał się nauce stolarstwa. Słabe siły nie pozwoliły mu dłużej w tak ciężkiej pracy zostawać i po kilku miesiącach, próbował uczyć się zecerstwa w jednej z drukarń w Paryżu, lecz i tu długo nie pozostał, gdyż siły zupełnie go opuściły. Znalazłszy przytułek u sióstr miłosiernych pod Paryżem w Juvisy, po 2 tygod. zakończył życie męczeńskiego tułactwa 29 Października 1866 r. Pochowany na miejscowym cmentarzu. (Obszerniej podają Roczn. Towarz. liter. histor. w Paryżu).

Leneizo vel **Lenicz** — major wojsk włoskich z wyprawy Garibaldego. Włoch rodem, przybył do Polski i powierzone mu zostało dowództwo nad oddziałem; umiał on zręcznie manewrować obóz nieprzyjaciela; w bitwie np. pod Gołyminem w powiecie Włocławskim 11 Paźdź. z połączonemi oddziałami Orlika, Millera razem 170 strzelców i 50 kawaleryi, walcząc z 2 rotami piechoty 150 kawaleryi wśród niesłychanie zaciętej bitwy i porażki zdołał się wycofać z resztą; w trzy dni potem 14 t. m. pod Lubowidzem w tymże powiecie wraz Zameczkiem, Czernym Girsztoftem, na czele 500 ludzi walczy z 4 rotami piechoty sotnią kozaków i 100 objeszczykami, po zaciętym boju w którym oddziały powstańcze poniosły klęskę, (40 zabitych i tyleż rannych) w końcu sam ten dzielny dowódzca ginie w rozpaczliwej obronie. (Gł. Nr. 39. 40 Czas Nr. 246).

Leobas — komisarz obozowy w oddziale Krysińskiego, za nieposłuszeństwo i niewykonanie rozkazów został rozstrzelanym. Inne źródła podają że Gromejko częściowy w ówczas dowódzca za niespełnienie rozkazu w zbytniem uniesieniu wystrzałem z rewolweru zabił go. Śp. Leobas zostawił żonę i dzieci.

Leopold N. — z Warszawy poległ w bitwie pod Częstoborowicami w Lubelskiém d. 30 Lipca 1863 r.

Leszczyński — terminator garbarski, (podobno) z Warszawy; służąc pod dowództwem Padlewskiego, ranny w bitwie pod Myszyńcem; po przyjściu do zdrowia zaciągnął się do oddziału Lelewela, w bitwie pod Krasnobrodem powtórnie ranny, poległ w bitwie pod Lutym d. 29 Marca 1863 r. i tam pochowany.

Leszczyński — ksiądz, pełnił obowiązki kapelana w oddziale Mareckiego, poległ w bitwie pod Brzezinem d. 18 Listopada roku 1863. (Dz. Poz. Nr. 282).

Leszczyński Jan majster ciesielski, w skutek nadwyrężonych sił w bit. pod Miechowem d. 17 Lutego 1863 r. umarł w zakładzie Klinicznym w Krakowie d. 12 Stycznia 1864 r. mając lat 29. Pochowany na cmentarzu miejcowym d. 14 t. m. i r.

Lesiński August wieku lat 20 rzemieślnik z Warszawy poległ w bitwie pod Łodzią d. 22 Lutego 1863 r. Pozostawił matkę staruszkę, którą utrzymywał.

Leśniewicz Włodzimierz vel **Władysław** rodem z Podola, uciekając przed ścigającym go nieprzyjacielem dostał się do Turcyi i tam zaciągnął się do gwardyi Sułtańskiej, zmarł 13 Sierp. 1865 roku w Konstantynopolu na cholerę.

Lewandowicz Walenty z Jarocima w Poznańskiem, zginął pod Ignacewem 1863 r. (Imsp.)

Lewandowski — murarz służył pod dowództwem kapitana Gregowicza poległ pod Szklarami d. 5 Kwietnia 1863 r.

Lewandowski — z miasta Makobody, żołnierz w piechocie, ciężko raniony w folwarku Szydłowinie w Siedleckiem, wkrótce zmarł. (Czas Nr. 75.

Lewandowski — z Podlawskiego, kapitan w oddziale Neczaja, zginął w skutek odniesionych ran pod Żalinem.

Lewanowski Konstanty porucznik złotych ułanów, służył pod dowództwem Alberta Ziembińskiego; poległ w bitwie pod Czarnostawem w 1863 r.

Lewartowski Bronisław służył w oddziale Jordana; poległ w bitwie pod Komorowem d. 20 Czerwca 1863 r. Nabożeństwo żałobne odbyło się w Choczni pod Lwowem dnia 20 Sierpnia 1863 r. (Gł. Nr. 26).

Lewi — starozakonny z Warszawy, b. żołnierz wojsk Hiszpańskich, następnie francuzkich w Algierze, skąd wrócił do kraju w randze porucznika, jako taki przyjęty do oddziału Skowrońskiego w Łęczyckiem, poległ w bitwie pod Dalkowem w pow. Łęczyckim d. 9 Września 1863 r. mając lat 27.

Lewicki Łukasz rodem z Samsonowa w gubernii Radomskiej, w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Pieskową Skałą, zmarł w szpitalu św. Łazarza w Krakowie dnia 20go Marca 1863 roku mając lat 41; zostawił sześcioro dzieci. Pochowany na miejscowym cmentarzu d. 22 t. m. i r.

Lewicki Mansfeld technik ze Lwowa, zginął pod Radziwiłowem.

Lewicki — szewc, służył jako żołnierz w oddziale Broniewskiego, poległ w bitwie pod Niegorzewem dnia 3go Czerwca 1863 roku.

Lewicki — poległ w bitwie pod Miechowem dnia 17go Lutego 1863 r.

Lewiczuk — żona włościanina z powiatu Radzyńskiego, zastrzelona w Kwietniu 1864 przez moskali.

Lewinowski wieku lat 25, służył w kawaleryi Pułtuskiej zginął w bitwie pod Czarnostawem.

Lewiński — murarz z powiatu Warszawskiego, służył w oddziale Broniewskiego, poległ w bitwie pod Niegorzewem dnia 3go Czerwca 1863 r.

Lewiński — poległ w bitwie w powiecie Wasilkowskim ośm mil od Kijowa. (Cz. Nr. 116).

Lewitowicz Franciszek syn księdza obrządku Grecko-Unickiego, uczeń szkoły politechnicznej we Lwowie, służył pod dowództwem Czachowskiego, zmarł w Rzeszowie w skutek ran dnia 18 Marca 1863 roku. Pochowany tamże. (Czas Nr. 106 podaje że zmarł 28 t. m.)

Lewkowicz — urzędnik komory Celnej, zamordowany w Tomaszowie dnia 5 Lutego 1863 r. pozostawiwszy 6ro dzieci. (Czas Nr. 32 Dz. Poz. Nr. 43).

Lewkowicz — weterynarz 9 brygady artyleryi, (assesor kollegialny), podobno z powodów politycznych, sam się zastrzelił w mieście Tulczynie, powiecie Bracławskim, gubernii Podolskiej, dnia 9 Paźdz. 1864 r.

Libelt Karol syn znakomitego filozofa, pisarza i poety; urodził się 19 Czerwca 1843 roku w Poznaniu, uniwersytet kończył w Wrocławiu. Od pierwszej chwili związku organizacyi narodowej w prowincyach dawnej Polski, był już czynnym jej członkiem, lubiony i kochany powszechnie, i dla tego też przekonania jego polityczne i wiara w sprawę, jakie wygłaszał w kołach swoich przyjaciół i kolegów, silnie oddziaływały na umysłach, i powiększało się z dniem każdym, grono zwolenników gotowych do poświęcenia i ofiar za sprawę narodu. Nie wiemy jak wysokie zajmowował stanowisko w organizacyi, ale domyślać się tylko możemy

że musiało ono być wyższe a co najmniej zaszczycone nieograniczonem zaufaniem, jeżeli podamy z pewnych i autentycznych źródeł pochodzące wiadomości, iż był używany w missyach ważnych politycznych po zagranicami kraju. Objechał on bowiem pierwsze stolice Europy; był w Anglii, Francyi i w innych państwach; ostatnia jego podróż była do Sztokholmu w celu porozumienia się z miejscowym komitetem narodowym i ludźmi stojącymi na czele zagranicznych stowarzyszeń emigracyi różnych narodowości reprezentujących a wspólnie w sprawie narodu naszego działających.

Na hasło powstania śp. Karol rozporządziwszy i przeznaczywszy poprzednio na rzecz sprawy narodowej cały a hojny zapis po swojej matce chrzestnej, po spełnieniu tego aktu, (który po śmierci wykonany został) był zaraz gotowym i wraz z licznem gronem swoich kolegów pospieszył pod dowództwo Younga de Blankenheim. W nieszczęśliwej potyczce pod Osowiem niedaleko miasteczka Brdowa 29 Kwietnia 1863 roku, śp. Karol biegnąc naprzód do ataku ranionym zostaje od pierwszej kuli nieprzyjacielskiej i następnie żołdactwo kolbami go dobija. Pochowany w osobnej trumnie w jednej mogile wraz 70ciu innymi d. 1 Maja t. r. *). Nieszczęśliwa matka na odebraną wiadomość o śmierci syna wyrzekła „gdym go żegnała wiedziałam, że nie jest już moim, ale ojczyzny;“ w parę miesięcy, jednak bo dnia 16 Grudnia t. roku nie mogąc przenieść boleści po stracie syna, zmarła u córki w Krakowie.

Liczbiński — w młodych latach emigrował za granicę i tam brał udział w kampanii Węgierskiej 1848 roku. Po powrocie do kraju, był inżynierem przy drodze żelaznej; z początkiem powstania zaciągnął się do oddziału Zameczka i tu się dosłużył stopnia majora; po bitwie pod Drążdżewem w powiecie ostrołęckim, zpowodu choroby zmuszony wziąść urlop, po przyjściu do zdrowia powrócił do oddziału Wawra, zkąd go odkomenderowano na dowódzcę oddziału pozostałego po Suzinie. Jako dowódzca oddziału w bitwie pod wsią Gruszki w Augustowskiem (połączony z Brandtem) dnia 27 Czerwca 1863 roku zmusza nieprzyjaciela do ucie-

*) Dziennik Poznański Nr. 102 wKorespondencyi prywatnej nie podaje bliższych szczegółów o nieszczęśliwym tym napadzie lecz tylko nadmienia, że przez kolonistę naprowadzeni moskale, otoczyli z trzech stron oddział Blankenheima, który rozbili (70tn poległych 50tu ciężko rannych) a śp. Karol broniąc się, 7miu moskali trupem położył.

czki przyprawiając go o znaczne straty; poległ w bitwie pod Wizną w powiecie Łomżyńskim, stoczonej w Sierpniu 1863 roku przez połączone odziały Wawra i Hłaski, zasłaniając swym oddziałem ich odwrót; według Czasu Nr. 172 poległ dnia 6 Lipca 1863 roku między wsiami: Sieburczynami i Szymborami nad Narwią w Łomżyńskiem. (Głos Nr. 29 twierdzi że poległ pod Sapoćkami w tymże powiecie.

Limiński Ludwik służył jako porucznik w oddziale majora Lenieckiego, (podług innych w oddziale Szydłowskiego) zginął w bitwie między wsiami Krzywdą a Finkówką w Podlaskiem d. 8 Listopada 1863 roku. (Dz. Poz Nr. 282 i Głos Nr. 72 podają że się nazywał Liniński).

Linde — służył w oddziale Leszka Wiśniewskiego, zamordowany w Tuczapach 1863 r. (Im. Stup.)

Lindner Karol były podoficer wojsk pruskich, ciężko ranny w potyczce pod Dertką na Wołyniu 1863 roku, wkrótce tamże zmarł. (Im. Stup.)

Linkowski — oficer z oddziału Jabłonowskiego poległ w bitwie między Okmianą a Popelami nad Wentą dnia 22 Czerwca 1863 roku. (Gł. Nr. 26).

Lipczyński Antoni obywatel z Galicyi, były kapitan wojsk polskich z 1831 roku (ozdobiony krzyżem „Virtuti militari"); służył jako pułkownik kawaleryi pod dowództwem jenerała Wysockiego; brał udział wbitwie pod Miechowem i pod Radziwiłowem, w skutek ran otrzymanych w tej ostatniej bitwie, zmarł we Lwowie w dniu 22 Sierpnia 1863 roku. Pochowany na miejscowym cmentarzu.

Lipiński Stanisław był dowódzcą oddziału kawaleryi narodowej w Rawskiem, jako taki ranny w bitwie między Kunkami a Gombinem w powiecie Gostyńskim dnia 15 Maja 1863 roku; następnie oficer w oddziale Eminowicza i Ćwieka poległ w bitwie pod Depułtatami i Chełmnem dnia 5go Sierpnia 1863 roku. (Gł. Nr 31).

Lipiński Faustyn wieku lat 18, rodem z Gniazdowa z Kongresówki, zmarł w skutek ran otrzymanych w pierwszych dniach Kwietnia 1863 roku w bitwie pod Buskiem, pochowany w Tarnowie. (Czas Nr. 72 podaje że zmarł 25 Marca tegoż roku, lecz nie podaje gdzie).

Lipowski — zginął pod Rudką 11 Stycznia 1863 roku. Imion. Stup. podaje że się nazywał Lipiński i że zginął 21 t. m.

Lipski Mieczysław rodem z Galicyi, syn żołnierza z czasów Napoleona Igo; po ukończeniu nauk w szkole kadetów w Wiedniu, służył przy Huzarach węgierskich jako oficer, odbywał kampanię włoską, w której przez Francuzów wzięty do niewoli, wrócony następnie władzom Austryackim, przeznaczony został do strzelców konnych. Z pierwszym wybuchem powstania zjawił się w jego szeregach; ranny w bitwie pod Miechowem; po wyzdrowieniu mianowany organizatorem i naczelnikiem żandarmeryi w Lubelskiem, w Listopadzie 1863 roku zmuszony schronić się do Galicyi, tam przez władze Austyackie aresztowany, jako poddany Turecki, za którego się przedstawił, wydalony za granice Państwa, udał się do Paryża, gdzie już to w skutek odnowionych ran już też z niedostatku i ostatecznej nędzy, był przymuszony udać się do szpitala la Charitè, i tam zmarł dnia 4 Stycznia 1865 roku; mając lat około 30. Pochowany na cmentarzu w Mont-parnasse.

Lipski — lekarz z wojsk rossyjskich, służył jako lekarz obozowy w oddz. Jabłonowskiego, poległ w bitwie między Okmianą a Popelami nad Wentą dnia 22 Czerwca 1863 roku. (Gł. Nr. 26). Podług innych służył w oddziale Dłuskiego.

Lisiewicz — służył w oddziale Kuczyka, poległ w potyczce niedaleko Góry Kalwaryi w końcu Lutego 1863 roku. (Dz. Poz. Nr. 76 podaje, że w Marcu).

Lisowski Edmund wieku lat 23, uczeń gimnazyum Pińskiego, żołnierz w oddziale Trauguta, zginął w potyczce pod Zielonym Kątem w Kobryńskiem.

Lisowski Jan z Kongresówki służył w oddziale jenerała Langiewicza, zginął pod Grochowiskami 1863 r.

Litwiński — 18to letni chłopaczek, odważny i wytrwały nad wiek swój, zginął pod Żyżynem 18 Sierpnia, zgruchotany całym nierozpękniętym jeszcze granatem.

Lityński — zginął pod Chruślinem 1863 r.

Lituński Marcin włościanin zginął pod Budą-Zaborowską 1863 roku.

Liwocz — major w oddziale Czachowskiego, po bitwie pod Rybicami objąwszy w dniu 21 Października 1863 roku pod Jurkowicami i Staszowem po Czachowskim komendę, w rozpaczliwej

walce z przeważającą znakomicie siłą nieprzyjaciela, liczącego pod pułkownikiem Zwirowem 9 rot piechoty, 2 szwadrony dragonów i 2 sotnie kozaków, poległ wraz z kapitanami Popowskim i Roznerem.

Loht Józef rodem z Warszawy, obywatel, służył w oddziale Grabowskiego jako podoficer kawaleryi, poległ w bitwie pod Białobrzegami w Mazowieckiem w Lipcu 1863 roku. Dziennika Poznańskiego Nr. 162 powiada, że zginął pod Przybyszewem dnia 6 Lipca 1863 roku jako szeregowiec.

Loht Alfred wieku lat 22, brat Józefa, o którym wyżej, syn fabrykanta kapeluszy w Warszawie, uczeń Uniwersytetu Petersburgskiego służył w oddziale Drewnowskiego jako podoficer kawaleryi, poległ w bitwie pod Ulowem nad Pilicą niedaleko Nowego-miasta w Opoczyńskim powiecie, w Czerwcu 1863 roku. (Cz. Nr. 159 podaje, że zginął 6 Lipca w mieście Białobrzegach. Dz. Poz. Nr. 162 znowuż twierdzi że pod Przybyszewem tegoż dnia).

L'oiseau — francuz, służył w oddziale Iskry jako oficer kawaleryi, poległ w bitwie pod Małagoszczą dnia 16go Września 1863 roku. (Gł. Nr. 35.— Kron. Krak. Nr. 8).

Longin — z Litwy, zginął w Województwie Augustowskiem w Listopadzie 1863 r. Imiono. Stupnickiego podaje, że pod Wolą Korybutowską 9 Grudnia.

Lorenc — poległ w bitwie pod Łączką w okolicy Ireny w Lubelskiem dnia 22 Paźdz. 1863 r. (Cz. Nr. 250).

Lorent Jan wieku lat 19, włościanin z powiatu Marjampolskiego, gminy Leśnictwo, służył w oddziale Suzina, brał udział w bitwie pod Balbieżyszkami, Otitą i Staciszkami, w tej ostatniej zginął.

Lubiak Jan z Śrewnicy, poległ w bitwie pod Żyżynem dnia 12 Sierp. 1863 r. (Cz. Nr. 247).

Lubicki — z Poznańskiego, służył pod dowództwem Czachowskiego, poległ w bitwie między Blizinem a Bobrzą dnia 10go Czerwca 1863 r.

Lubicz Aleksander (Stabrowski) były oficer wojsk rossyjskich, ze szkoły Konstantynowskiej, w powstaniu major i dowódzca oddziału Zaniemeńskiego; brał udział w bitwie dnia 8 Lipca 1863 pod wsią Łojciach gdzie wspólnie z Wysłouchem zmuszają nieprzyjaciela do cofnięcia się; i w dniu 9 t. m. i r. w bitwie pod Klaryszkami w powiecie Trockim, także wspólnie z Wysłouchem, z nie-

pomyślnym dla siebie skutkiem; zginął w bitwie pod Czystą Budą w powiecie Maryampolskim gubernii Augustowskiej w Lipcu 1863 roku. Czas Nr. 204 i Dz. Poz. Nr. 204 stwierdzają, a Głos Nr. 33 podaje że zginął pod Wajwerami w Augustowskiem dnia 21 Sierp. 1863 r.

Lubieński — oficer piechoty, zginął w potyczce pod Dertką na Wołyniu Im. Stup. podaje że się nazywał Lubieniecki.

Lubieński — starozakonny z Lubelskiego, służył w oddziale Czachowskiego, zginął w górach św. Krzyskich 1863 r.

Lubowski Julian uczeń gimnazyum z Słucka, z odziału Duchińskiego; zginął w Białowiejskiej puszczy mając lat 23.

Ludwikiewicz — dowódzca konnego oddziału, złożonego wyłącznie tylko z włościan, brał udział w kilku bitwach, kilkakrotnie ranny; w bitwie pod Darszyszkami w powiecie Poniewieskim przemagającemi siłami nieprzyjaciół rozbity traci 30 zabitych 60 rannych, sam w końcu ciężko ranny nie chcąc się dostać do niewoli, wystrzałem z rewolweru życie sobie odbiera dnia 13 Listop. 1863 roku.

Lutinski — uczeń szkoły Genueńskiej, następnie żołnierz strzelców, potem podporucznik pod dowództwem jenerała Langiewicza, ciężko ranny pod Grochowiskami, wkrótce zmarł w miesiącu Marcu 1863 roku.

Lutmiński Władysław czeladnik rzeźnicki z Lublina, czy też z któregoś miasteczka w Lubelskiem, służył w oddziale Younga dc Blankenheim jako szeregowiec; w Bitwie pod Brdowem dnia 29 Kwietnia 1863 roku ciężko ranny, wzięty do niewoli, zmarł w drodze dnia 30 t. m. i r.

Lunczewski August z Podlaskiego oficyalista, służył w oddziale Krysińskiego, zginął pod Fajsławicami w Sierp. 1863 r.

Lunowski — szeregowiec, zginął pod Imbramowicami 1863 roku.

Lunczewski Adam urlopowany żołnierz, rodem z Angustowskiego, służył pod dowództwem Andruszkiewicza, zginął w pierwszej potyczce pod Czystą Budą 1863 r.

Lutowski — ślusarz z Warszawy, służył pod dowództwem jenerała Kruka, zginął w bitwie pod Fajsławicami w Lubelskiém w Sierpniu 1863 r.

Łaguna Apolinary lub **Antoni** służył jako oficer plutonowy, w oddziale Kobylińskiego (Nadmüllera); poległ podług jednych w bitwie pod wsią Sanie w dniu 3 Września 1863 roku, podług innych miał poledz w okolicy Zambrowa w Augustowskiej gubernii, w powiecie Łomżyńskim w Sierpniu 1863 roku, w uporczywej obronie zarąbawszy 6ciu kozaków pałaszem. (Czas Nr. 219. i Głos Nr. 35).

Łakiński Józef służył jako oficer w oddziale Dobrowolskiego, poległ w walce z przemagającą znacznie siłą nieprzyjaciela po między wsią Kunkami a miastem Gombinem w powiecie Gostyńskim, gubernii Warszawskiej dnia 15go Maja 1863 roku. (Gł. Nr. 22. — Cz. Nr. 117).

Łakomski Erazm lat 19 z Krakowskiego, w skutek ran odniesionych w bitwie pod Grochowiskami, zmarł w Busku w Kongresówce dnia 1 Kwiet. 1863 r.

Łakuna — były wachmistrz z wojsk rossyjskich, służył w oddziale Kobylińskiego, brał udział w bitwach pod Waliłowem i pod Zambrowem, poległ w tej ostatniej.

Łampczyński czy **Łapczyński Emil** syn obywatela ziemskiego z Kawęczyna powiatu Radzyńskiego, służył w oddziale Gustawa Zakrzewskiego, poległ podług jednych w bitwie pod Wróbliną w Podlaskiem dnia 1 Kwietnia 1863 roku, podług innych w bitwie pod Rudą d. 23 Marca 1863 r.

Łapiński Jan rodem z Galicyi, subjekt z handlu Leono Krupeckiego w Warszawie, służył w oddziale Lelewela, w skutek ran zmarł w szpitalu w Cieszanowie dnia 15 Maja 1863 r.

Łapiński Czesław według innych **Łapacki Czesław** adjutant dowódzcy oddziału Czerwińskiego, poległ w bitwie pod Chrościnami w Olkuskiem dnia 27 lub 28 Kwietnia 1863 r. Czerwiński w raporcie tak się o nim wyraża: „człowiek waleczny i szlachetny, prawa ręka moja!“ (Czas Nr. 109. — Gł. Nr. 20).

Łapiński — wieku lat 18, ze wsi Topczewa powiatu Bialskiego, służył w oddziale Kobylińskiego, jako żołnierz jazdy Augustowsko-Grodzieńskiej, poległ w Sierpniu 1863 roku w bitwie około Zambrówa w powiecie Łomżyńskim.

Łapiński — służył w oddziale Wawra, ciężko ranny dnia 28 Czerwca 1863 roku w obozie leśnym Kozi-Rynek, odesłany do szpitala, zkąd wzięty do niewoli podobno zmarł.

Łapkowski — oficyalista, (podobno leśniczy) z Podlaskiego, przybył do obozu z dobrą dubeltówką, strzelał celnie, poległ w ataku na Węgrów dnia 6 Lutego 1863 r.

Łasicki Tomasz — cyrulik z Kalisza, początkowo służył jako kosynier w oddziale Lelewela, i w kilku bitwach miał udział, następnie przeszedł pod dowództwo jenerała Langiewicza, w końcu do oddziału Parczewskiego, zginął jako szeregowiec w bitwie pod Rudnikami dnia 22 Kwiet. 1863 r.

Łasiewicz Kazimierz, w wyprawie Łapińskiego przy wylądowaniu 11 Czerwca 1863 roku pod Kłajpedą na Żmudzi utonął. Imiono. Stup. podaje że się nazywał Łasiewicz Karol.

Łaski Karol wieku lat 28, plenipotent dóbr Mysłowa w pow. Łukowskim, służył jako porucznik kawaleryi w oddziale Gustawa Zakrzewskiego, poległ w bitwie pod Rudą w powiecie Łukowskim dnia 23go Maja 1863 roku, pochowany w Radoryku Kościelnym w tymże powiecie.

Łaski — rodem z Krzywdy, oficer z oddziału Lelewela, poległ w bitwie pod Lutym dnin 7 Marca 1863 roku i tam pochowany. (Gł. Nr. 17—Cz. Nr. 75.)

Łaski Wacław uczeń gimnazyum Warszawskiego, rodem z Woli Zudybowskiej w powiecie Łukowskim, służył jako szeregowiec w oddziale jenerała Langiewicza, zginął pod Małagoszczą.

Łaszewicz — urlopowany żołnierz wojsk rossyjskich z Brześcia Litewskiego, bawiąc czasowo u swych krewnych na wsi uzbroił kilku włościan w kosy i siekiery, i wyruszył z nimi na Brześć w nadziei, iż w drodze połący się z liczniejszym jakim oddziałem powstańczym; tym czasem nim zdążył to uskutecznić, napadnięty przez oddział dragonów i na miejscu porąbany w Mar. 1863 roku.

Łaszewski — lat 19. syn organisty z Piotrkowa, opuściwszy szkoły zaciągnął się do oddziału Oksińskiego jako szeregowiec, zginął w bitwie pod Koniecpolem.

Łaszkiewicz — ksiądz, poległ w bitwie pod Nalibokiem w Oszmańskiem dnia 19 kwietnia 1863 roku. (Cz. Nr. 98 i Imio-

nospis podaje że był kapitanem, i poległ w Maju, przeszyty 7ma kulami).

Łatwiński Władysław wieku lat 20, rodem z Lublina, zmarł dnia 15 Marca 1863 roku w Zakładzie Klinicznym w Krakowie, w skutek ran odniesionych w bitwie pod Skałą. Imionospis podaje że pod Miechowem. Pochowany na miejscowym cmentarzu dnia 17 t. m. i r. (Cz. Nr. 62).

Ławiński Jan rzemieślnik z Bochni w Galicyi, zginął pod Krzykawką. Imionoaspis. podaje, że pod Miechowem 17 Lutego 1863 roku.

Łazowski Jan — syn włościanina z gminy Leśnictwo powiatu Marjampolskiego, gubernii Augnstowskiej, służył w oddziale Suzina, poległ w bitwie pod Staciszkami dnia 20 Cezrwca 1863 roku.

Łazowski Antoni syn doktora z powiatu Ostrołęckiego, służył jako kapitan w oddziale Rynarzewskiego, poległ w bitwie pod Żelazną na granicy gubernij: Płockiej i Augustowskiej dnia 6go lub 7go Listopada 1863 roku. (Czas Nr. 266 — Gł. Nr. 42).

Łazowski Marceli, urzędnik agentury asekuracyjnej we Lwowie, zmarł w Cieszanowie z ran odniesionych w bitwie dnia 8 Maja, pod Kobylanką, pochowany w końcu Maja.

Łątkiewicz Zygmunt wieku lat 16, uczeń gimnazyum Białostockiego, zginął w bitwie jako powstaniec.

Łębiński Leopold, syn właściciela ziemskiego ze wsi Wstążek z Prus zachodnich, służył w oddziale Sumowskiego, poległ w bitwie pod Szycami w Olkuskiém d. 7 Maja 1863 r. (Cz. Nr. 107).

Łempicki Aleksander wieku lat 31, z powiatu Płockiego, zabity przez włościan ze wsi Karwosiek w bójce jaka się wywiązała ze sporów podsycanych przez ajentów rossyjskich między tymiż włościanami, a częściową szlachtą ze wsi Włoczewa w pow. Płockim. Sąd kryminalny Płocki skazał winnych włościan nakilka lat robót ciężkich, lecz jenerał rossyjski Semeka naczelnik wojenny gubernii Płockiej, kazał sobie tę sprawę przedstawić, a po dokładnem rozpatrzeniu zbójców uwolnił (?), członków zaś sądu poaresztować kazał.

Łempicki Aleksander wieku lat 27, podoficer wojsk rossyjskich rodem ze wsi Kąpiołki w powiecie Olkuskim, służył w oddziale Mystkowskiego zginął w Ostrołęckiem.

Łempicki — wieku lat 40, rodem z Warszawy, były emigrant, z 1848 roku, potem urzędnik kolei żelaznej, w końcu powstaniec, zginął w bitwie pod Osiekiem dnia 2 Lutego 1863 r.

Łempicki Adam oficyalista czy też służący dworski z Lubelskiego, służył pierwiastkowo w oddziale Frankowskiego i Bohdanowicza, jako kosynier, później w oddziale Lelewela, poległ w bitwie pod Łysą-Górą dnia 17go Kwietnia 1863 roku zakłuty bagnetami.

Łentkiewicz — zginął w 1863 roku, patrz **Jeżewski Emilian.**

Łeperek Antoni pocztylion z Garwolina, rodem z Parysowa, powiatu Łukowskiego, żołnierz z oddziału Kononowicza, następnie służył w żandarmeryi pod komendą Łaskiego Zdzisława, zginął pod Fajsławicami i tam pochowany wraz z 22ma innymi.

Łepkowski Ignacy wieku lat 25, nauki kończył w Instytucie szlacheckim w Warszawie, po czem oddał się gospodarstwu wiejskiemu w swoim majątku Wyszyny w powiecie Mławskim; czynny w organizacyi narodowej, gdy w sąsiednim majątku pod Chromakowem nieprzyjaciel cofając się niszczył podpalaniem zabudowania, schwyciwszy za broń pobiegł naprzód dla złączenia się z garstką walecznych braci; lecz ugodzony kulą padł na miejscu 15 Siepnia 1863 r.

Łopaciński — urzędnik z Warszawy, zmarł w Poznaniu z ran odniesionych w 1863 roku. (Imionsp. nie podaje daty ani miejsca).

Łopacki Czesław patrz **Łapiński Czesław.**

Łoś Jan urzędnik K. S. należący do organizacyi był więziony w Cytadeli, po wyjściu z której życie zakończył.

Łosiewicz Józef syn kapitana wojsk polskich z 1831 roku, urodzony w Paryżu, skończył szkołę polską w Batignolles, poczem zdał egzamin do szkoły dróg i mostów; utonął przy wylądowaniu oddziału pułkownika Łapińskiego o dwie mile poniżej Kłajpedy (Memla) dnia 11 Czerwca 1863 roku, podług innych dnia 15 t. m. i r. (Cz. Nr. 147—Gł. Nr. 26).

Łosowski Bartłomiej wieku lat 38, włościanin z gminy Leśnictwo, powiatu Marjampolskiego, gubernii Augustowskiej, służył w oddziale Suzina, brał udział w bitwach pod Balbierzyszkami, Olitą i Staciszkami; poległ w tej ostatniej.

Łosowski Jan lat 24, brat Bartłomieja, poległ wraz z bratem pod Staciszkami.

Łoziński — z pochodzenia nieznany, żołnierz w szeregach powstańczych, internowany w jednej z twierdz Cesarstwa Austryjackiego, w roku 1864 wstąpił jako ochotnik do Armii meksykańskiej, wzięty do niewoli umarł.

Łubieński Zdzisław hrabia, raniony pod Kobylanką, wzięty do niewoli przez moskali, jest bratem Konstantego.

Łucki Józef ciężko ranny pod Kobylanką 8 Maja 1863 roku, zmarł w szpitalu w Cieszanowie i tam pochowany.

Łukaszewicz (Hołoska) — dowódzca małego oddziałku, zginął w Derewnie w Grodzińskiem 14 Lipca 1863 r.

Łukjanowicz — rodem z Prużańskiego, urzędnik Leśnictwa z powiatu Bialskiego czy Białostockiego, służył jako szeregowiec czy podoficer kawaleryi w oddziale Kobylińskiego; brał udział w bitwach: pod Waliłowem, Zambrowem i Piskami w Łomżyńskim powiecie w tej ostatniej obskoczony przez kozaków, gdy 6 z nich trupem kładzie, ostatnim wystrzałem sam sobie odbiera życie przenosząc śmierć nad niewolę.

Łukowski Julijan uczeń gimnazyjum Słuckiego, służył pod dowództwem Duchińskiego, zginął w Białowiezkiej puszczy 1863 roku.

Łutowski Erazm rodem z Kaliskiego, dymissyonowany żołnierz wojsk rossyjskich, strażnik rogatkowy, ojciec dwóch córek; odesławszy córki do familii, i spieniężywszy zegarek i inne przedmioty, kupił sobie za to pałasz od kozaka i dwa rewolwery, tak uzbrojony zaciągnął się do oddziału Younga de Blankenheim, poległ w bitwie pod Brdowem d. 29 Kwiet. 1863 r.

Łutowski Jan stróż, żołnierz w oddziale Krysińskiego zginął pod Fajsławicami w Sierp. 1863 r.

Łutowski — czeladnik szewcki, zginął pod Szklarami 1863 roku.

Machczyński Józef urodzony na Wołyniu 1825 roku, syn obywatela rozległych włości. W 18 roku życia zmuszony służyć w wojsku rossyjskiem, odbył kampanią Węgierską i Turecką, dosłużywszy się stopnia rotmistrza ułanów, podał się do dymisyi.

W 32 roku życia swego ożenił się z Józefą Regulską lecz nie długo używał szczęścia domowego, bo gdy powstanie wybuchło czuł się być obowiązkami Polaka powołany do walki za sprawę ojczyzny i w r. 1863 stanął w szeregach powstańczych, darowawszy wpierw grunta włościanom swej wioski. Brał czynny udział w wielu potyczkach; w ostatniej podobno bił się pod Salichą i za odznaczenie się posunięty został na stopień majora.

Po upadku powstania schronił się za granicę, i ciężką pracą zarabiał na kawałek chleba; stęskniony za krajem przybył do Galicyi 1865 r. w Grudniu, gdzie przyjmował różne obowiązki, które mu zapewniały utrzymanie. Już od początku 1867 r. zwolna zapadał na wodną puchlinę; ona go też w Sierpniu rzuciła o łoże, z którego się już nigdy nie podniósł. Umieszczony w Szpitalu we Lwowie, zostawał pod troskliwą i szczególną opieką Sióstr miłosierdzia. W dniu 7 Października t. r. oddał ducha Bogu. Pochowany na cmentarzu miejscowym. (Obszerniej podaje Gaz. Narodowa m. Październ. r. 1867.)

Macieliński Leon, ranny w bitwie pomiędzy Rudką a Solą, d. 21 Marca 1863 roku mając lat 20; zmarł i pochowany w Ulanowie.

Macioszek Józef, rodem z Włonic w Sandomierskiém w wieku lat 20; żołnierz szeregów powstańczych; internowany w jednej z twierdz Austryackich w 1864 zapisał się na listę ochotników mexykańskich i d. 23 Listopada 1865 r. w czasie bitwy zginął. Akt zejścia przesłany Prokuratorowi królewskiemu w Radomiu.

Mader — urzędnik z Miechowa poległ w bitwie pod Igołomią mając lat 24.

Madurski Antoni z Tarnowa ciężko ranny w jednej z potyczek, wzięty do niewoli zmarł w Szpitalu w Stobnicy 1863 r. (Cz. Nr. 201).

Madziar — emigrant z 1848 roku; służył w oddziale Duchińskiego jako podoficer, a podług innych jako kapitan i instruktor oddziału; poległ w bitwie pod Waliłami w powiecie Białostockim dnia 28 Kwietnia 1863 r. mając lat 42.

Magnuski — wieku lat 50. b. oficer z 2go pułku ułanów b. wojsk polskich 1831 r. emigrant zdaje się z ostatniego powstania, dostawszy się do Ameryki w kolonii Illinois głodem i nędzą przyciśniony odebrał sobie życie 1865 r.

Majchrowski — b. oficer wojsk rosyjskich służył jako porucznik kawaleryi w oddziale Czachowskiego poległ pod Rybnicą w Sandomierskiém w Październiku 1863 r. Pochowany w Klimuntowie.

Majeff — starozakonny z Lubelskiego niosąc dla oddziału żywność przez kozaków zarąbany został we Wrześniu 1863 r. na szosie Lubelskiej.

Majeranowski — z Lubelskiego oficjalista zginął pod Fajsławicami w Sierpniu 1863 r.

Majewski — dworski z Lubelskiego zginął pod Panasówką 3 Września 1863 r.

Majewski — (pseudonym); był to starozakonny, służył u kosynierów w oddziale najpierw Jankowskiego, potém Czachowskiego; zabłąkany w lesie, napadnięty przez patrol kozacką, zakłuty został, w Lubelskiém 15 Lipca 1863 r.

Majewski z Warszawy zginął pod Jeziorkiem jako podoficer; pochowany tamże.

Majewski Wiktor, wieku lat 20, rodem ze Skoroszy w Mazowieckiém w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Pieskową-Skałą zmarł w szpitalu św. Ducha w Krakowie d. 29 Marca 1863 r. Pochowany na cmentarzu miejscowym w d. 31 t. m. i r.

Majewski Franciszek rodem z Łukowa; służył w oddziale Lelewela; poległ w bitwie pod Lutym d. 7 Marca 1863 r. (Czas Nr. 75. i Gł. N. 17.)

Majewski Antoni ks. bernardyn z Karczówki; rodem ze wsi Bogucic w powiecie Stobnickim gub. Radomskiej; pełnił obowiązki kapelana w oddziale Czachowskiego; został zarąbany przez żołdaków w chwili kiedy spowiadał rannych na polu bitwy pod Grochowiskami (w bliskości wsi Szanicc) d. 18 czy 19 Marca 1863 r. Pochowany w Busku.

Majewski Konstanty wieku lat 39 urlopowany oficer wojsk rosyjskich zginął w wyprawie na Radziwiłów jako kapitan.

Majewski — wieku lat 27 urzędnik z administracyi księstw. Łowickiego z Łyszkowic służył w oddziale Skowrońskiego, jako żołnierz strzelców, poległ ugodzony kulą w bitwie pod Dalkowem w powiecie Łęczyckim d. 10 Września 1863 r. Pochowany tamże.

Majewski Feliks wieku lat 32 żołnierz z pułku finlandzkich strzelców wojska rosyjskiego; rodem z Ostrołęckiego; służył w

oddziale Bończy, brał udział w bitwie pod Igołomią i pod Górami w Stobnickiém; w tej ostatniej zginął d. 18 Czerwca 1863 r. (Gł. N. 26).

Majewski — wieku lat 24 lub 25 rodem z Litwy, junkier piechoty rossyjskiej; jako powstaniec służył w oddziale Grabowskiego (w stopniu oficera); poległ w bitwie pod Nowem-miastem w Rawskiém.

Majewski — wieku lat 30 wyrobnik z Warszawy, w samych początkach powstania wziął w niém udział, służąc w oddziale Jankowskiego, brał udział we wszystkich bitwach jakie ten oddział stoczył z nieprzyjacielem, potem służył w oddziale Lelewela i Langiewicza, w końcu w oddziale Broniewskiego; poległ w bitwie pod Niegorzewem d. 3 Czerwca 1863 r.

Majewski Władysław czy **Stanisław**, akademik poległ w bitwie po Miechowem d. 17. Lutego 1863 r. (Cz. N. 56).

Majewski Józef wieku lat 30 kilka; podług innych **Majkowski** stolarz z Łowicza, służył w oddziale Kononowicza, w bitwie d. 3 Czerwca 1863 r. pod Rościszewem skluty bagnętami i wzięty do niewoli, podobno zmarł.

Majewski — włościanin z Podlaskiego służył przy kosynierach zginął pod Fajslawicami w Sierpniu 1863 r.

Majkowski patrz **Majewski Józef.**

Majkowski — poległ jako oficer w bitwie pod Suchą, gdzie obskoczony przez dragonów po uporczywej obronie widząc niepodobieństwo ocalenia się, ostatnim strzałem z rewolweru życie sobie odebrał. (Dz. Poz. N. 118).

Majorowicz Maurycy wieku lat 26, ze wsi Wierzchy w Sieradzkiém, służył w oddziale jenerała Taczanowskiega, brał udział w bitwach pod Sędziejowicami w Sieradzkiem i pod Kruszyną, w tej ostatniej poległ, pozostawiwszy żonę i dziecko.

Makarewicz — leśnik rządowy z powiatu Sokólskiego gubernii Grodzieńskiej, służył jako szeregowiec w oddziale Duchińskiego, poległ w bitwie pod Waliłami w dniu 28 Kwiet. 1863 r.

Makarski Aleksander wieku lat 20, syn obywatela z miasta Radomia, służył w oddziale Czachowskiego potem Eminowicza i Ćwieka, jako kapitan kosynierów, poległ w bitwie pod Wirem, podług innych pod Kowalą 21 Sierpnia 1863 roku gdzie idąc

do ataku na czele swej kompanii, dał dowody znakomitego męztwa; pochowany tamże, (podług innych w Radomiu).

Makowiecki Henryk syn obywatelki miejskiej z Warszawy, poległ w bitwie pod Miechowem w dniu 17 Lutego 1863 r.

Makowski — z Bubiecka w Poznańskiem, syn obywatela; w bitwie pod Ignacewem ranny 8 Maja 1863 roku pozostał na placu boju, gdzie pomimo licznych ran, zdołał się jeszcze utrzymać przy życiu. Do pozostałego na placu, omdlałego z upływu krwi, przyskoczyło żołdactwo na czele z oficerem zadając 17 ran nieszczęśliwemu; dwie kule kartaczowe poszarpały mu nogę, w drugą zaś i brzuch pchnięty bagnetem, dwie rany otrzymał w głowę kolbą, kilka razy cięty w ramię szablą kozacką, dwa razy pchnięty piką kozacką w plecy i dwa żebra miał złamane od uderzenia kolbą; gdy go tak mordowali w przekonaniu że już nie żyje, odstąpili nieszczęśliwego; osoba miłosierna, która go w tym stanie na polu znalazła, kiedy jeszcze dawał znaki życia, odstawiła go do lazaretu polskiego w Kleczewie, zkąd jednak po kilku miesiącach leczenia, zabrali go moskale i umieścili w swoim lazarecie w Koninie; tam aż do 8 Maja 1864 roku pozostawał; podczas tego ojciec po kilkakroć razy zgłaszał się i reklamował o wydanie syna ale bezskutecznie; dopiero wdanie się pruskiego konsula pomyślny skutek osiągnęło; długo jeszcze w domu leczony był, czy wyszedł z tak wielkich i niebezpiecznych ran? nie wiadomo; osobisty jego przyjaciel podaje że w parę miesięcy zmarł, inni znajomi twierdzą, że wyjechał do wód we Francyi w drugiej połowie 1864 roku i tam gorzej zachorowawszy postanowił powrócić do domu, i w drodze miał umrzeć, i miał być pochowany na stacyi kolei żelaznej już na granicy pruskiej.

Makowski — wieku lat 22, rodem z Radomia, pierwiastkowo służył w oddziale Langiewicza, następnie w oddziale Ćwieka, poległ w bitwie w Lubelskiem.

Makurski Antoni ciężko raniony, dostawszy się do niewoli moskiewskiej, umarł w szpitalu w Stobnicy 1863 r.

Malarzowa Ruchla starozakonna, zamordowana w Tomaszowie d. 5 Lutego 1863 r. (Cz. Nr. 40).

Malczyński vel **Melczyński Antoni** rodem z Borowa w Lubelskiem, w wieku lat 21 żołnierz w szeregach powstańczych schroniwszy się na terytoryum państwa Austryackiego, internowany

w jednej z twierdz tegoż, w końcu roku 1864 wstąpił w szeregi armii meksykańskiej; dnia 10 Czerwca rozstrzelany w fortecy Perocie za przejście do obozu powstańców. Akt zejścia przesłany prokuratorowi Królewskiemu w Lublinie.

Malicki — 60 letni starzec, drożnik szosy Kieleckiej zamordowany przez kozaków 3 Lutego 1863 r. (Cz. Nr. 52).

Maliko — włościanin z Kujaw zginął 8 Maja 1863 roku pod Ignacewem.

Malinowski — Imionospis podaje że się nazywał Malnowski służył w oddziale Waligórskiego, poległ jako szeregowiec w bitwie pod Łączkiem, w okolicy Ireny w Lubelskiem dnia 22 Paź. 1863 r. (Cz. Nr. 250).

Malinowski — urzędnik z Wilna, poległ w Mitkiszkach w powiecie Trockim w d. 24 Marca 1863 r. (Cz. Nr. 102).

Malinowski — służył jako szeregowiec w oddziale Stasiakiewicza, poległ w bitwie między Małkinią a Czyżewem d. 17go Maja 1863 r.

Malinowski — sekretarz Komory, zamordowany w Tomaszowie dnia 5 Lutego 1863 r. (Dz. Poz. Nr. 43).

Malinowski Józef wieku lat 20, rodem ze Lwowa, uczeń tamtejszego gimnazyum, w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Igołomią dnia 15 Sierpnia 1863 roku zmarł w dniu 15 września t. r. w szpitalu św. Łazarza w Krakowie; pochowany na miejscowym cmentarzu w d. 17 t. m. r.

Malinowski — ślusarz z Radomskiego, zabity w lasach Św krzyskich.

Malinowski — litograf z Wilna ojciec licznej rodziny aresztowany bez powodu i poprowadzony do Kowna po ukończoném śledztwie wypuszczony na wolność; lecz skutkiem pobicia przy badaniu zmarł w krótce 30 Kwietnia 1863 r. (Dz. Poz. N. 106).

Malnowski Józef rodem z Litwy; przed powstaniem opuścił kraj udając się do Włoch, gdzie po przybyciu natychmiast zapisał się do szkoły wojskowej w Cuneo. Na hasło powstania pospieszył w szeregi narodowe; w utarczce 2 Listopada pod Porýckiem zginął. (Imion. Stup. podaje, że był tylko ranny, i zmarł w Wolawie 23 t. m. 1863 r.

Malusiewicz Leon czeladnik ślusarski z Galicyi służył w oddziale Langiewicza, następnie pod dowództwem pułk. Czachow-

skiego biorąc udział we wszystkich bitwach: jakie ten ostatni stoczył; w końcu służył w oddziale Parczewskiego, poległ w bitwie pod Rudnikami d. 23 Kwietnia 1863 r.

Malacina Wojciech z Krakowa, poległ w bitwie w lasach Iłżyckich w Sandomierskiém wraz ze swym kolegą Stefanem Szydorowskim; w d. 22 Kwietnia 1863 r.Pochowani obadwaj w Iłży d. 25 t. m. i r. (Gaz. Nar. z roku 1865.)

Małecki Antoni szeregowiec z oddziału Unrugha, poległ dnia 8 Maja 1863 r. w bitwie pod Ignacewem w powiecie Konińskim.

Mandecki — wieku lat 20 syn szewca z Kielc służył w oddziale pułkownika Chmielińskiego, jako żołnierz piechoty poległ w bitwie pod Rudnikami około Włoszczowy.

Mańkowski — oficjalista z Sandomierskiego służył jako szeregowiec pod dowództwem jen. Langiewicza poległ w bitwie pod Zagościem d. 17 Marca 1863 r.

Mańkowski — ksiądz **Benwenuto** patrz w końcu dzieła w dodatku.

Mańkowski — terminator blacharski z Warszawy zginął pod Fajsławicami w Sierpniu 1863.

Manusiewicz — wieku lat 23 syn gospodarza rolnego z Augustowskiego, poległ w bitwie pod Gincytanami d. 23 Kwietnia 1863 roku.

Marchetti Eliasz rodem Włoch z Bergamo, wieku lat 26. Służył w oddziale Miniewskiego zginął w potyczce 9 Maja 1863 r. pochowany w Chrzanowie. Dz. Pozn. N. 112.

Marcinkowski — służył w oddziale Seyfrieda poległ pod Nową-wsią d. 26 Kwietnia 1863 r. (Dz. Poz. N. 98. Imion. podaje, że pod Raciążem).

Marcinkowski Ksawery Jan wieku lat 19, rodem z Lubelskiego, syn obywatela ziemskiego, uczeń Instytutu Politechnicznego w Puławach; służył pod dowództwem jenerała Langiewicza, Czachowskiego i Eminowicza, jeden z dzielniejszych oficerów; zdolnościami i odwagą zjednał sobie ogólną sympatią i uznanie, zginął w potyczce 21 Sierpnia 1863 roku pod Kowalą w Radomskiem. Cz. Nr. 210 i Dz. Poz. 213 podają że odwieziony do wsi Krogulcze, zmarł w kilka godzin.

Marcinkowski — żołnierz z szeregów powstańczych, internowany w jednej z twierdz Austryackich, w końcu r. 1864 wstą-

pił w szeregi armii meksykańskiej, w bitwie pod Tlapacoją ranny a w Puebli życia dokonał.

Marcinowski — obywatel nie mający żadnego ani w organizacyi ani w powstaniu udziału, w przejeździe do Prus, na granicy przez kozaków spostrzeżony, już za granicą dognany i śmiertelnie w chwili kiedy się znajdował już w ręku broniących go pruskich wieśniaków, poraniony (otrzymał dwanaście ran w głowę i ręce), zmarł d. 21 List. 1863 r. (Cz. Nr. 274).

Marcinowski — włościanin z powiatu Warszawskiego, służył jako żołnierz w oddziale Broniewskiego, poległ w bitwie pod Niegorzewem d. 3 Czer. 1863 r.

Marcinowski — z dóbr Kozłowskich, służył w oddziale Ćwieka, poległ w bitwie pod Wirem d. 23 Sierp. 1863 r.

Marczewski Leon, poległ w bitwie pod Żyżynem d. 12 Sierp. 1863 r. (Cz. Nr. 247).

Marczyk Feliks, poległ w bitwie w 1863 roku.

Marocki — podobno rodem z Galicyi, wieku lat 30, długi czas bawił w Turcyi, brał czynny udział w wyprawie Łapińskiego na Kaukaz, następnie służył w oddziale Miłkowskiego a po zwichnięciu wyprawy tegoż przybył do Kongresówki, oddał się pod rozkazy pułkownika Ruckiego biorąc udział w kilku potyczkach, w których walecznością się odznaczył. Następnie sam stanął na czele sformowanego oddziału i w kilku potyczkach szczęśliwie walczył z nieprzyjacielem. Głos Nr. 46 podaje, że 14go Stycznia pod Wolą Skromowską zaatakowany przez kilka rot piechoty w trzy krotnym odpornym ataku, (poniósł porażkę 30tu rannych i zabitych, stracił furgon z 60ciu sztucerami) że cały oddział został rozproszony. Marocki potem resztkę swego oddziału piechoty przyłączył do oddziału Litewskiego, a sam zajął się sformowaniem kawaleryi, i wkrótce na czele 60ciu koni pociągnął w Krasnostawskie i Lubelskie i dnia 22 Stycznia 1864 roku przybył do Chlumowa i wyparł ztamtąd kozaków ścigając ich do wsi Wierzbicy, gdzie znów stoczył pomyślną utarczkę z kawaleryą nieprzyjacielską; i następnie pociągnął *) do wsi Sucholipie w powiecie Krasnostawskim gdzie odpoczywał z oddziałem; tam

*) Chwila Nr. 26, 29, 34 i Głos Nr. 48 podają tej potyczki obszerne opisy. Dziennik powszechny Nr. 29 umieszczając raport majora Kuzinowa, nie podaje jej rezultatów.

napadnięty niespodzianie przez Moskiewskich dragonów ratuje się odwrotem do pobliskiego lasu, lecz wystrzałem z rewolweru ugodzony w samo serce w kilka minut życie zakończył dnia 24 Stycznia 1864 roku.

Marek — woźnica księcia Mireckiego z Wrońca, służył w oddziale Lewandowskiego jako szeregowiec piechoty, w bitwie pod Staninem ciężko ranny, zmarł w krótce we wsi Gasce.

Margoński filolog z Poznańskiego, poległ w walce z moskalami pod Nową-wsią 1863 r. (Imion. Stup.)

Markiewicz Tomasz wieku lat 44, internowany przez władze Austryjackie w Ołomuńcu, zmarł tamże dnia 26 Marca 1864 roku (podobno w skutek ran). Akt zejścia przesłany prokuratorowi Królewskiemu przy Trybunale cywilnym w Radomiu.

Markiewicz Marceli z Rawy, były wachmistrz żandarmeryi Rossyjskiej, później żołnierz szeregów powstańczych internowany w jednej z twierdz Austryackich wstąpił w roku 1864 w szeregi armii meksykańskiej; zginął bez wieści, posłuchy dochodzą że sam sobie życie odebrał pod miastem Tlapacoją przez powieszenie.

Markowski — syn obywatela ziemskiego z Sandomierskiego, skończył nauki w Paryżu, służył jako adjutant w oddziale Wierzbickiego, poległ w bitwie pod Polichną w Lubelskiem.

Markowski — podoficer kompanii kosynierów pod dowództwem Rembajły; zginął w potyczce pod wsią Lubiena, jak Dzien. Poz. Nr. 31 podaje; Chwila zaś Nr. 27 donosi, że zginął z 16 na 17 Stycznia 1864 roku w lasach Iłżyckich w czasie ataku Rembajły na miasto Iłżę.

Markowski — starozakonny, poprzednio handlarz zboża i t. p., służył w oddziale Lelewela, w bitwie pod Krasnobrodem ranny; następnie w oddziale Lütticha, poległ w bitwie pod Parzymiechem dnia 23 Kwietnia 1863 roku, powszechnie lubiony i żałowany, dla swych zdolności i poświęcenia.

Marlé Władysław adjutant dowódzcy oddziału Wróblewskiego, poległ w bitwie w lasach Ossowa dnia 31 Grudnia 1863 r. (Gł. Nr. 45).

Marski Antoni wieku lat 21, syn majora wojsk polskich z 1831 roku, uczeń klasy VI Gimnazyum Łomżyńskiego, wstąpił jako szeregowiec do oddziału Zygmunta Padlewskiego, brał udział w bitwie pod Siemiatyczami gdzie za odznaczenie się mianowany

feldfeblem; poległ w bitwie pod Myszyńcem dnia 31 Marca 1863 roku, pozostawił ojca starca 80cio letniego. Podług innych poległ w bitwie pod Magnuszewem w przed dzień Bożego-Ciała t. j. d. 7 Czewca 1863 r.

Maryański Nikodem z Poznańskiego, szkoły ukończył w Trzemesznie, zginął w zwycięzkiej bitwie 26 Kwietnia 1863 roku pod Nową-wsią jako kapitan oddziału strzelców. Głos Nr. 20 podaje, że służył p. dowództwem Younga de Blankenheim, i zginął 25 t. m. p. Lubstowem. Dz. Poz. Nr. 101 donosi, że zginął p. Ruszkowem.

Marzewski— emig., pol. w bitwie 1863 r. w Grodzieńskiem.

Marzniewski — wieku lat 35, pomocnik wojta Gminy Karkowa w Sieradzkiem, służył w oddziale Oksińskiego, brał udział w bitwach: w Opatówku, pod Kuźnicą, Grabówką, (tu za odznaczenie się mianowany oficerem), pod Wygiełrowem, Brodnią, Rudnikami, Rychłocicami i w Koniecpolu, w tej ostatniej poległ w stopniu majora, pochowany w Rychłocicach.

Maślak Bazyli rodem z Sanck-dolnych w Brzeżańskiem w Galicyi, służył w oddziale jen. Wysockiego, w wyprawie na Radziwiłów 1 Lip. 1863 r. ranny, dostał się do niewoli; oddany do szpitala w Dubnie odesłany następnie do Krzemieńca tamże wkrótce życie zakończył. (Imion. Stup.)

Mastelski — ekspedytor i właściciel poczty, zamordowany w Tomaszowie dnia 5 Lutego 1863 r. (Dziennik Poz.Nr. 43).

Mateuszek — włościanin z Płockiego, służył jako szeregowiec, w oddziale Broniewskiego, poległ w bitwie pod Niegorzewem dnia 3 Czerwca 1863 r.

Matuszewicz Mikołaj wieku lat 38 b. kapitan wojsk rossyjskich, wszedł do szeregów powstańczych i zginął w potyczce d. 5 Maja 1863 r. w powiecie Owruckim.

Matuszewicz Stanisław wieku lat 20. Syn Karola z Matki Tyszkiewiczowej, z powiatu Grodzieńskiego zginął w potyczce w tymże powiecie 1863 r.

Matuszycki Leopold, żołnierz w oddziale Lelewela zginął d. 3 Września 1863 r. pod Panasówką.

Matuszyński Edward wieku lat 22 urzędnik górnictwa, służył pod dowództwem jen. Langiewicza, w strzelcach pieszych; poległ w bitwie pod Pieskową Skałą, zostawiwszy żonę.

Matyszewicz — majster szewski ze Lwowa, b. ułan wojsk Pols. 1831 w ostatniém powstaniu oddał się pod rozkazy jen. Wysockiego i zginął w wyprawie na Radziwiłów, w dniu 1 Lipca 1863 r. Imion. Stup. podaje, że służył wraz z dwoma swymi synami.

Mausberger Alfons wieku lat około 20, syn urzędnika zdaje się z Komissyi Skarbu; skończył uniwersytet w Liège, przybył do kraju wraz z oddziałem jen. Mierosławskiego poległ w bitwie pod Krzywosądzą dnia 19 Lutego 1863 r. jako żołnierz piechoty, i tamże pochowany. Akt zejścia został spisany.

Mazarowski — padł pod ciosami rozhukanego chłopstwa pod Solowiejówką na Wołyniu d. 10 Maja 1863 r.

Mazniewski — poległ w utarczce d. 25 Maja 1863 r. (Im. St.)

Mazurkiewicz — uczeń klasy VI. Gimnazyum Wileńskiego poległ w Mitkiszkach w powiecie Trockim dnia 24 Marca 1863 r. (Cz. Nr. 102).

Mazurkiewicz —technik Lwowski zginął w bitwie pod Radziwiłowem, d. 2 Lipca 1863 r.

Mazurkiewicz — czeladnik szewski, szeregowiec, ranny w potyczce pod Lubstowem wzięty do niewoli, zmarł w szpitalu u Bernardynów w Lublinie d. 20 Czerwca 1863 r. (Cz. Nr. 154).

Mazurski — (podług innych **Mazarski**) wieku lat 40, włościanin żonaty; poległ jako żołnierz w oddziale Broniewskiego.

Mechern — oficer sztabu głównego w Petersburgu, bawił na urlopie jako chory u szwagra swego Dąbrowskiego w Tomaszowie i tam zamordowany został 5 Lutego 1863 r. Cz. Nr. 32; tenże sam Dz. w Nr. 40 donosi, jakoby się nazywał **Mecheta** dalej zaś w Nr. 48 podaje jako **Mereda**.

Mejer — służył w oddziale Wawra, ranny w bitwie i wzięty do niewoli zmarł w szpitalu rossyjskim w Suwałkach (Cz. N. 197).

Melański — (podług innych **Melanow**) rodem z Rygi, syn poległego w 1831 r. kapitana wojsk rossyjskich; w szeregi powstańcze przybył z Petersburga gdzie przebywał u jednego z tamtejszych kupców; służył jako żołnierz pod dowództwem Langiewicza biorąc udział we wszystkich bitwach, po upadku dyktatury zaciągnął się do oddziału Lelewela; tu w jednej z bitew ranny (pałaszem w kark). W innéj bitwie odcięty od obozu tułał się czas jakiś w Lubelskiém, aż w końcu dostał się do oddziału Czerwińskiego i w bitwię pod Chroślinem blisko Opola poległ dnia. 28 Kwie-

tnia roku 1863 pozostawiwszy matkę wdowę mieszkającą w Rydze.

Melanowski Leopold wieku lat 55, introligator z Warszawy, czynny i zasłużony w organizacyi, w 1864 roku wyemigrował za granicę; zmarł w Zürich d. 4 Lutego 1865 r. pochowany tamże. Pozostawił żonę w Warszawie.

Melli Roman cukiernik z Żelechowa, zamordowany tamże na ulicy d, 11 Czerwca 1863 r. (Cz. Nr. 140).

Melanów patrz **Melański.**

Menczyk z pochodzenia nieznany; żołnierz w szeregach powstańczych internowany w jednej z twierdz państwa austryackiego z końcem roku 1864 wstąpił w szeregi armii mexykańskicj, zginął w bitwie pod Ahnacatlan w 1865 roku.

Mereda patrz **Mechern.**

Merle patrz **Karwowski.**

Messenów — chorąży z pułku Samarskiego, w czasie pożarów d. 25 Sierpnia i 2 Września 1864 r. wskazany ludowi przez ajentów rządowych jakoby zostawał w związkach z wygnańcami polskimi, którym przypisywano przyczynę pożarów i jakoby wspólnie z nimi brał udział w podpalaniu, przez obałamucone a roznamiętnione pospólstwo zamordowany został. (Cz. z d. 5 Listopada. 1864 r.)

Messer poległ w bitwie pod Krzywosądzą w pow. Włocławskim d. 19 Lutego 1863 r. (Cz. N. 67.)

Mężeński czy **Mężyński Walery** wieku lat 25, rodem z Tykocińskiego, student akademii medycznej z wydziału farmaceutycznego w Warszawie (podług innych prowizor aptekarski), przed powstaniem członek organizacyi; służył w oddziale Mystkowskiego w Płockiém, gdzie pełniąc obowiązki żołnierza w razie potrzeby doglądał i opatrywał chorych; poległ walcząc mężnie w bitwie pod Małkinią ugodzony kulą w czoło. Podług innych źródeł zginął w bitwie pod Kietlanką d. 13 Maja 1863 r.

Mianowski Feliks wieku lat 21 uczeń klasy VI gimn. Łomżyń. służył w oddz. Wawra w bitw. pod Białoszewem d. 9 Marca 1863 r. dzielnie walcząc uzbrojony tylko w siekierę ubił dwóch nieprzyjaciół, aż w końcu i sam poległ przebity bagnetem. Cz. Nr. 102 utrzymuje iż poległ pod Balinką dnia 19go Kwietnia 1863 r.

Miaskowski Tytus, walczył w szeregach powstańczych 1863 r. po upadku powstania przybył do Francyi w randze podpułkow-

nika; umarł w Paryżu 9 Lutego 1865 roku (Rocznik Tow. histor. literac. w Paryżu. Dz. Poz. Nr. 45 rok 1866 podaje, że zmarł tegoż dnia, lecz 1866 roku).

Miączyński — hrabia, zginął pod wsią Jawor Solecki dnia 7 Listopada 1863 roku; jako adjutant pułkownika Czachowskiego.

Miączyński Antoni rodem z Ukrainy, syn majora wojsk rossyjskich, żołnierz w szeregach powstańczych, internowany w jednej z twierdz Cesarstwa Austryackiego, w końcu roku 1864 wstąpił do Armii meksykańskiej, i został rozstrzelany, w Napolucan za przejście do przeciwnego obozu.

Micewicz Ludwik wieku lat 19, syn obywatela ziemskiego ze wsi Wiłkoból w powiecie Kalwaryjskim, uczeń gimnazyum z Łomży (podług innych z Suwałk). Pierwiastkowo służył w oddziale Zameczka, następnie Mroczkowskiego, później Dahlena a w końcu jako wachmistrz Igo plutonu kawaleryi pułkownika Reklewskiego, w bitwie pod Dumblem w powiecie Sejneńskim schwytany i na folwarku Dumbel bezbronnie przez ścięcie głowy pałaszem, zamordowany dnia 11 Sierpnia 1863 roku, pochowany w m. Łoździeje. (Cz. Nr. 192 — Dz. Poz. Nr. 195).

Micewicz Ignacy brat Ludwika uczeń klasy Vej gimnazyum Łomżyńskiego, służył w oddziale Zameczka, zginął w bitwie pod Myszyńcem dnia 9go Marca 1863 roku mając lat 16. Podług innych miał zginąć wraz z bratem w bitwie pod Dumblem.

Michalski Antoni wieku lat 18, syn obywatela ziemskiego z powiatu Bialskiego; uczeń gimnazyum Białostockiego służył w oddziale jazdy Augustows.-Grodzińskiej pod dowództwem Kazimierza Kobylińskiego (Nadmülera); brał udział w bitwie pod Waliłowem, poległ w bitwie pod wsią Sanie dnia 4 Września 1863 roku. (Cz. Nr. 219 i Głos Nr. 35); podług innych wiadomości poległ w bitwie pod Zambrowem w Sierpniu 1863 r.

Michalski Franciszek wieku lat 20, syn obywatela ziemskiego z powiatu Kaliskiego, służył w oddziale Oksińskiego; odznaczał się męztwem, poległ w bitwie pod Praszką w powiecie Wieluńskim. Podług innych poległ w bitwie pod Kuźnianką dnia 4go Kwietnia 1863 r. (Cz. Nr. 88).

Michalski Kazimierz obywatel ziemski z Czastar w Kaliskiem; służył pod dowództwem De la Croix, zginął w bitwie pod

Lis-Wartą w Kaliskiem dnia 23go Kwietnia 1863 roku. (Czas Nr. 99).

Michalski Ignacy wieku lat 24, syn obywatela ziemskiego z powiatu Gostyńskiego, kawaler, służył w oddziale Syrewicza, poległ w bitwie pod wsią Ratajami w powiecie Gostyńskim.

Michalski Stanisław ksiądz emeryt 73 letni starzec wikary probostwa Małogoszcza, po bitwie pod Małogoszczą dnia 5 Marca 1863 roku, napadnięty przez kozaków i bezbronnie w własnym domu zamordowany. Inne źródła a mianowicie biografia Felińskiego podają że 26 Lutego t. r.

Michałowicz — wieku lat 24, pisarz prowentowy ze wsi Sułkowic w powiecie Łęczyckim, służył jako żołnierz w kawaleryi Parczewskiego, poległ w bitwie pod Cepowem w powiecie Sieradzkim.

Michałowski Józef wieku lat 28, syn włościanina ze wsi Łomżycy w powiecie Łomżyńskim, po ukończeniu 4ech klas w Łomży, służył jako kancelista przy Trybunale tamże; jako powstaniec służył pod dowództwem Zameczka dzieląc losy oddziału aż do chwili rozwiązania takowego, poczem przeszedł do oddziału Wawra; poległ w bitwie pod Wisną w powiecie Łomżyńskim.

Michałowski — schwytany jako powstaniec wraz z 6 towarzyszami w Maju 1864 roku powiecie w Mławskim, bezbronnie na miejscu zamordowany; poczem ciało jego nieprzyjaciele przywieźli do Mławy.

Mickiewicz Stanisław służył w oddziale Mareckiego jako porucznik (podług innych jako kapitan) odznaczył się w bitwie między wsiami: Krzywdą a Finkówką dnia 8 Listopada 1863 roku, poległ w bitwie pod Korybutową Wolą dnia 10go Grudnia 1863 r. (Gł. Nr. 44).

Midowicz Antoni rodem z Będzieszyny w obwodzie Krakowskim, wstąpił 15go Marca 1863 roku do oddziału jenerała Jeziorańskiego; brał udział w dwóch świetnych potyczkach nad Tanwią i został mianowany za odznaczenie się porucznikiem, później służył pod dowództw. Wierzbickiego w Lubelskiém, a gdy Wierzbicki został ranny, pod Wagnerem, który objął po nim dowództwo. Gdy zaś i ten dowódzca dostał się do niewoli, Midowicz przeszedł pod dowództwo jenerała Kruka, walczył w bitwie pod

Żyżynem; dostawszy się do niewoli, został odwieziony do Warszawskiej Cytadeli 24 Sierpnia 1863 roku. Po trzech miesiącach śledztwa skazany na śmierć, lecz powtórnym wyrokiem kara została złagodzona na ośm lat ciężkich robót w kopalniach Nerczyńskich. 27 Grudnia 1863 roku wraz z innymi towarzyszami wysłany do Tobolska, dalszą podróż pieszo odbywać musiał wraz ze zbrodniarzami w liczbie 300tu, przydzielonymi im do towarzystwa. Po 10cio miesięcznym pobycie w kopalniach, gdzie po 13 godzin dziennie pracować musiał, za staraniem Rządu Austryackiego ułaskawiony, powrócił nareszcie do swojej stroskanej matki i rodziny 14 Listopada 1865 roku. Nie długo jednak cieszył się życiem; osłabiony i stargany na siłach fizycznych zakończył swój krótki żywot w dniu 7 Marca 1866 r.

Miecznikowski Zygmunt wieku lat 24, syn cząstkowego właściciela z miasteczka Zbrzyzia nad Zbruczem w powiecie Kamienieckim, w gubernii Podolskiej, poległ w trzecim kwartale 1863 roku.

Mieczyński Leopold wieku lat 33, rodem z Mławskiego, nauczyciel matematyki przy gimnazyum w Łomży, przed powstaniem czynny członek organizacyi, jako nauczyciel miasta Łomży i ajent komitetu Centralnego, w powstaniu szeregowiec w oddziale Padlewskiego; poległ w bitwie pod Myszyńcem dnia 8 Marca 1863 roku.

Mieczyński — służył w oddziale strzelców pieszych pod dowództwem Buskiego, zginął w bitwie pod Dobrem lub Krzywosądzą w powiecie Włocławskim i tam wspólnie z innymi pochowany został. Akt zejścia spisany.

Mielczański podług innych źródeł **Mielczarski** czy **Milczerski Aleksander** wieku lat 27, syn burmistrza z Pułtuska, po ukończeniu gimnazyum w Radomiu, pracował jako aplikant w Zarządzie komunikacyj lądowych i wodnych w Warszawie skąd z początkiem 1861 roku delegowany na pomocnika inżyniera do Pułtuska; w organizacyi przedpowstańczéj pracował z całą gorliwością i zapałem aż do chwili wybuchu; po czem wszedł w szeregi powstańcze do oddziału pierwiastkowo pod dowództwem Zameczka, następnie pod dowództwem Padlewskiego zostającego, tu biorąc udział w kilku pomniejszych potyczkach, poległ w bitwie pod

Myszyńcem dnia 8go Maja 1863 roku jako podoficer 2gi sekcyi strzelców, dawszy dowody znakomitej odwagi.

Mielęcki Kazimierz patrz na końcu dzieła, w dodatku.

Mielniczuk — z Wołynia, żołnierz w szeregach powstańczych, internowany w jednej z twierdz państwa Austryackiego, w końcu roku 1864 wstąpił w szeregi armii meksykańskiej; własną ręką życie sobie odebrał między Hacjendą Mazapa a miasteczkiem los Llonos.

Mielżyński — hrabia, żołnierz wojsk polskich z 1831 roku; poległ w bitwie pod Wąsowem w nocy z dnia 14go na 15go Maja lub Sierpnia 1863 r.

Miernicki — dowódzca kawaleryi z oddziału Mosakowskiego, poległ w bitwie pod Pazurkiem (Gólczewicami) dnia 22 Kwietnia 1863 roku, odznaczał się odwagą. (Dz. Poz. Nr. 102 — Cz. Nr. 98 — Gł. Nr. 20).

Mierzejewski — syn obywatela ziemskiego z Klimaszewnicy, służył jako szeregowiec w oddziale Micewicza, poległ w bitwie pod Wincentą.

Mierzwiński — wieku lat 25, szeregowiec formującego się oddziału Łętkowskiego, poległ pod Borkami w Wołkowyskiem.

Mierzyński Henryk wieku lat 60 kilka, oficer byłych wojsk polskich w roku 1831, służył przy szaserach; po upadku rewolucyi osiadł we wsi Koskosze w powiecie Włocławskim; w powstaniu 1863 r. powołany został do objęcia dowództwa nad małym oddz. kawaleryi w oddziale Raczkowskiego, mianowany zarazem majorem; poległ w potyczce 10 Czerwca 1863 roku pod Kleczewem w powiecie Konińskim w dzielnej obronie swego oddziału otrzymawszy 20 ran, dobity ostatniem uderzeniem kolby w głowę. (O tej potyczce obszerniej podają: Dz. Poz. Nr. 137, 139 i Czas Nr. 137, 143, 139).

Mieszkowski Władysław wieku lat 23, rodem z powiatu Pułtuskiego, podług innych urodzony we wsi Suchedniów w powie. Kieleckim, uczeń szkoły leśnej w Feliksówce nad Bugiem w powiecie Ostrołęckim, zginął w bitwie pod Łączką w dniu 22 lub 28 Maja 1863 r.

Mieszkowski Seweryn wieku lat 20 obywatel ziems. z Krakow. służył jako szeregowiec w oddz. Langiewicza, bezbronnie przez kozaków zamordowany wraz z dwoma towarzyszami niewiadomy-

mi z nazwiska we wsi Giebułtowie o milę od Miechowa położonej dnia 16 Marca 1863 r. (Cz. Nr. 62).

Mieszkowski — oficer z oddziału Lelewela, poległ w dniu 9go Października 1863 roku w potyczce około Otroczy w Lubelskiem.

Mieszkowski — służył jako oficer w oddziale Lelewela, poległ w bitwie pod Batorzem dnia 6 Września 1863 roku; pochowany na cmentarzu w Batorzu dnia 9go t. m. i roku. (Czas Nr. 206 i 209 — Gł. Nr. 35).

Mikieta — rządca dóbr Kodeń nad Bugiem, garbaty, służył jako porucznik w oddziale Rudzkiego, poległ pod Fajsławicami dnia 24 Sierp. 1863 r.

Mikietty Władysław z Poznańskiego poległ w bitwie pod Biskupicami w Lubelskiem dnia 17 Sierpnia 1863 roku, pozostawił matkę i familię.

Mikiński Adolf wieku lat 18, z Oleksowa w Sandomierskiem służył w oddziale Czachowskiego, poległ w bitwie w lasach Zamojskich.

Mikita Rybaczek, wieku lat 35, lokaj ze wsi Stylkowice z Wołynia, służył w oddziale Różyckiego, poległ w bitwie pod Miropolem pozostawiwszy żonę i dziecko.

Miklaszewski Wojciech wieku lat 18, z Lublina uczeń gimn. służył kolejno w oddziałach Zdanowicza, Langiewicza, Lelewela, Jordana, Waligórskiego i Grzymały; poległ w bitwie pod Kockiem jako podoficer.

Mikulicz — oficer z oddziału Wyłkowyszskiego poległ w bitw. pod Borkami.

Mikulicz Kazimierz wieku lat 22 urzędnik Magistratu z Radomia poległ w bitwie pod Małagoszczą.

Mikulicz Aleksander porucznik strzeleckiego batalionu z korpusu kadetów w Petersburgu, przed powstaniem emigrował za granicę do szkoły Genueńskiej; przybył do kraju wraz z oddziałem jen. Mierosławskiego zginął w bitwie pod Krzywosądzą d. 19. Lutego 1863 r. Inne źródła podają że pod Nową-wsią 22 t. m. jako dowódzca kosynierów.

Mikulski Seweryn wieku lat 36 z Kujaw, wdowiec, służył w oddziale Włodka zginął w bitwie pod wsią Jeżewem w powiecie Kaliskim.

Mikulski Ksawery wieku lat 30, czeladnik tkacki; służył w oddziale Dworzaczka; zginął w bitwie pod Dobrą w powiecie Łęczyckim. Pochowany w Dobréj.

Mileszty Józef syn gospodarza rolnego ze wsi Wichertowa zajęty na podwody przez rossyan, gdy w czasie bitwy pod Sarantowem chciał uciec, przez nieprzyjaciela dognany i zabity, przyczem podwody jego ojca jako łup wojenny zabrane i do Kalisza przyprowadzone zostały. (Dz. Poz. Nr. 156).

Milewski Celestyn wieku lat 20 syn obywatela ziemskiego, właściciela dóbr Mikorzyna w powiecie Konińskim; śmiertelnie ranny w bitwie pod Nową-wsią d. 29 Kwietnia (lub też w bitwie pod Ignacewem d. 8 Maja) 1863 r. przywieziony do domu rodziców, zmarł wkrótce.

Milewski Franciszek strzelec leśny w powiecie Lipnowskim; kozacy zabrali go z domu własnego i bili batami zmuszając do wskazania oddziału jaki się znajdował w pobliżu; gdy nic z niego nie wydobyto, zostawiono go w mieście Serejach, gdzie skonał 28 Grudnia 1863 r. (Dz, Pozn. Nr. 48 z r. 1864. Imionospis podaje, że zmarł 19 t. m.)

Milewski — syn obywatela z Konińskiego, słuchacz akademii Wrocławskiej zginął w potyczce 2 Marca 1863 r. pod Dobrosołowem i Mieczownicą w powiecie Konińskim i tamże pochowany.

Milmann — Kapitan z oddziału jen. Bosaka zginął w potyczce pod wsią Ociosęki w Sandomierskiém d. 28 Listopada 1863 r.

Miłana Wojciech czeladnik szewski; zmarł w d. 8 Lipca 1863 roku w zakładzie klinicznym w Krakowie w skutek ran otrzymanych w boju. Pochowany w Krakowie d. 9 Lipca t. r. (Cz. N. 153).

Miłkowski Adam wieku lat 20 aplikant przy jeometrze prywatnym w Krakowskiem, służył w oddziale jen. Langiewicza zginął w bitwie pod Grochowiskami d. 18 Marca 1863 r.

Miłkowski Feliks wieku lat 22 rodem z Gorlic student Wszech. Jagielońskiej poległ w bitwie pod Kobylanką d. 6 Maja 1863 r.

Mioduszewski — szlachcic z Lutostani w powiecie Łomżyńskim, zabity batami.

Miodyński Karol z Sandomierskiego żołnierz szeregów narodowych, internowany w jednej z twierdz państwa Austryjackiego w roku 1864 wstąpił w szeregi armii mexykańskiej i w bitwie pod Acasocitlan został zabitym.

Miotkowski — z Poznańskiego służył jako żołnierz pod dowództwem Younga de Blankenheim; poległ w bitwie pod Brdowem d. 29 Kwietnia 1863 r.

Mirecki — służył w oddziale Komorowskiego; wysłany przez dowódzcę na rekonesans z sześciu innymi, obskoczony przez sotnię kozaków, poległ w mężnej obronie wraz czterema ze swych towarzyszów, pod Porytkiem dnia Listopada 1863 roku. (Głos Nr. 40).

Miromski — garncarz, z Piotrkowa poległ w bitwie pod Łodzią dnia 27 Lutego 1863 roku.

Mitrykowski Jan rodem z Lubelskiego, żołnierz w szeregach powstańczych, internowany w jednej z twierdz państwa Austryjackiego, wstąpił w szeregi armii meksykańskiej, i zginął w bitwie pod Acasocitlan d. 19 Wrześ. 1866 r.

Młodzianowski — wieku lat 19, syn obywatela ziemskiego z Cętkowa w Płockiem, poległ pod Drążdżewem.

Modzelewski Alfons wieku lat 28, kancelista Rządu Gubernialnego z Suwałk służył w oddziale Suzina, następnie Liczbińskiego, poległ w bitwie pod Wizną w Łomżyńskiem w Sierpniu 1863 roku.

Mogilnicki Franciszek wieku lat 29, rodem z Nowogrodzkiego, poległ w bitwie pod Dubiczami.

Mojciuszka — zamordowany pod Sołowiejówką na Wołyniu dnia 10 Maja 1863 r. (Im. Stup.)

Mojżesz — (pseudonym) starzec biało-włosy, służył jako kapitan w oddziale Lelewela, poległ w bitwie pod Krasnobrodem d. 23 Marca 1863 r. (Cz. Nr. 87).

Mokrzycki — z Radomskiego oficyalista, zginął pod Fajsławicami we Wrześniu 1863 r.

Mokrzewski — woźnica z Radomskiego, służył pod dowództwem jenerała Kruka, zginął pod Fajsławicami w Lubelskiem w Sierpniu 1863 r.

Molenda Stanisław rodem z Krasieczyna, poległ w powstaniu 1863 r. (Im. Stup.)

Molędziński Karol w wieku lat 20, uczeń Instytutu technicznego z Mont-Parnasse w Paryżu poległ w bitwie pod Grochowiskami dnia 18 Marca 1863 r.

Monasiewicz Izydor wieku lat 16, zginął w potyczce pod Tuczapami.

Monasterski Remigiusz rodem z Warszawy, uczeń Szkoły sztuk pięknych (z budownictwa), zginął w bitwie pod Myszyńcem.

Mondon Werkuder służył w oddziale Rembajły jako porucznik kosynierów, poległ w bitwie pod Iłżą dnia 17 Stycznia 1864 roku. (Chwila Nr. 27. Dzien. Poznań. Nr. 31).

Moraczewska Konstancya obywatelka z Litwy, mieszkająca w pałacu Zamojskich, podczas znanego rabunku i zniszczenia we Wrześniu 1863 roku uderzona silnie przez żołnierza, w kilka dni zmarła.

Morawski — gorzelany, ze wsi Tupczan, zamordowany we wsi Mołożowie w powiecie Hrubieszowskim w dniu 19 Maja 1863 roku. (Cz. Nr. 150).

Morawski Zygmunt z Warszawy, zginął w bitwie w 1863 roku służąc w oddziale Rembajły.

Morawski — terminator bednarski zginął pod Tarnogrodem w Lubelskiém.

Morawski Wojciech, zginął pod Małagoszczą.

Morawski Jakób strzelec leśny z Radomskiego, następnie żołnierz pod dowództwem Czachowskiego zginął w górach Świętokrzyzkich.

Moreau Stanisław rodem ze Studzianek, podług innych ze Słubieńca lub ze Słupniawy w powiecie Zamojskim; służył w oddziale pułkown. Czachowskiego; w bitwie pod Ciosnami ciężko ranny odwieziony do szpitala w Rzeszowie zm. tamże d. 9 lub 10 Lutego 1863 r. mając lat 31.

Moreau — major w oddziale jen. Langiewicza. Podczas bitwy w lasach Świętokrzyzkich, Moreau znajdujący się na odwachu, napadnięty przez nieprzyjaciela zamordowany został wraz z 14 towarzyszami. Tak podają niektóre pisma czasowe. Naoczny zaś świadek śmierci Moreau'a, tak opowiada: Moreau podejrzany został o samowolne opuszczanie obozu i zmawianie się z nieprzyjacielem, schwytany po za obozem przez oddział wysłany z góry Św. Krzyzkiej po żywność został przyprowadzony do obozu i osadzony na odwachu u stóp góry Św. Krzyzkiej; natychmiast rozpoczęto śledztwo, lecz w tymże czasie nieprzyjaciel zaatakował oddział jen. Langiewicza, uderzywszy najpierw na odwach, który

wystrzałem armatnim zupełnie zniesionym został i wszyscy żołnierze straż na odwachu trzymający zginęli wraz z Moreau.

Jeden zaś z oficerów wyższych utrzymuje, że Moreau przez oddział wysłany po żywność, spotkany za obozem i przyaresztowany, odstawiony został do obozu i oskarżony o zdradę; inne zaś objaśnienia ustne również przez oficera udzielone twierdzą, jakoby rzeczywiście Moreau porozumiewał się z moskwą i że napad na Langewicza w górach Świętokrzyzkich i katastrofa na odwach sprowadzona była przez niego wskutek porozumienia się poprzedniego z nieprzyjacielem. Sprzeczne te wszystkie wiadomości są dotąd nieuzasadnione w zarzutach; podajemy je tutaj bez rozsądzenia i samego Mareau zaliczamy do ofiar poległych.

Morykoń Ferdynand emigrant, udał się do Ameryki, przybywszy do kolonii Illinois, w której Polacy mieli się kolonizować, pożarty został przez Alligatora (rodzaj krokodyla) w drugiej połowie 1864 roku.

Mościało — włościanin z Grodzieńskiego, zginął pod Królowym Mostem.

Mościcki Jan syn obyw. ziemskie z pow. Przasnyszskiego, służył jako oficer kawaleryi w połączonych oddziałach Ziembińskiego i Gostkowskiego, poległ w bitwie pod Rydzewem w Płockiém d. 8 Września 1863 r. (Cz. N. 218 i Gł. N. 35).

Mościcki — z Galicyi zginął pod Batorzem dnia 6 Wrześn. 1863 roku.

Mociałowski — szlachcic cząstkowy z Augustowskiego, szeregowiec w oddziale Chmielińskiego poległ pod Oksą.

Moszczyński Teofil wieku lat 24, syn ogrodnika z Suwałk po ukończeniu tamże 8 klas gimn. pracował jako aplikant sądowy; w powstaniu służył w oddziale Hlaski, poległ w bitwie pod Bereznikami.

Moszyński lub **Moszeński Emanuel** wieku lat 18 syn hrabiego Piotra niegdyś wygnańca na Syberyi, zkąd po długich latach powrócił do kraju i osiadł w Krakowie. Młody Emanuel na dane hasło powstania pospieszył w jego szeregi zapisując się do oddziału żuawów, formowanego przez Rochebruna, jako prosty żołnierz za odznaczenie się i gorliwe pełnienie powierzonych sobie obowiązków mianowany został podporucznikiem i w tym stopniu podczas nieszczęśliwego napadu na Miechów 27 Lutego 1863 roku biegnąc

naprzód do ataku ranny kulą w nogę, następnie zakłuty bagnetami zginął ten mężny i nieodżałowany młodzieniec.

Motakowski — lokaj dworski z okolic Warsz. służył w oddz. Lütticha poległ w bitw. pod Parzymiechem d. 23 Kwietnia 1863 r.

Motyczyński — pisarz prowentowy ze wsi Bezwola w pow. Radzyńskim; zginął w napadzie na Radzyń d. 22 Stycznia 1863 r,

Motyliński — parobek służył przy kosynierach pod dowód. Jankowskiego a następ. Lelewela zg 6 Września. 1863 r.pod Batorzem.

Mravienesics (Mrawieńczyc) Artur uczeń klasy 7 gim. Krak. syn b. radzcy Namie. w Krakowie, zginął w potycz. w Sandom. 1863 r.

Mroczkowski Mieczysław b. kapitan wojsk austryackich służył jako major pod dowództwem jen. Wysockiego w skutek ran otrzymanych d. 1 Lipca 1863 r. w bitwie pod Radziwiłowem zm. w Brodach 24 Lipca t. r. (Kron. Krak. N. 17. Gł. N. 28).

Mronicki Antoni wieku lat 28 aplikant sądowy w Suwałkach, służył w odz. pułk. Andruszkiewicza, zginął w Senejskiém.

Mrozowski — oficer z oddziału Lelewela poległ w bitw. pod Batorzem d. 6 Września 1863 r. Pochowany na cmentarzu w Batorzu dnia 9 t. m. i r. (Gł. N. 35. i Cz. N. 296 i 299).

Mrozowski Ludwik z Chodkowa z województw. Sandomierskiego, emigrant z 1863 roku zmarł w Zürichu w nowym szpitalu obok politechniki 10 Grud. 1864 r.

Mrozowski — były urzędnik z Warszawy podług innych administrator dóbr Stara-wieś w powiecie Radzyńskim, służył w oddziale Lelewela czy też Zakrzewskiego, poległ w bitwie pod Panasówką dnia 3 Września 1863 r.

Mucha — (pseudonym) służył w oddziale Wróblewskiego, poległ w bitwie pod Rudą-Korybutowską dnia 19 Stycznia 1864 roku. (Gł. Nr. 48).

Murzynowski — dowódzca oddziału pod główną komdą jenerała Taczanowskiego, poległ w bitwie pod Ignacewem dnia 8go Maja 1863 r. (Gł. Nr. 22).

Müller — urzędnik komory Celnej, zamordowany w Tomaszowie dnia 5 Lutego 1863 r. (Dz. Poz. Nr. 43).

Müller Stanisław uczeń gimnazyum w Trzemesznie w Poznańskiém zginął 29 Kwietnia 1863 roku pod Brdowem; inne źródła podają, że pod Ignacewem 8 Maja.

Müller Wacław wieku lat 24, rodem z Krakowa syn powszechnie poważanego obywatela i cieśli; będąc na urlopie z wojska Austryackiego, wstąpił w szeregi powstańcze, i zginął w nieszczęsnym ataku Kurowskiego na miasto Miechów dnia 17 Lu- 1863 roku.

Mycielski Ludwik hrabia, patrz na końcu dzieła w dodatku.

Mykiel Stanisław rodem z obwodu Rzeszowskiego w Galicyi, w skutek ran otrzymanych w bitwie, zmarł w Rzeszowie dnia 31 Marca 1863 roku. Pochowany dnia 2 Kwietnia t. r. na cmentarzu miejscowym.

Mystkowski Jakób syn niezamożnych rodziców ze wsi Mystki w powiecie Łomżyńskim, pełniąc obowiązki pisarza przy wójcie gminy Brzozowo, był zarazem setnikiem w organizacyi przedpowstańczej; z początkiem powstania pospieszył na czele swej setki celem zdobycia miasta Wysokie - Mazowieckie i w tej wyprawie poległ dnia 22 Stycznia 1863 roku. Podług innych wersyj pełnił on przed powstaniem obowiązki pisarza przy wójcie gminy Pogorzel; po wybuchnięciu powstania zaciągnął się do oddziału Zameczka, gdzie przebywał aż do bitwy pod Drążdżewem, poczem przeszedł do oddziału Wawra i tu służąc zginął w jednej z bitw w powiecie Białostockim stoczonych mając lat około 20.

Mystkowski Ignacy wieku lat 40, urodził się z niezamożnej familii, we wsi Mystki w powiecie Łomżyńskim, w roku 1845 emigrował do Francyi gdzie kształcił się na inżynjera. Powstanie Węgierskie 1848 roku powołało go do formujących się legionów polskich; za odznaczenie się mianowany został porucznikiem; po upadku rewolucyi powrócił do kraju gdzie otrzymał posadę przy kolei Warszawsko-Petersburgskiej. Od komitetu centralnego powierzone sobie czynności rozpoczął od młodzieży, a przez nią wpływał na lud przygotowując go do dzieła ogólnego powstania; uczniowie szkoły we wsi Filizowie otaczali go zawsze licznie z pewną czcią i uległością, pomiędzy naszym ludem rzucone ziarno przez ś. p. Ignacego nie było bez skutku, dowiodło tego powstanie, gdy cała okolica w której ś. p. Ignacy zamieszkiwał najprzychylniejszą była w walce o niepodległość za danem hasłem do boju. Mystkowski za najpierwsze zadanie wziął sobie niszczyć kolej żelazną aby przeciąć komunikacyą i utrudnić przewóz wojsk

rossyjskich, co mu się zupełnie udało zacząwszy od Warszawy ku Wilnu; w Łochowie spotkawszy 10ciu żołnierzy i 8miu oficerów przybyłych z Rosyi natychmiast z kilkunastu kolegami bezbronnymi przystąpił do ich rozbrojenia; on pierwszy podobno zdobył broń dla formującego się oddziału Zameczka 26 Stycznia, poczem wymownie przekonał rozbrojonych oficerów i żołnierzy, „iż zmuszeni jesteśmy pojedynczo bez bitwy rozbrajać nieprzyjaciela i na polu bitwy dowiodą nasi bracia jak zdobywać gołemi rękami bagnety;“ dowiódł też wkrótce ś. p. Ignacy gdy z bronią zdobytą na żołnierzach i oficerach pospieszył z kilkunastu do oddziału Zameczka czekającego na broń w Czyżowie, i oddając się pod rozkazy tegoż, objął dowództwo nad batalionem. Zimna zawsze krew, przytomność i energia nieraz ocalały jego oddziałek, z którym w okolicach odczytywał manifest z 22 Stycznia 1863 roku uwłaszczający włościan z szczegółowém jego objaśnieniem. Obdarzony wymową, wychowany pomiędzy ludem, przejęty całą ważnością sprawy, którą tylko z pomocą ludu wywalczyć się spodziewał ś. p. Ignacy wszystkie swoje siły i zdolności poświęcał na to, aby przekonać lud i wpoić w niego zasady komitetu centralnego i przygotować na dane hasło pospolitego ruszenia. Po rozwiązaniu się oddziału Zameczka zebrał w lasach Ostrowskich oddział, nad którym sam objął dowództwo. Lud widząc przyjaciela i swego apostoła na czele, cisnął się tłumnie pod jego komendę i wkrótce też oddział liczył do 1.500 ludzi; wówczas go Rząd narodowy mianował podpułkownikiem i naczelnikiem wojennym powiatów Ostrołęckiego, Pułtuskiego i Przasnyskiego jedynie na własne żądanie włościan tychże okolic.

Na tem stanowisku w kilku krwawych dla nieprzyjaciela potyczkach pomyślnie i zwycięzko odpierał jego napady; w potyczkach mianowicie 4 Maja pod Komorowem w zasadzce leśnej kładzie 30tu trupem nieprzyjaciela i zabiera tyleż sztućców, konie, bagaże wiele innej broni i zostawia nadto 30tu kilku rannych żołdaków; i znów 12 t. m. uciera się z nieprzyjacielem a w następnym dniu to jest 13 stacza zaciętą bitwę pod Małkinią, w której śmiertelnie ranny uniesiony z placu bitwy w kilka dni umiéra. Pochowany we wsi Kościelnej-Zaręby w powiecie Ostrołęckim. (Obszerny opis tej ostatniej potyczki patrz Czas Nr. 125, 128).

Mystkowski Władysław adjutant jednego z oddziałów Litewskich zg. w potyc. pod Rudką w Grodzińskiém d. 17 Maja 1863 r.

Myszkowski — dymisyonowany kapitan wojsk rossyjskich, podejrzany o związki z wygnańcami polskimi, których mieniono sprawcami pożarów wybuchłych w Symbirsku w dniu 25 Sierpnia i 2 Września 1864 roku przez wzburzone za pośrednictwem ajentów rządowych pospólstwo zamordowany. (Cz. z 5 List. 1864 r.)

Myszta — rodem Czerkies, kapitan z oddziału Kobylińskiego (Nadmüllera), w bitwie pod Życzkiem dnia 13 Grudnia 1863 ranny wzięty do niewoli, tam prawdopodobnie umarł lub straconym został.

Nadolski Roman z powiatu Prużańskiego, służył w oddziale Młotka, zmarł w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Michaliną w Kwietniu 1863 r.

Nagraba Jan gospodarz rolny z Międzylesia, z pierwszą chwilą powstania zaciągnął się w jego szeregi, poległ w bitwie pod Pniową d. 11 Lipca 1863 r. odznaczył się męztwem. (Czas Nr. 247).

Nałęcz — (pseudonim) dowódzca oddziału; w początku powstania z bronią w ręku w wielu bitwach miał udział, pod Miechowem 17 Lutego gdzie pomimo klęski jaką oddział ten w ówczas poniósł on sam był nieustraszonym; następnie też odznaczył się w bitwie pod Rozniszowem, gdzie przybywszy w pomoc już tylko rozpaczliwie broniącemu się oddz. maj. Zielińskiego, zmienił postać i rezultat walki zmuszając nieprzyjaciół do ucieczki. Poległ d. 14 Maja 1863 r. (Gł. Nr. 20).

Narbut Ludwik patrz w końcu dzieła w dodatku.

Narbut Teodor wieku lat 81, znakomity dziejopisarz Litwy i poeta, ojciec Luwika dowódzcy na Litwie, poległego 1863 roku. Osierocony starzec lecz czerstwy i zdrowy na umyśle, dotknięty boleścią po stracie syna, zmarł w Wilnie 26 Listopada 1864 r.

Narbut Wojciech kuzyn znanego dowódzcy Ludwika Narbuta, służył w jego oddziale, poległ w bitwie pod Kowalkami dnia 20 Kwiet. 1863 r. mając lat 17. (Cz. Nr. 124).

Narczewski — uczeń gimnazyum Warszawskiego wieku lat 16, zginął pod Tuczapami w Lubelskiem 1863 r.

Narkiewicz — wieku lat 26, syn emigranta, nauki skończył w szkole Batignolskiej w Paryżu; na wieść o wybuchu pospieszył w szeregi powstańcze zaciągnąwszy się pod dowództwo Chmielińskiego; gdy po niefortunnej na Opatów wyprawie, reszta batalionu Rozenbacha, w którym Narkiewicz pełnił obowiązki kapitana, przyparta przez nieprzyjaciół do Wisły w przeprawie tylko na drugą stronę rzeki mogła znaleść ocalenie, Narkiewicz rzucił się wpław aby sprowadzić łódki na drugiej stronie znajdujące się, lecz siły fizyczne wyczerpane trudami obozowego życia nie wyrównały chęciom, w połowie drogi skostniał i utonął w Marcu 1863 r. Odznaczał się odwagą, energią, zdolnością i poświęceniem, powszechnie też był kochany i żałowany.

Nawrocki — żołnierz z wojsk rossyjskich, urlopowany, następnie żołnierz w oddziale Kurowskiego zginął w ataku na Miechów 17 Lutego 1863 r.

Nazarkiewicz — wieku lat 18 syn szynkarza z Piotrkowskiego służył w oddziale Taczanowskiego; poległ w bitwie pod Pyzdrami d. 29 Kwietnia 1863 r.

Nejmark Lambert wieku lat 27 po skończeniu uniwersytetu w Petersburgu, aplikował przy Sądzie Pokoju w Warszawie; ztąd wysłany był na Litwę jako ajent Rządu Narodowego, w końcu służył jako porucznik w oddziale Lelewela, w bitwie pod Panasówką d. 3 Września 1863 r. ciężko ranny zmarł wkrótce pozostawiwszy matkę w Chełmnie mieszkającą.

Nejmark Bogusław brat Lamberta poległ w bit. w 1863 r.

Netrebski Fabian obywatel z Żółkiewskiego obwodu, nadjechał przypadkowo na zbierający się oddział powstańczy, i rozstawione pikiety sądząc że to patrol nieprzyjacielski dały do niego ognia, padł ugodzony kulą w piersi 2 Sierpnia 1863 r. (Dz. Poz. N. 257).

Neuburg Zygmunt rodem z Galicyi; zginął w oddziale Czachowskiego pod Jurkowicami d. 20 Października 1863 r.

Neugebauer — Podoficer kawaleryi pruskiej, rodem z W. K. Poznańs. zaciągnął się w szeregi powstańcze podczas bitwy pomiędzy Wieweem a Krzywonicami w pow. Piotrkowskim dnia 6 Paźdz. 1863 r. Rotmistrz pierwszego szwadronu Zaremba dając rozkazy, gdy Neugebauer uchylał się od ich wykonania, uniesiony gniewem ciął go pałaszem w głowę, tak, że tenże został na miejscu.

Neuman Mieczysław, uczeń Gimnazyum Poznańskiego zginął pod Brdowem 29 Kwietnia 1863 r. (Imion. Stupn.)

Neumark August, b. wygnaniec na Kaukazie, następnie emigrant, przepędziwszy zimę we Florencyi z wiosną 1864 r. przybył do Galicyi; zmarł na Pokuciu w Słobudce-leśnej 19go Sierpnia 1864 roku.

Neustuppe Wacław, urodził się w 1839 r. w W. Ks. Poznańskiem, nauki pobierał w Poznaniu i Lesznie. Po ukończeniu Gimnazyum poświęcił się filologii, lecz nie mając dostatecznych funduszów do dalszego się kształcenia, zmuszony był zostać domowym nauczycielem. Powstanie zastało go we Włoszech gdzie się wyuczał robienia bronią i mustry od bersaglierów Włoskich. Powróciwszy do kraju pospieszył do Galicyi oddając swoje usługi pod rozkazy Waligórskiego, formującego świeżo oddział. W pierwszej potyczce tego oddziału pod Borowcem, zachęcając swój oddział do ataku na bagnety, ugodzony kilku kulami karabinowemi, zginął.

Nickiel Ludwik, rzemieślnik z Głogowa w powiecie Rzeszowskim w Galicyi, służył w oddziale Czachowskiego — w skutek ran otrzymanych w bitwie, zmarł w Rzeszowie dnia 1go Kwietnia 1863 r. i tam pochowany.

Niedziałkowski Aleksander, b. urzędnik komory celnej, brat komisarza ekonomicznego z Augustowskiego, zostającego obecnie na emigracyi, wziąwszy dymissję, zaciągnął się do oddziału Trąbczyńskiego; w bitwie pod Rożaną w Płockiem w 1863 r. ranił rossyjskiego jenerała Waluwiewa, lecz poległ tamże jako podporucznik kossynierów.

Niedźwiedzki — ujeżdżacz utrzymujący konie wierzchowe w Puławach służył jako rotmistrz w oddziale Rudzkiego, poległ w Grudniu 1863 r. w Lubelskiem.

Niedźwiecki Zygmunt, syn malarza z Krakowa. Wybierając się do powstania, położył na stole nabitą krucicę; — wtem zbliżył się niepostrzeżony mały chłopiec, wziął broń do ręki i w tej chwili padł młody ochotnik ugodzony kulą w głowę, 17 Lutego, 1863 r. w Krakowie. (Czas Nr. 40).

Nielubowicz Jan, wieku lat 25, urzędnik z m. Prużany zginął pod Waliłami w oddziale Duchińskiego.

Niemczański — z Wołynia, służył w kawaleryi jenerała Wysockiego, zginął w wyprawie na Radziwiłów 1go Lipca 1863 r.

Niemczewski Tadeusz, wieku lat 23, rodem z Kosieńskiego w Kowieńskiem, uczeń szkoły Konstantynowskiej (podchorążych) w Petersburgu, jako powstaniec służył w oddziale Bolesława Kołyszki; w bitwie pod Miśninami w lasach Kajzerowskich, wysłany naprzód z kilkunastu towarzyszami dla zasłonięcia odwrotu oddziału, potknąwszy się o gałąź, upadł, a w tej chwili nadbiegli nieprzyjaciele i zakłuli go bagnetami, dnia 23 Marca 1863 r.

Niemierzyński Józef, urzędnik z kolei żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej, służył w kawaleryi pod dowództwem jenerała Taczanowskiego zginął 8go Maja 1863 r. pod Ignacewem.

Nieprzecki Tomasz, syn kapitana b. wojsk Polskich; zaciągnął się pod sztandar powstania jako szeregowiec do oddziału jenerała Jeziorańskiego, gdzie walecznością dosłużył się stopnia oficera strzelców — po przejściu do Galicyi, przez władze Austryjackie aresztowany i internowany w Telczy (w Morawii); tam wyglądając oknem ze swej celi, przez żołnierza stojącego na warcie zastrzelony dnia 14 Września 1864 r., mając lat 22. Pochowany z wielką uroczystością dnia 18 t. m. na cmentarzu Matki Boskiej.

Niepokojczycki — oficjalista z fabryki cukrowej Kremenczug, do księcia Romana Sanguszki należącej, w powiecie Zasławskim na Wołyniu położonej, służył jako żołnierz 5go szwadronu w oddziale jenerała Różyckiego, poległ w bitwie pod Salichą w powiecie Zasławskim w dniu 15go Maja 1863 r.; znanym był jako dzielny żołnierz.

Niepokojczycki — brat powyższego poległ tamże. Czas zaś Nr. 128 i Gł. Nr. 24 utrzymują, że obadwaj bracia zginęli d. 26 lub 28 Maja t. r.

Niepowicki — służył pod dowództwem jen. Langiewicza przy strzelcach, wracając do obozu w Goszczy, napadnięty przez patrol moskiewską zarąbany został. Zegarek jaki znaleziono obok ciała jego, oddano Czachowskiemu.

Niewiadomski Juwenal doktór medycyny, zamordowany przy opatrywaniu rannych w Możołowie 1863 r. (Im. Stup.)

Niewiarowski — lekarz szpitalu, rodem z Galicyi zamordowany w Tuczapach w Lubelskiém.

Niewiarowski — wieku lat 20-21, rodem z Białskiego, służył w oddz. Dnchińskiego poległ w bitwie pod Waliłami w Białostockiém. Podług innych poległ pod Kockiem w Radzyńskiém.

Niezanowski — włościanin z Poznańskiego, poległ w bitwie pod Brdowem dnia 29 Kwietnia 1863 r.

Nikolski — żołnierz legionów Węgierskich we Włoszech następnie uczeń szkoły wojskowej polskiej w Genui i Cuneo w końcu powstaniec, kapitan strzelców poległ w bitwie pod Grochowiskami d. 18 Marca 1863 r.

Ninkiewicz — szlachcic cząstkowy z Podlaskiego, bezbronnie zabity przez kozaków w drodze około Garwolina w Sierpniu 1863 roku.

Nitkowski Grzegórz poddoficer ciężko ranny w bitwie z wojskami Mołdo-Wołoskiemi pod Konstangalią w Mołdawii, podług otrzymanych wiadomości zmarł po kilku miesiącach cierpień.

Niwinkiewicz — z Wilna subjekt handlowy wieku lat 26, służył w oddziale Trauguta poległ w jednej z potyczek w Grodzińskiem w Sierpniu 1863 r.

Niwiński — służył w oddziale Trauguta; poległ w bitwie d. 25 Maja 1863 r. w Kobryńskiem. (Cz. Nr. 131).

Niwiński Władysław wieku lat 30, technik dyrekcyi ubezpieczeń w Sieradzu, służył jako podoficer kawaleryi pod dowództw. Taczanowskiego; brał udział w bitwie pod Zieleńcicami, Złoczewem Sędziejowicami i Kruszyną; w téj ostatniej ciężko ranny, zmarł w 6 tygodni w okolicach Kruszyny lub w samej Kruszynie.

Niwiński — wieku lat 18, rodem z Radomskiego uczeń Szkoły Politechniczej w Puławach, służył w oddziale Zdanowicza; poległ w bitwie pod Słupczą.

Niwiński — wieku lat 22, szeregowiec, poległ w czasie odwrotu pod Brześcianką w Bielskiém. Pochodził ze wsi Niwina.

Niwkiewicz — zginął pod Fajsławicami w Sierpniu 1863 r.

Niwocki Jan podoficer z Agustowskiego, poległ pod Gruszko-Budami w tymże powiecie.

Niworecki — wieku lat 50; dymisyonowany oficer, służył jako szeregowiec w oddziale Stankiewicza potem Lelewela zginął w ataku na Lubartów.

Noch — wieku lat 24, syn znanego artysty i kompozytora muzycznego zamieszkałego w Warszawie, jedynak; urodzony w

Niemczech, artysta muzyczny z Warszawy, służył jako oficer ko synierów w oddziale Skowrońskiego, poległ w bitwie pod Cyrusową-Wolą w pow. Rawskim ugodzony kartaczem d. 4 Września r. 1863. Pochowany w Kołacinku.

Nowakowski — czeladnik szewski z Lublina służył jako szeregowiec w oddziale Czerwińskiego; poległ w bitwie pod Chrośli nem niedaleko Opola d. 28 Kwietnia 1863 r. (Imionospis podaje, że pochodził z Rogoźna w Poznańskiem.

Nowakowski Bronisław podoficer z oddziału Younga de Blankenheim; w bitwie poo Brdowem d. 29 Kwietnia 1863 r. obskoczony przez nieprzyjaciół, nie chcąc się dostać do niewoli, a nie widząc już dla siebie żadnego środka ocalenia, wystrzałem z rewolweru sam sobie życie odebrał. Ciało jego zabrane zostało przez rossyjskich żołnierzy.

Nowicki Walery, wieku lat 22-24 syn urzędnika powiatu Kieleckiego służył w oddziale Zaborowskiego, Grekowicza a w końcu w oddziale Chmielińskiego jako kapitan strzelców; brał udział w kilku bitwach; poległ w bitwie pod Szczekocinami, przy zdobywaniu bram tegoż miasta. Podług świadectwa towarzyszy, miał to być jeden z najdzielniejszych w oddziale oficerów.

Nowicki Władysław, wieku lat 29, syn obywatela ziemskiego z Lidzkiego, z pod Szczuczyna Litewskiego, b. inżynier wojsk rossyjskich; jako pwstaniec służył w oddziale Narbuta, poległ w bitwie pod Kowalkami w Lidzkiem dnia 20 Kwietnia 1863 roku. (Czas Nr. 124).

Nowicki Palemon, patrz w końcu dzieła w dodatku.

Nowicki — b. żołnierz czarnych huzarów wojsk Pruskich; służył w oddziale Parczewskiego jako podoficer pierwszego plutonu kawaleryi, poległ w bitwie pod Kterami w powiecie Łęczyckim w Maju 1863 r. mając lat 23; pochowany w Strzegocinie.

Nowicki Jan, szeregowiec pod dowództwem Chmielińskiego; w potyczce pod Oksą w Październiku, 1863 r. idąc na czele swego plutonu na bagnety, ugodzony kulą w samo serce ducha wyzionął. Pochowany w miejscu potyczki.

Nowiński Leon, (pseudonim) syn obywatela ziemskiego z okolic Warszawy; wysłużony żołnierz, służył w oddziale Jankowskiego, Padlewskiego, Lelewela, w końcu w oddziale Broniewskiego którego był kolegą szkolnym i osobistym przyjacielem; w bitwie

pod Niegorzewem dnia 3go Czerwca 1863 r. lekko ranny, gdy na uboczu opatrywał sobie ranę — napadnięty przez kozaków, po uporczywej obronie, w której jednego zabił a ranił drugiego, sam cięty z tyłu przez dragona pałaszem w głowę, poległ. Ciało jego kozacy pochwycili na piki a podniósłszy w górę z okrzykami radości i tryumfu, zabrali w przekonaniu, że zabili dowódzcę.

Nowiński Jan, wieku lat 18, syn gorzelanego z Kaliskiego, służył jako szeregowiec w oddziale Younga de Blankenheim, poległ w bitwie pod Brdowem dnia 29 Kwietnia 1863 r.

Nowiński Walenty, wieku lat 31, rodem z m. Rawy w gubernii Warszawskiej, w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Skałą zmarł w szpitalu św. Ducha w Krakowie dnia 20 Marca 1863 r. Pochowany na cmentarzu miejscowym dnia 22 t. m.

Nowiński Jan, student uniwersytetu Jagiellońskiego, poległ w bitwie pod Miechowem, dnia 17 Lutego 1863 r.

Nowodnik Wojciech, lub **Antoni**, mieszczanin z Tomaszowa, zamordowany tamże dnia 5go Lutego 1863 r. (Czas Nr. 40).

Nowosielski — służył jako kapitan, w kawaleryi pod dowództwem pułkownika Wróblewskiego, w bitwie 19 Stycznia 1864 r. (Głos Nr. 48 podaje, że) pod Rudą Korybutowską został ciężko ranny, jeden zaś z jego towarzyszy twierdzi, że w tydzień zmarł.

Nullo Franciszek, rodem Włoch, pułkownik legii Włoskiej z wyprawy Garibaldego w r. 1859; ozdobiony za waleczność 7 orderami. W ostatniem powstaniu przybył do kraju z wieloma cudzoziemcami, tworząc osobny oddział. Rząd narodowy mianował śp. Nulla jenerałem i dowódzcą legii zagranicznej, do której licznie się zapisywali ochotnicy z pomiędzy tych, którzy walczyli w ostatnich czasach za niepodległość Włoch. Połączywszy się z oddziałem Miniewskiego zmuszeni przyjąć bitwę z przeważającą liczbą nieprzyjaciela pod Krzykawką, w dniu 5go Maja 1863 r. doznali zupełnej klęski w wielu zabitych i rannych oraz wziętych w niewolę; sam Nullo ugodzony kulą na miejscu ducha wyzionął, reszta pozostałych przy życiu, rozpierzchła się w różne strony.

(Czas w Nr. 105, 106 i 107 obszerniejsze podaje szczegóły o tej potyczce).

Numiński — ze Zgierza tkacz, zginął pod Ignacewem 8go Maja 1863 r. jako szeregowiec.

Nusiałowski Edward, czeladnik kowalski z Lubelskiego szeregowiec z oddziału Krysińskiego, zginął pod Fajsławicami w Lubelskiem, w Sierpniu 1863 r.

Nyary Edward hr. wieku lat 34 rodem z Węgier z zamożnej i starodawnej rodziny. W dziecinnym wieku oddany do Wojskowej Akademii w Wiedniu zdolnościami i pilnością wszystkich przewyższał, tak, iż już w 17 roku życia wyszedł jako oficer i przydzielonym został do pułku Huzarów, w Żółkwi w Galicyi stojącego.

Tam zapoznał się z obywatelami, u których nietylko zawsze najmilszego przyjęcia doznawał, lecz i przyjaźń sobie pozyskał; posiadał bowiem oprócz starannego wychowania i rozległych bardzo na tak młody wiek wiadomości, szlachetną bardzo duszę i serce. Przywiązał się też gorąco do nowych swych przyjaciół, i tak jak Węgry swoją Ojczyznę, pokochał całem sercem Polskę i jej sprawę. Niebawem nadszedł rok 1849, a ośmnastoletni porucznik huzarów pospieszył z kilkunastoma towarzyszami w szeregi powstańcze i zaciągnął się do legionów polskich, aby, jak mówił, walcząc z Polakami, uczyć się od nich męstwa i hartu wojennego. Ozdobiony dwoma znakami honorowemi i wyniesiony na stopień rotmistrza, wkroczył z jen. Bemem po upadku rewolucyi do Turcyi, gdzie wstąpił do wojsk Sułtana. W wojnie Krymskiej za odznaczenie się i waleczność otrzymał order turecki i stopień majora. Po wojnie krymskiej pełnił obowiązki przez rok przy budowie kolei żelaznej; następnie w wyprawie Garibaldego zaciągnął się do legii zagranicznej, gdzie się wkrótce tak odznaczył iż rząd Włoski ofiarował mu stopień podporucznika w regularnej armii; zaszczytu tego atoli nie przyjął spiesząc napowrót do Turcyi, gdzie też pozostał aż do roku 1862 w służbie rządowej przy budowach kolei i przy naprawie twierdz w Azyi. W roku 1863 r. już w Marcu przybył do Galicyi z 17 towarzyszami, z których każdy przyprowadził konia i całe uzbrojenie. Najpierw walczył z Leszkiem Wiśniewskim a następnie przyjął udział w wyprawie na Radziwiłów, a po znanej klęsce jakiej ta wyprawa doznała, pospieszył pod dowództwo Lelewela, który oceniając niepospolite zdolności i nadzwyczajną odwagę śp. Nyarego powierzył mu dowództwo nad oddziałem kawaleryi, którą aż do samej śmierci dowodził i nie małe usługi w wyprawach Lelewela oddawał. Niezmordowanym też był

w pełnieniu służby; nieraz odbywał rekonesanse po 12 godzin i ledwie z jednego objazdu przyjechał i trochę wypoczął, znowu łączył się z nowym oddziałkiem i ruszał nieraz na całą noc dla przepatrzenia okolicy. Przy samym końcu bitwy znanej powszechnie 3go Września 1863 roku pod Panasówką, po odbytych świetnych szarżach konnicy, w których się szczególnie odznaczył, chciał jeszcze pogonić chociaż już ranny za kilkoma uciekającymi dragonami, lecz odbiegł za daleko i tam go kula karabinowa dosięgła i trafiwszy w brzuch we wnętrznościach ugrzęzła. Przyniesiony do ambulansów wytrzymał wyjęcie kuli z mniejszej rany w nogę, lecz rana w brzuchu niemogła być operowaną i wskutek tego o godzinie 5 rano, waleczny ten żołnierz z roku 1849, 1855, 1857 w karczmie w Zwierzyńcu, rycerskiego ducha wyzionął. Śp. hrabia Edward Nyary był wyznania Kalwińskiego, na pół godziny przed śmiercią, przy zupełnej przytomności umysłu od nikogo nienamawiany, zrobił professyą Rzymsko-Katolicką, utrzymując, że chce umrzeć w tej wierze, którą wyznają jego towarzysze broni i w obronie której życie swoje położył. Potem modlił się głośno i z prawdziwą skruchą błagał Przedwiecznego o przebaczenie za grzechy. Wreszcie prosił otaczających go, którym porozdawał różne pamiątki, by przesłali ostatnie jego pozdrowienie wybranej serca, którą była Polka; klerykowi zaś K. z Galicyi polecił, aby w jego imieniu przeprosił panią P. w M....e, którą, w domu jej dłuższy czas przebywając, swem obozowem postępowaniem miał obrazić.

Nykl Stanisław, zmarł w Rzeszowie, w Galicyi w początkach Maja 1863 r. w skutek ran otrzymanych w jednej z bitw t. r., pochowany tamże. (Czas Nr. 105).

Oberfeld Seweryn urzędnik pocztamtu Warszawskiego, z powodów podobno politycznych i powziętej wiadomości, że ma być aresztowanym, sam sobie życie odebrał, powiesiwszy się na zawiasach u drzwi własnego mieszkania dnia 26go Grudnia 1864 roku.

Obern Karol (pseudonym) **Kamiński Karol** rodem z Przezdziałek okręgu Siedleckiego, wieku lat 23, żołnierz w szeregach powstańczych, internowany w jednej z twierdz Austryi wstąpił do armii meksykańskiej; na okręcie Angielskim *Peruvian* w czasie burzy został przez bałwan porwany i utonął w oceanie Atlantyckim w pobliżu wyspy *Madeiry* dnia 23 Grudnia 1864 roku. Akt zejścia przesłany Prokuratorowi Królewskiemu w Siedlcach.

Oberski — kupiec z Poznańskiego, zginął w powstaniu w końcu 1863 roku. (Imsp. Stupnickiego; inne źródła podają że w pow. Konińskim we wsi, do której się schronił bezbronnie zamordowany został w połowie Maja t. r.)

Obrociński Władysław podoficer z oddziału Broniewskiego (lub Lutyńskiego), w bitwie pod Niegoszewem dzielnie walcząc, (podług zeznań bowiem naocznych świadków, zabił własną ręką 5ciu), poległ d. 3 Czer. 1863 r.

Obuchowski Leon urzędnik z powiatu Wołkowyskiego, służył jako szeregowiec, brał udział w kilku bitwach, poległ pod Sawicką karczmą w powiecie Prużańskim, w końcu Maja 1863 roku.

Ochenkowski — student wydziału filologicznego, zginął w powiecie Kieleckim w pierwszych dniach Lutego 1863 roku (Imion. Stupnickiego podaje, że zginął t. m. pod Miechowem).

Oczkowski Bronisław wieku lat 21, rodem z Warszawy, syn maszynisty żeglugi parowej, uczeń Szkoły sztuk pięknych, służył w oddziale Jankowskiego, poległ w okolicach Warszawy.

Ofierski — z Poznańskiego, ranny wzięty do niewoli, w drodze zmarł.

Ogar patrz **Orechwa Stanisław.**

Ogiński Ksawery książe, [zdaje się że z Galicyi] służył jako szeregowiec pod dowództwem pułkownika Calliera, poległ w bitwie pod Izbicą d. 16 Sierp. 1863 r.

Ogorzały Michał z Sącza w Galicyi, w skutek ran otrzymanych pod Słupią, zmarł w Tarnowie d. 11 Lipca 1863 r. i tamże pochowany.

Ogrodziński Piotr obywatel miasta Miechowa, zamordowany tamże dnia 17go Lutego 1863 roku. (Cz. Nr. 44).

Ojrzanowski Edmund wieku lat około 24, syn właścicielki wsi Kondrajca w powiecie Mławskim, oddaliwszy się wraz z kil-

ku towarzyszami z obozu, na chwilowy wypoczynek do wsi Kosymina w powiecie Mławskim o pół mili od obozu odległej, tam we dworze napadnięty przez nieprzyjaciela po walecznej wspólnie z towarzyszami obronie, poległ wraz z nimi d. 11 lub 18 Kwietnia 1863 r. (Cz. Nr. 19 i Dz. Poz. Nr. 101).

Ojrzanowski Władysław wieku lat 24, syn oficyalisty z Chrobrza, służył jako wachmistrz w oddziale Kurowskiego; poległ pod Miechowem 17 Lutego 1863 r.

Okęcki Michał wieku lat 20, uczeń drukarski, służył jako szeregowiec w oddziale Younga de Blankenheim, poległ pod Brdowem dnia 29 Kwiet. 1863 r.

Okińczyc — służył w powstaniu jako kapitan, w bitwie dnia 31go Grudnia 1863 roku, w lasach Ossowa ciężko ranny zmarł podobno.

Okniński Kamil Nowina syn obywatelski z Samborskiego, 18 letni młodzieniec ukończony gimnazyalista Drochobyckiego Gymnazyum, gdzie był zawsze 1ym. Odebrał bardzo staranne wychowanie. Służył w kompanii „gwardyą“ zwanej; w potyczce pod Panasówką 3 Września 1863 roku ugodzony kulą w bok w 2 godziny żyć przestał.

Okólski Adolf rodem z Domaniowa gubernii Radomskiej, porucznik kosynierów, służył pod dowództwem Langiewicza, zginął w Grochowczyskach pod Buskiem.

Okulicz Józef wieku lat około 24, z powiatu Nowo-aleksandrowskiego, student uniwersytetu Moskiewskiego, walczył w bitwie pod Madejkami i Chudyszkami, poległ w tej ostatniej jako szeregowiec 5go batalionu Sierakowskiego.

Okuliżycki — z Warszawy, terminator, zginął w Sierpniu 1863 r. pod Fajsławicami.

Olanowski — wieku lat 25, pisarz prowentowy ze Słupi Nadbrzeżnej w Sandomierskiem, służył w kawaleryi pod dowództwem Langiewicza, poległ pod Wąchockiem.

Olczewski — z Lubelskiego parobek, wieku lat 30, zamordowany w Sierpniu 1863, roku w drodze gdy ze znużenia odłączył się od oddziału, na szosie za Garlinowem.

Olędzki Tomasz syn byłego urzędnika z Suwałk, sierota, kowal z profesyi, zginął jako szeregowiec w Sejneńskiem w Maju 1863 roku.

Olgierd — wieku lat 22, syn strażnika leśnego ze wsi Lipowa w powiecie Sokolskim, poległ pod Waliłami jako szeregowiec celnych strzelców.

Olszewski — wieku lat 35, obywatel ziemski z Żytomierskiego powiatu, służył w oddziale Wróblewskiego, poległ w potyczce pod Chełmem 1863 r.

Olszewski vel **Olszemski Aleksander** czy **Piotr**, porucznik z oddziału maszerującego przez Mołdawię do Polski, ranny ciężko w bitwie z wojskami Mołdo-Wołoskiemi pod Konstangalią, dalsze ślady o nim zatracone; wzywanie przecież przez pisma publiczne o udzielenie o nim wiadomości, domyślać się każe iż zapewne zmarł. (Imspis. podaje że zmarł w Galaczu 15 Lipca 1863 r.)

Olszewski — wieku lat 40 rodem z Radzyńskiego urzędnik kolei Warszawsko-Petersburgskiej; służył w kawaleryi Litewskiej pod dowództwem Kobylińskiego, brał udział w bitwie pod Waliłowem, Zambrowem, Piskami, Mińskiem (w Kongresówce) i Małą-Bukową w Krasnostawskiem; w tej ostatniej bitwie poległ jako szeregowiec. Inne źródła podają, że służył w oddziale Krysińskiego i zginął 31 Grudnia.

Olszewski — służył w oddziale Czachowskiego, poległ jako kapitan pod Stefankowem, d. 22 Kwietnia 1863 r. (Gł. Nr. 20).

Olszewski Leon, wieku lat 21, rodem z Galicyi, służył jako szeregowiec kawaleryi w oddziale Czachowskiego, poległ pod Rybnicą w Sandomierskiem w Październiku 1863 r.

Olszewski Feliks, podporucznik z oddziału Wróblewskiego, poległ w bitwie w lasach Ossowa dnia 31 Grudnia 1863 roku (Głos Nr. 45).

Olszewski — rodem z Wołynia, leśniczy prywatny z dóbr Troszczy służył jako szeregowiec 1go szwadronu jazdy w oddziale jenerała Różyckiego, poległ pod Salichą.

Olszewski — włościanin, szeregowiec w oddziale Lelewela zginął pod Fajsławicami, w Sierpniu 1863 r.

Olszewski Marcin, 15to-letni terminator blacharski z pod Warszawy, zginął 8go Maja 1863 r. pod Ignacewem.

Ołtarzewski Ferdynand, wieku lat 19, rodem z Ołtarzy z Płockiego, w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Pieskową Skałą, zmarł w szpitalu św. Ducha w Krakowie dnia 26 Marca 1863 r. Pochowany na cmentarzu miejscowym dnia 28 t. m. i r.

Omieciński — z powiatu Żytomierskiego, służył w oddziale jenerała Różyckiego, poległ w bitwie pod Salichą w powiecie Zasławskim, dnia 27 Maja 1863 r., jako szeregowiec 1go Szwadronu 1go plutonu jazdy.

Onyszkiewicz Eugieniusz Zygmunt, urzędnik przy Zakładzie ziemskim kredytowym we Lwowie, jeden z pierwszych w Galicyi pospieszył do oddziałów powstańczych w końcu Stycznia, wraz ze swoim przyjacielem od dzieciństwa Franciszkiem Jung, subjektem cukierniczym; jednego dnia obadwaj zostali uwięzieni i w jednej razem kaźni siedzieli i równocześnie, bo w tym samym dniu, obadwaj zostali uwolnieni, a we dwa lata później w jednym dniu obadwaj zmarli, i równocześnie zostali pochowani na cmentarzu Łyczakowskim.

Opala Jan, rodem z Żelechowa, służył w oddziale Lelewela, poległ pod Borowicami dnia 16go Kwietnia 1863 r. (Czas Nr. 97).

Opalski — z Poznańskiego, (podług innych z Kaliskiego) służył w oddziale Younga de Blankenheim jako podoficer, poległ pod Nową wsią w Kwietniu 1863 r.

Orechwa Stanisław, (Ogar) wieku lat 44, szkoły ukończył w Sejnach, b. pomocnik naczelnika powiatu Augustowskiego, usunięty z tej posady za czynny udział we wszystkich manifestacjach, poczem wybrany został na radcę Dyr. Szcz. Tow. Kred. Ziemskiego w Suwałkach, w powstaniu służył w oddziale Wawra jako kapitan, dowódzca 2giej kompanii kosynierów; w bitwie pod Kozim-Rynkiem, w Augustowskiem, dnia 28 Czerwca 1863 r. ciężko ranny, wzięty do niewoli, powieziony do Suwałk, i tam po krótkich lecz ciężkich męczarniach życie zakończył. (Czas Nr. 172 i 197). Oprócz bitwy pod Kozim-Rynkiem, walczył nadto w bitwach pod Kadyszem, Babicą, Gruszkami i Rygoltą w Augustowskiem, w tej ostatniej bitwie ranny w szyję.

Orlicki Edward, z Tomowa, zginął 1go Lipca 1863 w wyprawie jenerała Wysockiego na Radziwiłłów.

Orłow — obywatel rodem z Moskwy, wstąpiwszy w szeregi powstańcze pod rozkazy Chmielińskiego, poległ w jednej z potyczek w Krakowskiem, wraz z dwoma także Rosyanami rodzonymi między sobą braćmi, którzy wyszli do powstania z Krakowa razem z Bogdanowiczem.

Orłowski — kapitan wojsk rosyjskich przeszedłszy do wojsk narodowych, został szefem sztabu naczelnika wojennego powiatu Łęczyckiego w województwie Mazowieckiem. Następnie jako oficer pełen zdolności wojskowych mianowany został naczelnikiem wojennym powiatu Gostyńskiego. W przejeździe z powiatu Gostyńskiego do Łęczyckiego, napadnięty niespodzianie przez kozaków w Śleszynie lub pod wsią Bydzewem, nie widząc dla siebie ocalenia postanowił drogo sprzedać swoje życie, stawiając mężny opór moskalom. Trzech położył trupem i dwóch ranił, sam nareszcie ulegając przemocy, zabity został dnia 28 Września 1863 r. Śmierć jego wielką była stratą dla województwa Mazowieckiego, bo to był dzielny żołnierz i oficer znakomity, prawdziwy partyzant. *)

Orłowski Konstanty Dominik Marjan, wieku lat 24; pomimo młodego wieku, wysoko ukształcony, głębokiej nauki i wielkiej nadziei braciszek OO. Kapucynów, następnie żołnierz w szeregach powstańczych, pod dowództwem Langiewicza. W bitwie pod Szklarami, pierwszej jego potyczce, ciężko ranny, gdyż przeszyty kulą na wylot, po długich cierpieniach zmarł w Krakowie, gdzie na trzy dni przed śmiercią na własne żądanie znowu przyjętym został do zakonu. Po złożeniu ślubów zakonnych, na łożu śmiertelnem włożono mu habit, poczem męczeński swój żywot Bogu oddał. Według podania jednego z kapłanów pochodził z powiatu Włocławskiego. Pochowany na miejscowym cmentarzu dnia 27 Kwietnia 1863 r. Tegoż dnia odbyło się nabożeństwo żałobne za jego duszę w kościele OO. Kapucynów w Krakowie. (Czas Nr. 96).

Orłowski — wieku lat 28, urzędnik sądownictwa w Warszawie, szeregowiec pod dowództwem Czachowskiego, zginął w górach Święto-Krzyskich, w Marcu 1863 r.

Orłowski — uczeń szkoły głównej z Warszawy, służył w oddziale Dworzaczka jako szeregowiec strzelców; poległ w bitwie pod Dobrą w powiecie Rawskim dnia 24 Lutego 1863 r.

---

*) Chwila Nr. 9 w nekrologu podaje Orłowskiego jako Władysława Stefana; inne źródła podają jako Ignacego, i że wystrzałem z rewolweru sam sobie życie odebrał, nie chcąc się dostać do niewoli. Dziennik powszechny Nr. 220 zamieszczając raport o tej potyczce, donosi, że miała miejsce 25 t. m. koło Byszewa na południe od Strykowa, nie podając żadnych bliższych szczegółów.

Orzechowski — burmistrz m. Miechowa, zamordowany tamże przed własnym domem, następnie poćwiertowany i obnoszony po mieście dnia 17 Lutego 1863 r. (Czas Nr. 44).

Orzechowski Michał, wieku lat 40, strażnik graniczny, żonaty; pierwiastkowo służył w oddziale Mroczkowskiego, później w oddziale Suzina; brał udział w bitwach, pod Balbieżyszkami, Olitą i Staciszkami w powiecie Sejneńskim, w tej ostatniej zginął dnia 20 Czerwca 1863 r. Pochowany na cmentarzu w Serejach, akt zejścia spisany tamże.

Orzeszko — wieku lat 20, pisarz wiejski ze wsi Dworu w Płockiem, służył w oddziale Trentowskiego, poległ pod Babami w Pułtuskiem.

Osakowski — czeladnik szewski służył jako szeregowiec pod dowództwem Parczewskiego, poległ w bitwie pod Rudnikami dnia 22 Kwietnia 1863 r.

Osiński Antoni, służył w oddziale Kołyszki, w skutek ran otrzymanych w bitwie, zmarł w Dynaburgu w końcu Kwietnia lub w początkach Maja 1863 r. czy 1864 r. (Czas Nr. 124).

Ośmiałowski Andrzej, strażnik grąniczny, żonaty, służył w oddziale Parczewskiego; poległ cięty pałaszem w głowę w bitwie pod Rudnikami dnia 22 Kwietnia 1863 r.

Ossakowski, żołnierz z oddziału Wiśniewskiego, w skutek ran otrzymanych, zmarł w Włodzimierzu Wołyńskim 1863 r. (Im. St.)

Ossowski Ignacy, wieku lat 21, kleryk, następnie w powstaniu żołnierz z oddziału Parczewskiego, poległ ugodzony kulą w bitwie pod Dalkowem, w powiecie Łęczyckim. Pochowany w Dalkowie.

Ossowski — wieku lat 20, obywatel ziemski z Opoczyńskiego; służył w oddziale Chmielińskiego, poległ w bitwie pod Strojnowem w powiecie Stobnickim.

Ostafiński Marceli, rodem z Warszawy, następnie przeniósłszy się do Galicyi, naturalizowany poddany Austryjacki, przed wybuchem oficer inżenieryi wojsk Austryjackich. Jako powstaniec służył w oddziale Suzina w stopniu porucznika strzelców; odznaczał się niepospolitemi zdolnościami, odwagą i poświęceniem, poległ w bitwie pod Sieburczynem w powiecie Łomżyńskim.

Ostafiński — wieku lat 29, ukończywszy wydział techniczny w Krakowie, był urzędnikiem kolei Warszawsko-Wiedeńskiej, ja-

ko taki był bardzo użytecznym członkom organizacyi przedpowstańczéj. Z chwilą wybuchu powstania przedsięwziął wspólnie z innymi kolegami uderzyć na Białystok (w Grodzieńskiém); rozkaz tymczasowego Rządu Narodowego: by nie rozpoczynać na Litwie powstania, powstrzymał go od tego zamiaru; wtedy Ostafiński pospieszył do stacyi kolei Łapy, (w pow. Łomżyńskim) gdzie się zbierała część oddz. Zameczka; wraz z innymi zniszczywszy tam koléj, połączył się wkrótce z samym Zameczkiem w Czyżewie, od tej chwili dzielił losy tego oddz. aż do bitwy pod Drążdżewem (w Płockiém), w któréj odcięty udał się do oddz. Wawra; tu odznaczał się odwagą w boju a łagodnością i rozumnem postępowaniem z podkomendnymi, czém sobie uzyskał ogólną miłość i szacunek. Poległ w bitwie pod Wizną w powiecie Łomżyńskim. Inne źródła podają że nosił pseudonym **Kowalski** z Płockiego, najprzód służył pod dowództwem Padlewskiego, później Suzina a w końcu Liczbińskiego, zginął w Sierpniu 1863 r.

Ostaszewski Władysław wieku lat 40 kilka, b. oficer wojsk pruskich; następnie inżynier przy drodze żelaznéj Warszawsko-Petersburgskiej; służył jako porucznik w oddz. Mystkowskiego poległ w bitwie pod samym Czyżewem w pow. Ostrołęckim d. 12 Maja 1863 r. Gł. Nr. 22 i Cz. N. 125. 128 podają, że niedaleko Czyżewa pod Kietlanką.

Ostrowski Michał wieku lat 20, urzędnik z Kobrynia, pieszy z oddziału Trauguta, zginął pod Chełmskiem Jeziorem w Kobryńskiém w połowie 1863 r.

Ostrowski Romuald, służył w oddziale Strzeleckiego jako oficer, poległ w bitwie pod wsią Dąbrowicami w pow. Mławskim d. 3 Lipca 1863 r. (Cz. N. 157 i Gł. N. 29).

Ostrowski Antoni, poległ w bitwie pod Budą-Zaborowską w okolicach Warszawy d. 14 Kwietnia 1863 r. (Cz, N. 96).

Ostrowski Antoni urodzony w Magnuskiej-Woli w Sandomierskiém początkowo kształcił się w domu, później w szkołach publicznych w Radomiu, lecz po ukończeniu klasy 4 dla braku funduszów zmuszony takowe opuścić, i szukać u Jeometry prywatnego, dalszej nauki i utrzymania. Powstanie zastało go w Pułtusku, gdzie pracował jako pierwszy pomocnik Jeometry Gomolickiego; bez straty czasu pospieszył w szeregi do oddziału Karola Tryczę-

go i w bitwie pod Zieloną - Łączką z kosą w ręku prowadząc naprzód kosynierów, padł przeszyty kilkunastu kulami.

Ostrowski — poległ w bitwie pod Rozwęzinem w powiecie Mławskim w końcu Czerwca 1863 roku znany z dzielności i odwagi.

Ostrowski Bolesław wieku lat 17, rodem ze wsi Łęgawice w Radomskiem, uczeń Szkoły Politechnicznej w Puławach; podporucznik w oddziale Grekowicza, w bitwie pod Szklarami śmiertelnie ranny, zmarł wkrótce 7 Kwietnia 1863 r. w Krzeszowicach i tamże pochowany.

Ostrowski — syn dowódzcy wojsk rosyjskich, uczeń Uniwersytetu Petersburgskiego, służył jako podoficer kawaleryi w oddz. Drewnowskiego, poległ w bitwie pod Ulowem w bliskości Nowego Miasta nad Pilicą w Maju 1863 r. mając lat 22.

Otto Maxymilian wieku lat 50, Burmistrz miasta Wieruszowa w Kaliskiém, czynny od początku zawiązanej organizacyi narodowej z wielkiém poświęceniem, przed powstaniem mianowany naczelnikiem miasta pełniąc gorliwie obowiązki przyjęte, w końcu 1863 r. został denuncjonowany. Wskutek tego oddział wojska otoczył dom urzędowania śp. Maksymiliana, który widząc grożące niebezpieczeństwo, zdołał dosiąść swego wierzchowca i przedostał się do granicy pruskiej; tam piechotą przeszedłszy granicę, przybył do Drezna, lecz wkrótce zapadł na galopujące suchoty i zmarł 15 Marca 1864 r. pochowany na miejscowym smętarzu.

Otto — rodem Węgier patrz **Esterchazy**.

Otto — wieku lat 20, syn kominiarza z Sieradza, służył w oddziale Urbanowskiego, poległ w bitwie pod Rychłocicami w Wieluńskiem. Pochowany w Rychłocicach.

Owsiński Aleksy służył w oddziale kapitana Szermentowskiego poległ w bitwie pod Nietrzebiem d. 22 Kwietnia 1863 r. pochowany w Chrostkowie d. 25 t. m. (Dz. Poz. N. 104).

Pachniewski — wieku lat 18 z powiatu Wołkowyżskiego, służył w oddziale Młotka (Duchińskiego); poległ w bitwie pod Żarkowszczyzną w Grodzieńskiém 21 Czerwca 1863 r.

Pachulski — przed powstaniem przebywał za granicą (w Paryżu) jako emigrant, z pierwszą chwilą wybuchu przybywszy do kraju, zaciągnął się pod sztandar powstania; poległ w jednej z bitew jako dowódzca oddziału. Pozostawił córkę nadworną magazynierkę strojów cesarzowej Eugenii, następnie właścicielkę takiegoż magazynu w Warszawie w pałacu Zamojskich, zkąd w czasie wiadomego rabunku straciwszy całe swe mienie, zmuszoną była na nowo emigrować do Francyi i tam w Paryżu na ulicy de l' Arcade Nr. 29 otworzyła magazyn.

Paduka lub **Paluka** — włościanin, szeregowiec w oddziale ks. Maćkiewicza, zginął w Lipcu 1863 r. w powiecie Żytomierskim.

Padulski Roman z Wołynia, szeregowiec w oddziale Trauguta, zginął w powiecie Grodzieńskim w potyczce w Maju 1863 r.

Pajewski — włościanin z Pułtuskiego, służył jako szeregowiec w oddziale Broniewskiego; poległ w bitwie pod Niegor[illegible] dnia 3go Czerwca 1863 r.

Pajewski Józef, urzędnik z Brześcia Litewskiego, lat 24, zginął pod Chełmem w Podlaskiem; adjutant Wróblewskiego.

Pajewski — służył w kawaleryi pod dowództwem pułkownika Wróblewskiego, poległ w bitwie pod Rudą Korybutowską dnia 19 Stycznia 1864 r. (Głos Nr 48. Inne źródła podają, że zginął pod Uścimowem w Lubelskiem).

Palacz Wawrzyn, poległ w bitwie pod Brdowem dnia 29 Kwietnia 1863 r. Nabożeństwo żałobne odbyło się w Buku w Poznańskiem, dnia 25 Czerwca 1863 r. (Dz. Poz. Nr. 136). (Imionospis podaje, że byłto włościanin z Gorczyna pod Poznaniem, i zginął pod Nową wsią).

Paleczka Franciszek, syn włościanina ze wsi Szczurowej, w obwodzie Bocheńskim, słuchacz wydziału lekarskiego w uniw. Jagiellońskim, w powstaniu służył jako mągazynier w oddziale Mossakowskiego, poległ w bitwie pod Jawornikiem dnia 24 Kwietnia 1863 r. (Czas Nr. 183 i Kronika Nr. 22).

Paleczek — słuchacz Teologii w Tarnowie zginął pod Krzykawką 1go Maja 1863 r. (Imion. Stup.)

Palkiewicz — włościanin z Mazowieckiego, służył jako szeregowiec w oddziale jenerała Taczanowskiego, poległ duia 23go Czerwca 1863 r. w bitwie pod Widawą.

Paluch Franciszek, z Dukli, zginął pod Komorowem 20go Czerwca 1863 r. (Imiono. Stup.)

Palukiewicz — wieku lat 20, syn włościanina z powiatu Marjampolskiego, jedynak, uczeń klasy 6tej gimnazyum w Suwalkach; służył w odziale Andruszkiewicza jako podoficer kossynierów; poległ w bitwie pod Sapieżyszkami.

Paniewski Feliks lub **Poniewieski**, lat 21, z Kaliskiego, emigrant z 1861 r. utonął w morzu o dwie mile poniżej Kłajpedy (Memla) przy wylądowaniu powstańców na brzeg Polski, w dniu 11 Czerwca 1863 r., (Czas Nr 147).

Pankiewicz Marcin, wieku lat 22, z powiatu Białostockiego gubernii Grodzieńskiej, kassjer z Dojlid; służył jako szeregowiec w oddziale Duchińskiego, poległ dnia 28 Kwietnia 1863 r. w bitwie pod Waliłami.

Papież Józef, wieku lat 28, kupiec z Krakowa, poległ jako szeregowiec w bitwie pod Grochowiskami.

Paradowski — syn mieszczanina z Poznańskiego, służył jako szeregowiec pod dowództwem Younga de Blankenheim; w bitwie pod Brdowem dnia 29 Kwietnia 1863 r. ciężko ranny wzięty do niewoli, zmarł w drodze.

Parczewski Franciszek, rodem z Poznańskiego, brał udział w powstaniu 1848 r., gdzie odznaczał się odwagą; to było powodem, iż w obecnem powstaniu powierzonem mu było dowództwo oddziału Kaliskiego, na czele którego stoczył małą potyczkę pod Ochędzynem a drugą pod Kluskami, gdzie niespodziewanie przez nieprzyjaciela napadnięty, zupełnie rozbitym został. Odtąd nic o nim nie było wiadomo, aż do chwili, kiedy poległ jako szeregowiec w bitwie pod Poprężnikiem, Sochą lub Stabierowem; pochowany wraz z jedenastu towarzyszami w m. Warcie dnia 25go Sierpnia 1863 r. (Czas Nr. 200).

Pareński Franciszek, wieku lat 21, syn byłego sędziego appelacyjnego przy Trybunale Krakowskim, ukończony technik, autor „Nauka sztucznych ogni 1860 r.“; w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Imbramowicami dnia 15go Sierpnia 1863 r. zmarł dnia 23 Listopada t. r. w Krakowie i tamże pochowany.

Pasiewa lub **Piesiewicz Jan**, rodem z okręgu Łukowskiego, wieku lat 23 żołnierz w szeregach powstańczych, internowany w jednej z twierdz państwa Austryjackiego, w końcu r. 1864 r. wstą-

pił w szeregi armii meksykańskiej; zginął dnia 16 Lutego 1865 r. Akt zejścia przesłany prokuratorowi królewskiemu w Siedlcach.

Paśnikowski — służył w oddziale Strojnowskiego, zginął w bitwie pomiędzy Grabiną a Bolimowem dnia 9go Lutego 1863 r.

Paśnikowski Baltazar, wikaryusz katedry Lubelskiej, zamordowany w Zamościu 17 Czerwca 1863 r.

Paszkiewicz Władysław, rodem z Warszawy, wieku lat 20, żołnierz poświęcony sprawie ojczystej, internowany w Iglawie wstąpił w szeregi armii meksykańskiej z końcem roku 1864; w bitwie pod Carbonero został zabity.

Paszkiewicz — z Litwy, aplikant sądowy w Kongresówce, zginął dnia 26 Kwietnia 1863 r. pod Nową Wsią.

Paszkowski — b. oficer wojsk rossyjskich; zginął w zwycięzkiej bitwie 26 Kwietnia 1863 r. pod Nową Wsią.

Pawlicki Walenty, wieku lat 30, z Giełczyna, gminy Konarzyce, kawaler, zginął w bitwie pod Zbrzeźnicą.

Pawlikowski Kacper, wieku lat 27, w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Miechowem dnia 17 Lutego 1863 r. zmarł w szpitalu Św. Ducha w Krakowie dnia 9go Marca 1863 r. Pochowany na cmentarzu miejscowym. (Czas Nr. 56).

Pawłowicz — z powiatu Sokolskiego, służył w oddziale Młotka na Litwie; poległ w bitwie pod Wielkim-Węglem, w powiecie Wołkowyżskim, 1863 r.

Pawłowski — malarz z Częstochowy, służył jak się zdaje w oddziale Drochomireckiego, poległ w bitwie pod Lipinami w parafii Brzeziny w Sieradzkiem.

Pawłowski Roman, wieku lat 29, urzędnik magistratu z Radomia, zginął w bitwie pod Komorowem.

Pawłowski — majster szewski z Gołubia służył w oddziale kapitana Szermentowskiego, poległ w bitwie pod Nietrzebiem d. 22 Kwietnia 1863 r. pochowany w Chrostkowie d. 25 t. m. i roku (Dz. Poz. Nr. 104).

Pawłowski Piotr, pisarz prywatny z Warszawy, poległ w bitwie pod Budą-Zaborowską dnia 14 Kwietnia 1863 roku. (Cz. Nr. 96).

Pawłowski Wincenty, kotlarz z kolei żelaznej w Warszawie, poległ w d. 14 Kwietnia 1863 r. w bitwie pod Budą-Zaborowską w okolicach Warszawy. (Cz. N. 96).

Pawłowski Paweł, lekarz z Kobrynia lat 24, służył w oddz. Trauguta poległ d. 25 Maja 1863 r. w Kobryńskiém (Cz. N. 131).

Pawłowski Józef, ekonom z Ciechoncina służył jako podoficer kawaleryi w oddziale Gustawa Zakrzewskiego wskutek ran otrzymanych w bitwie pod Rudą w powiecie Łukowskim dnia 23 Marca 1863 r. zmarł w Ciechoncinie.

Pawłowski — zabity pod Sołowiejówką na Wołyniu d. 10 Maja 1863 r.

Pawłowski Ferdynand, zginął d. 8 Maja 1863 r. pod Kobylanką. (Imion. Stup.).

Pawłowski Antoni, terminator szewski z Poznańskiego, zginął pod Mieczownicą 5 Grudnia 1863 r. (Imion. Stup.).

Pągowski—syn obywatela ziemskiego ze wsi Myśliborza w powiecie Konińskim, szwagier pułkownika Kazimierza Mielęckiego, (jak Czas w Nr. 200 donosi), poległ w bitwie pod Równą, pochowany d. 26 Sierpnia 1863 r. w Błaszkach wraz z dwoma towarzyszami. (Gł. w N. 42 i Dz. Pow. N. 270 i 280 w raporcie podpułkownika Liwojki podają, że poległ pod Błaszkami d. 16 Listopada 1863 r. jako dowódzca VI plutonu strzelców, przyczem cały oddział zniesiony został, 11 zabitych 24 rannych).

Pelst — Francuz służył w oddz. Taczanowskiego, pol. w bit. pod Pyzdrami zostawiwszy żonę i pięcioro dzieci. (Dz. Poz. N. 222).

Peretjatkowicz — zabity w Sołowiejówce przez bandę hajdamaków zebranych przez ajentów rossyjskich a pędzonych przez wojsko, d. 10 Maja 1863 r. (Cz. N. 197. Dz. Poz. N. 199).

Perkowski Adam oficjalista z Mazowieckiego, uzbroiwszy się i umontowawszy własnym kosztem, gdy dążył do obozu aby się zaciągnąć pod dowództwo pułkownika Oborskiego, w chwili właśnie kiedy ten oddział staczał bitwę z nieprzyjacielem pod Babskiem d. 17 Maja 1863 r. napadnięty przez uciekających z pola bitwy rossyjskich dragonów schwytany, rozbrojony, obdarty do naga i zastrzelony, ciało jego dragoni przywiązawszy do konia powlekli za sobą. Lat miał 50 i kilka, pozostawił matkę 80 letnią staruszkę, żonę i troje dzieci.

Perl Lajzer Mendel — pisarz kupca Poznańskiego z Gombina [z Prus]; zamordowany przez kozaków dnia 25go Lutego 1863 roku.

Peszyński Tytus, w bitwie pod Panasówką dnia 4 Września 1863 roku śmiertelnie raniony i uniesiony przez kolegów z placu boju czując skon bliski, prosił ich, by go zostawili a sami szli do walki, i zaintonowaszy „Pod Twoją obronę“ wyzionął ducha. (Imsp. Stupnickiego).

Pezański Wiktor aptekarz z Poznańskiego, służył w oddziale jenerała Taczanowskiego, poległ w jednej z bitw w 1863 r.

Petrykowski patrz **Potrykowski.**

Pętlicki — oficyalista, służył jako żołnierz w oddz. Broniewskiego, pol. w bitwie pod Niegoszewem dnia 3go Czerwca1863r.

Pfofius czy **Phafius Stanisław** wieku lat 18, stndent z uniwersytetu Warszawskiego, z Wydziału prawnego, czynny członek organizacyi; służył pod dowództwem jenerała Mierosławskiego, poległ w bitwie pod Krzywosądzą w powiecie Włocławskim dnia 19 Lutego 1863 r. jako żołnierz kosynierów, po mężnej obronie.

Phofius patrz **Pfofius.**

Piasecki Emilian wieku lat 17, syn organisty z miasta Suwałk, uczeń cukierniczy; początkowo służył w oddziale Mrokczowskiego, następnie w oddziale Suzina w końcu pod dowództwem Liczbińskiego; brał udział w bitwach: pod Balbierzyszkami, Olitą, Staciszkami, Gruszkami, Kozim-rynkiem i Sieburczynem w powiecie Łomżyńskim, w tej ostatniej zginął jako podoficer, (podług innych poległ w bitwie pod Wizną) w Sierpniu 1863 roku. Pozostawił matkę, siostrę i 4 braci.

Piaszczyński — wieku lat 30, z Prus zachodnich ogrodnik, były żołnierz wojsk Pruskich, służył pod dowództwem Mielęckiego, zginął pod Sleszynem w pow. Konińskim 1863 r.

Piaszczyński Maciej dzierżawca folwarku Cienia pod Opatowem w Kaliskiem, napadnięty w drodze pod Błaszkami przez kozaków i zamordowany; pochowany w Błaszkach dnia 26 Sierp. 1863 r. (Cz. Nr. 200 i 206).

Piątkowski Bogdan, służył w oddziale Rumowskiego, poległ w bitwie pod Szycami w Olkuskiem dnia 6 Maja 1863 roku. (Cz. Nr. 107).

Piątkowski — z Poznańskiego, służył jako żołnierz w oddziale pułkownika Raczkowskiego pod główną komędą pułkownika Calliera, zginął w bitwie pod Kleczewem dnia 10 Czerwca 1863 roku.

Piątkowski Władysław rodem z miasta Suwałk, wieku lat 24, żołnierz w szeregach powstańczych, internowany w jednej z twierdz państwa Austryjackiego; w końcu roku 1864 wstąpił w szeregi armii meksykańskiej i zginął dnia 18 Grudnia 1865 r. Akt zejścia przesłany Prokuratorowi Królewskiemu w Suwałkach.

Pichelski — z Warszawy, wieku lat 23, służył jako żołnierz kawaleryi w oddziale Parczewskiego, poległ ugodzony kulą w bitwie pod Kterami, w pow. Łęczyckim. Pochowany w Strzegocinie.

Pichelski Franciszek wieku lat 19, kleryk z Łagiewnik, służył jako szeregowiec strzelców w oddziale Skowrońskiego; poległ ugodzony kulą w bitwie pod Dałkowem w powiecie Łęczyckim dnia 10 Września 1863 r., pochowany tamże.

Pieiński — zginął w powstaniu roku 1863. (Imionsp. Stup.)

Piekarski Józef obywatel ziemski, właściciel dóbr Leszno-Wola z przyległościami, rodem z Warszawy, lat 38, nader wątłego zdrowia, wzięty przez moskali 15 Października 1861 roku z kościoła w Warszawie i do Cytadeli zaprowadzony, przy inkwizycyi bity i policzkowany, w skutek tego po wypuszczeniu zapadł na suchoty a w parę tygodni życia dokonał zostawiając żonę.

Piekarski Wojciech podług innych **Piekosiński** — rodem z Nowego-Sącza w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Słupiem lub Gaczą zmarł dnia 21go Czerwca 1863 roku w Tarnowie, pochowany tamże.

Piekosiński Jan Kanty wieku lat 20 kilka, doktor medycyny z Tarnowa, służył w oddziale Komorowskiego, poległ w bitwie pod Starą-Wsią w okolicy Tyszowic w Lubelskiem d. 18 Stycz. 1864 r. (Gł. Nr. 46 i Dz. Poz. Nr. 27).

Piekszewicz Hieronim z Warszawy, żołnierz w oddziale Komorowskiego, w utarczce pod Starą-Wsią raniony w głowę umarł w Poturzycy d. 19 Lut. 1864 r. (Imsp. Stup.) Inne źródła podają, że wzięty w niewolę w drodze zabity został kolbami.

Pieprz — (pseudonym) były podoficer wojsk Pruskich, początkowo służył pod dowództwem pułkownika Mielęckiego, następnie w oddziale Younga de Blankenheim; w bitwie pod Brdowem dnia 29 Kwietnia 1863 roku ciężko ranny uniesiony z placu boju, w kilka godzin skonał, pochowany w bliskości Brdowa przez jednego z kolegów (podobno krewnego), który go ani na chwilę nie odstępował.

Pieprzewicz Jan z Piotrkowa, garncarz lub murarz, zbłąkawszy się w lesie usnął odpoczywając nad ścieżką wiodącą do wsi; kozacy uganiając się za schwytaniem zbiegłego im konia, spostrzegłszy spiącego odcięli mu głowę i zabrali takową, kadłub znaleziony przez wieśniaka wracającego z targu, po zabraniu znajdujących się przy nim papierów pochowany w pobliskim dole. Papiery te oddane właściwym władzom.

Pierściński — służył jako szeregowiec w oddziale Lelewela, w bitwie w lasach Józefowskich wzięty do niewoli, gdy się chciał w drodze ratować ucieczką, zamordowany.

Pierzchalski Jan dozorca z Warszawy, poległ w bitwie pod Częstoborowicami dnia 30go Lipca 1863 r. (Cz. Nr. 247).

Pierzchalski Leon wieku lat 25, właściciel ziemski z Podlasia, wdowiec, ojciec 5ga dzieci, zginął pod Stolinem.

Pietraszewski — emigrant z 1848 roku, na wieść o powstaniu powrócił do kraju; służył początkowo w oddziale Zameczka jako oficer, następnie w obozie Andruszkiewicza a w końcu w oddziale Wawra, tu obwiniony o jakieś przestępstwo pomimo to że sąd wojenny pod prezydencyą majora Liczbińskiego uniewinnił go ze wszystkich zarzutów niesłusznie mu przez obywatela Klimkiewicza poczynionych, to przecież przemocą i podstępem jak wieść niesie przez tegoż Klimkiewicza powieszony został; Klimkiewicz oddany został pod Sąd wojenny, i tylko ucieczką za granicę potrafił się ratować przed wymiarem sprawiedliwości. Inni utrzymują że Klimkiewicz pod sąd wojenny oddanym nie był.

Pietraszewski Stanisław z Warszawy, żołnierz w szeregach powstańczych, internowany w jednej z twiedz państwa Austryjackiego, w końcu roku 1864 wstąpił w szeregi armii meksykańskiej i zginął w czasie bitwy pod Neoczistlane.

Pietraszewski Maciej, poległ w bitwie pomiędzy wsiami Sieburczynem i Szymborami w Łomżyńskiem o 3 wiorsty od Narwi, d. 6 Lip. 1863 r. (Cz. Nr. 172).

Pietraszewski Maciej wieku lat 24, woźnica z parafii Puńsk, gminy Andrzejewo w powiecie Sejneńskim gubernii Augustowskiej, zaciągnął się do oddziału Wawra dnia 22go Kwietnia 1863 roku brał udział w bitwach: pod Rygołtą, Kadyszem i Gruszkami, w tej ostatniej poległ i tam pochowany. Podług innych zginął

w bitwie pod Kozim-Rynkiem dnia 28 Czerwca 1863 roku lub pod Mikasówką dnia 27 t. m. i r.

Pietraszkiewicz — kapitan piechoty, w odwrocie z utarczki pod Rudnikiem dnia 25go Listopada 1863 roku, dognany przez moskiewskich dragonów we wsi Załężu, zarąbany został. Zwłoki jego pochowano w Koniecpolu.

Pietraszkiewicz — poprzednio służył podobno przy kozakach Sułtańskich, powróciwszy do kraju służył w oddziale Chmielińskiego, poległ w bitwie pod Rudnikami. (Cz. Nr. 187). Podług innych zginął pod Secyminem dnia 28 Lip. 1863 r.

Pietraszko Jan wieku lat 30, żołnierz wojsk rossyjskich, służył pod dowództwem Kobylińskiego, jako szeregowiec zginął w Mławskim powiecie 1863 r.

Pietrzkiewicz czy **Pietrzykowicz Józef**, rodem z pod Fryszek, były student Szkoły Głównej w Warszawie, służył w oddziale Staniewicza, poległ w bitwie pod Fryszkami w Szawelskiem dnia 21 Maja 1863 r. (Gl. Nr. 23 i Cz. Nr. 133).

Pietrzkiewicz czy **Pietrzykowicz** — młodszy brat Józefa, poległ tamże wraz z bratem.

Pietrzykowski Franciszek, podoficer ułanów z wojsk rossyjskich, jako powstaniec służył w oddziale kawaleryi pułkownika Rekiewskiego, poległ pod wsią Szławanty w powiecie Sejneńskim, pochowany w parafii Wysieje w powiecie Sejneńskim. Pozostawił żonę i dwoje dzieci.

Pikulski Tadeusz podług innych **Wojciech**, syn nauczyciela z Kraszewic, służył w oddziale Oksińskiego, w bitwie dnia 27go Lut. w Kuźnicy Grabowskiej, (Imionospis podaje, że w odwrocie z potyczki pod Czajkowem w Kaliskiem) napadnięty przez kozaków, kiedy po dzielnej obronie skłuty i postrzelany stoczył się wreszcie z konia, kozacy jeszcze żyjącego przywiązali do końskiego ogona i tak domęczyli. (Dz. Poz. Nr. 53. Cz. Nr. 54. Gł. Nr. 17).

Pilchowski Karol wieku lat 16, syn Rządcy z dóbr księcia *Adama Lubomirskiego*, uczeń gimnazyalny w Krzeszowie, żołnierz w oddziale Lelewela, zginął w bitwie pod Batorzem dnia 6 Września 1863 r

Pilecki Władysław wieku lat 27, rodem z Wileńskiego, były student Petersburgskiego uniwersytetu, poległ jako powstaniec w bitwie pod Dubiczami.

Piller Józef lekarz ze Szkoły weterynarynarskiej w Warszawie, poległ w bitwie pod Kobylanką dnia 6go Maja 1863 roku. (Czas Nr. 117).

Piotrowicz Józef rodem z parafii Olkieńskiej, powiatu Trockiego, gubernii Wileńskiej, służył początkowo w oddziale Czudowskiego, w powiecie Trockim, następnie w oddziale Reklewskiego, poległ w bitwie pod Girojciami w powiecie Sejneńskim.

Piotrowicz — nauczyciel z Radogoszcza, służył wraz z żoną w oddziale Dworzaczka, zmarł w Łodzi, w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Dobrą w powiecie Łęczyckim, podług innych poległ w bitwie pod Łodzią dnia 25 Lutego 1863 roku mając lat 24, pochowany w Łodzi. (Cz. Nr. 53).

Piotrowiczowa z domu **Michalską** podług innych **Rogolińska**, żona powyższego, służyła razem z mężem jako żołnierz w oddziale Dworzaczka, w bitwie pod Dobrą (podług innych pod Łodzią) dnia 25 Lutego 1863 roku obskoczona przez kozaków walcząc najprzód rewolwerem a następnie kosą i trzech kozaków w własnej obronie położywszy trupem, padła przeszyta kulą, będąc wstanie ciężarnym, w wieku lat 23; nieprzyjaciele poznawszy w niej kobietę, zdarli ubranie i nad martwym już trupem pastwili się w okropny sposób kłując bagnetami; sto kilka pchnięć zadano jej już po śmierci. Pochowana wraz z mężem. (Cz. Nr. 53)

Piotrowski Antoni rodem z Kongresówki, walczył jako powstaniec w 1863 roku, w jednej z bitw ranny, następnie wyemigrowawszy zmarł w Monastyrze w Macedonii d. 7 Lutego 1865 r.

Piotrowski Kazimierz, szeregowiec w czasie przemarszu przez Mołdawię, w bitwie z wojskami Mołdowołoskiemi pod Konstangalią ciężko ranny, zmarł 20 Czerw. 1863 r.

Piotrowski Karol z miasta Stobnicy, internowany przez władze Austryjackie w Koenigsgraetz, zmarł tamże w dniu 8 Marca 1864 roku mając lat 46. Akt zejścia przesłany Prokuratorowi Królewskiemu przy Tryb. Cywil. w Kielcach.

Piotrowski Józef lub **Jerzy**, wieku lat 32, emigrant z roku 1848; utonął dnia 11 Czerwca 1863 roku na morzu o dwie mile poniżej Kłajpedy [Memla] przy wyłądowaniu powstańców na brzeg polski pod dowództwem Łapińskiego. (Cz. Nr. 147).

Piotrowski Adam wieku lat 24, markier z Warszawy, zginął pod Brdowem 29 Kwietnia 1863 r.

Piotrowski — czeladnik krawiecki, następnie szeregowiec w oddziale Krysińskiego; zginął pod Fajsławicami w Lubelskiem w Sierpniu 1863 r.

Piotrowski Piotr, poległ jako podporucznik w bitwie pod Janowem w powiecie Stanisławowskim, dnia 18go Lipca 1863 r. (Czas Nr. 170).

Piotrowski — aptekarz, zamordowany w Tomaszowie w dniu 5ym Lutego 1863 r. (Dz. Poz. Nr. 43).

Piotrowski — kolonista ze wsi Kryksztany w powiecie Sejneńskim napadnięty i zabity przez kozaków we własnym domu, dnia 23go Lipca 1863 r.

Piotrowski — włościanin z Podlaskiego, służył przy kosynierach, potem przy strzelcach w oddziale Lelewela, zginął pod Łączką 1863 r.

Piotrowski Zygmunt, urodził się w Królestwie Kongresowem 1833 r., po upadku ostatniego powstania w którem brał czynny udział, opuścił kraj i dostawszy się do Paryża, zmarł tamże 18go Marca 1866 roku, pochowany na cmentarzu Montrmartre. (Rocz. Towarz. histor. literac. w Paryżu).

Piottuch Józef, właściwie **Kublicki Piotuch**, syn zamożnego obywatela ziemskiego, właściciela dóbr Hermaniszki, w powiecie Wiłkomierskim, urodzony 19go Marca 1834 r. W początkach powstania na Litwie, wstąpił w szeregi jako oficer, i szczególniejszą odznaczał się odwagą; w jednej bitwie ciężko ranny, po przyjściu do zdrowia, zaciągnął się na nowo pod dowództwo Dołęgi (Sierakowskiego) podobno jako adjutant; gdy Sierakowski został ranny, on swoją piersią zasłaniał dowódzcę; wówczas otrzymał kilka ran śmiertelnych, w skutek których, w parę tygodni zmarł w lasach Kurlandyi. Brat jego młodszy, ranny na własnem terytoryum wysłany został na Sybir; ojciec, stryj i rodzeństwo pozbawieni wszelkiego mienia.

Pirazzi — syn optyka z Krakowa poległ w bitwie pod Łączkiem w okolicy Ireny w Lubelskiem, dnia 22 Października 1863 r. (Czas Nr. 250).

Pisanecki — syn lekarza z miasta Nadarzyna z pod Warszawy, b. urzędnik drogi żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej, w powstaniu służył w oddziale Żychlińskiego; poległ w bitwie pod

Osią jako kapitan kosynierów. Inne źródła podają, że się nazywał **Piranecki** w wieku lat 28.

Pisanko Tomasz, b. urzędnik kolei Warszawsko-Petersburgskiej rodem z Litwy, poległ w Lipcu 1863 r. w bitwie pod Rożanem jakoporucznik piechoty.

Pisanowski Edward, oficyalista z pod Warszawy, brał udział w organizacyi przedpowstańczej; po wybuchu wstąpił w szeregi pod dowództwo Padlewskiego, ciężko ranny w bitwie pod Myszyńcem w pierwszych dniach Marca 1863 r., zmarł dnia następnego.

Pisarski — dowódzca jednego z oddziałów na Litwie, poległ w utarczce z moskalami pod Danieliszkami, 1863 r. (Im. St.)

Pisarzowski Adam, syn obywatela ziemskiego ze wsi Korujewa w powiecie Pułtuskim, służył w oddziale Mystkowskiego; poległ pod Komorowem w powiecie Ostrołęckim, w zasadzce na nieprzyjaciół, 4go Maja 1863 r. (Czas 107, 110 i Głos Nr. 21) Imionospis podaje że 25 Kwietnia; inne źródła podają że byłto szeregowiec przy Żuawach pod dowództwem Rochebruna, za odznaczenie się został porucznikiem przy strzelcach pod dowództwem Wilkoszewskiego, w potyczce Zaremby; miał zginąć w 23 roku życia, według listu przyjaciela śp. Adama, w którym pisze o nim jako o majorze w oddziale Mystkowskiego, poległego pod Małkinią.

Pitot służył w oddziale Wolskiego (Miecza), poległ w bitwie pod Kaziami w Augustowskiem.

Piwnicki Tomasz, kowal lub ślusarz, służył jako szeregowiec w oddziale Broniewskiego; poległ w bitwie pod Niegorzewem dnia 3go Czerwca 1863 r., otrzymawszy 17 pchnięć bagnetem.

Piwnicki — poległ w bitwie pod Ćmielówką, lub też ciężko ranny, wzięty do niewoli, zmarł w drodze w Lutym 1864 r.

Piwowarski Paweł, poległ w bitwie pod Konstangalią na Multanach dnia 15go Lipca 1863 r. stoczonej z licznym zastępem armii rumuńskiej. (Im. Stup.).

Plater Kazimierz, hrabia z majątku Kieinbuli pod Krasławiem na Litwie, stryj Leona, straconego w Dynaburgu, napadnięty i zarąbany siekierami w własnym swym dworze (Czas Nr. 10 z r. 1865).

Plater Celina, wieku lat 24, hrabianka z Litwy, opuściła rodzinne miejsce w 1861 r., udając się do Wielkopolski do krewnych, poczem udała się do Paryża; wstąpiwszy do zgromadzenia

Sióstr miłosierdzia, po kilku miesiącach przeznaczoną została do Chełmna w Prusach Zachodnich, gdzie oddano jej zwierzchnictwo nad nowicyuszkami. Nieszczęścia jakie dotknęły rodzinę, a mianowicie zamordowanie jej stryja Kazimierza i brata Leona, którego moskwa z wyroku sądu wojennego, kazała powiesić w Dynaburgu 1863 r. przejęły ją straszną boleścią, zapadła na zdrowiu i w dniu 25go Grudnia 1864 r. życie zakończyła; pochowana w Chełmnie.

Pląskowski Bolesław, wieku lat 23, student uniwersytetu, zginął w potyczce dnia 5go Maja 1863 roku, w powiecie Owruckim.

Pląsowski Karol, rzemieślnik, szeregowiec w oddziale Czachowskiego, poległ pod Ratajami 11go Czerwca 1863 r.

Pleszczyński — nieznany z pochodzenia, żołnierz sprawy narodowej, internowany w jednej z twierdz państwa Austryjackiego; w końcu r. 1864, jako ochotnik wstąpił w szeregi armii meksykańskiej, w bitwie pod Tlapacojan ranny, umarł w Puebli.

Pleszyński Ignacy, z Zamościa, służył w oddziale Lelewela, poległ w bitwie pod Borowcami dnia 16go Kwietnia 1863 roku. (Czas Nr. 97).

Plewiński Henryk, z Kongresówki służył pod dowództwem jenerała Mierosławskiego, poległ w bitwie pod Krzywosądzą w d. 19go Lutego 1863 r. lub pod Dobrem, w powiecie Włocławskim, okręgu Radziejowskim. Akt zejścia spisany urzędownie.

Plichta Ignacy, syn zasłużonego ojczyźnie emigranta z 1831 roku i sekretarza stanu. Zmarł dnia 14go Lutego 1866 r. w Paryżu; młody Ignacy był członkiem ajencyi dyplomatycznej Rządu Narodowego w Paryżu 1863 r. (Dz. Pozn. Nr. 45 r. 1866).

Pliszkiewicz Jan, wieku lat około 30, syn obywatela ziemskiego z Opoczyńskiego, służył pod dowództwem jenerała Bosaka jako porucznik jazdy; poległ w czasie ataku na Opatów w Listopadzie 1863 r.

Pliwkiewicz Maksymilian, b. podoficer wojsk pruskich, jako powstaniec, podoficer żandarmów w oddziale Szokalskiego; poległ w bitwie pod Lutoborzem w okolicach Kowala dni 22 Grudnia 1863 roku.

Pluciński Leopold, wieku lat 35, emigrant, po powrocie do kraju naczelnik stacyi Warszawa na drodze żelaznej Warszaw-

sko-Petersburgskiej; z pierwszą chwilą powstania należał do zniszczenia kolei żelaznej od Warszawy do Łap, poczem zaciągnął się do oddziału Zameczka, a ztąd do oddziału Mystkowskiego; poległ w bitwie pod Czyżewem dnia 13go Maja 1863 r. (Czas Nr. 125 i 128) Podług innych pod Małkinią, pozostawił żonę.

Płachciński Władysław, student medycznej Warszawskiej akademii, rodem z Brzezin, członek organizacyi przedpowstańczej, służył w oddziale Dworzaczka; poległ w bitwie pod Dobrą w Łęczyckiem dnia 24 Lutego 1863 r. będąc przeszyty trzema kulami i ośm razy pchnięty bagnetem.

Płachecki Antoni z Poznańskiego, umarł w lazarecie w Strzelnie z ran odniesionych w powstaniu 1863 r. (Im. Stup.)

Płachecki — służył jako podporucznik w oddziale Lelewela, poległ w bitwie pod Krasnobrodem dnia 23go Marca 1863 roku. (Czas Nr. 87)

Pławiński Bolesław, uczeń gimnazyum Trzemęszeńskiego, zginął dnia 2go Marca 1863 r. pod Dobrosołowem w powiecie Konińskim.

Płodowski — były nauczyciel w mieście Strykowie w powiecie Rawskim; od początku zawiązanej organizacyi był czynnem jej członkiem; Bremsen podczas powstania naczelnik wojenny, podejrzywając Płodowskiego o wpływ na młodzież szkolną, usunął go z posady nauczyciela, mianując go burmistrzem; urzędowania tego jak podanie niesie przyjąć nie chciał, lecz na rozkaz władz narodowych takowe przyjął i zostawał na niem do końca Grudnia 1866 r. W obec ucisku i prześladowania swoich braci, nie będąc w stanie zawładnąć boleścią, wystrzałem z dubeltówki życie sobie odebrał.

Pławski — syn naczelnika poczty z Łomży, uczeń klasy 6tej gimnazyalnej tamże; poległ w jednej z bitew 1863 r.

Pląsowski Karol, rzemieślnik, służył w oddziale pułkownika Czachowskiego, poległ w bitwie pod Ratajami dnia 11 Czerwca 1863 roku.

Podbielski Józef, wieku lat 30, b. kapitan jeneralnego sztabu wojsk rosyjskich, rodem z Łomży, w powstaniu służył jako major w oddziale Mystkowskiego; poległ w bitwie pod Kietlanką a raczej pod Czyżewem w powiecie Ostrołęckim dnia 13go Maja 1863 roku (Czas Nr. 117, 125 i 128. Głos Nr. 22).

Podbielski Jan wieku lat 26, rodem z miasta Ostrowia w powiecie Ostrołęckim skończył akademią wojskową w Petersburgu, sztabs-kapitan artyleryi rosyjkiej, w powstaniu dowódzca oddziału w powiecie Ostrołęckim, poległ w bitwie pod Jeleńcem dnia 4go Maja 1863 r.

Podbielska — panna, wieku lat 16, córka nadleśnego w lasach Fergasowej, zamordowana przez żołnierzy nieprzyjacielskich po bitwie tychże z oddziałem Kołyszki dnia 24 Marca 1863 roku w Wysokim-Dworze wraz z 2ma siostrami.

Podczaski Mieczysław wieku lat około 30, syn obywatela ziemskiego z Łęczyckiego, służył w oddziale pułkownika Michała Zielińskiego jako oficer jazdy, poległ w bitwie pod Zdzarami dnia 23 czy 21 Września 1863 roku. (Dz. Poz. Nr. 236, Cz. Nr. 233 i Gł. Nr. 35).

Podczaszkiewicz Jan wieku lat 24, rodem z Warszawy, były sekretarz poczty w Międzyrzeczu, członek organizacyi Warszawskiej żaudameryi, podejrzywany przez policyę o zabicie szpiega *Felknera*, pospieszył w szeregi powstańcze; poległ w bitwie pod Dołhą zasłaniając własną osobą dowódzcę swego Kazimierza Bogusławskiego; w obronie tej sześciu kozaków trupem położył. Pochowany w kościele parafialnym w Dołsze.

Podgórski Aleksander z Tarnopolskiego, zginął pod Tyszowcami 18 Maja 1863 roku. (Imsp. Sup.) Inne źródła podają że zginął 8 Maja pod Ignacewem.

Podhajecki podobno **Józef** wieku lat 18, syn lekarza z miasta Białego-Stoku, uczeń klasy 7mej; służył w oddziale Duchińskiego jako podoficer, brał udział w bitwach: pod Waliłowem, Ściercierzem i pod Borkami w Słonimskiem, w tej ostatniej bitwie zginął d. 15 Maja 1863 r. Towarzysz broni podaje że pod Małowidami w Prużańskiem; podług innych pol. w bitwie pod Zhorełym.

Podhorodeński Stanisław z Sambora, poległ w utarczce pod Skromwoską-Wolą dnia 17 Stycznia 1864 roku. (Imionospis Stupnickiego).

Podolski Michał urzędnik drogi żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej, w dniu 1go Lutego 1863 roku zaciągnął się do oddziału Kurowskiego, poległ w bitwie pod Sosnowicami dnia 7go Lutego 1863 roku.

Podsiałowski — patrz **Posiadłowski.**

Pogorzelski — wieku lat 45, z wojska rossyjskiego, żołnierz w odziałach powstańczych w Mazowieckiem, zginął w jednej z potyczek stoczonych tamże w r. 1863.

Pohl — z Galicyi, uczeń akademii Lwowskiej, służył w powstaniu jako oficer, poległ w bitwie pod Tuczapami.

Pokempinowicz — wieku lat 22, uczeń wszechnicy Jagiellońskiej w Krakowie, służył początkowo w oddziale Langiewicza, potem w oddziale Narbuta, poległ w bitwie pod Dubiczami dnia 5 Maju 1863 r.

Poleski — z Poznańskiego, poległ pod Brdowem d. 29 Kwietnia 1863 r. (Imsp. Stup.)

Policzyński Zygmunt rodem z miasta Częstochowy, wieku lat 27, żołnierz powstania narodowego, po przejściu granicy, internowany w jednej z twierdz państwa Austryjackiego, w r. 1864 wstąpił w szeregi legionu meksykańskiego; 30 Kwietnia 1865 r. zginął w czasie bitwy. Akt zejścia przesłany Prokuratorowi Królewskiemu w Kaliszu.

Połaciński — oficyalista z Lubelskiego, służył jako szeregowiec pod dowództwem jenerała Langiewicza, w bitwie pok Małogoszczą w d. 24 Lutego 1863 r. zatratowany końmi.

Połoński — wieku lat 31, urzędnik z Oszmiany w gubernii Wileńskiej, poległ w bitwie pod Rosoliszkami w powiecie Oszmiańskim.

Połtowicz — poległ w bitwie pod Borodianką na Ukrainie w Maju 1863. (Cz. Nr. 197. Dz. Poz. Nr. 199).

Pomaski — syn właściela częściowego ze wsi Pomask w powiecie Pułtuskim gubernii Płockiej uczeń szkoły wojskowej Genueńskiej, poległ w bitwie pod Podosią w powiecie Pułtuskim d. 6 lub 7 Lutego 1863 r. (Cz. Nr. 37).

Poncet czy **Ponset** — wieku lat 20 lub 22, syn naczelnika powiatu Opatowskiego, służył pod dowództwem jenerała Langiewicza w kawaleryi jako szeregowiec, poległ w bitwie pod Małogoszczą (podług innych pod Uniejowem w Krakowskiem) w pogoni za uciekającymi kozakami, w Lutym 1863 roku.

Poniatowski — wieku lat 40, z okolicy Andronowa, zginął pod Zielonym-Kątem, zostawiwszy żonę i dzieci.

Poniewieski patrz **Poniewski Feliks.**

Poniński Karol książe, wstąpił jako prosty szeregowiec, z pod dowództwa Wróblewskiego przeniósł się pod dowództwo Ponińskiego zapewne krewnego swego, awansował na podporucznika, w potyczce dnia 1 Stycznia 1864 roku pod Uścimowem po kilku godzinnym boju ciężko w głowę ranny zmarł 23 Grudnia 1864 roku w szpitalu w Milanowie (Imionsp. Stup.) Inne źródła podają że ranny pod Łukowkiem, tamże poległ.

Poniński Józef urodzony w Poznańskiem, kleryk, w 1861 roku był w Warszawie, chodził do Akademii duchownej na kurs 2gi, brał czynny udział w manifestacyach a następnie był członkiem organizacyi, potem służył w oddziale Garczyńskiego, poległ w bitwie pod Mieczownicą dnia 2 Marca 1863 r.

Poniński Władysław z Ukrainy, emigrant z ostatniego powstania, zmarł na Mołdawii 1866 r.

Popi patrz **Gryca**.

Popiel Antoni, obyw. z Sanockiego 34 lat liczący, pochodził z zamożnej starodawnej i dobrze krajowi zasłużonej rodziny, która od dawnych bardzo czasów w ziemi Sanockiej i Przemyskiej osiadła i rozmaite tamże piastowała urzędy. Śp. Antoni odebrawszy majątek ziemski na siebie, gospodarował pilnie, a zbierane plony obracał po największej części na cele ojczyste, jużto hojne datki przesyłając na wsparcie biednej emigracyi naszej, jużto zakładając szkółki i wspomagając uczącą się młodzież. Pojął za żonę córkę emigranta, lecz niedługo cieszył się szczęściem rodzinnem, bo żona ukochana niebawem przeniosła się do wieczności zostawiając mu dwoje dzieci. Posmutniał też od czasu tego ś. p. Antoni i nie dzielił już więcej zabaw sąsiadów, zawsze wesołych i ochoczych Sanoczan. Zamknął się w domu oddawszy się pracom umysłowym, i niekiedy tylko odwidzał swego sędziwego ojca w Przemyślu lub braci swych starszych. Skoro powstanie powoływało synów ojczyzny w szeregi i Antoni był mu posłuszny pomimo obowiązków ojca i zbyt krótkiego wzroku. Uporządkowawszy interesa swoje wyruszył z Marcinem Lelewelem, biorąc udział we wszystkich potyczkach jako prosty żołnierz; po nieszczęśliwej bitwie pod Batorzem, w ogólnem rozproszeniu, był jednym z tych niewielu, co zamiast dążyć ku Galicyi, udał się w głąb kraju i tamże przyłączywszy się do oddziału Leniewskiego a później jenerała Kruka, w jednej z utarczek z nieprzyjacielem ranny, w kil-

ka tygodni potem w prywatnym domu życia dokonał. Towarzysze broni jego opowiadali, że ciągle był czynnym i że z jednego oddziału rozbitego do drugiego się przenosił, nie chcąc w raz z rozbitkami schraniać się do Galicyi i że wszędzie w każdej potyczce z moskalami nadzwyczaj mężnie się potykał, gardząc wszelkiem niebezpieczeństwem.

Mieszkańcy i sąsiedzi Sanoka stracili zacnego i pracowitego obywatela, Ojczyzna szlachetnego syna, a rodzina kochanego ojca, brata i stryja.

Popliński Feliks, służył pod dowództwem Rumowskiego jako ułan z oddziału Topora, poległ w bitwie pod Szycami w bliskości Nowej-wsi w Olkuskiem dnia 7go Maja 1863 roku. (Cz. Nr. 106 i Gł. Nr. 22).

Popławski vel **Pawłowski Leon**, rodem z miasta Warszawy, wieku lat 25, żołnierz w szeregach powstańczych, internowany w jednej z twierdz Cesarstwa Austryjackiego, w roku 1864 wstąpił w szeregi legionu meksykańskiego, dnia 9 Czerwca 1865 r. w mieście Theuacau sam sobie życie odebrał. Akt zejścia przesłany Prokuratorowi Królewskiemu w Warszawie.

Popowski — służył jako kapitan pod dowództwem Czachowskiego, poległ w bitwie pod Jurkowicami w Sandomierskiem dnia 21go Października 1863 roku. (Patrz Liwoczanin) (Czas Nr. 245 i Gł. Nr. 40).

Porębski — poległ jako szeregowiec w bitwie pod Królowymmostem w powiecie Białostockim dnia 9go Czerwca 1863 r.

Porzyczkowski Franciszek wieku lat 22, czeladnik szewski z Radomia; dnia 17go Stycznia 1863 roku wyszedł do powstania i wkrótce wstąpił w szeregi Langiewicza, zginął w fosach w Ołomuńcu od kul Austryjackich.

Posiadłowski czy **Podsiadłowski Walery** technik z Krakowa, w skutek ran odniesionych w bitwie pod Imbramowicami podług innych pod wsią Wielmożną, zmarł w szpitalu św. Łazarza w Krakowie dnia 12go Września 1863 roku. Pochowany na cmentarzu miejscowym d. 14 t. m. i r. (Kron. Nr. 33).

Pośpiech Antoni niemiec, robotnik przy kolei żelaznej, zastrzelony przez rossyjskiego oficera *Denga* na stacyi Rokiciny dnia 8 Czerw. 1863 r. (Cz. Nr. 136).

Posułowski Antoni rzemieślnik, zdaje się stolarz z Warszawy, poległ dnia 6 Lutego 1863 roku w ataku na Wągrów ugodzony kulą karabinową w czoło w chwili kiedy się oddział cofał ku Sokołowi.

Possyngier — wyznania Mojżeszowego, dzielny i wyćwiczony żołnierz legionu zagranicznego w Algierze. Na wieść o powstaniu pospieszył do szeregów narodowych, służył w oddz. Trąbeczyńskiego, którego był adjutantem, poległ w walce dzielnie walcząc w borach Rozwęzińskich w powiecie Mławskim 1go Lipca 1863 roku. (Cz. Nr. 159).

Potkański Gustaw emigrant z 1848 roku, długi czas przebywał w Paryżu, następnie w Turcyi, na wieść o wybuchu pospieszył do kraju, służył jako oficer (podług innych jako szeregowiec) w połączonych oddziałach: Lenicza, Zameczka, Gasztotą i Czarnego, poległ w bitwie pod Wylałzowem czy pod Lubowidzem w powiecie Mławskim dnia 13go lub 14go Października 1863 r. (Cz. Nr. 264 i Gł. Nr. 39).

Potocki Wiktor urzędnik Dyrekcyi Gł. Towarzystwa Kredyt. w Warszawie, służył w oddziale Jankowskiego, poległ w bitwie pod Częstoborowicami dnia 30 Lipca 1863 r. (Cz. Nr. 247).

Potrykowski vel **Petrykowski Anzelm** wieku lat 30, obywatel ziemski z Lidzkiego, poległ w bitwie pod Dubiczami.

Powidzki Antoni, służył jako porucznik strzelców pod dowództwem Younga de Blankenheim, poległ w bitwie pod Nowąwsią d. 26 Kwietnia 1863 r.

Pozner Samuel, wyznania mojżeszowego, syn właściciela wsi Kuchary w Płockiem, niegdyś oficer kawaleryi włoskiej w wyprawie Garibaldego 1859 r.; powróciwszy do kraju wstąpił w szeregi powstańcze pod dowództwo Strzeleckiego, którego był adjutantem, zginął w potyczce pod Dąbrowicami w powiecie Mławskim, 3go Lipca 1863 r. (Głos Nr. 57). Inne źródła podają że zginął pod Rozwęzinem w końcu Czerwca t. r. (Imiono. Stupnic. potwierdza to podanie).

Pozuchowski — z Galicyi, poległ w bitwie pod Korytnicą, dnia 14go Czerwca 1863 r. (Dz. Pozn. Nr. 153).

Pracki — wieku lat 22 — 24, obywatel ziemski ze wsi Orle w powiecie Włocławskim, służył w oddziale pułkownika Calliera, poległ we wsi Kozijatach pod Izbicą.

Pragłowski — student z Tarnowa, poległ pod Komarowem dnia 20 Czerwca 1863 r. (Im. Stupn.)

Pretyka Bolesław, syn Karola i Izabelli z Grosów, właścicieli dóbr w Galicyi; zginął r. 1863 w oddziale Lelewela. Imio. Stup. podaje że zginął 12 Czerwca pod Korytnicą jako podoficer.

Prewol — budowniczy z miasta Połonne, w powiecie Zwiachelskim, gub. Wołyńskiej, służył jako oficer 2go plutonu 2go szwadronu jazdy pod dowództwem jenerała Różyckiego; poległ w bitwie pod Salichą w powiecie Zasławskim dnia 15go czy 27go Maja 1863 r. (Dz. Poz. Nr. 140).

Prędowski — poległ w bitwie pod Suchedniowem dnia 3go Lutego 1863 r. jako dowódzca kompanii. (Czas Nr. 32). Dziennik Poznański w Nr. 33 powiada że poległ w bitwie pod Wąchockiem.

Prokopowicz Władysław, rodem z Litwy, student uniwersytetu Kazańskiego, wyznania szyzmatyckiego, zginął 8go Lipca 1863 r. pod Brzeźnicą.

Pronaszko Stanisław, (podług innych **Władysław**), rodem z Augustowskiego, skończył gimnazyum w Suwałkach, poczem pracował w Rządzie gubernijalnym Augustowskim jako kancelista; z pierwszą chwilą powstania pospieszył w jego szeregi, służył pierwiastkowo w oddziale Wawra jako podoficer, następnie jako oficer w oddziale Wiktora Hłaski, poległ w bitwie pod Kadyszem w powiecie Augustowskim dnia 21 Maja 1863 r. (Czas Nr. 130).

Pronaszkiewicz — szlachcic cząstkowy z Augustowskiego, służył pod dowództwem Hłaski, zginął pod Kozim-Rynkiem 1863 roku.

Proniewski — służył jako oficer w oddziale Jabłonowskiego, poległ w bitwie między Okmianą a Popielami nad rzeką Wentą, dnia 22 Czerwca 1863 r. (Głos Nr. 26).

Protacki Anzelm, włościanin z Lubelskiego, służył przy kosynierach w oddziale Czachowskiego; zginął w potyczce pod Tarnogrodem 1863 r., głowę miał odciętą i 27 pchnięć bagnetami.

Przasnyski — poległ w bitwie pod Miechowem dnia 17 Lutego 1863 r. (Czas Nr. 51).

Przecieka — włościanin z Augustowskiego, wieku lat 60, zginął jako szeregowiec w oddziale Suzina pod Królowym-Mostem.

Przeciecki — wieku lat 40 kilka, mieszczanin z Kaliskiego żonaty, służył pod dowództwem jenerała Taczanowskiego jako szeregowiec; poległ w bitwie pod Kołem dnia 6go Maja 1863 r.

Przeczucha — włościanin z Podlaskiego, służył jako kosynier w oddziale Lelewela; w dniu 24 Kwietnia 1863 r. zbłąkawszy się w lasach Józefowskich, przez kozaka napadnięty i zarąbany został; trupa jego, kozak przywiązał do konia i do swoich przywlókł, gdzie go z wszystkiego obdarli i na drzewie przy drodze nagiego powiesili.

Przedpelski — zabity w Sołowiejówce przez bandę hajdamaków przez ajentów rosyjskich zebraną a pędzoną przez wojsko. (Czas Nr. 197. Dz. Poz. 199).

Przedpełski Julian, wieku lat 19 rodem z pod Książa z powiatu Miechowskiego; w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Małagoszczą zmarł w szpitalu Śgo Ducha w Krakowie dnia 29go Marca 1863 r. Pochowany na miejscowym cmentarzu w dniu 31 t. m. i roku.

Przedrzymirski — zabity w Sołowiejówce przez bandę hajdamaków zebranych przez ajentów rosyjskich a pędzonych przez wojsko (Czas Nr. 197).

Przedrzymirski — brat wyżej wymienionego, zabity tamże. Imionospis podaje, że poległ pod Tuczapami 19 Maja 1863 r.

Przewłocki — obywatel zamordowany 1863 roku, we własnej wsi Gałęzowie, w Lubelskiem; żonę, córkę i syna wywieziono na Syberyą.

Przewoźnia Jędrzej, wieku lat 19, z Galicyi z powiatu Tarnowskiego, służył w oddziale Czachowskiego, jako szeregowiec jazdy, poległ we wsi Krempy.

Przemyski Władysław, b. oficer Austryjacki; wziąwszy udział w powstaniu, poległ pod Starym Zamościem, dnia 13 Stycznia 1864 r. (Im. Stup).

Przesmycki Władysław, student uniwersytetu Kijowskiego, dowódzca 2giej kompanii 8go oddziału Litewskiego, ranny na polu bitwy umarł z ran w Warszawie.

Przybycień Hipolit, rodem z Gorlic, uczeń szkół Tarnowskich, odznaczywszy się podczas szturmu moskali na budynki Jurkowickie i śmiertelnie rąniony, zakończył życie w szpitalu w Klimuntowie dnia 20 Listopada 1863 r. (Im. Stup).

Przybyłowski Franciszek ksiądz, proboszcz z Modliborzyc, ex-profesor seminaryum w Sandomierzu, rodem ze Staszowa, w organizacyi czynny agitator, za co aresztowany i więziony w Radomiu, wreszcie uwolniony; w czasie bitwy pod Opatowem, gdy usłyszał strzały, wziął krzyż w rękę i pospieszył z nim na pole walki dla niesienia pomocy umierającym; poległ przy tej usłudze zakłuty bagnetami, dnia 21go lub 27go Lutego 1864 r. Inni utrzymują że służył w oddziale Topora. (Ch. Nr. 50).

Przyhorski — poległ pod Górą dnia 20 Czerwca 1863 r.

Przyłęcki Edward, z Kaliskiego, skończył uniwersytet w Petersburgu, poczem osiadł na wsi; gdy powstanie się rozwinęło przyjął w niem udział, oddając swoje usługi pod dowództwo Calier'a; po upadku powstania, wyszedł za granicę i w stopniu podoficera zaciągnął się do dragonów ottomańskich. Umarł na cholerę w Carogrodzie przed dniem 13go Sierpnia 1865 r.

Przyłubski Edward urodzony 1840 r. we wsi Falborzu, syn obywatela ziemskiego, z okolic Brześcia Kujawskiego, służył w oddziale Raczkowskiego, poległ w bitwie pod Kleczewem w Konińskiem dnia 9go Czerwca 1863 roku, pozostawiwszy rodziców i 11ście sióstr.

Psarski Erazm wieku lat 46, obywatel ziemski ze wsi Bendzichowa w powiecie Kaliskim, żonaty, służył w oddziale Parczewskiego; zginął w bitwie pod Rudnikami w powiecie Wieluńskim.

Psarski Władysław wieku lat 16, z Ostrowa w Poznańskiem, uczeń klasy 7mej tamtejszego gimnazyum; z pierwszą chwilą wybuchu pospieszył w szeregi powstańcze do oddziału Grekowicza, miał udział w ataku na Radomsk, a w bitwie pod Szklarami dnia 5go Kwietnia 1863 r. odznaczył się męztwem. Po rozwiązaniu tego oddziału aresztowany przez patrol Austryjacki, wraz z dwoma swemi przyjaciołmi, po 3ch-miesięcznem więzieniu w Krakowie, uciekł, a w dniu 14go Sierpnia t. r. już walczył w bitwie pod Czernichowem w oddziale Tetery; tu wzięty do niewoli, uciekł z Proszowic przebrany za kobietę i pospieszył zaraz do oddziału Czachowskiego, zginął w bitwie pod Jurkowicami dnia 21 Października 1863 r. Pozostawił matkę mieszkającą w Poznaniu. (Dzien.Pozn. Nr. 295 i Czas 283).

Pscher — b. oficer wojsk austryjackich, jako powstaniec poległ w bitwie pod Jurkowicami.

Puchacz — leśniczy z lasów Pińskich, zamordowany w Augustowskiem w końcu Października 1863 r. (Czas Nr. 256).

Puchalski Józef, podług innych **Pochalski**, lekarz weterynaryi miasta Zabłudowia w powiecie Białostockim, służył pod dowództwem Duchińskiego, zginął pod Waliłami 28 Kwietnia 1863 roku. Inne źródła podają, że zginął pod Królowym-Stojłem. Imionospis Stupnickiego zaś podaje, że pod Miropolem 15go Maja t. r.

Pudelski Cypryjan, Bonawentura, (Kobierzec) urodził się 19 Stycznia 1839 r. we wsi Oko-Wole, w powiecie Święciańskim, szkoły ukończył w Nowogródku. Na hasło powstania, pospieszył w jego szeregi 7go Lutego 1863 r. pod dowództwo Wisłoucha, ranny w obiedwie nogi w potyczce 10 pod Drapezą, został posunięty za odznaczenie się na podporucznika piechoty; brał udział w potyczkach pod Odrzywołem, Bzdurą, Zimną-wodą, Kozim-Rynkiem, Biegajewem, i wszędzie odznaczał się wielką odwagą; w potyczce pod Wilczą-górą otoczony przeważającemi siłami nieprzyjacielskiemi, zdołał się z swoim plutonem bez straty wycofać, za co posunięty został na kapitana. Po rozbiciu oddziału Wisłoucha, przydzielony do oddziału Stasiakiewicza, gdy ten zmuszony odpierać nieprzyjaciela pod Litewnikami, gdzie został odcięty, śp. Pudelski chcąc złączyć się z swoim dowódzcą, uderza z plutonem na nieprzyjaciela i zmusza go do cofnięcia się; lecz po chwili na nowo z większą natarczywością zaatakowany, zmuszony został do rejterady i w pogoni nieprzyjacielskiej ugodzony trzema kulami, ducha wyzionął na miejscu 19 Września 1863 r.

Pulitowski, — służył w oddziale Rumowskiego, poległ dnia 7go Maja 1863 roku w bitwie pod Szycami w Olkuskiem. (Czas Nr. 107).

Pulkowski Julian, wieku lat 26, z m. Prużany, służył w oddziale Eitminowicza, zginął pod Uścimowem.

Puławski Czesław, lat 27 liczący, ukończył Gimnazyum w Piotrkowie, a następnie Instytut w Marymoncie. Poczem osiadł we wsi Grzymiszewie w Kaliskiem, gdzie zajął się gospodarstwem. Gdy wybuchło powstanie, pospieszył do szeregów narodowych pod Taczanowskim, i walczył pod Pyzdrami, Kołem i Ignacewem, poczem powrócił do domu. Tam przechodzący oddział moskiewski zabrał go z sobą, a dostrzegłszy przy nim pieniądze, takowe mu zabrał, oraz i zegarek, a następnie skłuwszy bagnetami i są-

dząc że już nie żyje, na drodze go porzucił. Czesław wszakże o własnych siłach zawlókł się jeszcze w obok stojące żyto, zkąd tegoż dnia t. j. 3go Czerwca przewieziony został do swego domu, na drugi dzień jednak z ran życie zakończył. (Opis obszerniejszy śmierci tego młodzieńca patrz w Dz. Pozn. Nr. 127 z r. 1864).

Puławska — córka Czesława, zamordowaną została wraz z ojcem. (Dzien. Pozn.).

Puzia Marcin, wieku lat 32, rodem z Dąbrowy, guber. Radomskiej, w skutek ran odniesionych w bitwie pod Igołomią, zmarł w klinice Krakowskiej dnia 20 Marca 1863 r. (Czas Nr. 68).

Pyrkosz — weterynarz powiatowy z miasta Radzynia w Podlaskiem, w organizacyi przedpowstańczej naczelnik t. m. poległ w nocy dnia 22go Stycznia 1863 r. w ataku na Radzyń.

Pyszyński — zamordowany pod Sołowiejówką na Wołyniu dnia 10 Maja 1863 r.

Pytkowski — zginął pod Sołowiejówką na Wołyniu 10go Maja 1863 r.

Pyzarski — (pseudonim) z Galicyi, żołnierz z oddziału Langiewicza; po upadku dyktatury wracał do domu chcąc przejść granicę nocną porą, w ciemności przeskakując rów wpadł w wodę; kolega chcący go ratować, spostrzegłszy patrol kozacką, uciekł do lasu, pozostawiwszy Pyzarskiego, który nie mógł się wydobyć więcej; to miało miejsce o milę od komory Barana.

Pyżycki Adolf, wieku lat 14, uczeń gimnazyum, z Poznańskiego, zdążając do oddziału Mielęckiego z dwoma kolegami, został w drodze bezbronnie zabity, w Kwietniu w Konińskim powiecie; kolegom zaś udało się dostać do oddziału.

Racis Jan, wieku lat 30, woźny Rządu Gubernialnego Augustowskiego, jako powstaniec służył pierwiastkowo w oddziale Mroczkowskiego, następnie w oddziale Andruszkiewicza; poległ w bitwie pod Giedziami, dnia 19go Kwietnia 1863 r.

Racis — służył jako szeregowiec w oddziale Jeziorańskiego, poległ w bitwie pod Kobylanką, dnia 1go Maja 1863 r. (Czas Nr. 105).

Racławski Stanisław, Wojciech, wieku lat 39, emigrant z 1848 r. utonął dnia 11go Czerwca 1863 r. na morzu, o dwie mile poniżej Kłajpedy (Memla) przy wylądowaniu ochotników na brzeg Polski, pod dowództwem Łapińskiego 15go Czerwca 1863 roku. Zostawił żonę i dzieci. (Czas Nr. 147. Głos Nr. 26).

Raczkowski — b. żołnierz wojsk pruskich, służył w oddziale Czachowskiego jako szeregowiec, a lubo Czachowski chciał go awansować na podoficera, to przecież od awansu się wymówił, twierdząc że jeżeli awans ma być świadectwem zasługi, to otrzymane rany, są nierównie wymowniejszym takowej dowodem; w bitwie pod Ratajami dnia 11go Czerwca ciężko ranny, zmarł wkrótce.

Raczkowski — dawny emigrant, na odgłos powstania pospieszył z Brazylii do kraju; wstąpił w szeregi powstańcze pod dowództwo jenerała Mierosławskiego i zginął w bitwie pod Krzywosądzą 19go Lutego 1863 r. Czas w Nr. 50 i Dz. Pozn. w Nr. 48 śmierć tę potwierdzają; pomimo zaś odwołania jej w Czasie Nr. 53, zeznania towarzyszy broni jako naocznych świadków, dają wiarogodne świadectwo o śmierci Raczkowskiego.

Raczyński Eugeniusz, urodzony w Kielcach służył w oddziale Iskry, poległ w bitwie pod Małogoszczą.

Raczyński — syn woźnego z Banku Polskiego, chroniąc się za granicę w 1862 r., przybył do Włoch i natychmiast zapisał się do szkoły Genueńskiej; powstanie powołało go w swoje szeregi, lecz w pierwszej potyczce, w jakiej brał udział jako szeregowiec, zginął w Krakowskiem.

Raczyński — wieku lat 26, z Brześcia Litewskiego, służył w oddziale Wróblewskiego w kawaleryi, zginął pod Uścimowem 1863 r.

Raczyński Jan, wieku lat 45, majster szewski rodem z Augustowskiego (podług innych podań z Grodzieńskiego), żołnierz pod dowództwem Kozielły, zginął pod Kozim-Rynkiem w Augustowskiem.

Radke podług innych **Redke,** rządca dóbr Księżopola, wzięty z pola, (gdzie znajdując się konno dozorował pracujących robotników), za przewodnika, i jako taki znajdując się w pośród nieprzyjaciół w czasie bitwy z oddziałem Kobylińskiego w Ostrołęckiem, dnia 12go Października 1863 r. raniony postrzałem od powstań-

ców, gdy prosił wtenczas o uwolnienie go już i zwrot konia, w odpowiedzi na prośbę, wystrzałem z pistoletu przez kozaka zabity został dnia 12go Października 1863 r. (Czas Nr. 251 Dz. Pozn. Nr. 254).

Radomski Stanisław, rodem z W. Ks. Poznańskiego, dwudziestokilkoletni młodzieniec, w kampanii Włoskiej służył pod Garibaldim, gdzie za odwagę i męztwo otrzymał stopień oficerski oraz medal pamiątkowy, wraz z listem pochwalnym od Garibaldego. W ostatniem powstaniu służył w oddziale pułkownika Kurowskiego. W bitwie 17 Lutego 1863 r. pod Miechowem ciężko ranny, widząc pastwiących się moskali nad rannymi, których dohijali, nie chcąc się podobnego losu doczekać, sam sobie życie odebrał wystrzałem.

Radowicki Piotr, wieku lat 40, brat Zdzisława powieszonego 18go Sierpnia 1863 r. w Siedlcach, obywatel z Grodzieńskiego; był on prawdziwym ojcem dla swych, włościan, troskliwy nie tylko o ich byt materyalny ale i o umysłowe ukształcenie; w chwilach wolnych od pracy, sam wykładał im dzieje Polski i tak lubo nie należał do organizacyi narodowej, jednak pracował nad ludem, przygotowując go do przyszłych wypadków i sam się nawet robienia bronią wyuczał. Gdy powstanie wybuchło w Wołkowyskiem, z przygotowanymi ludźmi pospieszył na pole walki pociągnąwszy za sobą wiele młodzieży obywatelskiej; pomimo że wyćwiczony w wojskowej sztuce a mianowicie w partyzantce nie chciał sam oddziałem sformowanym przez siebie, dowodzić, lecz oddał się pod rozkazy podobno dowódzcy Młotka, biorąc czynny udział w bitwach pod Michalenami, Sawickiemi-Karczmami, Mołowidami i Ustroniem w pow. Wołkowyżskim; i zginął w tej ostatniej w Maju 1863 r. Głos Nr. 26 podaje, że służył w oddziale Duchińskiego i zginął pod Wielkim-Węglem dnia 16 Czerwca 1863 roku.

Radowiecki Adam, wieku lat 23, obywatel ziemski z Luchowczyc, zginął na wyspie zielonej w Kobryńskiem.

Radowicki Apolinary, szósta już ofiara tego nazwiska z jednej rodziny pochodzących; obywatel z Grodzieńskiego, dziedzic majątku Dziatkowice, wychowanie odbierał w korpusie kadetów, zkąd za przewinienia polityczne zesłany w głąb Moskwy i zdegradowany na prostego żołnierza. Po kilku latach za staraniem

rodziny, powrócił do domu i poświęcił się gospodarstwu w odziedziczonym majątku; lecz nie długo cieszył się tem szczęściem, powstanie powołało go w szeregi, pospieszył pod dowództwo Trauguta, oddając mu zebrane zapasy amunicyi i t. d. W znanej potyczce pod Horkami w Kobryńskiem, o której jenerał Eger dowodzący wówczas wojskiem moskiewskiem powiedział „że plac boju przy mnie a wygrana przy Traugucie“ dzielny Apolinary zginął dnia 21 Maja 1863 r. (Inne źródła podają, że 15 Kwietnia t. r.)

Radowicki Adolf, zapewne brat Apolinarego, dziedzic majątku Dziatkowice, poległ równocześnie z Apolinarym. Czas Nr 131 podaje, że służył pod dowództwem Trauguta.

Radowicz Romuald, z Jarocina w Poznańskiem, poległ w bi- w bitwie pod Ignacewem 1863 r. (Im. Stup.).

Radzikowski Franciszek, Loga, emigrant z 1831 r.; w ostatniem powstaniu był ajentem R. N. w mieście Michalenach na granicy Austryjacko-Rumuńskiej. Zupełny upadek majątku, który poświęcił sprawie narodowej, i nędza, w jaką popadł na stare lata, przyspieszyły skon jego; zmarł w Bukareszcie w 1866 r., pochowany na miejscowym cmentarzu katolickim.

Radziszewski Anzelm, kleryk zgromadzenia OO. Kapucynów, zginął 24 Marca 1863 r. pod Krasnobrodem.

Radziszewski Piotr, poległ pod Długim-Kątem na Litwie, 1863 r. (Im. Stup.)

Radziwonowicz Jan, wieku lat 28, z powiatu Białostockiego gubernii Grodzieńskiej, urzędnik Izby Skarbowej; służył w oddziale Kobylińskiego, podług innych w oddziale Duchińskiego jako podoficer, poległ w bitwie pod Waliłami w powiecie Wołkowyżskim dnia 28 Kwietnia 1863 r. (R. P. podaje, że pod Królowym-Mostem).

Rafał — ksiądz zgromadzenia OO. Reformatów, niosąc ratunek religijny rannym w bitwie pod Miechowem 17 Lutego 1863 r., zakłuty został bagnetami.

Rakowski — obywatel ziemski z Podola, zamordowany przez moskali 1863 r. w drodze, gdy jechał do domu. (Im. Stup.)

Rakowski — służył w oddziale Wróblewskiego, poległ w bitwie w lasach Ossowskich dnia 31 Grudnia 1863 r. (Głos Nr. 45). R. P. podaje że pod Małą-Bukową.

Ralicki — syn podleśnego z Kamiennej, gminy Antonow w powiecie Marjampolskim; służył w oddziale Jastrzębskiego, poległ w bitwie pod Czystą-Budą w powiecie Marjampolskim w dniu 4go Lutego 1863 roku, pochowany na cmentarzu we wsi Giwałtowo.

Rapacki Symeon, rodem z Warszawy, gdzie odebrał pierwiastkowe wychowanie, następnie udał się do Paryża i tam uczęszczał na wydział prawa. Na wieść o powstaniu pospieszył do kraju, oddając swoje usługi pod dowództwo jenerała Jeziorańskiego; w bitwie 6go Maja 1863 r. pod Kobylanką ugodzony dwiema kulami i przeniesiony do pobliskiej wsi, lecz zostawiony bez opatrzenia ran, zmarł we dwa dni. Czas Nr. 117 podaje, że zginął na miejscu potyczki.

Raszewski — pomocnik kontrollora powiatowego w Tomaszowie, zamordowany tamże dnia 5go Lutego 1863 roku. (Dzien. Pozn. Nr. 43).

Raszyński — urzędnik z Warszawy, w chwili gdy policja miała go aresztować, jako podejrzanego o udział w organizacyi, wyskoczył z drugiego piętra na bruk ulicy i skonał na miejscu.

Ratkowski Ignacy, ogrodnik, poległ w bitwie pod Budą-Zaborowską (Babicami) w powiecie Warszawskim w dniu 14 Kwietnia 1863 r. (Czas Nr. 96).

Ratowski Stanisław, b. urzędnik drogi żelaznej Warszawsko-Petersburgskiej, poległ w bitwie pod Czyżewem w powiecie Ostrołęckim dnia 13go Maja 1863 r.

Ratyński — służył w oddziale Koziełły, poległ w bitwie pod Władykami w Święciańskiem dnia 28go Maja 1863 roku (Czas Nr. 136).

Ratyński — wieku lat 40, majster ciesielski, służył jako podoficer w oddziale pułkownika Czachowskiego, poległ w bitwie pomiędy Blizinem a Bobrzą, dnia 10go Czerwca 1863 r., pozostawił żonę i syna.

Raulinajtys Józef, włościanin z powiatu Kalwaryjskiego, służył w oddziale Suzina, poległ w bitwie pod Staciszkami dnia 20 Czerwca 1863 r.

Rawski Piotr, wieku lat 22, z Zamkowej-Woli; (w Kongresówce); zmarł w Krakowie dnia 21 Maja 1863 r., zdaje się, że wskutek ran otrzymanych w bitwie.

Redel — poległ jako kapitan w bitwie pomiędzy Sejnami i Krasnopolem. (Czas Nr. 204).

Redel Zdzisław, syn b. oficera wojsk Polskich, a brat Henryka z Warszawy, (który ranny pod Brzeźnicą w Augustowskiem, dnia 8go Lipca 1863 r., wzięty w niewolę, po zagojeniu rany wysłany został na Syberyą) ranny kulą rewolwerową w czaszkę pod Rudką, w Gubernii Augustowskiej, prawdopodobnie zginął, gdyż żadnej o nim wiadomości otrzymać nie było można.

Reicher — starozakonny z m. Łodzi poległ w bitwie pod Lagiewnikami. (Dzien. Pozn. Nr. 55).

Reinberger — rodem ze Lwowa, oficer wojsk Astryjackich, służył w oddziale Lelewela, dowodząc kompanją strzelców z 29ciu ludzi złożoną; w potyczce pod Panasówką 3go Września ugodzony kulą w czoło, zaledwie wymówiwszy: „Pozdrów matkę i siostrę moją“ żyć przestał. Kompanja jego świetnie śmierć swego dowódzcy pomściła, bo przez 2 godziny opierała się w otwartem polu przeszło 120 moskalom, wypchnąwszy ich z zajętej pozycyi na wzgórzu; lecz to zwycięztwo drogo opłaconem zostało, 11tu zabito a 7miu ciężko raniono, z których 5ciu wkrótce umarło i 2ch wzięto do niewoli.

Relicki Franciszek, wieku lat 28, wójt gminy z powiatu Marjampolskiego, służył w oddziale Jastrzębskiego; poległ jako szeregowiec w bitwie pod Czystą-Budą, dnia 2go Lutego 1863 r.

Reman Feliks, wieku lat 19, technik z Krakowa w skutek ran odniesionych w bitwie pod Miechowem dnia 17 Lutego 1863 r. zmarł w Krakowie dnia 8go Marca t. r., pochowany tamże. Czas w Nr. 56 podaje że uczęszczał na wydział prawny.

Remiszewski Walenty lub **Walery**, zorganizowawszy oddział z 250 młodzieży najdzielniejszej Warszawskiej, po większej części ze stanu kupieckiego, wyprawił wszystkich za miasto, zalecając punkt zborny w lesie pod Babicami (Budą-Zaborowską) 3 mile od Warszawy. Zaledwie się zebrali w dniu oznaczonym, gdy na drugi dzień rano 14go Kwietnia 1863 r., napadnięci zostali niespodzianie przez kilka rot piechoty, sotnią kozaków i oddział dragonów naprowadzony przez szpiegów; w walecznej obronie dowódzca traci 72ch ludzi, sam zaś nie widząc ocalenia, wystrzałem z rewolweru życie sobie odbiera. Porąbany na sztuki,

pochowany wraz z innymi w jednym wspólnym dole wykopanym na polu bitwy.

Opis tej strasznej rzezi patrz w Dzienniku Poznańskim, Nr. 92.

Repelewski — lub **Ropelewski**, wieku lat 20-kilka służył w oddziale Chmielińskiego, ranny w bitwie pod Oksą w Kieleckiem, zmarł w skutek ran w szpitalu w Zarczycach. Imion. Stup. podaje go jako studenta akademii Warszawskiej, który w skutek potrójnej operacyi zmarł w Żarkach w Październiku 1863 r.

Resler Ferdynand, wieku lat 18 rodem z Podkamienia w Brzeżańskiem, technik z akademii Lwowskiej. Powstanie zastało go w Strzeliskach u Wiktora Wiśniewskiego, z którym pierwszych dni 1863 r. pospieszył do szeregów powstańczych a następnie służyli obaj pod dowództwem Langiewicza. W bitwie pod Małogoszczą Ferdynand został kontuzyowany w głowę w skutek czego zaniewidział, oniemiał i ogłuchł. Odesłany przez W. Wiśniewskiego do Krakowa, po niejakim czasie został wyleczonym, jednakże na wzroku podupadł. Po przejściu Langiewicza do Galicyi śp. Ferdynand z Wiśniewskim oddali się pod rozkazy jenerała Jeziorańskiego; w bitwie 6go Maja 1863 r. pod Kobylanką, jedna kula nieprzyjacielska przeszyła ciało W. Wiśniewskiego (natenczas kapitana 4tej komp. strzelców, który został później wyleczony), druga zaś roztrzaskała głowę Ferdynanda Re lera.

Reszko — wieku lat 20, rodem z Lubelskiego, żołnierz w szeregach powstańczych, internowany w jednej z twierdz cesarstwa Austryjackiego, wstąpił do szeregów armii meksykańskiej; zginął w Grudniu 1867 r. w Tlascali w czasie bitwy.

Reynisz Stanisław, rodem z Kowieńskiego, b. sztabskapitan artyleryi rossyjskiej, w powstaniu brał czynny udział jako dowódzca i naczelnik wojenny powiatu Wiłkomirskiego; w 1864 r. opuścił kraj, przybył do Paryża i zapisał się do towarzystwa wojskowego w którem pełnił obowiązki bibliotekarza. Zmarł w szpitalu w Perpignan we Francyi 7go Lipca 1867 roku. (Dziennik Lwowski Nr. 96).

Riedel — wieku lat 14, syn aptekarza z Sambora w Galicyi, służył w oddziale Lelewela, poległ w bitwie pod Batorzem. Imionospis podaje, że raniony pod Panasówką, zmarł w Kraśniku.

Rodkiewicz Bolesław, syn niezamożnych rodziców z gubernii Augustowskiej; skończył szkoły w Suwałkach, następnie słuchał wykładu medycyny przez lat 3 w akademii Warszawskiej; biorąc jednocześnie czynny udział w organizacyi przedpowstańczej, z pierwszą chwilą wybuchu pospieszył do oddziału Zameczka i dzielił losy tegoż aż do bitwy pod Myszyńcem, w której poległ dnia 9go Marca 1863 r.

Rodkiewicz Ludwik, wieku lat 22, pisarz prowentowy ze wsi Motkowice w Kieleckiem, służył w oddziale Chmielińskiego; brał udział w bitwie pod Małogoszczą, Wujnami i pod Stawami; poległ w tej ostatniej.

Rodziewicz Strzeżysław, służył w oddziale Kozielły, poległ w bitwie pod Władykami w powiecie Wilejskim, nad Iją, dnia 28go Maja 1863 r. (Czas Nr. 128 i 129. Głos Nr. 24).

Rodziewicz Ksawery, służył w oddziale Chodakowskiego, poległ w bitwie pod Bojarami, niedaleko Nowosiołek, zwanych Paszkowski-Ostrów, dnia 9go Sierpnia 1863 r. (Czas Nr. 196 i Dz. Pozn. Nr. 201).

Rodziewicz — wieku lat 32, wójt gminy Urdocim, służył w oddziale Jastrzębskiego; poległ w bitwie pod Czystą-Budą dnia 2go Lutego 1863 r.

Rogalski — syn wyrobnika, wzięty przez Prusaków jako jeniec z oddziału powstańczego, osadzony najprzód w więzieniu na Winiarach w Poznaniu, ztamtąd odesłany do szpitala wojskowego, zmarł tamże w końcu Czerwca 1864 r. Pogrzeb jego odbył się z wielką uroczystością.

Rogawski — wieku lat 50, włościanin z Lubelskiego, służył w oddziale Jankowskiego; zginął w potyczce pod Wiązowną o 2 mile od Warszawy w Kwietniu 1863 r.

Rogiński — żołnierz w szeregach powstańczych, internowany w jednej z twierdz państwa Austryjackiego; w końcu roku 1864 jako ochotnik wstąpił w szeregi armii meksykańskiej, i za dezercję w Napolucan został rozstrzelany.

Rogoliński — z Radogoszcza, ojciec Piotrowiczowej, poległej wraz z mężem pod Dobrą w Łęczyckiem, w oddziale Dworzaczka; Rogoliński po stracie jedynej swej córki we dwa dni umarł; pochowany razem z zięciem i córką.

Rogowski Leon, terminator blacharski czy ślusarski z Warszawy, szeregowiec w oddziale Czachowskiego; zginął pod Hutą Ireną.

Rogoziński Jan, podoficer; w czasie przemarszu przez Mołdawię w celu dostania się do Polski, w bitwie z wojskami Mołdo-Wołoskiemi pod Konstangalią ciężko ranny; ślad po nim zupełnie zaginął pomimo usilnych poszukiwań, zdaje się więc, że zmarł w skutek ran.

Rogoziński Józef, wieku lat 26 rodem z Pusłowic w Kongresówce; w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Grochowiskami, zmarł w Tarnowie dnia 2go Lutego 1863 roku; pochowany tamże.

Roller Seweryn, urodził się w Tarnowie 1828 r.; w 17tym roku życia swego, wstąpił jako kadet w szeregi wojsk Austryjackich, pułku Huzarów. W 1848 roku w czasie kampanii Węgierskiej, chcąc przejść z oddziałem do obozu powstańczego, został w Samborze przytrzymany i odstawiony do więzienia we Lwowie; po 9ciu miesiącach skazany na prostego żołnierza do 3go pułku huzarów. W 1854 r. dosłużywszy się stopnia oficerskiego, wystąpił z wojska jako porucznik; wkrótce ożenił się z Natalią Rokoszowską i osiadł na Podolu Galicyjskiem. Powstanie powołało go w szeregi, pod dowództwo Gustawa Zakrzewskiego, następnie Ćwieka, (według zaś Czasu Nr. 228 służył w oddziale Lelewela) gdzie się odznaczał dostawami materyałów wojennych, a na polu walki jako rotmistrz kawaleryi, wielkie położył zasługi. W potyczce 3go Września 1863 r. pod Panasówką, szarżując z swoim oddziałem kawaleryi na kozaków, ugodzony kulą nieprzyjacielską ducha wyzionął.

Rolko — poległ w bitwie dnia 29go Lutego 1863 r. w pobliżu Michałowa, jako adjutant dowódzcy oddziału. (Dzien. Poznań. Nr. 50).

Roman Karol, wieku lat 19, z Krakowa, poległ w bitwie pod Miechowem dnia 17go Lutego 1863 r.

Roman — b. kapitan wojsk rosyjskich, rodem z Warszawy; czynny członek organizacyi narodowej, następnie oficer wojsk powstańczych; po upadku powstania zmuszony chronić się za granicę w 1864 r. przybył do Paryża. Tęsknota za krajem pozbawiła go zmysłów; dowiedziawszy się, że ma być oddanym

do domu obłąkanych, wystrzałem z rewolweru życie sobie odebrał. Inne zaś wiadomości podają, że głód i nędza spowodowały to samobójstwo, w drugiej połowie 1864 r.

Romanowicz — prosto ze szkół udał się do powstania; służył w oddziale kapitana Szermętowskiego, poległ w bitwie pod Nietrzebiem dnia 22go Kwietnia 1863 r. pochowany dnia następnego w Chrostkowie. (Dz. Pozn. Nr. 104).

Romanowski — z Jedwabnego, służył jako szeregowiec w oddziale jazdy pułkownika Reklewskiego, zabity bezbronnie w Dumblu w pow. Sejneńskim d. 11 Sierpnia 1863 r. (Cz. Nr. 192).

Romanowski Mieczysław, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Romanowski Stanisław z Łowiczą szewc, poległ w bitwie pod Bolimowem dnia 7 Lutego 1863 r.

Romański Franciszek, wieku lat 20, syn obywatela ziemskiego z Lubelskiego, służył pod dowództwem Langiewicza; poległ w Sandomierskiem w 1863 r.

Romer Władysław, wieku lat 21, urodził się podobno we wsi Biczdziary lub Biezdzieczy w obwodzie Jasielskim, podług innych rodem z obwodu Tarnowskiego w Galicyi, słuchacz medycyny uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, służył w oddziale Miniewskiego; poległ w bitwie pod Krzykawką dnia 5go Maja 1863 r. (Czas Nr. 142).

Romer Ksawery, urodzony w Rajskim, w Sanockim, zginął w Sandomierskim 1863 r.

Romiszewski Adam, wieku lat 21, syn obywatela z Krakowskiego. Nauki wyższe kończył w Belgii, na hasło powstania pospieszył do kraju i natychmiast wstąpił w szeregi powstańcze pod dowództwo Wierzbickiego którego był adjutantem; w potyczce 18 Lipca 1863 r. w której dowodził kompanją strzelców pomiędzy Kraśnikiem a Urzędowem w Lubelskiem, biegnąc do ataku ugodzony kulą w serce na miejscu żyć przestał; pochowany w Bułance. Czas Nr. 170 i Dzien. Pozn. Nr. 173, w których obszerniej ta potyczka opisana, twierdzą, że zginął pod Polichną między Janowem a Kraśnikiem.

Romiszewski — żołnierz b. wojsk polskich z 1831 r. służył w oddziale Kobylińskiego, w kawaleryi, zginął w powiecie Mławskim w Maju 1863 r.

Romiszowski Tadeusz, szeregowiec w oddziale Rogińskiego, zmarł w Żelechowie w szpitalu 21go Lipca 1863 r.

Romosiński Tadeusz, cieśla z Kaliskiego, służył w oddziale Younga de Blankenheim, poległ w bitwie pod Brdowem, dnia 29 Kwietnia 1863 r.; zostawiwszy żonę i dwoje dzieci.

Rostkowski — z Radomskiego, służył jako kosynier pod dowództwem jenerała Langiewicza, poległ w bitwie pod Małogoszczą dnia 24go Lutego 1863 r.

Rostkowski Feliks, Ambroży ksiądz, pełnił obowiązki kapelana w oddziale Jasińskiego; poległ w bitwie pod Naguszewem dnia 3go Czerwca z krzyżem w jednej a z kosą w drugiej ręce, idąc do boju na czele kosynierów, którzy zachęceni jego przykładem, przeszło milę ścigali uchodzącego nieprzyjaciela. (Dzien. Poznański Nr. 206).

Rostkowski — ksiądz porąbany w kawałki przez kozaków w dworze Gozdkowskim.

Rostkowski Tomasz z Warszawy, szeregowiec w oddziale Stasiakiewicza; zginął pod Siemiatyczami w Podlaskiem w Lipcu 1863 r.

Rostkowski — z Wołynia, szeregowiec pod dowództwem jenerała Wysockiego zginął 1go Lipca 1863 r. pod Radziwiłowem.

Rostkowski — z Lubelskiego oficjalista, szeregowiec w oddziale Czachowskego, zginął w górach Śto-Krzyzkich.

Rostkowski — obywatel z Sandomierskiego, emigrant zdaje się z ostatniego powstania 1863 r. Przybywszy do kolonii w Illinois w Ameryce w celu kolonizowania się, i nie znalazłszy tam nikogo i żadnej pomocy, nędzą i głodem przyciśnięty odebrał sobie życie przez poderznięcie gardła i otworzenie żył u rąk, w końcu 1864 r.

Roszowski — rewizor gubernijalny w Tomaszowie, zabity tamże dnia 5go Lutego 1863 r. (Czas Nr. 32).

Rościszewski — syn prezydenta z Suwałk, uczeń tamecznego gimnazyum, służył w oddziale Suzina, potem Liczbińskiego; poległ w bitwie pod Wizną w powiecie Łomżyńskim jako szeregowiec, w Sierpniu 1863 r. Podług innych poległ w powiecie Sejneńskim.

Rościszewski Józef, wieku l. 23, syn właściciela ziemskiego ze wsi Jonczewa w powiecie Płockim, nauki pobierał w gimnazyum w Płocku, poczem trudnił się przy ojcu gospodarstwem

wiejskiem; służył w oddziale Gurkowskiego, poległ w bitwie pod Kozim-rogiem w powiecie Lipnowskim dnia 4go Kwietnia 1863 r.

Rotter Ignacy rodem z Galicyi, b. podporucznik 5go pułku ułanów w r. 1831, ozdobiony krzyżem srebrnym i złotym „*virtuti militari*“; walcząc w szeregach powstańczych, zginął jako porucznik ułanów w Sierpniu 1864 roku na granicy Igołomskiej pod Czernichowem.

Rowicki Tomasz, obywatel ziemski z Łukowskiego; poległ w bitwie pod Pniową dnia 11go Lipca 1863 r. (Czas Nr. 247).

Roze Henryk maszynista, służył w oddziale Zameczka, poległ w bitwie pod Siemiatyczami jako kapitan kosynierów.

Roze Henryk, wieku lat 20, syn kupca korzennego z Radomia, uczeń aptekarski, służył w oddziale Langiewicza, podobno poległ w bitwie pod Stobnicą, podług innych poległ w bitwie pod Słupczą, służąc w oddziale Zdanowicza.

Roze Józef, czeladnik szewski ze Zgierza, służył w oddziale Dworzaczka jako szeregowiec kosynierów; poległ w bitwie pod Dobrą w powiecie Łęczyckim mając lat 19, pochowany w Dobrej.

Rozenthal — syn pastora z miasta Sierpca w powiecie Mławskim, czynny w organizacyi jako kwatermistrz policyjny w mieście Płońsku, poległ w nocnej bitwie pod Unieckiem, w powiecie Mławskim dnia 28 Stycznia 1863 r.

Rozner August, starozakonny, podporucznik wojsk Austryjackich, służył w oddziale Czachowskiego jako kapitan, poległ w bitwie pod Jurkowicami w Sandomierskiem dnia 21 Października 1863 r., po mężnej obronie. (Głos Nr. 40). Imionospis podaje, że pochodził z Tarnowa, i zginął pod Batorzem dnia 6go Września 1863 r.

Rozwadowski Tadeusz, porucznik jazdy, poległ w bitwie pod Tuczapami w Lubelskiem. Imion. Stupnic. podaje że zginął pod Starą-Wsią, 29go Maja 1863 r.

Rozwadowski — włościanin z Podlaskiego, szeregowiec w oddziale Czachowskiego, zginął pod Jurkowicami w Sandomierskiem, 21 sierpnia 1863 r.

Rozwadowski Jan, subjekt handlowy z Augustowskiego, zginął 14go Kwietnia 1863 r. pod Babicami (Budą Zaborowską).

Rubczewski Paweł, lub **Rubaczewski**, poległ w bitwie pod Częstoborowicami dnia 30 Lipca 1863 r. (Czas Nr. 247).

Rucz Ludwik, 13to-letni chłopiec, syn mieszczaniną z Kielc, gdy przybył do obozu Langiewicza, skłaniano go aby powrócił do domu, lecz namowy nie skutkowały; sztab go pieścił i bawił się nim; zwiedzającym obóz Langiewicza, przedstawiano go jako syna obozowego; uzbrojony w karabin kawaleryjski, dzielił trudy i marsze. Brał udział w 13tu bitwach, strzelał celnie, a świadkowie naoczni i towarzysze broni świadczą, że kilku moskali trupem położył. Bitwa pod Grochowiskami, z rzędu 14ta w której walczył, zadała cios śmiertelny dziecku żołnierzowi, ugodzony kulą, padł na miejscu.

Rudajtys Wawrzyniec, włościanin z powiatu Marjampolskiego, służył w oddziale Suzina, poległ w bitwie pod Staciszkami w powiecie Sejneńskim dnia 20 Czerwca 1863 r.

Rudecki — gospodarz rolny z Przezdziatki, poległ w bitwie pod Zyżynem dnia 12go Sierpnia 1863 r. (Czas Nr. 247).

Rudkowski Roman, rodem z Chlewisk okręgu Szydłowieckiego w wieku lat 22, żołnierz w szeregach powstańczych, schroniwszy się na terytoryum państwa Austryjackiego, internowany tamże w jednej z twierdz, wstąpił w szeregi armii meksykańskiej w końcu roku 1864; w przeprawie przez jednę z rzek meksykańskich, utonął pod San Juan de los Llanos dnia 30go Września 1865 r. Akt zejścia przesłany prokuratorowi królewskiemu w Radomiu.

Rudnicki Józef, podoficer artyleryi rosyjskiej, służył w oddziale Lelewela jako podoficer kawaleryi; w bitwie pod Kałuszynem ranny, dobity na furgonie pod Różą, dnia 23 Czerwca 1863 r.

Rudowski Franciszek, w wieku lat 24, żołnierz w szeregach powstańczych, schroniwszy się na terytoryum państwa Austryjackiego, internowany w jednej z twierdz tegoż; w końcu r. 1864 wstąpił w szeregi armii meksykańskiej, i zginął dnia 17go Lipca 1865 r. w czasie bitwy. Akt zejścia przesłany do głównego Archiwum królestwa Polskiego.

Rudzki Jan, zabity w Sołowiejówce przez bandę hajdamaków (starowierców), zebranych przez ajentów rosyjskich a pędzonych przez wojsko. (Czas Nr. 197. Dzien. Pozn. 199).

Rudzki — pisarz prowentowy, w Magnuszewie, we własnem mieszkaniu napadnięty i zamordowany przez nieprzyjaciół 10go Sierpnia 1863 r. (Czas Nr. 201).

Rudzki — b. oficer wojsk rossyjskich, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Rulikowski Józef, poległ w bitwie pod Korytnicą dnia 2go Sierpnia 1863 r.

Rumiński — pisarz prowentowy z Mysłowa, służył w oddziale Gustawa Zakrzewskiego, poległ w bitwie pod Rudą dnia 23go Marca 1863 r.

Rusiecki — chłopiec 14to-letni, zmarł z ran otrzymanych w bitwie. (Czas Nr. 197)

Russocki Romuald lub **Roman**, wieku lat 29, obywatel. W czasie potyczki oddziału Mazarakiego pod Sędziszewem, w powiecie Stopnickim, jadącego w własnym interesie, więc bezbronnego, kozacy stojący na pikiecie napadli i zamordowali wraz z woźnicą jego. Obdarci obadwaj porzuceni zostali na drodze, 31 Stycznia 1864 r. Wiadomość tę potwierdza Chwila w Nr. 29. Imionospis Stupnickiego podaje, że Russockiego zamordowali 31 Grudnia 1863 roku pod Wierzchosławicami, pierzchający z potyczki moskale.

Ruszkiewicz Ferdynand, urodził się w Krakowie, wieku lat 19ście, poległ w bitwie pod Imbramowicami dnia 15go Sierpnia, 1863 roku.

Ruszkiewicz Jan, włościanin, szeregowiec w oddziale Lelewela, zginął pod Batorzem 6go Września 1863 r.

Ruszkowski — krawiec z Warszawy, żołnierz w oddziale Andruszkiewicza, zginął w potyczce pod Kozim-Rynkiem 1863 r.

Ruszkowski Aleksander z Miechowa, powstaniec z 1863 r., wyemigrowawszy osiadł w Swajcaryi w Biel, w kantonie Berneńskim, gdzie pracował jako cieśla. Wieczorem dnia 20 Lipca 1835 roku, kąpiąc się w jeziorze Nidau, utonął; pozostawił żonę Franciszkę i dwoje dzieci. Dnia 22 t. m. pochowany tamże w obec zebranych wszystkich w Biel znajdujących się rodaków.

Ruszkowski Antoni, w wieku lat 21, żołnierz szeregów powstańczych; schroniwszy się na terrytoryum państwa Austryjackiego, internowany w jednej z twierdz tegoż, w końcu roku 1864, wstąpił w szeregi armii meksykańskiej i zginął dnia 9 Września 1865 r. Akt zejścia przesłany głównemu Archiwum królestwa Polskiego.

Rutkowski Leon, dzierżawca Glanowa, b. oficer wojsk polskich 1831 r., podczas napadu nieprzyjacielskiego, na znajdujący się tamże oddział pułkownika Abichta, zamknąwszy się z innemi we dworze, postanowił albo pokonać nieprzyjaciela, albo drogo sprzedać życie. Otoczeni przez całą rotę moskali, długo się opierali broniąc się walecznie; widząc że nieprzyjaciel zapala zabudowania dworskie i gminne, pragnąc od takiej klęski ochronić cudze mienie, postanowił poświęceniem swojej osoby, upragnionej przez nieprzyjaciela, cofnąć ich od tego kroku; lecz skoro tylko bezbronny wypadł przed dwór, rozwścieczone żołdactwo rzuciło się na niego i ugodzony kilku kulami życie na miejscu zakończył, 15go Sierpnia 1863 roku. Czas w Nr. 187 podając obszerniejsze szczegóły o tem, powiada, że tylko śp. Leon wyszedł przed dwór i upominał moskali, aby ochraniali własności; za co rzuciło się żołdactwo na niego i bezbronnie zamordowany został.

Rutkowski Jan, urzędnik, poległ pod Babicami (Budą-Zaborowską) dnia 14 Kwietnia 1863 r. (Im. Stup.). Według innych źródeł, nazywał się Rutakowski i był subjektem lub praktykantem handlowym z Warszawy.

Rutkowski Władysław, wieku lat 24, syn obywatela ziemskiego z powiatu Piotrkowskiego, służył początkowo w oddziale Langiewicza, potem Oksińskiego, w końcu Lütticha; dosłużywszy się stopnia rotmistrza kawaleryi, po mężnej obronie sam jeden przeciw 20 kozakom, poległ 9 Lipca 1863 r. pod Chorzewnicami podług innych pod Sulmierzycami.

Rycerski Aleksander, urodził się w Kielcach 1828 r., uczeń Warszawskiej Szkoły Sztuk pięknych, czynny członek organizacyi narodowej, zmuszony wydalić się za granicę, osiadł w Paryżu i tamże zmarł w końcu Listopada 1866 r., pochowany na cmentarzu Montmartre.

Rycerski Marceli z Lubelskiego służył w oddziale Jankowskiego, potem Krysińskiego, zginął pod Fajsławicami w Sierpniu 1863 roku.

Ryciński — wieku lat 16, student gimnazyum Warszawskiego, służył pod dowództwem Czachowskiego; zabity przez kozaka na drodze pomiędzy Garwolinem a Żelechowem w połowie Września 1863 r.

Rychlewski Teodor z Poznańskiego, służył w oddziale Younga de Blankenheim; w bitwie pod Brdowem wzięty do niewoli, zapadłszy tam w ciężką chorobę zmarł wkrótce po uwolnieniu, w dniu 8 Września 1863 r. w Poznaniu; pochowany na cmentarzu miejscowym. (Dz. Pozn. Nr. 207).

Rychter Władysław z Tarnopolskiego, wieku lat 28, służył w oddziale Szlaskiego jako kapitan piechoty; poległ w bitwie pod Borowem w Październiku 1863 r. Czas w Nr. 250 powiada, że poległ w bitwie pod Łączkiem w Lubelskiem dnia 22 Października 1863 r. jako porucznik. Imionospis podaje że zginął pod Hutą-Ireną.

Rydecki Wacław lub **Włodzimierz**, poległ jako kapitan w bitwie pod Janowem, w powiecie Stanisławowskim dnia 18 Lipca 1863 r. (Czas Nr. 170).

Rydecki Wacław, porucznik kosynierów, ranny w bitwie pod Zyżynem dnia 12go Sierpnia 1863 roku, zmarł wkrótce. (Czas Nr. 247).

Ryden — wieku lat 40, z Prus zachodnich, służył jako szeregowiec w oddziale Wawra, poległ w bitwie pod wsią Gruszki w Augustowskiem dnia 27 Czerwca 1863 r., zostawił żonę i dwoje dzieci.

Ryk Aleksander, rodem z Warszawy, brał udział w bitwie pod Płońskiem, Karczewem, Kozienicami, Grzybową-Górą, Stefankowem, Rozniszewem, Piasecznem, Grabowem, Rusinowem, Kielcami, Ratajami, Kani-Wolą, Chruśliną, Zyżynem i Fajsławicami; poległ w tej ostatniej, służąc w oddziale Kruka.

Ryk Antoni, czeladnik kotlarski, rodem z Warki, podoficer z eskorty jenerała Kruka, zginął pod Fajsławicami w Sierpniu 1863 roku.

Rylski E. student szkół Tarnowskich, poległ pod Jurkowicami dnia 21 Października 1863 r. (Im. Stup.). Według innych podań pochodził z Prus zachodnich.

Rylski — ksiądz wikaryusz, z Tomaszowa, zabity tamże d. 5 Lutego 1863 r. (Dz. Pozn. Nr. 43).

Rynaczewski — junkier, według innych oficer z wojsk rosyjskich, następnie oficer w oddziale Jasińskiego, zginął w Czerwcu 1863 roku.

Rynarzewski Konstanty, wieku lat 40, syn majora b. wojsk polskich; śp. Konstanty porzuciwszy służbę moskiewską w stopniu kapitana, zorganizowawszy oddział z samych Kurpiów złożony, objął nad nim dowództwo i mianowany został przez władze narodowe pułkownikiem. W dniu 6 Listopada 1863 r, stoczył bitwę z przeważnemi siłami nieprzyjacielskiemi pod wsią Żelazną, pomiędzy Myszyńcem a Kolnem na granicy Płockiego i Augustowskiego województwa; bitwa ta skończyła się porażką moskali, których zabito 60ciu i zmuszono do odwrotu, lecz zwycięztwo ciężką stratą opłacone zostało, bo śmiercią dzielnego i walecznego dowódzcy, który ugodzony kulą w piersi, na miejscu ducha Bogu oddał. Czas w Nr. 265 i 269 podając o tej potyczce twierdzi że śp. Konstanty zmarł z otrzymanych ran 7 t. m.

Ryng — służył jako kapitan w oddziale Lelewela, poległ w bitwie pod Krasnobrodem, dnia 23go Marca 1863 roku. (Czas Nr. 87).

Rząśnicki Ryszard, b. oficer wojsk rosyjskich, poległ jako kapitan w bitwie pod Secyminem, dnia 27 Lipca 1863 r. (Kronika Nr. 20).

Rzeczowski — wieku lat 28, b. milicjant z Warszawy, służył w oddziale Parczewskiego jako podoficer kawaleryi; poległ ugodzony kulą w ataku na m. Kutno w Maju 1863 r.

Rzempołuski lub **Rzempołowski Feliks**, wieku lat 23, syn obywatela ziemskiego z powiatu Pułtuskiego, uczeń Szkoły Głównej z Warszawy, służył w oddziale Kolbego, poległ w bitwie pod Rydzewem, w lasach Giżyńskich wspólnie z 50 towarzyszami przy przeprawie broni, dnia 5go Maja 1863 roku. (Głos Nr. 21 i Czas Nr. 117).

Rzepicki Waleryan, uczeń gimnazyalny z Poznańskiego, poległ pod Panasówką 3 Września 1863 r. Imionospis podaje że zginął pod Batorzem 6 t. m.

Rzeźniewski Hipolit, kupczyk z Poznania, zginął w powstaniu na Litwie, 1863 r. (Im. Stup.).

Rzęsiecki — z Warszawy służący, szeregowiec w oddziale Younga de Blankenheim, zginął 29go Kwietnia 1863 roku pod Brdowem.

Rzęznicki Tomasz, szlachcic cząstkowy z Augustowskiego, służył pod dowództwem Suzina, zginął pod Staciszkami 20 Czerwca 1863 r.

Rzopułowski — szeregowiec w oddziale Czachowskiego, zginął 21 Października 1863 r. pod Jurkowicami.

Rzyżnicki — szeregowiec w oddziale Lelewela, zginął pod Różą w Podlaskiem 23 Czerwca 1863 r.

Sabanowski Józef, służył pod dowództwem jenerała Langiewicza jako podoficer kosynierów; poległ w bitwie pod Małogoszczą dnia 24 Lutego 1863 r.

Sachnowski Aleksander, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Sadowski Franciszek, wieku lat 24, rodem z Białostockiego, żołnierz z oddziału Wróblewskiego; po upadku powstania schronił się za granicę: zmarł w Szwajcaryi w Zürich w końcu Października 1866 r.

Saganowski — wicku lat 21, urodzony w Lublinie, czynny członek organizacyi, następnie żołnierz w oddziałach powstańczych; po upadku powstania wyemigrował do Bawaryi, zmarł w Monachium w połowie Lipca 1865 r.

Sakowski — wieku lat 16, syn kolonisty z Mazowieckiego, uczeń z korzennego handlu, służył jako żołnierz w oddziale Broniewskiego, poległ w bitwie pod Niegoszewem dnia 3 Czerwca 1863 r. Nim poległ, w tejże bitwie był już rannym, nie przestał wszakże walczyć, odpowiadując na rady kolegów, iż w tym dniu podoficerem zostać musi.

Samkowicz — w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Piotrowiczami 10 Paźd. 1863 r., zmarł w Mińsku Litewskim w Maju (Czas Nr. 127).

Sancewicz Franciszek, (pseudonim **Engel August**), rodem z Kamieńca Podolskiego, powstaniec z 1863 r., zmarł dnia 28go Marca 1865 r. w Monastyrze w Macedonii.

Sarankiewicz Władysław, wieku lat 22, ze wsi Grażyszki w powiecie Kalwaryjskim, gub. Augustowskiej, służył w oddziale

Suzina; poległ w bitwię pod Staciszkami, w powiecie Sejneńskim w Maju 1863 r.

Sarankiewicz Jan, wieku lat 19, brat wyżej wymienionego, poległ wraz z tymże.

Sarankiewicz — syn Piotra, wieku lat 16, uczeń klasy 6tej gimnazyum w Suwałkach, służył w oddziale Wawra, poległ w bitwie pod Burzynem w powiecie Łomżyńskim, w Lipcu 1863 r.

Saratajewicz Teodor, uczeń klasy 6tej gimnazyum w Łomży, służył w oddziale Wawra, poległ w bitwie pod Kadyszem.

Sarnecki — służył jako podporucznik w oddziale Lelewela; poległ w bitwie pod Krasnobrodem dnia 23 Marca 1863 r. (Czas Nr. 87).

Sarnowski — rzemieślnik, szeregowiec, zginął w bitwie pod Ignacewem, w powiecie Konińskim, dnia 8go Maja 1863 r., ugodzony granatem.

Saski Sylwerjusz z Suwałk, poległ pod Czystą-Bułą w Marcu 1863 r.

Sawa — patrz **Zarzycki**.

Sawa — drugi, patrz **Anatazy Roman**.

Savary Stanisław, lekarz zamieszkały w Krośniewicach, podczas opatrywania rannych, został zamordowany przez moskali.

Sawicki — ciężko ranny pod Sempolinem, zmarł 8go Maja 1863 roku.

Sawicki Aleksander ze wsi Rybka w Poznańskiem, służył w oddziale jenerała Taczanowskiego; poległ w bitwię dnia 8 Maja 1863 r. (Dz. Poz. Nr. 107 i 111. Głos Nr. 20).

Sawicki — służył w oddziale Gustawa Zakrzewskiego, zginął w bitwie pod Panasówką.

Sawicki — służył w oddziale Młotka, poległ w Kwietniu 1863 r., w bitwie pod Sawickiemi karczmami.

Sawicki Piotr z Augustowa, wieku lat 40, kancelista magistratu, służył w oddziale Wawra, poległ w bitwie pod Sieburczynem; brał udział w bitwach pod Gruszkami i Kozim-Rynkiem.

Sawicki Mikołaj, syn djaka z Galicyi, służył pod dowództwem Lelewela, zginął pod Batorzem dnia 6 Września 1863 r.

Sąchocki Władysław z Poznańskiego, uczeń gimnazyum Trzemeszyńskiego, w potyczce 2 Marca 1863 r. pod Dobrosołowem

i Mieczownicą w powiecie. Konińskim, znikł bez śladu; prawdopodobnie zginął.

Sągin — wieku lat 45, urzędnik z gubernii Grodzieńskiej, służył w oddziale Rogińskiego, poległ w bitwie w powiecie Brzesko-Litewskim.

Sąsiecki Ludwik, w skutek ran otrzymanych w jednej z bitew w Kongresówce, zmarł w Rzeszowie i tam pochowany.

Schłondzyński — żołnierz w szeregach powstańczych, internowany w jednej z twierdz państwa Austryjackiego, w końcu r. 1864 wstąpił w szeregi armii meksykańskiej, i zabity został w bitwie pod Tetela del Oro.

Schmidt Franciszek, wieku lat 18, urodzony w Białym-Stoku, uczeń klasy 7 w gimnazyum tamtejszem; służył jako żołnierz kawaleryi w oddziale Kobylińskiego, poległ w bitwie pod Siódemkami w powiecie Łomżyńskim w dniu 24 Lipca 1863 roku. Podług innych poległ w bitwie w Piekutach w powiecie Bialskim.

Schmidt Lucjan, lekarz z Poznańskiego, służył jako adjutant w odziale pułkownika Michała Zielińskiego; poległ w bitwie pod m. Strykowem, dnia 24 Września 1863 r. Imionospis podaje, że pod Ślesinem. (Dz. Poz. Nr. 236; w Nr. zaś 263 podaje, że imię mu było Jan).

Schmit Józef, uczeń gimnazyum Poznańskiego, według Imionospisu Stupnickiego, zginął 22 Marca 1863 r. pod Olszową; inne źródła podają że zginął 29 Kwietnia t. r. pod Brdowem.

Schnejder Konstanty z Poznańskiego, początkowo służył w oddziale Younga de Blankenheim, biorąc udział w bitwie pod Brdowem, następnie pod dowództwem Oborskiego, poległ w bitwie pod Grojeckiemi Hollendrami dnia 30 Maja 1863 r.; odznaczał się odwagą, pozostawił rodziców w Poznańskiem.

Schnejder Adolf, wieku lat 26 do 28, rodem ze wsi Rakszawy w obwodzie Rzeszowskim, służył w oddziale Ślaskiego, (podług innych w oddziale Waligórskiego), poległ w bitwie pod Borowem dnia 22 Października 1863 r.

Sczepański — z Poznańskiego, służył pod dowództwem jenerała Taczanowskiego; poległ w bitwie pod Pyzdrami w powiecie Konińskim dnia 15 Czerwca 1863 r.

Sczerbiński Alfred, zginął pod Wąsilowem w Hrubieszowskiem w początkach 1864 r.

Sendek Jan, wieku lat 33, rodem z Kongresówki, syn pułkownika z armii Napoleona I. Skończył szkoły w Szczebrzeszynie i zajmował się gospodarstwem rolnem, a gdy się rozpoczęła budowa kolei Petersburgsko-Warszawskiej, przyjął zobowiązanie w głównem przedsiębiorstwie Skwarcowa, i w różnych punktach, różne pełnił obowiązki. Ostatecznie zaś w r. 1861, 62 i 63 osiadł w Starych Trokach na Litwie, kończąc roboty około drogi żelaznej. Lubo tak trudnem obarczony zajęciem, jednak w pracach około sprawy narodowej czynny brał udział, i to tak zręcznie i umiejętnie, że nigdy moskwa nie byłaby go posądziła o nic. Gdy powstanie wybuchło śp. Jan stał się czynniejszym i nie chciał przyjmować żadnego urzędu w organizacyi narodowej, prosząc tylko o przyjęcie swych usług. Niezmiernie też był użytecznym w utrzymywaniu wszelkiej komunikacyi między oddziałami polskich wojsk działających w powiecie Trockim, a władzami narodowemi. Małe oddziałki z Wilna idące w posiłku Narbutowi, Wisłouchowi i innym, kilkakrotnie sam do punktów oznaczonych doprowadzał; nareszcie w Lipcu sformował swoim kosztem i uzbroił oddział ze 120tu ludzi, złożony z samej prawie czeladzi dworskiej i włościan, i objął nad nim dowództwo, zadając po kilka razy klęskę nieprzyjacielowi; w niedługim czasie oddział swój powiększył do 200 ludzi, w których umiał utrzymać karność i posłuszeństwo. Nacisk i nieustanne ściganie przeważającego nieprzyjaciela, zmusiły go wraz z innymi naczelnikami oddziałów, wkroczyć do Województwa Augustowskiego; w krótkim też czasie, po swem tam przybyciu przyjął bitwę 21 Sierpnia 1863 r., pomiędzy stacjami Budką a Wejwerami i w niej ugodzony kulą i 22 pchnięć bagnetami otrzymawszy, życie zakończył (Nekrolog, Czas 15 Października 1863 r.)

Sengschmidt Bertold, wieku lat 36, literat Wiedeński i korespondent do dziennika Morning-Post, w którym artykuły jego wychodziły pod tytułem Listy Wiedeńczyka z Polski. Kilkakrotnie zamieniał pióro na oręż; walczył w Algieryi i w Krymie w armii francuzkiej; w 1863 r. jako oficer wszedł w szeregi powstańcze polskie, tu się odznaczył zdolnościami i męztwem; w bitwie pod Opatowem dnia 21 Lutego 1864 r. ranny kulą w nogę, zmarł w skutek amputacyi w tymże dniu. (Czas Nr. 164).

Semkowicz Władysław, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Serafin Sebastian, parobek dworski ze wsi Odolan, poległ w bitwie pod Budą-Zaborowską w powiecie Warszawskim, dnia 14 Kwietnia 1863 r. (Czas Nr. 96).

Serkowski Wilchelm, uczeń klasy 7 gimnazyum Lwowskiego, służył w oddziale Lelewela, poległ w bitwie pod Chruślinem dnia 28 Kwietnia 1863 r.

Sędzicki Ludwik, rzemieślnik z Surowa, w powiecie Krasnostawskim gubernii Lubelskiej, w skutek ran zmarł w Rzeszowie dnia 3 Kwietnia 1863 r. Pochowany tamże.

Siatkowski — wieku lat 36, mieszczanin z Lubelskiego, żonaty, służył jako szeregowiec pod dowództwem jenerała Taczanowskiego, poległ w bitwie pod Widawą dnia 23 Czerwca 1863 r., trąfiony dwiema kulami w piersi.

Sieczka Mikołaj, wieku lat 30, woźnica z Opatowskiego, poległ w ataku na Szydłowiec; pozostawił żonę i troje dzieci.

Siegietyński Karol, służył w oddziale pułkownika Michała Zielińskiego; poległ w bitwie pod Żdżarami dnia 23 Września 1863 r. (Dz. Pozn. Nr. 236. Głos zaś Nr. 35 podaje, że się nazywał Segetyński, inne źródła że Szegietyński).

Sielawa Paweł, służył jako oficer w oddziale Kierzgajły, poległ w bitwie pod Sleszolami w Wileńskiem dnia 30 Kwietnia 1863 r. (Czas Nr. 127).

Siemieński Seweryn, wieku lat 19-20, syn Lucyana znanego pisarza i poety, w Krakowie zamieszkałego. Przed powstaniem kształcił się podobno wojskowo w szkole Genueńskiej, przyjął udział w szeregach powstańczych w stopniu kapitana; razu jednego oddaliwszy się z obozu o pół mili, do dworu w Kosyminie w powiecie Mławskim wraz z kilku towarzyszami, mianowicie Grzanowskim Edmundem i Witkowskim Jakubem, zostali napadnięci tamże przez kozaków; śp. Seweryn w rozpaczliwej obronie poległ wraz ze swymi towarzyszami 18 Kwietnia 1863 r. (Obszerniej o tym napadzie podaje Dz. Poz. Nr. 101).

Sieniewicz — wieku lat 30, oficyalista ze wsi Wiązowna w powiecie Warszawskim, służył pierwiastkowo w oddziale Zameczka, później w innych oddziałach, poległ w jednej z bitew w Krakowskiem.

Sieniewicz — podporucznik z oddziału Wagnera, zginął pod Fajsławicami 29 Sierpnia 1863 r. Dz. Poz. podaje, że służył pod dowództwem majora Buskiego, pełniącego obowiązki naczelnika wojennego Lubelskiego. Imionospis Stupn. podaje, że był synem księdza unickiego, i że na imię mu było Karol.

Sienicki — wyrobnik z Warszawy, służył jako szeregowiec w oddziale Gutkowskiego, zginął w płomieniach podpalonego zabudowania w lasach Karczenia, do którego się schronił wraz z kilkunastu towarzyszami, dnia 14 Marca 1863 r.

Sienkiewicz — z oddziału Litewskiego, poległ w bitwie pod Borkami w Styczniu 1864 r.

Sienkiewicz — b. emigrant, poległ jako kapitan w bitwie pod Batorzem 6 Września 1863 r.

Sienkiewicz Aleksander, wieku lat 24, pochodził z Czerniawej pod Mościskami w Galicyi, kształcił się w Wiedniu w 1862 r. w szkole nadwornej opery. Powstanie powołało go w szeregi, gdzie pospieszył pod dowództwo Kurowskiego; w nieszczęśliwej bitwie pod Miechowem 17 Lutego, brał czynny udział i znikł bez wieści. Rodzina Aleksandra, pomimo poszukiwań i odezw w gazetach mianowicie w Czasie Nr. 181 z r. 1867, o udzielenie wiadomości, dotąd żadnego nie doszła o nim śladu; prawdopodobnie zginął.

Sierpiński — poległ pod Grochowiskami dnia 18go Marca 1863 roku. (Im. Stupn.).

Sikorski Antoni porucznik; w czasie przemarszu przez Mołdawią do Polski, w bitwie z wojskiem Mołdo-Wołoskiem ciężko ranny pod Konstangalią, zmarł prawdopodobnie, gdyż niewiadomo co się dalej z nim stało.

Sikorski — poległ jako oficer w bitwie pod Komorowem w Pułtuskiem dnia 15go Lipca 1863 r. (Czas Nr. 164).

Sikorski Władysław, student gimnazyum Tarnowskiego, poległ pod Grochowiskami dnia 18 Marca 1863 r. (Im. Stupn.). Podania towarzyszy broni twierdzą, że zginął 8go Maja pod Ignacewem.

Siwczyk — brał udział w bitwie pod Rudnikami, gdzie za odznaczenie się awansowany na porucznika; podobno poległ w bitwie pod Czerną ugodzony kulą w czoło.

Siwik Zygmunt, uczeń gimnazyum Piotrkowskiego, służył w oddziale Lütticha, zginął pod Wieluniem.

Skalski Adolf z Lubelskiego, emigrant z Konstantynopola, na odgłos powstania pospieszył z powrotem do kraju i zaciągnął się w szeregi narodowe pod dowództwo Małkowskiego, następnie przeniósł się do oddziału Sienkiewicza; w skutek zaziębienia zapadł na zapalenie płuc, i zmarł 28 Października 1863 r. w Walawce. Imionospis Stupn. podaje, że zmarł 4 Listopada t. r.

Skałkowski Mieczysław, wieku lat 15, syn Henryka, rodem z Janowa pode Lwowem, uczeń szkół gimnazyalnych Lwowskich, wstąpił do oddziału Lelewela. Walczył w bitwie pod Terespolem; pod Batorzem zaś dnia 6 Września 1863 r. ciężko ranny, w drodze ku granicy Galicyjskiej skonał. (Im. Stupnic. mylną o nim podał wiadomość).

Skarzyński Adolf, wieku lat 26-28, skończył 4 klasy w Łomży, potem był w Seminaryum w Tykocinie, następnie praktykował w szkole leśnej w Borku, rodem z Zamborowa powiatu Łomżyńskiego, wszedł w szeregi powstańcze pod dowództwo Zameczka; za odwagę i męztwo mianowany kapitanem. Przy napadzie na jedno z miasteczek (podobno Borki), w którem stało pół sotni kozaków, powstańcy rozłożyli obóz na rynku; kozacy zaś schronili się do murowanego domu i z janczarek gęsto zaczęli prażyć. Skarzyński z pałaszem w ręku, wpadł przez okno otwarte pomiędzy kozactwo, raniwszy paru, tym śmiałym czynem zmusił ich do ucieczki. W Lutym 1863 r. wykomęderowany z kilkoma ludźmi po zabranie broni w urzędzie leśnym, napadnięty przez kozaków w domu podleśnego we wsi Wiśniewie powiecie Ostrołęckim, w mężnej swej obronie wystrzałem z rewolweru, trzech moskali ciężko raniwszy, sam życiem przypłacił, albowiem moskale dopadłszy porąbali go w kawałki, 23 Listopada 1863 r.

Skarżyński Władysław z Warszawy, żołnierz w szeregach powstańczych, internowany w jednej z twierdz państwa Austryjackiego, w końcu r. 1864, jako ochotnik wstąpił w szeregi armii meksykańskiej; zginął w bitwie pod Neochistlan.

Skarżyński — z Łomżyńskiego, emigrant z ostatniego powstania. Zwłoki jego znaleziono w zaspach śniegowych w górach św. Bernarda wraz z następującą kartką: „Jestem ofiarą sprawiedliwej lecz nieszczęśliwej sprawy, zbiegiem bez nadziei powrotu, obarczonym ciężkiem brzemieniem bez przyszłości. W tych okolicznościach życie stało się dla mnie ciężarem i kładę mu koniec

bez żalu. Jestem katolikiem i proszę władzę kantonalną o skromny pogrzeb. W hotelu dłużny jestem 4 franki, przy sobie mam 11ście franków. St. Bernardin dnia 29 Stycznia 1865 r.“

Skąpski Franciszek, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Skibiński Jan, wieku lat 24, rodem z pod Będzina w powiecie Olkuskim, w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Chrobrzem, zmarł w Zakładzie klinicznym w Krakowie dnia 2 Kwietnia 1863 r. Pochowany na miejscowym cmentarzu.

Skiergajło Józef, wieku lat 30, oficer wojsk rosyjskich, jako oficer służył w oddziale Kołyski; walczył pod Wysokim-Dworem, Lenczami, Miśninami, Leniatynami, Korsakiszkami, Medejkami, Chudyszkami i Spulwiszkami; w tej ostatniej bitwie poległ dnia 9 Maja 1863 r.

Skirmunt — obywatel ziemski z Pińskiego; służył w oddziale Narbuta, poległ w bitwie pod Dubiczami dnia 5 Maja 1863 roku. (Czas Nr. 124).

Składowski — służył jako oficer w oddziale Szymkiewicza, poległ w bitwie pod Szawkinnami, około 15 Maja 1863.

Skoczylas Jędrzej, wieku lat 19, syn sołtysa z powiatu Zarowskiego w Galicyi, służył jako szeregowiec kawaleryi w oddziale Czachowskiego, poległ we wsi Krempy; inne źródła podają, że pochodził z Bolesławia, i był synem zamożnego właściciela zagrody.

Skonieczny — wieku lat 19, uczeń gimnazyum Płockiego, służył w oddziale Kolbego, poległ w jednej z bitew 1863 r

Skorupski Stanisław, wieku lat 19, urodzony w Nowej-Wsi w powiecie Pułtuskim, zginął w bitwie pod Płońskiem w powiecie Płockim.

Skorutowski — ciężko ranny w bitwie pod Komorowem i Słupcem, gdzie walczył jako dowódzca kompanii dnia 20 Czerwca 1863 r., zmarł w parę godzin; pochowany tamże.

Skrzycki — z Warszawy, żołnierz w szeregach powstańczych, internowany w jednej z twierdz państwa Austryjackiego; w końcu roku 1864, wstąpił w szeregi armii meksykańskiej; utonął w przeprawie przez rzekę Rio del Monte.

Skrzydlewski Władysław, syn obywatela ziemskiego z Poznańskiego, uczeń gimnazyum w Trzemesznie, w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Brdowem dnia 29 Kwietnia 1863 r., przewieziony do szpitala w Strzelnie w Poznańskiem, po dziewięciu mie-

siącach cierpień dnia 14 Lutego zmarł. Inne źródła podają, że ranny 2go Marca t. r., w potyczce pod Dobrosołowem i Mieczownicą.

Skrzynecki Symforjan, wieku lat 21, uczeń Szkoły Głównej Warszawskiej z wydziału filologicznego, poległ w bitwie pod Koninem.

Skrzynecki Józef lub **Jan**, syn obywatela z Gostyńskiego, szeregowiec zginął pod Strykowem 21 Września 1863 r.

Skrzyński Józef, rotmistrz szwadronu kawaleryi Łęczyckiej, zginął 24 Lipca 1863 r. pod Lubowidzą w Mazowieckiem. Imionospis Stupn. podaje, że był rządcą dóbr Budnicy w Poznańskiem, i zginął pod Piotrkowem.

Skrzyński — zabity w Wiśniewku, niedaleko Ostrowia (Czas Nr. 67).

Skrzyński — obywatel ziemski z powiatu Łęczyckiego, dowódzca kawaleryi (Kujawskiej), dzielny oficer, w bitwie pomiędzy wsiami Strzegowem i Jakterami dnia 17 Lipca 1863 r., śmiertelnie ranny, zmarł w 6 godzin na stacyi kolei żelaznej w Rogowie. (Czas Nr. 163 i Dz. Pozn. Nr. 163. Dz. Powsz. Nr. 160. Głos Nr. 29 podaje że zmarł 10 t. m.)

Skrzyński — z b. wojsk polskich z 1831 r., służył jako kapitan kawaleryi w oddziale Skowrońskiego, poległ w biwie pod Dalkowem w Łęczyckiem dnia 9 Września 1863 r.

Skulski Fabjan, syn doktora z Telsz, służył w oddziale Jabłonowskiego, (podług innych w oddziale Dłuskiego) poległ w bitwie pod Sztępolami w powiecie Rosieńskim dnia 23 Maja 1863 r. (Czas Nr. 126).

Skupiński Stefan, ze zgromadzenia księży Reformatów w Szczawinie, pełniąc obowiązki kapłańskie spowiadając rannych i umierających na polu walki, zamordowany został.

Skwarczyński Jan z Galicyi, ranny ciężko pod Poryckiem 2 Listopada 1863 r., przeniesiony do Walawki zmarł w parę godzin i tam pochowany. Imionospis podaje, że zmarł 7 t. m.

Skwierzyński — uczeń gimnazyalny 16 lat liczący, syn właściciela Cybulanki pod Przemyślem zginął w bitwie pod Batorzem dnia 6 Września 1863 r.

Slakiewicz — służył jako szeregowiec w oddziale Maćkiewicza poległ w bitwie pod Montwidowem w powiecie Upitskim dnia 24 Czerwca 1863 r.

Slakiewicz — brat wyżej wymienionego, służył pod dowódz. Lelewela, niewiadomo co się z nim stało; towarzysze broni utrzymują że zginął.

Slaski Edmund, wieku lat 32, dowódzca oddziału; połączywszy się z jenerałem Waligórskim i częścią piechoty Gierzkowskiego, w ogólnej liczbie 450 ludzi, dążąc do połączenia się z Wierzbickiem, zmuszony przyjąć bitwę pod Łączkiem w dniu 22 Września 1863 r., z 17 rotami piechoty 6 działami i 200 kozakami; po długiej i zaciętej walce przyprawiony o ciężkie straty, w końcu sam śmiertelnie ranny, zmarł dnia 30 Września 1863 r. w Zaleszanach. Imionospis podaje, że był oficerem wojsk Austryjackich, następnie profesorem gimnazyum Lwowskiego, że wszedł do oddziału Czachowskiego, a potem sam dowodził oddziałem. Zmarł w szpitalu w Chwatowicach 30 t. m.

Slaski — rodem z Wołynia, b. emigrant, służył w oddziale kapitana Szermętowskiego, poległ w bitwie pod Nietrzebiem dnia 22 Kwietnia 1863 r., pochowany w Chrostkowie dnia 25 t. m. i roku. (Dz. Pozn. Nr. 104 i 98).

Slaski — b. uczeń Szkoły sztuk pięknych, w powstaniu podoficer Żuawów, poległ w bitwie pod Brynicą dnia 30 Września 1863 r. pozostawiwszy sierotami kilkoro dzieci. Odznaczał się odwagą. (Czas Nr. 232). Imionospis podaje, że zginął pod Piasecznem.

Slepowicz — brat dowódzcy oddziału, zwanego oddziałem Slepowrona, poległ w bitwie w 1863 r.

Sławecki Jan, w wieku lat 23, żołnierz w szeregach powstańczych internowany w jednej z twierdz cesarstwa Austryjackiego, w końcu r. 1864 wstąpił w szeregi armii meksykańskiej, dnia 29 Sierpnia 1865 roku zginął w czasie bitwy. Akt zejścia przesłany do głównego Archiwum Królestwa.

Sławiński — urzędnik przy drodze żelaznej Warszawsko-Petersburgskiej; na odgłos powstania porzucił swój urząd i pospieszył w szeregi powstańcze. Zginął w pierwszej bitwie pod Miechowem, w Lutym 1863 r.

Sławoszewski Władysław, obywatel z Wołynia, służył pod dowództwem jenerała Różyckiego, brał czynny udział w zwycięzkiej bitwie pod Salichą; po upadku powstania wyjechał do Bazylei w Szwajcaryi. Ciężka fizyczna praca zrujnowała mu zdrowie, zmarł 12 Listopada 1866 r. w szpitalu w Bazylei i tam pochowany. Zostawił w kraju żonę i dzieci.

Słomka Ferdynand z Oświęcimą, zginął w powstaniu 1863 r. (Im. Stupnickiego).

Słowczewski Izydor, wieku lat 22, przez władze Austryjackie internowany w Ołomuńcu, zmarł tamże dnia 21 Lutego 1864 r. Akt zejścia przesłany do Archiwum głównego Królestwa.

Słowikowski Józef, służył w oddziale Wiśniewskiego, ranny, umieszczony w Walącce, zmarł 4 Października 1863 r. i tam pochowany. Imionospis podaje o tym samym, że był rybakiem z Wielichowa w Poznańskiem nie podając daty, ani miejsca śmierci.

Słyka Józef z Galicyi, rzeźnik, był używany i w obozie jako rzeźnik w oddziale Lelewela; zginął pod Batorzem dnia 6 Września 1863 r.

Smietanka Józef z Radomskiego, żołnierz w szeregach powstańczych; internowany w jednej z twierdz państwa Austryjackiego; w r. 1864 wstąpił w szeregi armii meksykańskiej, został zabity w bitwie pod Tlapacojan.

Smoleński — emigrant z ostatniego powstania, przybył do Bukaresztu w końcu 1865 r. Wyższe ukształcenie umysłowe, znajomość kilku języków i muzyki, zapewniały mu byt, lecz tęsknota za krajem silnie wpłynęła na jego zdrowie, wkrótce też zmarł, 9 Grudnia 1866 r. i tam pochowany.

Smoliński — poległ w bitwie pod Mławą, dnia 15 Lutego 1863 r. Kozacy odciąwszy mu głowę obnosili ją zatkniętą na pice po okolicznych wioskach z wielkim tryumfem. (Czas Nr. 51).

Snarski — w pogoni przez moskali zastrzelony na samej granicy Pruskiej 21 Listopada 1863 r. Inne wiadomości podają, że już będąc na ziemi Pruskiej, zastrzelony przez patrol Pruski.

Śnieżko lub **Śnieżek**, zamordowany we własnej wsi Dołubiznie w Grodzieńskiem 1863 r. (Czas Nr. 47).

Śnieżkowa — (zapewne żona wyżej wymienionego) zamordowana tamże. (Czas Nr. 47).

Śnieżynski Mikołaj, ze szkół Białostockich, następnie student Akademii medycznej w Warszawie, służył jako szeregowiec w oddziale Zameczka, poległ w bitwie pod Siemiatyczami dnia 6 Lutego 1863 r. (Czas Nr. 45).

Snochowski Leonard, rodem z Krakowa, służył w oddziale Langiewicza, zginął pod Grochowiskami.

Snopczyński — wieku lat 24, rodem z powiatu Bialskiego, syn urzędnika z Warszawy, uczeń Szkoły Głównej; służył w oddziale Zameczka, poległ w bitwie pod Siemiatyczami dnia 6 Lutego 1863 r.

Sobociński — kowal z Rybna w Zachodnich Prusach; w czasie rewizyi tamże, tak został przez wojsko Pruskie zbitym i pokłutym bagnetami, iż wieziony do więzienia w drodze życia dokonał. 1864 r.

Sobolewski Władysław, rodem z Warszawy syn wygnańca już od lat 15 znajdującego się na Syberyi, służył w oddziale Oksińskiego; w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Kuźmianką, (podług innych pod Grochowiskami) w dniu 4 Kwietnia 1863 r., zmarł w Tarnowie tegoż dnia m. i r. (Czas Nr. 79).

Sochacki — zginął pod Sołowiejówką na Wołyniu 10 Maja 1863 r. (Im. Stup.)

Soczołowski Julian, syn Krakowianina Feliksa Soczołowskiego i matki Tekli z Kochów. W Radomsku odbył początkowe nauki, dalsze w Częstochowie; następnie ukończył gimnazyum w Piotrkowie. Potem udał się do Warszawy i poświęcił się nauce lekarskiej w tamtejszej Szkole Głównej; powstanie powołało go w szeregi gdzie przybył po zwycięztwie pod Grochowiskami, oddając swoje usługi pod dowództwo jenerała Langiewicza.

Tu i owdzie oddawał różne posługi, przez czas po nieszczęsnem przekroczeniu Langiewicza, był pod Szklarami, i nie wróciwszy po tej nieszczęśliwej bitwie, odbywał w innych oddziałach różne potyczki. Wreszcie zaciągnąwszy się w szeregi jenerała Wysockiego, w szturmie pod Radziwiłłowem dnia 1 Lipca 1863 r. poległ śmiercią walecznych, młodzieniec pełen nadziei i kochający Ojczyznę.

Sojczyński S. — służył w strzelcach pod dowództwem Buskiego, zginął w powiecie Włocławskim, okręgu Radziejowskim,

pod Dobrem lub Krzywosądzą i tamże pochowany. Akt zejścia spisany.

Sojecki — obywatel z Łęczyckiego, podporucznik kawaleryi Narodowej w szwadronie Łęczyckim, zginął w bitwie pod Dalkowem w Województwie Mazowieckiem dnia 21 Września w szarży na dragonów moskiewskich.

Sokał — włościanin ze Żmudzi, poprzednio służył w oddziale Maćkiewicza, następnie w oddziale Wawra, poległ w bitwie pod Rudnikami dnia 23 Czerwca 1863 r.

Sokalski Antoni wieku lat 62, w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Grochowiskami w dniu 18go Marca 1863 roku, zmarł w Tarnowie, pochowany tamże dnia 27 Marca 1863 r.

Sokolnicki Emil lub **Piotr**, syn obywatela ziemskiego z Poznańskiego, uczeń gimnazyum, w skutek ran otrzymanych w jednej z bitw odjęto mu rękę, poczem zmarł.

Sokolnicki N. syn obywatelski z Gostyńskiego poległ w utarczce pod Strykowem w Województwie Mazowieckiem dnia 26go Września 1863.

Sokolnicki Michał, dowódzca kosynierów, poległ w jednej z utarczek z Moskalami 1863 r. (Imsp. Stup).

Sokolnicki Piotr, ur. się 1 Sierp. 1845 r. z Tadeusza i Kazimiry z Sokolnickich b. dziedziców dóbr Pigtowic w pow. Sredzkim w Poznańskiem, uczeń gimnazyum realnego Stej Magdaleny w Poznaniu. Na odgłos powstania młodzieniec pełen zapału i poświęcenia pospieszył pod dowództwo Mielęckiego, gdzie przeznaczony został do kompanii strzelców; brał czynny udział w bitwie pod Olszowym-Młynem, Ślesinem, następnie przeszedł pod dowództwo Taczanowskiego; bił się pod Kołem, Pyzdrami, Ignacewem. W tej ostatniej bitwie odznaczył się walecznością; kiedy nieprzyjaciel zbliżył się do barykad, śp. Piotr, dostawszy się do chałupy z kilkoma kolegami, zabarykadowali się w niej; moskwa chcąc zdobyć chałupę, wielu ofiarami opłaciła to usiłowanie, nareszcie podpaliwszy budynek, wyparowali kilku mężnie się broniących. Śp. Piotr ugodzony kulą, został bagnetami zakłuty, i wrzucony w płomień wraz z innymi, nad którymi mszcząc i pastwiąc się, przywiązywali ich żywcem do drzewa i palili. Pochowany został w Ignacewie w mogile, w której 170 spoczywa.

Sokołowski — czeladnik kowalski lub ślusarski z Poznańskiego, czy też z Górnego Szlązka, służył jako szeregowiec pod dowództwem jenerała Taczanowskiego, poległ w bitwie pod Kołem w powiecie Konińskim, a raczej pod Ignacewem dnia 8go Maja 1863 r.

Sokołowski Józef, wieku lat 24, z powiatu Nowo-Aleksandrowskiego, służył pod dowództwem Sierakowskiego jako żołnierz 2 plutonu, 4 batalionu strzelców; brał udział w bitwie pod Medejkami i Chudyszkami, poległ w tej ostatniej bitwie dnia 8 Maja 1863 r.

Sokołowski Witold syn Franciszka, naczelnika poczty pogranicznej w Łomży, uczeń Szkoły Głównej w Warszawie, służył w oddziale Zameczka; w jednej z bitew ciężko ranny, przywieziony do szpitala w Warszawie, zmarł tamże w połowie 1863 roku mając lat około 19.

Soleńzki — profesor z miasta Mławy, następnie emigrant, uczeń Szkoły podchorążych w Genui, w czasie powstania powróciwszy do kraju objął obowiązki naczelnika wojskowego powiatu Mławskiego, poległ w bitwie pod Kuczborgiem w powiecie Mławskim w Lipcu 1863 r.

Solman Ignacy właściciel dóbr Wolica w Zamojskiem w bliskości Janowa; w dniu 29 Stycznia 1863 roku w własnym domu przez kozaków napadnięty i zbity; poprowadzony do dworu Modliborskiego, tam znów skłuty bagnetami, w końcu przez porucznika Wasilewskiego pchnięciem kindżału zamordowany. Według innych podań zamordowany nożem kuchennym przez oficera rosyjskiego Zawadzkiego. (Cz. Nr. 35).

Solnicki Piotr kapitan z oddziału Seifryda zginął pod Nową-Wsią 27 Kwietnia 1863 r. Dziennik Poznański w Nr. 101 pisząc obszerniej o tej bitwie, dodaje, że śp. Piotr pochowany w Słomkowie 29 t. m.

Sołajtys — włościanin ze Żmudzi, służył jako szeregowiec w oddziale Narbuta, poległ w bitwie pod Rudnikami dnia 22 Czerwca 1863 r., pozostawiwszy troje dzieci sierotami.

Sołtawski — burmistrz zamordowany w Tomaszowie dnia 5 Lutego 1863 r. (Dz. Pozn. Nr. 43).

Sołtys — wieku lat 36, z przedmieścia Wierzbicy w Radomskiem, zmarł w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Szydłowcem pozostawiwszy żonę i kilkoro dzieci.

Sondaix — lub **Soudaix**, dowódzca kosynierów, b. oficer wojsk francuzkich, według wiadomości zamieszczonej w Czasie w Nr. 167 i w Kronice Krakowskiej Nr. 21, przy przejściu granicy z Prus do Polski schwytany przez kozaków, przyprowadzony został przed oficera, który go uwolnił, lecz zaledwie oddalił się kilkanaście kroków, ten sam oficer kazał doń dać ognia, a Soudaix padł ugodzony trzema kulami, poczem dobity został dnia 15 Lipca 1863 r. niedaleko Pyzdr w Konińskiem.

Songin — służył jako porucznik w oddziale Mareckiego, poległ pod Korybutową-Wolą dnia 10go Grudnia 1863 roku (Gł. Nr. 44).

Soroczyński Władysław z Kut, miasta leżącego na kresach dawnej Polski, zmarł z ran odniesionych pod Zwierzyńcem.

Soroczyński Józef z Lubelskiego, żołnierz sprawy narodowej, internowany w jednej z Austryjackich twierdz; wstąpił w szeregi armii meksykańskiej i zginął w r. 1865 w bitwie pod Atotonilco el Grande.

Sorokiewicz — wieku lat 22, aplikant sądowy z Łomży, służył w oddziale Wawra; poległ w bitwie pod Kozim-Rynkiem w Lipcu 1863 r.

Sorokiewicz Teodor, wieku lat 21, uczeń klasy VI gimnazyum Łomżyńskiego, służył w oddziale Zameczka; poległ w bitwie pod Myszyńcem.

Sosinowicz — poległ w lasach Olkienickich.

Sosnowski Romuald z Galicyi, służył jako podoficer w oddziale Czachowskiego, poległ w bitwie pomiędzy Blizinem a Bobrzą dnia 10 Czerwca 1863 r.

Sosnowski Julian z Warszawy, podobno rzemieślnik; brał czynny udział we wszystkich manifestacyach, następnie z początkiem 1863 r. jako członek organizacyi (dziesiętnik), zajmował się werbowaniem i wyprowadzaniem z Warszawy ochotników; w końcu sam jako powstaniec z bronią w ręku służył pierwiastkowo w oddziale Jeziorańskiego, później w oddziale Padlewskiego, następnie w oddziale Jankowskiego, tu ciężko ranny w okolicach Warszawy; po wyleczeniu się wreszcie służył w oddziale

Lelewela; poległ w bitwie pod Różą w Podlaskiem zabiwszy w własnej obronie dwóch kozaków.

Sosnowski Antoni, zmarł w szpitalu w Cieszanowie dnia 2 Maja 1863 r. z ran odniesionych w jednej z potyczek. (Imionopis Stupnickiego).

Sosnowski — zamordowany pod Sołowiejówką na Wołyniu dnia 10 Maja 1863 r. (Im. Stupnic.)

Sosnowski Józef z Popowa pod Wągrowem w Poznańskiem, poległ pod Mieczownicą dnia 5 Grudnia 1863 r. (Im. Stup.) Inne źródła podają że wzięty do niewoli jako ranny, zmarł w drodze.

Sowiński Józef z Tarnowa lub Mielca, w skutek ran odniesionych, zmarł w szpitalu w Stobnicy 1863 r. (Czas Nr. 201).

Stabrowski patrz **Lubicz.**

Stabrowski — rodem z Słonimskiego, wieku lat 17, w czasie marszu w Wołkowyżskiem pod Hutą, przez nieostrożność został zastrzelony przez swego towarzysza. (Im. Stup.).

Stachów — włościanin z Krakowskiego, zginął w Sandomierskiem w Maju 1863 r.

Stadnicki Aleksander, wieku lat 24, w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Łączkiem, zmarł w Zaleszanach dnia 28 Października 1863 r. Podług innych wiadomości zmarł dnia 28 Czerwca 1863 r.

Stalczewski — zginął pod Sołowiejówką na Wołyniu, dnia 10 Maja 1863 r. (Im. Stupnickiego).

Staniecka Franciszka, włościanka ze Złotoryi, w powiecie Łomżyńskim guber. Augustowskiej, zastrzelona przez moskali w Czerwcu lub Lipcu 1863 r. (Czas Nr. 161).

Stanisławski Adam, uczeń uniwersytetu Moskiewskiego, następnie Akademii medycznej w Warszawie; jako powstaniec służył w oddziale Jeziorańskiego, w bitwie pod Kobylanką dnia 6 Maja 1863 r. ciężko ranny, zmarł w Cieszanowie dnia 20 Maja t. r. Podług innych wiadomości miał on być rodem z Warszawy a nauki kończył w Akademii medycznej w Berlinie.

Staniszewski Eugeniusz, wieku lat 27, rodem z Województwa Brzesko-Litewskiego, obywatel ziemski; z pierwszem rozwinięciem się powstania na Litwie, pospieszył w jego szeregi, porzuciwszy sędziwą matkę i majątek. Służył jako adjutant pierwiastkowo przy dowódzcy Stasiakiewiczu; w bitwie pod Czerskiem

chlubnie się odznaczył; później przy Kazimierzu Narbucie, a w końcu pełnił też same obowiązki w oddziale Wróblewskiego: poległ w bitwie pod Uścimowem dnia 10 Stycznia 1864 r. Zwłoki jego i kilku towarzyszów pochowane w Irlandce w powiecie Radzyńskim w województwie Podlaskiem. (R. P. podaje, że zginął 19 t. m.)

Staniszewski Ludwik, wieku lat 28, rodem z Warszawy, nauczyciel szkoły parafialnej w Wasowie, w powiecie Ostrołęckim, człowiek wielkiego zaufania u okolicznego ludu; służył jako szeregowiec w oddziale Mystkowskiego, poległ w bitwie pod Jeleńcem dnia 4 Maja 1863 r.

Stankiewicz Piotr, podporucznik, podczas przemarszu ochotników do Polski przez Mołdawią, poległ w bitwie pod Konstangalią z wojskami Mołdowołoskiemi dnia 15 Lipca 1863 r.

Stankiewicz Jan, wieku lat 26, pomocnik assesora z m. Dewina w powiecie Kobryńskim; kawalerzysta z oddziału Trauguta, zginął pod Kobryniem. (Im. Stupn.)

Stansler czy **Stancler Ludomir**, wieku lat 24, rodem z Marjampola, syn obrońcy sądowego, urzędnik sądu czy też magistratu tamtejszego, służył w oddziale Jastrzębskiego; poległ w bitwie pod Czystą-Budą dnia 2 lub 4 Lutego 1863 r.

Staranowicz — zginął pod Sołowiejówką na Wołyniu, dnia 10 Maja 1863 r. (Im. Stup.)

Stark Konstanty, rodem z okręgu Opoczyńskiego, wieku lat 20, żołnierz sprawy narodowej, internowany w Iglawie; wstąpił do armii meksykańskiej. Dnia 17 Stycznia 1865 r. umarł w Puebli. Akt zejścia przesłany prokuratorowi królewskiemu w Radomiu.

Starzycki — wieku lat 20, syn b. adwokata z Krakowa, a następnie właściciela wsi Piotrkowic, w Miechowskiem; służył jako szeregowiec piechoty w oddziale Rembajły, poległ w bitwie pod Ratajami, nad Wisłą.

Starzyński Miłosz Boguta, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Starzyński Ludwik z Brzeżan, ukończony technik; zginął w Lubelskiem pod Janowem 1863 r.

Stasialewicz — służył jako szeregowiec w oddziale Chodakowskiego; poległ w bitwie pod Bojarami dnia 8 Sierpnia 1863 r. (Ch. Nr. 96).

Stasierkowski lub **Staszkiewicz Rafał**, wikary z klasztoru OO. Bernardynów w Łęczycy, poległ w bitwie pod Dobrzykowem nad Wisłą w Gostyńskiem.

Stasinkiewicz — szeregowiec z oddziału Młotka zginął pod Bojarami 7 Sierpnia 1863 r. (Im. Stup. podaje że pod Pozorowem 8 t. m.)

Staszewski Władysław, służył w oddziale Wawra, poległ w bitwie w obozie leśnym, zwanym Kozi-Rynek dnia 28 Czerwca 1863 r. (Głos Nr. 27 i Czas Nr. 172). Inne wiadomości podają, że zginął pod Mikorówką 27 t. m.

Staszkiewicz patrz **Stasierkowski Rafał.**

Stawiarski Kajetan, rodem ze wsi Lubiciowa nad Bugiem z Ignacego i Balbiny, małż. Stawiarskich, ukończył gimnazyum w Warszawie, poczem uczęszczał do Szkoły Sztuk Pięknych na wydział rysunku i malarstwa. Powziąwszy jednak wiadomość o otwarciu szkoły wojskowej w Cuneo, pospieszył do niej, w nadziei służenia z bronią w ręku ojczyznie. Po rozwiązaniu szkoły w Cuneo, wszedł do Szkoły Centralnej w Paryżu, a ztąd na wieść o powstaniu w kraju, pospieszył do szeregów narodowych. Aresztowany w Prusach, zdołał umknąć z więzienia, i następnie zaciągnął się do oddziału Langiewicza, pod dowództwem którego walcząc, zginął 6 Maja 1863 r. pod Kobylanką. (Nekrolog w Czasie Nr. 117 z r. 1863).

Stebelski Józef, wieku lat 20, syn inżeniera ze Zgierza uczeń gimnazyum Warszawskiego, służył w oddziale Skowrońskiego jako adjutant dowódzcy piechoty, poległ w bitwie pod Dalkowem w powiecie Łęczyckim, dnia 9 Wrzesnia 1863 r. pochowany tamże.

Stecki Marceli z Warszawy, służył w oddziale Ćwieka; poległ w bitwie pod Chełmem w Lubelskiem, dnia 2 Grudnia 1863 r. Poprzednio był już ranny w bitwie pod Minkowcami, niedaleko Sławuty dnia 22 Maja 1863 r., służąc w oddziale Ciechońskiego.

Steczkowski — służył jako szeregowiec pod dowództwem jenerała Taczanowskiego, poległ w bitwie pod Kołem dnia 6 Maja 1863 r.

Stefanowicz — będąc ranny w potyczce w okolicach Dobrosławia w Lubelskiem, 2 Marca 1863 r., zakłuty bagnetami. (Dz. Pozn. Nr. 56).

Stefanowicz Maryan, zginął w powiecie Konińskim.

Stefanowicz — rządca dóbr Wodynie, z powiatu Siedleckiego, żołnierz z powstania W. Ks. Poznańskiego z 1848 r.; w ostatniem powstaniu oficer kawaleryi w oddziale Gustawa Zakrzewskiego, zginął dnia 23 Marca 1863 r. w Podlaskiem.

Stencel Wiktor, rodem z Nadarzyna okręgu Warszawskiego w wieku lat 26, żołnierz w szeregach powstańczych; internowany w jednej z twierdz Austryjackiego państwa. W r. 1864 wstąpił w szeregi legionu meksykańskiego; rozstrzelany za dezercję do przeciwnego obozu dnia 10 Czerwca 1865 r. Akt zejścia przesłany został prokuratorowi królewskiemu w Warszawie.

Stetkiewicz Franciszek, syn urzędnika Rządu Gubernialnego z Radomia; w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Skałą, zmarł 31 Marca 1863 r. w Zakładzie Klinicznym w Krakowie, pochowany na cmentarzu miejscowym.

Stetkiewicz — starszy brat wymienionego wyżej Franciszka, podobno z profesyi stolarz; poległ szarżując na dragonów nieprzyjacielskich we wsi Gość pod Mniszkiem.

Stęczyński — porucznik, poległ pod Żelechowem dnia 8 Listopada 1863 r. (Im. Stupn.)

Stępkowski Franciszek, wieku lat 22, jubiler z Warszawy, służył w oddziale Skowrońskiego, poległ w bitwie pod Dąbrową w powiecie Ostrołęckim.

Stępniewski Konstanty, wieku lat 20, urodzony w Zameczkach w gubernii Radomskiej; w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Małogoszczą zmarł w szpitalu Św. Ducha w Krakowie dnia 26 Marca 1863 r. Pochowany dnia 27 t. m. i r. na cmentarzu miejscowym.

Stępowski Arsen, wieku lat 17, rodem z Francyi, syn emigranta, służył jako podoficer piechoty w oddziale Skowrońskiego, poległ w bitwie pod Dalkowem, w powiecie Łęczyckim dnia 9go Września 1863 r.

Stokowski — obywatel ziemski, poległ w bitwie pod Nową-Wsią dnia 20 Lutego 1863 r. (Czas Nr. 49).

Stokowski Bolesław, syn rejenta ze Zgierza, emigrant z powstania 1863 r. Pracował w fabryce broni w St. Etienne we Francyi; tam w skutek ciężkiej fizycznej pracy zachorował i zmarł w Grudniu 1864 r.

Stolman Gustaw Gabryel, jadąc bryczką w interesie narodowym, w drodze na szosie Lubelskiej, niedaleko stacyi pocztowej Kurów przez huzarów napadnięty, zanim zdążył chwycić za rewolwer ażeby się bronić, porąbanym został.

Stołaskiewicz — wieku lat 50, stolarz z Augustowskiego, żonaty, służył jako żołnierz w oddziale Słupskiego, poległ w bitwie pomiędzy Uniejowem a Poddębicami dnia 24 Maja 1863 r.

Strakimas Szymon, wieku lat 30, ze wsi Grażyszki, w powiecie Kalwaryjskim gub. Augustowskiej, służył w oddziale Suzina; poległ w bitwie pod Staciszkami.

Straszewski Ludwik, wieku lat 53, obywatel niegdyś majątku Kocmyrzowa, a następnie Rzędowice w Proszowskiem, synowiec Floryana, założyciela plantacyi w Krakowie; zacny obywatel, strata syna Kazimierza śmierć mu przyspieszyła. Zmarł w swoim majątku 20 Września 1865 r.

Straszewski Kazimierz, wieku lat 22, syn Ludwika, obywatela ziemskiego z Rzędowic w Proszowskiem, wnuk założyciela plantacyi Krakowskich, uczeń uniwersytetu Jagiellońskiego, ulubiony kolega, wzorowy syn i obywatel; służył jako oficer kosynierów w oddziale Kurowskiego, poległ w bitwie pod Miechowem dnia 17 Lutego 1863 r. Już ciężko ranny na ulicy w Miechowie, konającym głosem jeszcze zaklinał towarzyszów do walki z moskwą. Był to młodzieniec wielkich nadziei i zdolności.

Straszewski Władysław, wieku lat 22, z Konar, poległ w wyprawie Miechowskiej.

Strawiński — obywatel z Prużańskiego, poległ 14 Maja 1863 r., w bitwie pod Michaliną w Wołkowyżskiem. (R. P.)

Strupczewski Zefiryn, ksiądz rektor z klasztoru OO. Bernardynów w Piotrkowie Trybunalskim, pełnił obowiązki kapelana obozowego. W bitwie pod Rychłocicami w Wieluńskiem, wzięty był do niewoli, lecz ponieważ przed pogonią powstańców major moskiewski nie mógł go z sobą zabrać, kazał go rozebrać z habitu i powiesić; oprawcy zaś nie mając narzędzi do wykonania rozkazu odcięli mu głowę, mówiąc: „Teraz nie uciekniesz“. (Wiadomość tę podaje naoczny świadek ksiądz. Czas z dnia 6go Lipca 1864 roku).

Struski Włodzimierz, wieku lat 29, jeometra z Radomskiego, czynny i zasłużony członek organizacyi przedpowstanczej; po wy-

buchu powstania wstąpił jako szeregowiec, podług innych jako oficer do oddziału Czachowskiego. Poległ w zaciętej a pomyślnej dla oręża polskiego bitwie pomiędzy Rzeczniowem a Chmielowem, (niedaleko Jawora), w powiecie Opatowskim, ugodzony kulą w chwili kiedy unosił z placu poległego przyjaciela dnia 6 Maja 1863 r. Poprzednio brał udział w kilku bitwach, odznaczając się wszędzie poświęceniem i męztwem. Jako fakt, który aczkolwiek drobny, może przecież posłużyć za pewną miarę jego charakteru, przytaczają o nim to, iż lubo był namiętnym palaczem tytoniu, po zaciągnięciu się w szeregi, postanowił sobie tak długo nie palić, dopóki własną ręką nie zabije przynajmniej jednego nieprzyjaciela; ślubu tego dotrzymywał przez parę tygodni, dopóki w bitwie pod Stefankowem nie uczynił zadosyć, położonemu sobie warunkowi. Pochowany w Grabówce. (Czas Nr. 114 i Głos Nr. 22).

Strzałkowski — wieku lat 24, włościanin ze wsi Kurpińskie w Lubelskiem, służył jako podoficer w oddziale Lutyńskiego; poległ w bitwie około Łosic w powiecie Siedleckim.

Strzałkowski — z Tomaszowa, poległ w bitwie w Konińskiem dnia 9 Czerwca 1863 r. (Dz. Pozn. Nr. 134).

Strzelbicki — wieku lat 26, stróż lub wyrobnik z Warszawy, służył kolejno w oddziałach Jankowskiego, Padlewskiego, Czachowskiego i Lelewela; poległ w bitwie pod Różą w Podlaskiem.

Strzelbicki Stanisław, rodem z Galicyi, b. kadet Austryjackiego pułku piechoty Karola Ferdynanda, w powstaniu służył pod nazwą Stanisława Zawadzkiego, jako kapitan oddziału Leniewskiego; zginął pod Skoromowską-Wolą w bitwie dnia 14 Stycznia 1864 r.

Strzyżewski — uczeń gimnazyum Trzemeszyńskiego, poległ pod Nową-Wsią 1863 r. (Im. Stupn.)

Strzyżewski Wincenty z Poznańskiego, wieku lat 16, uczeń gimnazyum Trzemeszeńskiego, następnie szeregowiec w oddziale jenerała Taczanowskiego; w bitwie 8 Maja 1863 r. pod Ignacewem ciężko ranny, w kilka dni zmarł w Wysokiem, pod Kołem i tam pochowany.

Stupnicki — wieku lat 20 kilka, we własnym domu śmiertelnie skłuty bagnetami, ztąd wzięty do Suwałk w drodze życie zakończył dnia 19 Sierpnia. (Dz. Pozn. Nr. 194).

Styczyński Apolinary, wieku lat 27, rodem z Kielc w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Małogoszczą, podług innych pod Mrzygłodem lub Skałą, i amputacyi nogi, zmarł w Zakładzie klinicznem w Krakowie dnia 18go Marca 1863 roku. Pochowany na cmentarzu miejscowym dnia 20 t. m. i r. (Czas Nr. 66).

Styczyński — służył jako porucznik w oddziale Szydłowskiego i Leniewskiego, poległ w bitwie pomiędzy Krzywdą a Finkowką w Podlaskiem dnia 8 Listopada 1863. (Gł. Nr. 42 i Dz. Pozn. Nr. 282).

Styczyński Jan, leśniczy z dóbr Zamojskich, ranny pod Tuczapami, po wyleczeniu rany umarł w Sokalu od przypadkowego wystrzału, w Grudniu 1863 r. (Im. Stup).

Styczyński Ludwik lub **Mieczysław**, rodem z Buku z Poznańskiego, kupiec, walczył w szeregach narodowych 1848 r.; w 1863 r. zaciągnął się do oddziału Taczanowskiego, bił się pod Pyzdrami, oraz Ignacewem dnia 8 Maja, gdzie poległ. (Dzie. Pozn. Nr. 119 z r. 1863).

Styrpejko Tacjan, student uniwerytetu Petersburgskiego, potem oficer wojsk rossyjskich, w końcu powstaniec w 1863 r.; zmarł jako emigrant w szpitalu w Bawaryi dnia 19 Maja 1864 r.

Suchodolski — z Galicyi, b. porucznik wojsk Austryjackich, zginął w Meksyku w bitwie pod Neochistlan; poprzednio walczył w szeregach powstańczych polskich w 1863 r.

Suchodolski — z Wołynia, uczeń uniwersytetu Kijowskiego, 20to-letni młodzieniec, pełen nadziei, zginął pod Batorzem dnia 6 Września 1863 r., od kuli armatniej.

Suchorski Teodor, wieku lat 28, obywatel ziemski z powiatu Kaliskiego, służył w oddziale Parczewskiego, poległ w bitwie pod Rudnikami w powiecie Wieluńskim; pozostawił żonę.

Suchorski Stanisław, wieku lat 27, syn obywatela ziemskiego ze wsi Orpelewa w powiecie Sieradzkim. Służył pierwiastkowo w oddziale Urbanowskiego; brał udział w potyczce pod Rychłocicami w powiecie Wieluńskim, następnie pod dowództwem jenerała Taczanowskiego bił się pod Sędziejowicami w Sieradzkiem, i pod Kruszyną, gdzie ciężko ranny, zmarł we Wrześniu 1863 roku.

Suchorzewski — z Poznańskiego, za odznaczenie się pod Cyrusową-Wolą 4 Września 1863 r., mianowany oficerem w od-

dziale Skowrońskiego; poległ w potyczce pod Ratyniem w Kaliskiem w Marcu r. 1864.

Suchoski Jan, wieku lat 22, rodem z Radomia, internowany przez władze Austryjackie w Ołomuńcu; zmarł tamże dnia 21 Lutego 1864 r. Akt zejścia przesłany prokuratorowi królewskiemu przy Trybunale Radomskim.

Suczyński patrz **Suszycki Bronisław.**

Sukajtis lub **Tukajtes Jan**, wieku lat około 20, syn galanternika ze wsi kościelnej Łukszy w powiecie Marjampolskim, gubernii Augustowskiej; poległ w bitwie pod Sieburczynem.

Sulimierski Faustyn, b. oficer wojsk polskich, urodzony w Kaliszu 1808 r., żołnierz b. Wojsk Polskich, ranny w 1831 r. pod Ostrołęką. Naczelnik wyprawy Zaliwskiego, znany w Krakowie ze swego pobytu w r. 1848, gdy emigracja wracała do kraju. Zmarł w Mchach wsi Wielkopolskiej 20 Sierpnia 1865 r. i tam pochowany; czynny w organizacyi ostatniego powstania.

Suryn Ignacy, wieku lat 20, wnuk poległego w bitwie pod Somo-Sierra w 1808 r., uczeń klasy 7 gimnazyum w Krakowie. Zmarł dnia 30 Marca 1863 r. w Zakładzie klinicznym w Krakowie, w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Małagoszczą dnia 23 Lutego (Czas 1863 r. Nr. 74 i 75).

Suszycki lub **Suszyński Bronisław**, służył w oddziale Wawra (Romotowskiego), poległ w obozie leśnym zwanym Kozi-Rynek w powiecie Sejneńskim dnia 28 Czerwca 1863 r. (Głos Nr. 27 i Czas Nr. 172).

Suzin Paweł, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Swaryczewski Mikołaj, student uniwersytetu Kijowskiego, poległ w bitwie pod Konstangalią, w czasie przemarszu przez Mołdawią do Polski oddziału polskich ochotników.

Świątołdysz — dowódzca małego oddziałku, zabity przez nieprzyjaciół w Świeczkach dnia 4 Kwietnia 1863 r. (Dz. Pozn. Nr. 106). Podług zeznań towarzyszy broni, zabity pod Mołodeczną.

Świderska Wespazya, wieku lat 23, córka Kaliksta zamordowaną została wraz z ojcem. (Czas Nr. 82 i 88).

Świderski Alfred z Warszawy, służył pod dowództwem Langiewicza, po upadku powstania emigrant; sam sobie życie ode-

brał przez powieszenie się, w jednym z hoteli w Lipsku (w Saksonii), dnia 10 Lipca 1864 r.

Świderski Hipolit, służył w oddziale Rumowskiego, poległ dnia 7 Maja 1863 r. w bitwie pod Szycami w Olkuskiem. (Czas Nr. 107).

Świderski Kazimierz, mieszczanin z Tomaszowa, zamordowany tamże dnia 5 Lutego 1863 r. (Czas Nr. 40).

Świderski Kalikst, obywatel ziemski i właściciel majątku Białaszewa w Augustowskiem; po skończonej utarczce z oddziałem Wawra 31 Marca 1863 r., przy napadzie na dwór i zrabowaniu takowego, został zamordowany wraz z kilkoma domownikami. (Gł. Nr. 17. Czas Nr 82 i 88).

Świerczewski Antoni, wieku lat 32, podleśny biurowy z leśnictwa Zambrów, w czasie powstania czynny członek organizacyi, a wreszcie powstaniec z bronią w ręku w oddziale Wolskiego; poległ w bitwie pod Gontarzami w Łomżyńskiem, przy końcu Marca 1864 r.

Swierzawski Gustaw, zginął w powiecie Kieleckim.

Swietnicki Ferdynand z Sieradzkiego, umarł w Krakowie dnia 17 Kwietnia 1863 r. z ran odniesionych w utarczce pod Skałą.

Świeżonowski Gustaw, dowódzca oddziału, poległ w bitwie pod Kotlicami w powiecie Kieleckim w 1863 r. (Dzien. Poznań. Nr. 152).

Świeżyński — były oficer wojsk rossyjskich służył pod dowództwem Ejtminowicza; poległ w bitwie pod Uścimowem w Lubelskiem dnia 6go Stycznia 1864 rokn. (Chwila Nr. 19. — Dz. Poz. Nr. 19).

Święcicki Bronisław lub **Stanisław**, rodem z Sieborowa w Sandomierskiem, służył w oddziale Rudowskiego; zginął pod Niekłaniem w Radomskiem, zostawił żonę i dwoje dzieci. Podług podania jednego z towarzyszy miał być poprzednio oficerem wojsk rossyjskich, następnie służył pod dowództwem Lewandowskiego, potem Grabowskiego; ranny pod Prażmowem, dobity został przez dragonów moskiewskich 1863 r.

Święciński — zmarł w szpitalu rossyjskim jako jeniec w Suwałkach. (Dz. Poz. Nr. 194).

Świnczewski Antoni urzędnik z Sądowej-Wiszni w Galicyi, poległ pod Komorowem.

Syciński Julian wieku lat 22, syn rządcy dóbr Mikołajewa w powiecie Marjampolskim, poległ w bitwie pod Czystą-Budą w powiecie Marjampolskim dnia 4go lub 2go Lutego 1863 roku jako szeregowiec z oddziału Jastrzębskiego. Pochowany na cmentarzu we wsi Giewałtowie.

Szabelski Jan, służył jako szeregowiec kolejno w oddziałach: Jankowskiego, Lelewela, Langiewicza (tu w jednej z bitw 2 razy ranny) w końcu w oddziale Taczanowskiego, poległ w bitwie pod Widawą dnia 23 Czerwca 1863 r.

Szabrański Edward wieku lat 16, siostrzeniec kanonika i proboszcza przy kościele Panny Maryi w Warszawie zesłanego do ciężkich robót w Syberyą. Edward z 4ej klasy gimnazyum, wstąpiwszy w szeregi powstańcze, zginął w Podlaskiem w końcu Sierpnia 1863 r.

Szaciński Aleksander wieku lat przeszło 40, rodem z Augustowskiego, dymisyjonowany oficer wojsk rosyjskich z kaukazkich batalionów, dokąd poprzednio na prostego żołnierza był zesłanym za polityczne przewinienia; następnie urzędnik w służbie cywilnej w gubernii Grodzieńskiej, po wybuchu powstania zaciągnął się do oddziału Duchińskiego; poległ w bitwie pod Waliłowem, pozostawił żonę i kilkoro dzieci.

Szadziewicz — rodem z Truszkowa w powiecie Wiłkomirskim, były oficer wojsk rossyjskich, służył w oddziale Sierakowskiego, jako komendant 4go plutonu 4go batalionu strzelców; walczył w bitwie pod Leniatynami, Korsariszkami, Medejkami i Chudyszkami, w tej ostatniej bitwie poległ dnia 8go Maja 1863 r.

Szałkowski Aleksy z Poznańskiego, skończył gimnazyum w Trzemesznie, wysoko wykształcony, wielkich nadziei; był duszą całej miejscowej młodzieży, we wszystkich zawięzujących się kółkach stowarzyszeń obierany zawsze za przewodniczącego, pracownik na niwie literatury ojczystej, pisywał do kilku dzienników literackich. Na hasło powstania pospieszył w jego szeregi; po wparciu Raczkowskiego w granice Prus powtórnie z nim wszedł do Kongresówki gdzie przy Ruszkowie przed Budą spotkali dwie roty moskali i zwycięzko ich odparli; lecz śp. Aleksy ranny kulą w piersi przeniesiony do chaty wieśniaczej, tegoż samego dnia ducha wyzionął. Dz. Pozn. w Nr. 137 podaje, że zginął pod Ignacewem dnia 9 Czerwca t. r. Imion. Stupnickiego

twierdzi, że mu było na imię Aleksander, i że zginął przy przejściu granicy pod Rachowem w starciu się z Prusakami.

Szaluta Paweł, wieku lat 27, student z uniwersytetu Moskiewskiego; zginął pod Zielonym-Kątem, jako oficer piechoty.

Szameita Mieczysław, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Szamocki Jan z Prus Zachodnich, służył jako szeregowiec w oddziale Younga de Blankenheim; poległ w bitwie pod Brdowem dnia 29 Kwietnia 1863 r.

Szamody Szandora, b. oficer huzarów węgierskich z wojsk Austryjackich, służył w oddziale Bończy; poległ pod Górami 19 Czerwca 1863 r. (Czas Nr. 166).

Szandora patrz **Szamody Szandora**.

Szaniawski Aleksander, dziedzic dóbr Parasówka lub Krasówka w powiecie Bialskim, czynny i zasłużony członek organizacyi przedpowstańczej; po wybuchu powstania pierwiastkowo walczył przy boku Rogińskiego, następnie sam stanął na czele oddziału; poległ w bitwie w Kwietniu 1863 r., niedaleko własnego domu, pozostawiwszy żonę. Gł. w Nr. 17, podaje, że poległ w bitwie pod Woskrzenicą dnia 1go Marca 1863 r., inni jeszcze podają, że poległ w bitwie pod Królową-Niwą, pochowany w Białej.

Szaniawski Konstanty, b. oficer legionów węgierskich podczas kampanii 1849 r.; wygnaniec Syberyjski, powrócony krajowi, nie spoczął w pracach dla ojczyzny, przyjął czynny udział w organizacyi przedpowstańczej, następnie w powstaniu nie małe oddawał usługi. Podczas potyczki pod Czyżewem przypadkowym sposobem zastrzelony został.

Szapanowski — porucznik złotych ułanów, z oddziału Alberta Ziembińskiego, poległ w bitwie pod Czarnostawem.

Szarkowski — uczeń gimnazyum Trzemeszeńskiego, w Poznańskiem, poległ w bitwie pod Rudą w Lubstowskich lasach, jako podoficer.

Szarski — obywatel ziemski, udając się bezbronnie do Prus w okolicy wsi Suchoroża, nad granicą Pruską przez kozaków napadnięty, już w Prusach dognany i zabity dnia 21 Listopada 1863 r. (Czas Nr. 274).

Szaszkiewicz — z Wołynia, żołnierz w szeregach powstańczych, internowany w jednej z twierdz państwa Austryjackiego; w końcu r. 1864, jako ochotnik wszedł w szeregi armii meksykańskiej, umarł, tknięty appopleksyą w Puebli.

Szczepkowski Lucjan wieku lat 23, syn gospodarza rolnego z Korytnicy, gub. Lubelskiej; poległ w bitwie pod Pniową dnia 11 Lipca 1863 r. (Czas Nr. 47).

Szczerbiński Alfred, zginął pod Wasilowem w Hrubieszowskim 1864.

Szczucki Franciszek, wieku lat 25, syn podleśnego ukończył V klas w Łomży, pełnił obowiązki guwernera prywatnego w powiecie Łomżyńskim, służył w oddziale Padlewskiego, poległ w bitwie pod Myszyńcem.

Szczurek Jan, wieku lat 19, z Zuborzyna w Królestwie Polskim; umarł w Krakowie dnia 26 Lutego 1863 r., z ran odniesionych w powstaniu.

Szczypiński Aleksander; syn rzemieślnika z Raciąża, subjekt z domu zleceń w Raciążu; brał udział w 16 bitwach, poległ w bitwie pod Kozim-Rogiem, w powiecie Lipnowskim dnia 4 Kwietnia 1863 r., jako żołnierz z oddziału Gurkowskiego.

Szelągowski — wieku lat około 26, assystent kasy powiatowej z Piotrkowa, służył jako szeregowiec strzelców w oddziale Oksińskiego; brał udział w bitwie pod Rychłocicami gdzie został ciężko ranny; po wyleczeniu zaciągnął się do oddziału jenerała Taczanowskiego, i poległ pod Kruszyną w powiecie Wiluńskiem jako podoficer strzelców. Pozostawił żonę i córkę.

Szeligowski Marcin, wieku lat 24, akademik ze Lwowa, poległ w bitwie pomiędzy Rudką a Solą dnia 21 Marca 1863 r.

Szeligowski Jan z Sambora w Galicyi, szeregowiec w oddziale Czachowskiego, zginął w Sandomierskiem w Czerwcu 1863 r. Im. Stupn. podaje że pod Tuczapami 19 Maja.

Szemiot — b. oficer z pułku Galicyjskiego, dowódzca oddziału powstańców w powiecie Opoczyńskim; poległ dnia 19go Kwietnia 1864 r. w bitwie pod Wąchockiem (w Rakowieckim lesie) w powiecie Opatowskim, wraz z 4ma innymi oficerami, przyczem i oddział jego ciężkie poniósł straty. (Patrz Dz. Powszech. z dnia 27 b. m. bliższe szczegóły o tej potycze).

Szeniawski — wieku lat około 35, z powodu mocnego bolu oczów, przezwany „ślepym“; służył w oddziale Zameczka, poległ w bitwie pod Czyżewem.

Szepietowski Jakub, wieku lat 26, rodem ze wsi Janówka, gminy Szepietów, powiatu Łomżyńskiego; zastępca wójta gminy; służył w oddziale Zameczka, poległ w bitwie pod Wysokiem-Mazowieckiem.

Szepietowski — wieku lat 21, ze wsi Plewki w gminie Bryki powiecie Łomżyńskim, pisarz wójta gminy; służył w oddziale Wawra, poległ w bitwie pod Białaszewem.

Szepietowski Józef Korwin, urodził się w dobrach Mazury, syn Franciszka posła powiatu Tykocińskiego, wnuk Józefa Szepietowskiego, najprzód porucznika kawaleryi narodowej, męztwem w bitwie pod Zelwą 1792 r. wsławionego, który całe życie swe oddał posługom publicznym. Śp. Józef Korwin dzielny potomek starożytnej i zasłużonej rodziny, na hasło powstania pierwszy w województwie Augustowskiem, opuściwszy swą majętność Lisów, stanął na czele zebranej okolicznej ludności, która w nim nieograniczone pokładała zaufanie, wzywając go, by ich do walki prowadził. W pierwszej swej wyprawie 25 Stycznia 1863 r. około Mężenina spotkawszy się z nieprzyjacielem, uderzył z całą zaciętością na niego, ugodzony kulą mężnego ducha Bogu oddał. (Czas Nr. 38).

Szermętowski — dowódzca oddziału dnia 22 Kwietnia 1863 r. pomiędzy Sikorzem a Nietrzebiem, na granicy powiatu Płockiego i Lipnowskiego na czele 100 ludzi walczy z przeważającemi siłami moskiewskiemi; traci 7 w zabitych, 3 rannych, 4 wziętych w niewolę, i sam ginie.

Szerszniewski — pisarz prowentowy z folwarku Dumbel w powiecie Sejneńskim, rodem z Sejn; po przejściu przez Dumbel oddziału powstańców, wojska moskiewskie wpadły do tej wsi i między innemi zamordowały Szerszniewskiego, wziąwszy go za powstańca, dnia 11 Sierpnia 1863 r. (Cz. Nr. 192).

Szerszniewski — brat zamordowanego w Dumbli, wieku lat 25-27, dependent przy rejencie w Suwałkach, służył w oddziale Józefa Piotrowskiego (Józefowicza), ostatnim razem pod Mroczkowskim, przez którego wypadkowym sposobem został zabity, w czasie wyprawy na miasteczko Merec za Niemnem.

Szewczyk Józef, syn kolonisty z Odolan, poległ w bitwie pod Budą-Zaborowską, w okolicach Warszawy, dnia 14 Kwietnia 1863 r. (Czas Nr. 96).

Szkarłat — patrz **Zaremba.**

Szklarczyk Bernard, umarł z ran odniesionych nad Tanwią w Lubelskiem 1863 r. (Im. Stupn). Inne wiadomości podają, że zginął pod Tuczapami.

Szlajerowicz Teofil, zmarł w Miłosławiu z rany otrzymanej przy przejściu granicy do Kongresówki 13 Lipca 1863 r. Imion. Stupn. podaje że się nazywał **Sztajerowicz.**

Szlaski — b. uczeń Szkoły Sztuk Pięknych w Warszawie, zginął pod Brynicą 1863 r.

Szlinderbach — b. expedytor poczty w Chełmie, następnie kapitan w oddziale Neczaja, zginął pod Żalinem, zabiwszy według opowiadania towarzyszy broni 7miu huzarów moskiewskich.

Szmilański Marcin, zginął pod Babicami (Budą-Zaborowską), dnia 14 Kwietnia 1863 r. Im. Stupnickiego podaje, że umarł w szpitalu w Cieszanowie dnia 1 Maja 1863 r. z ran odniesionych w powstaniu.

Szmyć Franciszek, służył w oddziałach Syrewicza, poległ w bitwie pod wsią Składy dnia 23 Sierpnia 1863 r. (Dz. Pozn. Nr. 193). Czas Nr. 191 podaje że zginął 24 Lipca pod wsią Siódmaki w Łomżyńskiem.

Szokalski — z Lubelskiego, zginął 14 Kwietnia pod Babicami (Budą Zaborowską). Im. Stupn. podaje, że pochodził z Kłonów w Poznańskiem, poległ w utarczce pod Brdowem dnia 29 Kwietnia 1863 r.

Szorewicz Edward, wieku lat 18, syn właściciela wsi Kaczorowa w powiecie Mławskim, poległ w bitwie pod Kociołkiem w powiecie Lipnowskim dnia 9 Kwietnia 1863 r.

Szrajer — w końcu 1863 r. zamordowany w Płockiem. (Dz. Pozn. Nr. 19).

Szroeter Juliusz, wieku lat 22, z Kutna, służył jako szeregowiec w oddziale Parczewskiego, poległ w bitwie pod Dalkowem w powiecie Łęczyckim. Pochowany w Dalkowie.

Sztancler — student uniwersytetu Petersburgskiego, poległ w bitwie z wojskami Mołdo-Wołoskiemi, w bitwie pod Konstan-

galią w czasie przemarszu ochotników polskich, do Polski przez Mołdawię dnia 15 Lipca 1863 r.

Szteinkeler Tytus, dowódzca oddziału w Pułtuskiem, w potyczce 6 Lutego 1863 r. pod Osiem, na czele 62 ludzi dobrze uzbrojonych, zaatakowany przez przeważające siły nieprzyjacielskie traci 37 w zabitych i rannych, i sam ginie. Pochowany w Płoniawach w Pułtuskiem. Czas w Nr. 37 utrzymuje, że potyczka ta miała miejsce pod Karniewem, niedaleko Makowa.

Sztengelmejer Edmund, wieku lat 19, rodem z Kowieńskiego uczeń gimnazyum z Kiejdan, brał udział w bitwie pod Gieniatynami, Korsariszkami, Medejkami, Chudyszkami, Spalwiszkami, Uzwętowem, Cytowianami i Żoginiami; w ostatniej bitwie ranny, po wyleczeniu się walczył pod Wendziagołą, Krakinowem, Orwistowem, Jaswojniami, i w Powiatówce nie daleko Czerkiszek, poległ dnia 27 Listopada 1863 r.

Sztok lub **Sztoch**, dowódzca kosynierów w oddziale Rudowskiego, śmiertelnie ranny w bitwie pod Wirem, wkrótce zmarł tamże dnia 22go Września 1863 roku. (Dz. Pozn. Nr. 213 Głos Nr. 33).

Sztolcman — w bitwie pod Czystą-Budą ranny, pozostawiony w rowie niedaleko placu boju znajdującym się, tam napadnięty i zabity przez kozaków; podług innych wzięty do niewoli, w drodze przez kozaków zamordowany, obdarty i do stawu wrzucony.

Sztrobel Józef, wieku lat 18, rodem z Lubelskiego, służył w oddziale Lelewela; poległ w bitwie pod Panasówką.

Sztylcman — w wyprawie na Płock 22 Stycznia 1863 roku, został podobno ciężko ranny i do moskiewskiego szpitalu odniesiony, i zmarł tamże na drugi dzień. Według podania jednego z towarzyszy wyprawy, miał to być człowiek wielkich zdolności i wysoko ukształcony; niewiadomo dla jakich powodów w oddziale odgrywał rolę parobczaka, skutkiem czego zostawał w podejrzeniu.

Szubartowski — z Kongresówki, poległ w Sandomierskiem w połowie 1863 r.

Szubartowski Ksawery, wieku lat 18, podobno syn szewca z Lublina, uczeń klasy V tamtejszego gimnazyum. Czynny w organizacyi przedpowstańczej, przewidując blizkie hasło powstania, dla wyćwiczenia się w sztuce wojskowej, opuścił kraj w począt-

kach 1862 r. i zapisał się do szkoły wojskowej w Cuneo, poczem zamieszkał czas jakiś w Paryżu. Powstanie powołało go do kraju, w początkach 1863 r. przybył do Galicyi, i jako zdolny oficer brał czynny udział w Lutym w bezowocnej wyprawie Czarneckiego (Bończy) w Lubelskie, a następnie przeniósł się do oddziału Czachowskiego, gdzie walczył pod Jedlinkami nad Tanwią, Rudką i t. d. Po rozbiciu oddziału powrócił do Galicyi oddając swoje usługi pod dowództwo Jeziorańskiego, który go mianował porucznikiem i dowódzcą plutonu. W bitwie 6 Maja t. r. pod Kobylanką ciężko ranny w nogę, przeniesiony do szpitala w Cieszanowie, zmarł 9 lub 10 Maja t. r. i tam pochowany.

Szubski — poległ w bitwie pod folwarkiem Łączkiem w okolicach Ireny w Lubelskiem dnia 22 Października 1863 r. (Czas Nr. 250).

Szulc Feliks, gajowy z Horostyty; dnia 22 Stycznia 1863 r. ranny pod Radzyniem, po wyleczeniu się z ran, służył w oddziale Krysińskiego, poległ w bitwie pod Dobowem.

Szulczewski Michał, urodzony w Łasku, w powiecie Sieradzkim, czeladnik stolarski, kawaler, służył w oddziale Rębowskiego i wspólnie z tym oddziałem wcielony pod dowództwo Taczanowskiego, brał udział w bitwach pod Kamińskiem, Wartą, Turkiem, Lądem, Zieleńcicami, Złoczewem, Sędziejowicami i Kruszyną; w tej ostatniej bitwie ciężko ranny, zmarł w 8 czy 10 dni w Siedlcach, tam pochowany i akt zejścia spisany.

Szumiec — nieznany z pochodzenia, żołnierz w szeregach powstańczych, internowany w jednej z twierdz państwa Austryjackiego; w końcu r. 1864 wstąpił w szeregi armi meksykańskiej, w czasie bitwy pod Ahuacatlan został zabity.

Szumlański Stanisław, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Szurin — poległ w bitwie pod Miechowem.

Szwarc Karol z Rochatyna w Galicyi, zginął w powstaniu 1863 roku.

Szydorowski Stefan z Galicyi, poległ w bitwie w lasach Iłżyckich w Sandomierskiem, dnia 23 Kwietnia 1864 r. Pochowany w Iłży dnia 25 t. m. wraz z towarzyszem Małaciną. (Gaz. Narodo. z 1865 roku).

Szylling Piotr, wieku lat 32; rodem z okolic Rawy, dzierżawca folwarku Dalekie w pow. Ostrołęckim; poległ jako szerego-

wiec w bitwie pod Kietlanką przy kolei żelaznej dnia 13go Maja 1863 r.

Szylling Aleksander, służył w oddziale Jabłonowskiego; poległ w bitwie pomiędzy Popielami a Okmianą nad rzeką Wentą. dnia 22 Czerwca 1863 r. (Gł. Nr. 26).

Szymanowski — obywatel ziemski, służył jako oficer w oddziale Władysława Strójnowskiego; poległ w bitwie pod Bolimowem dnia 9 Lutego 1863 r.

Szymanowski — gorzelany z Grochowa, zamordowany tamże wraz z córką 6cio-letnią dnia 29 Maja 1863 r. (Czas Nr. 131).

Szymanowski — poległ w bitwie pod Borodjanką w czasie powstania w Maju 1863 r. na Ukrainie. (Dz. Pozn Nr. 199).

Szymanowski Antoni, włościanin z powiatu Kalwaryjskiego, służył w oddziale Suzina; poległ w bitwie pod Staciszkami w powiecie Sejneńskim dnia 20 Czerwca 1863 r.

Szymanowski — zmarł dnia 19 Czerwca 1863 r. w Warszawie w skutek ran otrzymanych w jednej z bitew. (Czas Nr. 142).

Szymański — stróż z Warszawy, wieku lat 50, zginął pod Ratajami 1863 r.

Szymański — wieku lat 27, podoficer wojsk Pruskich, służył jako wachmistrz 2go plutonu w oddziale Parczewskiego; poległ w bitwie pod Kterami, zarąbany przez huzarów; pochowany w Strzegocinie.

Szymański — służył w oddziale Cieszkowskiego, poległ w bitwie pod Borzęcinem czy Broszęcinem niedaleko m. Szadku w Kaliskiem dnia 10 Kwietnia 1863 r.

Szymański Tomasz, ogrodnik z Woli, poległ w bitwie pod Budą-Zaborowską w Warszawskiem powiecie dnia 14go Kwietnia 1863 r. (Czas Nr. 96).

Szymański Karol z Poznańskiego, ujęty przy granicy przez żołnierzy Pruskich, w drodze do więzienia zabity kijami, 1864 r. (Im. Stup).

Szymański Edward, z Kongresówki, emigrant podobno z ostatniego powstania, podoficer dragonów Ottomańskich, umarł na cholerę w Carogrodzie w dniu 13 Sierpnia 1865 r.

Szymborski Antoni, wieku lat 26, syn szlachcica zagonowego z powiatu Bialskiego, służył w oddziale Padlewskiego; poległ w bitwie pod Myszyńcem dnia 9 Marca 1863 r.

Szymborski Kazimierz, wieku lat 17, syn obywatela ziemskiego z obwodu Tarnowskiego w Galicyi; służył jako żołnierz kawaleryi w oddziale Czachowskiego, poległ w okolicach Kielc.

Szymkiewicz Paweł, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Szymoniak Maciej, włościanin z Poznańskiego, poległ w utarczce w lasach Cisowskich pod Widełkami w Grudniu 1863 r. (Im. Stupnickiego).

Szymonowicz Wojciech, wieku lat 21, syn b. inspektora dochodów niestałych w Krakowie, który zmarł wkrótce po śmierci ukochanego syna. Śp. Wojciech był słuchaczem akademii technicznej w Krakowie. W powstaniu służył jako adjutant przy dowódzcy oddziału Dunajewskim; w przeprawie przez Wisłę pod Maniowem, utonął w nurtach tej rzeki dnia 20go Czerwca 1863 roku. Czas w Nr. 144 i Kronika Krakowska Nr. 6 i 7, podają że utonął pod Gacami.

Szyndler Józef, rodem z Rawskiego, służył w oddziale Jeziorańskiego, poległ w Rawskiem, zarąbany przez kozaków w chwili, gdy stał na widecie, w Lutym 1863 r.

Szynkarzewski — zginął pod Sołowiejówką na Wołyniu dnia 10 Maja 1863 r.

Szysz Jan, żołnierz z 1863 r., emigrant osiadły w Szwajcaryi, z wynikłego sporu wyzwany na pojedynek dnia 24 Stycznia 1867 r., w nim ciężko ranny, został złożony w chacie wieśniaczej i tamże umarł. (Gaz. Narod. z 14 Lutego 1867).

Szyszołowicz Józef, wieku lat 46, urzędnik z Kongresówki; z powodów politycznych zmuszony przebywać w Krakowie zmarł tamże dnia 21 Stycznia 1864 r.

Szytiuk Maksym, wieku lat 30, włościanin z Wołynia; ciężko ranny w potyczce 5 Maja 1863 r. w powiecie Owruckim, wkrótce zmarł.

Tabaczyński — służył jako kapitan w oddziale Czachowskiego, poległ w bitwie pod Stefankowem dnia 22 Kwietnia 1863 r. (Głos Nr. 20).

Tabędzki Franciszek, wieku lat 22, syn właściciela wsi Dłutowo w powiecie Mławskim; kształcił się za granicą, zkąd w czasie powstania powrócił do kraju, i wstąpił w szeregi jako adjutant dowódzcy oddziału pułkownika Luigi Na-Vone; poległ pod Dziewami, idąc do ataku na bagnety; podług innych pod Lubowidzem w powiecie Mławskim dnia 28 Lipca 1863 r.

Taczanowski Juliusz, służył w oddziale Popiela, poległ w bitwie pod Komorowem dnia 19 Czerwca 1863 r. ugodzony kulą w czoło.

Taczanowski — z Warszawy, służył pod dowództwem Krysińskiego; zginął pod Fajsławicami 24 Sierpnia 1863 r.

Taczanowski Marcin, zginął pod Dubiczami 5 Maja 1863 r.

Talarewicz — z Łęczyckiego, poległ dnia 18 Lipca 1863 r. w utarczce pod Janowem. (Im. Stup.)

Talarowski Tomasz, ślusarz z Łomży, służył w oddziale Mystkowskiego, poległ w bitwie pod Małkinią.

Talma — z powiatu Stanisławowskiego, jako żandarm narodowy; w majątku Jańskiego w powiecie Łukowskim, dokąd przybył dla rozsądzenia jakiejś sprawy, napadnięty wraz z 10 towarzyszami przez kozaków i zabity w Listopadzie 1863 r.

Tanick Jan oficyalista z Płockiego, zginął pod Lubowidzem 28 Lipca 1863 r. w powiecie Mławskim.

Taniecki — rzemieślnik ze Lwowa, służył jako szeregowiec w oddziale pułkownika Czachowskiego; poległ w bitwie pod Hutą-Krzeszowską dnia 21 Marca 1863.

Tański — wieku lat 26, z powiatu Bialskiego, służył w oddziale Kobylińskiego; poległ w bitwie pod Kockiem jako porucznik. Inni podają, że służył w oddziale Lutyńskiego.

Taraszewicz — felczer z Lidy, poległ w bitwie pod Dubiczami w powiecie Lidzkim dnia 5 Maja 1863 r. (Czas Nr. 124).

Taraszewski — z Ukrainy, szeregowiec z oddziału jenerała Wysockiego, zginął w wyprawie na Radziwiłłów dnia 1 Lipca 1863 r.

Tarążewicz — zginął 24 Kwietnia 1863 r. w lasach Józefowskich.

Tarczewski Józef, oficyalista z Lubelskiego, szeregowiec w oddziale Rogińskiego następnie Stasiakiewicza, potem Kobylińskiego; zginął w Podlaskiem w Czerwcu 1863 r.

Tarczewski Piotr, wieku lat 30 kilka, syn obywatela z Wołynia, kapitan wojsk rosyjskich, służył w szeregach powstańczych jako kapitan kawaleryi pod dowództwem Krukowieckiego, przybył z Petersburga w Lutym 1863 r.; brał udział w bitwie Igołomskiej i pod Szklarami, raniony w nogę, po wyleczeniu się wyszedł z oddziałem Gustawa Habichta. Oddział ten miał liczyć 400 ludzi, lecz gdy przyszło do wyjścia i gdy już granicę przekroczyli, zaledwie się znalazło stu kilkudziesięciu, na miejscu oznaczonem; zaczęto uciekać, Tarczewski na koniu zawracał uciekających, zaklinając do zwrotu; wtem patrol jazdy Austryjackiej napadł na niego, Tarczewski bronił się rewolwerem, lecz strzał chybił, ukryci żołnierze Austryjaccy w kartoflach, wyskoczywszy, prawie go otoczyli, a od kilku na raz strzałów, padł pod Modnicą i tamże pochowany został. Koledzy kamień na jego grobie położyli 15 Sierpnia 1863 r. Pozostawił siostrę i matkę; według podania jednego z towarzyszy, że aresztowany na komorze przez oficera Austryjackiego, do którego z rewolweru strzeliwszy, chybił; oficer ten w obronie swojej, wystrzałem z pistoletu go zabił.

Tarczewski — ksiądz z Połonnego, będąc w oddziale Ciechońskiego; poległ pod Minkowcami niedaleko Sławuty, w powiecie Zasławskim dnia 22go Maja 1863 roku (Czas Nr. 127 i Głos Nr. 22).

Targowski — obywatel z Sandomierskiego, ze wsi Skrzynno, po upadku powstania 1863 r. emigrował do Ameryki; przybywszy do kolonii Illinois, doznając głodu i nędzy życie sobie odebrał wystrzałem z pistoletu w końcu roku 1864. Inni podają, że pochodził z dawnej emigracyi.

Tarkowski — ksiądz wikary kościoła parafialnego Dyecezyi Łucko-Żytomirskiej w m. Połonnem, w powiecie Zwiachelskim, gub. Wołyńskiej; poległ w bitwie pomiędzy Sławutą a Minkowcami w powiecie Zasławskim, idąc z krzyżem w ręku na czele oddziału dnia 22 Maja 1863 r. Inne źródła podają że zginął pod Bugiem w Październiku.

Tarlecki — b. żołnierz wojsk rosyjskich, następnie szeregowiec w oddziale Kobylińskiego; poległ w bitwie pod Siódmakami dnia 24 Lipca 1863 r.

Tarnowiecki Ludwik, wieku lat 21, poległ pod Kobylanką 6 Maja 1863 r. Imionospis podaje, że zmarł w Cieszanowie.

Tarnowski Juliusz hrabia, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Tasinkiewicz — zginął pod Ociesękami w Krakowskiem.

Tasiński — poległ jako szeregowiec pod Łączkiem w okolicach Ireny w Lubelskiem dnia 22 Paźd. 1863 r. (Czas Nr. 250).

Tatarowicz Lucjan, wieku lat 20, syn burmistrza z gubernii Warszawskiej, b. junkier piechoty rosyj. z Kostromskiego pułku konsystującego w Łowiczu, następnie adjutant w oddziale Skowrońskiego; poległ pomiędzy Balkowem i Kterami w powiecie Gostyńskim 15 Lipca lub pierwszych dni Sierpnia 1863 r.

Tchorzewski Zygmunt, oficer z oddziału Horodyńskiego, zginął 1 Lipca 1863 r. pod Radziwiłłowem.

Tchórznicki Medard, syn obywatela wiejskiego z ziemi Sanockiej, służył w oddziale Lelewela; poległ pod Panasówką dnia 3 Września 1863 r. (Czas Nr. 240).

Tchóżniewski — z Galicyi, b. żołnierz wojsk Austryjackich następnie szeregowiec w oddziale Lelewela; zginął pod Różą w Podlaskiem.

Telesz Wojciech, parobek wiejski z Sanockiego, służył w kompanii kosynierów, zginął od kartacza w bitwie pod Panasówką dnia 3 Września 1863 r.

Tenczyc — (pseudonim) z Litwy, lat około 18, posiadający wyższe ukształcenie, w boju śmiały i zapalający się, od towarzyszów lubiany, służył w kawaleryi pod komendą pułkownika Słupskiego poległ 6 Października pomiędzy Wiewrem a Krzywanicami, w powiecie Piotrkowskim.

Tenczyński Jan, oficyalista z pod Warszawy, służył najwpierw w oddziałach Jankowskiego, Czachowskiego, Lelewela, następnie wparty z innemi do Galicyi, zaciągnął się pod dowództwo jenerała Wysockiego. Poległ w wyprawie na Radziwiłłów 1go Lipca 1863 roku.

Terlecki — prywatny oficyalista z Brzeżańskiego, poległ w bitwie pod Rudnikami; Imionospis podaje, że zginął pod Rudką.

Terlecki Władysław, umarł w Kurzynie pod Ulanowem dnia 23 Marca 1863 r. z ran odniesionych w bitwie pod Potokiem.

Terlikowski — wieku lat 24, z Domanowa w powiecie Bialskim, tapicer, kawaler, służył w oddziale pułkownika Reklewskiego, poległ w bitwie pod Krasnopolem.

Terlikowski Jan, poległ 24 Listopada pod wsią Siódmakami, w powiecie Łomżyńskim, służąc w oddziale Górskiego. (Czas Nr. 191).

Terlikowski Jan, służył w oddziale Syrewicza; poległ pod wsią Składami, 23 Sierpnia. (Dz. Pozn. Nr. 193).

Tłomaczyński patrz **Tomczyński.**

Toczkiewicz Kazimierz, wieku lat 21, subjekt handlowy z Warszawy służył jako szeregowiec strzelców w oddziale Skowrońskiego; poległ 10 Września pod Dalkowem, pochowany tamże.

Toczyski Edward, wieku lat 21, syn profesora, uczeń klasy VII gimnazyum Białostockiego; służył jako szeregowiec kawaleryi w oddziale Kobylińskiego (Nadmüllera); zmarł w Białymstoku w Sierpniu, w skutek ran otrzymanych pod Zambrowem. (Czas Nr. 219. Głos Nr. 35 podaje, że zginął pod wsią Sanie dnia 4go Września 1863 r.)

Toczyski Bronisław, lat 22 mający; po ukończeniu szkół realnych i trzech-letnich kursów w szkole agronomicznej w Dublanach, oddawał się praktyce gospodarskiej w Bołszowcu u Walcryjana Krzeczunowicza. Wziąwszy udział w wyprawie Radziwiłłowskiej 1 Lipca 1863 r. pod wodzą Horodyńskiego, walczył w pierwszej kompanii strzeleckiej w mieście pod wodzą kapitana Widmana. Nie wrócił z pod Radziwiłłowa, ale niema i świadka śmierci; kolegował z Manswetem Lewickim znanym we Lwowie. Rodzina, a mianowicie Tomasz Toczyski zamieszkały w Bakowcach w Galicyi, nie mając żadnych pewnych wiadomości o śmierci Bronisława, uprasza kolegów i znajomych o bliższe o nim doniesienie.

Todczycki — woźnica, powracając z obozu z bryczką, zabity na szosie Lubelskiej w Maju 1863 r.

Todosz — z Wołynia, żołnierz w szeregach powstańczych, internowany w jednej z twierdz państwa Austryjackiego, wstąpił w r. 1864 do armii meksykańskiej, i zginął dnia 16 Lipca 1865 roku w bitwie pod Ahuacatlan.

Todzeski Bronisław, syn Tomasza, b. prezesa Towarzystwa Urzędników prywatnych z r. 1848; zginął w powstaniu w r. 1863 śmiercią walecznych. (Im. Stupn.)

Tołodziejski — wieku lat 26, obywatel z powiatu Włocławskiego, służył pod dowództwem pułkownika Mielęckiego; poległ pod Olszakiem w powiecie Konińskim 22 Marca 1863 r.

Tołkin — oficer z oddziału Ejtminowicza, poległ pod Łukowicą w powiecie Bielskim, gubernii Grodzieńskiej. Inne źródła podają, że był dowódzcą osobnego oddziału, a tylko w razach potrzeby działał wspólnie z Ejtminowiczem. Głos Nr. 35 podaje, że poległ pod Sokołowem w Podlaskiem 17 Września 1863 r.

Tołubiński — syn stolarza z Krakowskiego, służył jako szeregowiec pod dowództwem Lelewela; poległ 24 Kwietnia w lasach Józefowskich.

Tomasiewicz Stanisław, rodem z Brzeska, raniony śmiertelnie pod Jarchowcami dnia 21 Października 1863 r., w trzy dni później zakończył życie w szpitalu w Klimuntowie. (Im. Stupnic.)

Tomaszewski — rzemieślnik, służył jako podoficer pierwiastkowo pod dowództwem Kononowicza, następnie w oddziale Raczkowskiego; poległ ugodzony kulą pod Kleczewem 10 Czerwca 1863 roku.

Tombiński — z Kaliskiego, służył jako szeregowiec w oddziale Stasiakiewicza, poległ między Małkinią a Czyżewem 17 Maja 1863 r.

Tomczyński — (podług innych **Tłomaczyński**), z Warszawy, poległ jako szeregowiec pod Królowym-Mostem, w Białostockiem, 9 Czerwca 1863 r.

Tomkowicz Jan Serafin, wieku lat 22, syn obywatela ziemskiego, uczeń uniwersytetu Krakowskiego, poległ pod Miechowem 17 Lutego 1863 roku.

Topczański — syn ogrodnika, służył u kosynierów, zginął 8 Maja 1863 r. pod Ignacewem.

Topczewski — służył w oddziale Stasiakiewicza, poległ między Małkinią a Czyżewem, podczas zasadzki na nieprzyjaciela 17 Maja 1863 r. (Gł. Nr. 23 i Czas Nr. 174).

Topczyc Jan, z okolic Warszawy, zginął 6 Maja 1863 r. pod Kobylanką.

Topczyński — służył w kawaleryi pod dowództwem Kobylińskiego; poległ pod Wólką-Markowską w powiecie Łomżyńskim.

Topolnicki Kazimierz, czynny członek organizacyi narodowej, potem żołnierz w oddziałach powstańczych; po upadku powstania wydalił się do Szwajcaryi, i zapisał się w Zurichu do Szkoły Politechnicznej; po ukończeniu jej zapadł w skutek mozolnej pracy na zdrowiu, i zmarł na suchoty 10 Marca 1867 r. Pochowany 12 t. m. na miejscowym cmentarzu.

Topolski Wojciech z Krasnego-Stawu, służył w oddziale Lelewela, poległ 16 Kwietnia pod Borowcami. (Czas Nr. 97).

Topolski J., student Akademii medycznej Warszawskiej, zginął w bitwie pod Dobrą w województwie Mazowieckiem dnia 21 Lutego 1863 r.

Torosiewicz — zginął w powstaniu 1863 r. (Imionospis Stupnickiego.

Trasiewicz — lub **Trusiewicz**, służył w oddziale Krysińskiego jako kapitan; poległ pod Rossoszem w Podlaskiem 17 Listopada 1863 r. (Czas Nr. 279). R. P. podaje, że zginął pod Łomazami; inne źródła podają, że zmarł dopiero we dwa tygodnie.

Traszewski — wieku lat 16, syn krawca z Kalisza, służył jako szeregowiec w oddziale jenerała Taczanowskiego; polegl 23 Czerwca 1863 r. pod Widawą.

Traszkowski Erazm z Poznańskiego, służył jako podoficer w oddziale Unrugh'a, następnie Turna, poległ 8 Maja pod Ignacewem w Konińskiem.

Trawiński Zygmunt ksiądz Paulin, zginął pod Lelowem 30 Września 1863 r.

Trąbczyńscy — patrz w dodatku w końcu dzieła.

Trepper — włościanin z Augustowskiego, służył jako szeregowiec w oddziale Wawra, poległ pod Kozim-Rynkiem 27 Czerwca 1863 r.

Tressenberg Aleksander z Litwy, żołnierz w szeregach powstańczych, internowany w jednej z twierdz państwa Austryjackiego; w końcu r. 1864 wstąpił w szeregi armii meksykańskiej; zastrzelony został przez Czecha Maresza kolegę swego, mającego złość do niego.

Truchlińska Józefa z **Gorzelewskich** ze wsi Żakowic, powiatu Pleszewskiego w Poznańskiem. Władze Pruskie podejrzywając ją o przechowywanie u siebie broni i powstańców, wysłały oficera z oddziałem wojska, dla odbycia w jej domu rewizyi; czy się to

stało umyślnie, czy przypadkiem, dosyć że wojsko do jej mieszkania przybyło w chwili kiedy ta złożona była słabością, będąc dopiero kilka minut po rozwiązaniu. Wszelkie przedstawienia i prośby jej męża przedkładane oficerowi o względy dla kobiety w tak niebezpiecznem położeniu będącej, były bezskuteczne; owszem żołdactwo wraz z swym oficerem na czele, awanturując się obok łóżka chorej, i grożąc jej, tak ją wystraszyło, iż natychmiast dostawszy konwulsyi, w parę dni zakończyła życie, dnia 8 Kwietnia 1864 r. Pozostawiła męża i sześcioro dzieci.

Truchola — włościanin z Polesia, służył w oddziale Trauguta, zginął w Grodzieńskiem w Lipcu 1863 r.

Trucholiński — z Augustowskiego, włościanin, zginął pod Kozim-Rynkiem.

Truskolawski Henryk, wieku lat 22, ze wsi Skowronna w Kongresówce, w skutek ran otrzymanych pod Miechowem 17 Lutego, 1863 r. zmarł w Krakowie w szpitalu Św. Ducha 8 Marca. Pochowany 10 t. m. na miejscowym cmentarzu. (Czas Nr. 56).

Trusiewicz — patrz **Trasiewicz**.

Tryfonis — długo poszukiwany przez władze moskiewskie, schronił się przed niemi do wsi Rządziszki w powiecie Kalwaryjskim do włościanina Józefa Kozaczuna, lecz tam wyśledzony w nocy z dnia 25 na 26 Października 1864 r., napadnięty, nie chcąc się poddać, wystrzałem z rewolweru sam sobie życie odebrał.

Tryplicz — podleśny z dóbr Kazimierskich w Konińskiem, zamordowany dnia 2 Marca 1863 r. (Dz. Pozn. Nr. 56).

Trzaskowski Antoni z Galicyi, b. oficer wojsk Austryjackich, następnie buchhalter jednego ze znaczniejszych domów kupieckich w Warszawie; w skutek polecenia objąwszy dowództwo nad formującym się dopiero oddziałem, napadnięty przez przeważające siły nieprzyjacielskie pod Wolą-Okszelską, poległ dnia 21 Lutego, po dzielnej obronie. Pozostawi żonę i kilkoletnie dziecię, które po otrzymaniu aktu zejścia wyjechały z Warszawy do Lwowa.

Trzciński — wieku lat 27, urzędnik z Przasnysza, poległ jako szeregowiec pod Myszyńcem 8 Marca 1863 r.

Trzeciakiewicz Adam z Augustowskiego, pałając żądzą pospieszenia w szeregi powstańcze, a nie mając się za co uzbroić, zabrał stryjowi swemu rub. sr. 30 za które kupił od kozaka rewolwer i kindżał; ten sam kozak wyprowadził go do lasu, a od-

dając mu wzięte 30 rub. sr. wskazał drogę, którą się udać powinien aby się połączyć z powstańcami i życzył powodzenia; po kilkunastu dniach błąkania się, spotkał nareszcie kilku powstańców jadących do obozu, wsiadł więc z nimi na bryczkę, i pojechał; lecz w drodze napadnięty przez kozaków, kiedy jego towarzysze ratowali się ucieczką, on po dzielnej obronie zarąbanym został w drugiej połowie Kwietnia 1863 r. w okolicy Łomży.

Trzeszczkowski Władysław Doliwa, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Tukajtes — patrz **Sukajtes.**

Tulikowski — służył jako szeregowiec pod dowództwem jenerała Taczanowskiego, poległ w bitwie pod Widawą dnia 23go Czerwca 1863 r.

Tułasiewicz Wincenty, Lwowianin, poległ w utarczce pod Różą. Imionospis Stupnickiego podaje, że zginął 12go Czerwca 1863 roku.

Tułodnicki — patrz **Tułodziecki Kazimierz.**

Tułodziecki Kazimierz, służył w oddziale Younga de Blankenheim; w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Nową-Wsią zmarł w dni kilka. (Imionospis podaje, że się nazywał **Tułodnicki** i był rolnikiem z Osiecza w Poznańskiem).

Tupasiński — (**Tupaliński**) wieku lat 16, syn dzierżawcy lub też właściciela małego folwarczku w Poznańskiem, uczeń gimnazyum w Poznaniu; służył pod dowództwem jenerała Taczanowskiego, poległ w bitwie pod Ignacewem dnia 8 Maja 1863 r.

Turczynowicz Franciszek, służył przy strzelcach pieszych pod dowództwem Buskiego, zginął pod Krzywosądzą w powiecie Włocławskim, okręgu Radziejowskim, i tamże pochowany; akt zejścia spisany.

Turkaski Teofil z Sambora, raniony w bitwie pod Tyszowcami dnia 18 Maja 1863 r., został żywcem spalony w budynku, dokąd był wniesiony dla opatrzenia rany. (Im. Stupnic.)

Turno Witold, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Turski Konstanty z Turzychróg, zmarł w Gęsic, w skutek ran otrzymanych pod Staninem, 13 Marca 1863 r.

Turski Konrad, wieku lat 20, syn obywatela ziemskiego z powiatu Lidzkiego, student Moskiewskiego a później Heidelbergskiego uniwersytetu; poległ pod Dubiczami, 1863 r.

Turski — wieku lat 20, szeregowiec w oddziałach powstańczych, ranny w potyczce blizko Radziłowa w okręgu Biebrzańskim, umarł w szpitalu w Łomży w Sierpniu 1863 r.

Tyborowski — zginął pod Tuczapami 1863 r.

Tyl Alojzy, poległ 12 Sierpnia 1863 r. pod Zyżynem. (Czas Nr. 247).

Tylha — włościanin z Grodzieńskiego, zginął pod Wielkim Węglem.

Tylhorowski Józef agronom z Marymontu, poległ pod Zyżynem jako podporucznik strzelców dnia 12 Sierpnia 1863 r. (Czas Nr. 247).

Tylhorowski Józef, poległ w bitwie pod Częstochową w Lipcu 1863 r. (Im. Stupn. podaje, że zginął pod Częstoborowicami 30 Lipca).

Tylman — wieku lat 20-kilka, dowódzca kompanii w oddziale Chmielińskiego, zwanej starą gwardyą dla swej waleczności; poległ pod Ociesękami w Sandomierskiem 28 Listopada 1863 r. Podług innych służył w oddziale jenerała Kruka; inni znów, i Dziennik Poznański Nr. 287, twierdzą, że w oddziale jenerała Bosaka.

Tyralewski — poległ 22 Października pod Łączkiem w okolicach Huty-Ireny w Lubelskiem. (Czas Nr. 250).

Tyski Antoni z Pułtuskiego, uczeń VI klasy gimnazyum w Warszawie, we wszystkich przedpowstańczych manifestacyach brał czynny udział; po wybuchu powstania wstąpiwszy w szeregi, służył w tak zwanych złotych ułanach, w Pułtuskiem, poległ podobno pod wsią Czarnostawem w powiecie Pułtuskim w końcu lub połowie Września. Inni zaś, i Czas Nr. 247 twierdzą, że poległ pod Częstoborowicami 30 Lipca.

Tyszka Ksawery, syn właściciela cząstkowego z Tyszk, poległ pod Wincentą w powiecie Łomżyńskim, jako szeregowiec z oddziału Micewicza.

Tyszkiewicz Kazimierz hrabia, urodzony 2 Czerwca 1843 r. w Buczaczu; w skutek ran otrzymanych w bitwie nad rzeką Tanwią 6 Maja 1863 r. zmarł w Cieszanowie 8 t. m.

Tyszkiewicz — służył jako podporucznik kawaleryi w oddziale jenerała Bosaka; poległ w ataku na miasto Opatów 24 Listopada. (Czas w Nr. 275 podaje, że zginął 25 t. m.)

Tyszkiewicz — porucznik piechoty, zginął pod Kobylanką 6 Maja 1863 r.

Tyszkiewicz Henryk hrabia, służył pod dowództwem Kozielły. W potyczce pod Władykami nad rzeką Ilią 28 Maja 1863 r. ciężko ranny i wzięty do niewoli; uderzony kolbą przez żołnierza moskiewskiego, która głowę mu roztrzaskała. (Gł. Nr. 24 i Czas Nr. 128 potwierdzają, tę wiadomość. Imion. Stupn. podaje, że poległ, zasłaniając odwrót oddziału 24 t. m.)

Tyżycki — stangret z Lublina, służył w oddziale Czachowskiego, zginął pod Krasnobrodem.

Tyżyński — z Lubelskiego, syn rzemieślnika, zginął pod Fajsławicami 24 Sierpnia 1863 r.

Ucieszyński Stanisław, rodem z okręgu Łowickiego, w wieku lat 25, żołnierz w szeregach powstańczych internowany w jednej z twierdz państwa Austryjackiego, wstąpił w szeregi armii meksykańskiej z końcem r. 1864; zginął w czasie bitwy dnia 11 Października 1865 r. Akt zejścia przesłany prokuratorowi królewskiemu w Warszawie.

Udimowicz — zabity w drodze, gdy powracał za urlopem wydanym przez Lelewela 9 Czerwca 1863 r.

Ujejski Kalikst, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Ulanicki Edmund, służył w oddziale Lelewela jako jego adjutant, poległ w bitwie pod Krasnobrodem dnia 23 Marca. (Czas Nr. 87).

Ulasiński — szeregowiec z oddziału Kobylińskiego, zginął w Mławskiem w jednej z potyczek w Lipcu 1863 r.

Ulatowski Witold, wieku lat około 25, syn Franciszka i Józefy z Trzcińskich, ze wsi Dziardonie w powiecie Włocławskim, służył pod dowództwem pułkownika Mielęckiego; brał udział w bitwach pod Cieplinami, Nową-Wsią, Bieniszewem i Mieczownicą;

w tej ostatniej w dzielnej obronie ubiwszy kilku żołnierzy, sam zginął dnia 1 Marca 1863 r. jako podoficer pieszych strzelców.

Umiński — oficyalista wiejski w majątku Żurowskiego na Podolu; następnie jako szeregowiec pod dowództwem Różyckiego, poległ w bitwie pod Salichą.

Unru Henryk z Warszawy, podporucznik kawaleryi Rawskiej, w czasie bohaterskiej szarży na moskiewskie armaty pod Cyrusową-Wolą, poległ śmiercią walecznych we Wrześniu 1863 r.

Unru Jan, porucznik kosynierów, ranny w bitwie pod Zyżynem, zmarł dnia 12 Sierpnia 1863 r. (Czas Nr. 247).

Unrug Kazimierz, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Urbanowicz — b. oficer wojsk rossyjskich, wziąwszy udział w powstaniu polskiem, poległ na polu walki w Lubelskiem w połowie Czerwca 1863 r. Inne źródła podają, że zginął w Sandomierskiem w końcu 1863 r.

Urbanowski — z Warszawy, szeregowiec pod dowództwem jenerała Langiewicza, następnie Taczanowskiego; zginął 8 Maja pod Ignacewem.

Urbanowski Teodor z Warszawy, terminator szewcki, zginął pod Fajsławicami 24 Sierpnia 1863 r.

Urbanowski Stanisław, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Urbiński — z Grodzieńskiego, syn obywatela ziemskiego; służył pod dowództwem Andruszkiewicza, następnie Reklewskiego, potem Koziełły. Zginął pod Władykami 28 Maja 1863 r.

Uszyński Piotr ze Lwowa, służył w oddziale L. Wiśniewskiego, zginął w potyczce pod Tuczapami 19 Maja 1863 r. (Im. Stupn. podaje że był ranionym, i na leśniczówce został zamordowanym).

Wacdowski — z pochodzenia nieznany, żołnierz w szeregach powstańczych, internowany w jednej z twierdz państwa Austryjackiego; w końcu r. 1864 wstąpił w szeregi armii meksykańskiej i zginął w bitwie pod Tetela del Oro w Sierra del Norte.

Waga Władysław, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Wagner Izabela szwaczka, rodem z Warszawy, wieku lat 50; zmarła 12 Września w Paryżu. Akt zejścia przesłany prokuratorowi przy Trybunale Cywilnym w Warszawie.

Wagner — major wojsk powstańczych i dowódzca oddziału, zginął pod Dorohuczą 29 Sierpnia 1863 r. Dz. Pozn. w Nr. 210 śmierć tę potwierdza; Czas zaś w Nr. 205 i Gł. Nr. 33 podają, że tegoż samego nazwiska dowódzca, zginął 24 t. m. pod Fajsławicami; zdaje się, że podania tych dwóch gazet są mylne; o ile wiemy Wagner, który walczył pod Fajsławicami i właściwie się nazywał Wierzbicki, nie zginął wcale, lecz z staje przy życiu.

Wainert Edmund, rodem z Warszawy, podporucznik w oddziale Krukowieckiego, poległ pod Glanowem.

Wainrych — stolarz, właściciel domu w Miechowie, zamordowany tamże dnia 17 Lutego 1863 r. (Czas Nr. 51).

Walewski — wieku lat 30, ogrodnik z Sandomierskiego, służył początkowo pod dowództwem Langiewicza, następnie w oddziale Lelewela, w końcu w oddziale Czachowskiego. Poległ dnia 11go Czerwca 1863 r. w bitwie pod Ratajami; pozostawił żonę.

Walewski — wieku lat 58, oficer b. Wojsk Polskich z 1831 r., w powstaniu instruktor kawaleryi, poległ w bitwie pod Łączką dnia 28 Maja 1863 r.

Walewski Kolonna Kazimierz, wieku lat 20-kilka, syn Aleksandra i Albertyny z Berezowskich właścicieli dóbr w Galicyi, padł śmiercią walecznych pod Radziwiłłowem 1 Lipc 1863 r.

Walgoszewski Jan z Warszawy, szeregowiec pod dowództwem Younga de Blankenheim; zginął 29go Kwietnia 1863 roku pod Brdowem.

Walichnowski Teodor z Warszawy, z pierwszą chwilą powstania wstąpił w jego szeregi; służył kolejno w oddziałach Jankowskiego, Kononowicza, Czachowskiego, Jeziorańskiego i Cieszkowskiego, w tym czasie trzy razy ranny i trzykrotnie brany w niewolę, zkąd zawsze wydostać się potrafił; ostatnim razem wzięty w niewolę przez Czengierego, który uszanował w jeńcu poświęcenie i męztwo, został uwolniony, pod warunkiem, że już przeciwko niemu więcej walczyć nie będzie; poległ w bitwie pod Ignacewem dnia 8 Maja 1863 r. jako szeregowiec.

Walicki — służył w oddziale Kozielły, w bitwie pod Władykami nad rzeką Iją dnia 28 Maja 1863 r., zasłaniając odwrót oddziału poległ. (Gł. Nr. 24 Czas Nr. 128 i 129).

Waligórski Władysław, syn jenerała z ostatniego powstania, urodzony 1847 r. w Norwegii, uczeń szkoły Batignolskiej; poległ w bitwie pod Kobylanką dnia 6go Maja 1863 r., służąc w oddziale Jeziorańskiego. Podług innych a mianowicie Gł. Nr. 22, poległ pod Topolami.

Waligórski Emil, zginął 17 Lutego 1863 r. pod Miechowem.

Waligowski — terminator krawiecki, służył w oddziale Jankowskiego, zginął w powiecie Warszawskim w Maju 1863 r.

Waliński Rajmund, rodem z Warszawy, w wieku lat 33, żołnierz w szeregach powstańczych; schroniwszy się na terytoryum państwa Austryjackiego, internowany w jednej z twierdz, w końcu r. 1864 wstąpił do armii meksykańskiej, i zginął na polu bitwy dnia 14 Sierpnia 1866 r. Akt zejścia przesłany został prokuratorowi królewskiemu w Warszawie.

Walinowski — żołnierz wojsk rossyjskich, zastrzelony w chwili przejścia do oddziału Czachowskiego w górach Śto Krzyzkich.

Walipowicz — włościanin, szeregowiec w oddziale Jankowskiego; zginął pod Fajsławicami w Sierpniu 1863 r.

Walisz — baron, rodem Węgier, wyższy oficer z kampanii węgierskiej 1849 r. W powstaniu polskiem pospieszył pod dowództwo Lelewela, przy którym zostawał szefem sztabu; brał udział we wszystkich potyczkach z Lelewelem, w nieszczęśliwej bitwie 6 Września 1863 r. pod Batorzem, dzielny ten żołnierz zginął wraz z swoim dowódzcą. Pochowany 9 t. m. na cmentarzu w Batorzu. (Czas Nr. 206 i 209).

Walter — z Galicyi, poległ jako oficer w bitwie pod Tuczapami.

Wałecki Ignacy, towarzysz sztuki drukarskiej, zmuszony chronić się za granicę, przybył do Poznania. W skutek denuncyacyi, że należał do ruchów manifestacyjnych, zmuszony opuścić Poznań w końcu 1862 r., udał się do Brukselli, gdzie pracował jako zecer w jednej z miejscowych drukarni. Wezwany w Kwietniu 1864 r. przez redakcyą wychodzącego pisma polskiego w Lipsku pod tytułem „Ojczyzna“, udał się tamże, lecz wkrótce zmarł, 5 Czerwca 1864 roku; pochowany na miejscowym cmentarzu.

Wańkowski Jan, b. podoficer wojsk pruskich, służył jako oficer w oddziale Younga de Blankenheim; w bitwie pod Brdowem dnia 29 Kwietnia 1863 r. ciężko ranny, wzięty do niewoli w parę godzin życie zakończył.

Warch — wieku lat 30, niemiec z Poznańskiego, b. wojskowy pruski, służył jako wachmistrz 1go plutonu jazdy w oddziale Parczewskiego; poległ w ataku na miasto Kutno w Maju 1863 r.

Wasilewski Aleksander, b. emigrant, członek stowarzyszenia polskiego we Francyi; przybywszy do kraju, i wstąpiwszy w szeregi powstańcze, poległ w jednej z bitew na Kujawach (w Mazowieckiem), w 1863 r. Podług innych źródeł, służył w oddziale Younga de Blankenheim, i poległ w bitwie pod Brdowem dnia 29 Kwietnia 1863 r.

Wasilewski Aleksy, zabity w Sołowiejówce przez bandę hajdamaków, podburzonych przez ajentów rossyjskich, a pędzonych przez wojsko 10 Maja 1863 r. (Czas Nr. 197 i Dzien. Poznań. Nr. 199).

Wasilewski — wieku lat 21, brat wyżej wymienionego, poległ tamże.

Wasilewski — czeladnik tkacki z m. Turka w Kaliskiem, służył jako szeregowiec w piechocie w oddziale Szumlańskiego; poległ w bitwie pod Dalkowem w powiecie Łęczyckim.

Wasilewski Józef, wieku lat 22, ze Zgierza rymarz, służył w kawaleryi Parczewskiego; poległ w bitwie pod Dalkowem w powiecie Łęczyckim. Pochowany tamże.

Wasilewski Franciszek, rodem z Serocka, służył pod dowództwem Lelewela; poległ w bitwie pod wsią Luty dnia 7go Marca 1863 r. (Czas Nr. 75 i Gł. Nr. 17).

Wasilewski Gustaw, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Wasilewski Kazimierz, służył w oddziale Romotowskiego (Wawra); poległ w bitwie pod Mikasówką w powiecie Sejneńskim dnia 27 Czerwca 1863 r. (Czas Nr. 172 i Gł. Nr. 27 podają, że zginął 28 t. m. Podług innych poległ pod Kozim-Rynkiem).

Wasilewski Kazimierz, włościanin; zginął pod Imbramowicami.

Waśniewski — napadnięty we dworze wsi Kosemina w gubernii Płockiej, dokąd wraz z kilkoma towarzyszami przybył z obozu na chwilowy wypoczynek, tam po upornej obronie poległ wspólnie ze swemi towarzyszami. (Czas Nr. 93).

Wasiuczyński Jan, raniony pod Poryckiem (otrzymał 3 kule w jedno kolano) i przywieziony do Walawki, zakończył życie dnia 17 Listopada 1863 r. (Im. Stupn.)

Wąsołowski — urzędnik z Grodna, zginął pod Waliłami.

Wąsowicz Aleksander, czeladnik brązowniczy z Warszawy, służył w oddziale Kurowskiego; poległ 17 Lutego pod Miechowem.

Wąsowski Jan z Poznańskiego, zginął w Konińskim powiecie w Kwietniu 1863 r.

Wedeman — służył w oddziale Komorowskiego, poległ w bitwie pod Starą-Wsią w okolicach Tyszowic dnia 17 Stycznia 1864 r. (Dz. Pozn. Nr. 27 i Gł. Nr. 46).

Weikszner — robotnik, spokojnie wracający z pola przez kozaków napadnięty i zabity pod wsią Krykształty w powiecie Sejneńskim dnia 23 Lipca 1863 r.

Wejnert Emil, wieku lat 23, rodem z Warszawy, syn urzędnika magistratu, uczeń uniwersytetu w Gandawie; poległ w bitwie pod Imbramowicami dnia 15go Sierpnia 1863 r. jako podporucznik.

Wejss — b. podoficer kozaków sułtańskich, jako powstaniec służył w oddziale Ćwieka w stopniu oficera; poległ w bitwie pod Łączkiem w Listopadzie 1863 r.

Wereka — ze Żmudzi, służył w oddziale Sierakowskiego, następnie Maćkiewicza; zginął na Żmudzi w Sierpniu 1863 r.

Wereszczyński Julian, syn Antoniego i Ludwiki z Kuczkowskich, członek organizacyi narodowej, komisarz wojenny województwa Mazowieckiego; poległ w bitwie pod Izbicą lub pod Cieplinami dnia 8 Lutego 1863 r. znajdując się przy oddziale pułkownika Mielęckiego.

Werner Andrzej mularz z miasta Łasku w Sieradzkiem, kawaler; służył pod dowództwem jenerała Taczanowskiego, brał udział w bitwach pod Sędziejowicami i Kruszyną; poległ w tej ostatniej, i pochowany w Kruszynie.

Wernicki — zginął w powstaniu 1863 r. (Im. Stupnic.)

Weroniecki Józef, parobek dworski ze wsi Bronisz; poległ w bitwie pod Budą Zaborowską w Warszawskiem dnia 14 Kwietnia 1863 r. (Czas Nr. 76).

Werpachowski — poległ w bitwie pod Kadyszem w Augustowskiem dnia 21 Maja 1863 roku. (Czas Nr. 150).

Werpalski — oficyalista z Augustowskiego, zginął pod Czystą Budą w Augustowskiem.

Wespański Jan, lokaj; zginął pod Wąchockiem.

Wozgiłło — szeregowiec, zginął pod Grochowiskami 26go Marca 1863 roku.

Wębarczewski — z Podlaskiego ekonom, zginął pod Różą.

Wębasiewicz Jan, zginął w powiecie Mławskim w końcu Maja 1863 roku.

Węckiewicz — służył jako oficer w oddziale Jabłonowskiego, poległ w bitwie pomiędzy Okmianą a Popielami nad rzeką Wętą dnia 22 Czerwca 1863 r. (Czas Nr. 26).

Wędołowski — regent z Tomaszowa, zamordowany tamże dnia 5 Lutego 1863 r. (Dzien. Poz. Nr. 43).

Wędrychowski Franciszek, doktorand prawa i aplikant prokuratoryi Skarbowej w Krakowie, wziąwszy udział w powstaniu, w skutek ran odniesionych w bitwie pod Miechowem dnia 17 Lutego 1863 roku dostał się do niewoli moskiewskiej, w której też na drugi dzień życia dokonał.

Węgierczyk Władysław, szeregowiec kawaleryi; zmarł w Krakowie w szpitalu, w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Skałą.

Węgierkiewicz Władysław wieku lat 19, rodem z Brześcia Kujawskiego, uczeń IV kl. Gimn. Radomskiego, w powstaniu wachmistrz kawaleryi; zmarł w zakładzie Klinicznym w Krakowie dnia 26 Marca 1863 roku w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Uniejowem czy pod Grochowiskami. Pochowany dnia 28go t. m. na miejscowym cmentarzu. (Czas Nr. 71 podaje że miał lat 17 i zmarł 28 t. m.)

Węgierski Adam, poległ w bitwie pod Ignacewem dnia 8go Maja 1863 roku. (Dzien. Poz. Nr. 130).

Węgierski Józef wieku lat 20, brat Adama wyżej wymienionego; poległ w bitwie pod Rudnikami dnia 25 Lutego 1863 roku. (Dzien. Pozn. Nr. 134).

Węsierski Władysław z Poznańskiego, służył w odziale Younga de Blankenheim; poległ w bitwie pod Brdowem dnia 29 Kwietnia 1863 r. (Czas Nr. 105. Głos Nr. 20).

Węsierski Stanisław z Poznańskiego, służył w IV pułku ułanów pruskich, porzuciwszy służbę, przyłączył się do oddziału Garczyńskiego i w pierwszej potyczce pomiędzy Dobrosołowem a Mieczownicą, zginął w pierwszych dniach Marca 1863 r. Imiono. Stupnickiego podaje że zginął 1 Marca i pochowany został w spólnym grobie na cmentarzu w Dobrosołowie.

Wiatrowiczowna Marya wieku lat 17, panna, zmarła z ran odniesionych w Krakowie w skutek wybuchu prochu w domu, w którym się znajdowała fabryka ładunków dla wojsk narodowych, pod Nr. 283 przy ulicy Szewskiej; dnia 7 Sierpnia 1863 roku. Pochowana na cmentarzu miejscowym dnia 9 Sierpnia 1863 r.

Wiciejewski Franciszek, mając lat 34, ze Zwierzyńca Lubelskiego, emigrant z roku 1848, utonął w morzu, o 2 mile poniżej Kłajpedy (Memla), przy wylądowaniu powstańców na brzeg polski dnia 11 Czerwca 1863 r. (Czas Nr. 147).

Wieczorek Stanisław, rodem ze Zgierza, po upadku ostatniego powstania, w którego szeregach brał czynny udział, wydalił się za granicę; i osiadł w Szwajcaryi. Zmarł w St. Galen 1865 r. i tam pochowany.

Wieczorkowski Napoleon, zabity dnia 15 Marca 1863 roku w Giebułtowie.

Wielobycki — patrz w Dodatku w końcu dzieła.

Wielogórski Jan wieku lat 18, student z gimnazyum Piotrkowskiego, służył jako szeregowiec w oddziale Parczewskiego; poległ w bitwie pod Dalkowem w powiecie Łęczyckim. Pochowany tamże.

Wielogłowski Władysław, (Stary Koń) patrz w Dodatku w końcu dzieła.

Wieluński Edmund, syn emeryta byłego Burmistrza w Kaliskiem, służył jako szeregowiec pod dowództwem Jenerała Taczanowskiego ciężko ranny w bitwie pod Ignacewem wzięty do niewoli, zmarł w parę godzin dnia 8 Maja 1863 r.

Wieniewa Wojciech kapitan kosynierów, prowadząc swoją kompanię do ataku pod Rybicą, poległ dnia 20 Października 1863 roku. (Czas Nr. 246).

Wierciński Seweryn, poległ pod Dołhą w powiecie Radzyńskim, służąc w oddziale Bończy.

Wierciński August wieku lat 46, emigrant, rodem z Ziemi Spiskiej, zmarł 12 Lutego 1865 r. w Konstantynopolu.

Wierzbicki Aleksander, ukończony technik w uniwersytecie Krakowskim, rodem podobno z Galicyi, służył w oddziale Lelewela; poległ w bitwie pod Korytnicą dnia 24 Września 1863 r.

Wierzbicki — w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Piotrowiczami na Litwie w Maju 1863 r. wzięty do niewoli, zmarł w Mińsku Litewskim (Czas Nr. 127).

Wieseman — młody, żonaty, z gminy Salików w okolicach Siewierskich w Krakowskiem; zamordowany przez pruskich żołnierzy w Kongresówce 10 Kwietnia 1863 r. (Czas Nr. 89).

Wiesiołowski — z Królestwa, kapitan strzelców zginął w potyczce pod Brdowem dnia 29 Kwietnia 1863 r.

Więckowski Tomasz, b. aplikant Rządu Gubernialnego Płockiego czy Lubelskiego, członek organizacyi przedpowstańczej, następnie szeregowiec najprzód w oddziale Padlewskiego, później Lelewela, w końcu Jankowskiego; poległ dnia 9 Czerwca 1863 r. w bitwie pod Królowym-Mostem w powiecie Białostockim.

Więckowski Ignacy młynarczyk z Woli, poległ w bitwie pod Rudą-Zaborowską w Warszawskiem powiecie, dnia 14go Kwietnia 1863 r. (Czas Nr. 96).

Więckowski — sierżant z oddziału majora Czyżewicza, poległ pod Mołczową dnia 25 Października 1863 r. (Gł. Nr. 40).

Więckowski — z Warszawy, zginął pod Fajsławicami 24 Sierpnia 1863 r.

Więdzewicz Jan, aplikant sądowy; zginął 14 Kwietnia 1863 pod Budą-Zaborowską.

Wierznicki Adam, służył w oddziale Maćkiewicza; zginął na Żmudzi w Sierpniu 1863 r.

Wigani — Włoch, doktór, pełnił obowiązki lekarza obozowego w oddziale Iskry; poległ pod Małogoszczą w 1863 roku (Gł. Nr. 35).

Wilczyński Konstanty, wieku lat 23, subjekt cukierniczy na dworcu drogi żelaznej, służył w oddziale Hłaski jako podoficer; poległ w bitwie pod Kadyszem.

Wilczyński — syn obywatela w wieku lat 16, zginął w potyczce w powiecie Owruckim 5 Maja 1863 r.

Wilerol lub **Witord Aleksander**, wikaryusz z Sczelinek, zabity w Czerwonym-Dworze 25 Kwietnia 1863 r.

Wilkoszewski Władysław, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Winiarz Edward, wieku lat około 23, syn obywatela ze Lwowa, i właściciela drukarni, z powołania księgarz; zaciągnął się w szeregi pod dowództwo pułkownika Czachowskiego; w jednej z potyczek z nieprzyjacielem, zginął w drugiej połowie 1863 r. (Im. Stupn. podaje, że zginął pod Tarno-grodem).

Winnicki — rodem z Rzeszowa, podoficer strzelców; zginął pod Polichną 1863 r.

Wiśniakowski Aleksander, stolarz z Warszawy; poległ w bitwie pod Żyrzynem, dnia 12go Sierpnia 1863 roku. (Czas Nr. 247).

Wiśnicki Jan, wieku lat 24, student uniwersytetu Kijowskiego z wydziału medycznego, w powstaniu służył jako kapitan kosynierów; poległ w jednej z bitew w powiecie Sejneńskim.

Wiśniewski Jan z Warszawy, wieku lat 36, utonął w morzu o 2 mile poniżej Kłajpedy, przy wylądowaniu powstańców na brzeg polski dnia 11 Czerwca 1863 r. (Czas Nr. 147).

Wiśniewski Józef, poległ w jednej z bitew w 1863 r.

Wiśniewski — b. wojskowy rossyjski, następnie w powstaniu jako oficer kawaleryi; znajdując się wypadkowo we wsi Kosmowie w powiecie Przasnyskim, napadnięty tam przez moskali nie widząc dla siebie ocalenia, wystrzałem z rewolweru życie sobie odebrał.

Wisiołowicz — zginął w Grodzieńskiem w Maju 1863 r.

Wiśniowiecki — aplikant przy adwokacie w Warszawie, służył pod dowództwem Taczanowskiego; zginął 6 Maja 1863 r. pod Ignacewem.

Wiszin — rodem z Litwy, b. kapitan saperów b. Wojska Polskiego z r. 1831, ozdobiony krzyżem wojskowym, później jako emigrant, przyjął udział jako kapitan pod jenerałem Klapką w kampanii Węgierskiej 1849 roku; po ukończeniu której, osiedlił się w Galicyi, gdzie się ożenił i udzielał lekcyi języka francuzkiego. Już jako 60cio-letni starzec nie wachał się przyjąć udziału w ostatniem powstaniu, służąc w oddziale Czachowskiego i Jezioraǹskiego jako intendent, a następnie w oddziale pułkownika Marcina Lelewela jako instruktor nowo zaciężnych.

W bitwie pod Panasówką 3 Września 1863 r. prowadził kompanią kosynierów do ataku przeciw ściśnionej piechocie moskiewskiej i w powtórnym ataku zginął na czele tej kompanii, ugodzony kartaczem w piersi. Zostawił żonę i kilkoro dzieci.

Witalis (pseudonym), właściwie podobno **Witowicz** — służył jako szeregowiec w oddziale Narbutta; poległ w bitwie pod Rudnikami dnia 23 Czerwca 1863 r.

Witkowski Piotr, poległ jako porucznik w bitwie pod Janowem w powiecie Stanisławowskim dnia 18 Lipca 1863 r. (Czas Nr. 170).

Witkowski — służył w oddziale Seifrieda, poległ w bitwie pod Ruszkowem dnia 10 Kwietnia 1863 r. (Głos Nr. 19).

Witkowski — służył jako oficer w oddziale Cieszkowskiego, poległ w bitwie pod Borzęcinem lub Broszęcinem w Kaliskiem dnia 10 Kwietnia 1863 r.

Witkowski Jakób starozakonny, syn kupca z Włocławka, uczeń szkoły Genueńskiej, udawszy się z obozu do wsi Kosemina w powiecie Mławskim, o pół mili odległej, wraz z kilkoma kolegami na chwilowy wypoczynek, tam przez moskali napadnięty, poległ wraz ze wszystkimi towarzyszami po rozpaczliwej obronie dnia 18 Kwietnia 1863 r. (Dzien. Poz Nr. 101).

Witkowski Aleksander, doktor z Pinska; zginął pod Paszkowskim-Ostrowiem.

Witord parzt **Wilerol**.

Witowicz parzt **Witalis**.

Wiwulski Paweł vel **Wywielski**, dowódzca 7go batalionu kosynierów pod głównym dowództwem Sierakowskiego, w bitwie około Birzów dnia 20 Kwietnia 1863 roku, okryty ranami wzięty do niewoli i umieszczony w więziennym szpitalu na Pohulance w Wilnie, zmarł tamże w skutek odbytej amputacyi nogi 1864 roku.

Wiżycki — z Wilna, subjekt handlowy; zginął pod Rudnikami 23 Czerwca 1863 r.

Władyczański Antoni, syn obywatela ziemskiego z powiatu Wołkowyzkiego w gubernii Grodzieńskiej, student z uniwersytetu Moskiewskiego, jako powstaniec służył w oddziale „Młotka," w bi-

twie pod Michalinem w powiecie Słonimskim w Kwietniu 1863 r. ciężko ranny, zmarł dnia 3 Maja t. r.

Władyczański — (**Otto Zaremba**) patrz w dodatku w końcu dzieła.

Włodek Kazimierz z Grodzieńskiego, zginął pod Wielką-Bukową w szeregach pułkownika Wróblewskiego.

Włoszkiewicz — z Kobylnik w Poznańskiem, zginął w powstaniu 1863 r. (Im. Stupn.)

Wodzyński — wieku lat 36, obywatel ziemski z Piotrkowskiego, służył w oddziale Cieszkowskiego; po bitwie pod Mrzygłodem, nie mogąc ocalić powierzonej sobie amunicyi, podpalił proch na którym siedział i tym sposobem wyrzucony w powietrze, wkrótce żyć przestał. Zostawił żonę i kilkoro dzieci.

Wodzyński Henryk, służył w oddziale Czachowskiego; poległ w bitwie pod Krzeszewem dnia 21 Marca 1863 r. (Czas Nr. 73).

Wojcicki Paweł, poległ ugodzony dwiema kulami we wsi Modliborzycach w Lubelskiem dnia 29go Stycznia 1863 roku. (Czas Nr. 35).

Wojciechowski — (pseudonim **Kosobudzki Narcyz**), wieku lat 19, służył w oddziale Kolbego; poległ w bitwie pod Rożanem dnia 16 Lipca 1864 r.

Wojciechowski — wieku lat około 27, student Akademii medycznej Warszawskiej i następnie uniwersytetu Kijowskiego; w czasie powstania przybywszy do kraju w Marcu 1863 r., otrzymał rozkaz od pułkownika Wawra, zebrania oddziału w powiecie Łomżyńskiem; zgromadziwszy około 50 ludzi, wcielił się wraz z niemi do oddziału Zameczka, i od bitwy pod Myszyńcem dzielił losy tego oddziału aż do końca jego istnienia, jako podoficer kawaleryi. Po rozwiązaniu tego oddziału przeszedł pod komendę Wawra, i tam dosłużywszy się stopnia kapitana, ciężko ranny w bitwie pod Gruszkami, zmarł w kilka tygodni we wsi Balince.

Wojciechowski Józef, syn Tytusa właściciela wsi Poturzyna, bawiąc wraz z ojcem u hrabiego Poletyłły we wsi Wojsławicach w Lubelskiem, poległ ugodzony kilkunastu kulami w czasie napadu moskali na tę wieś dnia 12 Lutego 1863 r. (Czas Nr. 44 i Dz. Pozn. Nr. 41).

Wojciechowski Michał podoficer, podczas marszu przez Mołdawią w celu dostania się na pole walki z moskwą, ciężko ranny

przez Mołdo-Wołochów pod Konstangalią 15 Lipca 1863 r. (Im. Stupnickiego podaje, że zmarł w Galaczu).

Wojciechowski — sekretarz z Wągrowca w Poznańskiem; poległ pod Nową-Wsią 1863 r.

Wójcik August, z pochodzenia nieznany; żołnierz w szeregach powstańczych, internowany w jednej z twierdz państwa Austryjackiego, w końcu r. 1864 wstąpił w szeregi armii meksykańskiej i zginął w bitwie pod Atotonilco el Grande.

Wójcikowski — porucznik, poległ w bitwie pod Zyżynem 1863 roku.

Wojkrzyz — z Litwy, służył w oddziale jenerała Wysockiego; zginął w wyprawie na Radziwiłów dnia 1 Lipca 1863 r.

Wojnicki — oficyalista, służył w oddziale Chmielińskiego; zginął w Sandomierskiem w Listopadzie 1863 r.

Wojnowicz — włościanin z Lubelskiego, zginął pod Hutą-Ireną.

Wojnowski — wieku lat 36, obywatel ziemski z Kaliskiego, jadąc ze wsi Batoszek do m. Sieradza w Kaliskiem, w drodze napadnięty i zarąbany przez kozaków; pozostawił żonę.

Wojtaszkiewicz — rodem z powiatu Gostyńskiego gubernii Warszawskiej, nauczyciel wiejski, służył w oddziale Romotowskiego (Wawra); w bitwie pod Mikasówką, a raczej w obozie leśnym Kozi-Rynek zwanym, dnia 28 Czerwca 1863 r. ciężko ranny, wzięty do niewoli, zmarł w drodze do Suwałk niedaleko Studzienicznej. (Czas Nr. 172).

Wojtkowski — służył w oddziale Nadmüllera, poległ w bitwie pod Saniami dnia 3 Września 1863 r. (Czas Nr. 219).

Wojtkowski — czy **Wojtowski** wieku lat 18, z powiatu Łomżyńskiego czy też Bialskiego, służył w oddziale kawaleryi Kobylińskiego jako szeregowiec; poległ w bitwie pod Zambrowem w Sierpniu 1863 r.

Wojtowski — patrz **Wojtkowski**.

Wolanin — profesor z Białej, służył w oddziale Rogińskiego; zginął w przeprawie przez Bug pod Niemirowem.

Wolęcki — burmistrz miasteczka Dubienki w Hrubieszowskiem, został zakłuty bagnetami w czasie rabunku Dubienek w Stycznia 1864 r. (Imion. Stupn. podaje, że batami zabity).

Woliński Jakub, uczeń klasy VI gimnazyum Tarnopolskiego w Galicyi, służył pod dowództwem Czachowskiego, następnie Lelewela; poległ pod Chruślinem 31 Maja 1863 r.

Woliński Jan, leśniczy z Horostyty w powiecie Radzyńskim, b. podoficer ułanów rossyjskich, służył w oddziale Krysińskiego; poległ w bitwie pod Dubowem w powiecie Bialskim.

Wolman Adam, wieku lat 18, uczeń szkoły przygotowawczej Warszawskiej; poległ w bitwie pod Siemiatyczami dnia 6 Lutego 1863 r. (Czas Nr. 45).

Wolman Antoni, wieku lat 17, uczeń szkoły Genueńskiej; poległ w bitwie pod Szklarami.

Wolski Franciszek z Warszawy, służył w oddziale Wierzbickiego; poległ w bitwie pod Gościradowem, pochowany tamże.

Wolski Jan z Kaliskiego syn mieszczanina, służył w oddziale Mielęckiego; zginął pod Ślesinem w Kwietniu 1863 r.

Wolski Oskar, rodem podobno z Poznańskiego, służył jako kapitan w oddziale Rynarzewskiego; poległ w bitwie pod wsią Żelazną w powiecie Płockim dnia 6 Listopada 1863 r. (Gł. Nr. 42) Podług innych źródeł i Czasu Nr. 277, służył pod dowództwem Lenartowicza.

Wolski — ekonom z Mazowieckiego, wieku lat 50-kilka; zginął w Kwietniu 1863 r. w Kaliskiem.

Wolski Maciej, syn powyższego, zginął wraz z ojcem.

Wolszleger Antoni z Chraplewa w Poznańskiem, poległ w bitwie pod Dobrosołowem w powiecie Konińskim dnia 22 Marca 1863 r. Pozostawił stryja właściciela Iwna pod Kcynią w Poznańskiem.

Wołęgiewicz — wieku lat 16, woźnica ze wsi Bordini; podczas potyczki 7 Sierpnia 1863 r. we wsi Stroczunach, gminie Kudranny w Augustowskiem, zabity na bryczce, na której podążał z żywnością do obozu.

Wołkow Magdalena, wieku lat 21, zamężna, właścicielka wsi Podolesia w powiecie Kobryńskim; służyła w oddziale Trauguta; odznaczając się odwagą i męztwem. W potyczce pod Paszkowskim-Ostrowiem, zabiwszy 2ch moskali, sama padła od ciosu bagnetem zadanego.

Wołkowski Franciszek, murarz z Warszawy, poległ w bitwie pod Budą-Zaborowską w powiecie Warszawskim dnia 14 Kwietnia 1863 r. (Czas Nr. 96).

Wołowicz Gustaw, obywatel ziemski, zdaje się z powiatu Oszmiańskiego; poległ w bitwie w lasach Skarzyńskich na Litwie, jako porucznik piechoty.

Wołyński Henryk z księztwa Łowickiego, wieku lat 18, dał przykład prawdziwej stałości charakteru i niezwykłego męztwa; zginął w bitwie pod Bolimowem dnia 7 Lutego 1863 r., i na pobojowisku wraz z innymi towarzyszami broni został pogrzebany.

Womiakowski — włościanin z Krakowskiego, służył jako kosynier pod dowództwem jenerała Langiewicza; poległ w bitwie pod Małogoszczą dnia 24 Lutego 1863 r.

Woronowicz Antoni czy **Julian**, podobno uczeń gimnazyum, służył w oddziale Suzina i Liczbińskiego; poległ w bitwie pod Wizną w powiecie Łomżyńskim w Sierpniu 1863 r.

Woroński — zabity w drodz na trakcie Lubelskiem w Sierpniu 1863 r.

Worotynicki Jan właściciel ziemski, naczelnik Sądu Powiatowego z Kobrynia, służył w oddziale Trauguta jako szeregowiec; zginął pod Stolinami.

Wosiewicz — wracając za urlopem do domu bezbronnie, zamordowany przez kozaków w Październiku 1863 r. około Garwolina.

Wosiński Ludwik, wieku lat 19, ze wsi Wojtowice na Podolu, służył w oddziale Różyckiego; poległ w bitwie pod Salichą na granicy Galicyi.

Wosiński Roman, wieku lat 30, stolarz; zginął w potyczce 5 Maja 1863 r. w powiecie Owruckim.

Woydt Kazimierz z Poznańskiego, poległ pod Imbramowicami 1863 r. (Im. Stupn. podaje, że zginął pod Ignacewem).

Wroczyński Henryk z Suwałk, wieku lat 25, służył w oddziale Wawra; poległ w bitwie pod Sejnami.

Wróblewska Małgorzata, zamordowana przez moskali na drodze pod Czerniakowem dnia 1 Czerwca 1863 r. (Czas Nr. 129).

Wróblewski — z oddziału Tołkina; zginął 1 Sierpnia 1863 r. pod Gródkiem, za Bielskiem.

Wróblewski — pułkownik i dowódzca oddziału kawaleryi, według Gł. Nr. 48, w bitwie 19 Stycznia 1864 r. pod Rudą-Korybutowską ciężko ranny w tymże dniu zmarł. (R. P. zaś podaje, że zginął pod Uścimowem).

Wróblewski Andrzej podoficer; w bitwie 15 Lipca 1863 r. pod Konstangalią w Mołdawii, w czasie przemarszu przez ten kraj ochotników polskich, ciężko ranny; według innych podań zmarł na cholerę w Konstantynopolu w 1865 r.

Wróblewski Franciszek, wieku lat 22, czeladnik kowalski z Łasku, od początku powstania służył w oddziale Oksińskiego; brał udział w bitwach pod Opatówkiem i Kuźnicą Grabowską, w tej ostatniej poległ, pochowany na placu boju.

Wróbłowski Andrzej z Warszawy, wieku lat 30, czeladnik stolarski; zginął pod Budą-Zaborowską 14 Kwietnia 1863 r.

Wrześniak Stanisław, kleryk zgromadzenia OO. Dominikanów, uczeń Akademii Duchownej, służył jako szeregowiec w oddziale jenerała Langiewicza; poległ w bitwie pod Małogoszczą.

Wsoła Jan, poległ w bitwie pod Miechowem 17go Lutego 1863 roku.

Wujko — rodem z Galicyi, służył przy strzelcach; zginął pod Bałtowem 4 Maja 1863 r.

Wujkowiski Jan, majster ciesielski, ojciec 4ga dzieci; zginął pod Małogoszczą.

Wycimski Tomasz, służył w oddziale Wawra; poległ jako szeregowiec w bitwie pod Kozim-Rynkiem dnia 28go Czerwca 1863 roku.

Wydrzyński Jan, wieku lat 18-20, syn nauczyciela parafialnej szkółki w Mariampolu, kancelista Magistratu tamże, służył w oddziale Jastrzębskiego; zmarł w szpitalu w Marjampolu w skutek ran otrzymanych w bitwie pod Czystą-Budą w powiecie Marjampolskim dnia 4 Lutego 1863 r. Pochowany na miejscowym cmentarzu.

Wysiułkowski — zginął pod Sołowiejówką na Wołyniu dnia 10 Maja 1863 r. (Im. Stupn. podaje, że się nazywał **Wyciułkowski**).

Wysocki — urzędnik z Grodna, służył w oddziale Wróblewskiego; poległ w utarczce w czasie marszu w Krasnostawskiem.

Wysocki Józef z Kowna, wieku lat 20, służył w powstaniu jako podoficer brał udział w bitwie pod Wysokim-Dworem, Len-

czami, Miśninami, Leniatynami, Korsakiszkami, Medejkami, Hudyszkami, Spalwiszkami, Uzwentowem i Cytowianami; poległ w tej ostatniej.

Wysocki Michał, zginął pod Uścimowem 19 Stycznia 1864 r.

Wyszomierski rodem z Zawichosta, uczeń Wydziału Lekarskiego w Warszawie, służył w oddziale Jeziorańskiego, zginął w Sandomierskiem.

Wyszyński — poległ w bitwie pod Częstoborowicami dnia 30 Lipca 1863 r. (Czas Nr. 247).

Wyżykowicz — z Litwy, służył w oddziale Maćkiewicza; zginął w lasach na Żmudzi w Bzerwcu 1863 r.

Wywilski — patrz **Wiwiulski Paweł.**

Young de Blankenheim, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Zabielski — służył jako szeregowiec w oddziale Lelewela; w bitwie pod Różą w Podlaskiem dnia 23 Czerwca 1863 roku ciężko ranny i wzięty do niewoli, zmarł w drodze; trupa obdartego z ubrania wrzucono do rowu i przykryto gałęziami; włościanin znalazłszy go, pochował w blizkości pola bitwy.

Zabielski Edward, syn rządcy z Sobol, student uniwersytetu Petersburgskiego a następnie Akademii medycznej w Warszawie, służył w oddziale Rudolfa; poległ w bitwie pod Gręsówką, niedaleko m. Łukowa.

Zabieżeski — wieku lat 26, syn obywatela ziemskiego z powiatu Sieradzkiego, kawaler, służył w oddziale jenerała Taczanowskiego, poległ w bitwie pod Kruszyną.

Zabierzowski Antoni, służył jako podporucznik w oddziale Rębajły; poległ w bitwie pod Mierzwinem dnia 6 Grudnia 1863 r. (Dz. Pozn. Nr. 289 i Gł. Nr. 44).

Zabitowski Ludwik z Kongresówki, wieku lat 25, poległ w bitwie pod Miechowem.

Zaborek Wawrzyniec, zginął pod Kobylanką. Imion. Stupn. podaje, że zmarł w szpitalu w Cieszanowie dnia 9 Maja 1863 r. z ran odniesionych w powstaniu.

Zaborowska z Świnarskich Katarzyna, obywatelka ze wsi Rozwadówki, wystraszona napadem nieprzyjaciół w nocy na jej dom, nagle zmarła dnia 3 Kwietnia 1863 r. (Dz. Pozn. Nr. 104 z r. 1864 r.)

Zaborowski Nikodem, syn dziedzica dóbr Wyganowa w Poznańskiem, służył pod dowództwem jencrała Taczanowskiego, poległ w bitwie pod Ignacewem dnia 8 Maja 1863 r. Pozostawił siostrę zamężną Ludwikę Rychter. (Dz. Pozn. Nr. 107 i 127. Czas Nr. 110).

Zaborowski — poległ pod Pieskową-Skałą.

Zaborowski — patrz w dodatku w końcu dzieła.

Zachert Witold, urodzony dnia 7 Marca 1843 r. w mieście Kromotowie w Kongresówce, b. uczeń szkoły wojskowej w St. Cyre; poległ w bitwie pod Grochowiskami dnia 19go Marca 1863 roku.

Zachert — kapitan adjutant jenerała Langiewicza; poległ pod Buskiem dnia 18 Lutego 1863 r. (Czas Nr. 66).

Zadarnowski — wieku lat blisko 40, z okolicy Zadarnowa właściciel częściowy; zginął pod Paszkowskim-Ostrowiem. (R. P. podaje, że służył w oddziale Górskiego i zginął pod Piekutami w Grodzieńskiem, i że na imię mu było Józef).

Zadora — (zdaje się pseudonim), doktór z oddziału Lubicza i zarazem kapitan piechoty; w bitwie pod Czystą Budą w Augustowskiem śmiertelnie ranny, wkrótce żyć przestał.

Zadorowski Antoni, służył w oddziale Rębajły jako szeregowiec; poległ w bitwie pod Mierzwinem w Krakowskiem dnia 5 Grudnia 1863 r. (Czas Nr. 285).

Zagodziński czy **Zagoździński**, jeometra z Żelechowa, służył w oddziale Lelewela; poległ w bitwie pod wsią Luty dnią 7 Marca 1863 r. i tam pochowany został. (Czas Nr. 75 i Gł. Nr. 17).

Zagrodzki Józef, wieku lat 19, rodem z Dąbrowy górniczej w Olkuskiem, służył w oddziale Chmielińskiego; brał udział w bitwach: pod Janowem, Częstochową, Rudnikami, Białą, Warzyną i Czerną w Kieleckiem, zginął w tej ostatniej bitwie.

Zajączkowski Agapit, wieku lat 20, z powiatu Sokalskiego, uczeń gimnazyum Grodzieńskiego, służył w oddziale Młotka; poległ w bitwie około Bojary w 1863 r.

Zajkowski Albin, wieku lat 26, ze wsi Królów, gminy Rudki, służący, kawaler, służył w oddziale Szajewskiego; poległ pod Ciarnowem.

Zakrzewska Anna z Krakowa, podczas wybuchu prochu, gdzie była fabryka ładunków dla powstańców w Krakowie przy ulicy Szewskiej i Teatralnej w r. 1863 poparzona, po ciężkich cierpieniach wyleczona, na nowo zapadła w chorobę i życie zakończyła 7 Października 1865 r. w Krakowie; pochowana na cmentarzu miejscowym.

Zakrzewski Tomasz, rodem z Augustowskiego, kucharz z Warszawy; poległ w bitwie pod Małogoszczą, dnia 24 Lutego 1863 r. (Zostawił podobno żonę w Warszawie i dwoje dzieci).

Zakrzewski Józef (pseudonim), **Ulanowski**, podobno z Hrubieszowskiego, b. żołnierz szeregów powstańczych, internowany w jednej z twierdz państwa Austryjackiego; w końcu r. 1864 wstąpił w szeregi armii meksykańskiej i zginął w bitwie pod Acasochitlan dnia 19 Września 1866 r.

Zalbach — lub **Zolbach**, komendant oddziału pod głównem dowództwem jenerała Bosaka; zabity w bitwie dnia 13go Marca 1864 r. w okolicach Wierzbnika. (Chwila Nr. 63).

Zaleszczyński August, lub **Zaleszyński**, urzędnik Komissyi Rządowej Przychodów i Skarbu w Warszawie; poległ pod Budą Zaborowską w powiecie Warszawskim 14 Kwietnia 1863 r. (Czas Nr. 96).

Zaleski Adam, poległ w bitwie pod Budą-Zaborowską w powiecie Warszawskim 14 Kwietnia 1863 r. (Czas Nr. 96).

Zaleski Czesław, żołnierz od początku powstania, przez 2 miesiące był ciągle w oddziale Jankowskiego, którego był ulubieńcem; następnie służył w oddziałach Lelewela i Kononowicza, wreszcie zaś przeszedł pod dowództwo Czachowskiego, i poległ dnia 10 Czerwca 1863 r. pod Bobrzą.

Zaleski Henryk lub **Władysław**, wieku lat około 22, syn obywatela z powiatu Sochaczewskiego. Służył w oddziale Skowrońskiego, jako oficer kompanii kosynierów; zginął w potyczce 4go Września 1863 r. pod Cyrusową-Wolą, prowadząc swój oddział

na armaty, które pragnął zdobyć. Pochowany we wsi parafialnej Kołacinku. Inne źródła i Dz. Pozn. Nr. 213 twierdzą, że zginął tamże t. m. i r. jako porucznik ułanów.

Zaleski Jan, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Zaleski Stanisław, poległ pod Dubiczami. Imionospis Stupnickiego podaje, że pod Królowym-Mostem dnia 9go Czerwca 1863 roku.

Zaleski Stefan, wieku lat 24, student Akademii medycznej w Warszawie, czynny członek organizacyi narodowej, wyszedł z Warszawy z rzemieślnikami; następnie dostał się do oddziału Langiewicza i zginął w bitwie pod Skałą dnia 23 Marca 1863 r.

Zaleski Władysław, ze Świecka, wachmistrz kawaleryi w oddziale Wawra. Odznaczał się zawsze szczególną odwagą i męztwem, znany jako dzielny strzelec; zginął pod Dumblem w powiecie Sejneńskim 11 Sierpnia 1863 r. Czas w Nr. 192 podaje tylko nazwisko toż samo i datę śmierci, donosząc, że bezbronnie zamordowany, miał służyć jako szeregowiec w oddziale Reklewskiego.

Zaleski — emigrant, poległ w bitwie pod Grochowiskami dnia 18 Marca 1863 r.

Zaleski — uczeń szkoły dramatycznej w Warszawie, zginął pod Pilicą.

Zalewski — syn oberżysty z pod Warszawy, służył w oddziale Skowrońskiego jako oficer piechoty; zginął w bitwie pod Dalkowem w powiecie Łęczyckim, pochowany tamże.

Zalewski — cukiernik z Warszawy, internowany w Telcz w Morawii; wyglądając oknem, został postrzelony przez stojącego na warcie żołnierza 14 Września 1864 r. Kula wyrwała mu szczękę dolną i pół języka, naruszywszy czaszkę i ucho; wkrótce niewyleczony z tych ran, umarł.

Zalewski — wieku lat 22, syn strażnika leśnego z Barciszek, powiatu Sokalskiego; zginął pod Waliłami w województwie Grodzieńskiem, jako szeregowiec celnych strzelców.

Zalewski Walenty z Łowicza, syn kominiarza, walczył w szeregach powstańczych; w bitwie pod Bolimowem dnia 7 Lutego 1863 r. okryty kilkoma ranami, życia dokonał w dniu następnym.

Załęski Ludwik, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Załuski Maurycy, obywatel ze wsi Zechty, służył w oddziale jenerała Taczanowskiego; zginął we wsi Sędzichowie w powiecie Sieradzkim.

Załuskowski Karol z Poznańskiego, w potyczce 20go Maja 1863 r. pod Tyszowcami ciężko ranny, przywieziony do Sokala w Galicyi, tamże zmarł 28 t. m. i na miejscowym cmentarzu pochowany.

Zambrzuski Wincenty, syn obywatela z Radzyńskiego; poległ dnia 30 Lipca 1833 r. pod Częstoborowicami. (Czas Nr. 247).

Zambrzycki Stefan, stolarz z Warszawy; poległ dnia 11 Lipca 1863 r. w bitwie pod Pniową. (Czas Nr. 247).

Zanczewcki Ignacy, podoficer w oddziale Broniewskiego; zginął w potyczce pod Niegoszewem dnia 3 Czerwca 1863 r.

Zanowski Jan, ojciec familii, podczas bitwy blisko folwarku Zaróg, który dzierżawił, napadnięty przez moskali, został zamordowany, pochowany w Kurzelowie dnia 27 Lipca 1863 r. w Krakowskiem.

Zanowski Bolesław, dwunasto-letni młodzieniec, syn zamordowanego Jana, zasłaniając ojca swego zabity został tegoż dnia.

Zarański Erazm, rodem z województwa Lubelskiego, lat 22 ukończył szkoły w Lublinie. W Paryżu skończył szkołę Centralną, następnie wszedł do szkoły w Metz; z początkiem powstania pospieszył do kraju oddając się pod rozkazy Czachowskiego, zginął pod Tarnogrodem 1863 r.

Zaremba patrz **Władyczański** w dodatku w końcu dzieła.

Zaremba Józef, wieku lat 19, urodzony w Dulawy, uczeń VIII klasy szkół Krakowskich; poległ pod Miechowem 17 Lutego 1863 roku.

Zaremba — wieku lat około 30, pisarz prowentowy z Olszanki w powiecie Augustowskiem, rodem z tegoż województwa, skończył V klas w Łomży, służył w oddziale Zameczka, następnie Wawra, i zginął pod Wizną nad Narwią w powiecie Łomżyńskim.

Zaręba Ludwik, rodem z Warszawy, wieku lat 17, walczył ciągle od początku powstania; służył w oddziale Szemiota; poległ koło Wąchocka w początku 1864 r.

Zaręba — (**Szkarłat**) służył w oddziale Komorowskiego, podobno jako dowódzca małego oddziałku, według innych podań był oficerem. W potyczce 17 Stycznia 1864 r. pod Starą wsią w okolicach Tyszowca zginął. (Dzien. Pozn. w Nr. 47 potwierdzą tę wiadomość).

Zarzycki — patrz **Sawa**.

Zawada — wieku lat 25, rodem z Litwy, słuchacz w uniwersytecie Wileńskim, służył w oddziale Parczewskiego w kawaleryi jako oficer; zginął od kuli w potyczce pod Kterami w powiecie Łęczyckim w Czerwcu 1863 r., pochowany w Strzekocinie.

Zawadzki Alfred z Galicyi, b. oficer kawaleryi wojsk Austryjackich, dosłużył się rangi porucznika w wyprawie Meksykańskiej; zginął pomiędzy m. Acasochitlan a Huauchinango. Poprzednio walczył w szeregach powstańczych.

Zawadzki Aleksander, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Zawadzki Jan, wieku lat 31, b. oficer wojsk moskiewskich, rodem z Stanisławowskiego; poległ pod Opatowem w oddziale Bosaka.

Zawadzki Stanisław, kapitan, poległ 14go Stycznia 1864 roku pod Wolą Skromowską w Lubelskiem; służył w oddziale Lenieckiego czy też Mareckiego. (Chwila Nr. 24 i Gł. Nr. 46).

Zawadzki — rodem z Radomska, w bitwie w samym Radomsku ranny w piersi, w kilkanaście dni umarł.

Zawadzki — wieku lat 20, uczeń klasy VII z Radomia; był w oddziale Langiewicza, zginął w bitwie pod Pieskową Skałą w 1863 roku.

Zawirski Józef, uczeń szkół Lwowskich, zginął w utarczce pod Panasówką dnia 3 Wrzesnia 1863 r.

Zawora Marcin, rolnik z Balina, umarł w Krzeszowicach, w skutek ran odniesionych pod Miechowem dnia 17 Lutego 1863 roku.

Zaykowski — oficer z oddziału Dunajewskiego, utonął w Wiśle w odwrocie po bitwie pod Gacami dnia 20 Czerwca 1863 r. (Gł. Nr. 26).

Ząbkiewicz Michał, wieku lat 47, obywatel m. Krakowa, zastrzelony w Krakowie na Małym Rynku dnia 13 Kwietnia 1863 r. Pochowany dnia 17 Kwietnia t. r. na cmentarzu miejscowym.

Zborowski Ludwik, wieku lat 15, praktykant jubilerski, zakończył życie w dniu 7 Sierpnia 1863 r. w skutek ran otrzymanych podczas wybuchu prochu w Krakowie przy ulicy Szewskiej Nr. 223, gdzie znajdowała się fabryka ładunków dla wojsk narodowych. Pochowany na cmentarzu miejscowym dnia 9go t. m. i roku.

Zbrożek Józef, słuchacz prawa w uniwersytecie Krakowskim, wieku lat 20, umarł w Krakowie w dniu 2 Marca 1863 r. w skutek ran odniesionych pod Miechowem dnia 17 Lutego 1863 roku; pochowany na cmentarzu miejscowym. (Czas Nr. 51).

Zdanowicz — z powiatu Słonimskiego, oficyalista w fabrykach należących do Hr. Pusłowskiego; następnie jako żołnierz w oddziale Młotka; zginął w bitwie pod Głębokim Kątem 1863 r.

Zduńczyk — patrz w dodatku w końcu dzieła.

Zdziechowicz — urodzony w województwie Krakowskiem, b. podoficer wojsk Austryjackich, następnie jako oficer wszedł do oddziału jenerała Czachowskiego, potem jako kapitan w oddziale Krukowieckiego; zginął dnia 15go Sierpnia 1863 roku pod Glanowem.

Zdzitowiecki Wiktor, wieku lat 29, weterynarz z powiatu Białostockiego, służył w kawaleryi w oddziale Kobylińskiego, zginął pod Waliłami; towarzysze broni i R. P. podają, że służył w oddziale Młotka i zginął pod Żerkowszczyzną w województwie Grodzieńskim.

Zelowski — patrz **Żelawski Stanisław**.

Zelt — subjekt handlowy, był czynnym w organizacyi narodowej od początku jej zawiązku; na pierwsze hasło powstania, pospieszył w jego szeregi. W napadzie na Płock 23 Stycznia 1863 r., szedł naprzód dla zdobycia koszar, w których kozacy pomieszczeni byli: tam odparty przyłączył się do oddziału Bończy, z którym brał udział we wszystkich potyczkach. Dzielny ten młodzieniec zginął w Marcu 1863 r. pod Skrwilnem w powiecie Lipnowskim.

Zembrzycki Stefan, poległ w bitwie pod Pniową 11 Lipca 1863 roku.

Zembrzycki Jan z Warszawy, żołnierz z oddziału Oksińskiego; poległ pod Rychłocicami 8 Maja 1863 r. (Czas Nr. 10).

Zembrzuski — wieku lat 18, syn właściciela wsi Chrowakowa, czynny członek organizacyi narodowej; zginął w potyczce pod Kutzborgiem powiecie Włocławskim w Lipcu 1863 r.

Zewald Edward, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Zgniłka Jan, poległ w jednej z potyczek w Lubelskiem w Sierpniu 1863 r.

Zgórski Jan, czeladnik krawiecki z Kongresówki, służył w pierwszej kompanii strzelców, pod dowództwem Lelewela; zginął pod Panasówką dnia 3 Września 1863 r.

Zgryzotka — (pseudonim) obywatel z Grodzieńskiego, zginął pod Janówką, w okolicach Włodawy pod jesień 1863 r. Przed śmiercią nie chciał powiedzieć swojego właściwego nazwiska.

Zieleniewski — słuchacz Wydziału Medycznego, zginął w Mazowieckiem.

Zieleński — służył w oddziale Kobylińskiego; w potyczce pod Księżopolem i Piskami w Augustowskim zginął we Wrześniu 1863 roku. (R. P.)

Zielikowski Albert, lekarz okręgu Tomaszowskiego, zamordowany przez moskali tamże dnia 5 Lutego 1863 r. (Dz. Pozn. Nr. 43).

Zieliński Edward z Wołynia, zginął pod Porytkiem.

Zieliński — wieku lat 23, rodem z Łomżyńskiego; wachmistrz kawaleryi Kobylińskiego, brał udział w potyczkach mianowicie pod Waliłowem, Kambrowem; zginął pod Księżpolem i Piskami 12 Października 1863 r. (R. P. podaje, że potyczka ta miała miejsce we Wrześniu t. r.)

Zieliński — syn profesora z Puław, zginął pod Kobylanką dnia 6 Maja 1863 r., służył w oddziale Jezioraúskiego.

Zieliński — rodem z Warszawy, zginął pod Gacami w wyprawie majora Dunajewskiego, znaleziony przy nim zegarek srebrny jest złożony u p. Darskiego w Dąbrowie pod Tarnowem w Galicyi.

Zieliński Kajetan, wieku lat 21, syn obywatela z Piotrkowskiego powiatu, służył w kawaleryi Parczewskiego; zginął dnia 10 Września, zarąbany przez huzarów w bitwie pod Dalkowem, w powiecie Łęczyckiem, pochowany tamże.

Zieliński Jakub Wojciech, porucznik szeregów powstańczych; umarł z ran w Kępie Żabickiej nad Wisłą 18 Czerwca 1863 r. (Czas Nr. 144).

Ziemiałkowski — obywatel z Poznańskiego, służył pod dowództwem Mielęckiego, zginął 19 Lutego 1863 r.

Zienkowicz Marya, panna lat 20, córka wychodźców Leona i Anny z Librowskich Zienkowiczów w Paryżu. Jadąc przez Morawę w interesach narodowych, w dworcu kolei żelaznej miasta Granicy 29 Września 1863 r. pociągiem przejechaną została i życie zakończyła; zwłoki zawiezione zostały do Krakowa, gdzie się urodziła i w dniu 4 Listopada t. r., na cmentarzu miejscowym je pochowano.

Zimmerman Kazimierz z Poznańskiego, po ukończeniu gimnazyum w Trzemesznie, udał się na uniwersytet Wrocławski; na hasło powstania pospieszył w jego szeregi; zginął w potyczce 22 Marca 1863 r. pod Olszową.

Zimmerman Ignacy z Poznańskiego, zginął w Krakowskiem w Kwietniu 1863 r.

Ziółecki Alfred, b. podporucznik wojsk Austryjackich, syn właściciela dóbr w Galicyi. Znajdował się na wychodźtwie w czasie wybuchu powstania; przybywszy w Lutym 1863 r. do Galicyi, wziął udział w wyprawie Czachowskiego w Lubelskiem. Pod Rudką w majątku ordynacyi Zamojskiej, 20 Marca 1863 roku ranny w głowę, zmarł w szpitalu w Leżajsku.

Złotkiewicz — wieku lat 22, z Warszawy, podobno ze straży ogniowej; służył wraz z dwoma braćmi w kawaleryi pod dowództwem Parczewskiego jako żołnierz; w ataku na armaty pod Cyrusową-wolą w powiecie Rawskim 4 Września 1863 r. zginął od kul kartaczowych; pochowany we wsi parafialnej Kotasinku, blizko Woli-Cyrusowej.

Złotnicki Franciszek, właściciel ziemski, po bitwie pod Brdowem 29 Kwietnia 1863 r. został na drodze zamordowany przez kozakow. (Czas Nr. 128).

Zminkowski Adam, rodem z Galicyi, zginął w bitwie pod Tuczapami; inni podają, że pod Morzołowem 1863 r.

Zmorski Roman, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Zoll Ludwik, syn b. burmistrza na Podgórzu pod Krakowem, wieku lat 18, słuchacz Wydziału filozoficznego w uniwersytecie

Jagiellońskiem, następnie żołnierz w szeregach powstańczych pod dowództwem Rembaiły. W potyczce pod Jurkowicami ranny, wzięty do niewoli, pomieszczony został w lazarecie moskiewskim. Zaledwie jednak rana zagojoną została, zdołał ratować się ucieczką i natychmiast pospieszył do oddziału Chmielińskiego; w potyczce pod Strojnowem ciężko ranny w czoło, odniesiony został do domu rodziców. Lecz próżne ich były starania i troskliwa opieka; zmarł mężny młodzieniec 28 Grudnia 1863 r., a 30 t. m. pochowany został na miejscowym cmentarzu na Podgórzu.

Zontak — szeregowiec z oddziału Kołyski, poległ w bitwie dnia 7 Sierpnia 1863 r. we wsi Stroczna powiecie Sejneńskim.

Zuberbier — wieku lat 26, ukończył nauki w uniwersytecie Kijowskim. W czasie powstania przyłączył się do oddziału Groma jako lekarz; w bitwie pod Waliłami w Grodzieńskim, zginął jako mężny żołnierz z bronią w ręku.

Zubrzycki — syn szlachcica z powiatu kalwaryjskiego, wieku lat około 20; w czasie alarmu, dnia 22 Maja 1863 r. we wsi Tartupie, spadł z konia i skutkiem nadwerężenia czaszki, lubo się wyleczył dostał pomięszania zmysłów; podobno umarł w połowie 1864 roku.

Zubrzycki — zginął w bitwie pod Grochowiskami.

Zwirski — rodem z Augustowskiego aplikował w sądownictwie w Lublinie; na jedno oko niewidomy, służył pod dowództwem Czachowskiego i Langiewicza, ranny w głowę w górach Św. Krzyzkich, wyleczywszy się, zginął pod Ignacewem 8 Maja 1863 r.

Zwoliński Seweryn, dziedzic wsi Kobyle w Jasielskim, porucznik piechoty szeregów powstańczych; zginął dnia 22 Października 1863 r. w bitwie pod Jurkowicami. (Czas Nr. 246).

Zygiert Józef, fabrykant szkła, zabity został przez żandarma moskiewskiego wystrzałem z rewolweru, w Jasieniu 19 Paźdz. 1864 r.

Żaboklicki — szeregowiec z oddziału Waligórskiego, poległ w bitwie dnia 22 Października 1863 r. w Lubelskiem w okolicy Ireny, pod folwarkiem Łączki. (Czas Nr. 250).

Żak Jan, kowal z Ciechocinka, zginął pod Krzywosądzą w Lutym 1863 r.

Żakowski Władysław, uczeń instytutu Wileńskiego, poległ pod Dubiczami 5 Maja 1863 r. (Czas Nr. 124).

Żarski Napoleon, wieku lat 19, syn obywatela ziemskiego z Opoczyńskiego powiatu; służył w kawaleryi narodowej; zginął w Marcu 1863 r. w tymże powiecie.

Żarski — wieku lat około 20, syn b. pułkownika b. Wojsk Polskich w 1831 r. służył jako oficer w kawaleryi, zginął w potyczce z dragonami moskiewskiemi w Mechlinie pod Korytkowem.

Żebrowski Stanisław, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Żebrowski Jan, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Żegga Saint, kapitan z oddziału Rembaiły, zginął w potyczce 5go Grudnia 1863 roku pod Mierzwinem w Krakowskiem. (Czas Nr. 285 i Głos Nr. 44. Dziennik zaś Poznański w Nr. 289 podaje, że zginął tegoż dnia m. i r. pod Szańcem i że rodem był z Chorwacyi).

Żegrzda — patrz w dodatku w końcu dzieła.

Żelechowski Ignacy, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Żelewski — żołnierz z oddziału Reklewskiego; zginął w powiecie Augustowskiem 1863 r. (Dz. Pozn. Nr. 195).

Żeleznicki Michał, wieku lat 60, zamordowany 15 Kwietnia 1863 r. we wsi Zbydnie.

Żelicha Franciszek z Krakowa, wieku lat 21; poległ w bitwie pod Miechowem w dniu 17 Lutego 1863 r. (Czas Nr. 53).

Żelkowski Wojciech, wieku lat 50, Dr. medycyny i chirurgii w Tomaszowie we własnym domu obłożony słomą i spalony 5go Lutego 1863 r. (Czas Nr. 32 i 40).

Żernicki — (**Żyznicki**) wieku lat 20, syn cząstkowego szlachcica z Krakowskiego; żołnierz w oddziale Raczkowskiego; poległ pod Kleczewem 10 Czerwca 1863 r.

Żędzian Jan, wieku lat 40, sołtys ze wsi Żędziany w powiecie Łomżyńskim, czynny niezmiernie w organizacyi narodowej, patryota wywierający wpływ na lud całej okolicy; wiele się przyczynił do zorganizowania oddziałów, zakupując od żołnierzy moskiewskich z Białegostoku: broń, ołów, proch i t. d. Gdy hasło powstania rozeszło się po kraju, wstąpił do oddziału Wilkoszewskiego i w pierwszej potyczce pod Mężeninem w Łomżyńskiem, 25 Stycznia 1863 r. zginął, zostawiając żonę i kilkoro dzieci.

Żochowski Wład; lub **Stanisł**; p. w dodatku w końcu dzieła,

Żółkiewski Felicyan, szeregowy; podczas marszu przez Mołdawię w celu dostania się na pole walki z moskwą, ciężko ranny przez wojska Mołdo-Wołoskie pod Konstangalią, nie wiadomo co się z nim stało; krewni czy znajomi dopytywali się, nie mając o nim żadnej wiadomości, prawdopodobnie zginął.

Żołnierowski Jan, syn emigranta z r. 1831 r. urodzony w Paryżu, ukończył 5 klas szkoły polskiej narodowej w Paryżu, i był konduktorem poczty; przy wylądowaniu oddziału na brzegi Polski pułkownika Łapińskiego dnia 11 Czerwca 1863 r. o dwie mile poniżej Kłejpedy (Memla) utonął. (Czas Nr. 147 i Gł. Nr. 26 wiadomość tę potwierdzają.

Żółtowski — ksiądz, patrz w dodatku w końcu dzieła.

Żułkowski Walenty z wsi Lelewa poległ, dnia 11 Lipca pod Pniowa. (Czas Nr. 247).

Żurek Paweł z Poznania, wieku lat 50, przy przejściu granicy zastrzelony przez Prusaków 15 Lipca 1863 r. (Dzien. Pozn. Nr. 161).

Żurkowski Grzegorz, wieku lat 23, z Kazanowa w gubernii Radomskiej; umarł w Krakowie w szpitalu Św. Ducha 20 Marca 1863 r. z ran odniesionych pod Skałą. (Czas Nr. 67).

Żych Lucyan z Wołynia, żołnierz w szeregach powstańczych internowany w jednej z twierdz państwa Austryjackiego; w końcu roku 1864 wstąpił w szeregi armii meksykańskiej, i umarł w Puebli na żółtą febrę.

Żywica — zginął pod Imbramowicami.

Żywocki — wieku lat 30, żołnierz straży ogniowej w Warszawie, następnie żołnierz w oddziale Bajera; zginął pod wsią Pilaszków, pochowany w parafii Rokitno.

Żyźnicki — patrz **Żernicki**.

KONIEC CZĘŚCI DRUGIEJ.